ION IONESCU-BUCOVU

LA RĂSCRUCE DE TIMPURI

ROMAN

2015

Motto :

„Ultima care moare în noi e memoria. Ultima care moare-n memorie e copilăria…”

Octavian Paler

PARTEA INTÂI :

APOCALIPSA

M OTTO

« Bucură-te, omule, cât eşti tânăr şi inima ta să fie veselă în zilele tinereţii tale şi mergi în căile inimii tale şi după ce-ţi arată ochii tăi, dar să ştii că pentru toate acestea, Dumnezeu te va aduce la judecata Sa. Aruncă necazul din inima ta şi depărtează suferinţele din trupul tău, căci copilăria şi tinereţea sunt deşertăciune ».

Biblie

1

Când venise acasă din război, Ionel al lui Duran trăsese la nevastă în Ciculeşti ; de la gară o luase pe jos pe hotarul numit Drumul ăl Mare, care despărţea locurile de la Porumburi în două şi mersese pe el până aproape de sat. Era dornic să ajungă cât mai repede , nu-şi mai văzuse nevasta şi copiii de aproape doi ani, de când Gigea, nevasta lui, îl condusese la gară cu lacrimi în ochi si-i jurase c-o să-l aştepte pâna la moarte. Lăsase ultimul copil în albie adormit şi pe cei doi mai mari la poartă plângând şi ei plecaseră prin noroiul acela clisos cu un cufăr la spinare, schimbându-l când unul , când altul.

Acum la întoarcere străbătuse acelaşi drum în sens invers şi i se păruse totul pe dos : văile erau mai mici, şoseaua, o fâşie de pământ prăfuită şi pustie, dealurile, nişte spinări golaşe, pline cu pietre ; în ciuda primăverii care venea, iarba era firavă şi galbenă şi satul- un pumn de case aruncate parcă într-o văgăună. Uliţa lor, străjuită de o parte şi de alta de nişte salcâmi enormi, părea un tunel la capătul căruia trebuia să fie casa lor. Aproape totul prinprejur era pustiu, primăvara scosese oamenii afară din case :bătrânii si femeile erau la arat şi copiii cu vitele pe luncă, la păscut.

Ajuns în dreptul porţii, rămase surprins de tăbliţa dintr-un stâlp cu *regret-etern* care anunţa moartea lui Ion Andreescu, socrul lui, decedat de curând, o privi cu atenţie şi văzu data morţii : 5 martie… Încercă să descuie poarta dar era legată cu un lanţ pe dinăuntru. Zgomotul trezi un dulău care ieşi de sub magazie şi începu să latre răgusit. Glasul lui înfioră tăcerea şi tot satul parcă se trezi deodată. Păuna, vecina lor şi soţia lui Stancu Andreescu, fratele decedatului, care chema nişte cloşti, ieşi la poartă să vadă cine este ; după ea doi copii, unul mic şi altul ceva mai măricel, se ţineau de fusta ei, smiorcăindu-se de frica soldatului.

-Un soldat la noi la poartă, ţaţă Păuno !- îngână copilul ceva mai măricel. Îl zărise printre gard pe şosea şi de frică se desprinse de fusta femeii şi o luă la fugă spre grădină…După el o zbughise şi cel mic. Păuna îşi scutură fusta, cum fac ţărăncile când ies la un străin, şi roşindu-se toată, slobozi o apostrofă la adresa copiilor :

- Fir-aţi ai Dumnezeului de închinaţi să fiţi !

O fi şeful de post-se gândi ea- mi-aduce cine stie ce veste proastă de la băieţii ăia din război. Avea şi ea doi flăcăi, pe Gheorghe şi pe Ioniţă, plecaţi de aproape doi ani şi nu mai ştia nimic de ei. Când deschise poarta, nu mare-i fu mirarea când se trezi faţă-n faţă cu Ionel. Îl recunoscu din prima clipă, deşi slăbise mult şi se urâţise :

-Tu eşti, Ionele, maică, mai să nu te cunosc ?-sări femeia de gâtul soldatului şi începu să-l sărute pe obrajii lui stacojii.

-Eu sunt, ţaţă Păuno,eu, bine te-am găsit !-o îmbrăţişă şi el cu lacrimile în ochi. Când femeia se trezi fără cei doi copii lângă ea, începu să-i strige înnebunită :

-Măăă, măăă, voi n-auziţi, măăă, veniţi, drăibilor, încoa c-a venit tac-to din război !…

Cei doi copii se uitau printre gard pe furiş să vadă ce e cu soldatul ; apăru la poartă întâi cel mic, venea sfios, tip-til, pe vârful picioarelor şi se pitea la spatele femeii şi în urma lui, cel mare se uita choirâş la necunoscut:

-Ce, nu-i cunoşti? Sunt ai tăi…Fir-aţi ai Dumnezeului să fiţi, fugiseră, au luat şi ei frica jandarmilor ! hai, mă, veniţi încoa că e tac-tău a venit din război…

Prima grijă pe care o avu Ionel fu să întrbe de nevastă:

-Gigea ce face ?

-Ce să facă ? Bine ! E cu Stancu la plug… Fata aia e la şcoală…Ioniţă s-a prăpădit, Dumnezeu să-l ierte !

-Dumnezeu să-l ierte,sărmanul, că zicea când am plecat, că nu mai apucă să mă vadă! Si aşa a fost…

Copiii stăteau sfioşi si priveau în ochii soldatului.

-Hai,veniţi la tătica să vă dau bomboane, se ruga cu glasul lui dulce de copii, hai,tătică, hai !- stătea el cu punga întinsă către ei.

Copiii întinseră mânuşiţele lor firave şi luară punga cu bomboane. Ionel îl prinse pe cel mic şi-l ridică în braţe.

-Pe ăsta l-ai lăsat mic în albie!- zise Păuna cu ochii în lacrimi.

De pe obraz i se scurse şi lui Ionel o lacrimă pe veston, apoi alta pe faţa copilului.

-Credeam că nu-i mai văd, pupa-i-aş !

Cel mare se apropie si el, se lăsă sărutat, apoi luat în braţe. Cu amândoi copiii în braţe, deschise poarta şi se duse pe prisă la ţaţa Păuna.

2

Comuna Râca se afla cam la jumătatea drumului judeţean Popeşti-Miroşi, în câmpia Găvanu-Burdea, aşezată pe nişte dealuri sărace, pe apele Bucov şi Purcarul. Câmpia era iarna troienită de mari zăpezi şi vara bântuită de lungi şi pustiioare secete. În *Cartea domnească* a lui Vladislav-voievod al treilea de la 1525 locurile acestea erau dăruite logofătului Vişan, lui popa Drăgoi, luiVoicu, Oancei şi lui Tudor, drept răsplată pentru că ei cumpăraseră pentru oaste săbii şi coifuri. *Pentru aceasta le-am dat şi domnia mea*-grăia documentul-*ca să le fie lor moşiile stătătoare si ohabnice lor şi feciorilor lor, nepoţilor şi strănepoţilor lor* … Legenda spune că fusese înfiinţată de ciobanii ungureni de prin părţile Sibiului, care veniseră în căutare de noi păşuni pentru mioarele lor. Ei aduseseră acest cuvânt pe meleagurile noastre : „ a trage o râcă“ însemna „ a trage un hotart prin râcâire ”. Iscându-se certuri între localnici şi ciobani, cuvântul a căpătat sensul de ceartă sau sfadă şi localitatea s-a numit Râca. La începuturi a fost aşezată pe Valea Strâmbei, apoi s-a mutat, la cererea stăpânirii, cam la şase kilometri spre răsărit şi acolo a rămas doar Odaia Veche. De altfel fiecare sat şi cătun îşi are originea lui. Exista o Râcă-Veche acolo la Odaia -Veche şi o Râcă-Nouă în noua vatră. Primii care s-au mutat erau Moştenii ,apoi au venit şi străinaşii, adică Ungurenii. Satul Bucov şi-a primit numele de la apa care-l taie în două. La rândul lui s-a format pe vatra Diaconestilor, urmaşii vechiului schit de călugări care ţineau de Mitropolia Târgoviştei, ca de altfel şi satul, care s-a răscumpărat de la Vlădica de la Cernica cu 12 mii de aspri şi a devenit liber. Ciuculeştii, satul nevestei lui Ionel al lui Duran, şi-a luat numele de la un moş, pe nume Ciucă. Satul Betegi s-a născut dintr-o poveste tragică. Mai întâi a fost satul Pistoleşti care şi-a luat numele de la Popa Pistol, un popă care participase la răscoala lui Tudor Vladimirescu şi rămăsese cu un pistol cu care fugărise pe turci, de aici şi porecla de popa Pistol.Acest sat a fost bântuit de ciumă şi câţiva localnici care au mai rămas s-au mutat pe un deal din apropiere. Lumea zicea aşa : « mă duc pe la ăi betegi » pentrucă oamenii rămăseseră cu beteşuguri. şi aşa s-a numit satul Betegi. Răiculeştii au avut un moş comun, un anume Raicu, venit din Oltenia de pe vremea zaverei lui Tudor, prigonit de turci.

La început casele erau rare şi aşezate de către fiecare pe unde apucase, deabia pe timpul lui Cuza au fost date la linie. A tăiat şosea dreaptă şi a unit satele între ele. Şoseaua s-a numit Linie: mă duc pe Linie, sau mamaie din Linie, sau la horă pe Linie ; fetele şi flăcăii ieşau la furcărie pe Linie . Linia era un fel de scenă unde se jucau toate dramele şi comediile satului : nunţi, botezuri, înmormântări,feştanii, căluşul, unde se strigau fetele de lăsata

secului şi se aprindeau focuri, unde se certau şi se băteau oamenii, unde se bea seara sau în zile de sărbătoare, unde se juca ursul sau paparudele, unde se vărsa satul dimineaţa la muncă sau pe unde trecea Baghiară cu oile pe islaz. În zilele de sărbătoare oamenii îşi luau hainele cele mai bune din ladă, se îmbrăcau cu ele şi ieşau pe Linie, sau alţii de pe prispele lor, privau pe Linie . Linia era centrul şi universul satului şi tot acolo aflai toate stirile de pe pământ.

Moşul Motroc, bătrânul lui Ionel al lui Duran, se mutase cu gospodăria din Poiana Pisculuipe Linie şi căpătase de la Cuza opt hectare de pământ. Era fruntaşul satului, îşi aşezase gospodăria la răspântii, dar n-a mai avut noroc de ea că a venit moartea şi l-a luat. L-a urmat Duran, Tudor pe numele lui adevărat, care a făcut casă nouă, pătul, magazie şi grajduri pentru animale şi obor de oi. Ionel al lui Duran încă îşi mai aducea aminte de poveştile bătrânei despre Motroc : cum că era o huidumă de om şi cânta frumos şi iubea animalele, avea cai, boi, vaci şi turme de mioare şi toate îngrijite de mâna lui…Duran, băiatul lui Motroc, după ce a rămas ruinat, păcălindu-l nişte ţigani cu aurul precum că îi vor tăia bani, s-a legat mai mult de pământ, muncea din zori până noaptea atât la el cât şi la boier, pe moşia Izvoranca. Dar n-a avut noroc de copii, a avut o singură fată care s-a prăpădit de tânără şi l-a lăsat pe el, om bătrân, cu trei copii să-i crească şi să-i rostuiască, pe Ionel l-a lăsat de două luni, în faşă…Viaţa fetei s-a scurs ca o baladă . O chema Lefterica, era frumosă şi isteaţă dar nu avusese noroc în dragoste, la şaisprezece ani au măritat-o cu un bărbat ursuz şi bătrân şi a născut doi copii: pe Ioviţă şi pe Catrina. Cu Ionel e o poveste mai lungă, a auzit-o şi el de la vecini, dar n-o credea. Dar vecinii adevăr grăiau căci Ionel nu semăna de loc cu fraţii lui. Tot satul îi zicea Olteanul. Cică Duran muncea pe Izvoranca pământurile boiereşti luate în arendă. Pleca cu căruţa cu săptămâna, îşi lua nevasta , pe Lefterica şi pe gineri-său, caii şi boii şi vacile şi le ducea pe luncă. Lunca era administrată de un arendaş oltean care a pus ochii pe femeie şi s-a îndrăgostit de ea; azi aşa, mâine aşa, până când au început să se întâlnească pe furiş. Duran cu Durănoaia seara veneau acasă şi-i lăsau în luncă pe Lefterica şi pe Tănase, bărbatul ei. Olteanul se împrietenise cu Tănase şi-l trimitea cu animalele în fânării să le pască. El rămânea cu Lefterica şi se iubeau până-n zori. Rodul iubirii lor fusese Ionel. Se cunoştea că era os de boier, altfel decât cei doi care-i semănau leit lui Tănase. Dar tot gura lumii povestea că Lefterica fusese blestemată de Dumnezeu să se ducă pe lumea cealaltă aşa de tânără şi să lase trei copii fără milă de mamă. Umbla biata Durănoaia, sleită de puteri, şi supărată de moartea copilei, cu Ionel în braţe pe la lăuze să-i dea ţâţă ăluia micu. Intre timp îl dăduseră de suflet unei femei din Râca, dar ce au putut să stea fără

el ? După două săptămâni s-a dus şi l-a luat .Unde cresc doi, creşte şi al treilea, ziceau ei, cu durerea în inimă.

Aşa au rămas ei cu trei copii la bătrâneţe să-i crească, să-i îmbrace şi să-i încalţe, să le poarte de grijă la şcoală şi să-i facă oameni. Timpurile au trecut repede. Tănase a plecat în armată, apoi în război, a fost luat prizonier de nemţi la Dragoslavele şi a stat patru ani închis într-un lagăr din Pădurea Neagră. S-a însurat mai întâi Ioviţă, copilul lui cel mai mare, a luat-o din capul lui, fără să-i spună bătrânului şi s-a dus la sărăcanii lui Corcoţ şi a luat-o pe Marina, căreia îi plăcea viaţa şi era de râsul lumii, şi-i trimite vorbă acasă să-l primească cu ea că dacă nu, pleacă la Bucureşti la S.T.B. « Anafura mă-sii de băiat, îl înjura Duran, însurătoare-i trebuia lui ? Că n-are nici izmene-n cur… »

…Durănoaia s-a îmbolnăvit de inimă rea şi a murit şi ea. A rămas Duran singur să le poarte de grijă. Apoi i-a făcut-o şi Catrina : s-a măritat şi ea ca proasta, avea numai paisprezece ani când s-a pomenit Duran fără ea. Era într-o iarnă grea, cu ger şi zăpadă mare când s-a trezit fără ea. A găsit geamurile de la odaie deschise, fugise noaptea în ciorapii de lână cu o legăturică de boarfe în cap. De fapt o aşteptase flăcăul la geam, o luase-n braţe şi fugise cu ea pe Linie la el acasă. Duran a aflat din sat de fapta nepoatei şi a fugit la Post să reclame jandarmilor cum i-a furat nebunul fata din casă. Ce, ăla era copil de măritat ? ,,Era minoră, dom' şef, să-mi facă ea ruşinea asta ?" Şi-a plecat cu şeful de post la Ion al Micului să-şi ia fata înapoi. Iese din casă Ion cu capul descoperit, în flanel, băuse şi se cam cherchelise şi-l întrebă ce e cu ei şi ce vor. Făcea pe nevinovatul… ,,Auzi,dom' Plutonier, pe mine arde cămaşa şi el mă întreabă ce e cu noi!"- slobozi Duran o înjurătură de mamă. ,, Fata nu e furată, dom' şef, zise Ion clătinându-se beat, şi adresându-se numai şefului de post, ca şi cum el, Duran, nici n-ar fi existat. E cu vrerea ei ! Făă, n-auzi, se adresă el fetei pe geam, ia ieşi afară !" Ieşi Catrina cu mâinile în şolduri, supărată, şi-l întrbă pe Duran de ce a bătut pârtia de geaba. ,, E cu voia mea, dom' şef !-se smiorcăi fata la plutonier- e cazul să nu vă mai rupeţi pingelele pe la poarta noastră ! " Lui Duran parcă-i dăduse cineva în moalele capului, amuţise şi se trăsese mai la o parte, nu ştia ce să mai facă şi ce să mai zică…,,F…tu-ţi leturghia mă-ti, te crescui, te-mbrăcai, te-ncălţai şi-acu-mi spui mie că-mi rup piceririlii…"

Se pare că atunci a răcit el, a simţit nişte cuţite-n cap, a luat căciula şi a dat cu ea în pământ înjurând viaţa asta nenorocită. ,,Copii neascultători şi nerecunoscători!"- a mai zis el şi a plecat de la poartă. Venise acasă supărat foc şi-i spusese ăstuia micu cu care mai rămăsese : ,,Bă, Ionele, să ai grijă, tataie, de tine că eşti mic şi neajutorat că n-are cine-ţi mai purta de grijă, că

se duse şi femeia asta…şi parcă văd că mă duc şi eu după ea…Cu nădejdea la tac-tu !…” şi aşa a fost, la câtva timp, pe primăvară, muri şi Duran şi Ionel se trezi singur-singurel în casă, nici nu împlinise doisprezece ani. A stat el singur ce a stat în casa bunicilor dar de la un timp i s-a făcut urât şi s-a mutat la frate-său, Ioviţă. Aici a dat de Marina, care era o zgârcită şi-o hoaţă, încuia mâncarea şi-l ţinea nemâncat zile întrgi. Şi spre toamnă s-a întâlnit cu Gigea pe Linie, la horă, o cunoştea de la şcoală şi el s-a mutat în pomostul lui taică-său, în Ciuculeşti, să fie mai aproape de ea. Se iubeau la nebunie. Au stat doi ani prieteni şi-apoi s-au hotărât să-şi ia viaţa în piept, s-au căsătorit şi el s-a mutat la ea acasă.

Aici o lăsase el cu cei trei copii când plecase în război, în grija lui unchi-său, Stancu Andreescu.

3

După venirea soldatului, tot satul se strânsese la Păuna în curte. Scosese nişte bănci lungi de la fosta cârciumă şi le aşezase în mijlocul curţii ca femeile să aibă unde să stea. Veniseră din Betegi Lina lui Gheorghe, Marina lui Săndoi, Corcodușa lui Cică, Sanda, o babă căreia lumea îi zicea Buboasa, şi altele, şi altele ; din Râca sosiseră cu o brişcă vreo zece femei ; plecaseră de la plug să audă şi ele ceva despre bărbaţii lor. Prima care trebuia să-l descoase pe Ionel era Păuna, îl lăsase să doarmă şi acum nu mai avea răbdare să-i spună ce ştie sau ce a auzit de băieţii ei, că, sărmana, a dat cu bobii la Ţurca, a dat în cărţi şi degeaba, n-a aflat mare lucru, o ţigancă a dracului, ca să se dea bine pe lângă ea, i-a spus că i-a căzut o treflă nenorocită cu drum lung, cu lume multă şi cu popă-n frunte…„Să fie a dracului de ţigancă, zicea ea, că i-am dat untura degeaba, nu mi-a spus mai nimic !”

Ionel avea tot filmul morţii lui Gheorghe sub ochi dar nu ştia cum să înceapă. Privi soarele, care se lăsase peste salcâmii îmbobociţi şi se gândi că nu mai vine odată seara să-şi vadă nevasta. Cu Gheorghe se întânlise cu două zile înainte de Crăciun, pare-se pe 23 decembrie…Îl strigase el : „Băăă, Ionele !”- auzise un glas cunoscut în spatele lui şi, când s-a întors să se uite mai bine, vede un soldat cu două bobine la spinare. „Tu eşti, Gheorghe ? ” „ Eu sunt, măi, frati-mio ! ” şi s-au îmbrăţişat şi s-au pupat şi s-au tras mai la o parte sub un pod de lemn pe valea Donului să mai vorbească şi ei, poate aduceau vreunul veşti de acasă. „ Ne-am terminat, apucă Gheorghe să-i spună, suntem încercuiţi ! Eu vin de la Comandament şi toţi sunt cu moarte-n spinare! Ne-au încercuit ruşii ! Aici se vor da lupte grele. Nu se ştie dacă mai apucăm ziua de mâine, Ionele ! » Plângea şi tremura tot. Vorbea scurt şi se uita-n toate părţile, speriat. Se băgaseră într-o groapă sub pod, spărseseră o ceapă şi-o mâncau cu nişte biscuiţi pe care-i mai găsiseră prin raniţe. Acum îşi aduseră aminte de toată copilăria lor, cum se jucau ei prin paie, cum îi furaseră iepurii lui Făgădău, sau cum fugiseră cu pâinea Păunii în Pisc şi o mâncaseră. Apoi nunta lui Ionel cu Gigea, nunta lui cu Maria. „ Ce-o fi mai făcând Maria, c-am lăsat-o cu aia mica în braţe când am plecat ?… ” Îl obseda Maria, stătuse doar un an cu ea, o iubise la nebunie şi-acum îl rodea gelozia, se ruga zi şi noapte s-o mai vadă barem odată, s-o mai iubească numai o singură dată şi apoi să moară. Când plecase cu raniţa în spinare de la poartă, îşi lăsase nevasta plângând cu aia mica în braţe, rezemată de nişte stanoage. În timp ce ei vorbeau a venit un avion şi s-a lăsat jos de tot, a aterizat lângă ei şi din el a coborât un general. Imediat a pus o pâlnie la gură şi a început să strige : „Fraţi români, îi tremurau mâinile şi picioarele, fraţi români! suntem încercuiţi, în-cer-cu-iţi

,-repeta el rar ,să audă tot ostaşul, trebuie să scăpăm cât mai repede din acest iad, am băgat o unitate blindată să spargă frontul ca să putem să ieşim din încercuire, să salvăm ce se mai poate salva!…" Toţi rămăseseră cu gurile căscate. ,,Adică ce să facem?-se întrbau ei-cum să ne salvăm?" Generalul s-a urcat în avion şi a decolat, s-a învârtit o dată pe deasupra lor, a tăiat apele Donului, şi a luat-o aiura…,,şi pe noi cui ne laşi,măăăă!-a strigat un ostaş înfuriat. Dumnezeii lor de gradaţi!"- mai avu el timp să zică.

,,După plecarea avionului, Gheorghe a luat bobinele la spinare, povestea Ionel al lui Duran, m-am uitat după el cum se depărtează de mine ,după care a venit un tunet şi apoi un fulger şi s-a aprins cerul, am văzut cum s-au amestecat cai şi căruţe şi oameni, cum săreau în sus şi cădeau bucăţi din ele, carne de om, mâini şi picioare sfârtecate, un fel de apocalipsă. Eu am ţinut ochii pe Gheorghe să văd încotro o ia." ,,Şi încotro a luat-o?"-întrebă Păuna cu sufletul la gură. ,,Aiurea, ce l-am mai văzut ?"-minţi el ca să n-o supere pe femeie. Realitatea fusese alta, îl văzuse cum îl ridicase în sus suflul unui proiectil şi căzuse jos numai bucăţi de carne şi n-a mai stat să se uite, a luat-o la fugă spre albia Donului…

,,Curgea Donul, curgea…-povestea Ionel al lui Duran, cu sufletul la gură- Dunăre, nu alta…Ca un şarpe se vedea de pe coama dealului… Cum înghiţea în apele lui oamenii, caii, căruţele ,maşinile, tunurile… Se înroşise totul, părea un râu din lumile apocalipsei…Râu de sânge…şi catuşele lătrau ca nişte căţele turbate : paca, paca, paca ! Frati-mio, şi dragă lume, ce-am văzut eu acolo să nu mai vadă neam de neamul meu… " ,, Ce ? ce ? ce ? " - veneau întrebările femeilor care rămăseseră cu gurile căscate. ,,Cum ce ?"-sare el intrigat, adică nu erau ele în stare să priceapă ce e ăla un dezastru ? ,,Cum ce ?-se întrba şi el teatral, cai şi oameni sfârtecaţi, jale şi zbierete de cai şi o învălmăşală pe care nu puteţi să v-o închipuiţi! Şi eu rătăcit şi zăpăcit, am luat-o la fugă după un cal cu hamurile târâş- când are omul noroc, are, şi când vrea Dumnezeu, pupa-l-aş- o iau la fugă după el şi mă agăţ de hamuri şi el mă trage în apă, intru până la burtă, simt apa rece că mă trezeşte parcă dintr-un vis; mă uitam şi-n urmă, mă gândeam ce să mai fac, cătuşele răpăiau-răpăiau şi eu de coama calului înotam prin apa îngheţată, bietul cal se târa cu mine prin valuri, nechezând turbat…Îi vedeam doar coama şi botul printre valuri şi câteodată urechile ciulite…Un camarad care rămăsese lângă mie pe mal tot mai strga,sărmanul: ,,Ioneleee!!!,ia-mă şi pe mine că nu ştiu să înot!" Era călăraş cu schimbul, făcusem armata cu el la Slatina…Ce să-l mai iau ! Că eu plângeam de fericire că am scăpat de-acolo din încăierarea aia şi mă gândeam la copiii ăştia şi la nevastă… Şi ,fraţilor, nu mai ştiu când am ajuns pe malul celălalt, m-am trezit mai mult îngheţat într-o pădure de mesteceni la marginea unui colhoz, nu mai simţeam nimic,

hainele mi se făcuseră scoarţă pe mine şi bocancii îmi îngheţaseră şi curgea apă din ei… Cât să fi fugit aşa, nu mai ştiu …Auzeam ca prin vis hărmălaia aceea depărtându-se şi eu parcă intram, mă scufundam din ce în ce mai mult într-o groapă…Şi-am căzul la marginea satului în nişte paie, aveam temperatură mare şi începusem să nu mai ştiu de mine…Şi am avut noroc, a avut Dumnezeu grijă de mine, m-am trezit într-o casă de oameni cu una Mariusea care-mi mângâia fruntea şi repeta mereu :,, Ia, ia, ia-zicea ea cu un glas dulce- voda, voda, bolnoi, bolnoi…" M-a ţinut biata femeie două zile în casă şi a avut grijă de mine ca de copilul ei. A treia zi m-a scos noaptea prin nişte grădini, mi-a arătat direcţia încotro s-o iau, na levo , !- zicea ea- spre Transnistria ! Că omul care e om, tot om rămâne în orice împrejurare…Şi i-am sărutat şi eu mâna si-am luat-o încotro mi-a arătat ea… Si am mers săptămâni întregi până am dat de apa Nistrului, acolo erau călăuze de-ale noastre care ne îndreptau pe la unitaţi, spre Tighina. Aici am mai auzit si eu vorbă românească, după doi ani, şi-am început să plâng de bucurie şi să sărut ca un nebun pământul bătrânei noastre Basarabii… În gară la Tighina ne primea un taraf de lăutari care cântau un cântec de-al nostru :

De când nu te-am mai văzut ,mândro,
S-a făcut casa mormânt, mândro,
Tu cu plânsul, eu cu dorul ,mândro,
Ai udat, mândro, ogorul…"

4

Jumătate din moşia Râca-Pasărea, de care aparţinea comuna Râca, fusese cumpărată de boierul Câmpineanu. Aici îşi durase el un castel după modelul Peleşului. Fusese construit de arhitecţi germani în mijlocul pădurii Bucovului, lângă el făcuse şi alte acareturi: magazii, pătule, grajduri; construise şi o biserică pentru sufletul lui şi o capelă pentru mormântul de veci. Când se căsătorise cu grecoaica Eliza Caropolis era totul pus la punct. Voia să-i facă o mare surpriză ca să o ademenească să lase Bucureştiul şi să se mute aici în această sălbăticie unde totul i se părea dezolant. Îi cumpărase mobilă de la Berlin, pian, tablouri scumpe, o bibliotecă masivă din palisandru plină cu cărţi franţuzeşti şi englezeşti, aranjase totul pe gustul ei şi-o lămurise să se mute.

Bucuria boierului Câmpineanu fusese însă de scurtă durată ; încă din prima zi a căsătoriei îl măcina o gelozie groaznică şi avea şi de ce : Eliza era de o frumuseţe rafaelică şi-i dau ocol toţi fanţii Bucureştiului. Plecaţi într-o excursie la Roma cu tot anturajul casei regale, her Victor Câmpineanu a prins-o cu consulul austriac în camera hotelului şi a făcut un atac de cord, a căzut la uşă, fără ca să mai poată zice vreun cuvânt şi, după două săptămâni de spital, a decedat. Eliza Câmpineanu a rămas însărcinată cu Nicu, a venit în ţară îndoliată şi şi-a înmormântat bărbatul în cripta făcută de el, după care şi-a continuat nestingherită viaţa ei de doamnă de onoare a Palatului. Şi-a ales un bun administrator, pe nume Chiţu, din lumea mare care a continuat să-i administreze bine conacul. A mai cumpărat o sută de hectare, teren arabil, de la un boier scăpătat din Tătărăşti şi cinci zeci de hectare de pădure de la o rudă a ei care plecase în Grecia şi s-a statornicit la conac. Şi-a crescut băiatul, l-a dus la Liceul Militar ,apoi la Şcola Superioară de Război şi l-a făcut ofiţer. Nicu, fire ambiţioasă, a învăţat bine şi a terminat şcola cu media zece. La serbarea de sfârşit de şcoală, generalul, comandantul şcolii, i-a înmânat premiul şi l-a numit speranţa armatei române, după care i-a întins mâna ca unui bun camarad şi i-a urat o carieră strălucită. Stătuse mult să se hotărască să aleagă între garda Palatului şi combatanţa pe front; s-a gândit la maică-sa care-l rugase ca acum la bătrâneţe să fie lângă ea. În război aventura era prea riscantă, dar şi frumoasă, dădea întradevăr o lecţie de patriotism tuturor! Poate de aceea strâmbase din nas colonelul Florescu când tânărul ofiţer alesese garda regală.

Venise toamna acasă, după nişte amarnice ploi şi se urcase în balcon; de acolo vedea totul ca prin ceaţă, în vale se zărea satul cu casele lui micuţe,

apa Bucovului ca un firişor de aţă, vârfurile copacilor bătute de vânt şi pe deasupra lor un cârd de ciori care gărăiau întruna. Castelul părea să fie pustiu, undeva pe un hol se auzea un zgomot uşor de mătură.

-Vaiii, boierule, cât m-aţi speriat !-sări Lina, auzindu-i paşii de cismă pe coridor, dar când aţi venit de nu v-a simţit nimeni ?

-Acum am sosit, Lino, dar mami unde este ? Niciodată n-o găsesc acasă!

-A plecat la Palat, a chemat-o Regina să-i povestească ce mai fac rudele ei din Grecia.

-Păi ea nu ştia că vin acasă? Ce Dumnezeului, o dată pe an trec şi eu pe acasă şi nici atunci n-o găsesc!

-Mi-a zis mie să am grijă de dumneavoastră până vine !- termină femeia, puţin stingherită de atitudinea lui.

Privi la Lina cam pe furiş, şi-o amintea de mic, acum îmbătrânise, se urâţise, dar tot harnică rămăsese.

-Ce mai e pe aici ?- o întrebă el.

-Ce să fie ? S-a început la cules…

În depărtare, pe colnicul din vale se vedeau carele pline cu porumb, veneau agale spre conac. În curtea conacului era zarvă mare, se auzeau râsete şi vorbe de femei care curăţau porumbul din foi. Câteva fetişcane cântau un cântec :

Trimite-mi, bădiţă, carte, măi,măi,
Că prea-mi eşti,neică, departe…

Cântecul se apropia şi se depărta după cum bătea vântul. Lina se întristă, nu mai primise nicio veste de la bărbat, era nerăbdătoare să mai afle veşti de pe front:

-Dar cu frontul ce se mai aude, boierule ?

-Ce veşti să se audă ? Înt-un an şi ceva îi dăm gata pe ruşi !

-Să vă audă Dumnezeu, că al meu are anul de când nu mai ştiu nimic de el ! Dar cu dumneavoastră cum rămâne ? Că era îngrijorată cocoana…

-Cum să rămâie ? bine! M-am angajat ca ofiţer în garda regală! De fapt mami a aranjat, doreşte să mă ţină departe de războiul ăsta…

„ Ai dracului de boieri-gândi Lina-Vergică al meu să lupte aiurea « cu duşmanul de la Răsărit »- cum zice Mareşalul şi domnu' Nicu nu vrea să treacă Prutul să se lupte cu rusul…”

-Si prin sat ce mai e, Lino, ce fete mai sunt ?

-Ce să fie, domnu Nicu, jale şi tristeţe, pleacă oamenii la gară, le vin ordine şi pleacă, săracii, prin noroaie cu droaia de copii şi neveste după ei.

Încolo e bine, a fost tineretul în vacanţă şi-a dat baluri şi s-a distrat ; are popa o fată !…Să vezi ce frumoasă s-a făcut ! Cred c-o ştiţi, pe Adina ! Că zicea cocoana : ,,Lino,fata asta e bună pentru Nicu meu!" Da eu de colo : ,, Fugi, cocoană, că nu se uită Nicu dumitale la ea !"

O văzuse şi el pe Adina la o serbare de 10 Mai, pe Luncă, cântase un cântec şi-i sărise -n ochi, era o copilandră neâmplinită, el venise călare, îmbrăcat în costumul de elev-ofiţer şi se uita de sus la ei. Se aşezase lângă un stejar şi se bătea peste cismă cu o cravaşcă, uitându-se la tineretul acela nou…

-Mami să-şi aleagă consoarta ei, pe mine să-i spui să mă lase-n pace !

Şi gândul îi fugi la Bucureşti, la artista de varieteu pe care-o părăsise decurând. ,,N-o dau pe Valli pe-o mie de Adine", gândea el. Era brăileancă, câţi cuţitaşi nu se bătuseră în Brăila pentru ea! ,,Noi, brăilencele, suntem neam de grecoaice, focoase şi date dracului ! " . Era frumoasă cum nu mai văzuse femeie pe pământ şi mai ales focoasă! Avea talent, cânta frumos şi juca teatru, o încadrase Tănase la *Odeon* în Bucureşti. Nicu o cunoscuse după un spectacol de revistă, o invitase la o masă la restaurant şi-i propusese franc, dragoste. Era prima femeie din viaţa lui şi nu mai putea de dorul ei. Se ducea săptămânal la ea acasă şi-o copleşise cu cadouri şi complimente.

-Am o fată, Lino, în Bucureşti de o mie de ori mai frumoasă ca Adina voastră !-răspunse el într-un târziu. E artistă la *Odeon*…

- E şi păcat să n-aveţi! Tânăr sunteţi, frumos sunteţi, bogat nu mai vorbesc ! Dar noi ne-am luat cu vorba şi-am uitat să vă pun masa ! Vaide păcatele mele!

-Îmi aduci ceva în dormitor că sunt obosit şi vreau să mă odihnesc puţin- o rugă el şi deschise uşa dormitorului. Avea un an de când nu mai dormise în patul lui de burlac. Servi masa cam fără chef şi trecu la fereastră. Privi pe geam în depărtare, norii se rostogoleau ca nişte arătări, ieşeau de undeva de pe coama dealului, treceau peste luncă şi se duceau spre apus ; vântul se înteţise şi el, trecând printre copaci, ca o nălucă a toamnei, frunzele îngălbenite se jucau pe la ferestre ca nişte fluturi în toiul nuntirii, burniţa, se-aburise geamul, lumina înserării se strecura prin perdele discretă şi obosită. Se melancoliză ! De ce venise el din Bucureşti ? Căldura şemineului îl muie şi adormi. şi visă un vis frumos ; se făcea că era în casă la Valli, se dezbrăcase, rămăsese doar în maieu şi chiloţi, aştepta să vină ea din baie să se aşeze lângă el… În locul ei însă apăruse un băiat, un picolo, credea el, care-i spuse că Valeria îl aşteaptă sub poalele pădurii. şi el se uită pe fereastră s-o vadă : i se deschisese în faţă un peisaj bucolic cu o primăvară frumoasă, se aşternuse peste toată valea Bucovului un covor de verdeaţă, pădurea cânta, numai tril de păsări, un concert demn de cel mai

mare maestru al muzicii simfonice, apa Bucovului, învolburată, umplea şi ea cu clipocitul ei, acea simfonie…

În marginea pădurii, pe o poeniţă, o zări pe Valeria, era îmbrăcată într-o rochie albă, cu o coroniţă pe cap făcută din flori. Ea îi făcu cu mâna, fluturând o batistă. El a luat-o la fugă spre ea strigându-i numele,Valeria, Valeria!!! Deodată apa Bucovului s-a umflat ca ieşită din matcă, el s-a aruncat ca nebunul în valuri…,,Nicule, Nicule,-striga ea- te îneci!", dar el nu auzea, înota prin valuri să treacă dincolo… După ce a ieşit din apă, Valeria dispăruse! Dispăruse şi primăvara aceea, el era tot în chiloţi pe marginea patului, se mira de ce nu este ud, doar înotase atâta prin apă… Acum apare Valeria într-o cămaşă de noapte de borangic, de un violet-liliachiu prin care i se bănuiau formele rotunde ale corpului, Nicu o prinde în braţe şi-o trânteşte brutal în pat, i-a tras de cămaşă, pur şi simplu i-a rupt-o şi Valeria a rămas goală în braţele lui, îi simţea răsuflarea ca unei fiare răpuse şi femeia începuse să plângă : ,, Ce crezi, tu, ce crezi tu –repeta ea- că sunt curva ta ? Crezi că numai de banii tăi am nevoie ? Am nevoie şi de dragostea ta, Nicule…" ,, Cum ? Crezi că nu te iubesc eu ? Crezi că-mi bat joc de tine ? Tu eşti viaţa mea, Valli, fără tine nu mai am nici-un rost !-îi repeta el şi-o săruta, şi-o desmierda-de-aia am rămas aici în Bucureşti, pentru tine, altfel plecam voluntar în război… "

-Vaiii ! a venit băiatul meu acasă !- se auzi vocea Elizei Câmpinanu de pe coridor. Intrase tip-til şi-i văzuse cismele la uşă. Linooo ! Unde dlacu eşti,fatăăă -se răţoi ea la femeia de servici,ial ai adolmit ?

Eliza Câmpineanu trăise toată viaţa ei cu impresia că s-a ratat din cauza unui defect de vorbire : pronunţa pe r ca pe l, defect ce contribuise mult la o pronunţie franţuzească proastă . ,, Cine nu pronunţă bine pe r a ratat învăţarea limbii lui Voltaile "-filozofa ea în compania fanilor. Mergea de două ori pe an la Paris. După câţiva ani de la moartea lui her Victor, avusese aici o idilă de dragoste cu un pictor obscur care dorise s-o ia în căsătorie. Se întâlniseră pe malurile Senei într-o seară de primăvară cu lună şi stele şi el îi recita din Baudelaire : *O Muse de mon cœur, amante des palais…* Tânărul pictor o întrebase dacă-i place Baudelaire şi ea răspunsese : ,,Ooo, mon cel… telibiment… » Pronunţase aşa de prost că-i venise să intre în pământ ! Pictorul a strâmbat din nas, a zâmbit ironic , o ironie pe care numai francezii pot s-o aibă… De atunci, adio întâlnire…Şi-i plăcuse mult de el, era un copil frumos pe lângă ea, un copil pe care dorea să-l strângă la piept şi să-l adore…Două luni l-a căutat seară de seară pe malurile Senei dar n-a mai venit ; tristă , şi-a făcut bagajul şi a plecat în ţară. Îi rămăsese de la el un tablou mare în care era ea pe un pod într-o rochie bleo, cu o pălărie cu borurile largi pe cap, pictorul îi sugerase doar contururile într-o manieră

impresionistă, corpul se pierdea în ceaţă, doar faţa ieşea în relief cu ochii ei mari şi buzele cărnoase. Adusese cu mare grijă tabloul în ţară, îl înrămase cu o ramă din palisandru, aurită, şi-l pusese pe perete în holul cel mare.

-Niciodată femeia asta nu e de găsit !-se răţoia ea pe Lina, supărată de veştile proaste de la Palat.

-Ce-i ,mamă, cine te-a supărat atâta ?-se trezise Nicu din visul lui plăcut.

-Aaaa, bine ai venit mamă !-îl îmbrăţişă ea- felicitări pentru examene…

-Nu uita că stai de vorbă cu locotenentul Nicu Câmpineanu, credeam că te găsesc şi eu o dată acasă…,

- Nu vezi că s-a început culesul şi te fură ţăranii ca-n codru ! Cum să stai acasă ? Auzi, Nicule,-îşi privi ea fiul în ochi- apoi conspirativ făcu un ocol cu privirea peste toată camera să n-o audă cineva-celculile Palatului sunt cam înglijolate de melsul lăzboiului…Hitlel pielde telen, luşii iau iniţiativa pe câmpul de luptă, Bellu a început să vândă moşia de la Tătălăşti, la fel şi Papadopol şi coana Ziţa de la Mozăceni…

-Lasă, mamă, poveştile ! Hitler a învins o lume, eu sunt militar şi cunosc maşina germană de război…Va invinge, îţi spun eu…

Fetele de la conac trecuseră la alt cântec :

Bate vântul cetina,măi…
Şi-mi mângâie inima,măi…
Şi cum bate,mi-o apleacă,
Ca dorul din piept să-mi treacă…

În acest timp dialogul dintre fiu şi mamă s-a oprit, femeia îi strecurase şi lui această îndoială în suflet. A apărut Lina şi Eliza Câmpineanu a început să zbiere:

-Unde-ai fost, tu, Lino, unde umbli, tu, Lino, toată ziua ? Tu vezi tabloulile astea pline de plaf ? ştelge-le odată !…

Se privi în tablou. Ce frumoasă era atunci! Unde vor mai fi acele timpuri ? ,,Offf, Doamne, cum trec timpurile şi ce repede îmbătrânim !”-gândi ea.

-Le şterg, cocoană, le şterg- se făcuse Lina mică, surprinsă de sosirea boieroaicei. Mai întăi să v-aduc un lighean cu apă caldă, apoi să vă aprind focul în sobă că s-a făcut frig şi dup-aia le şterg…

-Mai tăceţi, domnule, odată -scoase Nicu capul pe uşă, nu poate omul să se mai odihnească de-atâta scandal ! Lina dispăru îndată, Eliza intră în camera ei să se dezbrace, tremura toată, apucase în faţa oglinzii, nemişcată, şi se privea apatică, avea un chip aspru de băbuţă, aproape că nici ea nu se

recunoscu, riduri nenumărate îi brăzdau obrajii vineţii, ochii i se micşoraseră încercănaţi de fardul abundent care-i cursese odată cu transpiraţia, pălăria aia marea o făcea şi mai slabă, avea dreptate doamna Mareşal Maria Antonescu când îi spusese că-i stă mai bine fără pălărie, să-şi facă şi ea un coc mai înalt, îi dă mai multă distincţie. Luă pălăria de pe cap şi o aruncă pe fotoliu, îşi strânse părul cu mâna şi încercă să si-l facă coc, aruncă apoi jos pe covor şalul de Canada şi descoperi un gât alb-rozaliu, brăzdat de nişte vinişoare vineţii…

Intră şi Lina cu ligheanul în mână şi gândurile Elizei zburară ca un stol de păsări aiurea. După ce-i puse ligheanul jos, Lina îi ridică şalul şi-l aruncă în şifonier, apoi îi făcu patul să se odihnească.

-Lino, după ce mă odihnesc puţin, să vii să melgem la biselică!

-Cum doriţi dumneavoastră, cucoană!- îi răspunse Lina spăşită, pentru a-şi spăla ruşinea prin care trecuse.

Se trânti în pat, dar nu putu să închidă ochii, o obsedau gândurile. „Oare de ce n-o mai invitase regina la mare?" În alte veri trimitea solie după ea s-o însoţească la Balcic, ce proaspăt îi era în minte voiajul cu trenul regal, apoi litoralul, Balcicul, acea oază fermecătoare de linişte, acel orient al nostru cu coastele lui argintii, rămăseseră toate doar amintiri…O văzuse pe regină cam rece, poate era supărată de discuţia cu Mareşalul care-i spusese franc că el merge mai departe…Şi Mihai habar nu avea, a dat-o dracului de ţară, stă toată ziua la Peleş în pantaloni scurţi şi montează şi demontează nişte motoare, boala lui de neamţ care nu poate să doarmă fără şuruburi la cap. Se duc dracului averile noastre şi el habar n-are ! Puse mâna pe o carte « *Dal mio Cuore al loro Cuore* », era cartea răposatei care vorbea despre refugiul lor din Moldova, ce timpuri şi-atunci…Şi încet-încet adormi cu cartea în mână. Venise un somn agitat cu vise urâte din care nu putuse desluşi decât unul :Era în biserică, se ruga la cripta bărbatului şi vine Vizanţu, birjarul lor, şi-o anunţă că Nicu e mort, îl junghiaseră legionarii, în faţa castelului. Nicu zăcea într-o baltă de sânge cu gura rânjită şi cu ochii scoşi, ea a început să strige prin somn: „Nicule, Nicule, unde eşti ,Nicule…"

A auzit-o întâi Lina care spăla nişte rufe, apoi Nicu care se trezise şi se speriase de glasul ei :

- Ce-ai, mami, ce strgi aşa, parc-ai înnebunit !

-Nicule, mamă, mai trăieşti ?

-Cum adică mai trăiesc ? Dacă sunt aici înseamnă că trăiesc ! Ce sunt obsesiile astea ?

-Nicule, mamă, te-am visat urât rău, te-am visat mort într-o baltă de sânge, aveai ochii scoşi şi gura stâmbă…

-Ia uite, domnule, te pasc numai vise sumbre, ce-i cu tine, mami ?

-Damneee !-se ruga Lina, după ce auzise visul; rămăsese aşa încremenită tot timpul cu mâinile în sân şi-şi făcea cruce- trebuie să mergem la biserică să-l scoatem pe Ucigă-l toacă din casă!

-Du-te şi vezi dacă a venit Pălintele Gheolghe la biserică!

Rămşi singuri,mama îşi îmbrăţişă fiul ca niciodată, îl mângâie, îl privi fix în ochi şi-l întrebă cu un glas stins :

-Nicule, tu te-ai încris în Mişcare,maică ?

-Doamneee, mami, ce ţi-a venit cu întrbarea asta ? Lasă-mă, domnule, în pace cu asemenea gânduri. A ieşit din dormitor pe hol, a ridicat clapeta pianului şi a început să cânte un cântec de Chopen. Eliza s-a înviorat, i-a zâmbit, dându-i o bezea şi a intrat în dormitor să se îmbrace pentru vecernie…

După această întâmplare, Nicu rămase dezorientat. „Visul acesta al mamei trebuie să însemne el ceva ! Avea viitorul în faţă, i se deschideau noi orizonturi…Dar… Poate că avea dreptate şi maică-sa să intre în panică, timpurile erau tulburi, nu se va şti cum se va termina războiul ăsta şi ce viitor vor avea…La Palat parcă jubilau cucuvelele, de-acolo venea numai cu veşti rele… Se privi în oglindă, avea un chip de faun : un tânăr frumos în floarea vârstei, îmbrăcat în costumul lui de ofiţer ce strălucea pe el, cu cisme bilgher, cu o şapcă pe cap proaspăt dăruită de garnizoana de pe lângă Palat, cu o privire pătrunzătoare care săgeta oglinda…Gândurile îi zburară în altă parte, lăsând soarta să hotărască destinul viitorului lui…Valeriaaa ! Parcă aşa cânta inima lui. Unde va fi acum Valeria ? Dulcea lui iubită de care-şi leagă toate speranţele… Începu să recite una din poeziile lui care-i plăcea cel mai mult, închinată Valeriei :

Cu trupul mai curat ca o zăpadă,
Te-am revăzut în noaptea de Crăciun,
Cu ochii mei vrăjiţi ce vor să vadă
Prin prisma deformată de nebun.

Erai şi nu erai o Magdalenă
Ce-n schituri tăinuite în zadar,
Te aplecai în chip de rugăciune
Şi te primeam ca pe un mistic dar.

„Unde este oare ea acum ?- se întrebă el- negreşit, voi pleca la ea la Bucureşti !”

5

Măi, fraţilor,-continua Ionel al lui Duran să povestească- am ajuns la Chişinău cu trenul şi când ne-am dat jos din tren, lume cât vedeai cu ochii, unii plângeau, alţii chiuiau de bucurie, ne îmbrăţişam şi ne sărutam ; am intrat într-un restaurant să bem şi noi ceva şi o dizoză a dracului, frumoasă, le cânta camarazilor la ureche o romanţă :

În umbra vechilor salcâmi
Ne întâlneam adeseori
Şi ne iubeam ca doi nebuni
În pajiştea cu mii de flori…

Jucau bieţii soldaţi, scăpaţi parcă de la balamuc, se gândeau că lăsaseră acasă iubite şi neveste şi-acum le veniseră un dor nebun de ele. Si suspina o vioară şi-i ţinea isonul un acordeon şi-un ţambal şi dizoza cânta-cânta :

Sub nuc am cunoscut iubirea,
Un nuc bătrân şi înfrunzit,
Tu ai adăpostit sub ramuri
Un vis frumos,neisprăvit…
Un vis frumos,neisprăvit…

Vine un neamţ cu un locotenent român şi zice ăla : « voi vă distraţi şi ruşii sun la câţiva kilometri de voi » şi neamţul « hanţ, zbanţ, cranţ ! » se înfuria şi-şi bătea cu mâna centura de pe burtă…Da' ce nouă ne păsa de el ? Acum eram aproape acasă, un caporal l-a şi înjurat de mă-sa pe friţ, doar eram în retragere…Şi venise o primăvară frumoasă şi înfloriseră grădinile oraşului şi ieşiseră femeile la plimbare pe bulevard…Şi noi cu ochii după ele…Şi cântecul care ne înnebunea, „*un vis frumos, neîmlinit*…" Dar zice unu : « noi cu păduchii pe noi şi ne mai arde de muieri, să vină ruşii să ne şi beleasă, eu arma n-o mai ridic, o dau dracului de viaţă ! » Ne umpluseră ,fraţilor, păduchii şi mizeria, hainele pe noi se făcuseră zdrenţe…Si ofiţerul zice « nu te bucura ,soldat, că ruşii vin cu molima comunismului, vor face colhozuri şi-o să vă dea la gamelă să mâncaţi ! » Şi soldatul ăla scoase o carte din buzunar, era un Almanah de prin 41,uite-zicea el-cartea începe cu cuvântul Mareşalului : „*Fraţi români, treceţi Prutul, zdobiţi duşmanul de la răsărit*",trecuserăm Prutul, luaserăm Basarabia, ce dracu mai căutam noi

tocmai în fundu Rusiei, auziseră toţi de Stalingrad, de Crimeia, de Cotul Donului, povesteau toţi de camarazii lor, unii dispăruseră, alţii fuseseră luaţi prizonieri sau muriseră împuşcaţi, ,,şi uitaţi-vă aici-şi dădu mai departe foile : *Mareşalul pe front gustând din mâncarea soldaţilor, Mareşalul cuvântând, îmbărbătând pe camarazi şi dând mâna cu ei*…" Mi-a strâns şi mie mâna Mareşalul Antonescu – schimbă vocea Ionel-,i-o simţise caldă, chiar el îi înmânase decoraţia…pentru fapte de arme săvârşite împotriva Rusiei Sovietice…,,Fără ţigani şi jidani !",striga soldatul beat, ,,ţiganii la Bug şI jidanii…hanţ, cranţ, zbanţ ", voiam şi noi să ne suim în trenurile lor civilizate şi ştii ce ne făceau? Ne tăiau ghirele ca la găini, asta ne făceau ! Cu baionetele ! Ni le tăiau şi-apoi se puneau pe râs : ,,Curvele, ne ziceu-ţiganii lui Antonescu !"- strigau după noi, auzi domnule, ţiganii lui Antonescu…De ce ţiganii lui Antonescu ? Că fuserăm camarazi cu ei…Una era să fi mers până la Nistru şi-apoi îl dam dracului de fiurăr, intram şi noi în Bucureşti pe sub Arcul de Triumf, învingători ; acu ce suntem noi ?…Nişte amărâţi, nişte bătuţi de soartă, nişte rahaţi, cu ce rezultate ne ducem noi acasă ? Ce le spunem noi copiilor noştri ? …Că o să vină ruşii după noi să ne călărească muierile ? Că o să ne bage la colhozuri ?

Pe terasa grădinii de vară se urcase o femeie tinerică, o fetişcană, tunsă băieţeşte, le şoptise ceva lăutarilor la ureche şi începuse să cânte. Era îmbrăcată într-un frumos costum naţional, fota făcea pe ea ape-ape şi-i clocoteau sânii prin iie de tinereţe şi-i jucau ochii-n cap ca doi spiriduşi…Am fi sorbit-o din ochi, dacă am fi putut ! Uiasem şi noi de târfa de moarte, rămăsese la Ţiganca, la Sevastopol şi la dracu cu cărţi şi prinsesem un chef nebun de viaţă, luase şi ea, alesese dintre noi ce-i plăcuse şi rămăsese acolo ; acum eram fericiţi, ascultam glas românesc de privighetoare :

Mândro, dorul de la tine
Peste văi şi dealuri vine
Şi nu-l poate opri nime,
Nici ţigan cu citera,
Nici cioban cu fluiera,
Numai eu cu inima…

Unde era mândra lui ? Căuta să-i prindă chipul, s-o aducă sub pleoape şi femeia lui se destrăma ca un vis, ca ielele noapte când se pierd în fumul întunericului, se ridica precum o nălucă spre cer şi se pierdea în zare…Primise veste de la ea cu vreo cinci luni înainte, îi spusese că sunt bine cu toţii…Numai eu cu inima, vorba cântecului, îi opream dorul, ştiam că mă iubeşte, ştiam că m-aşteaptă, ne clădim un nou viitor, fără războiul

ăsta nenorocit care ne-a mâncat viaţa…Ne vom iubi şi ne vom plimba prin lunca Bucovului ca doi copii fericiţi, ne vom tăvăli ca nebunii pe pământul reavăn sub spuza stelelor şi sub razele lunii ca în nopţile acelea care ne fermecase copilăria…Vom ara şi vom semăna pământurile, ne vom creşte copiii fericiţi ! »

6

Cele mai frumoase evenimente ale satului erau horele, nunţile, furcăriile, clăcile şi balurile. Horele se făceau pe Linie, fetele veneau îmbrăcate în costume naţionale, flăcăii la fel, se strângeau în faţa cârciumii lui Făgădău sau a lui Şoarece şi jucau, câţiva flăcăi tocmeau lăutarii, pe Luca Ţiganu şi pe Maria din Izvorul de jos cu ţambalul şi comandau horele ; se prindeau întâi ei şi chiuiau, dădeau un fel de semnal al începutului şi hora se mărea, i-auzi una !-strigau ei-i-auzi două şi o ţineau aşa până la două zeci şi două, hora se numea hora lui douăş'doi,sau hora calarâca,era un dans vioi, plin de viaţă, săltăreţ, cu paşi repezi, pe care-l îndrăgiseră toţi. Fruntaşii satului, cu nevestele lor ,ieşau la porţi, şi priveau spectacolul de pe scaune ; discutau politică sau citeau *Universul*, puneau ţara la cale, măritau sau însurau, bârfiau, cei mai mulţi însă stăteau pe prispe ca-n loje la teatru ca să vadă mai bine cine cu cine se plimbă, cine lângă cine joacă, cine are costumele cele mai frumoase. Prima care se aşeza în faţa porţii Castelului era Eliza Câmpineanu, însoţită de Lina, lângă ea veneau Mocăneasca, preuteasa lui popa Gheorghe, învăţătoarele satului, primarul, notarul, agentul sanitar şi alţii şi alţii care-o respectau, căutând să -i intre în graţii. Eliza Câmpineanu făcuse multe pentru sat, construise şcoală din temelii. Când venise ea în sat găsise o coşmelie învelită cu paie, închiriată de la negustorul Mărchidan. « Aici înveţi dumneata copiii,domnule Tache ? »-îl întrbase ea pe Tache Dumitrescu, învăţătorul proaspăt venit. « Ce să fac,cocoană, dacă stăpânirea nu m-ajută ! » şi a chemat primarul şi i-a dat ordin ca până-n toamnă să facă şcoală. I-a pus la dispoziţie materialele, banii, şi cu ajutorul luiTache Dumitrescu a ieşit ca prin minune Şcoala Mare. A fost cu Tache şi la Minister şi l-a propus pentru decorare. Era primul învăţător din sat cu Şcoala Normală, avea apucătură de om gospodar, a făcut garduri, o grădină de zarzavat, un atelier de tâmplărie, unul de ţesătorie, a învăţat copiii să altoiască pomi. Tot ea a făcut şi baia comunală şi pictura bisericii din Bucov care rămăsese neterminată. Chemase un pictor de biserici de la Bucureşti ca să facă pictura, era un băiat tânăr şi talentat care până la urmă s-a îndrăgostit de una din fetele învăţătorului şi a luat-o de nevastă. Eliza Câmpineanu i-a cununat şi le-a construit şi casa.

-Cine e ,Lino, fata aia care se plimbă cu băiatul Vădanei?- întreabă cocoana pe femeia de lângă ea.

-Cum ,cocoană, n-o cunoaşteţi ?

-Zău că n-o cunosc ! Prea e frumoasă foc, bat-o s-o bată norocul !

-E fata părintelui Gheorge, cocoană! E la Normală, iese învăţătoare!

-şi Ilie al Vădanei văd că-i dă ocol, se uită ea la sărăntocul ăla?

-E şi el la Normală, cocoană, l-a dus domnu' Tache pe banii statului ,că învăţa bine! S-o vezi pe Vădana cu nasul pe sus că are băiat la şcoală…

La horă veneau şi tinerii intelectuali, se plimbau rânduri-rânduri şi discutau de-ale lor. Adina sta mai mult cu Ilie Georgescu. Fata asta avea pe dracu în ea, le sucea minţile la băieţi şi nu se lipea de nici unul. O înfiase popa Gheorghe de la un orfelinat de la Piteşti. Despre ea circula o poveste cam ciudată. Cică ar fi fost găsită într-un coş de gunoi la marginea oraşului de către un militar şi ăla a dus-o la Orfelinat. La câteva luni, părintele Gheorghe a luat-o pe preoteasă la oraş să-şi aleagă o fată şi femeia a pus ochii pe ea « pe-asta o iau-a zis ea- prea e frumoasă, copiii din flori ies frumoşi şi deştepţi ! » Şi adevărul nu se desminţise, fata era prima din clasă şi pe deasupra era şi frumoasă. Ea nu ştia nimic din trecutul ei, părinţii o crescuseră bine, dar fata rămăsese cu un comportament ciudat. Îi plăcea să umble mai mult singură şi tristă, se ducea sub nucul din grădină şi ce făcea ea acolo toată ziua, Dumnezeu ştia…O curtaseră toţi băieţii, Nicu lui Sterie, care era la Politehnică, Marian al lui Ticuţă Ionescu, care era la Normală, Virgi lui Făgădău, Gheorghe Popescu, frate-său, Victor, dar nici unul nu se lipise de ea. Mai avea doi ani şi ieşea învăţătoare, trebuia să-şi facă şi ea un rost, preoteasa ar fi vrut s-o mărite în sat, dar fata nu se gândea la aşa ceva, visa cai verzi pe pereţi…Ilie Georgesu insistase mult să vie şi ea la bal, acolo se cunoscuseră ei mai bine. Trei tineri merseseră la Roşiori şi arvuniseră o orchestră selectă, vioară ,saxofon, ţambal şi contrabas. Balul se dădea într-o sală de clasă, fetele o împodobiseră cu ghirlande multicolore, făcuseră rost de petromaxe să lumineze puternic, băieţii cumpăraseră ilustrate, voiau să scoată regina balului, peste tot puseseră flori şi era o veselie, mama- mamă !. Ilie o luase de acasă, îi ceruse voie lui popa şi maică-sii, fata acceptase cu inima îndoită« nu prea am ce căuta eu acolo »-zisese ea « se uită lumea la mine ca la urs ». Sala era arhiplină, veniseră tineri din toate satele, muzica şi voia bună puseseră stăpânire pe toţi ,dansau perechi-perechi, era ca-n basme, fetele cu rochii lungi ca nişte regine se învârteau în jurul cavalerilor, mirosea a parfum, prin părul lor cădeau confeti, afară lună, vânt cald, peste tot poezie şi dragoste. Băieţii se întreceau care s-o ia la dans şi care să-i scrie ilustrate cât mai frumoase. „Te iubesc !"-semna un necunoscut. „Te ador !" Chestii de-astea banale

care-o făceau să râdă, adunase sute de asemenea ilustrate şi a fost aleasă regina balului, i s-a pus o coroniţă pe cap împletită din flori de câmp şi ea trebuia să aleagă cavalerul cu care făcea dansul de onoare ; hora era în toi şi ea nu se hotăra deloc pe cine să aleagă, era o linişte înfiorătoare, toţi aşteptau marea minune. Ea, cu batista-n mână, s-a îndreptat, ruşinată, către Ilie Georgescu. S-a auzit deodată un oooooo!, ea a întins batista pe podea şi i-a făcut semn lui Ilie să vină către ea. Ilie a sărutat-o pe obraz, confuz şi stângaci şi el ,în văzul tuturor, apoi Adina n-a putut să mai suporte şi l-a rugat pe Ilie s-o ducă acasă !

Cântau cocoşii,se rumeniseră zorii, se lăsase răcoarea, cer de stele cu lună şi-un aer rece,treceau vântoasele prin ei, era prima lor tentativă de dragoste, Adina l-a luat de braţ şi s-a giugiulit în sufletul lui, o apucase un tremurat şi nu ştia ce are, el i-a dat haina, i-a pus-o pe umeri şi-n această întâlnire instantanee, Ilie i-a dat primul sărut, ea a întins guriţa ca un un pui de rândunică şi l-a primit şi de-atunci totul a stat în loc, tot universul, cu lună, cu stele, cu cer senin, era prima chemare spre marele necunoscut care este dragostea…

Din acea noapte stăteau numai amândoi. Duminica se plimbau numai amândoi.

-Nicu meu n-are ochi pentru ea !-îi şopti Eliza Câmpineanu Linei.

-Cum să aibă, cocoană, că mi-a spus mie că are o artistă acolo la Bucureşti, zicea c-o cheamă Valeria şi joacă la *Odeon* !

-De altiste-i alde lui acum ? Să le lase dlacului…

-Să le lase ,cocoană, dar e îndrăgostit rău de ea !

-Dlagostea vine şi tlece, Lino, şi lămâi toată viaţa cu pacostea-n casă ! Ce ştie el! E un copil, sălmanul…

7

Când venise Gigea cu unchi-său, Stancu, de la plug se lăsase amurgul, se auzeau vacile mugind şi cocoşii cântând. Intraseră în sat pe la Coşerii, pe podul de peste Bucov, boii obosiţi mergeau încet, trăgeau cât puteau spre fântâna cu cumpănă, erau însetaţi de-atâta vlagă. O femeie cu cobiliţa la spinare îi recunoscu şi se grăbi să le dea vestea cea mare:

-Du-te, Gigeooo, acasă mai repede că a venit Ionel al tău din război !

Stancu Andreescu oprise căruţa să bea boii apă.

-Ce zise ,Gigeo, femeia aia ?

Gigea tremura toată, nu mai auzea nimic, o apucase parcă frigurile şi nu mai ştia nimic de ea. Coborî din căruţă şi o luă fuga spre casă, ajunse cu sufletul la gură şi auzi zarvă mare în curte la tuşe-sa, Păuna. « Tâmpita aia m-a minţit, a venit Gheorghe sau Ioniţă al lor şi ea a crezut că este Ionel al meu! » Sări gardul, nu mai avu răbdare s-o ia pe uşă şi s-a dus drept la el, plângând.

-Tu eşti, Ionele, -i-a sărit ea în braţe- pe mine de ce nu m-ai anunţat ?-întrba ea şi-l săruta – când ai venit? Hai acasă la noi, ia copiii ăia şi hai să mâncăm ! Of, Doamne, bine c-ai venit că înnebuneam singură, că muri şi taticu şi rămăsesem singură pe pământ…femeie singură cu trei copiii…fata aia n-a venit de la şcoală ?-se adresă ea copilului celui mare.

-N-a venit, sau poate c-a venit şi-a găsit poarta încuiată şi s-o fi dus la Cornelia!

Între timp dulăul de lângă magazie începuse să latre, a ieşit afară Neluţu, băiatul cel mare, şi a văzut-o pe soru-sa cu traista cu cărţi la spinare şi a început să strige cât putea :

- A venit tata din război,tanti !

-Ce vorbeşti, mă, tu acolea, mincinosule !

-Zău a venit, dacă nu mă crezi, hai de-l vezi, e-n casă cu mama şi cu ăla micu, ne-a adus bomboane şi biscuiţi !

Fata s-a ruşinat şi-a intart în casă cu capul în jos :

-Sărut mâna, tată!-a apucat ea să zică şi părintele a luat-o în braţe şi a sărutat-o şi i-a dat şi ei bomboane şi biscuiţi.

Rămaşi singuri, bărbatul cu nevasta îşi povestiră vrute şi nevrute. Culcaseră copiii în antreu şi începură a se destăinui unul altuia ; el îi povesti cum a venit acasă tocmai de la Cotul Donului, prin ce calvar trecuse, cum dăduse mâna cu moartea, ea îi spuse cum murise taică-său, cum muncise

singură pământurile, cum le furase Ioviţă porumbul din pomostul cel vechi din Bucov şi cum o somase să-i dea mantaua şi patul de fier ale lui socru-său, care între timp se mutase la ei. Se certase mai ales cu Marina, care n-o putea suferi din cauză că-i ceruse grapa de fier şi ei rămăseseră în toiul aratului fără grapă şi fără plug. A doua zi, n-apucră să se scoale bine din pat că se pomeni cu Bana la poartă, plângând:

-Mă, Ionele, poate-oi fi ştiind tu ceva şi de Durică al meu, că n-a mai dat semn de viaţă de aproape un an ! Femeia plângea şi se ruga de el ca o miloagă şi din când în când făcea semnul crucii. Ionel o cunoştea, fusese vecină cu ea în Bucov, era văduvă, bărbatul îI murise în primul război şi ea rămăsese cu Durică. Pe băiat îl ştia de la şcoală din clasele primare; fusese un copil pipernicit, nu-l ducea mintea prea mult şi femeia se temea să nu se fi rătăcit prin Rusia, că el,sărmanul ,nici punctele cardinale nu le ştia…

Ionel avea tot filmul morţii lui Durică sub ochi. Nici nu îndrăznea să i-l povestească femeii. Îi era milă de ea, cum să-i spună el cum murise Durică al ei? Trebuia să-i mai lase o speranţă…Dar, până când?-se întrebă el ca prostul. Trebuia să ştie şi femeia adevărul să-i facă şi ea cele lumeşti…Fusese şi la Gheorghe al lui Firică şi ăsta-i povestise numai bazaconii, cum plecase el cu mantaua-n cap de acolo de pe câmpul de luptă, dăduse calul şi puşca pe un cârnat şi pe-o bucată de pâine şi o luase razna, nu mai apucase să ajungă la Cotul Donul, ,,plec dracului acasă!",-îi spusese el unui camarad- şi la apel comandantul îl dăduse dispărut, dar el sosise acasă cu vreo două luni înaintea lui Ionel, habar n-avea prin ce trecuse unitatea lui…

După ce plecase din casa rusoaicei, la câteva zile, venise o iarnă năprasnică, viscolul se învârtejise şi pusese nămeţii cât casa, înotau prin zăpadă, mergeau mai mult pe câmp să nu fie prinşi de ruşi şi calvarul devenise de nedescris. În aceste împrejurări se întânlise el cu Durică la marginea unui sat, îl găsise înnămeţit într-o sanie cu doi soldaţi de la infanterie. Bucuria lui Durică a fost fără margini când s-au văzut, i-a lăsat pe ăia cu sania lor cu tot şi s-a luat după Ionel. « Eu merg cu tine, frati-mio, Ionele, parcă Dumnezeu mi te-a scos în cale, viu tocmai de la Odesa, ce-a fost acolo, mamă Doamne, prăpădul prăpădului,-plângea şi povestea-iarnă a dracului, mă, de aia a pierdut Napoleon războiu' ! » De unde dracu ştie ăsta de Napoleon, pe cine o fi auzit el, se întreba Ionel cu nasul în gulerul mantăii, « tu eşti, Durică ? », « păi dar cin' să fie ? »,răspundea Durică, cu nasul băgat într-un fular soios, era îmbrăcat cu o manta cachi, nemţească, care-i atârna până-n pământ, « am luat-o de la un neamţ, l-am găsit mort pe marginea şanţului »- îmi explica el, văzând că mă tot chiorăsc la mantaua

lui. Rupsese mânecile de la flanel şi le făcuse ciorapi, un fel de jampieri care-i veneau până la genunchi, în picioare avea nişte botine mari, pe care de-abia le trăgea după el. Se lăsase seara, se-auzea vântul sus, în ochi ne venea un spic rece de zăpadă. « Ce facem, Durică ? » « Eu nu mai pot, Ionele ! » Trebuia să stăm undeva să ne odihnim, mersesem toată ziua şi obosisem, pe deasupra eram şi lihniţi de foame…Şi am intrt într-o biserică părăsită, se lăsase noaptea, o noapte de calvar…Şi Durică ăsta îi tot da zor cu poveştile lui despre ce văzuse el acolo la Odesa, cum se înecase toată unitatea lor în Marea de Azov şi cum bombardaseră ruşii de-i făcuse pilaf…Şi-au intrat într-o biserică părăsită.

„Ne-am aşezat în faţa altarului pe nişte paie, povestea Ionel al lui Duran, pe mine încerca să mă ia somnul, mă chinuiam să nu adorm ca să nu îngheţ, aşa muriseră mulţi, adormiau şi-i înghiţeau gaia. Am privit în jur, oare cine pângărise sfânta biserică ? Durică aprinsese un pic de foc să ne desmorţim oasele. În licărul focului se vedeau pe catapeteasmă câţiva sfinţi crăpaţi, cu ochii scoşi, afumaţi, înnegriţi, care rânjeau ca şi Durică ăsta care-i tot da zor cu Odesa, că ce văzuse el acolo, ă-hăăăă, nu mai văzuse nimeni, parcă nu eram eu sătul de aşa ceva. Durică începuse să sforăie, îl luase somnul, din când în când se trezea şi iar începea : « Doamneee, ce ţi-e şi cu omu-ăsta ! Pe unde-l mai duce viaţa ! Băăă, înainte de luptă deşertaţi-vă, ai înţeles, soldat ?-striga un caporal la noi- eu nici acu n-am înţeles, măi, Ionele, de ce se restea ăla la noi şi ne spunea vorbele astea ! » „Păi dacă-ţi intră vreun glonţ în burtă, iese mâncarea din tine Durică…” « Bine, mă, Ionele, da’ noi nu vedeam mâncarea cu zilele, n-avea ce să iasă din noi ! » Şi :ha-ha-ha !-râdea tot el ca prostu’ şi juca din picioare şi-şi freca mâinile şi sufla în ele. Se întinsese pe paie, pusese raniţa sub cap şi ţinea puşca în braţe, adormise aşa cu mantaua în cap…„Dormi, camarad ?” « Nuuuu !-bâiguia el- dar m-a moleşit focul-ăsta… » De fapt ne muiase oasele şi ne cuprinsese o dulce toropeală…„Nu trebuie să adormim, măi Durică, ne prinde cineva sau îngheţăm naibii aici…Scăpărăm noi de acolo din vâltoarea luptelor…din ce regiment zici că vii tu ? de la partru Roşiori ?…” „Am făcut armata cu al lui Căcărează, tu-l ştii p-ăla ? şi cu Tudor al Mastroachii…ăştia au fost decimaţi acolo…-îngâna Durică- eu am scăpat ca prin urechile acului…Eram plecat după haleală la o hazaică, celovec este ?,nema celovec, hleba este ?, nema hleba, iaiţe, moloco ? nema iaiţe, nema moloco, şi vine la mine cu nişte boabe fierte, cucuruz, cuşite, cuşite, haraşo, haraşo !” S-a lăsat ger aspru, camarad…Urlă vântul prin turla bisericii…iarnă rusească, camarad… „Uite, vine ,vine ,vine !”,-se sculă Durică la un moment dat- da din mâini şi se freca la ochi…„Ăsta a înnebunit !”-mă gândii eu şi m-apucase o frică vecină cu moartea. „Cine

vine, mă, Durică ?”-îl întreb eu. ,,Cum cine vine, Isus Hristos, tu nu-l vezi ? Uite-l pe sus…” Mă uitai în sus şi -mi făcui semnul crucii : ,,Doamne, Doamne, iartă-ne, Doamne, că suntem şi-n sfânta biserică !” ,,Ce-ai ,mă,- strgai eu la el, ai înnebunit ?” ,,Visam, Ionele, visam că eram la Ţiganca, şi vin două camioane cu catuşele pe ele şi-au început să tragă : paca, paca şi domnu’ Isus Hristos pe deasupra…vedeam oameni cu ochii beliţi, se zvârcoleau în ghearele morţii, călcam pe ei şi fugeam…Mai bine rămâneam acolo prizonier, nu ne omorau ei, tu nu vezi că iarna asta te ucide ?”

Nişte păsări de noapte foşniră pe la streşinile bisericii…Privii în jur, câteava grămezi de paie şi băligi de cai ; au băgat caii-n biserică, păgânii ! ,,Cine ?”- întrebă Durică -probabil că eu vorbisem tare şi m-auzise. ,,Ruşii, nemţii, dracu să-i ia !” Priveam la sfinţi şi din când în când mai aruncam ghemotoace de paie-n foc, flăcările făceau lumini şi umbre pe pereţi şi parcă însufleţeau sfinţii ăia care ne priveau ca pe nişte intruşi…,,Băăă, Durică, iar ai adormit, bă ? Ţi-am spus să n-adormi că ne găseşte moartea aici ?” ,,Îîîîî-bâiguia Durică din mantaua lui-nu, nu…” ,,Unde rămăsesem ?” ,,La boabele de porumb.” ,,Le-am ronţăit şi-am plecat.” ,,Unde?” ,,La Rumânia ! Rumânia dalecoo !”- zice rusoaica. În zare undeva se-auzi un cocoş cântând. Se luminează de ziuă, trebuie să ne pregătim de plecare. Durică se înfundă mai mult în paie să nu mai vadă şi să nu mai audă nimic. ,,Durică ăsta doarme dus…” Şi iar îi veni în minte rânjetul lui şi figura lui speriată cu Hristosul acela al lui…şi ha,ha,ha,bă, Ionele, bă, tu eşti neam de oltean ,bă…mă-ta aia cică era frumoasă al dracului.. şi olteanu, de, de, de, se iubea cu ea…Oare cum o fi arătat maică-sa ? Poză de la ea n-avea ! Şi se văzu mic, îl ţinea Durănoaia în braţe, plecau cu căruţa în Tudoria la loturi, la seceriş. Se sculase bătrâna cu noaptea-n cap şi făcuse mămăligă, fiersese laptele de la oi şi-l pusese-ntr-o tigvă, bătrânul înjugase boii, venise şi-l luase într-o pătură şi-l aruncase în căruţă, Doamneee , ce frumoasă i se păruse lui acea dimineaţă…cu puzderia aia de stele pe cer…cum se stingeau încet câte una, câte una, ca nişte lumânări în care sufla Dumnezeu…şi cum apărea din pământ roata soarelui şi se roşea orizontul…şi căruţa paca-paca pe marginea pădurii…şi-apoi cântecul păsărilor, trilurile lor în razele dimineţii…Când visezi, ai vrea ca visul să dureze o viaţă, dar nu durează decât câteva clipe, gândea el pentru că doar aţipise şi se şi trezise. Auzise un foşnet sau i se păruse lui aşa ; din visul lui se desprinsese o pasăre mare, un fel de vultur care se aşezase pe turla bisericii, îi auzise fâlfâitul aripilor şi-l speriase. ,,Heiii,camarad !- sare el la Durică- trezeşte-te că trebuie să plecăm !” Viscolul, muşca din acoperiş, se-auzea cum cădeau vârteje de zăpadă, zgâlţâind toată tăblăraia bisericii…Se sculă în picioare şi-l zgâlţâi cât putu : ,, Măi omule, s-a luminat, scoală-te, tu n-auzi ?” Durică n-auzea !

Când puse mâna pe el sâ-l ridice, Durică se lăsă într-o parte ca o brezoaie când îi faci vânt. Puşca se izbi de podea şi făcu un zgomot infernal… „Doamneee, mă apucase un tremurat, ăsta a murit îmi ziceam eu în gândul meu, e rece, a murit şi gata ! A murit, oameni buni, a murit, săracuuu !" Îşi luă binişor raniţa de lângă el, puse puşca pe umăr se-ntoarse către altar şi se-nchină : „Doamneee, iartă-l, Doamneee !" Se trăgea încet către uşă cu spatele, o deschise, uşa scârţâi prelung şi deodată se trezi în vâltoarea viscolului… O luă la fugă prin nămeţi spre nişte grajduri părăsite şi ieşi în şosea… Merse mult timp tăcut cu imaginea lui Durică în ochi, îl obseda figura lui cu ochii ăia mari şi cu gura strâmbă, se uita parcă la el, voia să-i spună ceva dar nu mai putea…

- Bagă, Ionele, femeia-n curte şi spune-i adevărul, ieşi Gigea la el la poartă !. Bana ,când auzi aşa, se lovi cu palma peste faţă, bănui că băiatul ei păţise ceva şi-ncepu să plângă. „Hai, ţaţă, colea pe sală,- mai zise ea- să stăm şi noi de vorbă ca oameii." Şi-o urcară pe femeie pe prispă. Ionel rămăsese mut, nu ştia ce să mai facă, cum să înceapă. Dar nevastă-sa i-o luă înainte : „Uite, ţaţă, aşa a fost, Ionel s-a întâlnit cu el, plecase cu el spre casă, dar Dumnezeu n-a mai vrut cu el, pupa-l-aş, au înnoptat într-o biserică, s-au culcat şi ei ca oamenii şi dimineaţa l-a găsit îngheţat…"

-Şi n-ai putut, Ionele, maică, să mai tragi de el să-l dezgheţi?

-Ce să mai trag, ţaţă, că era mort…

La cuvântul « mort »,femeia trase un „aoleooo, băiatul meuuu !", care se auzi peste tot satul. „Auziţi, lumeeee- striga ea cât putea- Duric-al meu a murit, lumeeee-mergea pe Linie şi se jumulea şi-l striga pe Durică şi făcea o hărmălaie în tot satul cu câinii târâşi după ea…„Auziţi, lumeeee, a murit Duric-al meu, pupa-l-ar maica de băiat, că numai eu ştiu cum l-am crescut, lumeee…Că bărbatu mi-a murit tot în război la Mărăşeşti şi acu muri şi Durică, Doamneee, de ce eşti rău cu mine, Doamnee, de mă laşi singură pe pământ, Doamneeee…"

-Ce e, ţaţă Bano ?- ieşi Lisăndriţa la gard, auzind hărmălaia aia.

-Ce să fie, maicăăăă, a murit Duric-al meuuu, pupa-l-aş de băiat să-l pupe maicaaa, că el era speranţa mea, Doamneee !

-Cine-ţi spuse, fa ? Poate o fi glumit cineva cu tine !- căută Lisăndriţa s-o mai îmbuneze şi să-i distragă atenţia.

-Cine să-mi spuie, Ionel al lui Duran mi-a spus ! C-a venit din război şi-a murit sub ochii lui…

Bana plângea şi se jumulea în văzul lumii, mergea grăbită, lătrată de câini. Femeile ieşiseră pe după garduri şi o ascultau şi se închinau şi blestemau războiul-ăsta care le omorâse bărbaţii.

-Stai, fa, de ne spune şi nouă ce şi cum s-a întâmplat !

-Mă duc, ţaţă Lisăndriţo, să-i fac şi eu rânduielile, că tot am aşteptat să vie acasă şi el, săracu…Mă duc să-i pregătesc hainele şi să-i fac pomană, barem cu atât să-l ajut şi eu…Că ce copil bun era, Doamneee…Aooleoo, Duric-al meu, pupa-l-aş eu pe sprâne, Doamneee, cum s-or face buruiene, umde, maică, mi-ai plecat, de ce mă laşi singurea, ca un cuc pe-o rămurea, în bătaia vântului, cu durerea dorului, Duricăăăă, Duricăăăă…

8

După ce veni de la biserică, cocoana Eliza Câmpineanu intră în curtea castelului supărată, vasăzică Nicu ei se confesa Linii, ea habar n-avea că băiatul ei are o fată la Bucureşti pe care o iubeşte, o artistă…

-Bine, Nicule, mie de ce nu mi-ai spus de altista ta de la Buculeşti ? De aia te-ai glăbit tu să intli în galda legală…Eu volbisem cu Malghiloman să te mai lase câteva luni acasă, să te mai odihneşti şi tu, mă mai ajutai şi pe mine la muncile câmpului, că algaţii fulă ca-n codlu…

-Iar începi să mă plictiseşti cu dădăceala ta! Ai uitat că eu sunt major şi fac ce vreau eu ? De ce să mai stau aici ? Să mă baţi tota ziua la cap? Să-ţi dau socoteală de iubirile mele? Am o artistă la Bucureşti, e o fată frumoasă, la momentul potrivit o să ţi-o prezint şi ţie…

-Şi, mă log, când va fi momentul ăla potlivit? Chial acu volbii cu pleotul Gheolghe Popescu şi-mi spuse că fata lui, Adina, telmină Nolmala peste un an, şi-al vlea s-o aducă învăţătoale aici… ştii că fata asta al fi bună pentlu tine ? Mai gândeşte-te, poate ţi-o veni mintea la cap ! Ştii că mă scoţi din pepeni !

-Ca să nu te mai scot din pepeni , mâine voi pleca!- termină Nicu şi trânti uşa, intrând în dormitor. Ca să uite toată povestea, deschise aparatul de radio, se cânta un vals vienez, plimbă scala peste tot, parcă nu era rozboi, pace şi linişte peste tot, muzică şi muzică… Căută Londra, cu toate că nu putea să sufere acest post, parcă toată rezistenţa Europei stătea în el, nemţii întâmpinau greutăţi pe toate fronturile- anunţa un crainic cu vocea răguşită-mint, îşi dădu el cu părerea, şi suci butonul pe alt program. Adormi cu aparatul deschis…Fu o noapte agitată, cu vise urâte, se întorcea şi pe o parte şi pe cealaltă şi nu putea închide ochii. Era parcă într-un pustiu, nu se auzea nimic. Poate are dreptate mami, dacă Valli îmi face figura ? Roiesc pe lângă ea fel de fel de fanţi… Nu rămân eu cu buza umflată ? Mâine voi pleca, n-am de ce să mai stau aici…Mă voi duce la ea acasă şi am s-o cer în căsătorie, am să vin cu ea la castel să i-o prezint şi lui mami…S-o pun în faţa faptului împlinit…

Ajunse în Bucureşti pe la ora două, oraşul forfotea de lume, de la Gara de Nord luă o trăsură şi merse acasă la ea. Sună de câteva ori dar rămase fără nici-un răspuns. « Nu e acasă- îşi zise el- poate are spectacol *la Odeon*. » Mai privi încă odată în urmă, storurile la ferestre erau trase, o luă pe jos spre teatru, teatrul era încuiat la ora aceea, privi peste afişe, era un spectacol pe la ora opt seara, dar nu juca ea… Se mai plimbă câtva timp prin

faţa teatrului şi o luă spre casă supărat. Urca pe la Şcoala Superioară de Război agale, cu nostalgia că terminase şi n-avea să-i mai deschidă uşile niciodată. Dar nu mare-i fu mirarea când o văzu pe Valli în compania unui ofiţer, un fost coleg de-al lui mai mare care rămăsese în cadrul şcolii ca profesor de balistică.

-Valiii !- o strigă el cu un ton afectat.

Femeia privi în urmă să vadă cine o strigă şi rămase surprinsă când îl văzu pe Nicu.

-Ce-i, dragă , cu tine, parcă plecasei la moşie? Scuză-mă câteva clipe- îşi ceru ea voie însoţitorului- şi se trase mai la o parte să vorbească cu Nicu.

-Te-am căutat acasă şi nu te-am găsit !- o luă Nicu la rost – văd că ai găsit altă companie mai agreabilă !

-E un brăilean de-al nostru, mi-a adus veşti de-acasă !-

-Se vede ce veşti ţi-a adus, de-aia vă plimbaţi voi de braţ ca doi îndrăgostiţi !

-Aaaa, ai ajuns să mă urmăreşti şi pe stradă, eşti bolnav de gelozie, domnule Nicu, te rog scuteşte-mă de prezenţa ta, îi mai zise ea, şi-i întoarse spatele, plecând la ofiţerul-profesor.

Nicu rămase singur în mijlocul trotuarului, vru să se întoarcă să-i dea două palme dar se răzgândi şi o luă spre Cotroceni. Merse aşa mult timp neştiind încotro s-o ia. Pentru ea rămăsese el în Bucureşti în garda regală, pentru ea venise el în Bucureşti. Ce se întâmplase cu ea ? De ce se răcise ea aşa de repede de el ? Vru să intre la Palat dar se răzgândi, o luă spre casă. Ce-ar fi să se ducă la ea şi să-i spună că pleacă pe front ? Şi chiar va pleca dacă nu va mai fi nimic între ei ! Unde era patriotismul lui, cum de-l îmbrobodise ea atât de mult ? Toţi colegii lui erau unde-i chema Patria, numai el sta deoparte de dragul unei fuste ! Îi veniră în minte frumoasele lor clipe de dragoste, cum plecau duminica la şosea, cum se plimbau, cum stătea el cu capul în poala ei şi-şi povesteau vrute şi nevrute, cum se sărutau şi-şi declarau dragoste pe viaţă…Nu se poate ; se va duce acasă la ea să lămurească lucrurile ! Trecu pe la gazdă şi se schimbă, vru să mănânce ceva dar parcă intra totul cu noduri, privi la ceas, se făcuse seară, era şase, toamna serile vin devreme, seri de toamnă, triste şi mohorâte… Şi iar o luă spre locuinţa ei, bătea uşor vântul, foşneau plopii, norii se înfuriau şi se lăsau mai jos, lumea se mişca greu, tramvaiele multicolore treceau în sus şi-n jos, gâfâind ca nişte fiinţe obosite. Ajunse repede la poartă, privi spre ferastră, era luminată, venise deci acasă…Îi stăruia în minte fraza aceea nenorocită cu « te rog, scuteşte-mă, de prezenţa ta » Totuşi îndrăzni, bătu la uşă şi intră. Valeria era singură, stătea într-un capot şi citea trântită în pat:

-De ce-ai mai venit, îl întrebă ea tristă, de ce nu stai la locul tău ? De ce nu mă laşi în pace ?

-Cum să te las în pace când te iubesc, Valli? Cum să te las în pace când eu pentru tine am venit aici, pentru tine am rămas aici…

-Tu trebuie să înţelegi, Nicule, că dragostera noastră n-are nici-un viitor, tu faci parte din altă lume, eu din alta…

-Cum adică ?- sări Nicu speriat- din ce lume fac eu parte şi din ce lume faci tu ?

-E inutil, Nicule, să-ţi mai explic. Voiam să nu-ţi spun, dar trebuie să ştii şi tu: Mama ta mi-a trimis vorbă printr-un aghiotant de la Palat să te las în pace ! Am rămas surprinsă cu ce ton a venit tipul la mine şi m-a ironizat, mă privea de sus, de la înălţimea gradului lui, şi mi-a interzis categoric să mai vorbesc cu tine „.Să-l laşi în pace că-i distrugi cariera !”- mi-a zis. Noi artistele suntem nişte alea… şi m-am hotărât să plec la Brăila, am acolo pe cineva care mă va ajuta să supravieţuiesc, poate mă voi căsători acolo sau nu mai ştiu ce voi face…

-Nu se poate !- rămase Nicu consternat- nu se poate să-mi fi făcut mie mama aşa ceva…Mai ales că-i spusesem că mă căsătoresc cu tine şi chiar voiam să te prezint ei…

Nicu se apropie de ea şi-o cuprinse pe după gât, fata plângea, o sărută pe obraji şi-ncepu s-o mângâie. Ea se desfăcu ca o floare în faţa lui , aruncând capotul într-o parte, şi Nicu se tezi în faţa unei minuni, i se păru de o frumuseţe stranie, o cuprinse în braţe şi-o strânse puternic, fata se lăsă moale ca o pradă obosită, răscolindu-i toate simţurile…Toată noaptea dormi în braţele ei, fericit că iubita lui nu-l părăsise aşa cum credea el.

Aceasta fusese ultima lui întâlnire cu Valeria.

9

Satul îşi îngropa morţii imaginari sau pe cei reali, plângându-i. Din când în când se mai întâmplâ să mai vină şi câte un ostaş acasă şi atunci satul se strângea la el în curte să mai afle câte ceva. Milea, şeful de post, aducea fel de fel de veşti, dar mai ales aducea ordine care anunţau că soldatul cutare e dat dispărut sau mort. Familia mortului sau a dispărutului îi făcea cele lumeşti, comanda sicriu la tâmplar, punea în el boarfele respectivului, îl chema pe Păsăroi sau pe Radu Belu cu goarna, îi făcea pomană în regulă şi o înmormântare pe cinste. Adesea se întâmpla ca mortul sau dispărutul înmormântat să vină acasă şi să-şi găsească nevasta măritată cu altul. Aşa se întâmpă şi cu Mielu, a cărui nevastă, deşi nu se măritase, după ce-i făcuse înmormântarea, pusese ochi pe Niţu şi-l atrăsese în patul ei. De fapt ieşise pe Linie tot Lisăndriţa cu nepotul ei de mână, căruia toţi îi ziceau Ion al lui Mamaie, şi striga în gura mare :

-Făăă !,ia ieşiţi să vă spui una…

-Ce este, Lisăndriţo, săreau femeile pe ea, ce s-a mai întâmplat ?

-Cum ce,faaa, tu n-ai auzit de Mielu ?

- Care Mielu, fa? Ce-a făcut?

-A venit din război,faaa!

-Şi ?

-A prins-o pe-a lui, pe Mariţa, cu Niţu în casă. A venit azi noapte din război şi-a intrat şi el în casă ca omul şi-a dat de Niţu călare pe nevastă-sa !

-Şi ce i-a făcut,făăă?

-Ce să-i facă, o plimbă ursu prin sat- mai apucă femeia să mai zică şi se auzi tot alaiul, parcă urca Golgota cu Mariţa goală-puşcă în frunte, cu ruşinea dezvelită, legată cu mâinile la spate, mergea cam la doi metri de soldat ; pe lângă ea, de o parte şi de alta a drumului, lume cât vezi cu ochii şi copiii care se zgâiau la ruşinea ei şi-o scuipau muierile şi lătrau câinii şi ea mergea cu capul în jos şi se smiorcăia:

-Hai, măi Mielule, iartă-mă, că mi-e şi mie ruşine…

-Să te culci cu Niţu nu ţi-a fost, fa, ruşine ?- o ameninţa Mielu cu puşca îmbrăcat militar, cu un veston pe umeri, strigând cât putea- spune ,ai, nu ţi-a fost ruşine, căţea ce eşti ! Uitaţi-vă, lume, la căţea, credeam că viu şi eu acasă la nevastă şi când colo…

Alaiul cobora devale spre apa Bucovului. Venise şi tatăl Mariţei şi se ruga de Mielu s-o ierte :

-Iart-o, Mielule, tată, iart-o că moare ca mă-sa de inimă !

-N-o iert, tată socrule, că e neam de curve, dacă nu murea mă-sa, te băga şi pe tine-n pământ, ştii când ai prins-o cu alde ăla de la Primărie-n cocina porcilor ?

După ce trecea alaiul se aşeza iară liniştea peste sat, dar nu pentru mult timp. Lisăndriţa îşi făcea cruce şi se ruga la Dumnezeu să ierte toată lumuliţa de pe pământ, că toţi greşim. Apoi apărea Milea ,şeful de post, glumind, şi-l ruga pe Ion al lui Mamaie să spună o poezie.

-Hai, măi, spune-i lui dom' şef o poezie, lovite-ar norocu să te lovească, te lăsară ai tăi pe capul meu. Ion al lui Mamaie lua o poză marţială ca pe scenă şi începea :

-Păsărică, păsărea
N-ai văzut pe mama mea ?
-Am văzut-o la cişmea
Scotea apă şi plângea.
-De ce plângi,mămica mea ?
-Plâng de mine şi de voi,
C-a murit, tac-to-n război…
Ieşi, tăticule, din groapă,
De ne-ncalţă şi ne-mbracă
Că mămica e săracă
Şi n-are ce să ne facă…

-Bravooo!- striga şeful de Post, ia şi tu câţiva franci să-ţi iai bomboane de la Zaharia !

-O mai spun şi pe-aia cu Moscova ?- se gudura Ion al lui Mamaie pe lângă el şi începea fără ca să mai aştepte încuviinţarea :

Sapte mere-ntr-o basma,
Ş-am plecat la Moscova…

-Las-o pe asta , n-o mai spune, s-ar putea să fim prieteni cu ăştia, n-avem ce mai căuta la Moscova, acu poidom na Berlin…poidom na Berlin…

-Chiar aşa să fie, Dom' Sef?

-Aşa e, Leule, ce se-aude nu e de-a binelea, ruşii înaintează mereu, au spart frontul la Stalingrad…

Apoi se-auzea glasul Ioanei peste sat :

-Mamicăăă, hai dracului acasă să mâncăm, că e gata mămăligaaa !

-Mai du-te , fă, şi tu acasă,-o lua Leu la rost- stai toată ziua pe Linie ochi beliţi- gură căscată, ca proasta ! N-auzi că te strigă fata aia să mănânci ?

Lisăndriţa se scula de pe buza şanţului, lua bastonul lui Dorescu-buf în mână, dibuia gardul cu palmele, că nu mai vedea bine şi-o lua tip-til pe lângă ulucă spre casă. Păstra bastonul ca pe un lucru sfânt, rămăsese de la bărbatul ei care murise în primul război şi acum la bătrâneţe se sprijinea pe el. Leu-Paraleu, după ce se depărta, întindea o puşcă imaginară, gărăia de câteva ori, gaa-gaa-gaa, aluzie la culoarea tuciurie a femeii, şi slobozea imaginarele cartuşe :

-Buuum,bummm,bummm !,s-a dus dracului- se bucura Leu- am împuşcat-o ! Mâine nu mai vedem cioara-n drum…

Lisăndriţa se întorcea cu faţa spre el şi începea să-l blesteme:

-Dar-ar, Dumnezeu, gaicăăă, să nu mai vezi lumina zilei, să-nfunzi puşcăriilii, să-ţi mănânce şerpii fuduliilii, să-ţi crească coarne ca la drac, gaicăăă, să te ţie mă-ta-n ţarc, să te ungă cu albuş de ouă, ca s-ajungi la spitalu nouă, băăăă, să-ţi piară scursura din boşogi, s-ajungi ca ăia ologi, să te rogi la şapte icoane, închinat de şapte cocoane…

-Hai, mamaie, acasă- îi zicea nepotu.său Ion, trăgând-o de fustă- nu vezi şi matale că ăla este un prost ?

-Leu nu e prost, maică, îi răspundea Lisăndriţa, el râde de toată lumea, dar lasă, că are Dumnezeu grijă şi de el ! S-a fofilat , al dracului de război, a rămas în sat să mârlească muierile şi să râză de ele ! Huooo, se întorcea ea către el, du-te dracului acasă c…mă-n gura ta de şarlatan ! Stai toată ziua în cârciumă la Şoarece şi râzi de bieţii oameni ! Lasă că te spun eu neveste-tii, ce-ai făcut, mă, alaltăeri noapte când te-ai culcat cu Ioana lui Şoarece ? Ce crezi tu că nu te cunoaşte lumea ? Fir-ai al dracului de bezevenchi…

-Hai, mamăăă, că s-a răcit dracului mămăliga aia !- striga fie-sa după ea din uliţa învecinată. Lasă proştii satului să latre şi nu te mai lua cu ei !

-Te prind eu şi pe tine, Ioană !- striga Leu după ea, te pun eu jos…

-Şi ce-ai să-mi faci, măăă, amărâtule ? Ai să-mi mănânci c… ! Aia ia să-mi faci ! Tu crezi că eu sânt ca alea care crezi tu… ?”

Leu pleca bolborosind pe lângă gard spre cârciumă, învârtind un ciomag între două degete :

-Lasă, Ioană, că te-aranjez eu şi pe tine !

10

Nicu Câmpineanu veni acasă foarte supărat să se războiască cu maică-sa, îi stricase toate planurile lui de viitor. Găsi castelul pustiu, până când şi Lina plecase şi-o lăsase baltă cu treburile . Două javre de câini îl luaseră la lătrat de la poartă. Unde să fie mami acum ? Văzu prin parc un muncitor care strângea frunzele veştede cu o greblă.

-Nea Dumitre, n-ai văzut-o dumneata pe mami ?

-Cum să n-o văd, coane Nicule, e pe câmp cu domnu' inginer hotarnic!

-Ce face ea pe câmp la ora asta?

-Păi dumneata nu ştii? A pus moşia-n vânzare; vinde şi pădurea din Bobatea…Cumpără ţăranii la pământ…

Nu trecu mult şi apăru şi maică-sa cu trăsura, intră pe poarta mare şi coborâ în faţa castelului. Era neagră de supărare…

-Să fie-ai dlacului de ţălani, vol să ia pământ şi pădule pe degeaba !

-Ce s-a întâmplat, mami ?

-Ce să se întâmple…Nu-mi dau banii, vol toţi să ia pământ pe datolie…Eu am nevoie de bani…

-Pe mine m-ai întrebat când te-ai apucat să vinzi moşia ? Nu uita că e moşia lui tata, au muncit câteva generaţii să facă ce-i aici şi tu îi dai cu piciorul ? Şi ce te-ai apucat să-i transmiţi Valeriei să mă lase-n pace, de ce te-amesteci în viaţa mea ? Eu ţi-am zis ţie ceva când te plimbai cu Chiţu-n trăsură, sau umblai cu toţi argaţii târâş ?

-Nu fi oblasnic, Nicule ! Eu sunt mama ta şi te log să mă lespecţi, eu ştiu mult mai multe ca tine, am o viaţă înainte…

-Se vede ce viaţă ai tu ! Am venit să-ţi spun că plec pe front- shimbă Nicu tonul- am fost la centrul de mobilizare şi m-am înscris voluntar…

-Şi pe mine cui mă laşi ?

-Păi nu ziceai că pleci în Grecia la ai tăi ? Ca să-ţi fac pe plac am să mă însor cu Adina lui popa Gheorge, să ai cu cine sta la castel…

-Şi clezi c-al fi lău? Adina e fată cunoscută din sat nu e ca alea cale stau să te loadă, să-ţi toace banii plin localuri…

Cu Adina, Nicu se întâlnise în felul următor : Fata plecase la oraş să dea un examen de corigenţă la franceză. Luase examenul cu brio şi acum se plimba cu o colegă pe stradă. O salvase verbul « li », mod, timp, număr, persoană, bravo, domnişoară, aşa este când înveţi, coborau strada, vesele, zglobii, două domnişoare, care râdeau nebuneşte. La un moment dat se terzeşte prinsă de ochi pe la spate. « Ghici ,cine este ? »- aude ea o voce de

bărbat, cunoscută. « Nu ştiu ! »- răspunde ea şi întoarce capul să vadă cine îşi permite aşa ceva,- ,, aaa, domnul ofiţer Nicu Câmpineanu!”-, ,,da, da, chiar el în persoană ”, n-ar vrea domnişoarele să-i ţină companie la Lido ?-şi stop, făcu el semn unei maşini, direcţia Lido, şi se treziseră la masă în restaurant, băură, mâncară, Nicu se cherchelise şi chemase orchestra la el să le cânte. Băutura le furase şi pe fete, cântau şi ele un tango, ,,să mă vadă Ilie”- îi şoptise ea colegei, Nicu fugise cu gândul departe, la Brăila la Valeria, nu mai era în Bucureşti, orchestra trecu la romanţe. Colega se scuză şi plecă şi Adina rămase singură cu Nicu, dialogul nu se lega deloc, se făcuse ora patru sau cinci, se ameţise şi ea, Nicu cerea coniac şi bea mereu…Romanţa vorbea despre un ofiţer care pleacă pe front şi lasă iubita acasă,-,,n-ai vrea ca acest cântec să fie adevărat ?”- întrebă el, Adina se făcea că nu înţelege, ,,nu e rea fata asta, descoperise el, are farmecul ei, frumuseţea ei”, i se părea un copil naiv faţă de Valeria…,,Eu vreau să plec, domnule Nicu !”-se hotărâ ea văzând că Nicu o cam ia razna, ,,merg şi eu , domnişoară !”,-i zise el - şi plecară spre parc pe jos…Pe trotuar covor de frunze moarte, sus, cer învolburat, parcul părea o pădure părăsită, Nicu tăcea şi ea tăcea, fiecare cu gândurile lui, toamna vremuia, pe deasupra ciori, cârduri întregi, parcă n-ar fi fost oraş, parc-ar fi intrat în codrii Vlăsiei, se-auzea în depărtare o muzică de jaz şi uruit de tramvai. ,,Vreai să-ţi spun ceva domnişoară ?”- rupsese Nicu tăcera; ,,ascult domnule Nicu !”- îi răspunsese ea pe un ton solemn. ,,Te-am văzut cu Ilie Georgescu, sunteţi prieteni, cumva?”- căzu întrbarea lui ca o ghilotină. ,,Da, suntem, Ilie ţine mult la mine, a ieşit învăţător şi-a fost repartizat prin Transilvania”. ,,şi eu am avut o prietenă,-i se destăinui Nicu trist, era artistă la Odeon, dar s-a dus, a zburat ca o pasăre de noapte…Mami ţine mult la tine, zice c-ar fi bine să ne luăm…Eu şi aşa plec în război, ai rămâne cu ea acasă să-i ţii de urât”. Adina tăcu, nu-i răspunse nimic. ,,A băut prea mult- gândi ea- şi acum spune vrute şi nevrute… Ce-ar fi viaţa fără Ilie ?- se întrebă ea- un calvar !”- se obişnuise atât de mult cu el încât alt bărbat n-ar fi încăput în inima ei…

-Să ştii mami că nu glumesc, vreau să mă căsătoresc cu Adina! Te fac pe tine peţitoare, vorbeşte cu părintele Gheorghe !

Pentru Eliza Câmpineanu parcă atunci răsărise soarele, odată s-a înveselit, s-a îmbujorat la faţă şi a şi plecat la biserică să vorbească cu popa.

-Pălinte, am o lugăminte male la dumneata!

Părintele Gheorghe rămăsese cu o sperietoare în inimă din din timpul legionarilor. Îl găsiseră nişte copii legat fedeleş şi batjocorit în spatele cârciumii lui Şorice. Veniseră vreo şase golani din Mişcare călări pe cai, îl pândiseră când ieşise de la biserică, i-au băgat o cârpă în gură şi l-au dus în nişte bălării, i-au dat două zeci şi cinci de curele la spate, l-au legat fedeleş,

şi-au făcut nevoile pe el şi au plecat. ,,Altă dată, când te vom ruga, să ne faci tedeumul pentru martiri !"- a strigat la el Ilie al lui Tănase care era un legionar înfocat. L-a recunoscut după glas. Cu două săptămâni înainte venise la biserică cu cămaşa aia a lui verde, îmbăcat în nişte pantaloni bufanţi şi încălţat cu cisme bilgher şi-l rugase pe popa să facă o slujbă în cinstea camarazilor morţi. Părintele îl refuzase, îi spusese că el nu face slujbe la cheremul oricui. Acei copii alertaseră toată hora şi-au fugit toţi să vadă nenorocirea. L-au găsit pe bietul preot aproape mort, l-au desfăcut şi l-au dus acasă pe braţe. Pe marginea alaiului Ion Bratu, cu o biblie soioasă în mâini, tremura de mânie şi cânta din versetele lui Solomon : ,,… *când drepţii domnesc*- îngâna el- *se bucură şi poporul, şi când stăpânesc cei fără de lege, poporul suspină… cutreieraţi uliţele Ierusalimului, uitaţi-vă, cercetaţi şi căutaţi prin pieţele lui: nu cumva veţi găsi vreun om, măcar unul, care păzeşte dreptatea şi caută adevărul?…cum adică să te iert, Ierusalime, pentru aceasta? …fiii tăi m-au părăsit şi se jură pe Dumnezei care n-au fiinţă, eu i-am săturat iar ei au făcut desfrânare, ei sunt cai îngrăşaţi şi fiecare din ei nechează după femeia aproapelui său…M-aţi părăsit pe mine şi slujiţi Dumnezei străini, fugiţi, fiii lui Veniamin, fugiţi din cetate, trâmbiţaţi cu trâmbiţa în Tecoa şi daţi semne prin focuri la Bethacherem, că iată se iveşte la miazănoapte o nenorocire care loveşte pe semenii noştri şi-i sluţeşte şi-i urâţeşte să treacă la legea lor scârboasă şi ne omoară credinţa şi pe popi şi ne siluiesc fecioarele şi ne batjocoresc mamele…"*

- Ce nenorocire o fi proorocind ăsta, se întrebau femeile.

-Taci, fa, tu nu vezi că vorbeşte de pe lumea-ailaltă…

Popa însă bucuros că este băgat în semă de boieroaică, se duse cu urechea lângă ea;

- Îţi ascult cu plăcere , cocoană, cuvântul, dar să nu fie de rău…

-Cum să fie de lău, pălinte, vleau să-l însol pe Nicu meu şi ne-am gândit la Adina dumitale…

-Eu n-am nici-o obiecţie ,cocoană, mă simt chiar măgulit , dar să vedem ce zic copiii, şi-apoi fata mea mai are ceva timp până termină, dacă domnu'Nicu o vrea aşa, de…şi-apoi nu-i sânge din sângele meu, cine ştie ce sămânţă o fi şi mă face de ruşine…

-Nici-o glijă că e clescută bine, cu cledinţă -n Dumnezeu…

-Şi-apoi, cocoană, noi am fost oameni săraci, n-avem cine ştie ce avere să-i punem în căruţă ...

-Nu te-apucă nimeni de avele, nu vezi azi cum sunt timpulili, legionalii stligă omu şi pogonu ial comuniştii ne bagă la cohoz…Mai eşti sigul azi pe

avele ? Tlăim timpuli glele, pălinte, lăzboiul ăsta nu se ştie ce întolsătulă ia…

-Aşa este, cocoană, n-ai văzut ce-am păţit şi eu? Şi-l ştiu cine e, dar te pui cu nebunii…Nebunii te omoară…Omorâră ei pe domnu' Iorga, o somitate…Domnu' Iorga care era fala ţării, nenorociţii…

Adina nu ajunsese bine acasă de la Bucureşti că o şi informă pe maică-sa :

-Mamă Polixenio, îţi dau o veste bombă, m-am întâlnit cu Nicu Câmpinencii şi ştii ce mi-a propus, aşa tam-nisam, să mă căsătoresc cu el ! Polixenia rămase tablou:

-Păi vezi, maică, dacă nu m-asculţi, îţi spuneam eu s-o laşi mai încet cu Ilie al Vădanei, că te faci de râs…Ce-ai da tu să ai norocul ăsta, să intri-n castelul Câmpinencii…

-Nici nu mă gândesc !- i-o retează fata- eu nu mă mărit cu castele şi cu moşii, mie-mi trebuie un om cu care să mă înţeleg ! Şi la urma urmii eu nu sunt de măritat, mai am un an până termin şcoala şi-apoi oi vedea eu…

-Prostă eşti ! Anul trece ca o clipă, acu vine primăvara şi-am putea face nunta. Câmpineanca are putere, te-ar aduce învăţătoare în sat, crezi c-ar fi de vise-rele?

Peste două zile Adina primi scrisoare de la Ilie. *Dragă Adina,*- îi scria el-*zilele molcome ale toamnei m-au băgat de vreme în casă. M-am gândit că primul lucru bun pe care l-aş putea face ar fi să-ţi scriu ţie. Aici la margine de lume încep să percep altfel viaţa, simt că depărtarea ne leagă mai mult, ţi-am pus fotografia ta pe masă şi mă uit la ea ca la o icoană. Imaginea ta îmi umple sufletul de bucurie şi-mi aduce aminte de clipele frumoase petrecute împreună astă-vară, mi-aminteşte de mirosul de aglice din fânul cosit din care noi făcusem cuib al dragostei noastre. Încolo nimic deosebit, toamnă banală cu ploi şi cu tristeţi şi cu nişte plozi frumoşi care vin la şcoală. Spune-mi ce mai e prin satul nostru, ce mai fac colegii , colegele, tare mi s-a făcut dor de voi. Cu toate astea să ştii că tot mai bună-i lumea pe-aici, în Regat e răutate mai multă, aici lumea trăieşte după alte legi, nu prea se ştie de război şi de necazuri, ardelenii sunt blajini,cu mila lui Dumnezeu în suflet, nişte oameni de aur...*

Preotul Gheorghe venise acasă tare bucuros că Eliza Câmpineanu i-a propus căsătoria fiului ei cu Adina, îi spusese şi preotesei şi femeia se bucurase nespus de mult. Îi aruncase vestea şi fetei şi Adina tocmai acum începu să ia lucrurile în serios, toată bucuria ei se transformase-n tristeţe. Era la cumpăna vieţii şi nu ştia ce să facă şi încotro s-o ia. O minţi pe maică-sa că se duce pe la o colegă la Bucureşti şi plecă spre Transilvania la Nicu. „Ce să-i spun eu acum lui ?"- se întreba ea. Trenul mergea prin păduri

bătrâne, auzindu-i-se decât roţile cu zgomotul lor şi noaptea, sfeşnic bun, care se sfătuia cu fata. O să-i spună adevărul că ai ei vor s-o căsătorească cu Nicu Câmpineanu. ,,Bine, bine o s-o întrebe Ilie, dar tu ce hotărâre vei lua ?" ,, Eu vreau să rămân cu tine, Ilie !"- îi va răspunde ea. A mers toată noaptea şi-apoi trenul a lăsat-o într-o gară pustie, nu tu căruţă, nu tu nimic. O vale înconjurată de munţi şi ceaţă cât vezi cu ochii :

-Nu vă supăraţi, se adresă ea unei femei în vârstă,care apăruse pe peron, vreu să merg şi eu la Şomcuţa şi nu ştiu pe unde s-o iau !

-Tulaiii,Domneee,- slobozi femeia-io-te c-am găsit pe cine trebuia, d-apăi ş-io merg acolo, drăguţă, ce ghine-mi pare că merem împreună !

Îi plăcu aşa de mult vorba femeii încât o îndrăgi din prima clipă.

-Şi mă rog, ce cauţi, tălică, pe la noi, că după glas parcă n-ai fi din partea locului ?

-Merg la o rudă care este învăţător acolo, minţi ea.

-O fi dascălul cel nou, fata mea! Şi,mă rog, ce rudă eşti tălică cu el, de te-apucă doru aşa mintenaş? Sau oi fi vre-o drăguţă ?- glumi femeia.

-Nu chiar drăguţă, suntem un fel de prieteni, ne-avem dragi demult şi mi s-a făcut dor de el !

-Dragostea, maică,-i ca boala, când te-apucă, iei câmpii ! Că şi eu om fost tinerică şi-am iubit un cocon din sat, dar…n-a fost să hie…Uite, vezi tălică, drumul ista? O ţii drept- schimbă femeia vorba- meri aşe pe marginea satului până dai de casa Oleanei, şi-acolo strigi la poartă. Acolo şi-a găsit el gazdă, la Oleana.

Gazda lui Ilie era la marginea satului, sub un dâmb de deal, o casă bătrânească, şindriluită cu uluci de lemn, cu două odăi, pitită după nişte paltini bătrâni. Ieşi o femeie bătrână la poartă şi-o înrtebă pe cine caută. Fata încurcată îi răspunse că pe noul învăţător, Ilie Georgescu.

-Hai în casă, maica mea, că domnu'învăţător îi la şcală, vine la prânz, când dă drumu' la copii ! Tălică oi fi vreun neam de-al lui ? Uite, asta e camera lui, aşteaptă-l aici până vine. Eu am să mă duc la oi că le-avem tocmai în Delul Cucului.

-Bine ,tanti,- zise Adina- bucuroasă c-o scuteşte de alte răspunsuri, aveţi toată-ncrederea !

În cameră era un pat tabliu, o laviţă, câteva tablouri pe pereţi, lângă fereastră o măsuţă cu fotografia ei pusă în mijloc, lângă care era o crizantemă, ruptă proaspăt din grădiniţă. Nu ştia ce să facă, intrase în intimitatea unui bărbat şi se simţea jenată, vru să iasă afară, dar era tare obosită, nu dormise toată noaptea. Se va culca şi va dormi. Şi visă un vis. Era cu Ilie la munte şi el s-a împiedicat şi a căzut într-un hău. Ea îl striga cât putea : ,,Ilie, Ilieee !" Dar Ilie n-a mai răspuns… A apărut în faţa ei un

castelan din Evul Mediu, era tot numai armuri ,şi a luat-o în braţe, s-a căţărat cu ea pe stânci sure şi i-a arătat un castel, făcut numai din marmură şi oglinzi, în faţa lor s-a deschis o alee, pe de o parte şi pe de alta străjuiau numai statui antice, un fel de lei, castelanul a mers cu ea pe această alee şi a băgat-o în castel. ,,Aici e raiul tău"- a zis el şi a dispărut! Ea, închisă în acest castel a început să strige : ,,Ilie,Ilieee !"- credea că e răpită şi nu ştia cum să fugă şi pe unde s-o ia ; uşile şi ferestrele erau ferecate, privi pe fereastră, în vale curgea un râu, sau era un lac, pe care se plimbau bărci, un fel de gondolieri veneţieni, care cântau canţonete, i se deschideau privelişti încântătoare, poduri de marmoră, oglinda apei plină cu nuferi, statui şi lebede care plutea printre nuferi. ,,Unde e Ilie ?"- întreba ea plângând. Auzi apoi paşi uşori. Nu ştia dacă mai e vis sau realitate. Deschise ochii şi auzi uşa scânţâind…

-Adinooo !, tu aici ?- căzu glasul lui Ilie peste visul ei.

-Doamneee, ce mult am dormit, zise ea, şi-i sări în braţele lui ca un copil care se bucură de venirea părinţilor.

11

La poartă la Stancu Andreescu se strânsese lume multă. Milea, şeful Postului de Poliţie, împărţea acele hârtii care aduceau veşti triste, fie cu dungă neagră, care însemnau morţi, fie cu dungă albastră, care însemnau dispăruţi ; soarta-l lovise crunt pe Stancu, avusese doi băieţi, amândoi plecaseră în război şi nu mai dădeau nici-un semn de viaţă. Majoritatea ostaşilor veniseră acasă , mulţi muriseră, şi mai mulţi fuseseră luaţi prizonieri sau erau daţi dispăruţi, numai de la ai lui nici-o veste ! Ionel al lui Duran era singurul care ştia despre Gheorghe că murise precis, dar evitase să-i spună adevărul, bătuse doar apropouri că de acolo de la Cotul Donului nu crede că a mai rămas cineva cu viaţă. Acum venise certitudinea, Milea cu hârtiile în mână îi spuse franc : « Nea Stancule, ţi-aduc două veşti triste : ,,Gheorghe-al dumutale e mort la Cotul Donului, iar Ioniţă e dat dispărut !" Lumea a tăcut, s-a făcut o linişte grea, Păuna care auzise din curte, a început să zbiere ca un animal când îl tai :

,,Aoleooo, băieţii mei, aoleooo, Doamneee, ce mă mai fac eu, Doamneee! Unde sunt băieţii mei, Doamneee… Se-auzea clopotul peste sat : banggg, banggg, banggg !,venise iarna, o amărâtă de iarnă grea, cu zăpadă şi cu viscol, Păuna cu fata lui Gheorghe-n braţe, numai de un an, o ţinea întruna , ,,aoleooo şi iar aoleooo" şi treceau spre cimitir căruţe cu morţi închipuiţi, şi femeile-i jeleau, şi fata lui Gheorghe, plângea şi ea-n scutece în braţe la Păuna, şi-o goarnă a lui Pandele cânta sinistru peste sat, ,,du-l, du-l, du-l", era cimitirul plin de cruci noi şi de femei îngenunchiate peste mormintele reavene. Că unul din Râca venise acasă si a auzit că are cruce la cimitir şi s-a dus acolo şi-a scos-o şi-a dat cu ea în pământ înjurând pe Dumnezeu, auziţi, fraţilor, pe Dumnezeu, că nu mai există, că dacă ar exista ar face dreptate pe pământ. Și Gigea, plângând, de bucurie că e Ionel acasă, dar şi de durere că verii ei cu care se jucase-n copilărie nu mai sunt, căuta s-o potolească pe Păuna din urletul ei:,, taci, ţaţă Păuno, taci din gură că e necazul pe toată lumea, dă-mi mie fata aia"- şi-i ia fata din braţe, tocmai când venea mă-sa, Maria, din Betegi, şi Maria a auzit povestea cu Gheorghe, a căzut jos şi a leşinat, au înviat-o cu oţet şi-au dus-o la spital. Stancu a văzut o lumină roşie în faţă şi a început să spună aiurea, a stat închis în casă toată iarna şi n-a mai scos un cuvânt, spre primăvară s-a dus în pădure şi-a făcut un pătuiag şi s-a mutat acolo, fura grâu de-acasă şi hrănea păsările cerului…Seara se întorcea acasă călare pe un măgar al lui Brăican, zicea că este Isus Hristos se-ntoarce în Ierusalim. ,,Stancule, Stancule, ţi-a luat Dumnezeu minţile- se ruga Păuna de el- dă-te jos de pe măgar că lumea a

început să are şi să semene că n-avem ce mânca la iarnă, Stancule…Tu ce faci, Stancule… ? Doamne, iartă-l, dă-i mintea care-a avut-o, c-ai fost şI tu notar, om de vază în sat…"

Maria se cunoscuse cu Gheorghe la furcărie ; acolo pe patul spitalului, îşi aducea aminte cum venise el într-o seară şi-o fluierase la poartă, ce frumos cânta din gură şi din frunză, şi ce ţinea la ea şi ce-o iubea, nu mai putea de dragul ei şi ea, când îl vedea, parcă vedea pe Dumnezeu, îi intrase la inimă ; acum se dusese totul…şi-amintea când plecau ei la Plescarea la loturi cu căruţa, ce fericire pe ei !… Şi visul lui cu şarpele, şarpele a fost războiul ăsta…Auzise şi ea de socru-său că a luat-o razna şi se gândea că nu mai are nici-un rost să stea la Andreeşti în curte, îşi va lua fata şi va pleca în lume…Dar Păuna n-a vrut să i-o dea, zicea că-i sânge din sângele lor şi-o cresc cum or putea, Maria poate să se ducă să se mărite sănătoasă, ei n-au nici-o pretenţie, că e fată tânără şi are tot viitorul în faţă. Dar Maria nu s-a măritat ca altele, a stat singură cu maică-sa în Betegi până a făcut Gheorghe şapte ani, venea din când în când pe la socrii şi-i aducea fetei bomboane şi biscuiţi şi plângea şi-l jelea pe bărbat…

Ioniţă, al doilea băiat, nu era însurat, a plecat prea de tânăr, nu apucase să vorbească cu vreo fată, avea doar saptesprezece ani, l-au luat neinstruit, nu ştia nici să tragă cu puşca, terminase Scoala de arte şi meserii de la Miroşi şi venise acasă. Era băiat desgheţat, ai lui tot trăgeau nădejde că va veni, poate se îndrăgostise pe-acolo de vreo femeiuşcă şi se încurcase cu ea, cum au mai făcut şi-alţii,care-au venit cu ele acasă, în România. Speranţele însă au fost deşarte, Ioniţă n-a mai apărut niciodată…L-au aşteptat şapte ani de zile, i-au făcut o înmormântare pe cinste, i-au dat de pomană toate ţoalele lui şi şi-au luat gândul să-l mai aştepte…

Prin anul 1956 s-a zvonit că un prizonier de la Burdea a venit cu hazaică rusească acasă. Povestiseră părinţii ăluia că venise cu o rusoaică şi vorbeau papagaliceşte, fără ca ei să înţeleagă ceva. Imediat Stancu Andreescu cu Păuna au pus caii la brişcă şi s-au dus la el acasă să se intereseze de feciorul lor. L-au găsit pe prispă, repara nişte căpestre şi femeia mătura prin curte. ,,Bună ziua, nică !"-cică le ziseseră ei. ,,Zdarovaia !"- le răspunsese rusoaica. ,,Măi nică, avem şi noi un băiat, pe nume Ioniţă care n-a mai venit din război acasă şi ne-a venit hârtie că e dat dispărut. Tu în ce lagăr ai fost ? Poate ştii ceva de soarta lui !" ,,Măi nene, le-a povestit omul, cu mine e o întreagă istorie, am fost internaţi într-un lagăr din Iscursk, acolo au fost sute de români, munceau la mină ; eram organizaţi pe grupe, pe detaşamente, plecam şi veneam însoţiţi de soldaţi de-ai lor. Erau mulţi români pe care-i chemau Ion sau Ioniţă, dar nu reţin pe niciunul să se fi numit Andreescu. Eu am fugit într-o noapte când plecam în

lagăr, am stat ascuns nopţi întregi prin pădure şi m-am sprijinit într-un sat cu identitate falsă. Le-am spus că sunt din Chişinău şi am venit după lucru. M-au crezut şi am rămas acolo, am luat femeia asta şi cu mari intervenţii pe la Sovietul Suprem am reuşit să mă repatriez! Trebuie să ştiţi dumneavoastră că acolo au şi murit mulţi de foame, de frig, de boli…Ne ţineau ca pe vite în nişte barăci şi ne da să mâncăm o dată pe zi nişte lături cu pâine din orz şi din porumb. Ce să vă spun eu, de ce să vă mai dau speranţe ? Dacă n-a venit până acum, am părerea că nu mai vine ! Mulţi s-au însurat pe-acolo şi şi-au făcut familie…Eu am venit acasă că-i ştiam pe ăştia bătrânii, altfel…”

Şi Stancu Andreescu cu nevastă-sa s-au întors acasă fără nicio speranţă ! De atunci şi-au luat adio de la el…

Mai târziu, prin sat s-a răspândit povestea lui Stancu spusă de un alt copil :

(Eram cam de cinci ani, un copil mic și fricos; mergeam adesea prin pădurea Piscului cu cei de seama mea să culegem flori sau să explorăm acel tărâm necunoscut al codrului care-ți dă sentimentul că te afli într-o altă lume. Mă duceam adesea și cu vitele la păscut și intram în adâncul pădurii singur, având grijă de doi boi și o vacă ce era cam plimbăreață şi căreia nu prea-i ardea de păscut. În acele clipe gândurile mele zburau aiurea la fel de fel de fantezii, unele mai năstrușnice decât altele. În pădure mișună fel de fel de vietăți; prin frunzele uscate sunt mușuroaie de furnici, șopârle, șerpi, fel de fel de gândaci, cu coarne, fără coarne, printre tufișuri stau pitiți iepurașii, bursucii, căprioarele, porcii mistreți și, iarna, chiar lupii. Primăvara păsările sunt o adevărată încântare, ele populează toată verdeața, cântă, fluieră, zboară după gâze, își fac cuiburi, se hârjonesc în soarele dulce al zilei ca niște ființe fericite ale cerului…

Într-o astfel de primăvară, după o zi de plimbare cu animalele prin pădure, m-am întors acasă obosit și, dup masa de seară, m-am culcat să mă odihnesc. Dormeam pe prispă cu luna și cu stelele și cu luceafărul în capul meu, în valea Bucovului cântau brotăceii, un adevărat concert în luncă, undeva prin vecini la o casă părăsită cânta o cucuvea care mă speria de câte ori o auzeam, iar pe ulițele satului flăcăii cântau doine din fluier sau din gură. Deși eram obosit de alergătura de peste zi, adormeam greu. Gândurile mele fugeau aiurea, explorând cerul cu minunățiile lui sau viața de noapte a naturii care parcă se deschidea misterelor…

Într-un târziu am adormit și m-am visat în pădure. Era tot noapte, o noapte slinoasă, plină de mister, fără lună și fără stele, eu singur mergeam spre miezul pădurii după văcuța pe care o pierdusem. Undeva într-o poiană, m-am întâlnit cu un om îmbrăcat în alb, avea parcă un cearceaf pe el și pe

cap purta ca domnitorii o căciulă aurită. <Unde mergi tu, fiul meu?>- mă întreabă el cu un glas blând și binevoitor. <Dar cine ești, tu?>- l-am întrebat eu, speriat de făptura lui în miez de noapte. <Eu sunt Dumnezeu!>- îmi răspunde el. Am rămas înmărmurit, cum adică eu să mă întâlnesc cu Dumnezeu? "Dacă ești tu, Doamne, du-mă pe tărâmul tău să văd visul plaiurilor cerești!"- l-am rugat eu. Și m-a luat de mână și m-a urcat la ceruri pe scări de mătase printre îngeri și serafimi care ne înconjurau cu tot alaiul lor…" Am să te las să trăiești o viață, mi-a spus Domnul; dacă o vei trăi în pace și liniște sufletească ai să vii pe aceste meleaguri, dacă nu, te voi duce în iad…" Și ce-am văzut eu acolo: un Nou Ierusalim, insulițe de flori, ape curgătoare, dealuri înverzite, biserica Domnului cu șapte petale care se desfăceau în razele soarelui, cu șapte uși prin care veneau și ieșeau oamenii, închinându-se și minunându-se de acea frumusețe…Și-am mai văzut pe Mântuitor, răstignit pe o mare cruce… Și când m-a văzut, a coborât de pe acea cruce și mi-a zis: "Copile, bine ai venit în Raiul Domnului, tu ești hărăzit de Domnul, care te-a adus pe aceste meleaguri să trăiești o viață aparte, să cugeți și să te îndoiești de tot ce vezi, dar nu uita că totul cade, se dărâmă, e vânare de vânt…Pe mine m-au răstignit romanii, m-au vândut lor prietenii mei, m-au schingiuit și m-au spânzurat, dar iată, ei s-au dus, i-a înghițit timpul și eu încă mai trăiesc; trăiesc prin tine, prin acest popor care renaște în fața Domnului… " Și Domnul care mă urcase la ceruri a dispărut și eu am rămas singur, admirând acele meleaguri de vis.

Așa am petrecut eu toată noaptea, îmbiindu-mă cu acest vis frumos. Când m-am trezit, soarele se rostogolea la orizont într-un incendiu apocaliptic ca o roată de căruță incendiată, luminând toată zarea cu puterea lui. Doar luceafărul de ziuă mai pâlpâia neputincios la apus și luna care parcă se topea în mierea acelei zilei.

-Hai, maică, scoală-te că e timpul să te duci cu vacile la păscut!- a venit mama peste mine și mi-a dat la o parte colțul plapomei. Am ieșit din căldura plapomei, m-am spălat, am mâncat, am luat animalele și am plecat cu ele la păscut în pădure. Gândul meu însă rămăsese la acel vis mistuitor care mi se deschisese noaptea…

Întrând în miezul pădurii, vaca mea cea năzdrăvană s-a rătăcit și a trebuit să fug după ea și s-o caut. Coborând o vale prin poienița plină de flori ca să o găsesc, am dat de un om bizar, un bătrân care își îmbrăcase niște haine albe și se înfășurase într-un cearceaf, stătea jos în iarbă și se ruga. Visul meu, mi-am zis, și m-am închinat. Văzându-mă, s-a ridicat și a venit la mine:

-Ce e cu tine, feciorul meu, aici în viul pădurii?- m-a întrebat el, văzându-mă îngrijorat.

-Am pierdut o vacă!- i-am răspuns eu scurt, tremurând de frica necunoscutului. Dar dumneavostră cine sunteți?- am insistat eu.

-Eu sunt Dumnezeu!

Auzind acestea, am înlemnit. Am făcut legătura cu visul meu de azi noapte și pur și simplu m-am zăpăcit. Semăna exact cu făptura din vis, care-mi populase imaginația toată noaptea. Nu știam dacă mai trăiesc în realitate sau mi se continuă visul.

-Da, da, Dumnezeu!- repetă el. Stai tu jos aici să vorbim…Vaca ta am găsit-o eu și am legat-o de o tufă lângă poiană, așa că nu mai fi îngrijorat!.

Am privit printre lăstărișii și mi-am zărit vaca, rumega la umbra tufanului.

-Și ce cauți aici în pădure, Doamne?- l-am întrebat eu. Nu mi-a răspuns; l-am privit mai atent și semăna cu un om din sat. Avea o barbă albă până la brâu, un păr lung până peste ceafă și înfășurat în acel cearceaf, părea un schimnic rătăcit pe pământ.

-Am grijă de păsările cerului!- îmi răspunde el și se uită în sus. Acolo, în vârful unui copac i-am zărit pătuiagul în care locuia, un frunzar la care se suia pe o scară. Hrănesc păsările cerului!- îmi repetă el. Copiii mei s-au transformat în aceste păsări! "Dumnezeu…copiii mei…"- gândii eu, acest om trebuie să fie vreun nebun al satului rătăcit pe aici. Și mi s-a făcut o frică de moarte; acest om poate să mă omoare, să mă spânzure, să facă ce vrea cu mine…

-Nu te speria că nu-ți fac nimic rău! Tu ai o minte crudă, vei ține minte ce-ți spun; peste timp trebuie să povestești ș tu copiilor și nepoților tăi despre mine. Ia stai lângă mine să-ți spun o poveste!

-Bine dar am boii lăsați în pădure!

-Nu-i nimic, am eu grijă de ei! Vezi cele două păsări?

-Da, le văd!

Erau două păsări pe pătuiagul lui care se răsfățau în soarele verii.

-Sunt copiii mei, Gheorghe și Ioniță…Două suflete rătăcite, scăpate din Infern. Stai să vezi… Și zicând "stai să vezi" se descheie la un buzunar și scoase un teanc de scrisori , învelite într-o hartă mare pe care scria URSS. Această hartă e harta de operațiuni militare, îmi explică el și o întinse pe iarbă. Aici e Cotul Donului, puse el mâna pe un firișor de apă desenat pe acea hartă, iar aici e Odesa…Începu să plângă, îi curgeau lacrimile peste obrajii pomădați și se lăsau pe barba sură. Au plecat amândoi să apere o cauză, să întregească România Mare, și sufletele lor s-au întors sub formă de păsări…

Despături o scrisoare și începu să citească: "*Dragii mei părinți*,- asta e scrisoarea lui Ioniță, preciză el cu ochii în lacrimi… *Aflați despre mine că am ajuns bine la unitate. Am plecat cu trenul de Chișinău și acum suntem la*

*Odesa. Aşteptăm din zi în zi mareabătălie. De frati-mio, Gheorghe, nu mai ştiu nimic, el a fost dat la cavalerie şi se pare că înaintează pe Don. Ce face Maria mea şi fetiţa? Sper să ne vedem în curând sănătoşi acasă. De pe câmpul de luptă se-aud veşti triste, ruşii s-au întărit şi se pare că încep marea ofensivă…Nemţii trimit întăriturі, ne-au băgat pe noi pe linia întâi, hoţii…Mor oamenii nevinovaţi aici, tată şi mamă…am văzut ieri un camarad cum a căzut un brand pe el şi l-a făcut ţăndări…În război azi eşti, mâine nu mai eşti… Când am plecat de acasă, am lăsat în ladă un lănţic de aur pentru fetiţa mea cu un medalion în care am pus fotografia mea; în caz că nu voi mai veni, ceea ce e foarte probabil, să i-l daţi ei să-l poarte la gât toată viaţa pentru a-şi aminti de mine…*Acum să-ţi citesc şi ultima scrisoare, adresată nevestei şi fiicei lui: i"Dragă nevastă şi dulcea mea copilă, aşa-i zicea el, dulcea mea copilă, *am visat un vis azi noapte cu capul pe raniţă în tranşee, se făcea că eram acasă şi tu, Mario, în rochie de mireasă veneai pe valea Bucovului spre casa noastră… De pe deal apare o grupă de soldaţi cu o mitralieră şi încep să tragă în tine; tu fugeai şi mă strigai… Era un cer albastru şi un soare orbitor… Glonţul mitralierei te-a ajuns şi ţi-a străpuns pieptul şi rochia de mireasă a fost inundată de sângele tău. Dar tu n-ai căzut, fugeai mereu către mine şi mă strigai… Erai cu fetiţa în braţe, o strângeai la piept şi plângeai. Eu am încercat să vin către voi, dar nu puteam merge, parcă-mi luase Dumnezeu picioarele…Ce greu îmi e fără voi, dragele mele, şi visul acesta care s-a terminat cu o bombă care a căzut între noi şi ne-a spulberat pe toţi în aerul cald al verii… Mario, tu să ai grijă de fetiţă, dacă nu voi mai veni eu; nu-ţi cer să te călugăreşti, găseşte-ţi alt bărbat şi să-ţi refaci viaţa, dar ai grijă de micuţă…"*

Moşneagul începu să plângă. Îşi scoase tabacherea din sân, îşi frecă o ţigare din ziar, o aprinse şi începu să pufăie.

-Şi acum să-ţi citesc o scrisoare de la un camarad al lui care a scăpat din încleştarea de la Cotul Donului: "Dragă domnule *Andrei, eu am trăit ultimele clipe ale vieţii lângă feciorul dumneavoastră. Era în ajun de Crăciun, l-am întâlnit cu nişte bobine la spinare, întindea firele telefonice să facă legătura cu Comandamentul. Am stat cu el o noapte sub un pod, am împărţit amândoi nişte biscuiţi cu o ceapă şi am mâncat, timp în care mi-a povestit viaţa lui, mi-a spus că are o mândreţe de fată şi se topeşte de dorul ei, îşi iubea nespus de mult soţia şi era îngândurat că o lăsase acasă fără lemne de foc … Îmi povestea că în ultimul timp a dus-o greu, noroaie, mocirlă, ploi, interminabile ploi, şi el cu bobinele la spinare întinzând cablul pe marea câmpie rusească… Dar lasă- zice- vor trece toate şi vor deveni amintiri…Când vom fi bătrâni le vom povesti nepoţilor această aventură a noastră…Ce patriotism, ce libertate, ce dezrobire, ce Basarabie?*

Te pui cu rusul, zicea el, care trecuse de câteva ori prin botezul focului… Așa ne-a prins a doua zi, povestindu-ne unul altuia viețile noastre. Ne băgasem de tot în mantale că ne cuprinsese frigul, aproape că înghețasem, intrasem într-o groapă și așteptam comanda de a doua zi. Niște șmecheri de la bucătărie nu mai veneau deloc cu marmidele să ne împartă bruma aia de ceai cu biscuiți, poate ne mai încălzeam și noi…Pe la ora zece, aterizează un avion românesc și din el coboară un general. Era înfofolit într-o pătură și țurțurii gerului se lăsaseră pe bărbia lui în jos… De-abia mai putea să mai vorbească. "Camarazi, strigă el într-o pâlnie cu vocea lui scăzută, apropiați-vă, camarazi!" Noi ne-am strâns pe lângă el să ascultăm ce ne spune. Peste tot erau căruțe, cai, tunuri, arme…Le-am lăsat, dracului să vedem ce ordine mai primim…Stăteam acolo în acea vale și nu mai știam pe ce lume trăim. "Suntem încercuiți, striga el din pâlnia lui, în-cer-cu-iți!- repeta el cu o voce care parcă ieșea dintr-o groapă plină cu vată. Într-o oră trebuie să dispărem unde vom vedea cu ochii! Am băgat o unitate de sacrificiu să facă o breșă și voi trebuie să dispăreți!" Unde dracului să dispărem, doar nu suntem fachiri ca să dispărem în neant?- ne întrebam noi. Și după câteva minute, generalul s-a urcat în avion și a decolat, spre apus, trecând peste apele învolburate ale Donului. Băiatul dumneavoastră atât a mai apucat să spună: "Eu îmi iau bobinele la spinare și trebuie să întind firul către Comnadament." M-am uitat după el cum a plecat, l-am urmărit câțiva metri, după care s-a instalat un haos nemai văzut: întâi a căzut o bombă peste noi și l-am văzut pe Ioniță cum l-a ridicat în sus acea bombă și din el n-au mai căzut decât bucăți de carne, mâini, un picior, capul care-i atârna pe raniță ca o brezoaie, răpusă de vânt și sângele care parcă țâșnea dintr-un mic izvor…După care au început catiușele : paca! paca! paca!- lătrau ca niște câțele înfuriate peste noi. Și s-au amestecat toate, soldați, cai, căruțe, tunuri, puști, mașini…Când am privit mai atent, Donul se înroșise de sângele nostru… Eu am avut noroc cu carul…Am apucat un cal de căpăstru și am intrat în apele Donului… Dintrodată mi-a înghețat sufletul în mine, apa era rece și m-a înfierbântat, parcă m-a trezit odată dintr-un somn adânc…M-am agățat de coama calului și am trecut înot Donul…Când am ajuns dincolo și am privit acel infern, m-am închinat la Dumnezeu și am căzut în neștire pe niște paie, la marginea unui colhoz. De acolo m-am trezit în casă la o rusoaică, îmi mângâia fața cu mâna ei catifelată și repeta: bolnoi, bolnoi…voda ...voda...

Moșul se opri din citit și-și pironi privirea în cer. Începu să plângă și mai tare și să cheme păsările cerului să le arunce grăunțe… Mintea lui trecu de la rațional la un fel de nebunie pașnică, se sculă și începu să joace, fugi repede la vaca mea care era legată în poiană, se urcă pe ea, confundând-o cu

măgarul lui Brăican, și începu s-o călărească, zicând că el intră în Ierusalim ca un al doilea Cristos. Spre surprinderea mea vaca devenise blândă și se supunea stoic voinței lui. El își imagina Ierusalimul în acea poiană, făcea niște plecăciuni ca în fața unei imaginare mulțimi și recita tare din *Psalmii lui David* sau deborda cu o memorie uimitoare din *Apocalipsă: "Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, ia aminte la mine, pentru ce m-ai părăsit? Departe sunt de mântuirea mea cuvintele greșelilor mele…Nu Te depărta de mine, că necazul este aproape, și nu este cine să-mi ajute…Uscatu-s-a ca un vas de lut tăria mea, și limba mea s-a lipit de cerul gurii mele și în țărâna morții m-ai coborât…"* Apoi venind către mine: i"Am prea curvit, copile, am înșelat femei, am la activul meu o crimă pe care n-o știe nimeni, eu l-am omorât pe Baltazar când veneam în iarna aceea de la Silițe, eram notar în acel sat și mi-a ieșit Baltazar înainte într-o iarnă aspră și a ridicat toporul asupra mea, zicându-mi să-i las iubita în pace și eu atunci am sărit din șaretă drept în capul lui , i-am luat toporul din mână și i l-am înfipt în moalele capului…L-au găsit după o săptămână mâncat de lupi…E pedeapsă de la Dumnezeu ca eu să pătimesc aici în Ierusalim ultimele clipe ale vieții…Și tot pedeapsă de la Dumnezeu este moartea fiilor mei…Și iubita aceea de atunci a lui Baltazar este Păuna, nevasta mea, i-am luat-o și m-am însurat cu ea că era frumoasă, mândră și plină de zestre…"

Se lăsase seara, uitasem să plec acasă cu vitele, am luat boii și vaca și m-am depărtat de Nebun, l-am lăsat plângând pe malul apei. Când am ajuns acasă, i-am povestit mamei această întâmplare și m-a rugat să nu mai spun la nimeni…" Nica Stancu , zice,este unchiul tău, i-a luat Dumnezeu mințile din cauza celor doi fii pierduți în război și acum s-a mutat acolo în pădure, vin la el mereu două păsări, zice-se că sunt sufletele celor doi copii, pe care le hrănește cu grăunțe furate de-acasă…Acum pe foametea asta el cară grâul din hambar și-l răspândește-n pădure la păsările cerului…"

M-am culcat pe prispă să adorm, închideam ochii, dar mi-apărea Nica Stancu sub pleoape , povestindu-mi viața lui…Priveam cerul înspuzit de stele, priveam luna cum se furișa printre firișoarele de nori, alunecând pe bolta albastră, ascultam susurul izvorului, glasul naturii, și parcă toate acestea se petreceau într-un basm repovestit de cineva străin mie. Adormeam în această muzică a naturii care mă învăluia cu susurul ei și mă legăna în dulci și amăgitoare iluzii.

Când m-am trezit dimineața, am auzit zarvă mare pe drum. Am ieșit să văd ce se întâmplă. Nebunul din vis, călare pe măgarul lui Brăican, furat de la grădina de zarzavat, cu un toiag în mână, intra în sat, în Ierusalimul lui imaginar, urmat de o droaie de copii care se amuzau de figura lui. "Veniți la mine, striga el, veniți să vă dau pacea și liniștea, veniți să vă dau să mâncați,

oropsiților, Dumnezeu mi-a dat darul proorocirii, va veni peste noi o mare nenorocire, Rușii ne vor fi luate pământurile, se vor face colhozuri și ne vor da să mâncăm la gamelă…Stupul va rămâne fără regină și se va bezmetici, vom trăi ca barbarii, ni se vor dărâma bisericile…Va veni apocalipsa… Dumnezeu ne încearcă cu această secetă… Rugați-vă, oameni buni, rugați-vă la Dumnezeu…Mi-a trimis vorbă Ioniță, băiatul meu, că vor veni timpuri grele… O juma de secol poporul va trece prin grele încercări… Se vor scula noi idoli și se vor război cu Dumnezeu… Închinați-vă și rugați-vă, Doamne, Dumnezeul nostru, iartă-ne și izbăvește-ne pe noi de rele!…" Ieșeau oamenii și femeile și copiii pe la porți și se închinau și se rugau și priveau la el cu milă… "Iartă-l, Doamne, ziceau ei, scoate-i din cap toate bazaconiile acestea, că a fost om la locul lui… Ce-ai făcut din el, Doamneee?"

Apoi a venit Milea, șeful se post și l-a arestat. "Trebuie trimis la balamuc, zicea el, nebunul acesta face propagandă antisovietică, avem ordin să-l ducem la balamuc".

Nica Stancu a revenit târziu în sat. Era tăcut, parcă-i luase Dumnezeu gura. Pusese pozele celor doi băieți în perete lângă icoana Maicii Precesta și se uita toată ziua la ele. Păuna, nevasta lui, blestema mereu războiul ăsta care trecuse peste ei și le luase mândrețea de băieți și se războia cu bărbatul care tăcea întruna, fără să mai scoată un cuvânt.

Nebunul din vis a stăruit în mintea mea mult timp și m-a marcat pentru toată viața.)

12

Adina şi Ilie au trăit cele mai frumoase clipe de dragoste din viaţa lor. Părea că visează, era un vis frumos din care n-ar fi vrut să se mai desmeticească. Singuri, amândoi în lumea aceea de vis depărtată, îmbătaţi de fiorii primei dragoste, erau cei mai fericiţi oameni de pe pământ.

-Imediat ce-am primit scrisoarea de la tine, n-am putut să mai rabd, simţeam că înnebunesc dacă nu veneam…Ai mei mi-au pus gând rău, vor să mă căsătorească cu Nicu Câmpineanu, trag la averea lui, nu ştiu ce să mai fac, Ilie, am venit la tine să vedem ce putem face !

-Şi tu ce le-ai spus ?- căzu întrebarea lui Ilie, întrebare la care se aştepta şi ea.

-Ce să le spun ? Că nu sunt de acord, că vreu întâi să-mi termin şcoala, că eu te iubesc pe tine !

-Serios ? Le-ai spus tu asta ?-o lua Ilie în braţe şi-o săruta şi ea se făcea ghiduş la pieptul lui şi-i răspundea la sărutări şi se strângeu în braţe până se sufocau.

-Serios ! Ce, mi-e frică de cineva ? N-am să las pe nimeni să dispună după bunul lui plac de viaţa mea ; nici măcar pe tine !

-Să te-audă, Dumnezeu, Adinuţa mea dragă !

-Cât am dormit în patul tău, am visat un vis, mă furase un cavaler medieval şi mă dusese într-un castel…

-Ăsta este castelul Câmpinenilor !- glumi Ilie.

-Ai, mă, nu mai glumi, cu aşa ceva !- îi dădea ea bobârnace peste nas-n-ai să mă vezi niciodată acolo !

« Doamneee, se uita Ilie la ea şi se minuna în gândul lui- frumoasă s-a mai făcut ! »

-Desfă-ţi rochia, zise el, că se şifonează, am să-ţi dau o cămaşă de-a mea s-o îmbraci…Eu am să mă uit în altă parte!

-Pe cuvântul tău de onoare?

-Pe cuvânt !

Fata se trase într-un colţ al camerei şi se schimbă. S-a uitat în oglindă şi a început să râdă, cu părul tuns scurt părea un băieţandru neînţărcat. Apoi au stat la masă. Ilie a servit-o cu pălincă de la Oleana şi-au mâncat brânză cu roşii şi fripturică de pui, după care s-au urcat în pat ca doi copii, Adina s-a aşezat greceşte în mijlocul patului, el s-a trântit lângă ea cu capul în poală şi-au început să se sărute…

-Nu mi-ai dat răspuns la întrebare, zise Adina într-un târziu, de ce taci ca un mut ?

-La care întrebare ?

-Păi de ce crezi că am venit eu la tine ? Să lămurim nişte lucruri…

-Adino, zise Ilie încruntat, tu trebuie să-ţi termini întâi şcoala, apoi să ne gândim la lucruri serioase. Imediat ce termini şcoala ne putem căsători şi poate-ţi găseşti un post de suplinitoare pe-aci !

-Tu nu înţelegi că eu nu mai pot aştepta ? De ce crezi tu că am venit eu la tine ? Mie mi se pregăteşte totul, fără mine, parc-aş fi un animal de vânzare !-începu Adina să plângă. Dacă plec de la tine de-aici eu prevăd că de dragostea noastră se va alege praful şi pulberea…

Ilie i-a luat obajii în palme şi-a început s-o sărute, o săruta pe ochii ei înlăcrimaţi, pe buze, pe obraji, o strângea în braţe şi-o implora să nu mai plângă. Durere amestecată cu o fericire negustată de amândoi. Au stat împreună două nopţi şi trei zile. Nopţi şi zile de dragoste şi de frământări. Ziua Ilie pleca la şcolă şi fata lenevia până venea el, prilej pentru limpezirea gândurilor. Aşa va face, se va duce acasă că începe şcoala, îşi va pregăti bagajele şi va pleca, o luaseră alte gânduri, era ultimul an de şcoală şi trebuia să se pregătască temeinic că veneau examenele…Avea dreptate Ilie…Aşa e cel mai înţelept ! A treia zi după masă Ilie a condus-o la gară, au mers tot timpul tăcuţi, sărutându-se, a venit trenul, s-a urcat în el şi l-a lăsat pe Ilie cu lacrimile în ochi pe peron cu privirea pierdută în zare. Şi ea ca o rătăcită a rămas plângând, uitându-se după el cum se depărta ca o arătare şi se întreba dacă are să-l mai vadă vreodată…

Adina n-a dat prea multe explicaţii acasă, a spus atât că s-a simţit foarte bine la colega ei. Maică-sa o văzuse însă tristă şi bănuise ceva. Dar n-a mai avut prilejul s-o întrebe că deja sosise timpul să plece la şcoală, au intrat în febra pregătirilor şi toate celelalte au trecut pe planul doi.

A trecut toamna, a venit iarna, de la Ilie primea scrisori mai rar. Îi vorbea mai mult de copiii lui, de viaţa lui, de activitatea lui . Îi povestea că a intrat în conflict cu primarul care îi dăduse ordin să se ocupe el cu strângerea de îmbrăcăminte pentru front şi îl refuzase, primarul îl reclamase la judeţ că este împotriva statului şi-a Mareşalului şi Ministerul îi aplicase o pedeapsă, adică avertisment public. Îi mai comunica de acasă : că maică-sa, Vădana, vorbise cu domnu' Tache şi-i promisese să-l aducă în sat, îl tot bătea la cap să se însoare cu o fată din Căldăraru, odraslă de negustor, „*şi-mi mai scrie*-continua el- *că tot satul vorbeşte că tu te căsătoreşti cu Nicu Câmpineanu…"*

Adevărul că Nicu o vizitase de două ori la şcoală în două duminici, dar fata se purtase rece cu el, stătuseră afară pe o bancă în faţa şcolii şi-şi povestiseră banalităţi. Poate maică-sa acasă răspândise vestea prin sat…

După Crăciun primi de la Ilie o scrisoare . Era poate cea mai fumoasă scrisoare de dragoste scrisă de el :

Draga mea Adina,

Nu ştiu cu ce să-ncep această scrisoare. E aşa de frumos afară, străluceşte zăpada, aruncând şi în sufletul meu acele raze de speranţă că odată şi odată vom fi împreună. ştiu că timpurile sunt tulburi, dar avem tinereţea în faţă cu care putem lupta. Depinde numai de noi să putem să răzbatem timpul şi să fim împreună. Am visat azi-noapte că eram în grădină la tine sub nucul rotat care străjuia dragostea noastră. Te ţineam în braţe şi te sărutam ; deodată, aşa îmbrăţişaţi, am prins aripi şi-am început să urcăm ca doi îngeri spre înaltul cerului. Era vară, era noapte, erau stele şi bătea o lună sălbatică, în poiana noastră jucau, nestingherite ielele, îmbrăcate-n cămăşi de borangic. Erau nişte fete frumoase care ne amăgeau şi ne chemau şi pe noi în acest joc al lor. Tu mi-ai zis :,, Ilie, nu te duce !" Eu am întrebat : ,,De ce ? Tu nu vezi ce joc frumos, ce horă rotundă, vrând nevrând, ne cheamă şi pe noi !" Pluteam printre stele şi priveam panorama pământului, vedeam cum curgea apa Bucovului pe unde ne plimbasem noi odată, dealurile copilăriei, câmpia pe unde mergeam cu vitele la păscut, apoi pădurea Piscului, unde ne pitam noi şi ziceam c-am intrat în codrii lui Eminescu să ne iubim…Doamneee, ce frumos mai era când ne-aşezam pe iarba moale şi eu cu capul în poala ta spuneam că te iubesc şi tu-mi ziceai că sunt un mincinos şi ploua cu flori de tei şi cântau brotăceii şi cerul şi pământul se învârteau cu noi ca într-o feerie şi eu îţi culegeam flori, brebenei şi turcaleţi şi viorele şi maci sălbatici şi-ţi făceam din ele o coroniţă şi-ţi spuneam că tu eşti mireasa mea…Eu am coborât, totuşi, şi-am intrat în acea horă între acele fete frumoase şi-am început să joc la braţ cu ele. Tu m-ai strigat şi mi-ai spus că acele fete mă vor lăsa beteag, să fug de-acolo cât mai departe ! Eu totuşi, neascultându-te, am intrat în acel joc nebunesc…Mă prinseseră de mână şi mă ademeneau şi erau frumoase, corpul lor se ondula prin cămăşile lor de in transparent şi râdeau şi se hârjoneau…După ce s-a terminat jocul şi-am venit la tine, m-ai întrebat : ,,Ilie, ce-i cu tine ?" Eu nu puteam să mai vorbesc, dădeam să zic ceva şi nu puteam ! ,,Tu nu vezi că ţi-au luat glasul ?" Doamneee, mă închinam eu, cum să-mi ia glasul ? Ce mai fac eu în clasă, cum mai vorbesc cu copiii ? Cum mai vorbesc eu cu tine ? Şi dintrodată am coborât pe pământ. Şi-am găsit pământul ars de-o fiară, ca-n Apocalipsă ! Şi fiara aceea se făcea că este Nicu Câmpineanu, venise-n armuri calvalereşti şi dăduse foc,

incendiase tot pământul. Tu mi-ai zis : ,,Lasă că e mai bine aşa !" Eu te-am întrebat : ,,De ce ?" Tu mi-ai răspuns : ,,Numai aşa putem să fim împreună ! Pământul e spurcat, l-au pângărit pigmeii şi Nicu Câmpineanu face parte dintre acei oameni răi care-au dat foc universului…" Şi ce peisaj dezolant am găsit, era totul negru, pomii rămăseseră nişte cioturi înnegrite, iarbăa dispăruse, oamenii rămăseseră împietriţi, animalele se topiseră şi fluturii şi gâzele se făcuseră scrum şi căzuseră pe cenuşa care mai rămăsese…Aşa m-am trezit din vis şi m-am întrebat ce-o fi cu acel peisaj dezolant ? Poate că e războiul ăsta care ne macină vieţile şi nu ne lasă să mai gândim la viitor. Şi tu ai grijă cu Nicu Câmpineanu că-mi tot vorbeşti de el şi mă faci gelos, mă pui pe jar şi nu pot să mai dorm, visez numai bazaconii…Al tău până la sfârşitul vieţii, Ilie Georgescu.

La două săptămâni după această scrisoare, Adina mai primi alta foarte scurtă prin care o anunţa că visul lui se împlinise, îi venise ordin de încorporare şi trebuia să se prezinte la unitate.

13

Războiul luase o întorsătură neaşteptată, se zvonea că s-au înfiinţat unităţi românesti cu voluntari care s-au dat cu ruşii, că se formaseră două divizii combatante şi că în curând românii vor întoarce armele împotriva nemţilor. Viaţa lui Ilie luase o întorsătură dramatică, evenimentele se succedau cu atâta repeziciune încât nu mai avea timp să gândească asupra lor. Exact în ziua de Sâmpietru, când avea loc serbarea de sfârşit de an, îngrijitorul şcolii îi aduse ordinul de mobilizare. şi-a făcut bagajul şi a plecat cu gândul să mai dea şi pe la maică-sa câteva zile.

A ajuns acasă dimineaţa şi a găsit-o pe maică-sa foarte supărată şi bolnavă, casa prăpădită sta să se dărâme pe ea, gardurile căzuseră ; parcă toată gospodăria se ducea pe râpă, toate-i făcuseră o impresie detestabilă.

-Era bine ,maică, să fi venit în satul tău, mai făceai şi tu ceva în curtea asta c-au căzut toate ! Trebuia să te însori, ţi-am scris că ne-a dat vorbă Avram de la Căldăraru s-o iai pe fie-sa, dacă pleci în armată cine ştie când oi mai veni…N-ai să mă mai găseşti nici pe mine şi nici mână asta de putregai din curte.

-Dar acum nu mai e vorba de însurătoare ,mamă, am ordinul în buzunar, poimâine trebuie să mă prezint la Turnu ! şi-apoi eu nu m-am cunoscut niciodată cu fata lui Avram, am văzut-o odată prin gară şi-atâta tot !

-Să taci din gură, nu ţi-a ieşit nici acum de la inimă fata popii, crezi că te ia aia pe tine ? De geaba ai învăţat carte, dacă eu îl ascultam pe taica, acum eram departe, femeie cu bărbat şi cu avere ! Şi eu am iubit, Iliuţă, dragul meu, şi uite unde am ajuns! Taică-tău, după ce şi-a bătut joc de mine, mi-a dat cu piciorul şi şi-a luat femeie bogată şi la tine nici n-a vrut să se uite, mă învinuia că te-am făcut cu unu după Baltă sau cu un moldovean să scape de răspundere; ,,uite, mă, ochii tăi şi părul tău!”- îi spuneam, ,,păi dar!...”- îmi reproşea el, ,,parcă numai un câine e scurt de coadă !”

Ilie n-a dormit toată noaptea, s-a răsucit în pat ca pe ghimpi, a doua zi s-a sculat de dimineaţă şi a plecat la gară cu geamantanul pe umeri. A ajuns la Turnu pe la zece cu nişte motoare care treceau prin Roşiori. Biroul de mobilizări era într-o unitate militară la marginea oraşului în nişte barăci. La uşă l-a întâmpinat un furier de la statul major, făcea glume şi fuma întruna :

-Domnul ?-îl întrebă furierul, vesel,trăgând dintr-un trabuc şi aruncând fumul în cercuri, şmechereşte.

-Am ordin de concentrare, domnule furier !

-Ia, dă-l în coa' să te măsluiesc în acest schit afurisit ! Războiul se termină şi ei fac concentrări; aici te-ngropi, domnule, mai bine la luptă decât în această închisoare blestemată! Aici nu înveţi decât să tragi cu puşca şi să te chiorăşti la femeile care trec pe lângă gard.

-Datoria, domnule sergent !-zise Ilie.

-Ia uite,domne, altul cu datoria, ce datorie ne facem noi aici ? Tot dascăl de-al lui Haret ?

-Tot !

-şi unde ai făcut normala ?

--La Câmpulung.

-Aaaa, dumnealui e Ilie Georgesu, domnule locotenent !- se adresă el altui militar care stătea alături şi scria şi el ceva.

-Daaa !- rămase ăla mirat- fă-i formele de mobilizare că se schimbă situaţia cu dumnealui… Eşti din sat de la Nicu Câmpineanu ?

-Da.

-Îl cunoşti ?

-Puţin, eu am fost plecat la post în Transilvania .

-Tot la Palat în Garda regală ?

-Nu pot să ştiu, pare-mi-se că da !

-Am auzi că se însoară, puşlamaua, era cu una de la *Odeon*…

-Asta n-o mai ştiu…

-Poftim, îi înmână ăla actele, mergi la magazia cu efecte !- şi-i făcu semn spre o clădire de vizavi.

În câteva clipe, Ilie se trezi militar în faţa unei oglinzi, se privea şi el şi nu se mai cunoştea ! Hainele erau cam lungi, şapca avea cozorocul turtit, bocancii îl cam strângeau. Două zile nu-l mai întrebă nimeni de vorbă, stătea cu mai mulţi colegi, în program de voie, şi-şi coseau nasturii la veston şi la pantaloni, îşi spălau efectele murdare sau îşi cremuiau bocancii. A treia zi de dimineaţă intrară în program, trecură direct la prezentarea armei, adăpostiri, târâşuri, apoi prezentarea tunului cu calculatorii, cercetaşii, telefoniştii, radiştii. Trebuia să ştie de toate că în război, dacă moare unu, celălant trebuie să-i ia locul. Aşa au stat câteva luni, dar nu-i dăduse adresa Adinei, pentru că superiorii lor le spunea mereu că acolo ei stau provizoriu. Într-o zi veni un ofiţer superior şi-i repartiză la unităţi. El fu repartizat la o unitate de artlerie grea care aparţinea de Focşani. În aceeaşi noapte fură îmbarcaţi într-un tren şi coborâră la Focşani în marginea oraşului. Aici i-a cartiruit în nişte barăci construite de nemţi în primul război mondial. N-a stat decât o săptămână, a venit un comandant şi a întrbat cine e Ilie Georgescu. ,, Eu !"- a răspuns Ilie Georgescu, bucuros că în sfârşit e şi el băgat în seamă. « Fă-ţi bagajele, trebuie să pleci acasă, ne-a venit ordin ca

pe fiii de văduve să-i lăsăm la vatră… » „Ia uite-i, domnule, cum se joacă cu viaţa mea, unii mă ia, alţii mă lasă la vatră… E ceva suspect cu mine, cred că mă manipulează din umbră cineva !”, gândi el. Şi aşa era, pe de o parte, Eliza Câmpineanu vorbise sus la Consiliul de război să-l mobilizeze, pe de alta, angrosistul Avram din Căldăraru, se dusese personal la Turnu şi aranjase cu comisarul să-l lase la vatră. El era un fel de marionetă în mâinile lor. Veni acasă tare supărat pe maică-sa, trebuie să fi fost şi mâna ei băgată în această afacere- îşi dădu el cu părerea... Acasă găsi o scrisoare de la Adina. Desfăcu plicul şi-o citi pe nerăsuflate :

“ *Iubitul meu*,-îi scria ea-, *m-a cuprins un dor nebun de tine şi simt nevoia să-ţi scriu, poate ultima scrisoare, îmi trec prin minte cei trei ani de prietenie, câte amintiri frumoase şi câtă dragoste a fost între noi… Ţi-am scris la Şomcuţa şi nu mi-ai răspuns, apoi m-am gândit să-ţi scriu acasă. Astăzi într-un moment nefericit am vrut să mă otrăvesc. Îmi vedeam propria înmormântare, eu, întinsă pe catafalc într-o rochie albă, vedeam întregul sat pe lângă mine, jelindu-mă, apoi te vedeam pe tine rătăcit, fugind disperat pe câmp să mă salvezi…Dar lucrurile nu s-au petrecut aşa…Te anunţ, dragul meu, că ai mei au încheiat afacerea cu Nicu Câmpineanu.*

Am acceptat căsătoria! Nu puteam să mai rezist. Ştiu că mă vei privi cu ură şi poate cu dispreţ, ştiu că şi pentru tine va fi cea mai grea lovitură, de fapt ,tu, cu intuiţia ta, prevedeai totul… Poate ne vom întâlni în alte lumi mai bune… Şi acolo să ne continuăm povestea noastră de dragoste…Mi s-a închis în suflet capitolul cel mai drag al vieţii mele; acum voi deschide alte capitole, după nuntă voi pleca într-un voiaj prin Europa, voi fi bogată, dar tristă. Deabia acum o înţeleg pe Emma Bovary, poate voi lua-o razna ca şi ea şi-mi voi găsi sfârşitl sub roţile de tren precum eroina noastră, Ana Carenina…Nu ştiu, Ilie, ce-mi va rezerva viitorul… Ţi-aş scrie mult, un roman întreg, dar nu ştiu dacă mai are vreun sens. Nu uita că n-am încetat să te iubesc, tu vei rămâne în sufletul meu icoana cea mai fidelă a dragostei. A ta pe vecie, Adina ».

« *A ta pe vecie, Adina*. »- mormăi Nicu terminând de citit scrisoarea. Rămăsese stană de piatră în mijlocul curţii « Femeile ! »- filozofa el…şi rupse scrisoarea în zeci de bucăţi, aruncând-o peste gard. Ieşi din curte cu capul în jos şi o luă spre cârciuma lui Şoarece, care se afla la câteva sute de metri de casa lui. Se aşeză singur la o masă şi ceru de băut.

-Domnu’văţător bea de bucurie c-a scăpat de armată !- îi zise cârcimăreasa, fata lui Soarece. Focoasă şi drăcoasă, Ioana pusese ochii pe el mai demult.

-Da, Ioană, şi de bucurie…

-Mai adă-mi una…

-V-aduc, îi zâmbi Ioana, învârtindu-şi şoldurile durdulii pe lângă el.

-Tu , Ioană , ai pe dracu-n tine !

„Ioana asta e lemn de lucru, îngâna el, sorbind băutura…”

-Iooaanăă !- striga el, încă una…

-Trebuie să fie bucuria prea mare, domnu’ţător !

-Am o bucurie mare, Ioaanăăă ! Mi s-a măritat iubita, Ioaanăă !

Începuse să ameţească, se învârteau toate casele cu el, tot satul, o vedea pe Ioana rumenă-n obraji şi durdulie şi ochioasă şi focoasă,- trebuie să mă-nsor şi eu, Ioanăăă, mă-nţelegi? Tu să nu râzi de mine că eu nu mă-mbăt în fiecare zi, eu mă-mbăt odată şi bine! Auzi,Ioanăăă !

-Aud, dom’ţător !

-Gata, zise el, plec acasă ,că mă fac de râs! Plec acasă, şi nu uita ,Ioană , ce ţi-am spus, că tu ai pe dracu-n tine…

Mergea pe lângă gard, sprijininde-se cu mâinile de uluci şi-o chema pe maică-sa:

-Mamăăă!- srtiga el de la poartă- du-te la Răţoi şi spune-i să puie caii la căruţă… mergem în peţit la Avram…la Căldă-ra-ru !

-Iliuţă, maică, ce-i cu tine, niciodată n-ai făcut tu aşa ceva…

-Du-te la Răţoi ,ţi-am spus, să puie caii la brişcă…

-Lasă mâine, nu acum, că s-a făcut noapte !,îl potoli femeia supărată că băiatul ei o ia pe urma lui taică-său.

-Bine, atunci, mâine…,mai putu el să mai spuie şi intră în casă şi se culcă.

14

-Băăă, Ionele, băăă !-îl striga Leu pe Ionel al lui Duran la poartă, stai culcat, băăă, tu nu vezi ce fac ăştia… ce facem, bă, băiete, c-au plecat toţi la Bucureşti! Noi ce mai aşteptăm, să ne ia ăştia iar în război ? Au început să le vină iar ordine…Acum să lupte cu rusul alături împotriva lui Hitler… Le împarte Milea prin sat ! Se vorbeşte că dacă te primesc în poliţie nu te mai ia, eşti mobilizat pe loc !

-Păi ce să facem, Leule, am stat şi eu cu Gigea asta de vorbă şi a zis că să mă duc…să mergem…

-Tu ai la cine sta, că e cumnatu-tău acolo, dar eu…

-Găseşti tu o gazdă să stai, crezi că eu dacă stau la cumnatu-meu e vreo brânză ? Tu nu ştii cine este Ion al Micului ? Până când şi biată soru-mea se plângea de el…

-Lasă, băăă, că oricât, sângele apă nu se face…

De fapt majoritatea bărbaţilor plecaseră la Bucureşti, în fiecare sâmbătă venea maşina lui Dinu plină. A plecat mai întâi Ion al Micului şi cu Radu lui Niţu, ăştia îşi cumpăraseră câte un petec de pământ prin Militari şi-şi făcuseră câte-o căsuţă. După ei s-au dus şi rudele lor, Ionică al Niţului, Radu Militaru, Florică al Cioblii, Stelică al lui Ion Stan Stănică şi Viezure al lui Brânzei. Trebuia s-o croiască şi ei într-un fel, ce-aşteptau ? Să-i ia iar în război ? Ionel trebuia să-şi ducă şi fata la şcoală, nu voia s-o mai lase să se chinuie cu secerea şi cu sapa la spinare toată viaţa.

-Măi, Leule, intră-n curte, nu mai staţi la poartă ca neoamenii !- îl invita nevastă-sa, Gigea, strigând din uşa casei.

-Intru, Gigeo, dacă-mi mai dai şi mie o ţuică, că mi s-a uscat gâtlejul de când n-am mai gustat-o!

-Nu mai are, bă Leule, a pus tagă!- i-o lua Ionel înainte.

- O fi mai având, ea, acolo pe fundul butoiului!

- Hai, că vedem noi,-zicea femeia şi venea c-o bărdacă în mână cu două ceşti şi le umplea şi dau noroc şi-ncepeau să discute politică.

- Domnule, făcea Leu o pauză, noi am căzut cel mai prost, dacă vin ruşii peste noi, ne-am dus dracului! Tu nu vedeai ce sărăcie era în Rusia ? Nici garduri la case nu mai aveau ! Poate să li se facă milă la americani…Trebuie să facem într-un fel până nu se agravează socoteala…Noi suntem o ţărişoară mică, n-avem nicio putere…şi dădea din

umeri, parcă el ar fi fost ţărişoara aia care n-avea nici-o putere. Asta este !- termina el şi punea ceaşca cu fundul în sus. Cum rămâne ?

- Tu te plângi, Leule? Tu care te-ai făcut bolnav şi-ai venit repede acasă reformat? Cum să rămâie, Leule, mergem şi gata ! Dar ştii ce mi-e mie frică?, lăsăm femeile astea necăjite acasă cu pământul şi cu copiii, cum s-or descurca şi ele ,Dumnezeu mai ştie…

- Când am fost în război cum s-au descurcat? Să mai îndure şi ele…

- Până când, Leule ,să mai îndurăm şi noi?- sări Gigea. Nu ne-a ajuns cât aţi fost voi plecaţi ?- se răţoi ea la el, supărată că iar va rămâne singură cu copiii şi cu toate treburile pe cap.

Între timp trecea Baghiară pe drum, venea de la oi din izlaz şi imita foarte bine un ţigan din Izvor care venea cu tuciuri prin sat :

-Meşteruuu, a sosit meşteru cu burduşelu, meşteru- meşteru, ia tindechea, fiara vechea, riparăm şi cumpărăm, coade la topor punem, ia sucala, ia ţesala, ia tuciu, ia briciu, ia tigaia, fiartă cu văpaia, ia securea, toporul, grătaru, amânaru ; face meşteru şi desface, ia ace, ace mici,ace mari, drâmbe pentru lăutari, luaţi de toate de la moşu, vi le dă ieftin cu coşu, ia ace, brice ,carice…

-Fire-ai al dracului cu caricele tele !-îl lua Leu la înjurat- ţara arde şi baba se pieptenă, habar n-are ăsta ce se-ntâmplă în România ! Tu n-ai auzit, băă, că vin ruşii peste noi ?

-Şi ce, dacă vin, ăia nu sunt tot oameni !

-O să te jupoaie de viu, fire-ai al dracului să fii !

După el ieşau copiii, droaia de copii, care-l ducea pân-acasă. Apoi femeile se-aşezau pe şanţuri şi aşteptau maşina lui Dinu care venea cu veşti proaspete de la Bucureşti. şi iar începeau chestia cu războiul, că cine-a mai venit, cine-a mai murit, cine-a mai fost dat dispărut, cine-a mai înviat, căci mai erau şi de ăştia, cine-a mai cumpărat pământ şi pădure de la cocoana Eliza Câmpineanu, c-au auzit ele că dom'Nicu ia fata popii şi-o să facă nuntă mare, că şi băiatul Vădanei, învăţătoru, făăă, se însoară şi el, se laudă Vădana că ia fata lui Avram de la Căldăraru, ăla care are magazinele…

-Mai duceţi-vă, fa , dracului şi voi acasă, nu mai staţi pe şanţ toată ziua şi vobiţi vrute şi nevrute !- le lua Leu la rost şi pe ele.

-Leule-Paraleule, nu ţi-ai găsit, mă , naşu să te ia şi pe tine la trei păzeşte ?-îi zicea în zeflemea Anica lui Radu Banii.

De la un timp Milea adusese la Post un străin, toată lumea îi zicea Spionul, cică-l găsise nu ştiu pe unde şi primise ordin să-l aresteze. Umbla mai mult liber, îmbrăcat într-un anteriu, ca de popă. Sta mai mult cu Stancu Andreescu şi vorbeau de-ale lor, pe păsărească lor, că şi Spionul nu era întrg la minte, citea din biblie şi spunea numai bazaconii. Că spune la Biblie că

cine are două cămăşi să dea una semenului său, zicea că el e trimisul lui Dumnezeu să aducă vestea că lumea asta se apropie de sfărşit… „Ascultaţi-mă, fraţilor, zice la biblie să vă bateţi ? Zice, bă, Nică Stancule, că dumneata ai mai multă carte, zice la biblie să vă omorâţi ? Nu zice ! Lumea asta mare se mănâncă precum câinii. Eu am făcut şi pe cismaru, fraţilor, şi atunci când băgam calapodul în gheată şi nu intra, plesnea gheata ! Aşa e şi cu lumea asta, nu mai încape calapodul în ea şi gata, plesneşte! Eu am biblia mea, nica Stancu mă face eretic, dar eu nu sunt ce crede el. Uitaţi-vă colea- şi-şi scotea cămaşa şi se întorcea cu spatele la oameni să le arate ce are el pe spinare…Eu am făcut puşcărie…şi arăta un tatuaj cu un muncitor care ţinea în mâini o seceră şi un ciocan…Acolo am studiat eu biblia…”

-Ai studiat pe dracu, i-o reteza Leu, mai bine ai tăcea din gură…

-De ce să tac, domnule Leu, am şi eu misiunea mea, umblă pe pământ o stafie…se arată ici, dincolo, scoate capul şi iar şi-l vâră la loc…se vor împărţi averile…

-Hai, mă, acasă, fraţilor, că biblia ăstuia miroase a bolşevism !- termina Leu şi trecea şanţul să-l primească pe Stancu Andreescu care venea semeţ călare pe măgarul lui Brăican. În urma lui Stancu, fugea Brăican înjurând că ăsta nebunu i-a desfăcut măgarul de la roată şi n-are cu ce să mai ude zarzavaturile, că el avea un sistem de irigaţii cu o roată mare cu nişte pâlnii pe care o învârtea acest măgar.

Spionul ăsta era în legătură şi cu Ionel al lui Stancu Juncu, se zicea că ţinea legătura cu el. Acum ăla se dusese la Bucureşti şi el, dar nu-şi luase servici, umbla teleleu, din cârciumă-n cârciumă şi cânta toată ziua :

Riţo, Riţo,ia-mă-n braţe
Şi fă-mă pastramă,
C-am să beau,… tu-i norocu
Pân-oi bea o cramă
Şi-am să-ţi pun pe bulan mia,
Riţo, vino-n coa,
Ca să-mi fii pân-la mormânt,
Tu, gagica mea !

şi Ionel ăsta al lui Stancu Juncu era dat în urmărire că dezertase din armată şi refuzase să meargă în război. De unde-l cunoştea spionul pe el, Dumnezeu ştie, că din când în când primea veşti de la el…Zicea că are o misiune de îndeplinit acolo ; el şi cu Riţa lui Ghiţă a lui Nae, asta era muncitoare la apaca, o curvă, plecase de-acasă coate- goale şi se făcuse

cocoană de Bucureşti. Ionel al lui Stancu Juncu umbla numai cu ea toată ziua prin restaurante, el îi făcuse poezia asta şi de câte ori se îmbăta, i-o spunea la ureche. Milea se dusese acasă la Stancu Juncu şi-l întrebase unde este fie-său că are mandat de arestare. « Dom' plutoner- zice ăla- să-l ia dracu de copil că de mic nu m-a ascultat ! » « Bă, Juncule, să nu fie-n pod că de dracu dai! »- îl speria Milea. „Puteţi să vă urcaţi, dom' plutoner, dacă era în pod, mă prezentam eu cu el la Post!"- făcea Stancu Juncu pe nevinovatul. Şi tot spionul povestea c-a auzit el de la Ionel al lui Stancu Juncu că ce-a fost în Bucureşti, a fost de groază, manifestaţii, domnule, nu glumă. Curgea lumea pe Calea Victoriei spre Ateneu şi urlau cât îi ţinea gura, din partea opusă venea alt grup şi-a ieşit o femeie în faţă şi-a început să strige : "Trăiască Iosif Vissarionovici Stalin!" Lângă aia care striga era şi Riţa cu al Juncului cu nişte plancarde în braţe. Din celălalt grup, altă femeie, mai înfocată, tunsă scurt, îmbrăcată băieţeşte, cu un tricolor în mână striga : „Trăiască mareşalul Ion Antonescu ! Trăiască Majestatea sa Regele Mihai întâi!" Şi-apoi a urmat o încăierare ca între câini, şi-a văzut-o pe femeia aia care ţinea cu regele cum au spintecat-o în patru şi-au rămas mâinile şi picioarele ei şi capul, cu trunchi cu tot călcate în picioare de mulţime. Apoi cum au intervenit jandarmii, trăgând focuri de armă şi răspândindu-i ca pe potârnichi." „A fost prăpăd! "- repeta spionul şi se scărpina în cap. „ Ăsta al Juncului e dat dracului… Îl ştie tot Bucureştiul de frică ! Şi Milea îi tot dă zor că- l bagă el la zdup ! Cică are ăla , acolo la Bucureşti un om care-l apără, pe Gheorghe de la sindicatul setebeului, ăsta s-ar fi dat cu ruşii. Și şi-ar fi luat angajamentul că face el o nouă rânduială în ţară."

Cam în aceste împrejurări sosise şi Ionel al lui Duran la Bucureşti şi se dusese la Primăria patru-verde la cumnatu-său să-l ducă la şefii lui să-l încadreze sergent de stradă. Nu mică i-a fost bucuria când s-a văzut el îmbrăcat aşa de frumos, cu hainele alea şi cu şapca de ziceai că e general şi-l saluta toată lumea: „Să trăiţi, dom' sergent!" Când l-a văzut Leu, a început să râdă de el: „Bău, ştii cum vă zice lumea?" „Cum ,Leule?" „Câinii lui Antonescu, vă zice…" Leu se încadrase şi el la STB cu Ioviţă, fratele lui Ionel, erau controlori pe linia lui cin'şpe, primiseră nişte bonificaţii, pachete de zahăr şi făină şi se grăbeau să se ducă cu ele la maşina lui Dinu să le trimită acasă la neveste şi la copii, apoi dădeau pe la Carul cu bere să se cinstească şi ei că luaseră prima leafă. „Câte-o bere !"- comandaseră ei şi-şi desfăcuseră centurile, le aşezaseră pe scaune, se desfăcuseră la nasturii de la haine. Leu ăsta e dat dracului, cravată la el, costum, palton, toate noi ! „Și ce ziceţi că mai e pe-acolo pe la ţară ?"- îi întreba Ion al Micului care nu mai dăduse de mult pe-acasă. „Ce să fie, nea Ioane, sărăcie, casa dumitale de-

abia se mai vede din buruieni, curtea, nu mai vorbim, c-a năpădit-o bălăriile ! Îl ştii pe Tache învăţătoru ? A murit, săracu , şi el ! În casa lui a rămas gineri-său, Pălăriatul, ăla care era pictor de biserici…Şi duce ăsta o politică, mamă-mamă…” ,,Mai adu încă un rând, duduie!”- îi făcu Leu cu ochiul chelneriţei. ,,Făcea şi Pălăriatul parte dintre legionari, cum de nu l-a umflat poliţia pân-acu ?”- zise Ion al Micului. ,,Păi corb la corb nu-şi scoate ochii, bă, nea Ioane ! Sunt toţi pe mână, Milea nu ştie cu cine să mai ţină, îi e frică şi lui că se întorc timpurile şi-o mierleşte! Că are un arestat la post care face agitaţie comunistă, zice că e prieten cu Ion al lui Stancu Juncu…”

15

Cu Adina faptele se petrecuseră cam aşa : Părintele Gheorghe venise de la biserică, se dezbrăcase de hainele sfinte, luase pe el nişte pantaloni bazonaţi şi-un veston rămas de la armată şi se suise în pătul să cureţe la porumb. Acolo o găsise pe preoteasă supărată foc :

-Ce-ai ,femeie, de eşti aşa oţeţită, îţi dau o veste bună !

-Cum să nu fiu supărată când ne-au pierit iar trei gâşte ! Te chinui cu ele, îţi mănâncă porumbul şi-apoi se duc Dumnezeului…

-Lasă-le şi tu, că poate vom câştiga din altă parte…

-Adică de unde ? În timpurile de azi, nu-ţi dă nimeni de pomană ! Ce veste ziceai că-mi spui ?

-O să avem peţitori !

-Să nu-mi vii mie cu aşa ceva, te-i fi întânlit cu Vădana, şi ţi-o fi zis de fi-său, am auzit că-i dă ocol fetei lui Avram din Căldăraru…

Între timp o strigase o femeie la poartă:

-Coană prioteaso, vezi că gâştele dumitale sunt pe gârlă, pe apa Bucovului, le-am scos din coceni de la mine !

-Ce zice ,mă, femeia aia ?-âl întrebă ea pe bărbat.

-Du-te şi ia gâştele de pe gârlă !

-Ale Dunezeului, că nu se mai satură de apă…Bine femeie, bine că mi-ai spus,- se adresă ea femeii de la poartă- credeam că s-au dus şi astea pe apa sâmbetei !-îi răspunse ea de acolo de sus. Ai, mă că mă duc, dar spune-mi vestea aia a ta care zici că e bună ! Că de rele… m-am săturat !

-După ce terminai slujba, vine coana Eliza Câmpineanu la mine, îşi scoate mănuşile, le pune pe masă şi-mi zice :„Părinte, dumneata ai o fată la normală…”, „Am, cocoană !”, „N-ai vrea s-o măriţi ?- mă întreabă ea- că Nicu meu vrea să se însoare !”, „Păi să vorbesc şi eu cu ea- zic- şi-apoi fata mea mai are un an până termină şcoala…” „ Lasă !-zice- că acu trece anul şi vine Paştele şi punem nunta…”

-A zis ea aşa ceva ?

-Cum mă vezi şi cum te văd!

-Dar… ce facem cu nebuna c-o ţine una şi bună cu Ilie-al Vădanei?-o întrebă popa.

-Las’ că mă duc eu la ea, am eu ac de cojocul ei… şi preuteasa coborî din pătul şi plecă după gâşte. Puse ochii pe toată lunca, apoi pe castelul acela frumos care sta pitit în pădure. Doamne, ce noroc a dat peste noi! Ajută-ne ,Doamne…- se închina ea.

Peste două săptămâni era la fată la şcoală :

-Adino, maică, vin c-o veste mare ! Cocoana Câmpineanca i-a zis lui taică-tău de tine, să te facă o noră, că e şi ea singură, săraca…

-Ei, şi? Eu sunt de măritat? Trebuie să-mi termin întâi şcoala şi-apoi om mai vedea !

-Maică, pierzi ocazia , maică, lasă-l, Dumnezeului pe-al Vădanei, că se lăuda mă-sa prin sat că se duce şi-o ia pe-a lui Avram din Căldăraru…

-Pe care ? Pe schiopa aia !- se miră Adina şi parcă se învârtise tot pământul cu ea. S-a dus şi s-a culcat, dar n-a dormit toată noaptea, acum a vrut ea să înghită tot flaconul de luminal. S-a sculat şi i-a scris scrisoarea aia de adio … Acum parcă stătuseră nişte ape… „Trebuie să- mă-mpăc cu soarta…”-s-a lămurit ea şi chiar se vedea la castel, soţia lui Nicu…

În primăvară castelul parcă era pus în stare de alarmă, cocoana Eliza Câmpineanu, cu verva ei, adusese zugravi de la Bucureşti şi le dăduse ordin ca în trei săptămâni să termine totul. Se tot răţoia la slugi să grăbească curăţenia, să aşeze mobila, tablourile, cumpărase un *Renoire* şi voia să-l pună lângă portretul ei în marele hol.

Peste două săptămâni sosi şi Nicu cu motocicleta, inspectă lucrările şi fu mulţumit de ce făcea maică-sa. Se duse la familia preotului şi făcu formalităţile de cerere în căsătorie. Adina terminase şcoala şi venise acasă. Era din ce în ce mai apatică, mai absentă, toate evenimentele treceau pe lângă ea şi-o lăsau rece.Nicu le explică viitorilor socri că trebuie să urgenteze cu nunta ca să poată pleca liniştit pe front, îi ceruse însuşi Mareşalul să meargă acolo unde-l cere patria. Adina mai mult tăcea. „Tu ce zici, Adino ?”, o întrebase el. « Ce să zică, sărise maică-sa, zice şi ea ce zicem toţi ! » Stabiliseră ca nunta adevărată să fie la Bucureşti în saloanele Cerului Militar, aici la castel să se facă doar o masă sâmbăta seara, cu lăutari şi să invite pe ţărani şi autorităţile locale. Adina trebuia să meargă la Bucureşti să-şi comande rochiile de nuntă, să stea acolo pentru probe. Eliza Câmpineanu, cu banii luaţi pe pământ îşi cumpărase o vilă pe strada Viilor, unde va sta Nicu cu soţia, după luna de miere. Imediat după nuntă vor pleca cu iahtul regal pe mare, vor trece Dardanelele, coastele Adriaticei, Grecia, Veneţia şI Italia şi apoi se vor instala la Bucureşti în acea vilă.

Preuteasa rămăsese înmărmurită de cele auzite, părintele Gheorghe, la fel. Nu ştiau ce să mai facă de bucurie şi cum să-i intre în voie lui Nicu. Adina sta de o parte şi se amuza pe tăcute de toată această comedie jucată de toţi. « Îmi pare bine- îşi zicea ea- cel puţin voi cunoaşte lumea ! »

După alte trei săptămâni, Adina plecă cu maică-sa la Bucureşti şi se instalară în apartamentele de pe Viilor. Mergeau seară de seară la probe, o năpădiseră rochiile, că de seară, că de biserică, că de mireasă, că de cununie

la Primăreie…altele pentru Palat, pentru dans…pentru plimbări, pentru excursii, pentru voiajul pe vapor…trebuiau rochii multe, de soare, de vânt, închise, deschise, rochii uşoare de voal s-o bată briza Mediteranei, altele de mătase transparentă…Începură să cunoască lumea lui Nicu, generali de la Statul Major, din garda regală, generălese care se minunau de frumuseţea Adinei, « Vaiii, Nicule, unde ai găsit tu o aşa frumuseţe ?, tot la ţară unde totul este natural…nepervertit…ce gusturi bune are, în carminul ăsta parcă-i un înger de-al lui Rafael, ce corp sănătos, tânăr…" ; apoi alte femei din anturajul Palatului, de pe domeniile coroanei, de la Periş, Gherghiţa, de la Ruşetu din Brăila, din Segarcea, toate nişte mătuşi gârbovite care vorbeau peltic…

Preoteasa în intimitatea ei cu fata o şi întrebase cine e Rafael ăsta, alea nu ştiau că pe taică-său nu-l cheamă Rafael ? ,,Mamă, o luase la rost Adina, vezi matale cum o dai tronc, Rafael ăsta e un pictor, mamă… Dacă nu ştii, mai bine nu te mai amesteca în vorbă, că ne facem de râs, eşti şi tu soţie de popă, de ! un pic de cultură trebuie să fi acumulat şi tu de când eşti cu tata !"- o luă fata la rost, văzând că nu se descurcă cu tot coconetul ăla în discuţii. Pe Adina începuseră s-o plictisească aceste cunoştinţe nechemate, semănau între ele încât adesea le confunda unele cu altele.

În sfârşit, a venit şi nunta. Sâmbătă seara cele două zeci de trăsuri plecaseră de la popa de la poartă, în prima, Nicu şi Adina, în a doua,Eliza Câmpineanu singură, în a treia părintele Gheorghe cu preuteasa Polixenia, apoi notabilităţile : primarul Dinu cu nevasta, secretarul Trâncă cu o învăţătoare pe care o luase decurând, Giongărău morarul, boierii Ghică Popescu cu Catrina, neamul Perşilor, nişte ţărani mai înzdrăveniţi…Toată lumea ieşise pe Linie să vadă minunea. Şi ieşise şi Vădana, privea şi ea alaiul acela şi se lăuda pe la femei ,,că aşa o să facă şi Ilie al meu…" Leu, din mulţimea aia se scărpina în cap şi-o ţinea una şi bună că ţara arde şi baba se piaptănă…Nuntă boierească , domnule, cântau nişte alămuri de-ale lor, goarne, saxofoane, clarinete , tobe mici, tobe mari…Masa era aşezată în curtea castelului…Trăsurile ocoliră satul şi apoi opriră la castel. ,,Unde erau naşii ?", se întrebau nişte femei ; ,,naşii nu sunt, fa ,aici,adevărata nuntă o fac la Bucureşti, mâine !",-le lămurea Lina, care nu-şi mai vedea capul de treburi şi fugea de colo până- colo. De la castel se-auzea muzica militară în tot satul, o adusese Nicu de la Bucureşti, oficialităţile se aşezaseră în hol, restul erau în curte sub nişte umbrare. Nicu şi cu Adina făcură fotografiile de rigoare care se fac în astfel de împrejurări în faţa castelului, apoi se fotografie Nicu cu prioteasa de braţ şi Câmpineanca cu Adina, ţinându-se una pe alta de gât. A urmat masa cu fel de fel de bunătăţi, s-au servit fripturi din vânat, mâncăruri alese pe gustul Elizei, s-au servit prăjituri, s-au băut

băuturi alese, vin de Panciu din podgoria domeniilor regale, boierii au dansat şi au jucat până noaptea târziu, apoi au început să plece acasă cu trăsurile. Eliza Câmpineanu, cu energia ei, făcea ultimele oficii de gazdă, alerga de colo-colo, ieşa, intra, la sfârşit răguşise, nu putea să mai vorbească.

-Plegăteşte un ceai de tei, Lino, şi nu te mai ţine după mine ca o pacoste !- o luă la rost pe Lina.

-Da' bine ,cocoană, toată lumea bea băuturi de-astea şi dumneata îi dai cu ceai ?-o apostrofă Lina şi dispăru la bucătărie.

Adina se dusese mai de mult în dormitor şi se aşezase pe pat, era tare obosită şi voia să se odihnească. ,,Oare unde o fi Ilie ?-se gândea ea- ce jurăminte de doi bani, şi numai eu sunt de vină !" Privea în jur şi se simţi o străină în acel baldachin cu pluşuri aurii, parcă toate tablourile de pe pereţi se uitau la ea şi-o învinuiau. Târziu a apărut şi Nicu, mirosea a băutură. « Nu te-ai culcat ? » -a întrebat-o el. « Te-am aşteptat şi pe tine ! »- i-a răspuns ea. Apoi s-a culcat întâi ea, după care s-a băgat şi el în pat şi a luat-o în braţe…Atunci a vărsat ea ultimile lacrimi de fecioară cu gândul la prima ei dragoste…Se aştepta să fie altfel aceste clipe, să te dăruieşti celui drag cu pasiune, nu aşa o împreunare animalică între doi oameni…Se uita la figura bărbatului în pat care dormia ca un nesimţit, duhnind a băutură, şi nu-i venea să creadă că ea este de-acum o femeie măritată cu acest bărbat. Privi pe fereastră, se luminase de ziuă, un mănunchi de raze argintii răzbătuseră printre vârfurile brazilor şi inundaseră fereastra… Trebuia să se scoale să se pregătească de adevărata nuntă ,să-şi facă bagajele şi să plece la Bucureşti.

-Sunteţi tare nedormită, domniţă,- o compătimea Lina- şi nefericită…Las'c-am auzit eu că dumneavoastră aţi iubit pe domnu' Ilie…şi el e tot nefericit, stă toată ziua în cârciumă la Şoarece şi bea…

Adina se prefăcu că nu aude vorbele Linei şi-şi văzu de treburile ei. La ora zece trebuia să fie în Dealul Mitropoliei să se cunune religios. O aşteptau coloana de maşini jos, toţi erau gata şi maşinile claxonau după Nicu, care încă nu se sculase… Ba mai gusta şi ironiile cucoanelor care ziceau că după o noapte de dragoste are tot dreptul să fie obosit…săracu…şi au plecat. Nicu a venit după ei cu motocicleta, au ajuns pe la ora zece la Mitropolie, acolo era o mare de oameni care veniseră să vadă pe Majestatea Sa Regele Mihai întâi cu Regina Mamă…Adina trebuia să intre să le sărute mâna, să facă mai întâi un semn reverenţios, adică o aplecare a corpului în faţă, după care să primească urările naşilor. Apoi a urmat slujba oficiată chiar de Patrarh, ,,câtă revărsare de energii pentru o biată căsătorie legată în doi peri !"- gândea Adina, secondată permanent de maică-sa, care-i urmărea la fiecare pas. Totul s-a făcut repede că Majestatea Sa are o şedinţă la Palat

prezidată de Mareşalul Ion Antonescu în legătură cu situaţia frontului…Masa s-a servit în saloanele Cercului Militar. Regele n-a mai venit, s-a prezentat doar regina cu câteva doamne de onoare, la care s-a alăturat şi Eliza Câmpineanu. Un domn de la intrare, cu grad de general le atrăsese atenţia ca totul să se desfăşoare decent deoarece Mareşalul e supărat, nu vrea să vadă dezmăţ în Centrul Militar, atâta timp cât armata română luptă pe front… ,,E militar de-al nostru, domnule Mareşal !"- îi explicase acel general. ,,Dacă-i aşa, sunt de acord, dar fără dezmăţ !" –zisese sec Mareşalul. Regina se supărase şi acum venise fără chef la petrecere. Pe uşile sălii curgeau mereu oameni, de la Periş, de la Cocioc, de la Gherghiţa, Ruşeţu (aici regina nu mai fusese de trei ani, era un fel de moşioară de câteva sute de hectare unde-şi petrecea concediul), Segarcea, Sadova, Dobrovăţ, Borca, Căpâlniş, Măneşti, Cocargeaua, Mănăstirea, Zorleni…

Adina lângă Nicu se făcuse mică de tot, din când în când ridica şi ea paharul pentru a răspunde la urările mesenilor, privea acea lume detaşată ca pe-o comedie…Ca să fie mai interesanţi aceşti boieri îşi agăţaseră la cele două nume un al treilea . La prezentări se recomandau aşa : boier Zoreanu Mihai- Gherghiţa, sau Villi Diodor –Cărpiniş…Era greu să-i deosebeşti unul de altul dar şi mai greu să te acomodezi lor, vorbeau tare, unii erau chiar recalcitranţi, înjurau, spumegau de furie că nu se termină mai repede războiul ăsta…

-Hi,hi ,hi !- se hlizea acel boier, Zoreanu, la Nicu- te invidiez, băieţaş, c-o aşa de frumoasă mireasă ! Al meu a plecat pe front, are gradul de căpitan, acum mi-a scris că organizează contraofensiva cu specialişti din vermaht !

- Voi pleca şi eu, domnule Zoreanu, ştiu că misiunea noastră a militarilor e pe front, am vrut însă să-i fac mamei plăcerea, să-i las un ajutor acasă…

-Ce muzică e asta ?- se supărase boierul Kiki Mitriadis-Cacofon- ce, suntem la înmormântare ?, să-i zică, domnule, de-alea populare, săltăreţe…

-Aşa au primit ordin, zisese un ofiţer tânăr, au primit ordin de la Mareşal…să cânte mai mult muzică de-asta…

- Mareşalul şi-a piedut simţul realităţii !- zbiera Kiki- să dea ordine la soldaţii lui acolo pe câmpul de luptă, că şi aşa am dat de dracu !

- Aici nu discutăm despre Mareşal, Kikişor, dragă !- i-o retezase o cucoană care sta lângă el.

- Gata, madam, gata, am închis discuţia! Să trăiască, dom'Nicu cu mireasa!-încheia el pe un fond optimist ostilităţile cu acea cucoană si cu Mareşalul.

- Ai auzit ce ne-a spus mami, se adresă Nicu Adinei, regina ne va da iahtul regal să facem o excursie…

- Ar fi interesantă… !îi răspunse Adina, iritată de discuţia lui cu Zoreanu, va să zică de-aia o luase el, să-i fie maică-sii de ajutor !

16

Mamăă, pregăteşte-te că am vorbit cu Răţoi să ne dea trăsura să mergem la Căldăraru la Avram, m-am hotărât s-o iau pe Dorina ! Şi aşa de geaba mai stau…-o strigă Ilie pe maică-sa, supărat că Adina se măritase şi el nu mai dădea doi bani pe dragoste. Îi scrisese Adinei o poezie pe care voia să i-o trimită :

Sălcii pletoase trec ca nişte arătări frumoase
Prin trecutul nostru, pe valea verde a copilăriei,
Concertul acela de brotăcei sub puzderia aia de stele
Îmi aminteşte de agonia iubirii noastre,
Adino, când tu ai plecat pe veci,
Din inima mea, rămânând doar cu visul
Şi cu cerul şi cu florile alea,
Cu care tu îmi mângâiai faţa
Şi cărora le spuneai dunărence…

Sălcii pletoase la fel ca părul tău despletit,
Care-ţi cădea ca o mătase ireală peste şolduri
Vin şi astăzi, bătude de vântul primăverii,
Şi-mi aduc mirosul tău de căprioară sălbatică
Şi gustul buzelor tale care-aveau dulceaţa
Unei mieri stoarse din cine ştie ce miracole florale…

Sălcii pletoase la fel ca şi corpul tău de liană,
Când se ondula bântuit de patima unui sărut
Pe nopţile acelea, dincolo de trăirea noastră
Peste care domnea vraja argintului lunii
Şi liniştea care ne înfiora şi ne lega pe-amândoi,
Strânşi în braţe ca doi blestemaţi
Cu lanţurile scumpe ale dragostei…

Sălcii pletoase, aceste miracole
Care defilau pe lângă noi
Şi ne-adăposteau cuibul nostru de nebunii,
Vin şi acum ca nişte soldaţi-strigoi

Care-mi veghează amintirile,
Adino, şi-mi şoptesc trist, că ce-a fost atunci,
Nebunia aceea cu tine, am pierdut-o pe veci,
Preafrumoaso şi preacurato feciară, Adino…

O citi şi o răsciti cu lacrimile în ochi şi apoi se răzgândi : la ce să i-o mai trimită ? De ce să mai zgândăre o inimă care nu înţelesese nimic din dragostea lui ? Să fie fericită cu Nicu ei ! Dacă viaţa asta e strâmbă, ce-ar putea să facă el, un biet muritor ca s-o îndrepte ?

Într-un timp se gândea s-o ia pe Ioana lui Șoarece, cel puţin asta era întreagă, nu ca Dorina, fără picioare, dar cu cârciuma lui Șoarice nu mai ieşea el din sărăcie…Şi ce-mi era Ioana, ce-mi era Dorina… Auzise de alaiul făcut de Câmpineni şi parcă mai rău îi făcuse. De fapt de nunta lor plecase pe la un coleg pe la Roşiori să nu mai audă şi să nu mai vadă nimic. Venise sâmbăta după masă şi duminică trebuia să se ducă în peţit. Au ajuns la Gară cam pe la nouă şi au tras la magaziile lai Avram. El nu-l cunoştea, dar când l-a văzut parcă a căzut cerul pe el, era un om care semăna cu un butoi doldora de carne, sta pe un scaun şi se răţoia la nişte oameni care stivuiau scândura.

-Sărut mâna dom’ Avam !- i-a dat bineţe Vădana care sta semeaţă în dreptul uşii, aşteptând s-o invite înăuntru.

-Să trăieşti Vădano, cu ce ocazie pe la noi?- se ridică el în vârful oaselor să vadă dacă mai este cu cineva.

-Am venit cu băiatul pe la dumneata, deschise femeia discuţia, arătându-l şi pe Ilie care sta în spatele ei.

-Aaaa, cu domnul învăţător, să trăiţi, domnule învăţător, cum e când scapi de armată aşa de repede ? Atunci, dacă e aşa haide-ţi acasă să vorbim şi noi ca oamenii…Marineee, vezi că eu mă duc acasă că am musafiri- strigă el la unul din acei oameni- cubează scândura şi s-o pui acolo unde ţi-am spus eu!

Casa lui Avram era lângă depozit, de fapt avea mai multe rânduri de case înşirate una lângă alta, toate cu ferestrele la răsărit.

-Nevastă, o stigă el pe soţie, avem oaspeţi de la Râca, pe domnul învăţător Ilie Geoogescu, vino şi tu aici şi ia şi fata aia… Apăru întâi femeia şi după ea şi fata în două cârje.

-Hai, Dorino, maică, - o ajuta ea să urce scările- prinde-te bine de mâini să nu cazi că şi Dumnezeu ăsta numai nenorociri face! Că ce fată frumoasă era…şi bunăăă s-o pui la rană !

-Bună ziua !- zise fata stânjenită, aşezându-se pe-o laviţă.

-…că mai bineee, continua maică-sa, mă lua pe mine, nu se mai chinuia fetiţa asta… ce să-i faci, ceasul rău… Cred că ştiţi, domu'Ilie cum s-a întâmplat…că ştie toată lumea povestea ei… Era mică să fi avut nouă ani, cât e, mă, de când am făcut casa asta ?- îl întrebă ea pe Avram , cărau apă cu sacaua să facă zidăria şi ea, copil prost, s-a suit pe saca şi s-a răsturnat sacaua cu ea şi i-a rupt amândouă picioarele, sărmana… De atunci se chinuie ea cu cârjele astea!…

-Toate vin de la Dumnezeu, coană Marioară!- o compătimi Vădana şi-i luă mâna fetei în mâna ei şi i-o mângâie.

Ilie Georgescu o mai văzuse de vreo două- trei ori pe la baluri, stătea retrasă cu maică-sa pe scaune şi priveau şi ele la tineret cum se distra. La corp era frumoasă, avea o faţă de copil şi-o privire naivă, dacă nu o cunoşteai şi priveai la ea, trăiai cu impresia că se roagă permanent la Dumnezeu. Dar nimeni n-o băga în seamă, băieţii nici nu voiau să se uite la ea, dar să mai şi danseze ! Şi fetele o ocoleau din cauză că maică-sa era invidioasă pe ele că le luau băieţii, partenerii ei cu care eventual pute să se căsătorească.

Apăruse şi femeia care le făcea curăţenie şi care avea grijă de ea cu o tavă pe care avea nişte pahare şi o caroafă aburită cu vin scos proaspăt din beci, tavă ce fu preluată de coana Marioara şi pusă pe masă. Femeia turnă în pahare şi-şi invită oaspeţii să servească, „să trăiţi şi să le fie copiilor de bine!"- mai zise ea şi ciocniră.

-Domnule învăţător, interveni Avram, eu sunt om serios, în trei săptămâni îţi ridic casă şi tot ce ai nevoie în gospodărie, numai treburile să meargă bine şi să vă înţelegeţi ! A patra săptămână aveţi şi nunta gata! Un copil am şi eu şi mi-e şi mie drag să fac ceva frumos să se minuneze tot satul…şi, slavă Domnului, că avem de toate! Unul este angrosistul Avram, am nuntaşi din şapte judeţe, şi-apoi vă dau avere, nu jucărie, am pământ, am ţoale, vă dau batoză şi vapor, vă fac oameni!

Angrosistul Avram băuse câteva pahare de vin şi acum avea poftă de vorbă. Deschidea gura lui cea mare ca pe-o clampă şi odată cu limba îi curgeau balele pe barbă şi i se scurgeau pe haină.

-Dacă le daţi, pentru ei le daţi, domnule Avram!- interveni Vădana după câteva clipe de tăcere, bucuroasă de atâta avere ce avea să vină pe capul ei, să fie-ntr-un ceas bun şi să le dea Dumnezeu sănătate s-o mănânce sănătoşi!

-Le dau, dar să nu fie mână spartă că banul trage la ban, el face pui dacă ştii să-l păstrezi- îi atenţionă Avram- sper că domnul Ilie ştie ce e aia economie, în câţiva ani trebuie să prospere şi ei! Vreau cu timpul să-l văd

deputat de judeţ că, mulţumesc lui Dumnezeu, am oameni peste tot şi pot să-l ajut…Numai el să mă-nţeleagă…

A doua zi în curte la Vădana apărură ca din pământ căruţe cu scânduri, cu lemne, cu cărămidă, însoţite de meseriaşi care începură să dărâme acareturile vechi şi să traseze planuri pentru casă nouă, pătul , magazie, grajduri, grădină, curte nouă, mai spaţioasă. Construcţia noii case a durat o săptămână, ieşise o casă arătoasă cu şase camere, antreu, verandă şi bucătărie. În a doua săptămână i-au dat tencuiala şi au făcut şi celelalte acareturi, au împrejmuit toată gospodăria cu garduri noi , au vopsit tâmplăria după care Vădana şi cu Ilie s-au instalat în casă nouă. În acest timp Vădana umbase de colo până colo cu capul pe sus, ba pe la prăvălii să cumpere cele necesare, ba pe la Şoarece să cumpere băutură şi le spunea tuturor că se însoară băiatul ei şi ia fata lui Avram angrosistul şi-i dă o groază de avere, îi dă şi batoza de treierat cu vaporul…„Făă,-o luase Lisăndriţa la rost- nu te mai lăuda aşa că urma alege, crezi c-o să stea băiatul tău cu şchioapa aia ? Nu te mai bucura la avere, Vădano, să fie sănătate şi înţelegere în casă…”

-Lasă, ţaţo, că destul am fost şi săraci, numai Dumnezeu ştie cum am scos eu băiatul ăsta învăţător !- se consola ea şi trecea mai departe pe Linie dându-şi importanţă.

-Pe când nunta, Vădano?, o întrebase părintele Gheorghe, care trecuse şi el printr-o astfel de treabă. Lasă că e bine, fata domnului Avram e o fată bună, numai tu să te porţi frumos cu ea, că are şi ea necazul ăla…- termina popa, simţindu-se vinovat într-un fel pentru despărţirea băiatului de fata lui…dar şi fericit că intrase într-o mare familie boierească la Câmpineanca…

Ilie Georgescu umba toată ziua visând, se plimba absent prin sat sau se ducea în grădină şi se culca pe iarbă ; îl apucase un fel de apatie plăcută, se visa pe front, în armată sau la şcoala normală. Seara se ducea la cârciuma lui Şoarece şi bea două- trei ţuici, mai schimba câteva vorbe cu Ioana şi pleca acasă. Într-o noapte s-a visat la şcoală la Câmpulung, trecuse un an de când terminase şcoala şi tot mai stăruiau în mintea lui scene din viaţa de normalist. Se visase că era în faţa şcolii, stătea cu mai mulţi colegi pe o bancă şi trece pe acolo intendentul şcolii căruia toţi îi ziceau nea Nae . Era un om bătrân şi nimeni nu ştia de ce nu ieşise şi el la pensie ca tot omul. Mergea cocoşat cu un castronaş în mână plin cu mâncare de la cantina şcolii spre casă şi normaliştii se luau de el. « Nea Nae, când ne mai dai carne la cantină că n-am mai văzut carne prin mâncare de două săptămâni ? ». « Apăi, dragii mei, am să vă tai măgarul şcolii să vă dau carne, voi nu ştiţi mă, afurisiţilor, că e război şi ţara n-are? De unde să vă dea? “ Aveau ei

acolo la şcoală un măgar căruia îi puseseră numele Macarenco, după un pedagog rus la modă care strânsese toţi orfanii de război şi făcea un fel de colonii de muncă cu ei şi zicea că face educaţie prin muncă. Măgarul ăsta era aşa de deştept că pleca singur cu sacaua cu resturi de mâncare de la cantina şcolii la cocina porcilor, unde îl aştepta porcarul, căruia ei îi dăduseră un nume istoric, Atila sau Biciul lui Dumnezeu, pentru că depăşa înălţimea gardurilor cam cu vreo jumătate de metru. şi Atila ăsta descărca sacaua şi-i dădea drumul măgarului ca să vină să ia al doilea transport. Când veneau vacanţile, elevii mai drăcoşi, luau droaga cu măgarul, îşi cărau bagajele la gară şi-l legau de stâlpii gării şi ei plecau cu trenul acasă. Şefului de gară i se făcea milă de măgar şi-i dădea drumul şi măgarul trecea prin tot oraşul , trist, cu droaga după el şi aştepta supus la poarta şcolii ca cineva să-i dea drumul să intre. Aşa l-a găsit Atila la poartă, nemâncat şi amărât ca vaide el şi i-a spus dirtectorului. Directorul i-a chemat la cancelarie şi i-a pedepsit câte trei zile la fermă să care la bălegar. Printre proscrişi fusese şi Ilie Geogescu. Şi ei cărau bălegarul tot cu acest măgar docil pe loturile şcolii. De data aceasta, se făcea că Ilie era cu droaga prin sat şi-o plimba pe Dorina înţoponată aşa pe Linie. Şi se uitau toţi la ei şi strigau : „băăă, te spunem noi lui Atilaaa, să vezi ce-ţi face Biciul lui Dumnezeu !” Şi-a venit Atila în somn şi l-a luat la bătaie, îi dădea cu un ciomag pe spinare şi striga la el, „să nu mai faci aşa că dai de dracu ! Ce-ai tu cu fata asta nevinovată de-ţi baţi joc de ea ? Ai ? Te ia mama dracului dacă nu duci măgarul la locul lui…”

Apoi a venit nunta, repede, cu casa aproape neuscată bine ; angrosistul Avram a tocmit două perechi de lăutari de la Roşiori, a dat zvon în satele de prin prejur că face nuntă cu fata, a trimis băieţi cu plosca să cheme oamenii la nuntă, le găsise naş un avocat de la plasa Slăveşti cu care făcuse el afaceri, un averescan, bun de politică cu nevastă de-a doua, o unguroaică mai tânără ca el cu vreo douăzeci de ani care-l juca pe degete cum vrea ea. Şi treceau cu briştile pe Linie cu cai aleşi, căftăniţi cu zale argintii, mânaţi de negustori din şapte sate, cu căruţele pline de zestre : macate, velinţe, păturI, preşuri, prosoape, perini cusute cu flori în arnici şi boangic, ii şi fote lucrate în motive naţionale şi bătute cu fluturi, plăpomi de mătase, covoare persane aduse de la Alep, carpete de perete cu imagini orientale în culori trandafirii. Femeile se minunau de atâta bogăţie ce căzuse pe capul Vădanei, îşi dau ghionturi care mai de care să intre în faţă să vadă ce şi cum… Şi nuntaşii, fiecare cu sticla de rachiu în mână chiuiau şi cântau de mama focului, lăutarii zdrăngăneau instrumentele lor, le băgaseră în draci, un ţambalagiu pus pe glume le sriga : „zi-i vioară, zi-i ţambal, contrabasul sare plasul şi tu, tobă, stai ca prosta-n garderobă…hai acu şi iar acu, hooop

şi-aşa !” Şi ce masă, nu mai aveau loc în curte, trei corturi şi două frunzare înţesate cu oameni veniţi din te miri unde, şi jocul îndrăcit cu Vădana fericită, chiuind pe bătătură, şi Linia plină, nu mai aveau loc, se urcaseră până şi-n salcâmi nişte draci de copii să vadă mai bine…Aşa a durat toată noaptea, o veselie care se vărsase peste tot şi spre dimineaţă s-a potolit totul, numai câinii erau pe mese , limbăind ce mai rămăsese Dorina se culcase spre dimineaţă şi adormise buştean, Ilie s-a înghesuit lângă ea, a stâns-o în braţe şi ea s-a întors spre el şi i-a zis:

-Ilie, tu miroşi a băutură, fi-ţi-ar băutura a năibii!

-M-am îmbătat şi eu, Dorino,-zisese el- o dată facem şi noi nuntă şi a luat-o ca pe o jucărie şi şi-a făcut mendrele cu ea, imaginându-şi c-o iubeşte pe Adina: mai întâi i-a desfăcut picioarele de lemn şi i le-a pus lângă pat, apoi a luat-o ca pe un butuc şi s-a iubit cu ea cum a vrut el, după care a apărut Avram cu braţele pline cu bani care întreba unde sunt copiii ăia să le dea darul de nuntă, ce, nu puteau şi ei să mai aibă un pic de răbdare? Şi-a intrat peste ei în cameră şi a început să strige:

-Băăă, v-am pricopsit, dar de nuntă cât aţi fi muncit o viaţă…I-ai Ilie, tată, şi păstrează-i c-ai avut noroc cu fata asta a mea…

-Pune-i pe masă!- i-a răspuns el rece, sculându-se pe buza patului în izmene. Taică-tău ăsta are obsesei banilor, femeie, se adresă el Dorinei, şi tu ce-ai de plângi ca proasta ?- se restea Ilie la ea.

-Cum să nu plâng când tu ai strigat-o toată noaptea în somn pe Adina lui popa ? Tu Ilie nu mă iubeşti nici-un pic ! Rău ai făcut că m-ai luat de la casa mea şi ţi-ai bătut joc de mine… Si Ilie privea la ea cum se sculase din pat şi se târa în mâini până la marginea patului, aşa oloagă, şi cum îşi lega nişte curele pe la burtă de care atârna picioarele ei de lemn, i se păruse un gest macabru, şi-l cuprinsese furia şi-o ură aiurea nu ştia nici el pe cine…

Apoi a luat batoza şi vaporul, le-a instalat pe islaz şi şi-a mutat domiciliul pe arie ca să scape de prezenţa Dorinei. Venea treierişul şi toată lumea se pregătea. După secere oamenii făcuseră cete, se organizaseră care cu care vor treiera, duseseră grâul pe islaz, îl făcuseră stoguri şi şire şi aşteptau să le vină rândul. Seara Ilie se ducea la Ioana lui şoarece şi bea rachiu, se-ameţea, o trăgea pe Ioana într-o cameră separată şi se iubeau acolo până dimineaţa. Ioana îi zisese :

- Dom’ţător, nu puteai să mă iai pe mine, ce căutai la aia şchioapa ? Ce găseai la ea ?

- Pe dracu !- îi răspunsese el a lehamite-asta găseam!

- Aaaa-îi răpundea Ioana- averea dom’ţător, averea!…

17

De la Bucureşti, nevasta lui Ionel al lui Duran primea veşti din ce în ce mai triste *: Am făcut rău, femeie, că am venit aici, nici nu ştii tu ce iad este în acest oraş, am sărit din lac în puţ, venii din război să mor aici ! Vin ale dracului blestematele alea de avioane anglo-americane şi ne pisează ca pe iepuri. Eu ca eu c-am trecut prin viaţă, dar ce fac cu fata asta pe care-am rupt-o de acasă s-o aduc aici la şcoală. De bine de rău am înscris-o la Gimnaziul Unic Filipescu, dar trebuie s-o ţin mai mult acasă , mi-e frică s-o las să se ducă singură la şcoală tocmai din Militari, să trverseze Bucureştul cu tramvaiul. A venit eri un bombardament de a întors Bucureştul cu susul în jos, mi-a venit să şi râd când striga un ţigan din Ferentari :,, mooo, american, mai acana cu bombardeaua că mi-ai stricat şandramaua !" Şi cum s-a nimerit că tocmai pe casa lui a căzut bomba şi i-a făcut-o praf. Stau blocurile dărâmate cu gurile căscate spre cer şi liniile tramvaielor făcute armonică, ruine peste tot şi oameni înnebuniţi de frică şi maşini şi trăsuri aruncate peste clădiri şi crucea roşie nu mai pridideşte cu căratul la morgă; mor oamenii asfixiaţi în adăposturi, mor pe stradă, mor pe sub dărâmături, mor şi în tramvaie, aici târfa de moarte e peste tot. N-am hârtie să pot să-ţi povestesc ce este aici, noaptea asta sunt în post la Primăria capitalei că m-a mutat de la Patru- verde, şi-am să-ţi scriu mai mult şi să-ţi povestesc şi ţie una: alaltăeri eram în post la primărie şi pe la nimiezi era o căldură de curgea năduşala de pe om, ăştia marii şi-au luat valea cu bombardamentele astea. Bucureştiul a rămas pustiu şi eu stam pe scaun, mă gândeam şi eu aşa ca prostu cam ce zi este, se apropia leafa şi promisesem şi eu că vă trimit prin Păsărică ceva parale, nişte zahăr şi alimente. Că zicea Păsărică să vină acasă să vadă ce face cu pământul ăla, îl mai ia sau nu-l mai ia că i-a dat vorbă cocoana Câmpineanca să vină că mai lasă din preţ. Era zi întâi, leafa cam acu venea…şi cum stam eu aşa şi mă gândeam, mă pomenesc cu unu Praporică din Dudeşti: ,,Să trăiţi dom' sergent!", ,,Să trăieşti Praporică!", zic eu şi tocmai mă întrebam de ce dracului n-o fi stând ăsta acasă pe zăpuşala asta.*

Şi-i zic:,,Încotro Praporică pe vipia asta?" ,,Păi nu ştii dumneata, dom' sergent, că pe ţigan nu-l găseşte moartea niciodată acasă?"-zice el. ,,Să nu furi Praporică din casele oamenilor că e păcat ,bă, e păcat de la Dumnezeu şi legea e lege, dai de dracu!" ,, Eu, dom' sergent? Să fur eu ? Neam de neamul meu n-a avut obiceiul ăsta !". Şi cum termină el vorba, se-

auzi din senin, întâi mai încet, apoi din ce în ce mai tare urletul sirenelor. ,,Iar fac ăştia exerciţii de alarmă !”- îşi dădu cu părerea Praporică. Mie parcă mi s-a înfipt un cuţit în inimă...şi mă întreabă Praporică :,, Da’ ce dom’ sergent ţi-e frică de moarte ?” ,,Mi-e frică, Praporică, eu am mai trecut prin prăpădul ăsta!” ,,Şi dacă vin,ce, dom’ sergent, o moarte are omu şi-o gaură-n c…”N-a trecut mult şi-au început să claxoneze maşinile, tramvaiele, trăsurile pline ciopor de oameni, goneau toate spre marginea oraşului, era o învălmăşală de nedescris. ,,Noi ce facem dom’ sergent ?” Eu n-aveam voie să-mi părăsesc postul, aveam un adăpost la subsol şi în caz de urgenţă mă băgam acolo. ,,Păi ce să facem ? Tu poţi să pleci, dar eu…” Praporică ăsta era un hoţ, după ce plecau toţi din oraş, el da iama prin locuinţele oamenilor şi le lua tot ce găsea şi le vindea în tancioc.

Nu trecu mult după învălmăşala asta că începură avioanele să urle , un urlet greu de oţel, ieşit parcă din fundul pământului. În tăcerea acelei zile de vară care se aşternuse peste tot, urletul lor era însăşi moartea strecurată în sufletul fiecăruia. Şi Praporică trist cu capul în jos : ,,Astăzi s-or duce spre Ploieşti, dom’ sergent ! ne-or ierta dom’ sergent”, -repeta el cu capul pe cer ,,, Să te audă Dumnezeu !”- zisesem eu cu gândul acasă la voi şi la fata aia pe care o lăsasem acasă la cumnatu-meu…

Şi-ncepură primele salve de artilerie pe centură, scurte, înfundate, trăgând parcă în baloţi de vată, fluierau, piuiau ,urlau şi se spărgeau undeva pe cer. Apoi au început să cadă bombele, la Căţelu’ , la Spitalul militar, la Scoala superioară de război, pe Panduri…Praporică ieşise în stradă, jucând şi cântând : ,,La Căţelu, la Căţelu/ S-a-mbătat aseară Mielu…” Juca şi cânta cum fac ţiganii de mahala în mijlocul străzii pustii şi eu priveam la el din uşa Primăriei şi-l strigam : ,,Praporicăăă ! Măiii Praporicăăă !” Îmi venea să mai şi râd de el cu moartea în spinare. Că-mi povestise cum se-mbătase el de bucurie că-şi găsise iubita, pe Jeni Marmeladă, cică fusese arestată în Piaţa Matache pentru furt de la negustori, o cunoşteam şi eu, era o ţigancă durdulie, frumoasă, ocheşică, plină de aur din cap până-n picioare.,, Îmi dam viaţa pentru ea dom’ sergent !”-îmi povestea el. Mielu Praporică fugise la ea, o luase în braţe şi-o întrebase : ,,Ai scăpat ?” Şi când Mielu Praporică cânta refrenul în mijlocul străzii a venit o bombă aşa din senin şi a căzut lângă el ; în clipa aceea eu am închis ochii şi-am tras uşa, mă năpădise praful, şi când i-am deschis, am văzut capul lui Praporică şi cu o mână agăţate de gardul Cişmigiului, rânja, rămăsese cu acel refren pe limbă şi rânja…Treba asta s-a petrecut aşa într-o fracţiune de secundă pentru că imediat a trecut o maşină în fugă prin faţa Primăriei şi-am văzut cu ochii mei cum a căzut o valiză din porbagaj drept în mijlocul străzii. Eu am coborât repede scările

şi-am luat valiza, pierzând pe Praporică din vedere. Am pus valiza jos lângă mine şi ascultam urletul bombelor care acum trebuie să fi căzut pe Gara de Nord. După ce se mai potoli prigoria ce zic eu: „Ia să dechid eu valiza să văd ce e în ea…

-Şi ce credeţi, fraţilor că era?- îi întreba el pe prieteni când se întâlneau la Carul cu bere.

-Ce dracu putea să fie ?- îi lua Leu vorba din gură.

-Bani, băăă, era plină cu lire italiene !- le spunea el încet, conspirativ. Lire italiene, da,da, era tixită cu lire italiene…şi aruncai puşca, fraţilor, cât colo, pusei chipiul pe masă, scosei batista din buzunar să mă şterg de sudoare că transpirasem tot. Mă luase aşa un tremurat la gândul că tot bănetul ăla o să fie al meu. Ia , uite, Doamne, cum iese norocul în faţa omului, mă guduram eu pe lângă valiză, şi mă gândeam ca prostul ce să fac eu cu atâta bănet. Prima dată mi-a venit în minte să iau casa lui Traian Pisică, casă mare cu şase camere, apoi pădurea cocoanei Câmpineanca şi cu pământul…o sută, două sute de hectare, nu mai conta câte…De acum voi fi şi eu cineva acolo în sat, nu voi mai fi Ionel al lui Duran, voi fi domnu'Ionel, voi sta şi eu la rând cu Câmpineanca, cu Dinu, cu Ilie învăţătoru',cu Ghică Popescu, cu Nae Sterescu… Apoi ce-mi vine mie : să-l dau dracu de sat căci neam de neamul nostru tot cu râtul în pământ a stat, nimeni nu s-a îmbogăţit de pe urma pământului, boierii de ce-l vând ? simt ei ceva, nu se poate, că ei sunt oameni deştepţi, mă găsii eu mai cu moţ să cumpăr pământ… Cu banii ăştia aş putea să mă duc în lumea mare, unde nu sunt nici războaie, nici lume rea…Auzise şi el de America, să se ducă-n America, nu pleacă toţi în America şi acolo se fac oameni ? Ce, el cu acest geamantan de bani nu s-ar face om? Şi se văzu cu nevasta şi cu cei trei copii pe un transoceanic, alunecând pe ape, spre ţara fericirii. Toţi erau îmbrăcaţi în alb, nevasta lui, ţăranca lui de acolo din sat, într-o rochie de crep-saten, foşnind uşor în bătaia vântului, cu decolteurile largi ca demoazelele din lumea mare, şi copiii-ăştia cu băşti bleomaren şi uniforme albe de marinari, şi el la fel, într-un costum alb de camgăr englezesc, cum se putra Câmpineanu , când era flăcău ; să umble chelnerii sau picolii pe lângă ei şi să le aducă fel de fel de mâncăruri şi băuturi şi lapte de cuc acolo în compartimentul lor…Şi-apoi să vadă ţări şi oraşe şi lumea largă, mări şi oceane, California, sau Copa Cabana…

Fulgerător îi trecu şi o idee năstruşnică prin minte : să se ducă şi el o dată la Crucea de piatră, Leu, al dracului, cu leafa mai mică ca a lui şi se dusese ; frati-său, Ioviţă, la fel. El mai prost i-o ducea toată Gigei, na , femeie, banii, uite-i…

Se opri câteva clipe din gândurile lui. Bombele nu mai cădeau, nici avioanele nu se mai auzeau, o luaseră spre Ploieşti sau se descărcaseră şi-o şterpeliseră la casele lor. Tremura şi-i curgea întruna năduşala de pe el, i se făcuse frică de atâta linişte…Privi pe uşă, capul lui Praporică era parcă o sperietoare de ciori pusă pe gard, mâna-i căzuse jos pe caldarâm şi era plină de moloz, restul corpului parcă intrase în pământ, se amestecase probabil cu pereţii dărâmaţi şi se făcuse chisăliţă. Apoi îşi reluă iar gândurile lui frumoase…

Auzise de Coasta de Azur, îi povestse şi lui nevasta unui inginer care fusese acolo, se va duce şi el acolo să vadă şi să vină să le povestească ăstura, lui Leu, lui Ioviţă, lui Radu şi cu cine s-o mai întâlni el, ce minuni, să vadă şi ăştia că e om umblat, nu e un prost aşa cum îl cred ei.

Iar privi pe stradă, din pământ şi din moloz ieşau nori de praf prin razele soarelui. Se auzi un sunet care-l trezi definitiv din gândurile lui. Era alarma, anunţa că s-a terminat bombardamentul pe ziua aceea. Apoi forfota de dinainte, în sens invers, căruţe, maşini , trăsuri, tramvaie se înghesuiau printre dărâmături să-şi facă loc, oamenii, ciorchini pe ele, înjurau, blestemau, plângeau, ambulanţele cărau la morţi, claxonând înnebunite printre mulţime…

După acestă alarmă trebuia să apară şi ţiganu-ăla de Praporică, dar nu va mai apărea, capul lui va rânji ce va mai rânji sus acolo pe gard şi adio lume, oare Jeni Marmeladă o fi auzit ? o fi ştiind ea unde este el acum ? O s-o întâlnească el şi-o să-i povestească toată păţania…Mulţumi lui Dumnezeu că scăpă şi de data asta de nenorocire şi-l întreba pe Praporică: ,,Mâine cine-ţi va mai lua locul, domnule Praporică? Azi trec cioclii, te buzunăresc şi te duc la morga, te-amestecă cu toţi morţii şi te fac cenuşă, praf şi pulbere…” O lacrimă, apoi alta, căzură, lunecară pe obrajii lui încinşi, după care îl apucă un tremurat, ce era cu el, îl trăsese curentul, privi spre Cişmigiu şi îşi aminti de pădurea lui de acasă, cumpărată proaspăt de la Eliza Câmpineanu, ce bine ar fi fost acolo în răcoarea ei, pentru ea dăduse mahmudelele rămase de la bătrână-său, Duran, şi loturile de pământ din Tudoria…Scoase batista şi-şi şterse faţa…Ce căuta el aici în Bucureşti, în brambureala asta ? De ce dracului nu rămăsese el acolo în satul lui să stea cu nevasta şi copiii ?

Cineva îl apucă de mâneca vestonului şi-l trezi din visurile lui : ,,Dom’sergent !, dom’ sergent !” Se uită în dreapta lui şi văzu un om aproape nebun cu faţa desfigurată, părul vâlvoi şi ochii scoşi din orbite, hainele erau făcute praf pe el şi plângea şi se văicărea. ,,Ce-ai, omule, -îl întrebă el restit, crezând că e vreun nebun scăpat de la spitalul nouă- ce ai ?” ,,Monsenioreee !- striga ăla cu ochii bulbucaţi- una valiza degli ambasada italiana, lire ,monseniore, leafa la ambasada italiana…” La început nu

pricepu ce vrea străinul , dar când auzi de valiză, se schimbă la faţă ; deodată i se spulberaseră toate visurile lui… Ia, uite, domne, ce prost fusese, nu putea s-o pitească şi el undeva?... Se ferise de aşa ceva că era pericol dacă te prindea cu lucruri dosite, legea era clară, îl mânca puşcăria, asistase la două astfel de procese la Tribunal când doi gardieni fuseseră condamnaţi pe viaţă… Sergentul îşi schimă trist privirea de pe acel om pe valiză şi tăcu. Necunoscutul, văzând valiza, a sărit ca un nebun pe ea, îl îmbrăţişă pe sergent, îngenunchease în faţa lui şi plângea în hohote de bucurie. „La puşcărie, la mine dacă nu găsit- repeta el- la puşcărie, monseniore…eu secretarul la ambasada italiana…” „…Tu-vă mumele voastre de secretari, înjură sergentul, de data aceasta scos din pepeni, …tu-vă mumele voastre de căscaţi, de ce n-aveţi, mă, grijă de bani ? Aruncaţi banii pe străzi şi-apoi umblaţi după ei cu gura căscată ! Lăsaţi amărâţi de ăştia ca mine să viseze, le daţi speranţe, iluzii, şi-apoi vii tu cu ambasada ta Italiană…” „Graţia… graţia …”- repeat străinul… „Nici-o graţiere, eu n-am nevoie de graţierile tele, ia-ţi valiza şi du-te dracului unde vei vedea cu ochii…” Străinul desfăcu valiza, se repezi într-un teanc de bancnote şi-i întinse sergentului ca drept mulţumire o mână de bani. „Nu-mi trebuie nici-un ban !- sări sergentul ofensat- ia-o şi du-te, pleacă să nu te mai văd ! N-am nevoie de lirele tale, striga el cât îl ţinea gura, lasă-mă sărac şi curat, dă-i drumul de lângă mine mai repede, ai înţeles ?” Şi luă teancul de bani şi i-l aruncă în valiză. „Graţia, graţia…” -repeta străinul cu valiza în mână, coborând scările primăriei. Sergentul puse capul în jos urmărind pe străin cum coboară şi tăcu minute în şir, închinându-se la Dumnezeu că-şi spălase sufletul de toate necurăţeniile pe care i le adusese acei bani, de toate gândurile rele şi de visele prin care trecuse. Când ridică ochii, Praporică tot acolo era, nu-l luase nimeni, sta pe gard agăţat ca o brezoaie pusă să sperie ciorile, rânjind la trecătorii grăbiţi…

Sergentul se aşeză pe scaun obosit, îşi scoase bastista din buzunar, se şterse de năduşală şi rămase buimac clipe întregi. Rămăsese aşa ca o stană de piatră privind spre Cişmigiul înnegrit care de-abia se zărea de praful ridicat în slăvi de bombele căzute peste clădirile din apropiere. Capul lui Praporică stătea ca un trofeu al ignoranţei şi-al absurdului înfipt în grilajul gardului cu ochii spânzuraţi pe cerul cenuşiu. Se făcuse linişte, parcă tot oraşul intrase în pământ…Ce căuta el aici? Să fie Leu al dracului că el îl pusese la cale să vină în Bucureşti! El , ţăranul care-şi muncea pământul liniştit, alături de nevastă şi de copii, să vină la Bucureşti să se pricopsească! Şi dacă nu venea acum poate că lupta prin Tatra lângă rus până la victoria finală…Să fie al dracului şi Hitler când se sculă el să facă războiul ăsta! Că

dacă nu era Hitler poate că trăia şi el fericit cu nevasta şi cu copii la casa lui…

-Să trăiţi, dom' sergent!- îl trezi un om din visele lui.

-Să trăieşti şi dumneata! Ce doreşti de la mine?

-Daţi-mi voie să dau un telefon de la Primărie că am nevasta moartă lângă Caru cu Bere…A atins-o suflul unei bombe şi-a dat-o cu capul de zid…! A murit săraca…Omul plângea. I se scurgeau lacrimile pe obraji şi tremura tot.

-Şi cui să-i dai telefon?

-Are un frate prin Ferentari, să vină s-o ia cu vreun car mortuar…Eu nu pot s-o părăsesc!

--Dă, măi, omule, vaide capul tău…Vaide capul nostru…

18

Venise Paştele peste sat ,trist, oamenii mergeau la biserică la popa să se roage, luau cu ei buchete de flori şi ouă să ciocnească, copiii se duceau la comedia lui Zuvelcă sau mergeau în luncă să se joace. Fetele se împodobiau cu beteală argintie căzută de sus din avioane, luau haine noi, băieţii la fel, se îmbrăcau cu ce aveau ei mai frumos şi ieşau la horă. Zuvelcoaia îşi instalase comedia în centru satului, avea un cal breaz pe care-l învârtea toată ziua, biciuindu-l. ,,Un ou plimbarea la Londra, două ouă la Paris !, striga ea cât o ţinea gura, cum vreţi ,călare pe cai, sau în trăsuri şi în avioane ?…" Copiii ciopor pe ea să se suie în comedie, unii nu dădeau oul şi Zuvelcoaia îi lua cu biciul calului la bătaie. Zuvelcă, fugise din sat, fusese legionar şi fugise să-şi piardă urma şi ea singură trebuia să ţină piept puhoiului de copii care-o asaltau. Pe la ora zece s-a auzit urletul avioanelor, s-au arătat câteva avioane peste sat, au desenat pe cer nişte ouă mari, după ele a venit grosul avioanelor, se-auzeau urlând sus de tot, treceau trei câte trei, străluceau în lumina soarelui ca nişte păsări de oţel. Milea, şeful de post, striga : ,,Aviaţia inamicăăă !" Făcuse la Post tranşee, nişte şanţuri în zig-zag, unde trebuia să se ascundă toată suflarea satului. Le săpaseră nişte soldaţi cu Spionul şi peste ele puseseră frunze verzi de salcie ca să le mascheze. Când satul n-avea loc în aceste tranşee, Milea le ordona oamenilor să se culce pe răriţături în porumburi că acolo nu-i mai vede nimeni. şi tot satul sta culcat cu faţa în sus şi număra avioanele pe cer, treceau câte două - trei sute odată, umpleau cerul, cârduri- cârduri, şi o luau spre Bucureşti sau spre Ploieşti. Două avioane căzuseră la Pisicaru şi piloţii se salvaseră, îi prinsese Milea şi-i băgase în beci cu Spionul. ,,Ce-aveţi, mă cu noi ?"- îi întreba Milea şi ăia răspundeau : ,,Misiunea, misiunea !" ,,…Tu-vă misiunea mamelor voastre, de ce nu vă duceţi în altă parte ?" Pe la noi nu cădeau bombe, cădea beteală şi trânteau butoaie goale pe care le strângea Milea şi le ducea la Post. Cântau alămurile Zuvelcoaiei şi se învârtea comedia şi ea bătea calul ăla slăbănog să se învârtă mai repede…

Din când în când veneau şi ursarii cu urşii prin sat. ,,Joci, nene, ursu ?"- întrebau ei. Aveau tobă şi clarinetă şi cântau şi ei din gură : ,,*Joacă bine /moş Martine/ că-ţi dau pâine cu măsline…"* şi pe Anica lui Radu Banii a

călcat-o ursu : s-a culcat cu faţa în jos şi ursul s-a suit pe spinarea ei. Şi Lisăndriţa striga la ea că mai bine ar fi s-o calce Giongărău, morarul, cu care se avea ea bine, să-l lase dracului de urs…Giongărău era mai gras ca un urs, avea o burtă mare şi două picioare parcă erau papainoage, trăgea de ele prin moară şi-l înjura toată ziua pe mecanic, cu ochii după femei.

Într-o zi a venit un circ, a intrat mai întâi un om boit pe ochi în nişte papainoage pe la marginea satului, se vedea pe deasupra gardurilor ca un uriaş, vorbea tare într-o pâlnie: ,,Diseară mare circ pe islaz, intrarea zece lei, veniţi să vedeţi ce n-aţi văzut, femeia tăiată în două, dispariţia ceasurilor, uriaşii care rup lanţuri…" După el se ţinea o droaie de copii care nu mai puteau de bucurie că a venit circul în sat, săreau pe marginea şoselei şi râdeau de giumbuşlucurile pe care le făcea papainogea ăla care sufla în nişte goarne şi se lungeau şi se lăţeau şi făceau un zgomot caraghios. Spionul şi-a cerut voie şefului de post să vadă şi el circul seara. Acolo s-a îndrăgostit de o fată din echipa lor, era o femeie zveltă, plină de viaţă, talentată, care mergea ca o pisică pe sfoară, ţinându-şi echilibrul, se arunca din trapez în trapez ca o maimuţă prin pădure când se aruncă din cracă în cracă. Acum toată atracţia satului era circul, lumea uitase de război, de păsăretul de oţel care pisa Bucureştul, nu-şi mai plângea morţii sau răniţii, toţi se minunau de numerele pe care le executau cu trupa lor, circarii. Fata n-a mai plecat din sat, a rămas cu Spionul. Îşi cam luase şi Milea mâna de pe el, umbla mai mult liber. La un moment dat şi-au luat o casă cu chirie la Monea şi s-au mutat acolo. Lumea vorbia că trăiau în concubinaj ; ea era frumoasă, dată naibii, avea ochi mari, sprâncene arcuite, faţa ca spuma laptelui, corp suplu şi picioare de sălbăticiune. Dimineaţa pleca în pădurea Bucovului şi culegea toată ziua la flori, seara se lăsa spre sat şi da drumul la flori pe apă. Amândoi mergeau adesea la cârciuma lui Şoarice şi-l puneau pe Luca Ţiganu să la cânte conga la vioară, ei se prindeau unu de altul şi cântau şi ei : ,,D*imineaţa conga/ la douâ'şpe conga/ seara la culcare/cu maţele goale…"* După ei se luau toţi beţivii satului şi încingeau o ditamai horă şi Ioana murea de râs de după tejghea când aruncau ei picioarele şi într-o parte şi în alta în ritmul jocului.. ,,O să te spurce beţivii ăştia la ceva!, o admonesta Spionul, p1in de gelozie. Cu frumuseţea ta, spurci satul, se uită toţi după tine şi toţi te poftesc !"- o certa el.

Într-una din dimineţi fata vine bătută măr la Postul de jandarmi : ,,Cine te-a bătut în halul ăsta, duduie ?"- a întrebat-o Milea. ,,Cum cine ?- a răspuns ea- Spionul !" ,,Păi ce-a avut cu tine ?" – se mira el. ,,N-am vrut să mă culc cu el !- ce crede el că eu sunt proasta lui? Nu sunt proasta lui!" ,, Stai aici-i-a spus Milea şi a strigat câţiva soldaţi. Să-mi aduceţi toţi suspecţii care ştiu de soarta lui, a Spionului!"- le-a ordonat el. Cum se făcuse că la

Post soldaţii adunaseră toţi nebunii satului în fruntea cărora era Stancu Andreescu, după care urmau, Pârvu lui Mişcurici, Catrina lui Zărzărică, Sanda şchioapa, Păsăroi şi Barbu Bibliosu. Stancu Andreescu era bănuit că-l ascunde pe Spion în pădure. Acolo sta el toată ziua şi da la păsările cerului să mănânce, fura de acasă câte-o traistă de grâu şi le arunca boabe într-o poiană. Pârvu şchiopu avea boala găinilor, prindea păsările, le frângea gâtul, le punea în căldarea de săpun şi le fierbea, apoi le împărţea prin sat, zicea că face pomană unui frate dispărut decurând în război. Catrina lui Zărzărică făcea poze cu pardonul, îşi ridica poalele-n cap şi striga ca nevinovata : „ia poza, băiete, ia-o şi matale, cinci lei expunerea mică, zece lei expunerea mare !" şi când zicea expunerea mare,se da peste cap cu fundul gol. Sanda şchioapa sta tristă toată ziua şi spunea rugăciuni. Se ducea la Barbu Bibliosu şi ăsta îi citea din Vechiul Testament. Păsăroi era mai paşnic, sta toată ziua în preajma copiilor, se scălămbăia la ei şi copiii strigau după el *: „ Păsăroi cu cracii goi ! Păsăroi cu cracii goi…*"

„Dom'le Sef- îl ruga fata de la circ, căreia tot satul îi zicea Circăreasa- nebunii au înţelepciunea lor, lăsaţi-mă pe mine cu ei că ştiu să-i iau să spună tot. Nea Stancule, l-ai văzut, bre, pe Spion?"- se ruga ea de Stancu Andreescu. „L-am văzut, a fost pe la mine şi-a zis că pleacă cu o treabă pe la Bucureşti…" „Dom' Pârvu l-ai văzut pe Spion ?" „ L-am văzut, doamnă, se urca la cer pe scări de mătase…" „ Catrino, tu l-ai văzut ?" „ L-am văzut, i-am făcut şi poze !" „Şi unde s-a dus?"-repeta Circăreasa. „A luat-o pe deal în sus…" „ Dă-i dracului de nebuni , femeie, nu vezi că-şi bat joc de noi!"- se supăra Milea. Dacă nu mai vine, nu mai vine şi gata, raportez şi eu mai departe că mi-a fugit !-iar dumneata du-te unde-oi vedea cu ochii că n-avem mâncare decât pentru cei doi americani şi cred că nici pe ăştia n-o să-i mai ţin mult că am auzit zvonuri că o să ne dăm cu ei." Şi Milea se aşeza pe nişte butoaie de aluminiu pe care le strânsese de pe câmp şi se scărpina în cap, ştergând arma cu o cârpă toată ziua, la umbra unor salcâmi.

Târfa de moarte de pe front se mutase în Bucureşti, toate femeile aşteptau cu sufletul la gură maşina lui Dinu să vadă pe cine au mai căzut bombele. Din Bucureşti avea să se mute în Apus, la Carei, pe Mureş, în Tatra sau la Debreţin…

-Catrino, Ion al tău e în spital la Filantropie, a căzut un zid pe el şi i-a rupt şalele !- îi spunea şoferul maşinii lui Dinu nevestei lui Ion al Micului.

-Şi e rău, dom'Marian ?

-Rămâne beteag toată viaţa, a zis că se pensionează…

Când a auzit aşa, Catrina s-a dus acasă, a chemat copiii şi le-a spus ce e cu tatăl lor. Cei trei copii, Vasilica, Gheorghe şi Stanca, s-au strâns ca iezişorii pe lângă ea şi au început să plângă…

-Aoleooo, tăticul nostruuu, ce mai facem noi fără elîîî … !

-Taci, fa, din gură, sare Catrina la ei, nu mai plângeţi că trageţi rău, vedem noi ce vom face…

19

Imediat după nuntă, Palatul le pusese la dispoziţie lui Nicu şi Adinei iahtul *Taifun*, cu aproape jumătate din personal şi fixaseră şi traseul voiajului de nuntă : Galaţi- Sulina- Balcic- Dardanelele şi Bosforul- Grecia- Litoralui Mării Adriatice- Italia, în special Veneţia. Adina intrase într-o lume pe care nici ea nu o înţelegea bine şi nici nu o interesa prea mult. Nicu dorise să schimbe un pic traseul, voia să plece de la Brăila, ce-avea el în acest oraş, Dumnezeu ştie, că până la urmă a rămas ca el. În lipsă de altă preocupare, Adina hotărâ să ţină un jurnal secret :

« 5 august, ajuns obosită la Brăila,Nicu plecat la o întâlnire cu un coleg ! Dunărea- un balaur învăluit în ceaţă, la debarcader se aud fluiere scurte de vapoare, vin şi pleacă precum nălucile, ce-am făcut eu a fost un vis urât, aş vrea să fie doar vis, dar nu e. Acum mi-am adus aminte ce mi-a spus Lina :,,duduiţă,dragă, fii cu ochii pe el că are o artistă la Brăila… Ei, şi ? Dacă nu e dragoste, nu mă interesează ce face ! Mă simt aşa de bine singură… ”

« 6 august, orele 21…Ca prin vis s-a ridicat vălul de ceaţă, raze jucăuşe peste oglinda apei, am ieşit pe punte…Un vapor nemţesc…,,Di Frau, di Frau…”-îmi face cu mâna un marinar…Nicu –mi dă libertate deplină, fac ce vreau eu. Nu vreau să-i amintesc de ce a lipsit toată noaptea, sunt sigur că mă minte… »

« 7 august, după amiază…Iahtul Taifun este foarte confortabil, uşi şi camere întregi capitonate, am dormit somn adânc, ca un prunc după baie. Secundul e foarte simpatic, mă confundă cu o prinţesă, povesteşte într-una istorioare marinăreşti şi râde ca un copil… Nicu e supărat, nu-i convine ceva cu războiul ăsta. Apa e poleită cu argint, azi noapte cerul parcă se lăsase în mare cu stele cu tot ! Noi ne plimbam pe Calea Lactee, ne legănam uşor ca într-un vis frumos… se anunţă mulţi morţi şi răniţi pe frontul de răsărit… Nicu, iritat : ,,Eu mă plictisesc de moarte şi tu nu te mai saturi admirând priveliştile marine !” Doi oameni deosebiţi, două firi deosebite…Nu ştiu nimic de Ilie ! Când oare ne vom întânli să-i povestesc

totul ? ,,Pentru cine te-ai îmbrăcat aşa frumos ?”- mă întreabă Nicu. Îi răspund maliţios : ,,pentru tine, Adonis !” »

« 8 august…În sfârşit pauză…Simt mereu că plutesc pe mare. I-am reproşat lui Nicu că trebuia să ne retragem mai în oraş, aici am aceeaşi senzaţie ca pe vas. O vilă tăiată în unghiuri drepte, înconjurată din trei părţi de apă, geamuri mari, care dau direct în mare, la o apăsare de buton se dau la o parte, lăsându-te în faţa brizei cu plaja Ecrene sub ochi, cretoane imprimate la ferestre, paturile şi fotelurile au semănate pe ele flori de câmp, pe mese vase tătărăşti de aramă, peste dealul alburiu un pumn de case, pitite printre arbuşti…Balcicul…de aici încolo miroase a Orient , lume pestriţă : greci , români, bulgari, tătari, turci şi macedoneni…,,Cum, n-ai rămas gravidă până acum ?”- m-a întrbat Nicu. Aflu de la el că Eliza Câmpineanu e plecată în Grecia cu trenul. Îmi schimb rochia, un crep-saten de culoarea untului proaspăt, chimono,învolănată peste tot şi mă privesc în oglindă. Vaaaii ce frumoasă sunt ! M-am îndrăgostit de mine. Nicu n-o fi având ochi să vadă ce minune are lângă el ? Copiii născuţi din flori se zice că sunt frumoşi şi deştepţi…şi Ilie e născut din flori… Iar Ilie !, Doamneee, nu mi-l mai scoate aşa des în faţă… Pe seară urc dealul pe o cărăruie îngustă şi îmi iese în cale o ţigancă. Transcriu tot dialogul pentru pitorescul lui. ,,Hai să-ţi dea piranda cu ghiocu, prinţeso, că frumoasă te-a mai făcut mă-ta ! Stai jos aici pe buturuga asta şi dă-mi mâna să-ţi văd linia vieţii. Cum te chemă ?” ,, Adina mă cheamă !” ,,Ai căzut la cale lungă? Aşa e ?” ,, Aşa e!” ,, Ai o damă, sărut mâna, care-ţi stă în coaste!” ,, Aşa o fi!” ,,Ţi-a legat calea laptelui să nu faci plod, duduiţo, ai să stai stearpă cu bărbatul ăsta! Ţi-e drag bărbatul tău? Hai, nu sta în cumpănă, l-ai luat pentru avere? La drum de seară te aşteaptă un gagic, te ia de mână şi-o să treceţi printr-un foc, nu te supăra matale ,cu bărbatul ăsta se arată soroace neîmplinite…Bagă un ban în ghioc, sărut mâna, să-ţi mai spun ceva : veniţi voi din mare, din senin, din pustiuri, umbre ale vieţii ş-ale morţii, veniţi oarbe şi şchioape şi spuneţi-mi de domniţa, de viitorul ei…” Vai, m-a chemat Nicu şi ghicitoarea nu a terminat de spus toată povestea… »

« 10 august… Am vizitat Bazarul, aici toată lumea vinde, habar n-au ei de război ! O vizită la ambasada engleză, la Syrlei, englezul pus pe şotii care este prieten cu Nicu. Discuţii în contradictoriu despre război, englezul susţine sus şi tare că Germania pierde războiul, Nicu laudă armata germană şi crede că e invicibilă. »

« 13 august… Atena ! Câte secole de civilizaţie s-au strâns aici ? Parcă civilizaţia merge în regres : iau ca exemplu Amfiteatrul ; civilizaţia de azi n-are aşa ceva şi asta după două milenii ! Eliza Câmpineanu ne este

ghid, zice că e tobă de carte şi-i tot dă zor cu Eratostenes din Alexandria, elevul lui Zenon din Kition, stoicul stoicilor… Luat masa la rudele Elizei, la umbra cedrilor bătrâni. Cânta o grecoaică trist, figura ei pe fundalul lui Poseidon semăna cu corpul unei femei din cortegiul Panateneelor săpat în Partenon. Nicu are o discuţie aprinsă cu o rudă despre Mein Kamf a lui Hitler. Mă cam inervează Eliza Câmpineanu şi cu Nicu…A observat şi el, că mi-a zis : ,,Mai bine plecam cu una de la Crucea de piatră în călătoria asta…" ,,Nu-i târziu nici acum !"- i-am reproşat eu. El s-a dus şi s-a culcat, eu m-am dus pe punte. Marea Mediterană, dimineaţa…soarele răsare din apă, un roşu de purpură…După masă o furtună iscată din senin. Mai întâi s-a întunecat cerul, apoi un vânt puternic, nori vineţii, se lăsaseră jos de tot , aproape că ne împresuraseră. Taifun era parcă o jucărie în mâinile lui Ocheanos, se legăna şi se zbătea ca o fiinţă neputincioasă în faţa unui cataclism. Apoi a început ploaia, repede, cădea din cer potop, negură peste tot,mi s-a făcut frică…şi am intrat în camera mea. A durat aşa cam o oră apoi am răsuflat uşurată; ca prin minune marea s-a liniştit, cerul s-a înseninat, un senin de sticlă, răsăriseră stelele şi luna…Ce miracole poartă luna în ea? Astrul iubirilor… Unde eşti Ilie să-mi cânţi la ureche melodia ta sub clar de lună? Ilie, Ilie… »

« 17 august…Torino : străzi largi, paralele, cu multe flori, parcul Valentino, văi răcoroase şi izvoare tainice. Am îmbrăcat o rochie de mătase de la Milano, seta pura,seta naturale, şi-am hoinărit singură prin parc.(Nicu a fost la bancă) Îmi place italiana la nebunie ! »

« 18 august, Milano, stăm într-un hotel luxos din apropierea Duomului, sunetul clopotelor parcă e o partitură divină… Nicu şi cu un român de la ambasadă ascultă un discurs al lui Mussolini. Seara, dans…Pattinelli, un italian instruit, mă întreabă dacă am vizitat cimitirul din Genova cu monumentele lui funerare. Nu, domnule Pattinelli, cimitirele mă melancolizează ! »

« 19 august…

Visul meu de totdeauna : Veneţia !

Am ajuns aici cu trenul de Veneţia –Mestre, am oprit la Veneţia- Santa-Lucia, de o parte uscatul, de cealaltă marea care se leagă cu pământul prin Canal- Grande. Turişti de toate rasele, în *special nemţi, Facchiro Publico ne-a dus pe Rio Terra Madalena Canareggio la doamna Busato care avea două fetiţe aşa de drăgălaşe, una Amelia- Lia şi cea mare Noemi, soţul ei era plecat în război…*

Piaţa San Marco este centrul vieţii veneţiene, apoi biserica San Marco, Doamne ce minunăţie, mozaicuri, altarul cu reprezentări din viaţa lui Cristos, coloane de marmoră africană, statui şi basoreliefuri antice, picturi

zmălţuite în aur şi argint, un adevărat paradis divin… Aici m-am rugat pentru fericirea mea şi a lui Ilie… Palatul Dogilor cu faimoasa Ponte dei sospiri !Din turnul lui se vede întreaga lagună, grădina şi Palatul Regal, faimoasele biserici… Masa la Belvedere…Nicu, indolent… Eu am început să plâng… Frumoasa Lia mă implora : Per che ? per che ? »

,,21 august, Florenţa, un întreg muzeu, în Santa Croce am asistat la slujba religioasă…"

,,22 august ,Roma, faimoasa Romă, Piaţa Traian, cu columna şi câte şi mai câte…"

,,24 august, Sicilia, ultima zi, încep să mă întristez la gândul că voi pleca, ce-mi va rezerva viitorul, Doamne?" »

20

Imediat ce a venit din voiaj tânăra pereche , « obosită şi plictisită de drum » - după cum ironic o caracteriza Adina s-a mutat în apartamentele de pe Viilor şi au trăit câteva luni « fericiţi » . După două luni Nicu Câmpineanu a fost chemat la cancelaria Mareşalului de către ofiţerul de gardă pentru a-i încredinţa o misiune. Fusese numit în fruntea unei comisii de cercetare a situaţiei armatei române de pe front. Ce se întâmplă cu armata română ? De ce a intrat în degringoladă ? Care e moralul trupelor ? Care e baza materială şi logistică? Care sunt relaţiile dintre români şi trupele aliate? Să se facă ordine în evidenţe, câţi combatanţi, câţi morţi, câţi dezertaţi, câţi prizonieri? Care e moralul ofiţerilor superiori? Câţi dintre ei s-au predat ruşilor? Care e relaţia dintre superiori şi trupă? Trebuia să ia legătura cu comandamentul german şi de comun acord să analizeze toate datele şi să facă un raport complet Mareşalului.

Nicu Câmpineanu avu o senzaţie ciudată atunci când coborî din avion pe pământurile ruseşti- „Să calc semeţ ca Cezar, fu primul lui gând- sau ca Napoleon” - îşi continuă el ideea în timp ce peste faţa lui pământie bătea un spic de zăpadă rece care-l făcu dintrodată foarte necomunicativ şi nervos, irascibil- fusese cuvântul lui- „probabil oboseala acumulată“, îşi dădea el cu părerea…„Da, da!”, - îl aproba automat un ofiţer german de la gestapou care îl conduse la statul major, cartiruit în clădirile unui colhoz la marginea unei localităţi. Acolo Nicu fu informat despre mersul războiului, ascultă împreună cu doi ofiţeri superiori rapoartele S.D.-ului, R.S.N.A-aului şi gestapoului, date culese în secret de la unităţile româneşti care sabotau maşina de război germană. « Dumneata eşti omul Mareşalului, ce se întâmplă cu armata română ? » « Domnule feldmareşal, eu nu cred că armata română este răuvoitoare, condiţiile în care luptă ostaşii noştri sun foarte proaste : rău echipaţi, prost hrăniţi, cu un armament depăşit e greu să faci faţă unui război modern ! Pe de altă parte comportarea unor ofiţeri şi soldaţi ai Raihului faţă de trupele româneşti i-a dezgustat pe români ! Domnul Mareşal v-a atras atenţia că soldaţi de-ai noştri care-au luptat

vitejeşte au fost împuşcaţi de trupele dumneavoastră la Stalingrad, apoi ofiţeri şi subofiţeri români au fost trataţi prost de ostaşii dumneavoastră, li s-au rupt gradele şi au fost dezarmaţi şi maltrataţi, apoi trupele româneşti de sub comanda comandamentului german sunt supuse unui tratament neomenos, fapt nu tocmai normal între aliaţi ! » « Treaba asta a fost discutată cu Mareşalul Antonescu şi i s-au explicat la timp unele gesturi neprieteneşti ale unor ofiţeri germani, cred că acest fapt e de domeniul trecutului… »- a încheiat feldmareşalul Von Manstein. « Eu nu zic că ai noştri nu au nicio vină, rapoartele pe care le-am primit de la comandamente sunt cu totul nemulţumitoare… Soldaţii trebuie să înfrunte cu stoicism condiţiile vitrege ale războiului. » « Alta e cauza , domnule maior Câmpineanu, aţi avut nevoie doar de Basarabia, restul nu vă mai interesează ! » « Ce vreţi să insinuaţi cu Basarabia ? Basarabia ca şi Transilvania pe care-aţi făcut-o cadou ungurilor, sunt provincii istorice româneşti !- s-a supărat Nicu şi a încheiat discuţiile pe această temă- noi trebuie să vedem ce putem face să îmbunătăţim situaţia… ştiu că şi ai noştri au o mare vină, am informaţii că generali ca Ciupercă, Iacobici, Mazarini, Orăşanu şI Pălăngeanu se opun continuării războiului, ba mai mult, Iacobici, şeful statului major, a demisionat şi s-a opus la trimiterea de noi trupe pe front, în unele unităţi a pătruns propaganda comunistă şi soldaţii au dezertat sau s-au predat la inamic… Noi am luat măsuri: Consiliul de război a pronunţat peste 313 condamnări la moarte, 277 condamnări la muncă silnică pe viaţă,, peste 3600 condamnaţi la temniţă grea pe diferite perioade, ce vreţi, să condamnăm întrega armată română? »-a ridicat Nicu tonul.

Oboseala îi fusese fatală în acea zi, avea senzaţia că îl paşte o grea boală, chiar i se ridicase şi temperatura la 39 de grade şi se băgase în pătură devreme. Nemţii i se păruseră neospitalieri, agitaţi continuu, cu tonul lor de comandă de superiori, vorbiseră cu « voi, românii », feldmareşalul îi făcuse o impresie foarte proastă, un schizofren care sucea ochelarii în mâini şi cita din scrisoarea trimisă de furer Mareşalului că« românii se dezintegrează în Caucaz… noi credem în statul nazist şi în idealurile lui… » comenta el pe marginea scrisorii şi clipea des din ochi, îi lăcrimau şi simţea nevoia să-i spele cu pleoapele …Apoi portretul lui Stalin găsit sub saltea , pitit probabil de celoveci când au părăsit satul… Nemţii îl puseseră pe perete şi trăseseră la ţintă în el că era ciuruit de gloanţe…Văzuse şi el o astfel de scenă când mai mulţi camarazi beţi se luau la întrecera care din ei îl lovesc în mustaţă…,Se dezintegrează şi ei mai repede ca noi- gândea el, făcut ghem în patul de campanie- aici începi să vezi adevărata realitate…” Se dădea în el o luptă surdă, îi pătrunsese în suflet îndoiala şi-l măcina. Şi adormi cu gândurile rătăcite. Se visă acasă la castel, cânta la pian, notele cădeau grele

peste tot parcul, umplând liniştea aceea cu armonice sunete, aerul tare al primăverii aducea mirosuri de flori sălbatice din luncă, el lăsă pianul şi fugi în dumbravă, cum denumise mătuşă-sa ,Lili, din Moldova lăstărişul din luncă. Aici începuse să se dea de-a berbeleaca precum făcea în copilărie, apoi culese o mână de ghiocei şi-i mirosea. « Ce faci aici, domnule Nicu ? »- căzu întrebarea Valeriei din senin. „Nu cred că e Valeria- şi-a zis el- Valeria a plecat la Brăila şi n-am mai văzut-o demult…" « Ba Valeria este ! »- a insistat acea voce… Şi imediat din acel buchet de ghiocei a început să curgă firişoare de sânge. « Nu, Nicule, nu mai strânge pumnul – mai zise acea voce- aruncă florile şi vin la mine! ». „Asta e vocea Adinei", a bănuit el şi a alergat spre lăstărişul din faţă. A găsit-o căzută jos printre mărăcini, era despletită, părul i se făcuse ca nişte şerpişori, faţa desfigurată, gura stâmbă, era de-o urâţenie înspăimântătoare… « Șarpele, Nicule, m-a muşcat şarpele ! »- striga ea ca apucata. „E nebună Adina asta, e nebună !", repeta el… Cântau brotăceii în luncă şi apa Bucovului venise mare, se topiseră zăpezile şi se năpustiseră şuvoaiele la vale, luna lumina pământul cu galbenul ei de un fantastic fără seamăn şi stelele sclipeau, licureau mai mult şi se jucau în clăbucii apei care curgea în valuri tulburi la vale. Câteva clipe Nicu nu mai auzise nimic, ascultase liniştea tulburătoare a nopţii şi-l apucase un tremur uşor, valea trăgea, era o răcoare plăcută care-i făcea bine. Peste aceste tăceri aude iar glasul Valeriei : „Niculeee !" şi apoi din acea monstruasă figură apăru un uriaş şarpe care-i încolăcise întrega-i făptură, dădea să fugă dar se împiedica prin iarbă şi cădea, se scula, făcea eforturi uriaşe şi cădea iar… A apărut apoi ca din senin Valeria şi i-a întins mâna şi-au fugit amândoi pe deal spre castel…Valeria într-o rochie albă noaptea părea ruptă dintr-un joc al ielelor care vin să-i lase pe iubiţi betegi. Aşa s-a trezit el, cu chipul Valeriei sub pleoape. „Doamneee, ce vise nenorocite!" Avea ochii umeziţi de lacrimi, sticla lămpii se afumase şi răspândise în toată camera un miros insuportabil ; privi pe geam, afară era totul alb, peste noapte ninsese, se-auzea viscolul în rafale urlând ca un balaur… „Iarna rusească ne va împotmoli pe toţi-gândi el- Napoleon a fost învins tot de generalul iarnă…" Aici vine altfel, nu ca pe la noi, se deslănţuie peste toată câmpia rusească haotic, cu porniri neaşteptate cu munţi de zăpadă şi geruri năpraznice care îţi îngheaţă toate mădularele…Toate unităţile se retrăseseră de pe poziţii şi preocuparea principală a soldaţilor devenise focul, noaptea cădeau soldaţii şi mureau de ger ca găinile cum cad de pe cracă de holeră. Îi lua de la picioare gerul, le pătrundea în tot corpul apoi le îngheţa inima. Din ţară îmbrăcămintea groasă sosea cu întârziere şi era luată de ofiţeri, până ajungea la soldaţii de rând se termina. Ura ascunsă faţă de război mocnea peste tot.

Nicu Câmpineanu cu colaboratorii lui se hotărâră să convoace comandanţii marilor unităţi cu şefii de stat major să le transmită ordinele Mareşalului. Voia să-şi încheie misiunea cât mai repede. Dădu ordin unui plutonier de la transmisiuni ca în termen de două ore să fie toţi la şedinţă. Primul care venise fusese colonelul Răuţescu din Dolj care-i puse lui Nicu o întrebare cam ciudată. „Ce rost mai are această convocare ?" „ Cum ce rost mai are, domnule colonel ?- se supără Nicu- noi suntem aici să servim patria, ordinele trebuiesc executate, ştiu că e greu, la Mărăşeşti ostaşii au luptat cu piepturile goale !" „ Da, dar la Mărăşeşti noi ne-am apărat sărăcia şi nevoile şi neamul, vorba unui mare poet, aici ce ne apărăm ?"- se întrebase colonelul Răuţescu. « Ne apărăm moşia de acasă, domnule colonel ! » « Şi cei care n-o au ? » « Apără ţara de molima bolşevismului ! » „Vasăzică şi ofiţerii superiori au fost contaminaţi de molima comunismului"- gândi Nicu, şi încheie discuţia pe această temă. După care se aşezară la o masă într-o mică sală improvizată, unde sosiseră comandanţii. Nicu luă cuvântul şi transmise ordinele Mareşalului, mai strecură şi el câteva idei ; le vorbi de ofensiva din primăvară ordonată de fiurer, de pregătirea dispozitivelor de luptă, de întreţinerea armamentului, de grija faţă de trupă, de actele de indisciplină şi de sabotaj, de greutăţile prin care trece ţara, de bărbăţia şi patriotismul românilor…

De la şedinţă plecă singur la birou şi se aşternu să facă raportul către cancelaria Mareşalului, gândurile îl învăluiau, voia să plece cât mai repede acasă, se săturase de singurătate şi de mizerie. Unde erau clipele când îşi petrecea timpul cu Valeria ? Oare ce-o fi făcând ea acum la Brăila? În voiajul lui de nuntă cu Adina o căutase două zile şi nu dăduse de ea…Şi acest colonel Răuţescu care-l călcase pe nervi, va trebui să-l raporteze Mareşalului… Trecuseră câteva luni, plecase de acasă toamna, o lăsase pe Adina în pat cu cele două albume de fotografii făcute în voiajul lor. Adina le punea pe teme, pe oraşe, pe ţări…şi dintr-o dată vestea lui care o surprinsese : « Adino, eu plec ! » « Unde ? »- îl întrebase ea curioasă. „În război!", răspunsese el sec. „Şi căsnicia noastră?" „Acum este în joc existenţa noastră, nu mai discutăm despre căsnicie! "-i-o retezase el scurt. Apoi plecarea lui la Băneasa, i se părea că străzile Bucureştiului au ceva straniu în ele la sfârşitul acela de toamnă, o singurătate bolnavă învăluia tot oraşul şi nişte frunze zdrenţuite zburau haotic peste tot luate de vânt. Şi visul lui nenorocit cu acel şarpe care se încolăcise pe el…

21

Ilie Georgescu, apatic şi dezorientat, terminase de treierat şi se întorsese acasă. Căsnicia lui devenise insuportabilă, nu putea să mai vadă acele scene de coşmar cu nevasta lui paralitică. Seară de seară se ducea la cârciuma lui Şoarece şi-şi îneca amarul în băutură. O întâmplare fericită îl scoase din această situaţie. Plecase pe la un fost coleg de normală pe la Turnu şi acolo îi povestise toată viaţa lui chinuită, cum îl părăsise Adina şi se căsătorise cu fata paralitică a un bogătaş, cum se însurase , la rugăminţile maică-sii cu Dorina, dar şi din ambiţia lui, pentru a se răzbuna pe fosta lui iubită, cum se apucase de băutură, în care găsise singura consolare. Colegul lui îi propuse un târg : „N-ar fi bine să-l concentreze ?" El lucrează la biroul de concentrări şi-ar putea să-l scotă din acest coşmar. Să meargă acasă liniştit şi să aştepte ordinul de concentrare. Acasă îl găsi pe socru-său, Avram, care-i adusese ordinul de numire la şcoala din sat, pe un al patrulea post, înfiinţat special pentru el. Ilie nu le spuse nimic de gândurile lui şi păru mulţumit cu situaţia de faţă.

După două săptămâni, Ilie primi ordinul de concentrare şi se trezi în fosta lui unitate de la Focşani, cartiruită în acele barăci, făcute de nemţi în primul război. În zadar se chinui socru-său să-l mai scotă din armată, se lovi de rezistenţa superiorilor care trebuiau să concentreze cât mai mulţi soldaţi pentru ofensiva din iarnă şi primăvară. La începutul iernii, Ilie Georgescu cu câţiva ofiţeri urcară într-un tren de persoane cu direcţia Odesa, trebuiau să schimbe vechea gardă ofiţerească cu cadre noi, mai destoinice, care să preia trupa. Trenul, înţesat de ofiţeri şi soldaţi, plecă pe un drum lung, necunoscut. Ilie Georgescu se aşezase la geam şi privea câmpul acela alb care defila prin faţa lui, satele de câmpie sub zăpadă, cărora li se zăreau doar hornurile din care se ridica leneş fumul alburiu, gări pustii, salcâmi plini de chiciură, stâlpi de telegraf, şi din când în când câte un cârd de ciori care zburau peste dealuri. Geamuerile îi preluau chipul şi se vedea faţă în faţă cu el, cu personalitatea lui dedublată , râzând unul de altul ; observă că era totuşi bărbat în toată firea, cu mustaţa lui neagră, tăiată în două de o strungă

la buza de sus. În costumul lui de ofiţer TR. era parcă un elev de şcoală militară plecat proaspăt în vacanţă. Primul lui gând se îndreptă către maică-sa, o lăsase acasă cu Dorina şi acum trebuia să mai aibă grijă şi de ea. Aventura lui- gândea el – era prea riscantă ; şi-o făcuse cu mâna lui şi trebuia să suporte toate consecinţele. Dar ce se va întâmpla cu maică-sa, bătrână şi bolnavă şi pe deasupra şi cu Dorina pe cap ? Pe maică-sa o iubea mult, de când fusese mic pe ea pusese ochii, ea îl îngrijise, ea se rugase de Tache, învăţătorul, să-l dea mai departe la şcoală, ea venea cu desaga plină cu mâncare la Normală şi tot ea se împrumuta de bani pe la unul şi pe la altul să-i plătească taxele. Dorina era o intrusă în viaţa lui, nu dorise niciodată să aibă de-aface cu ea, îl strivise Avram ca pe un păduche cu averea lui, fără să ţină cont dacă are ceva sufleteşte pentru ea sau nu. Nu din această cauză îşi luase el lumea în cap ? La toate astea contribuise şi Adina care îl părăsise brusc şi se aruncase în braţele lui Nicu Câmpineanu. Zâmbi la figura lui din oglindă ; devenise parcă un personaj de literatură ieftină, care ar putea să fie luat ca exemplu atunci când vorbeşti de învinşii vieţii. De mic fusese un supus, el era cel oropsit, toţi copiii pe el îl alergau şi-l băteau, ,,Ilie, du-te şi ne dă vacile din porumb !”, ,,Ilie du-te şi ia porumb de copt !”, ,,Ilie du-te în sat să ne aduci foc să coacem dovleac !”, apoi la Normală toate plantoanele cu el se începeau…

Un soldat de lângă el care cânta un cântec la acordeon opri cântecul şi îl întrebă :

-De ce sunteţi trist, dom’lent ? Aţi fost cumva-n permisie ?

-Nu, domnule, eu sunt concentrat nou !

-Aaaa, acu faceţi botezul focului…Eu vin din permisie, m-a rugat generalul Diamandescu să-i duc nişte pachete acasă şi m-a lăsat şi pe mine o săptămână pe la ai mei. Am patru copii, dom’ lent, şi-aşa mi-i drag de ei ! Nu-i văzusem de doi ani! Am şi pe tata bolnav, săracu…Dacă, Doamne fereşte, mor eu, cine o să mai aibă grijă de ei ?

-Cum să mori, omule !?- îl încurajă Ilie.

- Dom’ lent, în război mor oamenii din te miri ce, azi eşti, mâine nu mai ieşti ! Am văzut atât de multe încât nu mă mai miră nimic.

Ilie tăcu, nu vru să mai asculte la poveştile soldatului, era sătul de astfel de istorioare despre război. Trenul gonea nebun pe câmpia albă, oprea rar de tot, schimba locomotiva sau vagoanele în câte-o gară şi iar îşi vedea de drumul lui. Ostaşii parcă dormiau un somn infinit, câte unul, când se trezea, scârma în raniţă, îşi desfăcea cutia de conserve şi mânca în grabă ceva, apoi iar punea capul jos şi începea să sforăie. Aşa au dus-o două săptămâni încheiate până când, într-o joie de dimineaţă, au debarcat într-o mică localitate de lângă Odesa. Ilie şi-a luat în primire plutonul format din cinci

grupe, patru de tunari şi unul de transmisiuni, băieţii erau toţi tineri în afară de un caporal care să fi avut la treizeci şi cinci de ani, de prin părţile Doljului. Acum însă era bucureştean, căsătorit, cu doi copii, lucra la Malaxa ca mecanic de întreţinere. Ăsta se tot plângea că-l dor rinichii, răcise când trecuse prin apă în toiul iernii şi acum povestea păţania lui celorlalţi soldaţi, toţi noi, şi dornici să afle cât mai multe despre front. De altfel era foarte glumeţ şi le mai descreţea frunţile cu snoavele lui. Foarte înalt şi slab, cu o voce piţigăiată, devenise un fel de erou al plutonului. Grupa lui era cea mai fericită, dormeau toată ziua, făceau rost de mâncare şi de băutură de pe unde puteau şi se ţineau numai de poveşti. « Gafencu Ion ! »- îl striga Ilie. « Ordonaţi, dom'le lent ! »- răspundea el cu chipiul într-o parte şi toţi începeau să râdă de figura lui nevinovată de bleg. ,,Ăsta e şmecher de Bucureşti, gândea Ilie, face pe prostul şi-i merge bine, dar e un şmecher plăcut care te scoate din orice gând negru, când îl vezi parcă te înviorezi şi te umpli de viaţă." Al doilea comandant de grupă era din Maramureş, Vilarie Marin, când vorbea parcă înghiţea ultimele silabe. « Ce mâncăm azi, dom' caporal ? »- îl sâcâiau ceilalţi cu această întrebare şi el răspundea : « Ce să mâncăm ? mămăli' cu la' cu brâ' ! » Era cioban şi boala lui era să mănânce mămăligă cu lapte şi cu brânză. Se dusese la un calhoz şi mulsese nişte vaci în caschetă şi venise cu laptele să-l fiarbă . « Dar de mămăligă ce facem dom' caporal ? » « Dumicăm biscuiţi în el »- râdea el, indiferent, parcă ar fi fost acolo pe dealurile lui cu oile şi nu i-ar fi păsat de nimic. ,,Ăsta nu e conştient că se află în război, aşa de senin şi vesel este", gândea Ilie.

Al treilea era un taciturn, unde îl trimiteai acolo se ducea, el căra apă cu marmida, el aducea mâncarea soldaţilor, el făcea de planton în locul altora, el şmotruia la cai. Avea o singură vorbă : ,,Dom' lent, când se va temina măcelul ăsta ?" Nu spunea nimic din viaţa lui de civilie, nu vorbea nimic despre părinţi, iubită sau nevastă , rude, copii. Când îl întrebai de unde este, răspundea rar : ,,De prin părţile Gorjului !"

Un al patrulea era sergent, fusese agent veterinar în civilie şi sta mai mult pe la grajduri pe lângă cai. Când revenea, se strângeau toţi pe lângă el să le spună veşti de la comandament. Acum lucra acolo la reformări de cai şi avea contacte mai dese cu superiorii. ,,E groasă, băieţi, o să înceapă lupta, i-am auzit că ne pun iară pe poziţii!"- le spunea el celorlalţi.

Pe al cincelea Ilie Georgescu îl cunoştea, era de la el din comună, fusese lucrător la telefoane şi acum umbla toată ziua cu bobinele la spinare să întindă fire telefonice. Ene Stancu, căci aşa îl chema, făcuse parte din mişcarea legionară şi, după ce-i pusese Antonescu la punct, se dăduse la fund, îşi luase servici pe la Plasă pe la telefoane ca să i se piardă urma. Când

era Ilie la normală, Ene Stancu se plimba cu ceilalţi legionari prin sat călări pe cai şi îmbrăcaţi în cămăşi verzi cântând ,,trăiască legiunea!". Lumea din sat vorbea că şi el fusese amestecat în bătaia lui popa Gheorghe, dar plecase şi nu se mai auzise nimic de el.

-Domnule locotenent, veni într-o zi caporalul Gafencu în adăpost, cocoşindu-se ca să încapă pe uşa aceea scundă, să vă feriţi de Ene ăsta că e un turnător ; îl ştiţi pe ăla cocoşatu de la compania a treia care-l imita pe fiurer, l-a turnat la nemţi, săracu, şi acum cică-l bagă la zdup.

Între timp un convoi de maşini nemţeşti care tocmai acum se puseseră în mişcare, căci se primise ordin de înaintare, după cum auzise agentul veterinar, fu întâmpinat cu o rafală de mitralieră, trasă din sat. Imediat convoiul s-a oprit şi nemţii au înconjurat satul, au scotocit fiecare casă şi fiecare ungher dar n-au găsit pe nimeni. Nemţii ceruseră ajutor şi plutonului românesc, dar Ilie Georgescu se făcuse că nu înţelege ce spun. După încheierea acţiunii, nemţii fierbeau de ciudă, o ambulanţă cărase câţiva răniţi şi acum se încolonau de plecare. Ilie Georgescu se uitase pasiv la toată acţiunea şi nu shiţase nici un semn de regret. Ba mai mult, taciturnul se dusese cu marmida să ia apă de la o fântână şi acolo i se păruse că aude glas de om. A privit în apă şi şi-a văzut făptura lui, dar a observat că pe la jumatea fântânii vizdurile erau sparte şi o gaură pleca aiurea. S-a dus imediat şi i-a raportat şi comandantului de pluton, dar Ilie i-a făcut un semn şi i-a spus să tacă. ,,De ce să luăm noi viaţa unui om dacă nu ne-a făcut nimic ?"- i-a şoptit Ilie. Lăngă el venise şi caporalul Gafencu şi-i repeta mereu : « Să vedeţi, dom' lent, că ăştia o să ne bănuiască pe noi ! » Ilie Georgescu tăcu, apoi , absent, îl întrebă cine. ,,Cum cine?-se supără Gafencu-nemţii!" Apoi încet : ,,Dom' lent, au început să răspândească afişe printre soldaţi !" ,,Ce fel de afişe ?"- puse Ilie întrebarea. ,,Cum ce fel ? de-astea cu daţi-vă cu ruşii că n-aveţi ce pierde…Cred că e vreo celulă comunistă printre noi !". « Bă, Gafencule, înghite tot ce-ai vorbit, că dăm de dracu ! » ,,Nu cumva Gafencu- ăsta vrea să mă încerce ?- gândi Ilie Georgescu, poate este comunist", auzise el că acolo la Malaxa muncitorii se organizaseră în celule de partid şi în gărzi muncitoreşti. Se punea la cale întoarcerea armelor împotriva nemţilor…

Apoi urmă o muncă încordată, pe o distanţă de câţiva chilometri săpară amplasamente până prin martie. Câmpia era netedă ca în palmă, ici şi colo mai stăruiau petece de zăpadă care întârziau să se topească. Natura totuşi se trezise din amorţeală şi muguraşii începuseră să-şi scoată colţii la soare. Noaptea munceau şi ziua se retrăgeau într-o lizieră de mesteceni şi se odihneau. Departe de tot se auzeau bubuituri înfundate, probabil frontul, vorbeau ei, dar nimeni nu ştia nimic sigur. Până într-o zi veni un general la

ei şi le ordonă să se grăbească pentru că se apropia frontul şi ei trebuia să facă joncţiunea cu brigada a douăzeci şi patra germană. Când se va face această legătură nu ştia nimeni, aşteptau toţi într-o încordare continuă care-i îmbolnăvise. Tocmai când terminaseră lucrul venise un alt ordin de sus să se retragă pe alt aliniament cu vreo şapte chilometri în urmă sub coama unor dealuri. « Nişte ordine idioate, dom'lent, ne dau de colo până colo, parc'am fi Hopa Mitică ! »-îşi dădu cu părerea caporalul Gafencu. Acolo alte măsurători, alte săpături, alte adăposturi… « Trei sferturi din război este hărţuială şi ordine anapoda şi sfertul ăla în care trebuie să te baţi este fugă, dom'lent ! »- mai zise Gafencu, supărat că munciseră ca nişte robi. Venise cu un buchet de ghiocei ieşiţi proaspăt de sub zăpadă şi-i pusese lui Ilie la capul patului. Ilie se plictisise, trecuseră câteva luni în amorţeală şi venise o primăvară al naibii de frumoasă, natura parcă se gătise ca o fată mare, toată valea aceea înverzise, vreo şapte nuanţe de verde, de la verdele prăzuliu până la verdele –brotac şi cântau nişte păsărele ca pe timpuri în pădurea Bucovului când se plimba cu Adina. Într-o noapte ieşi din adăpost, îl luă pe Gafencu şi se aşezară pe un dâmb, o moviliţă de pământ, şi se apucară la vorbă : « Măi,Gafencule, în fond eu am avut încredere în tine de cum te-am văzut , ai nişte ochi limpezi în care se poate citi ca într-o carte ce fel de om eşti… şi totuşi tu nu mi-ai spus nimic despre tine ! » « Ce vă interesează dom' lent ? Că sunt din Bucureşti, ştiţi ! Că am nevastă şi doi copii iar ştiţi ! Că lucrez la Malaxa, la fel! Tată n-am, m-a lăsat flăcăiandru, Dumnezeu să-l ierte, şi s-a dus în lumea drepţilor ! Mama, sărmana, stă cu ăia micii acasă că nevastă-mea lucrează la Apaca să aducă şi ea un ban că n-avem cu ce trăi. Uite , dom'lent,-şi scoase o fotografie din buzunarul de la veston- asta e nevastă-mea, în primăvara asta trebuia să facem şi noi nunta!" Ilie privi fotografia, era o codană de fată, o copilă cu două codiţe, n-ai fi zis în ruptul capului că are doi copii, şi frumoasă foc. « Are nouăşpe ani neâmpliniţi, acu la Rusalii îi împlineşte, nu mai ştiu nimic de ei de şase luni de zile ! »- zise el trist. « Nu ştiu , Gafencule, tu ai pentru ce trăi, ai o femeie pe care o iubeşti, ai copii, eşti un om împlinit, eu n-am avut noroc de aşa ceva ! »

« De ce dom'lent ? » « Am iubit şi eu pe cineva care m-a părăsit şi-am luat şi eu mai mult din ambiţie o şchiapă şi-o urâtă cu care trebuie să-mi petrec toată viaţa!" „Asta e rău, dom' lent!" « Am venit în război să mă purific, pot să vină ruşii peste mine să-mi toarne bombele şi-n cap, tot una mi-e ! » „Nu vă descurajaţi, dom'lent că viaţa e frumoasă, totuşi!" „ O fi pentru cine o merită."- încheie Ilie a lehamite.

Gafencu privi peste câmpia întunecată şi tăcută cu gândul la starea sufletească prin care trecea Ilie . El era fericit, nevasta lui îl aştepta cu nerăbdare, şi-o amintea dulce şi caldă şi-o visa în fiecare noapte. Departe

peste câmpie câteva reflectoare sparseră zarea în două, reamintindu-le că sunt totuşi în război. Apoi plecară fiecare cu gândurile lui spre adăposturi, Ilie cât mai repede să uite de starea lui, Gafencu cât mai încet, trăind visul proaspăt al dragostei. . « Dom'lent, dumneavoastră auziţi ceva ? »- sări Gafencu ca speriat din faţa adăpostului. Ilie ascultă câteva clipe şi-i răspunse scurt: „Ăsta e urlet de avioane, Gafencule, de avioane şi de tancuri!" « Probabil nemţii cu joncţiunea lor ! »- îşi dădu cu părerea Gafencu.

Din acest moment Ilie Georgescu nu ştia cât timp mai trecuse până la dezastru ; a auzit întâi caii nechezind, un vacarm imens, urlete de oameni sculaţi din somn, o învălmăşală cumplită, fugea fiecare încotro vedea cu ochii, apoi au venit bombele cu fluierăturile lor şi cu zgomotele lor sinistre care cădeau peste câmpie şi împroşcau pământul , lăsând în urma lor gropi uriaşe, în care se zbăteau laolaltă oameni, căruţe, cai şi tunuri. După avioane au trecut tancurile cu altfel de urlet, ceva mai subţire, mai a tinichea, care-şi reglau tirul după ce avioanele trimiteau pe pământ nişte guri de foc care luminau ca-n palmă toată zarea. Nişte ofiţeri dăduseră ordin de retragere, dar cine mai asculta de retragerea lor ; era o învălmăşală de nedescris, nu putuseră să schiţeze nici cea mai mică formă de atac, de fapt nu mai avuseseră timp să pregătească gurile de foc. « Fără pierderi, fără pierderi ! »- striga comandantul de unitate. Dar cine mai sta să vadă pierderile că fugiseră toţi ca potârnichile fără să mai ştie unul de altul. Sleiţi, fără pic de vlagă în ei, spre dimineaţă, grupuri răzleţe, rătăcite, ajunseseră într-un sat de cazaci. Ilie Georgescu îl găsi pe Gafencu la uşa unei biserici cu câţiva din plutonul lor, aprinseseră nişte paie şi se încălzeau la ele. « Ăsta a fost botezul focului, dom'lent !- vorbea Gafencu printre lacrimi , bucuros că scăpase cu viaţă dar şi supărat că pierduse jumătate din grupă- ce-o să facem acum, încotr-o s-o mai luăm ? » „Câţi ai pierdut ?" „Cine mai ştie, că nu i-am numărat !" „Du-te şi fă apelul că trebuie să raportăm la comandament !" Gafencu plecă cu capul în jos, trist şi descumpănit. Dacă mai trece iar printr-o astfel de experienţă, nici el nu ştie ce se va mai întâmpla cu viaţa lui. Şi-i veniră sub ochi cei doi îngeraşi ai lui, frumoşi, bălani, în braţe la maică-sa, în timp ce el cu raniţa în spinare îşi lua la revedere de la ei. I-a sărutat, le-a sorbit ochişorii lor nevinovaţi, s-a uitat galeş la nevastă şi i-a spus : „Tu, femeie, să ai grijă de ei şi să nu mă uiţi că te-am iubit nebuneşte şi te vede Dumnezeu dacă deschizi ochii pentru alt bărbat !" Şi ea cu ochii în lacrimi, cu cei doi puişori în braţe i-a răspuns : „Cum o să te uit eu pe tine, dragule, când tu eşti viaţa mea ?" „Ce vor fi făcând ei acum ?"- se întreba el mergând către adăposturile din apropiere…

22

Nicu are ceva uman, totuşi în el- gândea Adina la gura sobei- din moment ce-o rugase să se ducă la Eliza Câmpineanu şi să-i ceară scuze în numele lui pentru c-o supărase aşa de rău cu plecarea lui pe front. » « Unde să apeli ţala, Nicule, şi unde să apeli moşia, în fundul Lusiei ? »- îl luase la rost maică-sa. De necaz plecase la ai ei în Grecia şi lăsase moşia pe mâna unui argat şi a Linei. Adina se mutase în Bucureşti la vila de pe Viilor şi mai mult visa, sta toată ziua în casă şi citea , puţin o interesau pe ea ştirile de pe front, de Nicu nu mai avea veşti de aproape o lună, venise cineva de la Comandament şi-i spusese că e bine şi că încurând o să vină şi el acasă. Puţin îi păsa ei dacă vine sau nu, parcă trăia în altă lume…

În timp ce stătea cu ochii pe flacăra din cămin şi cu gândurile rătăcite, un ţârâit de sonerie o trezi ca din somn şi fugi repede la uşă :

-Cine e ?- întrebă ea cu inima la gură.

-Om bun, doamnă !- răspunsese vocea de afară- sunteţi doamna Adina ?

-Da, eu sunt, dar ce doriţi?- răspunse ea speriată, crezând că aduce veşti rele de acasă, mai ales că parcă ar fi cunoscut pe acel om că e de la ei din sat.

-Pe mine mă cunoaşteţi ?

-Parcă , din vedere…

-Eu sunt al lui Stancu Juncu, doamnă, am plecat de mult…

-şi ce vestea- povestea ?- prinse Adina curaj.

-Vin de pe front, doamnă, stau la un frate al meu care lucrează la Malaxa, de fapt am dezertat…

-Şi de ce-mi spui toate astea ?

-Păi tocmai asta este, acolo pe front l-am întâlnit şi pe dom'locotenent Ilie Georgescu care m-a rugat, dacă vin la Bucureşti, să vin pe la dumneavoastră şi să vă aduc răvaşul ăsta… şi-i întinde un plic de campanie cu o scrisoare în el.

-Eu îţi mulţumesc !- zise Adina, făcând pe indiferenta, dar cu o curiozitate bolnavă să desfacă scrisoarea. Tremura toată de emoţii, nu mai ştia de Ilie nimic. Ce căuta acestă scrisoare să-i tulbure existenţa ei atât de searbădă?

« Dragă Adina,- îi scria Ilie - *nu ştiu dacă scrisoarea mea îţi va mai aduce aminte de noi, de iubirea noastră. Am un pic de răgaz, sunt în spital la Odesa, am fost rănit la un picior şi acum bolesc aici într-un spital de*

campanie. A venit pe la mine un consătean, Ionel al lui Stancu Juncu, şi mi-a spus că pleacă în ţară. Am auzit de tine că eşti în Bucureşti şi l-am rugat să-ţi aducă această scrisoare. ştiu că soţul tău este tot pe front, mi-a spus un coleg de şcoală care lucra cu el la comandament. Aş vrea să ştiu ce mai faci, care mai sunt gândurile tale. Tu aşa mi-ai promis ; vom ţine legătură toată viaţa şi ne vom ajuta. Eu sunt un neneorocit, am plecat voluntar pe front să scap de o situaţie penibilă, acum am primit veşti că mama este bolnavă şi aşa- zisa mea soţie ar vrea să plece la ai ei. Nu ştiu ce să mai fac, aş vrea s-o ajut pe mama şi n-am cum. Avem un viitor incert, războiul ăsta nu se ştie încotro o ia. Aştept să ne întâlnim odată, mi-e dor de făptura ta, de ochii tăi, de glasul tău. Rea ai fost cu mine, Adino ! Ionel te va ruga să-l serveşti cu ceva, ştiu că soţul tău are legături cu ambasada germană şi ai putea să ai acces la ei. Dacă poţi, fă-o de dragul fostei noastre prietenii. Al tău Ilie. »

Să-i scriu ?- se întreba Adina , stând la fereastră şi privind pe geam forfota străzii- soarta poate ne va mai întânli, nu se ştie ce întorsătură vor mai lua evenimentele astea. În clipa următoare se repezi la masă, luă o coală de hârtie şi se trezi scriindu-i. Cuvintele veneau nechemate :

« *Domnule Ilie*,-dar nu, e prea oficial, doar el fusese însăşi raţiunea ei de a trăi, *Dragul meu Ilie,* da , aşa va lăsa, *dragul meu… E mult de când ne-am rătăcit unul de altul, fiecare* trăi*nd drama lui, tu acolo pe front, eu aici într-o bolnavă singurătate. S-au tocit şi sentimentele, sunt aşa de străină şi faţă de mine, nu mă mai recunoc nici eu, necum ceilalţi. El a plecat voluntar acolo, apropo : tu ce interese îţi aperi ? El zicea că-şi apără interesele, adică moşia…sau ai intrat şi tu în rândul lor de când cu căsătoria ta cu fata angrosistului Avram ? Acum e timpul reflecţiilor, stau singură în Bucureşti şi pot măsura totul de la distanţă, m-a lăsat şi mama în pace, a plecat mulţumită acolo la ţară şi e mai bine, nu ştiu de ce o urăsc atâta, poate unde ne-a stricat dragostea. Cine strică dragostea să-l lovească pacostea, zice un proverb. Sinceră să fiu, nu e minut să nu caut vinovatul în această tristă idilă a noastră care mi-a lăsat sufletul pustiit. Mă acuz adesea pe mine, trebuia să mai stau, să nu fac ca părinţii, te acuz apoi şi pe tine, atunci când am venit la tine trebuia să mă reţii, eu cu acest gând venisem acolo, să nu mai plec. La capătul acela de lume poate găseam şi noi o fărâmă de fericire! Acum acuzaţia mi se îndreaptă mai mult asupra timpurilor, cred că nu trebuia să ne naştem acum, ori mai devreme, ori mai târziu, nu în aceste vremuri când dragostea se vinde şi se cumpără pe orice tarabă. Nefericirea mea a sporit şi mai mult acum când Câmpineanca mi-a lăsat moşia pe cap s-o administrez eu ;eu, visătoarea, singurateca şi izolata căreia îi place să stea închisă în casă în faţa oglinzii şi să se iubească*

numai pe sine ca Narcis. M-a cuprins, Lie, un dor nebun de tine, de ce trece timpul, făptura ta şi sufletul tău nobil sunt mai aproape de mine, nu mă pot obişnui cu gândul că te-am pierdut pe vecie (vaiii ! să prindă Nicu această scrisoare m-ar împuşca !). Umblu singură prin casă şi-mi vin în minte scenele noastre de dragoste, puţinele dar fermecătoarele scene de dragoste, care ne-au învăţat ce e fericirea sau ce ar trebui să fie. Îmi prevăd un viitor negru, înceţoşat, cu puţine bucurii şi cu multe necazuri, aş vrea să evadez din viaţă undeva la capăt de lume să trăiesc simplu ca o sălbatecă… A ta, Adina. »

Ionel al lui Stancu Juncu trebuia să vină peste trei zile să ia scrisoarea şi s-o ducă pe front. Până atunci Adina n-avu stare, îi era frică de o venire inopinată a lui Nicu care complica toată povestea. Dar Ionel veni şi o asigură să nu aibă nici-o grijă că scrisoarea va ajunge la destinaţie. Îi explică misiunea lui, trebuia să ţină legătura cu anumite unităţi de pe front care se pregăteau în secret să întoarcă armele împotriva nemţilor. Îi trebuia planul de amplasare a trupelor germane în capitală, plan ce se găsea la ambasada germană ; numai ea putea să aibă acces acolo şi să intre în posesia lui. Ilie o recomandase ca o persoană serioasă care ar putea să-i ajute. Două săptămâni a stat buimacă, intrase într-o încurcătură din care cu greu mai putea ieşi. Apoi se pomeni cu Nicu acasă într- o permisie de câteva zile, era după amiază, ea se pregătea să plece în oraş când la uşă auzi soneria zbârnâind prelung şi nervos. La început nu-l recunoscu, era îmbrăcat într-o haină de piele, cu nişte pantaloni bufanţi, strânşi pe picior, cisme nemţeşti, pe cap cu o căciulă bufură . Intrase nervos şi trântise mantaua pe pat, venise la Adina s-o îmbrăţişeze , o sărutase cu buzele lui reci care miroseau puternic a tutun, se simţea obosit şi chiar bolnav.

- De ce, Nicule , nu mi-ai spus şi mie că vii ?- îl întrebase Adina surprinsă de prezenţa lui.

-Crezi că eu am ştiut ? Ne-a trimis câteva zile acasă şi ne-a dat ordin să ne înapoiem imediat pe front. Războiul e pierdut, Adino, Mareşalul nu mai păstrează controlul armatei, nemţii ne învinuie de slăbiciuni care nu ne aparţin, soldaţii dezertează, ofiţerii nu vor să mai execute ordinile, într-un cuvânt e haos, şi-au băgat coada şi comuniştii…

-Şi, mă rog, de ce eşti aşa de agitat ?

-Tu nu-ţi dai seama că e viaţa noastră în joc ? Ruşii ne vor impune regimul lor şi se vor duce dracului toate moşiile noastre ! Vom dispărea şi noi odată cu ele… Apropo, paremi-se că în afacerea asta e amestecat şi fostul tău iubit, Ilie Georgescu, ţine legătura cu muncitorii de la Malaxa printr-un oarecare Gafencu, sunt pe lista Siguranţei…

Adina se făcu că nu aude, chiar jucă teatru, manifestând un pic de afecţiune faţă de bărbat, i se plânse că a lăsat-o singură toată iarna, moşia este administrată prost, maică-sa n-a mai venit de la rudele ei, nici soldatul-ordonanţă promis nu sosise , ea singură dusese tot greul, îşi împărţise timpul între castel şi Bucureşti, vânzarea cerealelor a lăsat-o pe seama arendaşului , ar vrea şi ea să mai iasă, s-a săturat să stea singură închisă în casă.

Când ieşiră amândoi în oraş, Adina observă că primăvara cususe cu aţă de arnici flori peste tot, un miros adormitor de zambile în parc şi gâzele , în special albinele, lacome, bâzâiau pe fiecare floare , culegând nectarul din care fac mirea.

-Ele nu ştiu ce e războiul, observă Nicu, au o viaţă atât de paşnică !

-Ar trebui să mai înveţe şi oamenii de la ele !- îi întoarse Adina vorba, luându-l de braţ şi ieşind cu el pe stradă, în aşteptarea unui taxiu. Voiau să dea pe la ambasada germană să vadă mersul războiului şi să stea de vorbă cu ambasadorul referitor la raport.

-Prin război, Adino, se poate intra în istorie !-replică Nicu, cu gândul la raport.

-Aiurea !-îl ironiză Adina.

-Urmele paşilor legiunilor romane ar trebui sărutate de fiecare muritor!

-Lozinci de-ale lui Nae Ionescu!

În stradă un băieţandru se strecura prin mulţime , făcându-şi loc cu un braţ de ziare şi strigând cât îl ţinea gura : „*Cuvântul mareşalului* !, ia *Cuvântul mareşalului*, noutatea zilei, mobilizarea generală, războiul, ia *Cuvântul mareşalului* !…” Mulţimea se înghesuia pe el să afle ultimele veşti din război, citea şi vocifera. „Până când o fi zicând şi Mareşalul să mai facem sacrificii ?- punea un om din mulţime întrebarea, până când, domnule ofiţer ? Credeţi că o mabilizare generală ar mai putea întoarce situaţia de pe front ?”

-Dacă va fi necesar trebuie să facem şi sacrificiul suprem, domnule !- i-o întoarse Nicu şi imediat apăru un taxiu care-i culese de pe stradă şi plecă cu ei. Nicu privea pe fereastra maşinii pomii verzi ai Cişmigiului şi-şi aminti de parcul lui de acasă. Unde erau acele timpuri? Unde era copilăria lui ?

-Apropo, mami ţi-a mai scris ?-o întrebă el pe Adina cu gândul la moşie.

-Dar ştii tu că-mi scrie ea mie ? Ea trata totul cu tine, dacă n-ai mai venit pe-acasă…

Maşina oprise deja în faţa ambasadei şi ei nici nu observaseră. La ambasadă îi întâmpinară un consul nou care repeta ca scos din minţi : „Gott mit uns, Gott mit uns ! Ambasadorul e la Berlin pentru noi ordine, l-a chemat fiurerul urgent, el nu poate să le dea nicio relaţie. Dar cum se

numeşte, domnul ofiţer ?” ,,Nicu Câmpineanu ?” ,,Pare-se că are un ordin de la Cancelaria Mareşalului, în trei zile trebuie să fiţi pe front !”

-Bine, bine, dar raportul ?- îl înfruntă Nicu înfuriat.

-Raportul îl predaţi la Cancelaria Mareşalului şi cred că nu mai are nici-o relevanţă, evenimentele se precipită cu o viteză atât de mare încât nu mai putem să prevedem nimic…

-Ăsta e tâmpit !- izbucni Nicu când ieşi din clădire- n-am înţeles nimic de la el ! Cum să nu mai aibă nici-o relevanţă raportul ? Am muncit câteva luni pentru el…Mi-am sacrificat trei luni ca să nu mai aibă nici-o relevanţă ? E un haos total în ţara asta !

23

Eliza Câmpineanu veni de la gară cu o trăsură pe care numai ea o închiria când cădea pe neaşteptate ; natura cu farmecul ei dăduse buzna prin toate coclaurile, crescuse iarba ,o iarbă grasă de un verde brotac, şi sălciile cu mâţişorii lor se lăsaseră peste apele Bucovului, învăluindu-le cu o perdea neagră de crăci ; peste deal pădurea înmugurise, răsărea de pe coama dealului ca o linie verde şi se pierdea departe într-o vâlcea. Şoseaua ca o panglică neagră tăia trupul moşiei în două, într-o parte grâul ridicat ca de o palmă de la pământ făcea ape-ape legănat de vântul cald al primăverii în lumina orbitoare a soarelui, pe de cealaltă parte ogorul negru mustea a abur cald, pierzându-se într-o lizieră de plopi de pe marginea pădurii. Primăvara pleca ea pe câmp, lua trăsura şi colinda moşia de la un cap la altul, de data asta o privea trist cu regretul că poate va fi ultima primăvară când îi mai dă ocol.

Castelul şi parcul şi toate acareturile le găsi sumbre. « Aici nu mai e ochi de gospodal, domnule, ce-a făcut închipuita asta toată ialna, a dolmit ? Ce-ai făcut tu, Lino, aici de-au ajuns toate să plângă ? »- i se adresă ea Linei care-i sărise în ajutor s-o coboare din trăsură. « Ce să fac, cocoană, numai eu singură, popa n-a mai dat pe aici de-astă toamnă şi domniţa de la Bucureşti a venit câteva zile şi a plecat ! » « I-auzi, dlagă, domniţa, păi domniţa tlebuia să stea aici să tlagă de belele… » N-o mai interesa nimic, trebuia să vândă totul cât mai repede şi să plece. Trimise la Tătărăştii- de -Sus după nişte ingineri hotarnici care se găseau pe moşia lui Belu să vină cât mai repede să măsoare pământul. Vestea se răspândi repede în tot satul că boieroaica vinde iar pământ şi pădure şi ţăranii se năpustiră să-l cumpere. Se duseră la târg cu vite, cu grâu şi porumb, cu păturі şi macate cu ii şi fote, cu maşini de cusut, cu mahmudele să cumpere pământ. Se grăbiau să cumpere loturile din luncă care erau mai mănoase şi pădurea de lângă sat, pădure bătrână cu copaci falnici,care-i atrăgea şi-i bucura că-i aproape de gospodăriile lor. Pământ au luat tot cei bogaţi, s-au înfipt în lunca Bucovului, unde era spuma loturilor. A luat întâi Giongărău, morarul, loturile de la Buduroi, apoi prăvăliaşii Ştefănescu, Pălăriatul, Mocănescu, Zaharia, de la Căldăraru, Avram Angrosistul- zicea că-l ia pentru fie-sa şi pentru Ilie Georgescu- grecul Zaharia, foştii arendaşi precum Radu Ionescu şi Nicu Dumitrescu despre care lumea vorbea că se avusese bine cu cocoana şi-l luase mai mult pe degeaba, apoi cârciumarii Şoarice , Ilie al Voicului şi Toncescu.

Au luat apoi pământ ceilalţi săteni cărora le-a dat mai pe departe, pe la Strâmba şi pe la Plescarea , mai puţin roditor, ceva mai ieftin . Gigea i-a

scris lui Ionel la Bucureşti că toată lumea a luat pământ şi pădure numai ei n-au luat nimic, a pus pe taică-său, care era notar, pe Ion Andreescu, să se împrumute la bancă, a vândut mahmudelele şi maşina de cusut, i-a mai trimis bărbatu-său ceva bani şi a luat şi ea trei pogoane de pădure şi două hectare de teren arabil, lângă sat, pe la Poarta Gârii.

După o lună de zile cocoana a dispărut din sat, Lina spunea că s-a dus la ai ei în Grecia. Mai întâi făcuse o criză de isterie, se învineţise toată, începuse să tremure şi să plângă şi să se jelească, ,,aoleeoo, moşiaa meaa, ce-am făcut, eu, Doamne, cu moşiaaa meaaa, şi unde este Nicu meu, Doamneee ?" A aruncat toţi banii în casa de bani de la Castel, i-a încuiat cu cheia şi şi-a legat cheia de gât, lângă medalionul de aur în care purta chipul lui Nicu, când era copil, cu buclişoarele lui blonde şi creţe. În noaptea aceea o trimisese şi pe Lina acasă şi ţinuse lumina aprinsă peste tot, apoi dimineaţa cu patru geamantane doldora de bani plecase cu trăsura la gară blestemând Castelui ăsta care i-a adus numai nenorociri.

24

În toată nenorocirea retragerii, un singur om părea , dar nu părea, chiar era fericit. De acolo din faţa bisericii o ţinuse într-una cu veselia. « Boala ăstuia e vecină cu nebunia… »-îşi dădeau cu părerea camarazii lui, doi olteni cu care o apucase razna peste câmpuri- mai întâi i-a murit nevasta, apoi maică-sa, se duce acasă şi găseşte două tăbliţe în poartă cu două dolii şi el o ţine tot într-o veselie. « Aşa se întâmplă pe-asemenea timpuri- începu să povestească unul dintre olteni- unul din subalternii mei (fusese căpitan la treizeci şi doi infanterie) după un bombardament al dracului, a început să fugă peste câmp şi să strige cât îl ţinea gura : „Băăă, eu sunt Isus Hristos, sunt Mântuitorul, băăă ”; „Du-te, dracului, bă,- îi dau eu două palme- îl dau la linie aşa cum ai băga o poartă cu o lovitură -două în ţâţânele ei- şi îşi revine omul şi mâ întrebă : „Ce zisăşi, dom’ căpitan că strigam ?”, „Strigai pe dracu, aia strigai, luasei câmpii, ieşisei din balamale !”. Şi el, săracul, a tăcut şi a pus capul în jos, pe urmă mi-a spus mie că văzuse pe Petrache de la Maglavid, coborâse din avion şi le-a ţinut o predică pe câmpul de luptă şi el de atunci crezuse, îi intrase aşa în cap că e Isus Hristos şi a spus-o tocmai când îl băgase în draci bombardamentul ăla”.

Ilie Georgescu primise veste de acasă spre seară, se lăsase noaptea, lună, stele, câmp cât vezi cu ochii, se retrăsese în nişte mărăciniş şi citea scrisoarile, una era de la Avram angrosistul şi alta era de la Adina. Pe amândouă i le adusese Ionel al lui Stancu Juncu, mai întâi îl căutase pe Gafencu şi i le dăduse lui. Angrosistul Avram îi scria ca după lumea cealaltă că mama lui a murit de plămâni, la două săptămâni a murit şi Dorina în spital la Costeşti de o bubă la şold. De atunci Ilie începuse s-o ia razna, când plângea, când cânta sau fluiera şi se citea pe faţa lui o veselie care nu era de-a bună. Noaptea chiar se visă la moartea lor, le îngropase şi el venise acasă, trăsese în cimitirul din marginea satului şi îngenunchiase la mormintele lor şi plângea cât putea, jelind-o pe maică-sa. La un moment dat apăruse şi angrosistul Avram cu un cuţit în mână, ameninţându-l că numai el îi omorâse mândreţea de fată. Scena aceasta se petrecuse în faţa Adinei care sărise la Avram şi-i luase cuţitul din mână şi-l aruncase în drum. « Ce-ar fi să nu fie adevărat, să mă mintă Avram ? »- se întreba el adesea şi-i întreba şi pe camarazii lui. Lângă scrisoarea lui Avram era şi cea de la Adina pe

care o săruta de câte ori venea vorba de ea, o despăturea, o citea şi începea să râdă prosteşte şi s-o sărute.

Cam la două săptămâni de la aceste întâmplări , Ilie Georgescu cu Gafencu s-au furişat intr-o pădure, şi-au luat la revedere şi Gafencu a plecat cu o maşină în ţară iar el a rămas să se înscrie în divizia Tudor Vladimirescu care era în formare. A ieşit din pădure şi s-a prezentat în acea localitate indicată de Ionel al lui Stancu Juncu. Ce-o fi,şi-a zis el, adică indiferent ce se va întâmpla, el iese şi se predă la comandamentul sovietic !. Acolo a găsit pe Ionel al lui Stancu Juncu şi pe un plutonier din Siliştea Gumeşti pe nume Marin Dragnea care formau divizia. Se făcea apel către prizonieri, cărte cei din retragere, către cadrele superioare, către armata română -în general- să întoarcă armele împotriva nemţilor, aveau în faţă hărţi uriaşe, întinse pe două mese şi studiau cuiburile de rezistenţă fascistă, amplasamentele unităţilor şi date stategice despre puterea de foc a inamicului şi Ionel al lui Stancu Juncu îi şoptea lui Ilie Georgescu că Adina tot frumoasă rămăsese, o văzuse el când fusese la Bucureşti să-i dea scrisoarea. Natura înflorea în primăvară, cireşi ninşi cu un alb imaculat şi salcâmi în floare îţi dădeau impresia că trăieşti într-un cadru ireal, veneau pe geamul mic întredeschis nişte mirosuri de parfum şi cântece de privighetoare de pe câmpie, amintindu-i de vacanţele lui de Paşte când se întâlnea cu Adina şi era fericit. „Cred că a rămas tot frumoasă !”, murmura el, cu ochii pe acele hărţi care-i desfăşurau toată câmpia rusească până aproape în ţara noastră, pământ ce trebuia cucerit pas cu pas, metru cu metreu de la nemţi. „Şi apoi ce se va întâmpla cu armata noastră, se va diviza ea oare să luptăm român împotriva românului ?” „Şi Gafencu ?”- îi pusese el întrebarea lui Ionel al lui Stancu Juncu. „Gafencu face parte din grupul de rezistenţă de la Bucureşti, el cunoaşte bine capitala şi va fi lancea de rezistenţă“. « Cică umblă Milea cu gura căscată după mine, unde este dezertorul, l-a bătut pe tata să spună unde sunt, m-a căutat prin podul casei, peste tot. „Juncule, …tu-ţi mama ta, unde e mă ăla marili al tău c-a dezertat şi-l caută Siguranţa ?” ; „un’ să fie ?”, îi răspundea bietu’ tata, mama între timp făcea mămăliga pe vatră, în tindă, şi Milea, nici una , nici două„,n-auzi, mă, unde e ăla marilii ?”- şi-i cârpeşte lui tata două palme de-l dă de-a berbeleacul peste parmalâc şi mama atunci ia făcăleţul plin de păsat şi lip !, lip ! peste faţa lui, eu eram în pod după coş, auzeam tot, îmi venea să mă dau jos la el şi să-i dau o mamă de bătaie ruptă din rai să mă pomenească toată viaţa, dar…m-am gândit că mă împuşcă, priveam din podul casei printre nişte şiţe rupte cum îi scosese pe-amândoi în bătătură şi-i lovea în faţa întregului sat, se strânseseră ca la urs pe ei, după care l-au luat pe tata la postul de jandarmi, strigând la el : „bă, bolşevicule, unde e mă, că dacă n-ai să-l aduci tu în dinţi…” şi eu

noaptea am plecat prin pădure la Bucureşti şi m-am întâlnit cu Riţa lui Ghiţă a lui Nae, aia care lucrează la apaca. »

Între timp cei de lângă ei, adică celovecii care erau cu ei, când au auzit cuvântul « bolşevicule », au ciulit urechile şi-au început să întrebe : „şto ? şto ?" Şi unul din ei, un basarabean care ştia româneşte şi trăsese şi el cu urechea la povestea lui Stancu Juncu, le traduse şi lor această întâmplare şi râdeau cu gurile până la urechi.

Apoi au început să ridice fortificaţii, săpau de-a lungul frontului zeci de chilometri de tranşeie, aşteptând contraofensiva. Acum se schimbase situaţia, aveau pe ruşi în spinare şi trebuia să execute ordinele fără să crâcnească.

25

-Bă, Ionele, scoal', bă, ce dracu, tu dormi, scoal' să-ţi spun ceva !- bătu Leu în geam aproape de miezul nopţii, tremurând de emoţie, dar şi de teamă.

-Ce-ai, mă, ce ai înnebunit ?- se miră Ionel al lui Duran când îl auzi sculat cu noaptea în cap, ce-ai să-mi spui ?- se supără el, frecându-se la ochi, că-l sculase din somn ; tocmai venise din post şi se culcase şi el ca omul să se odihnească.

-Bă, l-au arestat pe Antonescu azi noapte, bă !- îi şopti Leu în uşă.

-Du-te ,bă, de-aci cu glumele tele, vii la miezul nopţii să faci glume de-astea cu mine ?

-Să fie al dracului care te minte ! Scoal' să vezi şi tu ce e în oraş, manifestaţie mare, toată lumea e pe străzi şi strigă fiecare ce-l taie capul, maşinile claxonează, tramvaiele la fel, forfotă mare, fug oamenii cu ce pot din oraş, auzi că armata a întors armele împotriva nemţilor, hai, îmbracăte să mergem şi noi să vedem ce este. Pe voi, gardiştii, v-au chemat la posturi să asiguraţi ordinea publică !

Ionel al lui Duran se îmbrăcă şi plecară amândoi pe jos spre Cotroceni, o luară pe lângă pădurea Cotrocenilor să treacă cheiul Dâmboviţei, acolo se întâlniră cu Ionel al lui Stancu Juncu care le spuse că gărzile muncitoreşti organizează rezistenţa în Bucureşti. Mai alături, caporalul Gafencu, de data aceasta îmbrăcat civil ţinea o hartă în mână şi le explica ceva oamenilor de lângă el. Harta Bucureştilor era haşurată şi punctată cu semne şi săgeţi, în centru erau câteva repere, considerate ca cele mai înverşunate puncte de rezistenţă ale nemţilor : Hotelul Ambasador, Prefectura Ilfov, Şcoala superioară de război, cazarma Cotroceni, Bariera Rahovei şi Şerban –Vodă, peste toate era scris un f mare, adică fascişti. În exteriorul oraşului erau fixate doar câteva repere : Aeroportul Otopeni, podurile Băneasa , Tunari şi Mogoşoaia. De la Tămaşi până la Mogoşoaia era o linie peste care scria « detaşamentul blindat" şi de la care plecau trei săgeţi roşii, una spre Podul Dumitrescu, a doua spre Aeroportul Otopeni şi a treia spre Podul Tunari. Gărzile muncitoreşti trebuiau să facă joncţiunea cu armata. După ce le explică oamenilor, Gafencu întocmi harta şi o băgă într-un porthart, apoi plecă spre centru, pe Calea Victoriei unde era creierul lor. După el o luară şi Leu cu Ionel al lui Duran şi cu Ionel al lui Stancu Juncu.

- -Poliţia s-a dat de partea noastră, explica al Juncului, aşa că, nea Ionele, dumneata trebuie să ne ajuţi, am sarcina să iau nişte muniţie de la

Prefectură pentru gărzile muncitoreşti , să nu-ţi fie frică , vi s-a schimbat şi şeful, acum comandantul jandarmeriei este generalul Anton, omul nostru !

- -Mă, nică, să nu mă bagi în belea că am şi eu nevastă cu copii acasă, scăpai de pe front s-o păţesc aici în Bucureşti !

-Să n-ai nici-o teamă, nea Ionele, ce dracului, n-ai încredere în cuvântul meu ?

Noul guvern Sănătescu le pusese condiţia nemţilor să se retragă în linişte de pe raza oraşului Bucureşti şi din nordul ţării că nu vor fi atacaţi, dar generalul Alfred Gerstenberg, la ordinul Wehrmachtului, ordonă hotărât atacul asupra oraşului chiar în noaptea cu pricina. Apărură trei dungi roşii peste tot Bucureştiul şi o uriaşă explozie se auzi către Băneasa. Depozitul de carburanţi sărise în aer. Se dăduse semnalul: ,,pajura", după care urma ,,Stejarul- extremă urgenţă". La ora două punct trebuia să pornească asaltul, « asaltul asupra Griviţei », râse Gafencu, mai mult aşa ca să gonească umbrele rele ale nopţii care se instalează prin preajma noastră în clipe nenorocite când ne pasc necazurile, marile necazuri ale vieţii… Nu ştia dacă au fost distribuite armele şi muniţia, trebuia să ocupe valea târâş, până sub coastă; în clădirea Şcolii superioare de război trebuia să pătrundă pe ferestre cu scări, să aibă arme de susţinere în spate, să-i ia pe nemţi prin surprindere, în ismene…Zidurile Palatului de la Cotroceni se înnegriseră după cutremur, Palatul căzuse în ruină, pădurea se sălbăticise, crescuseră tufişuri care astupaseră gardul de nuiele prin unele locuri; aici îşi găsiseră ei cuibul, aici erau bine camuflaţi de pădurea în paragină . ,, Hai la treabă, băieţi !- le strigase Gafencu, înşiraţi-vă după statuie şi aşteptaţi ordinul de asalt! " ,,Acesta este Carol Davilla!"- şoptise un muncitor. « Dorohoi, Mitre, Marine şi Cristiane, voi plecaţi primii şi blocaţi intrarea din vale, fi-ţi atenţi că sunt mulţi şi la subsol, vedeţi cum procedaţi cu sentinela ! Hai executarea!"- termină Gafencu scurt şi-şi trase şapca pe ochi. " ,,Tu,Ilarie, nea Ilie, Vasile şi Mitroi, voi îi apăraţi, trageţi numai dacă trebuie, dacă sunt descoperiţi, îi acoperiţi cu foc continuu să nu le daţi răgaz să-şi shimbe ei direcţia de tragere pe fereastră, hai, executarea!" ,,Trap, trap, trap, culcat, salt înainte, culcat, târâş marş! ,,Sandule , tu şi cu mine facem curăţirea, dacă mai este cazul…"

Apoi s-au aprins dintrodată zările şi-au început să se încrucişeze dârele de foc ale mitralierelor, fasciştii se organizaseră repede şi opuneau o rezistenţă îndârjită, instalaseră câte un post de mitralieră la fiecare etaj, plus puşcaşi la ferestre şi mai aruncau şi cu grenade defensive peste toată valea. Ionel al lui Duran cu Leu şi cu al Juncului ajunseseră în centru, intraseră într-o mare învălmăşală, unii din manifestanţi puseseră ochii pe ei şi strigau din toate puterile : ,,Hooo, câinii lui Antonescu !" « Ionele, îi şopteşte Leu,

ia-o pe lângă gardurile astea şi du-te dracului de te îmbracă civil că ne belesc ăştia aici ! » Şi Ionel a întins-o repede şi de frică, dar şi de ciudă că-l băgase al Juncului cu nasul unde nu trebuia. Cum să se ducă el la Prefectură să ia arme, ce era el de se înhaitase cu al Juncului şi cu de-alde ăia de la Malaxa care voiau să răstoarne regimul? Să facă ce-or vrea, dar pe el să-l lase în pace. Şi se depărtă de ei cu gândul la fata aia pe care o lăsase în gazdă pe Militari la ai lui Mogoş, trebuia să se ducă la ea să nu se sperie .

Lupta a continuat toată noaptea, în zori, pentru puţin timp, s-au oprit dintrodată şi peste tot oraşul s-a aşternut o linişte de mormânt. Gafencu şi-a adunat plutonul, lipseau doi, Ilarie şi cu moldoveanul Dorohoi şi au început să se reorganizeze, le veniseră întărituri şi de la armată şi ocupaseră poziţiile din faţă. Ajunseseră aproape până sub zidurile clădirii, mitralierele nemţilor cu unghiul închis trăgeau aiurea, acum lupta lua o altă turnură, cu pistolul şi cu puşca, cu baioneta şi cu cuţitul şi din când în când cu grenade pe care le aruncau pe ferestre. Gafencu aruncase cu o grenată pe geam şi-i nimerise din plin, cânta « *Vin , Rodico, la balcon…* » « Ce dracului sporovăieşti, tu, acolea, Gafencule ? »- îl întrebase Marin, care parcă asculta căţeii pământului cu capul lipit de zid. « Ia gheara asta şi arunc-o pe fereastră şi lasă-mă pe mine că trebuie să excaladăm zidurile ! »- îi aruncă Gafencu un ghimotoc de funii lui Marin. ştia că fusese alpinist şi se pricepe la aşa ceva. Marin o prinse şi cu o îndemânare ieşită din comun aruncă gheara drept pe fereastră şi din ea se desprinse o scară de funie pe care trebuia s-o urce cât mai repede. « După mine, fuga marşi ! »- zisese Marin şi începuse excaladarea. Oamenii ieşau ca potârnichile din iarbă şi unul câte unul urcau pe scară. Gafencu îi urmărea din iarbă cu o satisfacţie uluitoare, niciodată nu-i crezuse el pe ăştia ca de-alde Marin capabili de o faptă eroică, erau sau păreau nişte mucavale în ochii lui, plini de motorină toată ziua cu fiarele lor, vorbind despre femei ; acum aceste mucavale pătrundeau primii în clădire, în fort, căci una este să latri pe lângă gard şi alta e să sari gardul şi să-l iai pe friţ de gât în curtea lui…În timp ce Marin ajunsese aproape de fereastră, Gafencu observă o armă întoarsă spre el şi strigă cât putu, ridicând capul din iarbă : « Marineee, sai mai repede că trage ! » În clipa aceea o armă s-a îndreptat spre el şi într-o zecime de secundă l-a atins, a simţit ceva cald pe la mijloc, a pus mâna şi a văzut că e sânge, un sânge roşu-deschis de purpură, care-i curgea prin cămaşă şi prin haină. A simţit cum i se moaie tot corpul, cum i se înceţoşază vederea, cerul şi cu clădirile din jur cum se învârteau din ce în ce mai repede pe lângă el, împuşcăturile luaseră proporţii uriaşe în capul lui, apoi se văzu cu nevasta şi cei doi boboci ai lui de mână printr-o pădure, fugeau şi el striga, ,,apă, apă !”, se roşise totul în faţa lor, au dat de o fântână, el încerca să bea apă, s-a aplecat să ia o ciutură şi a scăpat

în fântână ascultând glasul lui Marin care venea de departe :,,Gafenculeee,ce faci Gafenculeee ?”

26

În buncărul Spitalului Brâncovenesc, în acea încăpere chinuitor de strâmtă, răniţii se tăvăleau pe jos înnebuniţi de durere ; undeva, mai la o parte, la rezerve, cum avea să afle Adina mai târziu că-i zicea acelui loc, adică vreo câteva paturi în fund peste care se trăsese o pânză albă ca o cortină, stătea învelită cu un cearceaf o fată frumoasă care atrăsese atenţia tuturor. Fata căuta răspunsuri la întrebări, îşi rememora tot trecutul ei apropiat şi nu găsea explicaţii verosimile ultimelor evenimente peste care trecuse, toate păreau rupte din logica ei care de fapt nu mai era a ei ci a unui destin implacabil care o pecetluise aici.

De fapt se întâmplase cam aşa sau visase ea, nu mai ştia precis, toate evenimentele ajunseseră prin absurd la graniţa dintre vis şi realitate şi ei îi plăcea să fie mai mult vis decât o realitate crudă.

Îşi amintea precis că era pe două zeci şi doi iulie, doar ea cu mâna ei rupsese fila din calendar, parcă ar fi aşteptat ceva şi dorea să treacă cât mai repede timpul. Chemase ordonanţa, căci Nicu Câmpineanu îi dăduse totuşi un soldat s-o ajute la treburile gospodăreşti, şi o trimisese cu o scrisoare la unul din prietenii lui Nicu care trebuia să plece pe front. Soldatul zisese « sărut mâna » şi plecase iar Adina rămăsese singură în casă şi se apucase să se fardeze în faţa unei oglinzi, i se păruse că chiar o spionează cineva dar nu a dat importanţă acestui fapt, pe la ora zece se ridicase o căldură sufocantă, se ridica în valuri din pământ şi te înăbuşa pur şi simplu, îţi astupa respiraţia. A servit masa singură în bucătărie, fără prea multă poftă de mâncare după care a urmat o alarmă falsă sau poate că era adevărată pentru că în acea îmbulzeală a auzit voci care strigau că avioanele au luat-o spre Ploieşti şi pe faţa tuturor se citea o bucurie nemaipomenită că au scăpat din ghearele morţii ; în capul ei şi acum urla acea alarmă sinistră şi era un vacarm de nedescris când fugea lumea îngrozită spre marginile oraşului. Apoi toţi s-au întors din adăposturi sau de unde se băgaseră, soarele se lăsase spre seară şi căldura aceea sufocantă se mai ostoise un pic, printre valuri mai adia o briză uşoară, răcorind feţele pline de sudoare şi înviorându-le. « Plec la castel, nu ştiu de ce mai stau aici în iadul ăsta »- şi-a zis ea, oricum viaţa acolo era liniştită şi mai sigură. Și a intrat în cameră şi s-a culcat, să-ţi petreci viaţa la lumina lumânării e un chin, gândea ea, pe cer răsărise luna, o lună proaspătă, trecută parcă printr-o apă vie, peste tot oraşul se aşternuseră nişte tăceri suspecte şi stelele peste albastrul acela al cerului păreau mii de rubine aruncate de o mână nevăzută pe uriaşa boltă, ,,acum tata mă punea să-mi fac

rugăciunea” se gândea ea la anii copilăriei… Pe urmă n-a mai ştiut nimic, adormise, visase, trecuse într-o altă lume, totul era foarte amestecat şi neclar, poate chiar să fi fost realitate, un urlet, un bărbat care o strângea de mână şi-i cânta la ureche un cântec, să fi fost Nicu, să fi fost Ilie, apoi o îmbrăţişase şi făcuse dragoste cu ea. Urletul devenise cutremur, părea că o forţă supranaturală luase pământul în mână şi se juca cu el aşa ca să râdă de lume după care-i da drumul într-un hău, distrugându-l ; mai întâi a început să dârdâie casa şi să sară geamurile în toate părţile, apoi s-a deschis uşa, « bombardamentul, domniţăăă ! »- strigase soldatul şi se repezise cu braţele întinse, boşbâcâind prin întuneric, peste patul ei s-o apere şi corpurile lor se împreunaseră de spaima morţii, apoi un urlet sinistru care a zburat tavanul ca o jucărie, e tot vis- gândea Adina- şi în clipa următoare simţise că o cuprinsese o fericire negustată, de dincolo de fiinţa ei…

Când s-a trezit de-a binelea, prin tavan se zăreau stelele învăluite într-un nor de praf şi de-abia atunci a realizat ea ce se întâmplase, s-a ridicat un pic, a privit în jurul ei şi a strigat „„ah !”, soldatul zăcea mort cu capul pe perna ei, din gură i se prelingeau firişoare de sânge, „auuu !”- mai strigă ea şi o ia la fugă pe scări în jos aşa în cămaşa de noapte, simţea un picior greu şi se târa mai mult pe braţe, ajusese până la Podul Izvor şi căzuse în neştire.

De aici înainte firul povestirii fusese înnodat de sora medicală care o culesese de pe jos şi o transportase cu o ambulanţă de campanie la Brâncovenesc. De fapt o găsiseră nişte oameni şi o trăseseră într-un adăpost, îi legaseră piciorul cu o atelă să nu mai piardă sânge şi când i-o dăduseră în primire sorei medicale exclamaseră :„ Doamne, ce corp blestemat !”, auzise şi ea ca prin vată acea voce, cuvintele veneau de undeva din fundul pământului, altul zisese ceva de Venera, „ca al Venerei !”,sau cam aşa ceva, făcând aluzie la braţul anticei statui rupt. Acolo la Brâncovenesc a deschis ea ochii şi se întreba ce e cu ea, până i-a povestit sora totul… „Al cui blestem să fie ‚Doamne, să fie al celeilalte, adică al Dorinei care murise decurând ?”- se întreba ea în lungile ei insomnii.

« Flăcările roşii topeau zăpezile lunii în acea noapte, ardea şi urla toată zarea… »- îi povestea ea doctorului. Şi medicul o mângâia cu cuvinte măgulitoare : « Fetiţo, eşti toată numai poezie, vorbeşti pac-ai fi nălucă, fără această poezie nu ştiu ce ne-am face în aceste timpuri… » « Şi cu piciorul ? »_îl întreba ea. „Sunt semne bune, Venera rămâne întregă! Piciorul se va reface, îşi continua medicul dialogul în gândul lui, dar ce facem cu fiinţa ei care o ia razna ? E devastată de halucinaţii ! Ce demoni au pus stăpânire pe ea ?” « Nu numai din gură îi curgeau soldatului sânge ci şi din coapse şi se amesteca cu praful din tavan… »

În două săptămâni cât a stat Adina aici toţi bolnavii îi cunoşteau povestea ei, dar prea puţini îi mai dau crezare, e-hei, văzuseră şi trecuseră ei prin alte clipe mai cumplite, întâmplarea ei fusese o bagatelă pe lângă ce păţiseră ei ! Apoi a luat-o o ambulanţă şi a dus-o la Spitalul militar şi aici povestea ei a făcut ocol pe la toţi bolnavii, de fapt o primise medicul şef al spitalului după un telefon şi, la insistenţele lui, i se rezervase o cameră cu două paturi. Vizavi de ea era o doamnă care trebuia să facă un avort şi tot o amânau medicii, timp în care, Adina avusese răgazul să i se spovedească şi ei. După ce femeia a fost dusă în sala de operaţie, Adina a rămas singură şi medicii i-au spus franc că rana de la picior e vindecată şi că-i trebuie linişte să se lecuiască de depresiunea ei, după care trebuie să plece undeva departe de Bucureşti. ,,La castel !- se gândise Adina în sinea ei- acolo îmi voi găsi liniştea de care am nevoie !"

După câtva timp venise s-o ia o maşină mică, şoferul chemase pe sora medicală de serviciu şi-i dăduse hainele, dar nu haine de-ale ei, Lina îi trimisese nişte haine ţărăneşti de la ea din ladă. « La castel e încuiat, doamnă ! »- îi explicase şoferul. « Păi, mama ? »- întrebase Adina. ,,Tocmai asta este, doamnă, părinţii dumneavoastră nu mai sunt, cum să vă spun eu dumneavoastră, plecaseră cu trenul aici la Bucureşti şi vedeţi şi dumneavoastră cum sunt timpurile că i-a prins bombardamentul pe la Titu, acolo în gară, şi trenul a oprit pe câmp şi mecanicul i-a rugat pe oameni să se bage prin porumburi, dar ei n-au ascultat şi ăia din avioane i-au luat la mitralierat, a fost măcel mare, doamnă…"

Adina încremenise, primul gând al ei fugi spre anii copilăriei, doar o crescuseră, o duseseră la şcoli, îi dăduseră o educaţie aleasă şi acum , gata, să nu-i mai vadă aşa deodată. "Dar nu-mi vine să cred…"- murmurase ea. "Din păcate aşa e doamnă, a rămas satul şI fără popă, că n-a mai venit nimeni…" "Şi eu acum?…"- pusese Adina o întrebare aşa în vânt- unde merg eu acum?" ,,La ţară!"- îi răspunsese şoferul, care pornise motorul şi nu mai putu să continuie dialogul din cauza zgomotului. ,,Să dai şi pe la Viilor!"- îl rugă Adina, dorea să vadă ce-a mai rămas din vila lor. ,,Nu mai dăm, doamnă, că partea aceea de oraş nici nu mai există, clădirile sunt dărâmate, n-au mai rămas decât ziduri părăsite ca în poveste! "

27

Cât timp trecuse de când plecase Ilie Georgescu în război ? „Câteodată plutim în atemporal- gândea Ilie- şi doar o dulce nostalgie după trecut, după ce a fost frumos, nu după trecutul negru care se şterge, ne mai face să nu trecem graniţa dintre viaţă şi moarte şi să păşim în atemporalul absolut, acolo de unde nu ne mai putem întoarce niciodată nici ca spectatori pentru a contempla spectacolul lumii, nici ca actori pentru a juca pe marea şi mizerabila scenă a vieţii”.

Bunăoară în gara Paşcani unde nemţii opuneau o rezistenţă îndârjită, aruncându-şi în luptă ultimele resurse el, Ilie Georgescu, scârbit de viaţă, ieşise din tranşeu cu o puşcă mitralieră în mână, se ridicase în picioare şi plecase ca la nuntă. « Dom’ lent major, îl strigase un soldat din plutonul lui, culca-ţi-vă că vă nimeresc bandiţii ! » « Am platoşă de oţel, soldat, strigase Ilie, punând puşca mitralieră la ochi şi trăgând spre valea de răchită unde se ascunsese inamicul, vreau să văd şi eu cum se moare ! » De fapt el nu voia să vadă cum se moare ci chiar dorea să moară, dar plumbii treceau pe lângă el nepăsători parcă altcineva îi da cu sic : « Ce crezi ,frate, că mori când vreai tu ? orice om ar fi fericit să moară când vrea el, moartea însă e parşivă, vine când vrea ea şi când nici nu te-aştepţi… » „Viaţa noastră stă în mâna lui Dumnezeu, el ne-o dă şi el ne-o ia când vrea el, de ce să forţăm noi nota ?”- se consola Ilie Georgescu, făcând pe eroul. Bunăoară avea în pluton un soldat care n-ar fi vrut să moară în ruptul capului, ţinea la viaţă mai mult ca la orice pe pământ şi ăsta avea şi de ce, lăsase acasă o femeie frumoasă şi trei copii, nişte ăia blonzi cu cârlionţii pe ochi care se uitau la lume cu ochii mari şi albaştri. În tranşee, când era linişte îl vedeai scoţând poza cu nevasta şi cu ei, aduna tot plutonul pe lângă el şi le spunea franc : « Uite, mă, de ce nu vreau eu să mor, uite dom’ lent major ! » şi le vâra fotografia sub nas şi unul al dracului, ca să râdă de el, îi zice : „Bă, Bâzdoagă, aşa îl porecliseră pe el, ia închipuie-ţi tu acum că muierea asta a ta e cu altul în pat ! Ce-ai mai face, mă ?”- şi soldatul lua repede poza şi şi-o băga în buzunarul vestonului şi se retrăgea singur în adăpost şi sta o oră, două, singur, rumegându-şi gândurile despre femeia lui ; tâmpitul ăla de soldat reuşise să-i strecoare în suflet îndoiala despre muierea lui pe care o iubise atâta.

Într-una din zile vine la Ilie şi-l roagă să-l trimită în spatele frontului că are el o presimţire aşa că şi cu el se va întâmpla ceva. Şi presimţirea lui se adeverise, venise o ştucă germană, razant cu pământul, şi-i pusese, mai la o

parte, acolo unde stătea el în groapă o bombă drept în cap, încât nu mai rămăsese din el decât o mânecă de flanel şi un bocanc. ,,Ei, poftim soartă, gândea Ilie cu imaginea vie a soldatului sub pleoape , aşa vine moartea !"

Şi acum după astfel de gânduri, plimbându-se pe peronul gării aproape pustii, îşi pusese acea întrebare : ,,Cât timp trecuse de când plecase el în război ?" şi răspunsul îi veni din altă parte, dintr-o întâmplare banală care-l transpuse cu ani în urmă acolo în satul acela unde-şi începuse el cariera de învăţător. Mai întâi se întâlni pe peron cu un copil în care el recunoştea nişte ochi de nălucă, ochi pe care-i mai văzuse undeva. Prinse copilul de mână şi-l întrebă ce este cu el ; băieţelul, plângând, îi explică frumos că se rătăcise de mămica lui, fusese să bea apă şi o luase razna. Trenul trecuse, dar mămica n-avea cum să plece fără copil, probabil că şi ea îl căuta prin cine ştie ce coclauri. La mişcare o femeie tânără care plângea, când îşi văzu copilul de mână cu un ofiţer, sări atât de bucuroasă să-l ia încât îl izbi puternic în piept pe Ilie, gata să-i cadă în braţe. Ofiţerul o privi şi exclamă cu o bucurie venită de aiurea : « Tu aici, Mario ? » « Dar cine eşti dumneata ? »- întrebă femeia nedumirită. « Ia adu-ţi ,tu, aminte de şcoala de la Şomcuţa… » « Vaiii, Ilie, tu eşti ? »- sări femeia bucuroasă că l-a descoperit-domnule Georgescu,- o schimbă ea aducându-şi aminte de idila lor de dragoste nereuşită- ce faceţi aici ? »

Ieşiră amândoi din sala impegatului de mişcare şi se duseră pe peron, Ilie Georgescu îi luase copilul mic în braţe şi ea cu rătăcitul de mână se aşezară pe o bancă sub umbra unor mari castani ale căror frunze foşneau uşor sub adierea unui vânt care prevestea furtună. « Şi unde mergi ?- o întrebă Ilie, căutând să descopere în ochii ei rătăciţi aceiaşi ochi pe care-i ştia de odinioară. ,,Acasă!"- răspunese ea străină de întrebare. ,,Unde acasă?"- se minună Ilie. « Cum unde acasă, aici în Moldova, tu nu ştii că eu sunt moldoveancă ? » « Şi copiii ? » « Sunt ai mei ! » ,,Eşti măritată pe-aici?" « Nuuu ! » « Atunci ce-i cu tine ? Spune-mi, nu mă mai fierbe atâta ! » « Ce rost mai are acum după atâta amar de timp ? » Cât trecuse de atunci ? trei , patru ani… « Ce rost mai are să-ţi spun ţie care m-ai părăsit ca un laşi pentru Adina ta… » « Bine, dragă, dar eu ţi-am spus ţie atunci… » « Între ceea ce-mi spuneai şi dragostea ta pe care eu o bănuiam c-o ai pentru mine… » « Mario, hai să nu mai răscolim cenuşa… » « De ce, ţi-e frică de scânteile care sar şi-ţi ard sufletul ? » « Nu-mi mai e frică de nimic, sufletul meu e deja scrum ! Şi… cu cine te-ai măritat ? » « Cum cu cine, cu băiatul gazdei ! » Între timp femeia îşi desfăcu sânii şi-i dădu copilului să sugă, făptura aceea mică se ascunsese între cei doi sâni ai mamei şi-i trăgea cu poftă ca un purceluş. « Cu popa ? »- rămăsese întrebarea lui Ilie spânzurată undeva. « Dar cu cine ? » « Îhîî, deci eşti preuteasă ? Dar

spuneai că nu-l iubeşti deloc! » « Deştepţi mai sunteţi, voi, bărbaţii, au vre-un sens palavrele voastre despre iubire ? » „Chiar aşa este, au vreun sens declaraţiile de dragoste pe care i le făceam eu Adinei ?, gândea Ilie. Ce pacoste mai e şi iubirea asta pe capul oamenilor ?" « Dar… tu ce-ai realizat ? », căzu întrebarea Mariei peste gândurile lui. „ Eu n-am realizat nimic, dar în forul sufletului meu am un colţişor curat pe care vreau să nu-l murdăresc cu nimic până la moarte!" « Vorbeşti ca o fecioară neprihănită !, lasă-l, nu-l mai legăna, lasă-l să doarmă, nu vezi că a închis ochii, făcu ea referire la cel mic pe care Ilie îl ţinea în braţe, şi tu Vali, îl mustră ea pe cel mare care se sbenguia lângă ei, stai la locul tău că te cârpesc de nu te vezi ! » « Şi gazda mea ce mai face ? »- o întrebă Ilie curios să afle veşti noi de acolo din sat. « Ce să facă, s-au dus după Oleana lor, le-a rămas casa pustie. Dacă te înfiau poate acum erai acolo. » « Şi satul ? » « Acelaşi ! » "Doamnă dragă, i se adresă şeful de gară Mariei, vine un mărfar, dacă vreţi, puteţi pleca cu el!" „Da, da, porni ea hotărâtă, Valiii, vino, mamă , aici că plecăm!" şi imediat sosi şi mărfarul, se sui cu copiii într-un vagon, Ilie o sărută şi trenul se puse în mişcare. Bărbatul rămase singur în gara pustie cu ochii după trenul care se depărta. Se trezi cu nostalgia acelor ani dând buzna peste el, imaginea Mariei proaspătă îi aminti de anul de apostolat petrecut la Şomcuţa. În acel timp el nu avea ochi pentru ea, era îndrăgostit de Adina. Poate că făcea bine să se fi lipit de această femeie, rămânea pe-acolo şi-ar fi fost şi el în rândul lumii.

Îşi aminti că venise timpul mesei şi o luă spre popotă cu gândurile rătăcite, nu apucase să mănânce bine că plutonul lui primi ordine să se mute pe Valea Prahovei unde nemţii opuneau o rezistenţă îndârjită. Se îmbarcară într-un mărfar şi plecară cu noaptea-n cap spre Bucureşti. Aproape de Chitila trenul se împotmoli din cauza liniei fierate care era zobită de bombardamentele recente şi plutonul lui Ilie Georgescu fu nevoit să coboare până la terminarea lucrării. Soldaţii fuseră cartiruiţi în nişte barăci dezafectate proaspăt de nemţi şi Ilie Georgescu îşi aminti de prietenul lui, Gafencu, care stătea prin împrejurimi. O luă pe lângă rambliul căii fierate şi merse până unde crezu el că trebuie să fie casa lui Gafencu, după adresa pe care i-o dăduse. Avea destul timp să vorbească cu el şi chiar se gândea să doarmă la el cele câteva nopţi pe care le vor petrece sub cerul liber sau în acele barăci. „Aici stă domnul Gafencu?"- întrebă el pe un vecin, un grădinar care umbla cu un furtun în mână şi uda câteva răzoare de ceapă. Grădinarul îşi ridică privirile prin nişte ochelari rupţi, legaţi cu aţă de urechi, privi spre el lung şi apoi începu şi el la rândul lui să strige spre casa vecină : « Leanooo, tu n-auzi, Leanooo ! » « Ce e nea Costică?"- se ridică de pe prispă o fetişcană în doliu. « Te strigă cineva… »- mai zise grădinarul după

care se apucă de treaba lui. « Pe cine căutaţi dumneavoastră?”-puse ea întrebarea lui Ilie. “Pe Gafencu ! » « Păi nu ştiţi că Fencu a…”- şi începu să plângă în hohote. Ilie a înţeles despre ce e vorba şi a pus capul în jos. « Dumnezeu să-l ierte ! » Fata nu putea să se mai oprească din plâns. « Sunteţi soţia lui?” “Da, soţia…Dumneavoastră sunteţi Ile Georgescu?” “Chiar eu în persoană ! » « Mi-a povestit multe despre dumneavoastră, ştiţi, eu am lucrat la apaca, dar m-am calificat între timp, acum sunt soră medicală, lucrez la Brâncovenesc, am avut-o pacientă pe fosta dumneavoastră prietenă, Adina Câmpineanu ! » « Dar ce-a păţit ? ». « E un întreg roman cu ea, domnule Ilie ! Dar mai bine poftiţi în casă ! » Zisese „ poftiţi în casă“ ca şi cum găsise o frântură din viaţa bărbatului şi căuta să-l întregească, azi ceva, mâine ceva până-i va da iar fomă de om şi va umbla prin casă şi-i va spune c-o iubeşte şi-o va ocroti şi-o va desmierda şi se va juca cu ea… « Îmi pare aşa de rău că v-am răscolit amintiri… Îmi povestea despre dumneata, te iubea aşa de mult… » « Şi eu l-am iubit, domnule ofiţer, dar n-a fost să fie, soarta… l-am iubit cu toată fiinţa mea de fată, uite, am părăsit-o pe mama să vin aici să-i fac rosturile şi pomenile…mă duc zilnic la mormântul lui şi vorbesc cu el, parcă îl aştept să vină de undeva.” „Avea dreptate Gafencu, frumoasă femeie !”- privea Ilie chipul angelic al ei. Nu mai semăna cu copila aceea din fotografie pe care i-o arătase Gafencu în tranşee, acum era o femeia împlinită, cu suferinţa în suflet şi pe faţă. După durerile prin care trecuse îi venise o iluminare din interior care o făcea să semene cu mama Mântuitorului. “După câte vă spuneam , doamna Adina a fost la noi la spital…”

28

După noaptea în care Ionel al lui Duran fusese huiduit de mulţime, făcându-l ,,câinele lui Antonescu", se îndoise să mai rămână în poliţie. Gigea, nevastă-sa, îi scrisese să vină acasă că nu mai poate să mai facă faţă la atâtea greutăţi : le rămăsese pământul nearat, cele două gospodării se părăginiseră, pe ea n-o mai ajuta nimeni, cumnată-sa, Marina, o fura şi râdea de ea pe la toţi că ţine bărbatul în Bucureşti şi ea stă şi-i toacă banii, băiatul cel mic, după câteva luni de boală, căpătase o epilepsie de care nu se ştie dacă mai scapă şi pe deasupra să ia şi fata aia de la şcoală că i s-a făcut dor de ea. Peste câteva zile fusese chemat la comenduire şi ăia, întruniţi într-o comisie, îl întrebară franc dacă mai doreşte să mai rămâie în poliţie sau nu. Auzise el de la prieteni că fac iepurări şi că le pun fel de fel de întrebări : dacă au bătut pe jidani sau dacă i-au arestat, furându-le bunurile, dacă au condus convoaie de jidani sau de ţigani la Bug, în Transnistria, dacă au participat la arestarea comuniştilor, ce averi au acasă…chestii de-astea pe care ei le ştiau deja, dar se mai făceau că-i mai întrabă odată să-i articuleze la dosar. El se hotărâ să mai rămână câtva timp şi aşa le spuse şi lor, avea fata la şcoală în Bucureşti şi n-o putea lăsa singură în asemenea împrejurări. Şi mai era şi războiul din Vest împotriva nemţilor de care se ferea, doar de aia venise el aici, să scape de război, ce făcea el dacă pleca acasă şi a doua zi îl lua pe front ? Şi noua comănduire le dădu uniforme noi şi-i ridică în grad, apoi îi numi pe posturi. Era îngrijorat şi de fata aia care se plângea mereu că i se dă mâncare proastă şi puţină şi se hotărâ să se mute din gazdă de la cumnatu-său, la Titi al lui Mogoş, lângă fată. Între timp fusese şi pe la şcoală pe la fie-sa şi diriginta i se plânsese că e rămasă corigentă la franceză şi la matematică, să facă şi el ceva s-o ajute. Dăduse prin piaţă şi le luase două borcane cu miere şi fugise cu ele la profesoarele respective să le mai îmbuneze că e şi ea fată de la ţară şi n-a făcut cine ştie ce carte, că învăţătorii sunt pe front şi-i suplinesc nişte fete cu liceul care şi ele la rândul lor nu ştiu mai multă carte. Probabil şi uniforma, dar şi rugăminţile lui le făcură pe profesoare s-o lase mai moale cu franceza şi cu matematica şi s-o treacă.

Când se întâlni cu prietenii lui la Carul cu bere, nu mare-i fu mirarea când din vreo zece sergenţi mai rămăseseră doar trei, el şi cu încă doi de la Primăria Capitalei, restul fuseseră iepuraţi pe diferite motive. Leu mai şi râdea de el, o tot ţinea cu « ho, câinele lui Antonescu ! ». Aici se aduceau toate veştile din sat, începuseră iar încorporări, luase leaturile mai tinere, pe unii îi încorporase chiar cu armata neterminată, pe băiatul cel mare al lui

Ioviţă îl trimisese direct pe front în Transilvania, un ginere de-al lui Ion al Micului fusese luat din şcoala militară, nu ştia ,săracul , să tragă nici cu puşca. Apoi satul se golise, mai rămăseseră copiii cu muierile şi cu bătrânii. Milea tăia şi spânzura, el împărţea dreptatea în sat. Spionul cu circăreasa dispăruseră, lumea vorbea că se dăduseră la fund să nu fie arestaţi că erau comunişti, ba mai mult unul din ei îl văzuse pe Spion pe la Primăria Capitalei, îmbrăcat bine ca un domn, cu cine ştie ce ordine pe-acolo. Tot ei vorbeau ceva mai în surdină că se apropie armatele ruseşti şi ce-au auzit ei că au făcut prin Moldova e de groază ! Întâi căşună pe muieri, îşi bat joc de ele şi apoi ia tot ce găsesc prin case şi pleacă, mai ales ceasuri şi aur, bijuterii de aur şi argint şi le dau pe băutură, pe votcă şi pe rachiu. « Păi, tu n-ai auzit, mă Ionele cântecul ăla cu davai ceas, davai moşia, haraşo tovărăşia ? » « Nu e niciun cântec, voi n-aţi auzit c-a păţit-o bietu Tănase pe la Galaţi ? L-au împuşcat, domnule, au tras în el pe scenă că juca un cuplet cu,, davai ăsta"… »

« Cine se mai aştepta la o asemenea întorsătură ? »- întrebă sceptic Ionel al lui Duran care sta mai retras. « Trebuia să ne aşteptăm după arestarea Mareşalului, toată lumea vorbeşte că e opera comuniştilor, aduşi de ruşi ! »- continuă Ioviţă al lui Duran, care venise şi el în civil că-l iepuraseră decurând pe motiv că fusese jandarm în Basarabia şi luase averile ruşilor ; el , sărmanul, venise la spinare doar cu o bucată de cale ferată, zicea să facă nicovală de ascuţit coasa pe ea. Fuseseră alţii care se îmbogăţiseră ca Brânculescu care fusese primar şi venise acasă cu un vagon de macate pe care acum le vindea prin sat pe la proşti, sau ca Bălan, poliţai şi el pe la Chişinău ,care adusese haine de piele şi căciuli de Manciuria şi acum făcea speculă cu ele prin sat. « Alţii, mai ai dracului, măi Ionele, i-am văzut cum au tras într-un rus, ridicase săracu mâinile sus şi ei l-au împuşcat, dobitocii ! »- zise cu regret Radu lui Niţu. «… Ei, acum Dumnezeu se răzbună şi pe noi ! »- încheie Leu, patetic, el ,care nu credea nici-o iotă în Cel-de-Sus.

29

Introspecţia în sufletul unei femei, dacă acest suflet ţi se deschide, e mai interesantă decât o excursie în jurul lumii. La castel Adina sta singură şi medita, nici ea nu ştia la ce. Observase că ceva se schimbă în viaţă , dar nu bănuia ce-ar fi, părinţii îi muriseră, de Nicu Câmpineanu nu mai ştia nimic de câteva luni , soacră-sa, Eliza Câmpineanu, plecase la ai ei în Grecia şi nu mai venise, de Ilie Georgescu nu mai auzise nimic, se izolase complet de lume, până când nici Lina nu mai dădea pe la ea cu săptămânile. Departe de noile evenimente, Adina îşi rumega trecutul şi-şi lingea rănile ca un câine hăituit. Îi rămăsese din şcoală de la orele de latină un proverb care îi era foarte drag : « Abissus abissum invocat ! », adică o nenorocire cheamă altă nenorocire, în ordinea nenorocirilor ei se întreba ce nenorocire ar putea să i se mai întâmple. Venise la castel în plină vară şi castelul şi vegetaţia din jurul lui parcă se sălbăticiseră şi ele şi luaseră chipul sentimentelor ei, săpa în ea o tristeţe adâncă şi întrebări nechemate de toate felurile veneau peste fiinţa ei şi o lăsau dezolată şi dezarmată în faţa destinului. Bănuia, pe lângă toate cele, că este şi gravidă ; făcea socoteala zilelor de când bărbatu-său nu mai fusese acasă şi lucrurile cădeau bine, era mai mult ca sigur copilul lui. Nu-i venea însă bine întâmplarea aceea cu bombardamentul de pe strada Viilor, visul ei că face dragoste cu unul din ei, cu Ilie sau cu Nicu, şi soldatul acela care murise lângă ea, strângând-o în braţe. S-ar putea ca acest copil să fie rodul acestei întâmplări nenorocite ! Şi timpurile încotro vor lua-o, ce se va alege de viitorul ei ? Va lua un post de învăţătoare la şcoala din sat şi-şi va vedea de viaţa ei ! Şi adormia târziu cu gândurile rătăcite.

Cam în acest timp, când ea îşi punea astfel de întrebări, evenimentele luară o întorsătură neaşteptată. Într-o noapte târziu se pomeni că dinspre Valea Bucovului se aude un urlet de maşină sau de avion, cineva bătea la uşă insistent, ea sări din aşternut şi deschise, trezindu-se în faţa lui Nicu care era foarte agitat. « Nicule, ce-i cu tine ? »- îl întrebase ea, curioasă să afle cum de venise el cu noaptea-n cap. Fără niciun răspuns, Nicu trase la seiful cu bani, îl descărcă într-un săcotei, luă un album cu fotografii, câteva haine şi încercă să iasă. Adina i se puse de-a curmezişul şi începu să plângă, bănuind intenţiile bărbatului. « Tu vreai să fugi ? - bănui Adina- dar pe mine cui mă laşi ? » Lângă Nicu în hol ea îl mai zări şi pe prinţul Ghika, care era aviator şi-şi aştepta prietenul s-o întindă cât mai repede. Pe prinţ îl cunoscuse la sindrofiile lor, era un tip flecar şi pus pe benchetuială, ţinuse câteva femei de care se despărţise şi acum era burlac.

De la comandamentul central amândoi auziseră de arestarea lui Antonescu şi fugiseră în ţară, venind la Bucureşti. Găsiseră o motocicletă nemţească abandonată prin Moldova, pe la Brehuleşti, dăduseră pe la mătuşe-sa, Lili, şi asta, ca o viperă, pornită împotriva Adinei, le povestise întâmplarea cu bombardamentele din Bucureşti. Pe atunci ea stătea în aceeaşi vilă cu Adina, uşă în uşă. Când căzuseră primele bombe, baba asta, fugise la Adina s-o ia să se bage în adăposturi; deschizând uşa, o vede pe Adina îmbrăţişată cu soldatul, femeia îmbrăcată sumar într-o cămaşă de noapte scurtă sub namila de soldat care zăcea în sânge. Toată această întâmplare i-o povestise lui Nicu cu lux de amănunte pline de picanterie, determinându-l s-o urască. „Nu mai am nimic scump în ţara asta, prinţe, mă duc peste ea şi-o omor!"- îi spusese el lui Ghika. Apoi veniseră în Bucureşti la Băneasa, unde prinţul Ghika făcea servici la excadrila regală, furaseră avionul cu pricina, un bimotor uşor care putea să aterizeze oriunde, şi hotărâseră să fugă în Italia sau Grecia, la rudele lor. Mai întâi se vorbiseră să se retragă în munţi să opună rezistenţă sovieticilor cu alţi camarazi, nu mai avuseseră timp însă, trupele sovietice îi luase prin surprindere şi ei fugiseră hăituiţi din toate părţile.

Somnul Adinei la castel devenise tot mai agitat- să mai spună cineva că organismul omului nu are nişte antene invizibile care simt dramele sufletului- mai greoi, adesea se scula noaptea şi se privea în oglindă, corpul ei de odinioară cu rotundele lui forme lua din ce în ce proporţii scheletice, parcă ar fi fost bolnavă de rahitism, pântecele se deformase, şoldurile se lăţiseră, faţa i se pistruiase şi i se învineţise, carnea pe ea se buhăise şi se fleşcăise ca o cocă vărsată, uitată în albie. Cu câteva zile înainte avusese şi-un vis care o cam speriase : era cu Nicu pe o plajă, Coasta- de-Azur, sau cam aşa ceva, faleza era plină de lume pestriţă, italieni, francezi, germani, spanioli… Adina privea pe fereastră întinderea mării, avea geamul deschis şi bătea peste obrajii ei îmbujoraţi briza caldă a mării, de departe se auzea oftatul unei muzici divine, cineva jos, sub fereastra ei îi recita versuri din nefericitul Baudelaire, i le şoptea rar şi ea i le sorbea din gură , erau versuri din « Le mort des amants » :

Un soir fait de rose et de bleu mystique…

Nicu era pe plajă cu băiatul de mână, căci aveu şi un băiat, născuse şi făcuse un băiat cârlionţat şi frumos, copilul se juca cu picioruşele în nisip. Deodată, aşa din senin, apar trei câte trei, blestematele alea de avioane, în razele argintii ale soarelui, aluminiul lor lucea ca nişte oglinzi plutitoare pe bolta albastră a cerului. Ea a început să strige : „Nicule, Nicule !", dar Nicu

sta nepăsător cu copilul de mână în timp ce bombele cădeau peste mulţimea aceea înnebunită de spaimă. Nicu în loc să ia copilul de mână şi să vină la ea, l-a luat în braţe şi a fugit cu el în largul mării. Adina a coborât şi a luat-o la fugă spre ei, alerga printre explozii şi se mira cum de nu o lovesc, de fapt acele bombe nu loveau pe nimeni, săltau doar stropii de apă în slava cerului şi cădeau ca o ploaie binefăcătoare peste ei… La un moment dat a apucat-o cineva de mână, ea se întoarce din fuga ei şi-l vede pe Petre Ţăndrea, adică pe soldat, căci aşa îl chema, trăgând de ea, avea faţa desfigurată şi aceeaşi şuviţă de sânge care i se prelingea dintr-o parte a gurii, ieşise aşa din senin, din spuma mării, încolăcit de şerpi, în cealaltă mână avea un cuţit cu care o ameninţa . « Niculeee !- striga ea la bărbatul care tot fugea cu copilul în braţe peste valuri-scapă-mă, Niculeee, că mă omoară ! » Nicu , în loc s-o scape, s- întors la ea şi i-a făcut vânt în cuţitul soldatului. De durere ea s-a trezit ţipând: ,,auuu!"-şi când a privit pe fereastră a văzut luna care picura stropi de argint peste vârful copacilor ca-n nopţile somnambuleşti ale copilăriei ei…"O împuşc!- îi şopteşte Nicu prinţului Ghika- dacă nu-mi dă voie, o împuşc, dă-mi voie, curvă ordinală, mai faci şi pe mironosiţa ? Până când ai avut de-aface şi cu soldatul….Şi-acum faci pe nevinovata ! » Şi a lovit-o pe Adina cu cisma în burtă, femeia a simţit o durere groaznică dar a avut puterea să fugă după ei până în vale, plângând şi implorându-l s-o ia şi pe ea. "Să n-o împuşti!"- îi şopteşte prinţul Ghika- las-o-n plata lui Dumnezeu!" "Taci, că scoli lumea din somn, curvă ce eşti! Mi-a spus mie mătuşa Lili… »- repeta Nicu agitat, fugind pe aleea centrală spre lunca Bucovului unde lăsaseră avionul. Adina se agăţase de geamantanul lui şi trăgea cât putea. ,, Las-o pe mâna mea!"- îi şoptise prietenul lui. ,,Pleacă din faţa mea, porcule!"- îl apostrofează Adina, văzându-i intenţia lui mârşavă şi-i întoarse o palmă peste faţă. Nicu puse mâna pe trăgaci dar se gândi că se complică, îşi vârâ pistolul în buzunarul hainei şi în clipa următoare îi făcu vânt în iarbă, smucindu-i geamantanul din mână, îi repezi apoi aceeaşi cismă, de data aceasta cu o putere supraomenească, tot în burtă, şi femeia căzu neputincioasă în iarbă: ,,Na, zisese Nicu, căţea ordinară ce eşti!" Pe Adina o podidi sângele şi pe gură şi pe nas şi în iarba înrourată, o mare durere o lovi peste tot mijlocul, apoi ceva plăcut îi cuprinse toată fiinţa ei, un fel de stare de fericire care se instalează înaintea morţii în fiecare om şi apoi nu mai simţi nimic, intră într-o comă absurdă ca de altfel şi viaţa ei.

Urletul celor două motoare începu brusc cu ambalări puternice, avionul se ridică uşor în sus, părăsi lunca, după care peste tot pământul se aşternu liniştea, liniştea nopţilor de vară peste care domneşte atotputernica lună. Toate acestea Adina le percepuse ca pe un vis urât pe tărâmul dintre moarte şi viaţă.

30

Domnule locotenent, nu ştiu cum se întâmplă că unor oameni li se împletesc destinele- îi zise Ileana lui Gafencu la a doua sau a treia vizită a lui Ilie la ea acasă-ieri a venit de urgenţă la spital doamna Adina, nici nu a plecat bine şi s-a întors într-o stare gravă, e la urgenţă, doctorii îi dau puţine şanse de supraviţuire ! Dumneavoastră trebuia să plecaţi de două săptămâni, parcă Dumnezeu v-a ţinut s-o vedeţi pe doamna Adina !

-Şi la ce spital e?

-La Brâncovenesc ! Dar cred că o va muta de urgenţă la Băneasa…Să vă fac o cafea şi apoi mai vorbim !

Ilie rămase singur, Ileana dispăru în bucătărie, începuse parcă să-i piuie urechile de emoţii… Câţi ani trecuseră de când se despărţiseră ? De când plecase ea de acolo din satul ăla transilvan ? Încercă să şi-o amintească dar nu putu, îi uitase forma feţei, culoarea ochilor, corpul ei, glasul ei, privirile ei… Şi în definitiv ce mai căuta pe la ea ? Ultima imagine a lui despre ea rămăsese când ea se îmbrăcase ca un copil într-una din cămăşile lui şi se aşezase lângă el ca o pisicuţă. Erau în aceste gesturi ale ei şi naivitate dar şi calcule femeieşti..

-…dacă vreţi, reveni Ileana cu cafeaua, putem merge şi mâine s-o vedeţi, eu n-am să-i spun nimănui, doctorilor le voi spune că sunteţi o rudă mai îndepărtată…

A doua zi plecă de dimineaţă cu Ileana la spital. Aşa- zisul spital era băgat în mijlocul pădurii în clădirile unei unităţi militare, până acolo o şosea îngustă, proaspăt asfaltată te conducea întortochiat până la nişte sentinele care păzeau poarta.

-E un spital militar de campanie, preciză Ileana, trebuie să-i cerem voie domnului doctor că nu prea are voie oricine să intre aici.

„Ce-aş putea eu să-i spun Adinei, sau poate că nici nu mă mai cunoaşte, dacă se trezeşte, am să-i spun de ce n-am putut să-i răspund la scrisoare, am să-i povestesc toată viaţa mea de până acum, am să-i citesc poeziile pe care i le-am făcut pe front, am să-i spun despre prietenia mea cu Gafencu şi despre nenorocirea care s-a întâmplat la ei în casă, am să-i povestesc despre această Ileană în doliu prin ce a trecut după moartea soţului, am să-i mai spun cât a insistat ea să vin s-o văd, şi cum m-am înscris în divizia TV şi că, iată-mă, trăiesc şi continui s-o iubesc…Şi-am să-i mai

spun că mama mea a murit, a murit şi Dorina şi aş vrea să îngrop tot trecutul meu şi s-o iau de la capăt, să-i mai spun că vine toamna cu melancolia ei, o toamnă, care faţă de celelalte vine spre noi cu frânturi de bucurii, niciodată omul nu trebuie să dispere, iat-o pe fata asta, pe Ileana, nevasta lui Gafencu, deşi i-a murit bărbatul are gândurile ei, să-şi crească copiii, ăluia micu îi va pune numele Gafencu, în amintirea tatălui…"

-Luaţi-vă halatul, domnule ofiţer, îl trezi Ileana din gândurile lui, dacă vă întreabă doctorul să-i spuneţi că sunteţi o rudă mai depărtată… Aici toată lumea ştie că face parte din familia Câmpinencii, alaltăieri a vizitat-o şi cineva din partea Palatului… Le spuneţi că dumneavoastră veniţi de pe front şi nu ştiţi nimic…

Salonul bolnavei era improvizat din nişte cortine albastre de catifea veche, un mic pătrat în care Adina stătea singură pe un pat curat de campanie, la cap avea o noptieră din metal vopsită proaspăt în alb pe care erau nişte cutii cu medicamente şi numărul de ordine al ei, adică 33 ; aşa erau aici categorisiţi bolnavii, pe numere, îl trântise o infirmieră pe noptieră şi rămăsese acolo, e interesantă şi chestia asta cu numerele, gândea Ilie, atunci când numele se transformă într-un număr se trece în domeniul absurdului, de ce tocmai 33,număr nenorocit, fără soţ, fatidic… De ce trebuie s-o ţin minte pe Adina- se întreba Ilie în sinea lui- prin acest număr, s-o reduc la acest număr; poate că moare, eu, după moartea ei, trebuie să mă opresc la acest număr şi să-l transform într-o fată pe care-am iubit-o odată...

-Doamna Adina, o zgâlţâi Ileana, aveţi o vizită !-Doamna Adina!- îi şopti iară, de data aceasta cu o voce caldă, printre lacrimi, înduioşată de întâlnirea neaşteptată a celor doi şi de emoţia prin care trecea Ilie Georgescu care amuţise, nu găsea niciun cuvânt cu care să înceapă, cu care s-o strige, cu care să-i mângâie boala sau viaţa pe care o mai avea în ea… Doamna Adina…

Adina deschise ochii şi rămase cu irisurile rătăcite în faţa Elenei care-i repeta mereu:

-Aveţi o vizită, pe domnul Ilie Georgescu…

Bolnava rotea ochii peste tot cerul şi-i pironea undeva într-un colţ…Între timp veni şi doctorul şi , când o văzu cu ochii deschişi, exclamă, plin de bucurie: „În sfârşit, a scăpat! A pierdut mult sânge, zise el, a scăpat de hemoragie dar a pierdut şi sarcina…"

-Cum?!- se miră Ileana- era însărcinată?

-Bineânţeles ! În luna a treia sau a patra…Dumneata ce rudă eşti cu bolnava ?- se adresă doctorul lui Ilie.

-Sunt văr, domnule doctor, dar eu vin de pe front şi nu ştiu ce antecedente a avut ea şi nici nu pot afla, că voi pleca spre Valea Prahovei…cu unitatea…

- Soro Elena, hai să-i lăsăm singuri, unii bolnavi sunt foarte încăpăţânaţi, nu vor să comunice în prezenţa altor persoane ! Am avut un caz, o femeie, pe care o zăpăcise suflul unei bommbe, n-o atinsese nimeni cu nimic şi refuza să vorbească, sta aşa speriată şi se uita la mine şi n-aveam ce-i face. Să mă interesez de familia ei, mi-am zis, şi am dat un telefon la circa patru de poliţie şi ăia îmi spun că n-are pe nimeni, doar un copil mic care a apucat pe la vecini, foarte bine, îi încurajez eu, aduceţi-l pe ăsta aici şi i l-am pus bolnavei la cap, domnule, uite, parcă odată i-a luat Dumnezeu cu mâna, ce faci, tu, Mieluşică, nu ştiu cum dracu i-a zis ea şi a sărit odată la el şi până seara i-am dat drumul acasă., vezi, tu, organismul uman mai are şi secrete pe care noi, medicii, nu le putem bănui şi diagnostica şi să ştii şi dumneata că ceea ce nu poate face medicul, face natura, hazardul, Dumnezeu…

Ilie Georgescu se aşezase la capul bolnavei pe acea noptieră, îi prinsese o mână de-a ei într-a lui şi cu cealaltă îi mângâia uşor fruntea cu vârful degetelor, femeia îi simţi mâna rece ca un curent de apă de munte care o răcoreşte ,se mişcă un pic şi intră iară în lungul ei calvar.

- -Adino!- o strigă el încet, dar femeia părea că nu aude nimic, stătea cu ochii închişi, simţindu-se, probabil, bine sub mângâierile lui uşoare, Adino, repetă el, tot mai insistent, până când văzu că femeia mişcă un pic capul şi deschise ochii, nişte ochi mari, sălbatici, de vită rănită, pe care-i plimbă întrebător peste chipul lui Ilie şi care rămăseseră aşa ca într-un dulce extaz, vedeau ceva, cunoşteau ceva, nici el nu mai ştia ce să creadă, Adinooo!- o zgâlţâi el ceva mai puternic, sunt eu, Ilie Georgescu!- şi ochii ei se măriseră mai mult, şi rămăseseră ficşi ca ai unui animal tăiat, căruia îi agăţi capul în cui…

“Nu, părea ea să zică dând uşor din cap, nu eşti tu Ilie Georgescu, de ce vreai să m-amăgeşti?”

-Îţi jur, Adino, că eu sunt, şi se aplecă uşor peste faţa ei şi o sărută pe obraz, peste acel obraz palid, rece şi indiferent, eu sunt, Adino, am venit de pe front, trec mai departe spre Valea Prahovei şi-am venit să te văd, nu te-am uitat, fetiţa mea cea dragă, spune-mi o vorbă , două să plec liniştit mai departe…

“Nici-o grijă, parcă-i spunea ea, indiferentă, eu sunt surdă şi nu aud nimic, poţi vorbi până mâine că vorbeşti la pereţi, vorbeşti în pustiu…”

Când veni doctorul cu sora Elena îl găsiră pe Ilie Georgescu dezamăgit:

-Simţurile, domnule doctor, parcă ar avea simţurile paralizate!

-Nu e vorba de simţuri, altceva e la ea, a avut un început de paranoia, i-am găsit fişa de internare de la Brâncovenesc, după acea internare s-a produs ceva cu ea, o violenţă puternică, pentrucă i-am găsit uterul zdrobit şi fătul omorât pe jumătate, a avut şi o complicaţie cu plămânii dar i-a trecut, acum trebuie căutată boala în altă parte, în psihicul ei, ceva s-a asociat la ea cu paranoia că mi-a telefonat sora care o îngrija la Brâncovenesc că era tare vorbăreaţă… Mai încercaţi, domnule locotenent major, vom reveni mai târziu…

-O să mai încerc, dar cred că e zadarnic… şi iar rămase singur şi-şi aminti o scenă din grădina ei, când într-o seară sărise gardul, era pe înmurgite, o lună bezmetică aşa cum apare câteodată vara, lumina toată grădina, ei stăteau sub un nuc pe nişte fân, cosit proaspăt, o strângea în braţe ca pe un copil şi se sărutau şi deodată ea rămăsese încremenită şi se uita la el, fiinţă isterică, crezuse el atunci, mai auzise despre asemenea fete care rămân în neştire după astfel de scene de dragoste, fizicul lor le cere altceva, nu numai dragoste platonică…

Adina adormise, părea chiar că visează, somnul reface organismul, e un semn că sănătatea ei va reveni, trebuie să-i spună doctorului să-i administreze nişte şocuri, ceva, să-i deblocheze vreun centru nervos. Soarele se ridicase sus, căldurile verii încă nu se ostoiseră, barăcile în pădure erau plasate bine la umbra copacilor, peste pomi se aşternuse liniştea, o linişte bolnavă ca şi oamenii care stăteau la umbra lor. E sigur că ăla (adică Nicu Câmpineanu) a dat ortul popii în luptele de la Stalingrad sau şi-a făcut paşaportul şi a lăsat-o pe această femeie nenorocită, orice criză de fanatism se plăteşte, că auzise el de la colegii lui ce rol jucase Nicu Câmpineanu pe front…dar ce s-a întâmplat cu ea ? ce demon o stăpâneşte ? era aşa de senină în scrisori şi plină de speranţe, vorbea mereu de sfârşitul războiului… „Păcat că n-are gură că mi-ar povesti prin tot ce-a trecut…”

-Ce mai face ?- venise sora Elena întrebându-l uşor, aproape în şoaptă, ca nu cumva s-o trezească.

- Doarme !- răspunse el la fel.

- Doctorul insistă să mai rămâneţi…până la urmă i-am povestit şi lui istoria asta de dragoste dintre dumneavoastră şi doamna Adina şi a rămas înmărmurit, asta e poveste de roman, zice… Poate numai o amintire de dincolo de întâmplările prin care a trecut ea în ultimul timp o va readuce la viaţă…asta e părerea lui…

- Mai rămân , dar tare mi-e teamă că mâine dimineaţă vom pleca… Dar m-am gândit să-i las o scrisoare, poate cine ştie, se trezeşte şi o citeşte, n-o las aici în văzul lumii, v-o dau dumneavoastră că ştiu c-o păstraţi cu discreţie…Şi se aşternu pe scris, cuvintele cădeau netrebnice, dădeau năvală

ca şi sângele care i se urca la cap cu o viteză uimitoare şi apoi venea la inimă, forţându-i un ritm aiurea care nu mai ţinea cont de legile biologice. „*Iubita mea,* începuse el scrisoarea, vrusese să-i zică *Regina mea*, *rătăcită prin infern*, dar era prea prozaic, ar fi râs Elena de el*, în sfârşit, după atâta amar de timp sunt lângă tine, ce păcat însă că nu-ţi pot vorbi şi tu nu-mi poţi răspunde la toate întrebările pe care ţi le-aş pune despre tot ce s-a întâmplat în acest răstimp blestemat, sunt convins însă, îmi spune o forţă din afara mea că tu te vei trezi şi vei citi această scrisoare pe care o scriu acum sub emoţiile crude ale revederii noastre atât de tragice… Da, draga mea, reţin ultima noastră revedere, reţin şi ce am zis eu atunci când am intrat în cameră, Doamne- am zis- frumoasă s-a mai făcut, aşa obosită parcă este coborâtă de pe pânzele lui Rafael- şi apoi te-ai dezbrăcat şi ţi-ai luat o cămaşă de a mea, şi-apoi am pus masa şi tu te-ai aşezat greceşte în pat…* Între timp, Adina s-a mişcat iară, s-a întors într-o parte spre el şi el iar a strigat-o, „Adinooo!", a zgâlţiit-o uşor şi ea a deschis aceiaşi ochi mari şi cam tulburi, bolnavi parcă de albeaţă, şi se uita la el galeşă, îi lipsea doar vorba, ai fi zis că doar stă să vorbească şi nu poate, o reţine ceva… „Adinooo !"- o mai strigă el iară, de data asta cu un glas tandru- „sunt eu, Ilie Georgescu !" Zadarnic, părea ea să spună, totul e zadarnic, un hău enorm care o înghite încetul cu încetul, şi Dumnezeu, nepăsător, rămâne orb la toată ruga asta. Îşi aruncă ochii pe fereastră în ronturile din faţa barăcilor şi văzu nişte crizanteme mari roşii şi galbene, culese repede trei asemenea flori şi i le aşeză înr-un pahar pe noptieră.

…şi eu am venit lângă tine,- începu el să continuie- *şi te-am sărutat şi te-am întreb*at *de ce-ai venit şi tu mi-ai răspuns că ai venit hotărâtă să rămâi cu mine, am fost răutăcios, puteai să rămâi cu mine acolo poate aveam altă soartă…Dar nu dispera, va trece şi războiul ăsta şi vor veni pentru noi clipe frumoase şi vom recupera acest timp pierdut, ştiu, nu există suferinţă mai mare decât amintirea fericirii trecute, în timp de nenorocire…cine spunea aşa ceva ?, pare-mi-se că Dante, dar putem face din acea fericire trecută o fericire a prezentului…Există momente în viţa omului, cruciale, de care depinde existenţa lui ; un astfel de moment s-a ivit acum când războiul a luat o întorsătură favorabilă nouă, când din părinţii noştri n-a mai rămas decât umbra amintirii lor(o văd pe mama, săraca, venind la mine la şcoală cu legăturica cu mâncare la spinare, cu ochii ei blânzi şi dulci ca ai oricărei mame de pe pământul ăsta şi cum îmi desfăcea legătura şi-mi întindea un şervet şi punea pe el toate bunătăţile din lume, păstrate de ea cu atâta grijă, muncea pe rupte pe la toţi să mă ţină pe mine în şcoală, şi-a vândut şi iile din ladă ca să plătească taxele, ea a fost de acord să ne luăm, n-am ce-i reproşa, altele au fost cauzele, condiţiile sociale diferite din care*

veneam, eu m-am hotărât după ce te-am pierdut pe tine s-o iau pe Dorina şi, fără voia mea, s-a înfăptuit altă dramă…) Desigur că trebuie să mai aşteptăm, eu voi merge mai departe, voi lupta până se va elibera ultimul petec de pământ transilvan, voi veni acasă şi te voi găsi frumoasă şi dulce…(Doamnee , se lamenta Ilie Georgescu, de ce-i scriu eu toate acestea ei ? Dacă mâine vine soţul ei şi o ia de aici ? Am rămas un incurabil romantic, cred în toate prostiile din lume ! Această scrisoare poate că e zadarnică şi devine obiect de amuzament pentru alţii…)

31

După ce războiul luase o altă întorsătură, satul parcă se buimăcise. Vechii politicieni ca Dinu, care era primar, sau ca Mocănescu, se dăduseră la fund şi scoseseră capul de-alde Ion al Oaţii, un sărăcan şi un beţiv, Sandu lui Petre, al lui Stancu Juncu, Pâncu, Giurcă, Broscoiu, şi alţii ca ei. Primul comunist care venise în sat fusese Pălăriatul, ginerele lui Tache Dumitrescu, fostul legionar, tot el se lăuda prin sat că l-au chemat acolo la judeţ şi i-au zis : ,,Bă, Pălăriatule, alege-ţi între puşcărie şi comunişti, vrem să înfiinţăm acolo în sat o organizaţie PMR, tu vei fi conducătorul ei, te duci acolo şi-i chemi pe ăia de la Frontul Plugarilor şi să vă uniţi într-o organizaţie… Vrem să-ţi vedem roadele, în caz că ne trădezi, Siberia te mănâncă, acolo o să-ţi rămâie oasele…

Pe Linie forfota creştea în fiecare zi, aproape că oamenii se lipsiseră şi de mâncare şi stăteau pe şanţ şi discutau politică, maşina de Bucureşti a lui Dinu aducea veşti proaspete, mulţi bucureşteni, care fuseseră iepuraţi din poliţie şi din alte servicii, veneau acasă şi se apucau de plugărie, unii ca Toncescu o luaseră pe urma Câmpinencii, vânduseră tot şi plecaseră aiurea; Milea, jandarmul, făcuse şi el ciocu mic, îi trimisese vorbă Ionel al lui Stancu Juncu că are să vie în curând acasă să-i ceară socoteală de ce-i făcuse el lui taică-său şi maică-si atunci cu dezertarea, se vorbea şi de alegeri, la Bucureşti nu se mai ştia cine conduce, cică ar fi pus pe unul de la CFR în fruntea ţării cu ruşii în spinarea lui, ,,bă, fă aşa, bă, drege aşa…", regele era un fleac, nu-l mai băga nimeni în seamă, după arestarea lui Antonescu, comuniştii îl lăsaseră în plata domnului să se ocupe de motoarele lui pe-acolo pe la Palat, partidele politice tăceau şi ele în aşteptarea unei minuni care trebuia să vină din partea Americii, nu ne lasă ,ei, americanii în mâna ruşilor- ziceau ei- să avem răbdare; de pe frontul de Vest veneu veşti triste, alţi morţi şi alţi răniţi şi alte morminte proaspete, alte înmormântări care înfiorau satul…

-Să ştiţi şi voi, bă băieţi,- le spunea Radu Banii pe şanţ tuturor- când intră băzăunele în stup se zăpăceşte tot stupul!

- Şi cine este băzăunele, nea Radule, de te doare pe matale aşa?- îl întreba Leana lui Răţoi, luându-l cam în râs, poate o mai veni şi timpul altora, ce credeau ei, alde ăştia că o să dureze totul la nesfârşit ?

Radu Banii nu mai numea băzăunele dar toţi ştiau cine este şi tăceau din gură, auziseră de maşina neagră care venea noaptea şi te ridica de acasă, îţi punea nişte ochelari negri la ochi şi te duceau dracului nu ştiu unde şi

acolo te băteau până le spuneai şi ţâţa pe care ai supt-o. Toate astea se discutau la radio-şanţ de dimineţa până seara şi a doua zi se lua totul de la cap. ,,Că azi- noapte l-a ridicat pe cutare, care era legionar, ăla care mergea călare prin sat îmbrăcat într-o cămaşă verde şi cânta ,,trăiasă legiunea !", cu el au mai fost ridicaţi alţi patru, Ilie al lui Tănase, Ene Stancu, învăţătorul ăla de la munte, Sterie, şi Marin Bratu…" Pe la prânz trecea Milea cu un alai de copii cu Maglavid legat cu mâinile la spate în frunte, strigând cât îl ţinea gura, ,,băăă, mai furi, bă ?" , la spinare îi puseseră lui Maglavid un snop de grâu, din clăile pe care le furase şi-l plimba tumba prin sat să-l vază toată lumuliţa…,,Uitaţi-vă la el, ăsta e hoţul satului !"- zicea Milea, crezând că se spală de păcatele pe care le făcuse şi pentru care trebuia să dea socoteal ăstura noi care se sculaseră acum. Îl prinsese cu căruţa prin loturile comune plină cu snopi de grâu, îi ducea la arie, şi-l înfăşcase Prichindel, pândarul satului, şi cu doi locuitori care îl legaseră şi-l aduseseră la post. Milea, să facă şi el pe viteazul, îl plimba cu snopul la spinare tot satul în alaiul de copii care se ţineau după ei ca după urs.

Într-una din zile, Milea aduse Marinei lui Ioviţă o veste tristă, îi înmână un ordin prin care li se aducea la cunoştinţă că fiul lor, Grigore, a murit eroic în Munţii Tatra. Femeia la început nu înţelese despre ce este vorba pentru că n-auzea bine şi-i dădu să citească Polinei, fata ei cea mai mică, care sta în spate, lipită de fusta ei. Astă primăvară, în trecere cu unitatea pe lângă Bucureşti, Grigore primise două zile permisie pe acasă, strânsese toate rudele pe lângă el , le dăduse să mănânce marmeladă pe pâine şi le povestise cum îi luase din unitate, aşa neinstruiţi şi-i dusese pe linia de centură a capitalei să apere Bucureştiul de avioanele nemţeşti, fusese repartizat la o unitate de artilerie antiaeriană şi acolo primise botezul focului. Grigore se însurase înainte de armată şi-o lăsase pe nevastă-sa gravidă în luna a patra, între timp femeia născuse o fată şi el insistase pe la superiorii lui să-i dea drumul câteva zile să-şi vadă şi el fata. Cu taică-său, cu Ioviţă, se mai întâlnise în Bucureşti, chiar dormise cu el câteva nopţi la Ion al Micului şi Ioviţă îl sfătuise cum să se ferească de moarte că el avea experienţă din Rusia, să nu facă el pe viteazul şi pe eroul să-şi pună mintea cu inamicul că o viaţă are omul… Asta fusese ultima amintire a lor despre Grigore. În ziua plecării, Grigore îşi luase copilul în braţe şi toate rudele l-au condus până aproape de marginea satului pe drumul dinspre gară. Când se desmetici Marina şi înţelese despre ce este vorba, scoase un ţipăt atât de tare că se auzi din partea cealaltă a satului, fugise în grădină şi se jumulea ca o nebună, tăvălindu-se pe jos, prin iarbă , după ea o luase şi Polina cu Stanca, fetele ei, bocindu-se şi ele după exemplul maică-sii şi strigându-şi

fratele să vină de acolo de unde o fi el… Apoi telefonară la Bucureşti să vină şi Ioviţă să-i facă pomana şi înmormântarea creştineşte.

A doua zi sosi şi Ioviţă al lui Duran acasă, se învoise de la STB să vină să-i facă băiatului cele lumeşti. Acasă găsi jale mare, lume multă strânsă în curte, familia se pregătise de înmormântare, comandase un sicriu la Manole al lui Vladu, tâmplarul satului, aşternuse în el macate şi pusese hainele mortului, tăiase păsări pentru pomană, praporele flutura la poartă, iar Păsăroi cu sfeşnicul în mână, bucuros că are şi astăzi rost de mâncare, aştepta să se pună cât mai repede masa. Cât intră pe poartă, Polina care-l aştepta, începu să se jelească, adresându-i-se lui Ioviţă, ,,taticuleeee, l-am pierdut pe nenea, taticuleee, a murit în Tatra , taticuleee, ce ne facem noi fără el, taticuleee, că el era baza aici în curtea asta, taticuleeee !" Ioviţă începu să plângă şi el şi să blesteme răboiul ăsta, că mai bine îl lua Dumnezeu pe el acolo în Rusia decât să asiste la moartea propriului copil ; Grigore era sufletul gospodăriei că fetele astea se mărită şi se duc pe aci în colo şi el cu băiatul ăsta îşi trăia bătrâneţele…În Gheorghe, cel mai mic, n-avea nici o speranţă, ăsta era un derbedeu, umbla toată ziua prin sat după muieri, bea şi fuma ca un turc. Rău mai este şi Dumnezeu ăsta cu unii oameni, îi luă tocmai lui floarea de băiat, că unii habar n-au de război, s-au învârtit, au făcut ce-au făcut şi-au rămas acasă, că sunt bolnavi, că i-a reformat…

Veni şi popa Gogu, proaspăt mutat din altă parohie, în locul lui popa Gheorghe şi se începu slujba. Lisăndriţa se închina pe lângă tron, strigând în gura mare că ea n-a mai văzut înmormântare fără mort, dacă vine el de acolo de unde zic ăştia că a murit, te trezeşti într-o zi cu el la poartă şi vede tăbliţa aia în poartă, cum s-a mai întâmplat şi cu alţii… Cum să bagi tronul gol în biserică şi cum să jeleşti tu boarfele alea acolo ? Lumea o apostrofa să tacă din gură că a venit popa să facă slujba, nu e treaba ei să se bage peste oameni să le facă ea rostul şi socotelile. Cu popa venea şi preoteasa, era nelipsită de la pomenile din sat şi pe la astfel de ocazii se întâlnea şi cu amantul ei, Pârvu Ungureanu, aranjindu-şi întâlnirile de noaptea. Pârvu ăsta era preşedintele băncii populare, bancă ce-şi avea sediul în casele lui popa Gogu şi acolo se întâlneau ei, îl trimiteau pe popa la cârciumă şi ei rămâneau singuri, lumea vorbea că şi una din fetele lui popa e făcută tot cu el, că-i semăna leit . După slujbă se forma convoiul, mai întâi Păsăroi cu sfeşnicul, apoi Pârvu Ungureanu, cu praporele, căci el făcea şi pe ţârcovnicul pe la biserică, ajutând pe popa, apoi căruţa cu ce ziceau ei că e mortul, cu femeile ciopor pe tron jelindu-l, iar în urmă tot satul, bărbaţi , femei şi copii, înghesuindu-se să apuce banii aruncaţi pe la răspântii ; pe margine mergea Radu Belu cu goarna care cânta trist peste sat, ,,du-l, du-l,

du-l…" şi din când în când clopotul, „banggg, banggg, banggg", şi femeile, „aoleeeo, cutăriţăăă, cui laşi tu fata aia cutăriţăăă, cine o va creşte şi cine o va rostui şi pe ea în viţă, Doamneee ! Marinoo, Marinooo, ce blestem fu ăsta pe tine, Marinoo, să pierzi tu mândreţea de băiat, Marinooo !"

Acasă rămăseseră femeile care organizau pomana, Gigea, cumnata lor, strânsese mesele de prin sat şi le întinsese în bătătură, făcuse rost de vase să mănânce întregul sat, cum era obiceiul. Când venise Ioviţă se interesase şi de bărbatu-său, de Ionel al lui Duran, ce mai face şi-i spusese că face rău, s-a hotărât să vină şi el acasă, s-a săturat să tot umble prin străini, îl mai reţine fata aia cu şcoala ei, că i-a găsit şi pe ei şcolile în timpurile de azi, ei, neam de neamul lor, au trăit fără şcoli şi-au trăit bine, au avut ce mânca şi ce bea la Duran.

După ce au îngropat ceeace ziceau ei că e mortul, lumea venea şi se aşeza la pomană, începeau cu ţuică, „Dumnezeu să-l ierte pe mort !" şi „Dumnezeu să primească !", şi oamenii îşi deslegau limbile şi spuneau vrute şi nevrute dându-şi vânt tot despre timpurile astea…că s-a răsturnat lumea cu susu-n jos, că l-a ridicat pe Aristică maşina neagră, că se va face reforma agrară şi le va da pământ numai ălura care luptă în Apus şi la toţii săracii, că vin mulţi de la Bucureşti iepuraţi să se apuce de plugărie, că Adina lui popa e pe moarte la Bucureşti la spital, ce soartă avu şi asta, îi muriră părinţii, se mărită cu al Câmpinencii, ăla s-a dus în p…măsi şi ea, săraca a rămas să tragă ponoasele…Apoi se punea supa de găină şi oamenii mâncau cu poftă, se-auzeau cefănind, doar lingurile făceau zgomot pe marginea străchinilor, Ion al Badii striga din capul mesei că el vrea pământ în lunca Bucovului ; „te-ntrebă cineva ,Ioane, unde vreai tu pământ ?, proşti mai sunteţi, gaicăăă, visaţi cai verzi pe pereţi, ia şi mănâncă şi taci din gură !"- i-o retezase Anica lui Radu Banii. Ioviţă se cam cherchelise, scosese butoiul cu vin şi-l pusese pe masă, îl păstra să-i facă nuntă în toamnă, zicea că un băiat ca lumea a avut şi el şi dacă n-a vrut Dumnezeu cu el…să-i facă şi el o pomană să se ducă pomina…Popa Gogu se cherchelise şi-i dădea zor cu biblia lui că e şi asta o poruncă de la Dumnezeu, că s-a înrăit lumea şi se mănâncă precum câinii ; preoteasa, lângă Pârvu tăcea mâlc şi-i făcea cu ochiul că ar fi cazul să plece acasă. „Eu mă duc, Gogule, acasă să dau la porci şi la raţe, tu s-o dai năibii de băutură şi să vii acasă mai repede !", îi spunea ea lui popa, aşa ca să se afle-n treabă şi ca s-o audă lumea şi ea se furişa tip-til pe lângă gard şi se ducea prin grădină unde avea vorbă să se întâlnească cu Pârvu Ungureanu prin glugile de coceni. Că vorbea lumea de ea că s-a făcut de râs, a trimis-o popa odată la Bucureşti pe la fete, că le avea la şcoli acolo, şi ea s-a agăţat de şoferul lui Dinu şi a trăit cu el în Bucureşti o săptămână, o

vedeau nişte vecini din sat cum îi scutura ăluia păturile dimineaţa pe balcon.

După ce-şi potoleau foamea, oamenii, unul câte unul o luau spre casele lor, lăsând curtea lui Ioviţă pustie. Zicea Păsăroi : „Doamne, Doamne,-se închina el- ce grijă ai tu de robii tăi, mai dă şi mâine o astfel de pomană că bună a fost !…”

32

Ilie Georgescu plecase noaptea cu unitatea din Bucureşti cu acelaşi mărfar cu care venise, zadarnic l-a mai aşteptat sora Elena care veghea zi şi noapte lângă Adina şi se ruga la Dumnezeu să mai facă o minune cu ea. Şi minunea se întâmplă, era pe luni sau pe marţi când se iscă din senin o dimineaţă frumoasă cu un soare strălucitor, dacă nu ştiai că e sfârşit de septembrie ai fi zis că trăieşti în miezul verii, cu dimineţile acelea fantastice ţesute cu fire de argint prin care străbat razele soarelui care mângâie trecătorii şi scoală toată natura la viaţă. Acum treceau filtrate prin crengile unui stejar bătrân şi cădeau jucăuşe prin camera Adinei, mângâindu-i faţa şi ochii. Mai întâi Adina a deschis ochii, de data aceasta calmi şi senini, fără niciun pic de umbră pe ei, ca un cer limpede de vară, a plimbat privirile prin toată camera şi apoi a şoptit uşor, către Elena, parcă surprinsă că ce e cu ea aici, ,,apă, repeta ea, a-pă !", avea o voce stinsă care venea de undeva din fundul pământului…Sora Elena s-a repezit la ea şi a sărutat-o apoi i-a întins un pahar cu apă pe care Adina l-a sorbit pe nerăsuflate, ai fi zis că vine de undeva, de departe, şi este bântuită de o mare sete şi a mai cerut unul şi încă unul…

-Ce s-a întâmplat cu dumneavoastră, doamna Adina ?- o întrebă sora Elena, curioasă să afle care fusese cauza de revenise iar în spital în halul acesta.

-Nu ştiu, soră, nu ştiu, ştiu că eram acolo la castel, la ţară- bănui că dacă mi-aţi zis doamna Adina ştiţi cine sunt, era seara târziu, o nopte blestemată, eu singură în mijlocul pădurii…Bărbatu-meu era în război, cred că cineva, o mătuşă a lui, i-a spus ceva urât despre mine că a venit noaptea cu un aviator şi m-a luat la bătaie, mi-a dat şi cu cisma în pântece !

-Bruta ce este !- a scrâşnit Elena din dinţi-v-a omorât şi copilul…

-Cum, am fost însărcinată ?

-Nu ştaiaţi?- rămase Elena surprinsă.

-Nu!- rămase Adina pe gânduri.

-De ce v-aţi trezit tocmai acum? Cât a stat la capul dumneavoastră domnul Ilie Georgescu să vorbească cu dumneavoastră, cât a insistat, sărmanul…

-Cum ?- rămase ea mirată- a fost Ilie Georgescu aici ? De unde a ştiut el că sunt eu aici ?

-E o întreagă poveste, doamnă, Ilie Georgescu a fost pe front cu bărbatu-meu şi i-a povestit despre dumneavoastră…şi Elena începu să

plângă, a venit pe la el, doamnă, şi l-a găsit mort…şi eu i-am povestit despre dumneavoastră cum v-a prins bombardamentul şi-aţi stat aici în spital…V-a lăsat aceste flori şi-o scrisoare…a plecat tare îngrijorat…

-Tot romantic a rămas…,l-am şi visat… şi Adina începu să plângă şi ea.

-Nu mai plângeţi, doamna Adina! Mă duc să-i spun şi lui domnu' doctor şi să vă aduc ceva mâncare că sunteţi tare slăbită…

-Prin ce lumi aţi colindat, domniţă?- glumi doctorul, venit să vadă minunea-minunilor.

-Nu ştiu, domnule doctor !- îi răspunse Adina obosită.

-Să mănânci şi să te odihneşti, într-o săptămână trebuie să te punem pe picioare…- o sfătui doctorul, care se mira şi el în sinea lui câte forţe latente zac într-un om şi medicina modernă nu le cunoaşte, habar n-are de ele! Eu cu sora Elena avem treabă, mănâncă şi citeşte-ţi scrisoarea în linişte!

Adina rămase singură cu scrisoarea în mână, vru să amâne cititul după ce va mânca ceva, se simţea sleită de puteri, dar nu putu, despături hârtia şi începu să citească : « *Iubita mea*…Era surprinsă, niciodată nu-i zisese el, *iubita mea,* o mângâiase simplu, *Adina mea*, sau, *Adinuţa mea,* sau mai simplu, *Dragă,* o singură dată îi scrisese, *Regina mea cea rătăcită prin infern*, ce-o fi înţeles el prin infern ? căci într-adevăr fusese infern toată viaţa ei…Auzise ea un proverb de la o ţărancă bătrână, maică, cine n-are noroc dimineaţa, n-are toată ziua, tot fără noroc moare. *Niciodată în viaţa mea n-am crezut că o să ne reântâlnim în aceste tragice condiţii*… Adina citea şi se întreba cum va mai ridica ea ochii în faţa lui după greşelile pe care le făcuse, măritându-se cu Nicu Câmpineanu…*Trebuie, draga mea regină, să se limpezească cerul atât de învolburat al inimilor noastre, trebuie să devină senin şi curat ca şi visele noastre de odinioară, eu cred în viaţă, mai ales după terminarea măcelului prin care am trecut şi mai trecem, e totul ca o purificare care va veni şi ne va mântui de toate relele prin care am trecut…* » « Eu nu mai cred, dragă Ilie », îngâna ea într-un dialog imaginar cu el. În lunga ei agonie visase un vis de care acum îşi reaminti, era acolo în Transilvania cu el, îi făcuse o vizită ca atunci şi rămăsese cu el. Şi îşi făcuseră o casă din bârne pe coama acelui deal unde stătuseră ei şi se iubiseră pe acea poieniţă plină cu toate florile de pe pământ, seara stăteu pe iarbă sau pe fânul proaspăt cosit, cu faţa în sus şi numărau stelele, la fiecare douăzeci de stele îşi dădeau unul altuia câte un sărut şi-şi făcuseră socoteala că n-ar mai termina cu săruturile dacă ar sta să numere toate stelele de pe boltă, apoi o luau prin lumea lor de basm în care-şi imaginau că sunt rege şi regină peste un regat imaginar şi fugeau ca nebunii în apa unui râu care curgea prin apropiere şi se scăldau şi se

îmbrăţişau şi se topeau unul în braţele altuia. Acolo în casa aia de bârne născuse ea un plod frumos…. ,,Aoleooo, Doamneee, copilul este necaz !”- îşi aminti ea ce-i spunea maică-sa, preoteasa, dar ce necaz- se gândea ea- şi cum nu ştiusem şi eu că sunt gravidă, sau ştiusem şi nu luasem în seamă toată chestia asta, mai ales după bombardament…Şi copilul se făcuse mare, parcă mai avusese ea un astfel de vis cu un astfel de copil, ca la trei ani aşa cu nişte obraji bucălaţi, un băiat dolofan, alerga de dimineaţa până seara prin poiene şi prin pădure… În celălalt vis, Nicu fugise cu el în valurile mării, acum alerga ca nebunul să prindă fluturii care se-aşezau pe flori, în zadar îl striga maică-sa, ,,Ilie, Ilie !”, că tot Ilie îl chema, ca pe taică-său, ,,stai la locul tău, Ilie, că vine taică-tău de la şcoală“- taică-său era la şcoală- vezi- şi când venea el îi sărea în braţe, ,,hai, tati, să prindem fluturi că aşa mi-ai promis”, ,, hai, Adino, şi tu !” şi se iau câte trei de mână şi fug prin poiană până în pădurea din apropiere şi băiatul scapă de lângă ei şi fuge printre nişte tufani, ,,tati, tati, veniţi la mine să vedeţi pe muma pădurii !” şi fug într-acolo s-o vadă, era o femeie hâdă şi urâtă şi pe Ilie , când o vede, îl trec sudorile, nişte reci şi sălbatice fiori, ,,asta nu e muma pădurii, asta e Dorina, voi nu vedeţi cum ameninţă din acel picior ? asta mă urmăreşte…” - aşa zisese Ilie, asta fusese ultima lui vorbă şi visul se destrămase…Ce vise nenorocite, tremumura Adina toată. De ce tocmai acum îi ieşise în faţă Dorina asta ? Când era copil, auzise şi ea de drama prin care trecuse, se dusese vestea peste tot satul cum îi tăiaseră doctorii picioarele şi cum mergea în cârjele ei de lemn, cum apăruse ea la şcoală în acele papainoage şi cum se uitau copii la ea şi râdeau de ea : ,,vine schioapa pe cărare/ cu ghiozdanul la spinare…” şi cum se urâţise ea de-alungul vieţii…,,Cum de o luase Ilie, Doamne ?”- se întreba Adina acolo în patul ei.

Ploua cu frunze moarte peste pădurea aceea, o romanţă tristă şi banală, cântată de cineva nevăzut : *,,îţi mai aduci aminte*, *doamnă ?/ era târziu şi era toamnă…”* De departe se vedeau venind nori grei care învăluiau zarea, vântul în vârteje lua frunzele şi se războia cu ele, precum un roi de fluturi beţi care se zbăteau la geamul ei şi cădeau morţi, căptuşind potecile. Se lăsase seara, luna beteagă ieşa rar printre buzele norilor, revărsându-şi veninul auriu peste umbrele copacilor, sonorităţi vagi, clopote de biserici, zbierete de mioare, susur de frunze bătue de vânt, glasuri de păsări sălbatice, se auzeau în urechile ei, amestecându-se cu imaginea cerului războinic în care norii deveneau arătări înspăimântătoare, toate acestea o duceau într-o altă lume, lumea de dincolo de viaţa ei…

33

Ilie Georgescu plecase noaptea cu unitatea pe Valea Prahovei şi nu mai avusese timp să dea pe la Adina pe la spital. De fapt nu mai avusese timp nici să-şi amintească de ea că ordinele îl luaseră prin surprindere, trebuia să treacă cât mai repede Carpaţii în Transilvania unde nemţii opuneau o rezistenţă acerbă. Cerul învolburat, plin de ciori, şi o natură tristă de toamnă îi insuflă o tristeţe pe care nici el nu o înţelegea. Dar şi tristeţea trecu şi mai repede când fuseră puşi faţă în faţă cu inamicul : începură să sape amplasamente, să pregătească focul de artilerie, să întindă cabluri telefonice într-o viteză uluitoare. După semnarea convenţiei de admistiţiu la 12 septembrie România se angajase să lupte împotriva Reichului cu aproape 16 divizii, cuprinse în frontul 2 ucrainean. Românii, având proaspăt în minte Dictatul de la Viena se năpustiră ca o vijelie peste armatele nemţeşti şi hortiste care se agăţau de fiecare deal şi de fiecare fir de iarbă. Colac peste pupăză, comandamentele erau conduse de ruşi şi de multe ori se dădeau ordine contradictorii ce afectau unităţile româneşti din prima linie. Ilie era tare nemulţumit că unitatea lui era băgată în vâltoarea focului, după care rămânea descoperită în faţa inamicului, fără să-i vie în ajutor, aşa cum se promitea, unităţile sovietice sau cele româneşti. Nu cunoştea bine nici rusa şi comisarii lor săreau adesea peste gradaţii români şi transmiteau ordinele direct trupei prin translatori de ocazie care fuseseră prizonieri şi se înrolaseră în divizia TV. Ăştia nu prea îi vedeau bine pe gradaţi, voiau să se remarce ei şi ruşii îi încuraja acordându-le decoraţii sau ridicări în grad, pe deasupra conducerii armatei române. Aşa se făcu că Ilie Georgescu intră în conflict cu un fost caporal din Silişte pe care ruşii îl ridicaseră la gradul de maior. Maiorul Drăgănescu Marin, fost grad inferior pe frontul din Răsărit, acum îl comanda pe el, locotenentul Ilie Georgescu, care era ofiţer TR şi cunoştea toate secretele războiului. Şi nu i-ar fi părut rău dacă ordinele pe care le dădea ăsta ar fi fost raţionale; fără nici-o pregătire militară, te trezeai cu el că-şi băga nasul să calculeze el distanţe şi înălţimi fără niciun instrument de artilerie şi trăgea cu obuzele aiurea, fie pe câte un sat, fie prin pădure. De data aceasta trăsese chiar pe punctul de comandă al unităţii omorând trei calculatori şi un telefonist şi tot el făcea pe scorţosul că tunarii nu reglaseră bine obuzierele.

La forţarea Mureşului ajunseseră noaptea, o noapte neagră, fără lună, fără stele, îţi scoteai ochii cu mâinile de întuneric ce era, soldaţii erau

extenuaţi şi se aşezaseră prin adăposturi să se odihnească. Pe jos, clisă de noroi, merseseră cu tunurile mai mult împingându-le cu piepturile şi se noroiseră ca porcii. În depărtare câteva trasoare spintecară zarea. De Ilie se apropie un soldat şi-i şopti la ureche:

-Dom' lent !

-Ce e soldat ?- întrebă Ilie curios, bănuind tragismul din glasul ostaşului.

-Eu îl împuşc !

-Pe cine, mă ?

-Cum pe cine ? Pe măgarul ăla de maior care ne omorâ camarazii ! Eu mă duc şi-i trag un glonţ în cap… Să se ducă în p…mă-sii la ruşii lui să-l înveţe meserie…

-Măă, tu eşti oltean ?

-Oltean, dom' lent !

- Eu ştiu că voi, oltenii, sunteţi ambiţioşi, dar aici suntem în război, soldat, ordinele se execută, nu se discută ! Răspunde fiecare de ordinul pe care-l dă.

- Răspunde pe dracu ! Până răspunde el, ai noştri se treziră morţi, săracii…

Ilie începuse să picote, îl apucase toropeala, nu dormise de trei nopţi, n-avu ce să-i mai răspundă soldatului, băgă nasul în gulerul mantăii şi începu să sforăie. Vise aiurite cu oameni morţi se derulau în capul lui ca pe o peliculă de film, urlete, focuri de arme, chipuri de oameni sfârtecaţi de obuze, un întreg infern care-i popula fiinţa. Şi somnul lui nu dură mult căci fu întrerupt de câteva avioane care trecură razant cu pământul şi-i curăţa cu mitralierele ca pe iepuri. Aruncau întâi nişte bombe luminoase cu ajutorul cărora îi vedeau ca-n palmă, după care îi luau la mitralierat . Până să se desmeticească ei bine, bateria lui fu aproape decimată, mai scăpaseră câţiva care se adăpostiseră după un dâmb de pământ şi el care băgase nasul în pământ şi rămăsese acolo cu mâinile după ceafă. Noaptea aceea fusese un dezastru, bateria lui se desfiinţă prin ordin de front şi cei rămaşi fuseră repartizaţi la unitatea de pontonieri care pregăteau trecerea Mureşului cu nişte şalupe de cauciuc. Treceau dintr-un infern în altul ca-n cercurile dantești ! Se organizaseră grupe de câte şapte soldaţi în fiecare şalupă şi trebuia să treacă spre dimineaţă apa prin nişte coclauri neumblate pe malul celălalt şi să ia prin surprindere pe inamic. Apa era permanent monitorizată cu nişte reflectoare care se plimbau pe suprafaţa ei atât de ei cât şi de nemţi. Aici îşi va găsi el moartea- gândea de data aceasta cu regret- scăpase până aici doar cu o rană mică la picior, acum n-avea să mai scape ! Şi în definitiv ce mai conta viaţa lui când zeci, poate sute de vieţi, muriseră în acest

război ? Dispăruseră oameni care aveau copii şi neveste şi erau aşteptaţi acasă, pe el cine-l mai aştepta ? Şi ce e o viaţă în plus şi aia amărâtă ? Îşi trăsese raniţa în faţă, puşca mitralieră pe umărul drept, îşi pipăise carnetul cu însemnări pe care-l pusese în buzunarul secret al vestonului şi-şi făcuse semnul crucii, după care se urcase în şalupă. Era sigur că ei sunt nişte oameni de sacrificiu…Să te arunci în faţa inamicului, fără a mai avea o şansă de scăpare era o curată nebunie. Plecaseră spre dimineaţă pe la cântatul cocoşilor, se-auzea în sat câte un cucurigu şi plescăitul lopeţilor, o luaseră pe lângă mal prin nişte tufişuri, trebuia să se strecoare prin stufăriş, să urmeze firul apei până trec dincolo, pe malul celălalt, sub un dâmb, acolo trebuia să se organizeze în grupe de câte şapte, s-o ia prin porumburi târâş şi să atace inamicul care era cartiruit la marginea satului.

Pe la jumatea apei însă au fost descoperiţi şi au fost întâmpinaţi cu un baraj de foc de mitralieră care le-a dezumlat toate şalupele, mulţi au căzut morţi în apă, iar răniţii şi cu cei rămaşi în viaţă s-au răspândit înot pe suprafaţa apei. Ilie scăpase şi de data aceasta, urcase dâmbul ud fleaşcă şi o luase prin porumburi, îşi chemă camarazii care mai rămăseseră în viaţă şi se organizară în grupuri mai mici, trebuiau să atace succesiv, să bage spaimă şi derută în inamic, după care intervenea grosul trupelor. Muniţia lor era limitată şi trebuia folosită raţional. În mersul lor târâş se făcuseră ca porcii de noroi, hainele erau ude, iar unii dintre ei renunţaseră şi la raniţe. Primul foc l-a tras el, ieşise din lanul de porumb şi zărise pe drumul care intra în sat trei maşini nemţeşti trase lângă şanţ, soldaţii se încălzeau la foc şi vobeau în şoaptă. Când s-au văzut descoperiţi, au abandonat maşinile şi au fugit. Focurile de puşcă mitralieră s-au înteţit, au început să tragă şi obuzierele, după care ruşii băgaseră în funcţie catuşele lor care erau spaima nemţilor. „Înaintarea !”- se auzea peste tot- şi glasuri pline de bucurie răzbăteau în acea dimineaţă până hăt departe peste satul pustiu.

Al câtelea botez al focului fusese acesta ? Ilie nu mai le ţinea socoteala, se avânta nebuneşte în luptă, nu-i mai păsa de viaţă, la Carei juca la cărţi cu soldaţii în iureşul focului, era o nebunie curată, se dezlănţuia în ei o bucurie fără margini când vedeau ţărani îngenunchiaţi , sărutându-le mâinile… Întindeau hore şi sârbe şi jucau îndrăcit la muzica unui acordeon sau a unei viori, trecând pe lângă ei şi câteodată şi prin ei câte un glonte.

Trecerea graniţei în Ungaria, apoi în Cehoslovacia era o bravură care li se părea de neânchipuit… Să-i fugăreşti pe nemţi cu maşina lor de război irezistibilă…şi ruşii se bucurau, ei o ţineau una şi bună : „poideom na Berlin ! poideom na Berlin…” Ce Dumnezeu îi ajutase pe ei să ajungă acolo ? Ce Dumnezeu îi salvase lui viaţa în atâtea împrejurări ? Sunt

întrebări la care nu putea să mai răspundă. Omul are resurse în el nebănuite care, folosite raţional, îl fac zeu şi-l ridică deasupra tuturor fiinţelor…

34

Satul se buimăcise şi nu ştia ce se petrece cu el.

Oameni care până acum nu scoseseră capul la lumină, se plimbau mândri pe Linie şi răspândeau veşti care mai de care mai trăznite. Ion al Oaţii venise din război cu două săptămâni înaintea lui Ilie Georgescu şi în loc să tragă şi el acasă ca tot omul să se dezbrace de hainele alea soiase, să se spele şi să se despăducheze de mizeriile războiului, a tras direct la Primărie şi s-a luat de gardistul Pandele, care era nevinovat : « Bă, chiorule, unde este, bă, primarul ăsta al vostru, ţărănistul ăla, care se da mare şi tare ? » Pandele tremurând îl întreba cu glasul lui ascuţit : « De ce mă faci, mă, nică, tu pe mine chior, de ce râzi de mine ? » « Lasă-te, domnule, de iordane şi spune-ne unde este primarul ăsta al vostru, nu ne lua pe noi cu chestii de-astea ! »

Şi trântise puşca cu care venise acasă din război pe masa primarului ca semn că lui nu-i e frică de nimeni, accentuând acel plural al politeţei cu care Pandele, prin natura meseriei, era obişnuit de primarii, prefecţii şi subprefecţii pe care-i petrecuse de-alungul carierei lui de om de serviciu. « Este prin sat, poate pe la Șoarice să bea o ţuică, de unde să ştiu eu unde este ? » « Dă-mi cheile alea în coa' şi du-te dracului la el şi spune-i să-mi dea puterea ! » Pandele îi aruncase cheile Primăriei şi o luase tip-til pe lângă gard după primar să-i spună ce păţise. Lisăndriţa, care sta ţanţoşă pe şanţ să mai afle ce şi cum, îl întrebă: „Un' te duci, nea Pandele, că prea eşti supărat aşa?" „În dracu, acolo mă duc, îl caut pe dom' primar Dinu că a venit Ion al Oaţii din război şi-i cere puterea!" „E-tă al dracului, nu mai are putere şi acu vrea să i-o ia pe-a lui dom' Dinu!", şi Lisăndriţa răspândi repede veste în întregul sat că sărăcanul ăla de Ion al Oaţii vrea puterea de la domnu' Dinu. Cât ai bate din palme, oamenii se înfăţişaseră în faţa Primăriei să vadă şi ei minunea-minunilor, pe Ion al Oaţii, primar. Între timp venise şi Dinu cu Pandele după el şi intrase în Primărie, îl găsise pe Ion al Oaţii instalat în scaunul lui cu puşca pe masă. „Să-mi dai cheile de la birouri şi să-ţi iai tălpăşIţa din Primărie, ai auzit, domnule Dinu?" « Eu nu-ţi dau nici-o cheie, Ioane, eu sunt primarul ales, când s-or face alegeri şi vei fi ales tu, atunci ţi-o dau ! » « Cin' dracu te-a ales pe dumneata aici ? L-aţi ales, voi, mă, proştilor ?",- se adresă el oamenilor din faţa localului care aşteptau să vadă ce face năvlegul ăsta . Oamenii, surprinşi de curajul lui tăcură mâlc, la început nu ştiură ce să mai creadă, ordinea nu se răstoarnă aşa dintr-odată, se vorbea de un nou guvern, de reforma agrară, de alegeri, de una , de alta, dar ordinele trebuiau să vină de la Bucureşti, nu să facă, el , Ion al Oaţii ce-i

taie capul. « De ce tăceţi, băă, proştilor, l-aţi ales sau nu l-aţi ales?,- se adresă el celor din faţă-şi făcu o pauză rotindu-şi privirile peste capul lor- c-aşa aţi tăcut o viaţă întreagă şi-am ajuns să ne-ngenunche d'alde ăsta ! » Şi ridică capul spre Dinu care rămăsese înmărmurit de atitudinea lui.

A doua zi sosi de la Prefectură prefectul şi cu unul nou căruia toţi îi ziceau „tovarăşe pretor", o namilă de om cu nişte pantaloni bufanţi pe el şi cu o cămaşă neagră la care sta descheiat până pe sub burtă, ieşindu-i prin deschizătura ei un păr negru şi cârlionţat care mirosea a năclăială; veniseră cu o maşină a Prefecturii, opriseră în faţa primăriei şi trimiseseră după Ion al Oaţii să vină să discute cu ei. După ce discutară ei câteva minute îl urcară pe Ion al Oaţii în maşină şi plecară la conac. O găsiră pe Adina singură, femeia venise de curând de la Bucureşti şi acum se odihnea după boala ei. Noul pretor, pe nume Ilarie Zincu, numit provizoriu în locul vechiului pretor pe care-l dăduseră afară din cauză că nu fusese de acord cu politica lor, începu să vorbească, scoţând vorbele din gură ca jonleorii de la circ care scot pe gât panglici interminabile :

« Ce e, boieroaico, ce te uiţi aşa la noi, ce, n-ai mai văzut oameni ? - şi înghiţea vorbele şi iar da drumul la o rafală- noi, adică eu, tovarăşul Prefect şi cu tovarăşul Ion vrem să punem la punct problema pământului, adică nouă să ne spui franc cât ai ca să ştim cum facem, iar dumneata, tovarăşe Ion, trebuie să ne prezinţi o situaţie cu toţi ostaşii care-au luptat împotriva hoardelor fasciste şi cu toţi săracii să le dăm pământ să-l muncească ! De-acum pământul e al celor ce-l muncesc ! Clar, tovarăşe Ioane ? » "Clar, tovarăşe Ilarie!"- răspunse Ion al Oaţii, luând poziţia de drepţi în faţa lui. Venise îmbrăcat cu aceeaşi manta cu care fusese pe front deşi afară era cald şi urca scările la castel având senzaţia marilor înfăptuiri, avea în capul lui câteva lozinci învăţate de la politrucii sovietici care în timpul liber îi îndoctrinau cu învăţătura marxist- leninistă, învăţătură pe care trebuia s-o aplice acum pe teren. "Deci ea e boieroaica?"- relua pretorul întrebarea privind tablourile de pe pereţi şi luxul acela de la castel. Adina tăcea, nu ştia ce să mai răspundă, schimbă câteva priviri cu Ion al Oaţii care o cunoştea şi de la care se aştepta să-i ia apărarea, să le spună adică situaţia ei, că nu ea e boieroaica, că ea este o victimă, că boieroaica Eliza Câmpineanu plecase, adică fugise în Grecia ei şi fiul ei, Nicu Câmpineanu, după ce o bătuse , plecase şi el aiurea… « Dumneaei e nora, tovarăşe pretor, are o situaţie aparte ! » , răspunse Ion al Oaţii, după o lungă pauză. « Noră, nenoră, tot rudă cu ei este ! »- zise prefectul care până atunci tăcuse. "Fără sentimentalisme, tovarăşe Ioane!"- îl apostrofă pretorul care-şi băgase nasul în nişte rafturi cu cărţi şi le răsfoia filă cu filă. « Ce e cu astea ? »- se repezi pretorul la ea cu câteva cărţi în mână în care era vorba despre Hitler şi

despre Antonescu. « Sun nişte reviste aduse de fostul soţ de la Bucureşti ! »- îi răspunse Adina. « Rafturile astea sunt burduşite cu cărţi burgheze ! - se miră pretorul- tovarăşe Ioane, cheamă omul de serviciu de la primărie, să ia şi nişte gaz într-un bidon, aici e o întreagă propagandă împotriva noii orânduiri pe care vrem s-o făurim, cheamă-l să la dea foc!" Între timp în curtea castelului se adunase ceva lume care auzise de la primar că se face o comisie care va aplica refoma agrară şi venise să ceară şi ei pământ, că se ia pământul de la bogaţi şi se dă la săraci, că destul au muncit pe moşia Câmpinencii, că Ion al Oaţii este preşedinte al acelei comisii, amărâtul ăla care nu ştie să scrie şi să citească şi care se tot tovărăşeşte cu pretorul ăla, ce dracu pretor o mai fi şi ăsta pe care nu dai doi bani pentru că numai a pretor nu seamănă ; pretorii, alde Mişu Slăvescu sau Bălăceanu veneau îmbrăcaţi cu ţoale de oraş cu cravate, cu cămăşi spălate şi scrobite şi călcate, nu ca ăsta despuiat jumătate, cu flocii pe piept… Satul auzise , deci, de această comisie şi veneau cu mic cu mare pe porţile principale ale conacului, Ion al Oaţii, care între timp sosise cu un bidon de gaz cu Pandele după el,rămăsese surprins, văzând câtă mulţime vine în urma lui, şi ca să facă mai pe viteazul, el, cu mâna lui, deschise fereastra şi începu să arunce cărţile din rafturi pe geam.

« Bine, dar cu ce sunt vinovate bietele cărţi ? - îngână Adina mai mult pentru ea- mai bine le dădeam la şcoală ! » « Bă, Marine, strigă Ion al Oaţii la un ţăran care sosise printre primii- ia tu bidonul ăsta de gaz şi du-te şi dă-le foc ! » După cărţi urmară tablourile Câmpinenilor, scosese un briceag din buzunar şi mai întâi le înţepa ochii apoi le arunca pe fereastră, erau Nicu Câmpineanu cu maică-sa la Paris, înrămaţi auriu în lemn de palisandru sau răposatul în costum de vânător ; în drumul lor, tablourile zornăiau straniu peste liniştea aceea a castelului, spărgându-li-se geamurile de ziduri şi căzând pe scările de la intrare. Peste apus dinspre pădure, nori uriaşi umpluseră zarea şi Ion al Oaţii, făcut lac de sudoare, se dezbrăcă de manta, lăsă pentru puţin timp îndeletnicirea lui atât de revoluţionară de-a se război cu bietele cărţi şi îi şopti pretorului : « Trebuie să ne grăbim că ne prinde ploaia ! » « Au venit oamenii ? »- întrebă pretorul, care făcuse o pauză şi băuse o ceaşcă de cafea pe care i-o adusese Adina şi care se întreba în sinea lui ce-or fi găsind feţele astea boiereşti în cafea, era mai bine să-i aducă o ţuică sau un vin decât lăturile alea negre… „Au venit, ia uiaţi-vă şi dumneavoastră că e curtea plină!"- îI răspunse Ion al Oaţii şi întradevăr curtea era plină de oameni. Marin ăla dăduse foc la maldărul de cărţi şi reviste şi focul, după o scurtă vâlvătaie, începu să ardă închis şi să scoată un fum negru din pielea copertilor şi un miros urât se răspândi peste tot. De jur

împrejurul focului, oamenii răscoleau cu ciomegele cărţile care mocneau în aşteptarea acelei comisii şi înjurau fumul ăla nesuferit care le scotea ochii.

« Deci cum rămâne ? »- o mai întrebase pretorul pe Adina pentru ultima dată. « Cum să rămâie, cum aveţi instrucţiuni, eu nu mă opun, din contră vă pot da o mână de ajutor, în lipsa lor, pot să şi semnez ! » « Are vederi democratice, tovarăşe prefect, este de acord cu noi- vei face parte şi dumneata din comisie ! », se adresă el Adinei, după care coborâră toţi patru în curtea castelului.

În curtea castelului spiritele se încinseseră şi mai rău. Veniseră fel de fel de oameni, nişte femei care ziceau că sunt văduve de război se înghesuiau mai în faţă, unele luaseră şi droaia de copii după ele să-i vadă ăia de la judeţeană să li se facă milă de ele ; veniseră şi infirmi care făceau gălăgie că ei şi-au pierdut mâinile şi picioarele pe la dracu cu cărţi şi că trebuie să le dea întâi lor, unii îşi puseseră proaspetele decoraţii pe piept şi se înghesuiau peste văduve să fie văzuţi mai de aproape că ei fuseseră adevăraţii eroi, fără ei, ă-hă, nu i-ar mai fi urnit ei pe nemţi din ţară şi nu l-ar fi mai dat ei jos pe Antonescu, unii care habar nu avuseseră de război făceau şi ei gălăgie că de ce să le dea numai ălura combatanţii, ce ei, dacă stătuseră acasă, nu păţiseră şi ei ce păţiseră ăştia de pe front ?, de ce să-i scoată pe ei din oală ?, să se facă dreptate că altfel ia ţara foc !.

Primarul Dinu sosi mai pe urmă, el ştia că va fi doar un fel de decor să zică lumea că-l bagă şi pe el în seamă. Îl trimise pe Pandele la primărie să ia o masă şi s-o aducă acolo la comisie şi el flutura dosarul cu împropietăriţii pe sus ca să arate la lume că tot la el e puterea, ,,ce bă, ce,- se lăuda el, eu sunt primar aici, vă am pe toţi la buzunarul cel mic, am pământ, dau cui vreau eu, Ion ăsta al Oaţii şi cu pretorul şi cu prefectul e vax, nu cunoaşte ei situaţia…" Când îl văzură, oamenii începură să-şi dea ghionturi că şmecherul ăsta de primar îi învârte pe toţi pe degete şi dă pământ cui vrea el, ălura pe care nu-i are el la suflet le va da cine ştie ce prosii părăsite prin Stâmba sau Bobatea… « Ce-aţi făcut ,Ioane, cu atâta fum aici ? »- îl întrebă primarul pe Ion al Oaţii. "Pârlim porcul, domnule Dinu!"- răspunse Ion al Oaţii în zeflemea. ,,Înainte de Crăciun, mă?"- glumi Dinu. « A venit Ignatul, urmează, el şi Crăciunul… »- zise Ion al Oaţii, cu subânţeles.

La masă se aşezară întâi prefectul, apoi Ion al Oaţii, Adina Câmpineanu, pretorul şi Pălăriatul din partea partidului. Toată lumea îşi oprise răsuflarea în aşteptarea începerii şedinţei, pretorul vorbi ceva cu Adina şi ea dădu afirmativ din cap, le spuse că nu opreşte nici cele cinci zeci de hectare şi că donează şi castelul să se facă un spital ceva din el, oricum ea nu mai poate locui acolo după cele întâmplate. Ion al Oaţii îi şopti pretorului că nu e ea adevăratul proprietar, ăia s-au dus dracului la anglo-americanii lor

sau bărbatu-său s-ar putea să fie prin munţi cu bandiţii să răstoarne noile rânduieli.

Prefectul dădu cuvântul lui Ion al Oaţii care fusese desemnat preşedintele comisiei de împropietărire. « Are cuvântul tovarăşul Ion , preşedintele comisiei, care va arăta importanţa adunării ! »- zise prefectul şi se uită la Ion al Oaţii care rămăsese cu mâna întinsă către Dinu pentru a-i da dosarul cu împropietăriţii. Avea şi el emoţii, vorbea pentru prima dată într-o adunare şi nu ştia cu ce să înceapă că acolo în război nu studiase decât biografia lui Iosif Vissarionovici Stalin şi scurta istorie a partidului bolşevic pe care i-o dăduse un politruc din Crimeia tradusă în limba română. « Tovarăşi şi fraţilor, începu el după ce îşi drese gulerul mantăii, aşa cum ne învaţă cel mai mare învăţător al omenirii, tovarăşul Stalin, care a dus popoarele la victoria finală, adică să luăm pământul de la bogaţi şi să-l dăm la săraci… » Pretorul la fiecare cuvânt al lui da din cap aprobativ. « …trebuie să facem şi noi ca toată lumea dreptate… » Dinu întârzia cu dosarul, voia să citească el lista cu împropietăriţii şi se fofila după Adina ca nu cumva dosarul să ajungă în mâna lui Ion al Oaţii. “Tovarăşe Ioane, zise prefectul, văzând că Ion al Oaţii se împotmoleşte în cuvântare, dă citire listei cu cei ce vor primi pământ şi apoi arată importanţa adunării!” Dinu îi dădu până la urmă dosarul şi Ion al Oaţii, plin de sine începu să citească : « Am-bro-zi-e, zero virgulă cinci zeci hectare, silabisea numele şi adesea confunda literele, Antonie, zero virgulă şaizeci hectare, Barbu Vasile, zis al Oaşii,- strigă el pe numele cunoscut de săteni- dacă văzu că se confundă Barbu cu Banu, zero virgulă optzeci ha., Chiţoiu… » « Care Chiţoiu ?,întrebă un ţăran tânăr , blond, cu părul ondulat care stătea în faţa mulţimii, că sunt doi…” “Chiţoiu al Flocii, tovarăşe, îl repezi Ion al Oaţii pe tânăr, zero virgulă patruzeci ha., Chiriţoiu…” „Mă, Ioane, mă, îl întrerupse Chiţoiu al Flocii care sta mai la o parte de adunare jos pe iarbă şi bolborosea ceva, după ce criterii dai tu pământul ăsta, mă?” Şi se sculă în picioare, deşirându-se ca o frânghie, era un om înalt şi slab cam la doi metri şi ceva şi zăcuse de plămâni, de fapt zăcea şi acum că fusese reformat, „inapt serviciul militar”, scriseseră pe livretul lui la centrul de recrutare. « Ce e alea, bă Chiţoiule ?, întreba Ion al Oaţii, auzind despre criterii, vorbeşte şi tu româneşte să ne înţelegem ca oamenii că nu suntem la Paris ! » « Adică după ce reguli, domnule, repetă Chiţoiu supărat, ălura care le rămaseră picerilii prin Tatra le dai mai puţin şi la puturoşii ăia care nu se deslipiră de fustele muierilor le dai mai mult ? » « Faceţi, mă , Ioane, nică, dreptate, n-o mai scăldaţi aşa şi nu mai faceţi pe fătării că nu mai merge aşa ! »- i-o reteză Niţă Ambrozie şi el nemulţumit de ce i se dăduse, după care întoarse spatele prezidiului în semn că el o dă dracului de adunare şi pleacă acasă dacă nu se face dreptate.

« Aşa e ,Ioane, aşa e ! »- strigară vreo câţiva săteni, îndârjiţi de nedreptatea care se făcea şi lumea începu să murmure şi să vocifereze. "Nu vezi, încheie foarte supărat Chiţoiu, că vă duce de nas primarul ăsta ţărănistu ! A pus pe cine dracu a vrut el acolo pe listele alea ! »

Pretorul şi cu prefectul discutară ceva, îşi dădură seama că dosarul cu pricina nu corespundea cu cel trimis la plasă şi-l întrebară pe Ion al Oaţii dacă el participase la întocmirea listelor. « Nu, tovarăşe pretor, nu m-a băgat nimeni în seamă la facerea listelor ! » « Păi atunci de ce te-a trimis, mă, partidul aici ? » « Să-i ia puterea lui dom' Dinu, hâ-hâ-hâ »- se hlizea Lisăndriţa, printre gingiile ei foanfe care sta greceşte pe scări, ceva mai jos de prezidiu şi asculta şi ea cu răsufletul la gură discuţia dintre Chiţoiu şi Ion al Oaţii. Zisese ,,hâ-hâ-hâ" într-o linişte perfectă când toţi aşteptau răspunsul lui Ion al Oaţii şi tocmai i-l dăduse Lisăndriţa, căzând aşa de bine peste toată adunarea încât se puseră toţi pe râs şi începură să-i huiduie şi să-i ia la ,,ai sictir , măgarilor !…" « Tovarăşe Ion, se-auzi glasul prefectului peste toată adunarea, Chiţoiu ăsta este înscris în frontul plugarilor ? » « Este tovarăşe prefect ! » « Atunci să-l băgaţi şi pe el în comisie, dumneata o să treci membru, am primit un telefon de la judeţeană că preşedinte o să vină tovarăşul învăţător Ilie Georgescu ! Amânăm totul pentru mâine!" ,,De acord, tovarăşe- sări Ion al Oaţii, intrigat de noua întorsătură pe care o luau lucrurile- dar tovarăşu' Georgescu are bube-n cap!"

Adunarea se termină cum începuse, lumea plecă acasă înjurând şi vociferând. Cum să facă Ion al Oaţii dreptate? El care era un amărât, un beţiv ordinar şi-un curvar…Dacă a ajuns să ne conducă ăsta, înseamnă că s-au răsturnat timpurile cu susul în jos…

Ion al Oaţii aruncă dosarul pe masă şi plecă supărat acasă. Începuse şi ploaia şi mantaua lui îi prinse bine, ridică gulerul, se încheie la nasturi şi o luă binişor pe lângă gard, bolborosind că el care făcuse războiul în ambele sensuri şi care se înscrisese printre primii în partid, acum era dat la o parte din fruntea bucatelor…Asta mirosea a lucrătură şi ştia el cine i-o făcuse…

Ploaia îl prinse bine prin dreptul cârciumii lui Şoarece, veneau nişte stropi reci, semn că pe undeva bătuse piatra, şi-l izbeau în faţă ca nişte sfârcuri de bici. Se gândi că ar fi mai bine dacă ar intra să ia o ţuică pe la Ioana. Cârciumăreasa, dată dracului, încercă să-l tragă de limbă, că ,,nea Ioane, tocmai dumneata care ai sărit să iai puterea din mâna domnului Dinu, să te dea la o parte…" ,,Ioană, unul e Ion al Oaţii, au să vază ei cine sunt; eu am studiat istoria partidului bolşevic şi ştiu cum se construieşte noua orânduire…ştiu că şi tu eşti neam de chiaburoi şi-ţi atrag atenţia c-o să fie rău de voi, o să fie vaide mama voastră!" ,,Lasă, nea Ioane, că Dumnezeu e mare şi are el grijă de toată lumea…Nu ne mai duce dumneata grija…Mai

bine ia o ţuică şi bea că ţi-o dă cârciumăreasa pe gratis, aşa ca între cunoscuţi!”- şi-i făcu un semn cu ochiul şmechereşte, fătâindu-se prin faţa lui cu şoldurile ei durdulii.

35

Pe 20 aprilie, pe seară, un om îmbrăcat jumătate militar, jumătate civil venea pe drumul dinspre gară pe Linie păşind agale pe lângă gard, arăta mai mult a cerşetor, era nebărbierit şi amenința uşor din piciorul drept. Femeile se uitau la el pe după garduri dar nici una nu-l recunoscură. Numai Lisăndriţa, deşi aproape oarbă, bănui că e cineva cunoscut. « O fi dom' ţător, făă, băiatul Vădanei, vine din război, săracul ! Nu ziceau ăia ieri că l-au pus pe el preşedinte de comisie? » Ilie Georgescu mergea agale şi se întreba ce dracului mai caută el în acest sat. „Pe mama, sărmana!", îşi răspundea tot el, era de datoria lui să se ducă la mormântul ei şi să-i sărute pământul reavăn cu care era acoperită.

Soarele se lăsase peste dealurile din apropiere şi ziua se îngâna cu noaptea care se furişa uşor printre salcâmii de lângă biserică, intrând ca o hoaţă în sat. El o luă pe lângă biserică , trecu un pârleaz şi se îndreptă spre cimitir. La uşa cimitirului îşi luă boneta din cap într-o mână şi începu să caute mormintele proaspete. La câţiva metri de intrarea principală dădu de o cruce cioplită proaspăt din salcâm pe care erau scrijelite cuvintele :„Vădana Georgescu, anul naşterii şi anul morţii". Se aşeză în genunchi şi făcu semnul crucii de câteva ori, sărută pământul proaspăt şi spuse în gând rugăciunea pe care o învăţase de la ea. Apoi îşi ceru iertare pentru toate supărările pe care i le pricinuise, trecu ca un film prin faţa lui copilăria amărâtă prin care trecuse, apoi anii de şcoală şi anii de război şi-i reveni sub pleoape chipul ei drag. „Mama mea cea scumpă şi dragă, mama mea care mi-ai dat viaţă şi m-ai crescut şi m-ai dus la şcoli şi m-ai făcut învăţător, tu, cu palmele tale, fără ajutorul nimănui pe acest pământ, iartă-mă, iartă-mă dacă ai puterea s-o faci, să nu mă blestemi că şi aşa sunt destul de blestemat, blestemul tău mă atinge şi mă urmăreşte toată viaţa Iartă-mă, mămiţica mea cea scumpă, că pe tine te-am mai avut şi te-am pierdut şi-acum rătăcesc ca un proscris şi nu ştiu încotro s-o mai iau !". „Să te duci acasă, părea că-i spune maică-sa din mormânt şi să-ţi pui gospodăria pe roate, revino din rătăcirile tale şi apucă-te de treabă !" Când se ridică aproape că se întunecase. „Unde o fi mormântul Dorinei ?"- se întrebă el, voia să-i ceară iertare şi ei pentru suferinţa pricinuită din cauza lui. Lângă mormântul mamei, în dreapta descoperi şi mormântul femeii lui, era o cruce de marmoră mare cu numele ei, anul naşterii şi anul morţii, iar în centru o frumoasă fotografie de pe

timpul când era copilă. „Deşi nu te-am iubit, femeie, iartă-mă pentru toate suferinţele pe care ţi le-am pricinuit !”, îi şopti el încet şi-şi făcu semnul crucii. În uşa cimitirului aprinse o ţigară şi stătu câtva timp să se odihnească, era obosit şi nemâncat, hăituit de timpuri ca un câine. Se gândi încotro s-o ia, unde să se ducă şi-i veni ideea pe care i-o şoptise maică-sa din adâncuri să meargă acasă la el şi să se odihnească. O luă pe scurtătură spre casă, se întunecase deabinelea, câţiva câini lătrau pe Linie, satul i se păru pustiu, era parcă o localitate străină ca cele de pe front golite de oameni, ajunse în dreptul porţii şi citi cele două tăbliţe cu „regretele eterne” ale celor două femei; poarta era încuiată cu un lacăt mare iar deasupra ei o tăbliţă pe care scria „de vânzare”. „Cum adică „de vânzare?”- se întrebă el- nu cumva Avram pusese totul la cale cu gândul că nu mă mai întorc eu din război ?, sau poate a auzit că am murit ?, poate zice că e casa făcută de el şi e dreptul lui s-o vândă…” Încercă să sară gardul înalt dar nu putu, nu-l mai ajuta piciorul. şi nici nu mai insistă. Umbrele nopţii îl înfiorară. De ce să se mai ducă înăuntru ? Să vadă aceleaşi lucruri pe care le lăsase şi care-i vor aduce aminte de tot trecutul lui ? Va găsi, poate, şi picioarele acela de lemn puse la capul patului şi hainele lor şi sufletele lor rătăcite prin acele încăperi care-l vor urmări ca nişte strigoi şi-l vor dojeni pentru tot ce făcuse el ? Sau poate îl va găsi pe Ilie Avram tolănit pe pat, dormind, aşteptând să dea ochii cu el…

Se dezlipi cu greu de poartă şi o luă devale, spre centrul satului, pe Linie, avea certitudinea că trebuie să se întâlnească cu cineva, să-l invite în casă, să-i pună masa şi apoi să-l roage să se culce barem o noapte la el. Pe Linie văzu lampa aprinsă la cârciuma lui Şoarice, privi peste obloane şi o zări pe Ioana numărând banii, scosese toate hârtiile pe tejghea şi le întocmea uşor una peste alta, punându-le în teancuri. Bătu de câteva ori în obloane şi Ioana vârâ repede teancurile în cutia de sub tejghea şi ieşi la el. « Cine e ? »- întrebă ea, crezând că era vreun flăcău cu care se drăgăluia ea. « Om bun ! »- zise Ilie Georgescu. Ioana desfăcu obloanele şi rămase surprinsă când îl văzu pe Ilie Georgescu: „Aaaa, dom’ţător!”- se miră ea- când aţi venit, c-am auzit eu că v-a pus în comisia aia cu pământul… să vă fac ceva de gustare…şi-o ţuică…” „Bine, Ioană, fă ce vreai tu, că mi-e foame şi mi-e sete şi mi-e scârbă de viaţa asta…” „Auuu, de ce dom’ ţător ?” „Eu vin din altă lume, Ioană, nu mai pot să mă împăc cu lumea asta!” Femeia ieşi să-i aducă ceva mâncare, în lipsa ei, Ilie Georgescu luă sticla cu ţuică de pe masă şi o puse la gură, foamea dăduse în sete şi Ilie sorbi cu o poftă nebună din licoarea ameţitoare. Simţi că se dilată totul în el şi îl cuprinse căldurile, apoi păru că rafturile de prin prejur defilează prin faţa lui precum osaşii când dau onorul superiorilor. « Noroc şi bine aţi venit, puse şi ea mâna pe

un ţoi, hai sus în camera mea c-am pus masa acolo ! - îl luă ea de braţ şi-l împinse în prima cameră mai mult cu forţa, că mai vine vreun papă- lapte din ăştia care au venit cu aere din război, luate de acolo de la armata roşie şi ne strică cheful, că veni mai adineauri Ion al Oaţii să bea o ţuică şi mi-a povestit cum a tras el la primărie şi i-a cerut lui dom' Dinu puterea… » « Ce putere ? »- rămase Ilie mirat. « Păi… tocmai asta e, ce putere, cică cine l-a ales pe el primar, Giongărăii cu moara lor, sau Mocăneştii, sau Şoarice, zice, ne-a băgat şi pe noi în oală cu ei… »

Ilie Georgescu privi camera care defila prin faţa lui, era aceeaşi cameră pe care o frecventase înainte de război, aceleaşi tablouri pe peretele din faţă, Șoarice, ginere şi Șoriceoaica, mireasă, deasupra cărora era pus câte un prosop cusut de Ioana, cu arnici, acelaşi pat tabliu, ceva mai lucit pe care era aşternută o velinţă oltenească de lână adusă de Ioana de la Drăgăşani când fusese să se aprovizioneze cu vin. « Nea Dumitru ce mai face ?- o întrbă el mai mult bâlbâind, mai e bolnav ? » « Ce să facă, dom' ţător, i-a luat Dumnezeu picerilii de tot, se târăşte ca lăbârcile pe jos… » Între timp se deschise uşa şi apăru şi Şoarice învelit tot în nişte cârpe, era un mototol de carne din care cu greu mai bănuiai unde este capul şi unde sunt picioarele. « Ioană, ai luat, fă, pământul ăla de la cocoana ? »- o întreba el, tremurând şi oftând. « Ce pământ ? »- interveni Ilie care deabia mai putea să mai vorbească. « De la Câmpineanca, c-a vândut aproape toată moşia, că ea cu fie-său au spălat putina şi-au lăsat-o pe amărâta aia de Adina să tragă de belele ! » « Păi Adina nu mai e la Bucureşti ? » « Păidar… a venit la castel, e singură acolo, umblă ca o vrăjitoare singură prin castel… Au pus-o ăştia şi-n comisie… Hai, du-te-n casă, se adresă ea lui şoarice, că am eu grijă…Visează numai pământ, dom' ţător, el moare şi viseză pământ !. » Ilie Georgescu bea mereu, nici el nu ştia de ce bea, probabil că ar fi vrut să bea de bucurie că a sosit teafăr acasă, alţii n-au mai ajuns deloc, sau probabil bea de bucurie că războiul s-a sfârşit, bea poate şi de necaz, pentru toată viaţa lui amărâtă, pentru mama lui pe care o găsise moartă, sau pentru amărâta aia care umblă ca o vrăjitoare prin castel…

Privi la Ioana care mergea ca o raţă cu şoldurile împlinite călcând când pe un picior când pe altul şi o găsi mai frumoasă, avea obrajii rumeni , plini de sănătate şi o faţă bălană cu nişte ochi sclipitori. « Ioană, zise el îngânând cuvintele, te-ai făcut frumoasă, eşti bună al naibii de iubit ! » « De ce să nu fiu dom' ţător, puţini au ochi pentru mine, te-ai dus la alde Dorina lui Avram, eu ce-aveam ? » Ilie o trase lângă el şi încercă s-o sărute, fata nu opuse rezistenţă, zise numai, „stai să sting lampa că taticu nu mai are somn şi poate vine peste noi". şi se culcară amândoi în pat, trăgând velinţa peste ei, cu simţurile rătăcite de aburul băuturii.

Ilie Georgescu se trezi pe la miezul nopţii cu gura amară, privi pe geam, o lună plină făcea lumină ca ziua, la un moment dat nu ştiu unde se află, numai când privi la femeia de lângă el care sforăia dusă pe lumea cealaltă, într-un somn adânc, îşi dădu seama că este la Şoarece în casă. Se sculă încet, se îmbrăcă şi ieşi în vârful picioarelor afară. Răcoarea nopţii îl trezi de-abinelea, luna bătea cu razele ei toată curtea şi toată grădina. Îl durea capul şi stomacul, ar fi băut apă, dar nu avea de unde. La un moment dat se gândi totuşi să se ducă acasă, sări şanţul şi o apucă prin livada cu pruni a lui Şoarice pe o potecuţă care da înspre lunca Bucovului, valea, sub argintul lunii, se vedea ca o enormă albie galben-verzuie; de departe de pe deal se bănuia nucul Adinei unde făceau ei dragoste altădată, undeva lângă nuc se zăreau şi acareturile ruinate, casa dărăpănată cu acoperişul căzut într-o parte, apoi fânarul şi magazia peste care căzuse o enormă polată de şiţă, unde altădată aducea popa porumbul din câmp să-l cureţe de foi, de acolo începea pădurea apoi parcul conacului; în coama dealului scoteau capetele spre cer două vârfuri ca două săgeţi acoperişul castelului, vârfurile păreau ireale în lumina argintie a lunii ca două catarge rătăcite pe valurile unei mări agitate. Din clopotniţa bisericii se auzeau cântând păsări de noapte şi de departe lătratul unui câine rătăcit. „Sat blestemat- gândi Ilie- mai bine rămâneam aiurea, ce-am căutat eu aici ?” A trecut valea şi s-a trezit la poarta conacului, porţile cele mari erau deschise la perete, peste tot era vraişte, focurile încă mai mocneau în hârtia cărţilor arse, câteva ţigănci treceau cu lemne în spinare din pădure, a luat-o pe aleea parcului, obosit, şi cu capul greu de băutură, castelul dormea ca în poveste, i se făcu greaţă de acest cuibar al Câmpinencilor ; regretele târzii din sufletul lui şi vechea pasiune pentru Adina despărţită brutal de acest război, îl îndemnau parcă să urce mai repede dealul, s-o întâlnească pe Adina, să-i spună că a venit şi gata, de acum vor începe o nouă viaţă. Închidea ochii să şi-o amintească- „va să zică scăpase de acolo de la Băneasa !”- şi o vedea rece, străină ca acolo în pat la spital unde îl dusese nevasta lui Gafencu, desfigurată şi stoarsă de vlagă.

Ajuns în faţa castelului, se aşeză pe scări şi aprinse o ţigară, îşi aminti toată povestea lor de dragoste, trecu pe dinaintea lui ca o bandă de film care se derula cu rapiditate… Aruncă ţigara, se sculă şi bătu în uşă, era o uşă masivă din lemn de stejar, zgomotul se răspândi într-un ecou straniu în întreg castelul şi în parc şi căzu peste sufletul Adinei şi peste gândurile ei rătăcite ca o prevestire urâtă, aşa cum o păţise cu Nicu sau cum veneau alarmele pe strada Viilor. « Cine e ? »- se sculă ea din pat şi deschise uşa dormitorului, câteodată o mai vizita şi Lina şi chiar dormea cu ea când îi era urât, de la un timp însă îi venise bărbatul din război şi cam rărise vizitele. Întrebarea ei căzu în mii de ecouri pe coridor şi-i înfioră inima lui Ilie

Georgescu. « Om bun, Adino ! »- apucă el să-i răspundă şi-i veni în minte celebra poezie a lui Bolintineanu :„Eu, şi de la luptă mă întorc rănit… !” « Care om bun ? »- repetă ea întrebarea, nerecunoscând vocea lui Ilie. « Eu, Ilie Georgescu ! » Nu se poate, auzise despre el că-şi dăduse sufletul prin Tatra odată cu băiatul lui Ioviţă, doar că nu se întorcea la ea sub formă de strigoi ? « Care eu ? »- repeta Adina trmurând de spaimă. « Eu, Adino, eu, Ilie Georgescu ! »- răspundea el între timp, afectat că nu-i mai recunoştea vocea şi nici pe el. « Care eu, care Ilie Georgescu, că Ilie Georgescu este mort ! »- îl întreba ea cu inima la gură, plângând speriată şi retrăgându-se pe scări spre camera ei. Avea impresia că tot ce se întâmplă acum este în vis, aşa de mult se amestecaseră la ea visele cu realitatea încât cu greu mai putea să facă deosebirea între vis şi realitate. În singurătatea ei aici la castel avusese multe asemenea coşmaruri, îl visa adesea pe Nicu Câmpineanu, odată l-a visat balerin la opera italiană, probabil reflexe din viaţa lui cu artista de la Odeon, rămăsese în sufletul ei o fărâmă de gelozie din acel timp…Apoi pe Ilie Georgescu, făceau nuntă, şi asta înainte de a auzi vestea cea tristă că el ar fi murit în Tatra. şi nunta în mintea ei însemna moarte. „De ce la români moartea se asociază cu nunta ?”- se întreba ea şi se gândea la ciobanul care-şi transformase moartea într-o fermecătoare mireasă cu care trecea în nemurire, poate o reminiscenţă dacică a trecerii în lumea de dincolo… Îşi visase şi părinţii, pe taică-său, pe catafalc, în biserica de acolo din sat şi pe maică-sa îmbrăcată în alb, păzindu-l singură acolo, altădată îşi visase mama adevărată, se întâlnise cu ea în pădure, şi fugise de ea, i se păruse că e o ţigancă…Visa adesea oameni din sat cu care nu se mai întâlnise cu ei de ani de zile sau spiţe boiereşti, rude ale Câmpinenilor, în diferite situaţii bizare…

« Eu sunt, Adino, n-am murit, sunt doar rănit ! »- relua Ilie Georgescu răspunsul pe un ton dulce ca s-o înduplece pe Adina să-l cunoască. « Dacă tu eşti Ilie, atunci cobor la tine ! »- zise femeia hotărâtă de data aceasta să vină la el. Şi-l recunoscu şi se aruncă fericită în braţele lui ca un copil şi se sărutară şi se îmbrăţişară « Ce e cu tine, cum s-a întâmplat, miroşi a băutură, hai în casă, intră pe aici… »

„Când vin clipele de adevărată fericire- gândea Ilie- natura îşi opreşte cursul ei, dispare totul, nu mai există pământ, nu mai există univers, centrul a tot ce există pe lumea asta şi pe alte lumi din univers, din toate galaxiile , se mută în sufletul nostru, el iradiază această lumină cosmică care se numeşte simplu : fericire. Această stare n-ar exista dacă n-ar exista şi reversul ei : nefericirea. Prin fericire şi nefericire omul se deosebeşte de toate animalele de pe pământ. Fericirea e ca o pasăre pe care, dacă nu o ţii bine , îţi scapă printre degete şi zboară în altă parte.” « Prostuţule, de când

te aştept, de câţi ani, de câte luni, de câte săptămâni, de câte zile…şi de câte nopţi şi tu vii în această stare la mine…şi la această oră să mă sperii, se gudura Adina pe lângă el, ca un copil care aşteaptă să fie sărutat şi mângâiat şi alintat, de ce taci, parcă ţi-a luat Dumnezeu gura , zi-i şi tu ceva… »

Ilie încremenise pe pat ca o statuie, doar mâna, o mână aspră de bărbat în floarea vârstei, i-o trecea din când în când prin păr, prin părul acela de odinioară mătăsos care-l fermecase cu mirosul lui, i-o trecea de la frunte spre ceafă şi o privea extaziat ca pe o minune, îi privea chipul ei de zână, ochii aceia mari, cu sprâncenele arcuite şi cu nişte gene lungi, buzele mari, cărnoase, pe care le sărutase el odată, obrajii ei puţin ofiliţi care purtau în ei toată suferinţa prin care trecuse.

«Mi-e rău Adino, trebuie să vomit,-îi spuse el într-un târziu, ieşind din strânsoarea caldă a braţelor ei, trebuie să mă eliberez de starea asta idioată în care am intrat, am băut în neştire să uit de tot şi de toate şi nu mai pot, se învârteşte totul cu mine şi în mine, simt că trebuie să mă eliberez de starea asta nenorocită în care am intrat ! » « Hai în balcon, acolo e aerul rece şi te înviorează, îl rugă Adina, ţinându-i cu o mână fruntea în palma ei caldă, încearcă şi provoacă-ţi singur acea stare!" După ce se eliberă, Ilie Georgrscu, ceru apă şi se spălă, era transpirat tot şi pe faţă îi curgeau într-una broboane de sudoare. După ce s-a potolit şi şi-a revenit, s-a uitat peste orizontul acela roşu care se trezea la viaţă şi face farmecul dimineţilor de vară, nişte fascicole de raze lungi care plecau din astrul ieşit pe jumătate peste vârfurile brazilor spre valea răcoroasă a Bucovului, căzând în apa care şerpuia uşor şi spărgându-se în mii de scântei pe oglinda ei. « Hai, îi şopti Adina, s-a terminat cu răul tău ! - şi l-a prins de mână şi el deabia atunci i-a simţit căldura trupului în contrast cu corpul lui rece ca ghiaţa- hai, mai zise ea, să vedem prin ce lumi am trăit noi în ăst răstimp cât am stat despărţiţi, sau mai bine odihneşte-te că mâine, adică astăzi, ne aşteaptă o nouă zi, te-au numit ăştia preşedintele comisiei de împropietărire şi trebuie să fii în firea ta. »

Ilie Georgescu se sculă târziu, dormise ca un prunc şi acum îşi aprinsese o ţigară în timp ce Adina pregătea masa în bucătărie. Privea camera, ,,cuibul Câmpinencilor"- cum o numea el- şi-i veni greu să creadă că putuse să doarmă aici. Pe pereţi tablourile Câmpinenilor priveau la el cu reproş, se simţea ca un intrus, niciodată nu gândise că se vor întoarce timpurile astfel. ,,Oare de ce nu intrase Ion al Oaţii aici să le arunce şi pe astea la foc ?" Îi povestise Adina ce se întâmplase cu o zi înainte şi rămăsese surprins de curajul acestui analfabet care se credea buricul pământului. Ăla o ţinuse una şi bună : ,,să ia puterea, să dea puterea, să lupte pentru cauza partidului , să lichideze moşierimea şi burghezia aşa cum l-a învăţat pe el

tovarăşul Stalin…” Şi Ilie începu să râdă singur pe marginea patului. „Ce-ai, domnule ,de râzi aşa cu gura până la urechi?- îl întrebă Adina , intrând cu mâncarea în cameră- dacă veneai mai înainte nu mă lăsai să mă războiesc singură cu Ion al Oaţii şi cu ciobanii ăia de prefect şi de pretor care habar n-au de literatură, ce le strica lor Homer, sau Dante, sau Shakespeare, sau Dostoievski şi măcar şi Eminescu, poftim ! » « Tu nu înţelegi multe, Adino !, o lămuri Ilie, trebuie să ai în tine mai multă înţelepciune, uite eu, înainte de-a pleca în război, eram un rătăcit, acolo m-am trezit eu, în focul luptelor, viaţa e darul cel mai de preţ pe care ţi-l dă Dumnezeu, ce vină avem noi, nişte biete fiinţe umane că ne-am născut în aceste timpuri, trebuie să le trăim, trebuie să trecem peste ele, ăştia care au venit din război au creierul spălat de politrucii ruşi cu noua molimă- comunismul- vor să-l importe şi la noi ca în Rusia, ăia când au făcut revoluţia şi când a venit Lenin la putere şi-au omorât ţarul cu întreaga familie, şi la noi vor fi multe răsturnări dureroase în numele comunismului… Dă-le încolo de cărţi că se vor reedita ele…Revoluţiile se înfăptuiesc cu analfabeţi ca Ion al Oaţii… » « Şi noi ce vină avem, ce vină am eu acum când am rămas să dau socoteală de averea Câmpinenilor ? Hai la masă şi să uităm de cărţi… » « Eu cred că pentru noi cel mai frumos sentiment a rămas dragostea, Adino, în numele ei trebuie să uităm totul…eu chiar am uitat…mi-aduc aminte de clipele petrecute pe front cu Gafencu… » « Aoleeoo, trebuie să-i scriu Elenei să văd ce-a făcut cu ăla micu zicea că zicea că e bolnav rău! »- îşi aminti Adina de nevasta lui Gafencu. « …stătea nopţi întregi cu mine şi ne povesteam unul altuia necazurile- continua Ilie- când era vorba de Elena se înviora ca un copil, sărea, se bucura, şi ştii ce-mi spune odată, după ce-i povestisem eu despre noi, dom’ lent- zice- păi dumneavoastră aveţi pentru ce trăi, femeia asta nu trebuie să iasă din inima dumneavoastră că mi-a spus mie Ionel al lui Stancu Juncu că e frumoasă şi are ceva interior care se lipeşte de tine.. » « Hai, hai, lasă laudele şi treci la masă că se răceşte mâncarea… »- insistă Adina, măgulită de vorbele cu care o caracterizase Ionel al lui Stancu Juncu în faţa lui Gafencu.

A doua zi Ilie Georgescu fu chemat la judeţeană pentru a fi instruit în legătură cu aplicarea reformei agrare. Aici găsi un coleg al lui din război care-i spuse că el i-a făcut acest pustiu de bine şi l-a numit preşedinte, că aici se trag sfori multe, cei vechi sunt daţi afară pe capete şi bagă numai analfabeţi care nu ştiu nici să se semneze bine. La şedinţă le spuse cui trebuie să dea pământ, să facă tabelele, să meargă în câmp cu ţăranii la tarla şi, ca să nu existe nemulţumiri, să tragă la sorţi fiecare tarlaua lui de pământ. Venind în sat, Ilie Georgescu fu aşteptat la primărie de aproape toţi oamenii curioşi să vadă ce a rezolvat. Ilie chemă comisia într-o sală şi citi

instrucţiunile după care trebuia să împartă pământul, trimise apoi pe Ion al Oaţii afară să le spună oamenilor să meargă pe tarla, începeau întâi cu Bobatea, după care urmau celelalte loturi. Oamenii se urcară în căruţe şi plecară la câmp, unii veniseră cu copiii şi cu nevestele şi , pe măsură ce primeau pământul , băteau ţăruşii, şi se apucau de arat. Era parcă un nou început pentru ei, îi cuprinsese o mare bucurie când se văzuseră ei stăpâni pe bucata lor de pământ. Dar o mare parte din sat rămăsese supărată, cum să le dea pământ numai ălura care luptaseră în Vest, cei ce duseseră greul războiului în Rusia nu primeau nimic, ba mai mult unul de la judeţeană le spusese să-şi ţină gura să n-o păţească precum Mareşalul. şi ca să arate că nu e nici-o glumă, noaptea maşina neagră ridică pe Marin al lui Miu care se revoltase şi strigase în gura mare că Mareşalul fusese un mare patriot, voise să ne ia Basarabia înapoi la Patria Mamă, de ce s-o păţească şi ei ca domnul Mareşal

Stancu Andreescu se revoltase şi el că a avut doi fii şi i-au murit amândoi în Rusia, ce vină a avut el sau copiii lui că au fost luaţi şi duşi cu forţa să lupte pe-acolo ? A avut noroc că se înscrisese în Frontul Plugarilor şi i-au dat drumul, altfel o lua pe urma lui Marin al lui Miu. Din această pricină satul se scindase în două, unii erau bucuroşi de noul regim, dar alţii mocneau în ei că nu puteau nici să mai vorbească, necum să li se facă dreptate. Se stângeau seara pe şanţ la Ioviţă la poartă şi discutau până noaptea târziu că lucrurile nu vor rămâne aşa, vor veni ei anglo-americanii şi vor face dreptate, nu ne lasă ei în ghearele comunismului… „Comunismul e satana, domnule,- le spunea Perniu Sfântu- un moş care îmbrăţişase religia baptistă, e moartea omenirii, o să vedeţi voi că vor veni molime şi blesteme pe capul acestui popor şi n-are să ne mai scape nimeni !…” Avea o barbă până la brâu şi nişte haine soioase, semăna cu sfinţii pictaţi pe pereţii bisericii şi, când vorbea ,toată lumea era ochi şi urechi, zicea că este ucenicul lui Petrache de la Maglavid şi e trimis să anunţe Apocalipsa. Multă lume îl credea, oamenii şi femeile se duceau acasă şi se închinau şi făceau rugăciuni să ne scape Dumnezeu de aşa ceva. Noaptea, unii dintre ei mergeau acasă la Pană, un învăţător care venise din război cu un aparat de radio, şi ascultau postul de radio *Europa Liberă* , doar- doar s-or îndura să ne scape şi pe noi din ghearele comunismului. Se zvonea că unii au fugit în munţi şi organizează revolta împotriva noului regim, chiar domnul Nicu Câmpineanu e conducătorul lor, se fac echipe din ofiţeri care n-au vrut să lupte în Vest, ţărani înstăriţi, moşieri care nu sunt de acord cu reforma şi legionari fugiţi de frica comuniştilor şi organizează rezistenţa, sunt plini munţii de revoltaţi, unii din ei umblă din sat în sat noaptea să mai recruteze alţi adepţi şi să facă rost de arme şi de merinde.

Seara Ilie Georgescu se ducea la castel şi o găsea pe Adina trebăluind la bucătărie, erau clipele lor cele mai fericite, ieşau în balcon şi puneau masa, beau şi mâncau liniştiţi în timp ce noaptea îşi ţesea pânza peste toată pădurea, peste vârfurile copacilor răsărea luna, o lună frumoasă ca o faţă de fecioară, una câte una răsăreau şi stelele, o puzderie de stele, dându-se huţa în vârfuri de brad într-o uşoară adiere a vântului, sculat din luncă şi furişat cu răcoarea lui printre crengile brazilor. « S-a înseninat iar, credeam că plouă de rupe pământul , nu mai vrea Dumnezeu să mai plouă,-începu Adina, gudurându-se pe lângă Ilie- şi ştii la ce mă gândeam eu azi, îmi caut vina, vina mea faţă de tine, puteam să fim de la început împreună şi era mai frumos, mai altfel, n-aveam acele răni care ne vor urmări toată viaţa… »

« Şi care zici tu ,Adino, că e vina ta ? » « Acum că mi s-a dezlegat limba, trebuie să ţi-o spun, in vino veritas,- zise Adina dând un pahar de vin peste cap- vina mea este că am fost o proastă, trebuia să rămân acolo cu tine, nu trebuia să mai vin acasă, te supărai o zi, două, până-ţi trecea…” ,,Eu nu cred, Adino, că cineva are vreo vină, vina a fost în afară de voinţa noastră, dacă forţam lucrurile, poate că acum nu mai eram împreună, Dumnezeu aranjază totul după voinţa lui…” ,,Poate că nu se întâmplau presupunerile astea ale tale, poate că evenimentele decurgeau altfel, spre binele nostru şi spre fericirea noastră.” « Eu găsesc vina ta în altă parte, trebuia să refuzi căsătoria cu Câmpineanu ! » « Dacă toţi se puseseră cu gura pe mine…Şi dacă la un bărbat vine o femeie şi el îi spune, ,,du-te, fetiţo, acasă că amânăm dragostea pentru altădată !”, femeia aceea este o rătăcită, aşa eram eu atunci, o rătăcită…ce trebuia să mai fac ? , eu atunci mi-am făcut fel de fel de gânduri şi primul dintre ele a fost că nu mă mai iubeşti, celelalte au decurs din ăsta, de unde era să ştiu eu cât calcul ai pus tu în această iubire şi câtă pasiune şi, adu-ţi aminte, că am plecat acasă desamăgită, rătăcită , şi mi-am zis, ori una , ori alta, cum pe acea una o scăpasem , trebuia s-o aleg pe cealaltă, de ce să nu mă lăfăi eu în averea Câmpinenilor şi de ce să nu văd eu lumea cu Veneţia şi cu Parisul şi cu toţi fluturii mei din cap… Şi m-am hotărât să mă mărit cu el, aşa deodată, mama chiar a rămas surprinsă de hotărârea mea, ,,vezi, mamă,-zice ea orbită- vezi că ţi-a venit mintea la cap!” Şi atunci, tu, care zici că erai mai calculat, de ce ai luat-o imediat pe Dorina?, hai, răspunde !, de ce n-ai aşteptat să vezi ce fac eu, stau sau nu stau cu el şi după aceea să te fi căsătorit şi tu, cel puţin n-o mai aveai pe ea pe conştiinţă şi în al doilea rând relaţiile noastre nu mai erau atât de sinuoase cu atâtea ocolişuri şi reveniri ! »

Ilie Georgescu sta şi asculta, discuţia asta îi tulburase apele lui sufleteşti care în ultimul timp se limpeziseră, răscolirea acelui trecut de care nimeni nu-i mai adusese aminte până acum îl irită, reducându-l la tăcere, la

o tăcere care roade şi scormoneşte prin toate cotloanele sufletului… « De ce taci ca un mut, hai, vorbeşte,- veni Adina pe genunchii lui, mângâindu-l,- iartă-mă dacă te-am supărat cu discuţia mea, trebuia să ţi-o spun odată şi-apoi s-o uităm definitiv. » « Era mai bine s-o uităm înainte de a o deschide, tu nu vezi, Adino, că eu nu-ţi pun ţie nici-o întrebare ?, te-am întrebat eu pe tine despre Nicu, despre trecutul tău, despre coşmarurile tale ?, nu, nu mă interesează, eu vreau să te am pură, aşa cum te ştiam eu… » « Tocmai asta este, că puritatea mea s-a alterat…Anii aceştia pe care tu vreai să-i decupăm din viaţa noastră, chiar dacă i-am arunca la coşul de gunoi, ar rămâne gustul lor amar în gură, pe buze şi în suflet… »

Ilie aprinse o ţigară şi femeia intră în dormitor, noaptea se lăsase de-a binelea peste toată lunca Bucovului, era una din nopţile cum rar întâlneşti pe aceste meleaguri, un cer senin cu o lună nebună care arunca o vrajă peste toată pădurea şi nişte stele care străluceau pe boltă ca miile de lumânări într-o enormă catedrală şi-o linişte spartă din când în când de foşnetul cald al vântului care venea în rafale şi-i mângâia faţa. Privi pe geam, Adina se dezbrăca cu graţiile unei danaide, întâi îşi aruncă de pe ea bluza, dezvelindu-şi discret sânii, apoi şi-a dat drumul fustei, rămânând ca o fetiţă într-o minijupă în furoul ei, cu nişte picioare căprioare, zvelte ca spuma laptelui, s-a aplecat apoi să-şi ia cămaşa de noapte, cum fac nudurile lui Renoire, după care a stins lampa şi s-a băgat în culcuşul ei. Ilie a stins ţigara şi s-a strecurat tip-til sub aşternutul ei cuprins de acel mister al dragostei neâmplinite…

36

Avusese dreptate Perniu, sfântu, care sta toată ziua pe Linie cu biblia lui soiasă în mână şi propovăduia apocalipsa, căzuse peste sat şi peste ţară un pustiu de secetă de uscase totul în calea ei; se crăpase pământul şi pomii, deşi era primăvară, începuseră să se usuce şi lumea umbla înnebunită după câte-un ciurel de mălai sau de făină pe la bogătaşii satului să potolească foamea copiilor. „S-a răstornat lumea, a ajuns să ne conducă Riţa lui Ghiţă a lui Nae şi cu Ionel al lui Stancu Juncu care veniseră proaspăt din Bucureşti şi se aliaseră cu alde Ion al Oaţii, Sandu lu' Petre, un beţivan care sta toată ziua beat, cu Pălăriatu, şi ăsta alt beţivan, care se înscrisese primul la comunişti, vopsise cămaşa de legionar în roşu şi se bătea cu pumnii în piept că el face şi drege şi aplică politica partidului la sat"-vorbea lumea pe la colţuri. Speranţele oamenilor de pe pământ se mutară în cer, pe islaz popa Gogu făcea aproape zilnic feştanii şi lumea se ruga la Dumnezeu în genunchi să le dea o picătură de ploaie, pe cer nu se zărea nici-o strelice de nor, soarele ardea, pârlea, văsa pur şi simplu căldura în capul bieţilor oameni. Unii se bucurau, ziceau că Dumnezeu i-a pedepsit pe ăştia care au primit pământ la împropietărire, ce credeau ei că acum se pricopsesc, să vadă şi ei că tot Dumnezeu e unde e şi numai el face dreptate. Cântau popii pe islaz, cântau în arşiţa amiezii şi aruncau cu busuiocul apa sfinţită în cele patru zări, veniră şi paparudele, nişte ţigăncuşe despuiate, legate pe mijloc cu nişte bozi care cântau şi jucau pe la curţile oamenilor : *paparudă, rudă,/ vino de ne udă,/paparudă, rudă,/ vino de ne udă,/ ca să-nceapă ploaie/ să curgă şiroaie/ cu găleata, leata,/ peste toată zloata/ unde dă cu maiu/ să crească mălaiu…* Oamenii se hotărâră s-o aducă şi pe Sfânta Filofteia de la Argeş să sfinţească pământurile astea blestemate, unii răspândiseră zvonul că ar fi încercat s-o aducă şi cei de la Miroşi şi cei de la Silişte sau Căldăraru dar Sfânta nu s-a urnit din loc nici cu şaisprezece perechi de boi, femeile se întrebau ce blestem a venit pe capul omenirii, mergeau pe la vrăjitoare sau pe la ghicitoare să le spună când va veni ziua când se va îndura Dumnezeu să dea o picătură de ploaie. Pământul se încinsese şi crăpase, pe unde odată erau recolte mănoase acum erau enorme crăpături care căscau gurile şi înspăimântau oamenii. Secaseră şi fântânile, zbierau bietele animale de sete şi făceau coadă tocmai la eleşteul de la Văcării să bea nişte apă înnoroită care mai rămăsese pe fundul lacului. În gara Miroşi soseau trenuri întregi cu moldoveni, erau ciurciumel pe vagoane sau pe locomotivă cu câte un săcotei

de cereale în braţe sau pe tampoane, unii coborau să bea apă şi le spunea localnicilor că la ei e jale, e mai rău ca pe aici, a murit lumea de foame. Trenurile aveau nume sinistre, scriseseră mare pe ele **FOAMEA** sau **RAPIDUL FOAMEA**. Cei mai mulţi se băgau slugi pe la localnici pentru un codru de pâine sau de mămăligă, vindeau ce aveau şi ei, aur inele, macate, velinţe ceasuri pe câte o strachină de făină sau de mălai.

Bogătaşii satului puseseră lacăte mari la magazii, Giongărău şi cu Nae Moraru închiseseră morile şi stocaseră făina şi mălaiul în magaziile lor, prăvăliaşii puseseră şi ei obloanele la prăvăliile lor să vadă încotro o vor lua timpurile, numai cârciumile mai erau deschise unde se adunau beţivii satului şi puneau ţara la cale, că au auzit ei că s-a dat un ordin de sus ca morarii şi cu cei bogaţi să puie la dispoziţia satului cerealele, că au devenit monopol de stat. Şi aşa era că a doua zi Riţa lui Ghiţă a lui Nae , care între timp venise primăriţă, în ciuda lui Ion al Oaţii care trăgea el nădejde la acest post, şi-l dăduseră dracului pe Dinu afară, fără alegeri, fără nimic, convocându-i pe toţi la primărie, adică pe toţi bogaţii, şi ţinându-i de vorbă cu una şi cu alta până când o comisie făcută în secret le puseseră sigiliul pe magazii şi le interziseseră să mai umble în ele. Şi această comisie dădea fiecărei familii câte o strachină de făină pe săptămână de cap de om. Femeile făceau colarez şi -l dădeau copiilor să-l mănânce, cam o dată pe zi, după care copiii plecau în pădure după pur, un fel de usturoi sălbatic pe care-l mâncau sau se suiau în salcâmi şi culegeau flori de salcâm şi le ronţăiau toată ziua.

Riţa, primăriţa, primi într-o zi telefon de la judeţeană că va sosi în sat la ei un grup de copii din Moldova, muritori de foame, de care trebuie să se îngrijească organele locale. Să le asigure cazare, masă şi educaţie cu învăţătorii din sat. Prima care trebuia să-i ia în primire era Adina care le propuse să-i cazeze la castel că acolo ar fi cele mai bune condiţii; pentru ea această ocazie căzu foarte bine, ieşa din anonimat, avea o preocupare , uitând de trecutul ei , şi în acelaşi timp era legată de copiii care-i erau foarte dragi. Toată ziua sta numai printre ei şi în câteva săptămâni se legă ca o mamă de ei aşa încât nu mai putu să trăiască fără ei, toţi erau numai băieţi năzdrăvani care se ţineau toată ziua după ea şi-i ziceau mamă, mama Adina. Angajase cu ajutorul primăriei două femei din sat ca bucătărese şi pe Lina ca îngrijitoare. Copiilor le făcuse program, de joacă, de plimbări prin parc şi de lecturi. Îşi aducea aminte de anii de practică la normală, căută caietele ei din acel timp şi le citea poveşti cu Feţi- Frumoşi şi Ilene Cosânzene, îi învăţa poezii, îi punea să citească şi să scrie. ; peste câtva timp dădu şi o serbare la şcoală la care invită întregul sat, urmată de o serată la care angajase nişte lăutari din Moldova, veniţi şi ei în căutare de mâncare. „ Lasă, doamnă, că le fac eu rost de hlebă- o încuraja Nae al lui Neagu, care

venise proaspăt din puşcărie, odată cu deţinuţii politici- găsesc eu o bucată de ceva să le dau să mănânce!" Şi făcu afişe mari pe care le puse pe toate gardurile că el, Nae al lui Neagu, împreună cu doamna Adina, dau o mare chermeză în aer liber pe poiana fântânii cu lăutari din Moldova, bine organizată cu tombolă şi petromax ; fondurile strânse le vor dona copiilor să le cumpere îmbrăcăminte şi mâncare. Peste puţin timp Nae al lui Neagu veni cu o lipie de pâine furată de acasă, luă lăutarii şi-i duse într-o casă părăsită la Monea şi le dădu să mănânce brânză cu pâine, după care coborâră şi începură să cânte, era o orchestră bună cu balaoacheşi ferchezuiţi care cântaseră prin restaurantele oraşelor de provincie. Între timp, Nae al lui Neagu adunase pe lângă el pe toţi tinerii din sat şi le povestea cum intrase el în puşcărie şi cum se împrietenise cu unu care fusese arestat pe chestii politice. « Eram, hâ,hâ,hâ,- trăgea el de nas- copil de prăvălie la Berlogea la Roşiori, hâ-hâ-hâ, un jidan al dracului, chirnog şi strâns la mână, îl găsise tata cu cârciuma lui că lua băuturi de la el, hâ-hâ-hâ, şi ce zice tata, ,,bă, Nae, n-ar fi, mă, bine să te bag copil de prăvălie la Berlogea ?", ,,ar fi, tată !", îi zic eu şi mă pune în căruţă şi mă duce la Roşiori la el acasă, ,,ăsta e băiatu, nea Neagule ?", ,,ăsta, dom' Berlogea !", ,,să ştii că e dezgheţat, îl văd că se descurcă la socoteli !", ,,cum să nu se descurce, dom' Berlogea, l-am dat şi eu la şcoală, are şapte clase…" Şi mă lasă tata acolo, m-am îmbrăcat şi eu, m-am spilcuit, m-am făcut băiat de oraş, mă spălasem la faţă şi mă îngrăşasem că dădusem de trai acolo, erau toate pe mâna mea, şi mă pune dracu şi intru în legătură cu o bambină, bă, da' era frumoasă, bă, pica de frumoasă ce era, şi ce să vezi, hâ-hâ-hî după ce închid prăvălia mă culc şi eu cu ea acolo ca omu', de, o băgasem, domnule, sub tejghea, aşternusem o pătură, şi ne iubeam şi noi acolo, azi aşa, mâine aşa, căpătasem încredere în ea… şi mă pândeşte într-o noapte când adorm, hâ-hâ-hî, şi-mi umflă toţi banii din tejghea, toate vânzările pe trei zile, de-atunci n-am mai văzut-o, s-a dus dracului… şi patronul a chemat imediat poliţia, mi-a făcut acte şi m-a băgat la puşcărie, s-a judecat rapid, tata, săracu, nici n-a ştiut… Dar să ştii c-a fost mai bine, în primul rând nu mai m-au luat în război şi-n al doilea rând am căzut bine, că ne-au scos de acolo ruşii când au trecut Mureşul, ca deţinuţi politici… » « Bă, Nae, al dracului ai mai fost şi tu,mă, multe-ai mai făcut la viaţa ta,- îi zise Ion al Oaţii care sta cu Stana lui Corcoţ de gât şi asculta povestea lui Nae, în loc să fi fost colo pe front, să lupţi cu arma-n mână, nu să stai cu curvele de gât toată ziua ! » « Prost eşti, mă , Ioane,- îi zise Nae- tu n-auzi că eu am căzut mai bine ca tine că sunt deţinut politic , eu la tribunal n-am mai spus că am adus marţopina aia acolo, am luat totul asupra mea şi am spus că nu ştiu nimic… Acolo în puşcărie am întâlnit pe Trăistaru de la judeţeană ca deţinut politic, mi-a povestit Trăistaru ăsta cum

o păţise el pe 11 februarie la sala ARO când îi făcu Rădescu cu ou şi cu oţet – hâ, hâ, hî,- trăgea el iar de nas- pe ei, pe forţele democratice ; Trăistaru ăsta îşi pierduse răbdarea şi când Rădescu terminase ce aia mă-si avusese el de spus , i-a luat pe toţi cu „huoooo !”, adică p-ăia din prezidiu şi după el a început toată sala să-i huiduie. Doi gardieni, haţ !, au pus mâna pe el şi pe încă altul, i-a aruncat într-o dubă şi duşi au fost ! La Făgăraş, domnule, acolo e o cetate pe care-au transformat-o în puşcărie, de acolo nu mai vezi lumina zilei… Aici, într-o dimineaţă îi scoate pe toţi la muncă pe malul Oltului şi- hî,hî, hî,- aşa din senin se aud două focuri de armă, poc, poc, şi Trăistaru se clatină şi cade jos, se dusese şi el ca omu’ mai încolo să-şi facă nevoile şi ăia din pază au crezut că a fugit şi au tras în el şi l-au împuşcat la picior, de aia merge el aşa şontâcâind cu piciorul ăla. Atunci l-au dus la spital şi s-a făcut bine, a rămas cu piciorul şontâcâind… Mi-a promis că mă bagă şi pe mine ceva pe aici pe la comună…»- termină Nae, dornic să se prindă în hora care începuse alături şi în care Ion al Oaţii şi cu Stana se învârteau şi chiuiau de mama focului. « Ce ai, Ioane ?- îl întreba Stana, văzându-l aşa vesel- ce te-a apucat ? » « Nimic, Stano, în afară de bucuria că ne-am întâlnit iar ! » Şi o luă de mână devale spre poiana fântânii şi merse cu ea până aproape de Grădinării, acolo iarba era arsă, de fapt totul în jur mirosea a ars, nişte sălcii cu frunzele ofilite puţeau a cocleală şi cerul, după coborârea soarelui de după deal, rămăsese roşcat şi îmbâcsit de praful ridicat în urma horei care se terminase. Ieşise şi luna care părea ştearsă şi supărată, ca faţa unei fecioare plânse, se pitula pe după salcâmii din apropiere şi ieşea din când în când luminând ca-n palmă poiana, după care iar dispărea, urmată de o cohortă de stele care se stingeau şi se aprindeau ca la comandă. Femeile , în frunte cu Lisăndriţa, se aşezaseră pe marginea şanţului în deal să vadă şi ele distracţia tineretului şi-şi dau ghionturi mirându-se de dansurile noi care pătrunseseră-n sat ; bunăoară după hora aceea, lăutarii începuseră un cântec căruia toţi îi ziceau *conga* şi care se juca pentru prima dată în sat. Jucătorii care învăţaseră dansul de la Circăreasă se apucau unul pe altul de mijloc şi formau o coadă lungă, aruncând în tactul muzicii când un picior, când altul, într-o parte şi în alta cântând din gură : *Dimineaţa conga/la douăşpe conga/ seara la culcare/ cu maţele goale*…şi apoi un refren făcut de ei : *La dracu cu bogătanii/ că le ia săracii banii/ banii şi averile/ fetele , muierile…*

Milea, care venea legănându-se de afumat ce era de la Șoarece, chemă imediat pe Adina şi pe Nae al lui Neagu şi le puse în vedere să termine tămbălăul că dă în politică curată şi el n-are chef să păţească ceva … « Bă, veni el aproape de tineret, unde este, bă, puşcăriaşul ăla de Nae, ce, vrea să plece iar la Jilava ? » « Nea Nae, auzi ce zice dom’ plutonier, să terminăm

tămbălăul că dă în politică ! »- zise unul din flăcăi care se duse şi-l chemă pe Nae. « Dă-l ,mă, în aia mă-si că n-o fi el buricul pământului ! »- îi răspunse Nae, supărat că venise ăsta să le strice mândreţea de distracţie. « Îţi arăt eu buric, domnule Nae, dumitale, care insulţi ordinea publică ! »- îl ameninţă Milea care se repezi cu patul puştii la el. Nae strigă tare : ,,aoleooo !" Muzica tăcu şi câteva codane de fete începură să ţipe de frică. Ion al Oaţii sări primul în ajutorul lui Nae, de fapt el avea pică mai de mult pe Milea, îi povestise Stana că atunci când el fusese în război, Milea se luase de ea într-o seară la furcărie. De atunci, Ion al Oaţii căuta un prilej să se ia de el. Luă câţiva haidamaci mai mari, îl înconjurară pe plutonier, îi traseră arma de la spinare şi-l bătură măr, lăsându-l jos într-o baltă de sânge. Fetele şi flăcăii fugiră pe la casele lor, doamna Adina trimise după doctor, ridicară pe plutonier şi-l trimiseră în aceeaşi noapte cu căruţa la spital la Udupu. Aşa se încheie meseria lui de jandarm în sat ! După el veni Bălan, un proaspăt refugiat din Basarabia, care se stabilise în sat cu familia şi care intrase în graţiile noii puteri care se instala încetul cu încetul.

37

Ionel al lui Duran se prezentase la noul comandant al jandarmeriei cu o demisie scrisă, voia să plece acasă cât mai repede, îl chemase nevastă-sa care-i scrisese că nu mai poate face faţă la toate treburile gospodăriei. Şi nici lui nu-i mai convenea să mai rămână în poliţie pentru că aproape toţi prietenii lui fuseseră iepuraţi pe diferite motive. Comandantul cel nou, care avea tot teancul lor de dosare, căută prin ele şi-l găsi pe al lui, îl răsfoi câteva minute şi apoi îl privi în ochi cu dojană : « Măi, Ionescule, aşa îl chema, tu ai un dosar bun, ai aici referinţe foarte bune, de ce vreai tu să pleci din poliţie ? N-ai pete ca alţii, te-ai purtat bine cu jidanii, n-ai participat la arestarea comuniştilor, n-ai condus ţigani la Bug, nu te-ai pricopsit în trimpul bombardamentelor, n-ai jegmănit negustorii din pieţe, n-ai făcut parte din nici-un partid, n-ai avere cine ştie ce să te treacă ăştia la chiaburi… Singura ta bubă este că ai fost în război împotriva Uniunii Sovietice, dar n-a fost vina ta, ai fost târât ca toţi ceilalţi…Eu zic să te mai gândeşti, timpurile se vor statornici, noul regim va pune mare bază pe poliţie, în curând se va transforma, după exemplul tovarăşilor, îm miliţie populară, vă va mări salariile, vă va da locuinţe, poate ţi-aduci toată familia în Bucureşti, dă-o dracului de agricultură că nu s-a pricopsit nimeni de pe urma pământului…Eu zic să te mai gândeşti, nu da aşa de repede pe foc ! »

Ionel al lui Duran plecă descumpănit acasă, aproape că noul comandant îl lămurise să mai rămână. O săptămână stătu în cumpănă, aproape că nici noaptea nu mai dormia, nu putea să se hotărască, până când într-o zi veni Leu pe la el şi-i zise : « Bă, Ionele, eu îl dau dracului de Bucureşti, mă duc acasă, acu după ce s-au încheiat ostilităţile între marile puteri, nu mai e nici-un pericol de război, ăştia de la STB ne plătesc prost şi ne birjeresc şi ziua şi noaptea cu schimburile lor, am stat de vorbă şi cu frati-tău, Ioviţă, şi ne-am hotărât să mergem acasă, de ce să nu dormim noi la casa noastră liniştiţi, să simţim şi noi că trăim lângă neveste, că destul am stat plecaţi, ce dracu, n-om avea nouă vieţi… »

Auzind aşa, Ionel al lui Duran se duse la fată la gazdă şi-i spuse : « Măi, tătică, eu m-am hotărât să mă duc acasă la maică-ta că se plânge într-una că e vaide capul ei singură, tu rămâi aici că am vorbit cu fata lui Titi al lui Mogoş să aibă grijă de tine, să te mai ajute şi la carte, pune şi tu mâna serios pe treabă să nu mai rămâi corigentă, mai sufere şi tu că aşa se fac oamenii oameni ! » « Eu nu rămân singură aici, începu fata să plângă, şi aşa m-am săturat să mănânc mâncare străină, de ce nu mă iai şi pe mine

acasă ? » « Am să te iau, dar nu acum, poate găsim vreo soluţie să te mut mai aproape la Scoala Normală la Piteşti, acolo eşti mai lângă noi şi-o să vin mai des pe la tine, fii şi tu înţelegătoare că e spre binele tău ! »

Până la urmă fata se înduplecă şi se hotărâ să rămână singură în Bucureşti. Ionel al lui Duran se duse la comandant de data asta hotărât să-şi bage demisia, comandantul era plecat şi găsi adjunctul care nu mai stătu de vorbă cu el şi-i semnă imediat demisia. « Domnule sergent, găsim zece în locul dumitale, ce, a rămas ţara într-un singur poliţist, vin la noi cu duiumul să se înroleze în poliţie, avem nevoie de oameni proaspeţi cu origine sănătoasă, devotaţi noii orânduiri, voi, ăştia de pe timpul lui Antonescu aveţi toţi bube-n cap, poftim cererea, ţi-am aprobat-o, du-te la magazie şi predă arma şi efectele şi fă-ţi lichidarea ! »

A doua zi Ionel al lui Duran îşi făcu bagajele şi se duse la gară să ia maşina lui Dinu să vină acasă. Nevastă-sa nu mai putea de bucurie când îl văzu coborând din maşină, toţi se strânseseră pe el să-l întrebe de ce nu mai stă în poliţie, nu cumva l-a dat afară ca pe ceilalţi, că au auzit ei că s-au făcut iepurări masive şi-i trimit acasă la coarnele plugului să muncească, nu să ardă gazul prin Bucureşti. Ionel al lui Duran le spuse că el a dat demisia şi a plecat de bună voie acasă. S-au strâns şi ei toţi la Carul cu Bere şi s-au sfătuit ce să facă şi ce să dreagă şi-au hotărât să se tragă şi ei la cuiburile lor că destul au stat prin străini departe de familii. Vor veni şi Leu, şi frate-său, Ioviţă, şi Radu lui Niţu şi ceilalţi care-şi au gospodării la ţară, de ce să le stea pământul nemuncit şi ei să ardă gazul prin Bucureşti.N-au stat ei destul plecaţi prin străini, poate or veni alte timpuri mai bune şi-or trăi şi ei mai bine la casele lor.

Când intră în curte, Ionel al lui Duran îşi dădu seama că nevastă-sa avusese dreptate să-i ceară să vină acasă. Toate se părăginiseră, casa veche de pe timpul lui Duran se crăpase, şiţa de pe ea se învechise şi ploua prin ea în odaie, grajdul căzuse într-o rână şi sta să cadă, iar magazia trebuia mutată urgent că se lăsase cu pătul cu tot peste gardul de la drum. Animalele erau jigărite, slabe şi nemâncate, stătuseră mai mult în seama băiatului cel mare care fugea la joacă şi adesea uita de ele. Odată cu venirea şcolii le lăsa şi el în plata domnului şi pleca la şcoală, îi era ciudă că soru-sa s-a dus la Bucureşti şi pe el o să-l lase slugă acasă. Gigea trebuia să stea cu cel mic care se îmbolnăvise de epilepsie şi avea nevoie să fie supravegheat permanent. Ionel al lui Duran se şi întrebă ce-o fi făcut el cu leafa aia care-o luase din poliţie, nu se alesese cu nimic, o dăduse pe mâncare şi-o cheltuise cu fata aia pe acolo. După toate astea mai venise şi seceta pe capul lor şi-i sărăcise de tot, orice ban agoniseau trebuia să-l dea pe mâncare că nu puteau să trăiască cu o strachină de făină pe care o luau de la moara lui Giongărău.

Acasă se apucă de muncă, de reparat garduri, de ridicat alte acareturi, de învelit casa, trebuia să strice magazia şi fânarul nevestei din Ciuculeşti să le mute la ei, de arat şi de semănat. La început avuseră noroc cu Stancu Andreescu, unchiul nevestei, care-şi revenise din nebunia lui şi acum, milos, le mai dădea câteva duble de grâu pe secere să o lungească şi ei până la toamnă. Dar intrară în conflict şi cu el că se înscrisese în Frontul Plugarilor şi venise acasă la ei să se înscrie şi Ionel. « Eu nu pot, nică Stancule, n-am timp de şedinţele lor, am venit şi eu să-mi pun la punct gospodăria şi să mă apuc de muncă, nu vezi că au căzut toate ? Şi mă mir ce te găsi şi pe dumneata cu doi copii morţi în război cărora nu le-a dat nici-o leţcae de pământ la reformă să te înscrii la ei ? O să râdă lumea de dumneata când te vor vedea cu alde Sandu lui Petre, Ionică al Neacşii, Stancu Juncu, Mărin al lui Dinică, sărăcanii sărăcanilor, beţivii beţivilor, proştii proştilor umblând prin sat să lămureşti oamenii să voteze soarele. Ce-or să zică domnu' Dinu, Giangărău, Mocănescu, Sterie şi nea Ghiţă Băngoi, oameni de vază ai satului, când te vor vedea cu ei ?…Ia şi dumneata exemplul lui Ilie Georgescu, ăsta , deşi e funcţionar pe acolo pe la judeţ, nu s-a înscris la ei, e şi el învăţător , om cu cap, tot ca matale ! » « Treaba ta, Ionele, nică, să nu zici că nu te-am rugat, tu nu vezi că astea sunt timpurile, te dai după ele, ce să-i faci ! Nu vezi că pe legionari a început să-i pigule cu maşina neagră, mi-e şi mie frică, tu nu ştii că eu am fost de-al lui Titel Petrescu… »

Ăştia săracii care se înscriseseră în Frontul Plugarilor şi cu Pălăriatul şi Mihăilescu, care făceau parte din comunişti, se strângeau seara la şcoală şi ţineau şedinţe cum să facă şi cum să dreagă să iasă ei în alegeri. Sandu lui Petre se ducea la cazan la Budiman şi lua o sticlă de ţuică şi venea cu ea la brâu, aprindeau o lampă chioară la masă şi începeau să bea şi să discute cum să pună ei învăţătura marxist- leninistă în practică, Stancu Andreescu le scria procesele-verbale cu ce au discutat ei acolo. « Doamne, Doamne,- se mira Gigea- cine ajunse să facă şedinţe în şcoală, toţi amărâţii ăştia care nu aveau după ce bea apa, toţi beţivii şi săracii care acu se uită în curţile altora că de ce au, şi eu mă mir de nica Stancu ăsta de ce s-a amestecat cu ei că dacă trăia taticu nu-l lăsa să-şi bage nasul în ciorba lor ! »

Sandu lui Petre cu Mihăilescu umblau toată ziua prin sat, primul cu o găleată de var în mână şi al doilea cu o bidinea şi desenau pe toate gardurile şi pe toate magaziile soarele mare cât o zi de post cu nişte raze interminabile, lângă care scriau « Votaţi FDP, votaţi soarele ! » Sandu lui Petre avea la brâu şi sticla cu rachiu şi din când în când se opreau din activitatea lor şi mai trăgeau câte o duşcă pe marginea şanţului. Toată lumea era la secere şi ei umblau tanda, un analfabet şi un puşcăriaş şi un beţiv care abandonase trei şcoli şi-şi găsise locul de scribălău pe la Primărie,

„semnătură de ministru şi leafă de căcănar”, zicea el, bătând apropo pe la şefii lui să-i dea un os de ros mai mare. Bieţii oameni prinseseră ciudă pe ei, toată lumea era la secere, strângeau grâul poloagă cu poloagă şi-l băteau şi-l vânturau şi se duceau la moară cu el să-l facă făină şi ei lăsau femeile să muncească până se speteau şi seara veneu morţi de oboseală şi de băutură şi făceau scandal că de ce n-au mâncare bună…

Întru-una din zile se zăriră la orizont câţiva nori şi nu mare le fu mirarea oamenilor când văzură că din ei , ca nişte fantasme uriaşe, se desprinseră la Cornul Caprei nori uriaşi care întunecară câmpia şi ameninţau cu furtună sau cu piatră. După asemenea secetă, ziceau ei, trebuie să vină furtuni şi piatră, Dumnezeu se răzbună în continuare. Majoritatea plecară spre sat de frica urgiei care venea, numai băiatul lui Mihăilescu cu nevastă-sa se ascunseră la marginea satului lângă un tufan căruia toţi îi ziceau tufanul cu icoana…

Din dunga orizontului, un zig-zag luminos aprinse zarea şi norii începură să verse potop de ploaie peste toată câmpia. „E bună ploaia când vine curată, ziceau ei, mai ales că trebuie să pregătească recoltele viitoare !”. Dar ca un blestem, un fulger ca o enormă săgeată se lăsă pe tulpina tufanului cu pricina şi-i lovi în plin pe cei doi . Peste câteva minute sosiseră şi ciobanii cu oile şi dăduseră de ei trăsniţi ; unul din ei fugi repede acasă la Mihăilescu şi o găsi pe nevastă-sa mulgând vaca. Băiatul strigă la poartă disperat, era făcut leoarcă şi tremura tot, nu ştia cum să înceapă şi ce să-i spună femeii. „Ce-ai, maică, veni femeia la poartă, cu oala de lapte în mână, ce s-a întâmplat?” « A murit, avu puterea ciobanul să mai zică, trăzniţi ! » “Lasă-i Dumnezeului, c-aşa le trebuie, eu cu copiii ăia ne dăm de ceasul morţii şi ei pictează soarele pe pereţi prin sat!” « Nu, ţaţă, Lino, nea Ilie cu tanti Dora au fost trăzniţi la tufanul cu icoana, i-am găsit morţi acolo ! » « Băiatul meu, maică, cu Dora ? »- rămase femeia perplexă când auzi, scăpându-i şi oala de lapte pe jos din mână de emoţie. Neştiind ce să mai facă, femeia începu să se jelească, fugea prin ploaie către islaz şi se jumulea : « Aoleooo, băiatul meu, veni din război să moară acasă, ce-ai avut, Doamne, cu el, Doamneeee, că-i spuneam eu ăstuia bătrânuuu să stea la locul lui că ăştia lucrează cu necuratuuu, şi în loc să-l ia Dumnezeu pe el că m-a amărât toată viaţaaa îmi luă mândreţea de băiat… că tocmai acu se însurase şi el, Doamneee… » Mihăilescu era la cârciuma lui Şoarice, beat mort, făcut bleau de var, aştepta să stea ploaia să se ducă acasă. Când îi spuse Ioana ce s-a întâmplat, mai ceru o cincizeacă şi începu să înjure, ce ei nu ştiau că pomii atrag fulgerele, făcuse şi el armata şi războiul şi nu învăţase nici atâta lucru, „aceste fenomene se explică ştiinţific, Ioană, nu e ce ziceţi voi că e poruncă de la Dumnezeu…” Învăţătura marxist- leninistă

ne învaţă că… « Fiţi-ar învăţătura ta a dracului, venise femeia peste el, auziţi , fraţilor, copiii morţi şi el o ţine una şi bună cu învăţătura lui marxist-leninistă… ce-o mai fi şi aia… hai, mă, nenorocitule, să-i luăm de acolo, bea-te-ar moartea să te bea că nu mai poţi nici să mai mergi ! Ioană, dă-ne tu căruţa ta cu boii că n-avem cu ce-i lua şi ţi-om plăti…»

La faţa locului sosise noul jandarm şi-i păzea să nu-i ridice nimeni până nu vine procurorul să constate moartea lor. Pe lângă jandarm se stânsese întregul sat, nimeni nu mai văzuse oameni trăzniţi, căzuseră amândoi unul lângă altul, parcă dormiau, băiatul avea mâna pe după ceafa fetei, probabil că o luase de gât şi rămăsese cu ea acolo. La sosirea celor doi cu căruţa, lumea tăcu şi-i făcură loc maică-si să vină la ei. Mihăilescu nu se putu da jos din căruţă, sta pe carâmb şi se uita la oameni şi-i întreba ce e cu ei acolo, ,,v-a chemat cineva, măăă, ce-ce v-aţi strâns aici-ci ca la ursssîîî ?…” Femeia se duse la ei închinându-se şi-i sărută şi începu să-i mângâie şi să-i jelească. Lumea toată îşi dădea ghionturi că e poruncă de la Dumnezeu să-l pedepsească pe beţivanul ăsta care lucrează cu deavolul, cu învăţătura lui marxist –leninistă, şi care desenează cai verzi pe pereţi; Perniu Sfântu, cu barba până la burtă, cu biblia lui soiasă citea un verset din apocalipsă, că aşa e la vremuri de apoi, vine foc din cer şi arde tot pământul şi toate vieţuitoarele, cuvântătoare şi necuvântătoare…

Gigea cu Ionel, care seceraseră la Stancu Andreescu, fugiseră de ploaie la el acasă şi se puseseră cu gura pe el, că vede el ce păţesc cei ce se dau cu comuniştii? Că moartea copiilor lui acolo prin Rusia e tot poruncă de la Dumnezeu pentru ideile lui şi pentru purtările lui din tinereţe… Că-i spusese frati-său, Ion Andreescu, să n-o ia pe Păuna că sunt rudă şi pe deasupra se ţine cu toţi jandarmii de la post. Taică-său, Andrei, i-a tras şi o mamă de bătaie şi el atunci a fugit de acasă la Păuna, la Arghir Bogatu şi a luat-o, a făcut nuntă fără ştirea lor, nici nu i-a chemat şi pe ei la petrecere. Acum citeşte numai bazaconii, cine i-o fi dat lui « *Istoria partidului bolşevic* » şi « *Manifestul partidului comunist* » cu stafia aia care umblă prin toată Europa. « Cine e, nică Stancule, stafia aia care umblă prin toată Europa ? »- îl întreba Gigea, supărată. « Ai, fa, că ăsta a rămas zăpăcit de când au murit băieţii ăia ! Visează numai cai verzi pe pereţi, ce stafie să fie aia, auzi, tu, cică e şi îmbrăcată în negru şi umblă numai noaptea ! - intervenea Păuna care frământa nişte cocă să facă gogoşi- stau toată ziua prin şedinţe, ce dracului or fi vorbind ei acolo că nu se mai satură…Le toarnă Mihăilescu la gogoşi şi ei îl cred ! şi uite-l acu, îi luă Dumnezeu mândreţea de băiat cu nevastă cu tot, să vedem acum ce-o să mai zică, se mai ia la ceartă cu popa că nu există Dumnezeu ? »

A doua zi pe la două satul îşi înmormântă cei doi morţi, era o jale de nedescris, veniseră patru popi cu ţârcovnici cu tot, Lina şi cu el aduseseră nişte rude ale lor de prin Transilvania care cântau la nişte alămuri trist, marşuri funebre, şi Mihăilescu ca o paiaţă sta la poartă şi privea pe Linie indiferent. Era îmbrăcat cu nişte haine care stau ţepene pe el, slab, scofâlcit, înalt ca o prăjină, da din mâini şi repeta şi el că nu ştie cum de s-a întâmplat tocmai cu copilul lui. De data aceasta nu mai era băut, sta abătut şi tăcut şi din când în când o înjura pe muierea aia care-i încuiase băutura. Ploaia le stricase lui şi lui Sandu lui Petre toate socotelile, acum trebuia s-o ia iar de la început să deseneze sori pe toate magaziile şi pe toate gardurile şi să scrie mare « Votaţi soarele ! » Apa le ştersese de pe garduri ce scriseseră ei şi rămăseseră numai nişte dungi albe care se lăsau spre pământ. Toată adunarea aia urca dealul spre biserică şi lumea era curioasă să vadă dacă Mihăilescu mai intră în biserică după ce se certase cu popa şi-i spusese că nu mai există Dumnezeu. « Părinte, îi zisese el- eu am religia mea, biblia mea este *Capitalul* lui Marx, eu după ăla mă conduc că ne învaţă cum să facem o nouă orânduire şi cum să trăim aici pe pământ, că dincolo, unde zici dumneata că e iadul, nu mai e nimic, părinte ! » Popa le spusese la toţi că ăsta e anticrist pe pământ, să nu-l mai bage nimeni în seamă că răspândeşte numai venin în oameni. La uşa bisericii rămase afară, obosise, transpirase tot, şi se aşezase pe o bancă lângă monumentul eroilor. În biserică toată lumea plângea de mila Linei care se jelea cât putea şi de dragul celor doi morţi pe care-i luase Dumnezeu aşa repede, parcă erau doi copii aşezaţi unul lângă altul, gata să se scoale şi să vorbească.

Acest eveniment rămase mult în memoria satului şi fiecare îl comenta după bunul lui plac ; majoritatea era de acord că Dumnezeu se supărase pe Mihăilescu pentru noua lui religie care se înfiripa în capul lui. Acum parcă era o paiaţă pusă să sperie ciori, se sculase de pe bancă şi se plimba prin faţa bisericii, se deşirase cât o zi de post, parcă era papainogea ăla care venise cu circul prin sat.

Gigea cu Ionel veniseră de la secere şi trăseseră în Ciuculeşti la Stancu Andreescu. Păuna frământa nişte cocă să facă gogoşi şi se certa cu bărbatu-său că de ce s-a încârduit el cu toţi proştii ăştia, nepoată-sa îl luase şi ea la rost : « Dacă trăia taticu nu te lăsa el să faci aşa ceva…" « Lasă-l ,Gigeo, nu-l mai dojeni că n-ai pe cine- trecu nevastă-sa prin tindă să ia o tigaie- i-a intrat în cap şi lui « *Manifestul partidului comunist* » cu stafia aia care umblă prin toată Europa, ce dracu stafie o mai fi şi aia ! De când cu moartea băieţilor a rămas aşa într-o dungă, o ia pe-o ureche şi face tot ce ştie el ! » « De geaba vorbiţi voi, Ionele şi Gigeo, voi nu ştiţi că eu sunt de-al lui Titel Petrescu şi dacă nu mă dau cu ei, mă înhaţă şi pe mine … »- le

răspunse el şi tăcu, uitându-se chiorâş la nevastă-sa care nu tăcea de loc din gură. « N-are de ce să te înhaţe, nică Stancule, că n-ai tăiat oameni, mai de grabă închină-te la Dumnezeu că uite nenorocitul ăla de Mihăilescu care zicea că nu există Dumnezeu, i-a luat mândreţea de noră şi de băiat ! »-termină Gigea şi se duse peste Păuna care făcea la gogoşi în tindă şi aduse o farfurie plină . « Pune, fa, şi nişte zahăr pe ele să fie mai bune ! »-îi întinse femeia o strachină cu zahăr tos şi se apucară toţi să mănânce gogoşile, le era foame că plecaseră de dimineaţă de acasă şi nu luaseră demâncare la ei. Din deal de la biserică se auzea jalea care cuprinsese toată lumea, popii scoseseră morţii din biserică şi treceau cu ei spre cimitir să-i îngroape, alămurile făceau zarvă mare, convoiul cuprinsese aproape toată Linia şi clopotele băteau rar şi trist, peste sat.

Toamna veni repede,frunze galbene şi ploi şi nori, şi-o ceaţă deasă învăluiră într-o negură întregul sat, peste tot rămăseseră stăpâne ciorile care gărăiau pe deasupra salcâmilor şi scârmau prin bălegar după hrană. Puţina agoniseală oamenii o puseseră la adăpost ; după marea secetă din vară acum veniseră ploile care nu se mai terminau, din porumburi n-aveau ce culege că nu se făcuse nimic, rămăseseră pe câmp doar nişte fire de coceni piţigăiate, acum nu puteau să bage în pământ nici grâul pentru la anul, ,,foametea – ziceau ei- se va mai prelungi cu încă un an".

Veniră şi alegerile, la primărie era forfotă mare, Ion al Oaţii punea steaguri peste tot, lângă steagul nostru apăruse şi steagul Marii Uniuni Sovietice, un roşu spălăcit, pe care lumea îl confunda cu praporele de la biserică. Învăţătorii în fruntea cărora era doamna Adina pregătiseră sala de votare cu macate şi prosoape pe pereţi, cu lozinci mari peste tot « *Votând soarele, vă votaţi viitorul* ! » ,,Să fie al dracului de viitor- ziceau unii care mai auziseră câte ceva- că viitorul nostru o să fie ca şi până acum, dacă nu mai rău c-au auzit ei că ruşii ne cer despăgubiri de război şi-or să pună biruri peste biruri pe capul nostru !".Vorbeau încet, în şoaptă, că aduseseră de la Turnu un pluton de soldaţi care păzeau secţiile de votare şi care erau cu ochii în patru să nu cumva să se întâmple ceva. Mihăilescu adusese de la Roşiori o orchestră care cânta pe o scenă improvizată în faţa Căminului şi tineretul juca îndrăcit o horă mare, uitând de griji şi de nevoi. Lumea venea şi vota şi care mai căscau gura, mai stăteau să vadă tineretul cum joacă, care nu, se duceau acasă înjurând că de alegeri le arde lor acum…

Preşedinte al secţiei de votare fusese numit Ilie Georgescu, venise de la judeţeană cu o zi înainte şi instruise toată comisia. Pe la miezul nopţii desfăcură urna şi rămaseră toţi uimiţi : ţărăniştii aveau 75% din voturi pentru, restul erau ale FDPului şi ale celorlalte partide. În timp ce încheiau procesul- verbal sosi de la judeţeană un instructor cu maşina şi, aflând

rezultatul, strâmbă din nas şi-l chemă pe Ilie în altă cameră. « Noi te-am trimis aici să faci o treabă, domnule Ilie Georgescu, dumneata ce ne-ai făcut ? Ai scos pe ţărănişti ?- scoase un pistol din buzunar şi-l puse pe masă- vreai să-ţi agravezi situaţia ? » « Adică ce situaţie ? »_ îl întrebă Preşedintele, tremurând de frică. « Păi, dumneata nu ştii care e linia ? Te duci la comisie, ardeţi voturile ţărăniştilor în sobă, băgaţi în urne voturile astea unde au ieşit ai noştri 75%, apoi chemaţi armata, desfaceţi urna în faţa lor şi le număraţi din nou…" „Bine, dar.." « Nici-un dar, executarea ! » Instructorul se urcă în maşină şi plecă, Ilie se duse la comisie şi le explică situaţia, arseră voturile ţărăniştilor şi băgară în urne voturile noi, ştampilate ; chemă un reprezentant al armatei, numărară voturile, încheiară procesul-verbal, strânse toate hârţoagele şi plecă cu ele la judeţ însoţit de o gardă militară. Pe drum se gândi să-l dea dracului de servici, ăştia dacă au început cu minciunile, cu minciunile o vor ţine mult şi bine, lui nu-i convenea , se va duce la clasă şi va învăţa copiii…îşi va vedea de treaba lui…

După alegeri satul intră într-o mare febră, mai întâi i se schimbară instituţiile, cele aproape şase cârciumi fuseră închise şi în locul lor statul înfiinţă două maturi şi o cooperativă, iar în cele două, rămase goale, băgă sediul PMR şi ARLUSul. O femeie bătrână din Bucov veni într-o zi la arlus şi-i ceru lui Ion al lui Stancu Juncu, care tremura acolo pe lângă nişte broşuri, să-i dea un chil de zahăr că are pomană răposatului şi n-are ce pune pe colivă. « Noi suntem arlosu, femeie, aici nu mai e prăvălie, nu se vinde zahăr, se vând timbre pentru strângerea legăturilor cu Uniunea Sovietică ! »- o lămuri Ion care era supărat pe al Oaţii că-l dăduse aici să păzească aceste broşuri, fără nicio simbrie. « Dar zahăr unde se mai vinde, maică ? »- îl întrebă femeia care nu prea auzea şi se dădea cu urechea lângă gura lui. « La cooperativă, la fosta prăvălie a lui Mocănescu ! - îi striga el tare în urechi- timbre nu vreai să iai? » « Ce să fac, maică, cu ele ? » « Petru strângerea legăturilor… » « Ce legături îmi mai trebuie, maică, mie că sunt femeie bătrână… »

Preşedinte şi secretar de Primărie veniră doi muncitori de la Malaxa şi traseră la Ion al Oaţii, în pomostul cel nou, făcut proaspăt, după ce o luase pe Stana. « Noi suntem aici trimişi de partid, tovarăşe Ion, dumneata ca secretar PRM trebuie să ne asiguri toate condiţiile, trebuie să schimbăm faţa comunei cu oameni noi, de-ai noştri în care partidul are încredere !- îi zise cel care se recomandase preşedinte- mâine convoacă o şedinţă să împărţim funcţiile şi ai grijă pe cine convoci să nu fie vreun duşman de clasă… » « Lasă, tovarăşe, că am eu grijă, ăştia ne trebuie nouă acum, duşmani de clasă ?… »

A doua zi Ion al Oaţii făcu şedinţă şi împărţi posturile : pe Pâncu îl puse colector, pe Carol al Dii îl numi responsabil cu moara « Mioara », proaspăt naţionalizată de la Giongărău, pe Sandu lui Petre, responsabil cu cazanele, acolo unde-i plăcea lui, pe Pălăriatul să răspundă de popi şi de biserici că e mai cult şi se pricepe la aşa ceva, pe Mihăilescu îl puse cu organizatoricul la partid, pe alţii îi numiră vânzători la MAT sau la cooperativă, agenţi agricoli, percitori cu impunerea…

Statul dăduse decrete după decretă, după reformă, urmă naţionalizarea, făcută hoţeşte, într-o noapte. Veniseră peste Giongărău, îi puseseră pistolul în piept şi gata, valea, moara e a noastră a poporului, a clasei muncitoare, şi-l instalaseră ca morar pe Carol, un ţigan din Râca, analfabet, de-abia putea să se semneze, făcea un c lăbărţat, după care o mâzgălitură pe care nu i-o înţelegea nimeni. La Nae Moraru, a doua moară a satului, făcură sediul semeaului şi aduseră nişte tractoare şi nişte semănători, care arau pământul rămas de la Câmpineanca, în castelul ei organizară GAS-eul, la poartă scriseseră mare pe o scândură:„GAS-eul drumul lui Lenin”. şi după ce au luat ei conducerea bine în mână s-au pus pe bieţii ţărani, mai întâi cu cotele, chestia cu „cotele- datorie patriotică“- adică iai tot de pe arie, pleci cu grâul la gară să-l predai la stat şi ţăranul rămâne cu furca-n mână şi cu un sac de pleavă şi asta e datorie patriotică ; ei, ăia, colectorii ăia, Pâncu şi mai apoi Giurcă, nu se întrebau şi ei, „mă, ce, dracu mai mănâncă proştii-ăştia până la anul ?” Sau statul care zice că are grijă de viitorul lor nu-şi pune problema că ei mor de foame ? Bruma de porumb pe care o strângeau, o curăţau de foi şi la gară cu ea ! Venea Giurcă şi cu Pâncu şi căutau peste tot ca nu cumva să mai oprească cineva vreun coş să-l pitească prin glugile de coceni să-l macine, aveau căruţele în drum şi măturau toate magaziile şi tot ce găseau trimiteau la gară. Cine opunea rezistenţă da de dracu, venea maşina neagră noaptea şi-l umfla de acasă şi aliluia cu el, îl duceau la mama dracului. Pe cei mai înstăriţi îi făcuseră chiaburi, noaptea te culcai ţăran şi dimineaţa te trezeai chiabur, veneau pe capul tău să scoţi banii, cazanul de rachiu, mahmudelele, şi ce mai pitisei tu prin casă să le dai lor. Ba că ăla a fost ţărănist, ba legionar, ba goghist, ba dracu mai ştie ce, îl umfla de acasă şi la canal cu el !. Că cică Dej se plânsese lui Stalin că n-are unde să-i mai ducă că s-au umplut puşcăriile şi Stalin i-a sugerat să facă şi Dej cum a făcut el prin Caraganda un canal să-i puie să care pământ cu spinarea. Aşa i-a luat pe cumnatul lui Ionel, pe Ion al Micului, pe Zuvelcă, pe Dinu, pe Sterie, pe colonelul Albulescu şi n-a mai ştiut nimeni de ei mult timp. Budiman, Dinu, Sterie, Giongărău, Ionică al lui Niţu, Budunache, s-au trezit chiaburi, alţii ca Aristică, când au văzut că se îngroaşe gluma au plecat de acasă, şi-au luat lumea în cap prin alte părţi ale ţării să li se piardă urma.

Aşa se face că se duce Budiman ăsta la Sfatul popular, aşa botezaseră ei primăriile după alegeri, şi-i întreabă de ce l-au făcut chiabur. « Ai cazan de fabricat ţuică şi pământ ! »- îi răspunsese Carol al Dii, secretarul BOB, care-şi făcuse şi el un birou acolo. Budiman avea o voce dulce şi blândă. "Păi dacă am, ce, măi Carole,-sunt ale mele, nică!" Scosese căciula de pe cap şi se scărpina în creştet, repetând mereu: „Sunt ale mele, moştenire din moş-strămoş…" „O să vedem noi ale cui sunt!" îi răspundea Carol care sta picior peste picior într-un fotoliu, luat decurând din mobila Câmpinencii, şi fuma ţigări plugare. „Du-te acasă, nu mai umbla să te deschiaburim, predă-ţi cotele şi plăteşte-ţi toate danganalele că altfel dai de dracu!" Şi bietul Budiman pleca cu coada între picioare… Se formase şi o comisie de închiaburire din care făceau parte Carol, malacul ăla de primar care venise de la Malaxa şi căruia oamenii nici acum nu-i aflaseră numele, şi un învăţător tânăr din Silişte care luase fata lui Stancu Andreescu şi se mutase în sat pe nume, Crivăţ. Luau miliţianul cu ei şi plecau noaptea prin sat pe la chiaburi, chercheliţi şi afumaţi, îi imobilizau în case, şi le confiscau tot avutul, veneau cu căruţele ca să poată să le care, fie la gară, dacă erau cereale, fie la Sfat pentru plata impunerii. Budiman legase decuseară uşile, se aştepta el la aşa ceva, dar ei săriseră gardul şi momiseră câinele cu o bucată de mămăligă, puseseră sentinele la uşi şi la geamuri şi bătuseră în uşă. Lionora, fie-sa , dormia singură într-un pat, bărbatu-său, Lisandru, plecase în armată, Budiman cu aia bătrâna dormiau într-un colţ pe nişte cojoace, stătuseră până noaptea târziu pe lângă cazan şi căzuseră frânţi de oboseală. « Scoal', tăticule, că ţi-a venit rândul ! »- îl mişcă Carol pe Budiman care sforăia dus. Budiman, când auzi, începu să tremure de frică, şi aia bătrâna, speriată, chiui şi începu să se jeluie: „Aoleooo, da' ce-am făcut noi, maică, pupa-v-aş tălpile, că nu făcurăm nimic!" Învăţătorul ăla tânăr luase haina miliţianului pe el şi intrase peste Lionora. « Spune-mi unde este ţuica pe care aţi pitit-o, unde este grâul şi porumbul, bombonico, şi să taci din gură că vreau să te iubesc şi eu ! »- şi s-a băgat lângă ea în pătură şi a luat-o în braţe…Fata n-a mai apucat să strige, „taticule!", că nebunul s-a şi apucat s-o violeze. Dar şi Lionora, cum era un zdancon de fată, îl lipăie de câteva ori şi începe să-l gherăie…Şi învăţătorul vine zgâriat la ceilalţi, îi curgea sângele pe faţă şi se prelingea pe gulerul cămăşii, dădură lampa mare şi, când îl văzură, începură toţi să râdă de el. Numai el tuna şi fulgera că duşmanul de clasă i-a înfipt ghearele în gât şi a vrut să-l omoare. Imediat au ridicat fata şi au trimis-o cu securitatea la judeţ, au ţinut-o acolo două săptămâni în beciurile fostei Poliţii şi n-a scos de la ea nimic, o ţinea una şi bună că învăţătorul ăla a vrut să se culce cu ea, ce d-aia l-a trimis partidul acolo, că a auzit ea cine este ăla care acum face pe comunistul, să se

intereseze şi ei în Silişte să vadă cine a fost, că a fost cel mai mare legionar…şi pe de-asupra mai era şi beat…

Ilie Georgescu şi cu Adina se mutară în vechiul pomost al lui popa Gheorghe, reparară gospodăria, şi-şi văzură de treaba lor. Castelul deveni pentru ea un vis urât pe care trebuia să-l uite cât mai repede. Bărbatul renunţă la funcţia lui de instructor la judeţeană şi veni învăţător în sat. Casa lui, făcută de Avram, fusese vândută unor bucureşteni instalaţi proaspăt în sat, după care fusese naţionalizată şi folosită ca un fel de casă de oaspeţi unde dormiau cei de la judeţ când rămâneau peste napte în comună. Acum erau clipele lor cele mai fericite de nebănuite plăceri intime pe care le simt doi oameni care s-au iubit atât de mult.

Începeau fiecare zi cu interminabile discuţii despre viaţa lor anterioară, cum s-a dus Ilie pe front direct din armată cu toate că Avram luptase să-l scape iar Nicu Câmpineanu să-l înfunde, să-l bage pe linia întâi, doar s-o alege praful de el, cum se arunca, disperat, în fiecare zi, înaintea cartuşelor şi ele îl ocoleau, devenise de un pesimism incurabil, cum s-a regăsit el datorită lui Gafencu care era un om de o moralitate ireproşabilă, cum o visa pe Adina în fiecare noapte…Apoi întoarcerea armelor…sentimentul acela de vinovăţie care-l ai când trădezi un prieten pentru că ţinuse mult la Mareşalul Antonescu, apoi moartea maică-si şi a Dorinei, fiinţa aceea nevinovată care devenise victimă propriilor părinţi, căutări şi întrebări fără răspuns şi în sfârşit bucuria clipelor de faţă… Sufletul lui devenise un ghem de contadicţii din care nu credea că va mai ieşi. Apoi urma Adina, îşi aducea aminte de câte un moment din viaţa ei şi i-l povestea cu lux de amănunte. « Există un destin, Adino, care ne conduce viaţa, ceva secret, care oricât ne-am strădui noi să-l forţăm, tot rămâne ceva imprevizibil şi acest imprevizibil dă sens vieţii… Ce s-ar întâmpla dacă noi de la naştere am şti cât trăim, pe cine iubim, ce evenimente ne este dat să trăim ? Uite, l-am văzut pe Antonescu de două ori, aveai impresia, când priveai la el, că e un mit şi s-a dus măturat de istorie…Poate unul din cei mai mari patrioţi ai noştri…Dar a trăit în eroare… » Adina îşi pusese pe ea cea mai frumoasă rochie luată din Italia, din voal roz, şi se învârtea pe lângă Ilie ca o naiadă, nu-şi pierduse cu nimic din frumuseţea ei, deşi trecuse prin multe, suferinţele o maturizaseră şi o fortificaseră sufleteşte, vorbea aşa de dulce cu glasul ei de catifea, încă mai trăia in lumea ei departe de evenimente şi de mizeria prin care treceau. Un singur fapt îi nemulţumia, Adina nu putea să mai aibă copii, voiau să lase şi ei un moştenitor viitorului dar nu mai era posibil. Privea pe geam pădurea Bucovului cum se desena cu tuş pe pânza vineţie a cerului şi se întrista. Dar îşi găsea repede echilibrul în copiii de la şcoală; cei două zeci de copii din Moldova, fii ai secetei, plecară la gară conduşi de ea,

se legase aşa de mult de ei încât deveniseră copiii ei, unii din ei chiar îi ziceau mamă.Tot drumul îi plânse şi-i mângâie, unul, Ionică, se lipise de ea şi când veni trenul să-i urce, şi-a încleştat mâinile de gâtul ei şi a început să strige cât îl ţinea gura : « Vreau să rămân cu mămiţica meaaa ! » Şi delegatul care venise să-i ia l-a smuls din braţe în hohote de plâns şi l-a suit în vagon.

Îndrăgostită de copii, Adina îşi începu şcoala cu mare pasiune, avea un dar în ale povestirii ieşit din comun cu un glas când şoptit, când gros şi autoritar, şi copiii, în liniştea aceea, făceau ochii mari şi-i sorbeau vorbele. Într-o zi i se întâmplă ceva deosebit; un copil îi puse o întrebare, de ce la răsărit harta României este roşie şi pe ea scrie URSS. Alt copil se ridică să explice el care avea o imaginaţie fantastică: ,,Doamna învăţătoare, eu ştiu de ce este aşa, peste Prut este o pădure mare plină de urşi!" De fapt ce se întâmplase, toate şcolile care aveau harta României cu Basarabia , Bucovina şi Cadrilaterul primiseră ordin să astupe aceste părţi de ţară, după terminarea războiului, cu hârtie roşie. Adina se conformase şi ea. Ca să iasă din încurcătură, simplificând explicaţiile, la spuse copiilor că Gigel are dreptate, la răsărit ţara noastră se mărgineşte cu o pădure de urşi.

A doua zi fu chemată la Sfatu Popular de către doi oameni de la securitate să le explice cum şi-a permis, ea, să-i facă pe tovarăşii sovietici urşi. De ce nu le-a explicat clar copiilor că aceste teritorii fuseseră cucerite în mod samovolnic de către statul burghez român de la Uniunea Sovietică ? Să dea o declaraţie cum stau lucrurile, c-au auzit ei că ea n-are o origine sănătoasă, a fost fiică de popă şi soţie de moşier şi pune beţe în roate noii orânduiri…

Adina se întoarse acasă plângând şi-i povesti şi lui Ilie, din visurile ei se trezi deodată în mijlocul unei realităţi crude. Ilie îi povesti şi el de ce plecase din funcţia aia de la judeţ, i se păruse că e vânat, se interesau prea mulţi de viaţa lui şi -l puseseră să dea fel de fel de autobiografii în care să specifice şi ţâţa pe care a supt-o. ,,Mi-ar place ,Adino,- înnodă Ilie dialogul lor despre fericire- să trăim undeva departe de lume şi de evenimentele astea nenorocite, într-un bordei undeva într-o pădure…" "De ce Ilie, asta nu se poate, noi am sperat mult într-un viitor mai bun!" ,,Prevăd că de-abia de acum începe greul…s-au schimbat oamenii, conducerile, timpurile…" ,,Dar nu ziceai tu că de acum încolo o să fie mai bine? O să muncim cinstit şi o să trăim cinstit ? » ,,Ziceam pentru că aşa doream şi eu, tocmai asta este că n-o să putem munci cinstit şi nici nu vom avea posibilitatea să trăim omeneşte!" "Nu-mi pot da seama ce-ai citit tu sau ce-ai auzit tu de ai devenit aşa de sceptic, eu o să-mi repar greşala, o să mă duc mâine la copii şi-o să le spun ce e cu harta aia şi cu pădurea şi cu urşii…" ,,Eu nu-ţi povestesc din cărţi, ci

din realitate ; eri a fost o şedinţă la judeţ unde s-au pus multe la cale, şi bune şi rele şi în toate astea se strecoară şi erori ale căror victime pot să fiu eu, sau tu, sau alţii”.

38

Ion Bratu umbla prin sat toată ziua cu biblia lui în mână şi-i da zor cu apocalipsa lui, celălalt, după plecarea regelui Mihai, avea în capul lui stupul fără regină care devine bezmetic, se sălbăticeşte şi o ia razna. Aşa şi cu ţara asta, dacă nu mai are rege, se duce de râpă. Aşa vorbeau oamenii la Ioviţă la poartă, se strângeau dimineaţa şi făceau politică, dar n-o mai spuneau pe faţă ci încifrat, uitându-se în stânga şi-n dreapta să nu-i audă cineva din ăştia noii care se ridicau acum. Veniseră de la Bucureşti şi Leu, şi Radu lui Niţu cu frati-său, Ionică, şi Ion al Micului, şi Ilie Burcea… Se stângeau la Ioviţă toţi şi se întrebau ce-o să fie cu impunerile astea şi cu cotele, pe deasupra le venise nişte hârtii care-i obligau să cultive atâta grâu, atâta porumb, atâta orz, atâta ovăz, atâta tutun, atâta bumbac… « Tu pe cine ai votat, mă ? »- întreba Leu în stânga şi-n dreapta. « Pe ţărănişti ! »- răspundeau toţi. « Cum dracului se făcu că ieşiră ăştia ? »- se întreba el în sinea lui şi câteodată tare. « Hei, cum ? parcă tu nu ştii, că s-a dus vorba, a plecat tot de la ei, cică au ars voturile ţărăniştilor şi le-a băgat pe-ale lor… » « Ştii ce-am auzit, bă, Ioviţă ? Auzi că or să facă întovărăşiri, să strângă pământul la o parte, să-l are şi să-l cultive ei şi nouă să ne dea ce vor ei ! » „Nu v-am spus eu, gaică, că ajungem tot la colhoz, asta e poruncă dumnezeiască, să dai tu pământul tău din moş-strămoş şi să te duci cu traista în băţ la ei să-ţi dea ce vrea Ionică al Neacşii şi cu Sandu lui Petre şi cu Carol al Dii…”- zicea Lisăndriţa pe drum, închinându-se şi făcând mătănii. « S-a înrăit lumea, ţaţă Lisandro, nu se mai duce nici la biserică să se roage la Dumnezeu, a intrat ăl cu coarne în sufletul lor ! »- îi răspundea Marina lui Ioviţă de pe şanţ, tare, că era cam surdă .

Ionel al lui Duran era supărat şi cu copiii ăia că după reforma învăţământului îi rămăseseră acasă. Fata venise de la Bucureşti, terminase liceul inferior şi i se desfiinţase şcoala, iar băiatul terminase patru clase şi trebuia să meargă în altă parte că şcoala lor rămăsese numai cu patru clase. Acum îi venise rândul lui frate-său, Ioviţă, să râdă de el, ce voia el să facă copiii ăia, filozofi ? „ Na, că acum i-a făcut ! S-au dus boi pe acolo pe la şcoli şi au venit vaci încălţate !Acum stau acasă, n-o să nimerească vacile satului, sau oile…o să se bată cu Baghiară pe ele…” Se gândi el şi se socoti cu nevasta şi se hotărâră să vândă casa nevestei din Ciuculeşti, dacă nu le va ajunge banii vor face o tăiere în pădurea pe care o luase de la cocoana

Câmpineanca şi vor vinde şi lemnele. Se sfătiuse cu Mitică Brotac şi cu Radu lui Niţu să ducă băieţii la Izvoru la şcoală. Ăia fuseseră pe acolo şi vorbiseră cu directorul Găină să-i primească şi le promisese că mai are locuri cu condiţia să mai găsească doi trei oameni cu copii ca să mai facă o clasă. Vara vor merge pe jos, îi vor mai duce ei cu căruţele, iar iarna vor sta la internat. Era mai greu cu fata că nu ştia încotro s-o ia cu ea. Toată vara făcuse meditaţie cu doamna Adina, îi dăduse dictări şi o învăţase bine franceza şi acum îi venise sorocul să plece cu ea la şcoală mai departe. Voia s-o ducă la Şcoala Pedagogică la Piteşti s-o facă învăţătoare, dar nu ştia cum să procedeze. Gigea plânse ce plânse, cum să vândă ea casa părintească, apoi tăcu, se consolă cu gândul că o face pentru copiii lor, să-i vadă şi pe ei oameni în rândul lumii. Pe seară, Ionel al lui Duran se duse la fierăria lui Jică Ţiganul, auzise el că ăla ar lua o casă şi ar reface-o pe a lui. Strigă la poartă şi ieşi Jică, avea un şorţ de piele dinainte şi era încălţat cu veşnicele lui ciubote pe care le purta şi vara şi iarna, acum peste vară se îngrăşase ca un porc, deabia se strecura pe poartă. « Ce e, Ionele, ce vânt te-aduce pe la mine că ştiu că fierul de plug l-ai ascuţit alaltăieri ? » « Am auzit pe unul şi pe altul că ţi-ar trebui o casă- îi răspunse Ionel- aş vrea să vând casa aia din Ciuculeşti că-mi pleacă fata la şcoală şi n-am bani de taxe ! » „Mi-ar trebui…- mormăi ţiganul- dar tu o dai scumpă!" „Facem noi- îi dădu de înţeles Ionel al lui Duran- îmi dai un acont acum şi restul când oi face rost şi dumneata…" „Şi cam cât ceri tu pe ea ? » « Cât crezi şi dumneata că face ! » « Mai mult de un milion nu face ! » « Ba face nică Jică, are tâmplărie nouă şi e tăvănită cu scândură, numai pe prispă a băgat tata- socru doi metri de scândură de-aia groasa ! » « Da', mă ,Ionele, dar e învelită cu şiţă şi aia se face bălegar când oi desface-o ! » « Ai dreptate şi dumneata, dar ce mai e un milion astăzi ? Mai cu seamă c-am auzit că ăştia fac şi stabilizarea şi rămân cu hârtiile-n buzunar!" „Mai mult de un milion jumate nu-ţi dau că n-am!" « Fie şi atât, dar îmi dai un milion acum !… »

Venise vesel cu banii acasă, îi numărase de câteva ori şi se hotărâ ca a doua zi să plece la Piteşti, avea în ochi un licăr de bucurie, ducea copiii la şcoli, nu vor mai rămâne ca ei la plug şi nu va mai râde frate-său, Ioviţă, de ei, acum îi va face pe necaz, că uite ai lui s-au răspândit ca făina orbilor şi n-a cheltuit un sfanţ cu ei. Pe Stanca o dăduse de suflet Gulinoaiei, pe Polina o măritase cu Mitică al lui Ion Ciobanu şi scăpase de ea, băiatul ăla marili murise prin Tatra şi nepoată-sii nu-i dăduse nici-o leţcaie, iar băiatul ăla micu plecase zidar în lumea mare…Ai lui vor ajunge cu ajutorul lui Dumnezeu învăţători ca domnul Ilie Georgescu, sau ca Nae Steru…ca Penescu sau ca Dalu de la Palangă…Nu vor mai trăi de pe urma nenorocitului ăsta de pământ să stea cu ochii pe cer şi să se roage la

Dumnezeu să plouă să se facă grâul şi porumbul şi să-l vândă pe ce apă nu cură sau să li-l dea ăstura degeaba pe cote…

A doua zi plecă la Piteşti pe jos să facă economii, ajunse seara în oraş şi dormi în gară, de dimineţă urcă dealul spre şcoală, era o şcoală mare care domina de acolo tot oraşul. Pe deal, în grădina şcolii întâlnise un om care-l întrebase unde merge. « Am şi eu o fată, îi explică el omului, şi vreau s-o înscriu aici la normală ! » « Unde a învăţat până acum ? » « La Gimnazuiul unic Filipescu şi apoi la Elena Doamna ! » "Bine- zisese omul ăla, am să încerc să te ajut, eu am o deosebită stimă pentru ţăranii care-şi dau copiii la şcoli, şi tata a fost tot ţăran, eu sunt agronomul şcolii, inginerul Florescu!" « Să trăiţi şi să vă ajute Dumnezeu ! »- zisese Ionel al lui Duran şi se închinase: ,,Doamneee, fata asta are noroc, poate i-a ieşit norocul în cale!" şi se aşezase jos pe o poiană la umbra unor tei bătrâni să-l aştepte pe agronomul Florescu. Bătea vântul toamnei, se juca prin frunzele castanilor date-n galben şi de pe deal venea miros de mere şi de pere şi de prune coapte din grădina şcolii, undeva mai departe căruţele mocăneşti poposiseră cu coviltirele lor pe dealul din apropiere, veniseră mocanii pe la odraslele lor de la şcoală şi acum se odihneau în jurul focurilor care pâlpâiau lângă căruţe ; larma micului orăşel de munte rămăsese departe, doar fluierul trenurilor mai amintea de această localitate pitită între dealuri.

,,Am sosit, se apropie agronomul Florescu, gâfâind, după ce urcase acel deal abrupt, ai actele fetei?" ,,Cum să nu le am, domn'e agronom!" "Ia să le văd şi eu!" Ionel al lui Duran scoase din desaga lui dosarul cu pricina şi i-l întinse agronomului. Florescu îşi puse ochelarii la ochi, le cercetă şi zise : « Văd că are note bunicele, să încercăm şi noi că aici vin copiii cei mai buni…Trebuie să vii şi cu fata să dea nişte diferenţe la muzică… Am eu grijă să aranjez cu profesorul de muzică, îi iai şi dumneata un borcan de miere, ceva, şi câteva ouă de pe la ţară şi i le aduci… » « Cum să nu-i aduc, dom' Florescu, am eu grijă că doar am trăit între oameni ! »

Şi a înscris-o acolo la pedagogică, la întoarcere venea vesel şi nu mai simţea oboseala drumului, cu care se întâlnea îi spunea că vine de la şcoală că are o fată acolo care iese învăţătoare… Peste o săptămână s-a prezentat cu fata la diferenţe şi a lăsat-o la şcoală, la internat, ,,trăi-l-ar Dumnezeu pe agronom !", cum de-i ieşise lui în cale, că- zicea el- că fata asta are noroc cu carul, după el veniseră alţii cu astfel de copii să-i primească acolo şi le spusese că nu mai au locuri…

Cu băiatul o păţise ceva mai rău, după ce terminase şcoala de la Izvoru nu avusese bani să-l ducă la examen în vară în rând cu toţi copiii. Băiatul se pusese pe plâns, ce el era mai prost să rămâie acasă, a plâns toată vara şi a stat trist, era conştient că acum i se hotăra soarta. Pe toamnă Ionel al lui

Duran curăţase o căruţă de porumb şi plecase cu ea la Piteşti s-o vândă să-l căpătuiască şi pe el. Şcolile la care se mai dădeau examene se împuţinaseră pentru că locurile se ocupaseră în vară. Acum nu se mai dădeau examene decât la Şcoala Metalurgică din Piteşti şi băiatul n-avea atracţie către aşa ceva. Totuşi taică-său insistă să dea examen acolo că pe parcurs poate-l mută la altă şcoală. Luase băiatul de mânecă şi plecase cu el la tren, ajunsese în Piteşti pe seară şi găsise gazdă la o babă de lângă gară, un fel de şopron cu un pat de lemn şi rămăseseră acolo, o săptămână n-or muri ei cât vor ţine examenele. Lângă şcoală era o frizerie cu un frizer gras care acosta părinţii că le bagă el copiii la metalurgică, Ionel al lui Duran dăduse pe la el şi se înţelesese să-i dea două sute de lei, aproape toţi banii pe care-i luase pe porumb, ca să mituiască profesorii să-i dea şi feciorului lui o notă mai mare că erau trei pe loc şi avea şanse mici să intre că băiatul nu făcuse meditaţie ca fata şi pe deasupra ultima parte a anului şcolar se îmbolnăvise de oreion şi lipsise aproape o lună de la şcoală. « Bă, tată, îi spusese băiatul, nu mai prăpădi orzul pe gâşte că ăsta nu face nimic, îţi ia banii degeaba şi rămânem cu buza umflată ! » « Ce ştii tu, îl repezise taică-său, cu darea treci marea ! » După examen, frizerul închisese frizeria şi n-a mai fost de găsit, pe lângă uşa lui mai dădeau ocol vreo zece părinţi păcăliţi, cărora le mai luase banii şi care-i plângeau urma. « Vezi că ai dat darea şi n-ai trecut marea, îl dojenea fie-său, te-a păcălit frizerul, cu banii ăia mai bine trăiam şi noi ca oamenii, nu mâncam toată săptămâna numai pâine cu pepeni ! » « Mai bine treceai tu marea şi luai examenul cu loc, nu mai umbam acum să găsim locuri prin toată ţara, te-a repartizat tocmai la curu pământului la Odorheiul Secuiesc, ne trebuie o căruţă de bani să ajungem până acolo ! »

Copilul rămase foarte supărat, făcuse şi el ce putuse dar nu se ridicase la nivelul copiilor din oraş, acum vina căzuse pe el şi nu putea să-i mai impute lui taică-său nimic. « Vezi că mai se creează două clase la normală la Câmpulung, îi spusese un pedagog căruia îi ceruse părerea, du-te şi dumneata pe la Secţia de învăţământ, poate îţi va aproba ! » Şi Ionel al lui Duran fugise acolo să vadă dacă e ceva ; şi-l scoate Dumnezeu, tot Dumnezeu, săracul, tocmai pe directorul şcolii normale, pe Ilie Stănculescu, în cale. Directorul era chiar din sat de la el, se cunoşteau bine, erau şi ceva rudă mai pe departe, dar nu avusese curaj să se ducă la el că era un om drept şi-i era frică să nu-l respingă cum mai făcuse cu alţi consăteni. « Cu tine ce e, Ionele, pe-aci ? »- îi întreabă directorul. « Ce să fie, domnule director, am şi eu un băiat şi uite aşa şi pe dincolo şi nu ştiu ce să-i mai fac, nu l-aş mai lăsa la plug că vedeţi şi dumneavoastră timpurile… » « Ai cererea la tine ? » « O am , dom’ne director ! » « Dă-o încoa s-o aprob, că mai am câteva locuri la normală ! Ia spune-mi ce mai e pe la noi prin sat că n-am

mai fost de câţiva ani, ce mai face Ilie Georgescu? Dar frati-mio, Ene ? » « Bine, zice Ionel, fac bine toţi, cu timpurile astea, zice, dar daţi-vă mai într-un colţ să nu ne-audă cineva, pe nea Ene l-au arestat, auzi că a fost legionar şi l-au băgat şi la chiaburi că are avere ! » « Lasă-l, zice, că a fost un prost, şi-a lăsat nevasta cu copiii şi a luat-o p-aia ! » « Aşa e, dar am auzit c-o duc rău ! Nu l-am mai văzut de la Cotul Donului, era cu două bobine la spinare cu băiatul lui Stancu Andreescu, ăsta săracu, a murit pe-acolo!". Cu Ilie Stănculescu fusese coleg de şcoală primară, îşi aducea aminte de el că învăţa foarte bine şi-l luase statul şi-l dusese la normală la Câmpulung, făcuse apoi facultatea la Bucureşti, un timp fusese învăţător la aplicaţie apoi profesor de pedagogie şi director. « Să taci din gură să nu mai spui tu pe la alţii că mă dă şi pe mine afară din învăţământ dacă aud că frati-mio a fost arestat ! » « Se poate, dom' director, cum să fac eu aşa ceva tocmai cu dumneavoastră ? »

Venise repede acasă, luase băiatul şi fugise cu el la normală să dea difedenţele la muzică şi vioară. Nu mai putea de bucurie că a reuşit să-l căpătuiască şi pe el. La întrebarea ce-i mai fac copiii ăia, răspundea cu fală că sunt amândoi la normală şi vor ieşi învăţători. Apoi la o lună, maximum două se ducea pe la ei, fie pe jos, fie cu căruţa. Mergea zile întregi, avea o pereche de boi cam leneşi care se cam lăsau pe tânjală şi, de ce-i îndemna, de-aia se muiau şi-şi micşorau pasul. Făcea o haltă de o zi la Piteşti, se amesteca şi el printre căruţele mocanilor şi stătea la taclale cu ei, povestindu-şi unii altora păţaniile lor din viaţă. Apoi o lua printre dealuri spre Câmpulung, îndrăgise aşa de mult locurile încât îi venea greu să nu le mai vadă. Venea cu pâine sau cu turtă şi cu ce mai găsea şi el, făcute de nevastă-sa, şi sta de vorbă cu copiii şi-i îndemna să fie cuminţi şi ascultători, să asculte profesorii şi să pună mâna pe carte că, dacă o vrea Dumnezeu, or să scape de chinul sapei şi al secerii şi au să se facă şi ei oameni !.

Adesea, când îi trebuia bani de taxe, se ducea la cumnatu-său, Ion al Micului, sau la frati-său, Ioviţă : « Bă, Nică, sau, bă, cumnate, dă-mi şi mie nişte bani pentru copiii ăia să le plătesc taxele că-i dă afară din şcoală că ţi-oi munci pe ei sau ţi-i dau înapoi… Am de gând să vând boii ăia să iau nişte juncani… » « Păi ce, bă, Ionele,- îi răspundea pe un ton aspru şi certăreţ frati-său, Ioviţă,- toată lumea asta trăieşte din şcoli, adu-i acasă la sapă şi la secere ! Tu ai dus copiii la învăţătură pe spesele mele ? » « Păi nu ţi-i cer, mă, Nică, pe degeaba, ţi-i dau înapoi, sau , dacă vreai să iai locul ăla de la capul satului, ţi-l vând ţie mai ieftin ! » « Păi de ce nu spui, mă, Ionele, aşa ?- îi surâdea mustaţa lui Ioviţă,- aş lua locul ăla de la capul satului să-i fac Stanchii casă pe el, câţi bani îţi trebuie ? »

Ionel al lui Duran lua banii şi fugea la copii să le plătească taxele şi să-i potolească pentru câteva luni. Apoi se ducea la Ion al Micului, pe la soru-sa,

şi din una din alta iar venea vorba de bani : « Bă, Nică Ioane, aşa şi pe dincolo, aş vinde un pogon de pădure de la Poarta Gârii ! » « Vinde-l, Ionele, îi răspundea Ion al Micului, făcând pe indiferentul, dar e păcat de pădure, e luată cu bani munciţi de Andreescu ! » « O fi, cumnate, dar am nevoie de bani pentru copiii ăia ! » « Păi de, mă, Ionele, dacă vreai să-i faci popi ; uite ai mei muncesc acasă şi am de toate, nu mai umblă după cai morţi ca ai tăi!" « Ai, mă, Ioane, dă-i,- venea Catrina, nevastă-sa, şi-i muia sufletul, sângele apă nu se face, unde să se ducă şi el, săracu, că n-are pe nimeni ! » „A zis că-l ia Pisă- urma Ionel al lui Duran , după o scurtă pauză,- şi-mi dă două milioane pe el!" « Păi nu e păcat, măi frăţioare, să ţi-l ia Pisă mai mult pe degeaba, intrvenea soru-sa, ia-l Ioane, tu, că e lângă noi, se adresa ea lui bărbatu-său care sta mai mult după sobă că-i era veşnic frig, după ce-l lovise în timpul bombardamentului o bucată de zid peste mijloc şi rămăsese cu dureri de şale. » « Tu, ţaţă, n-ai mai venit deloc pe la noi ! »- schimba vorba Ionel. « Ce să mai caut, Ionele, dacă Gigea m-a luat la bani mărunţi cu ţoalele alea ale lui taticu Tănase, tot o ţine una şi bună că de ce le-am luat de la voi, nu trebuia să le dau şi eu de pomană ? Că nici tu, nici nenea Ioviţă, nu v-aţi încumetat să-i face-ţi rânduielile, m-aţi lăsat numai pe mine, vaide capul meu… » « Eu nu ştiu ce să mai cred, ţaţă, la moartea lui nu m-aţi chemat şi pe mine de la Bucureşti, eram şi eu frate cu voi şi voiam să-mi iau şi eu adio de la el ! » « Am plecat cu frati-tău, Ioviţă, să-ţi dăm telegramă şi ăla s-a răzgândit pe drum, „ia lasă-l, Catrino, zice, că-l înmormântăm şi fără el!", poate s-a gândit că n-ai fost făcut cu el… » « Am fost, n-am fost, am crescut toţi trei în curtea lui ! » « Am crescut pe dracu , cu nădejdea la taticu…, dacă nu era bietul Duran, eram duşi de mult pe apa sâmbetei… » « Ştiu eu la ce v-aţi gândit voi, ştiaţi banii ăia puşi bine de el şi credeaţi că am şi eu pretenţie la ei ! » "Păi bine, mă ,Ionele, cine-i mai făcea pomenile şi din ce, dacă n-aveam banii ăia?" "Ştiu şi eu, d-aia e şi Gigea supărată, că n-aţi băgat-o şi pe ea în seamă, aţi venit şi-aţi încărcat căruţa cu tot ce era al lui, până când i-aţi luat şi patul ăla tabliu…poate aveam şi eu dreptul la atâta lucru, să-l am şi eu aşa ca amintire de la el…Şi pe deasupra e şi ea supărată cu băiatul ăla micu că trebuie să-l păzească zi şi noapte !" "Păi tot bolnav e?"- îl întrebă curioasă Catrina „Tot bolnav… că am cheltuit o avere cu el şi ne-au spus doctorii că n-au ce-i face!" « Dar ce blestem căzu şi pe capul vostru, Ionele, cu copilul ăsta ? » "Nu ştiu, ţaţă…" "Mă, Ionele, ţi-aş da că ştiu că-ţi trebuie, dar astă vară am venit cu furca la spinare de la arie, nu mi-au lăsat nici-un bob de grâu!" « Ştiu, că şi eu am venit tot la fel, ne-a luat tot, rămăsesem şi eu cu două duble să le macin la copii să guste şi ei pâine şi a venit Pâncu şi cu Giurcă şi mi l-au luat ; m-a mai făcut şi bandit că-l pitesc… » « Hai, măi Ioane, dă-i milionul ăla pe

care ţi l-au trimis fetele alea de la Bucureşti, c-am mai avut noroc cu ele, schimbă Catrina vorba, că au luat servici la apaca şi ne mai trimit şi ele câte un ban când pot.” « Îţi dau, Ionele, dar îl laşi la um milion jumate…îţi dau um milion acum şi jumătate după Crăciun când îmi vine pensia aia ! » “Hai că pentru voi, îl las…”- hotărâ Ionel al lui Duran. « Catrinoo!- o strigă Ion pe nevastă-sa- adu, fa, un clondir de ţuică să mă cinstesc cu frati-tău să facem adălmaşul la pădurea aia ! » « Hai, mă, că acolo eram plecată, stai că vin acu, c-am suit butoiul în pod de frica hoţilor… »

şi Ionel cu Ion al Micului o dădură iar în politică : că nu mai vin americanii-ăia să ne scape de comunişti, că a auzit el cu urechile lui de la oameni mai mari când a fost pe la Bucureşti pe la fetele alea că nu mai durează mult… Ionel îi spuse că sunt zvonuri, n-o să mai scape de comunişti ca de râie, că a auzit el de la copiii ăia că se întinde ca pecingina comunismul, acum a ajuns şi-n inima americanilor, în Cuba !… „ Că dacă reuşau nemţii cu războiul, îţi dai seama, măi, nică Ioane, unde eram noi acum ? Şi unde era Antonescu? Că eu l-am cunoscut, săracu, a venit pe front şi a dat mâna cu noi… Îi căşunase şi lui pe ţigani şi pe jidani…” „Păi asta este, cumnate, că erau ai dracu şi nemţii-ăştia, ce căutau ei, domnule, să cucerească lumea?- îşi dădea cu părerea Ion dând ceaşca de ţuică peste cap şi făcând semn nevestei să mai umple o dată clondirul –ăla…Şi ce-avea el cu jidanii şi cu ţiganii, ce, ai văzut ţigan şI jidan la sapă?, jidanul la negustorie şi ţiganul la ciordeală, ăsta e datul lor…” „ Fiecare cu datul lui, cumnate, că Dumnezeu când a făcut lumea n-a făcut-o la fel, unora le-a dat statul şi altora munca…” „Şi copiii-ăia ai tăi ce mai fac, Ionele, veni Catrina cu a doua sticlă de ţuică şi o trânti pe masă, cum o duc cu cartea?” « O duc bine, e rău că sunt departe şi nu pot să mă duc pe la ei mai des… » « Ei, lasă că vine iarna şi vin în vacanţă ! » « Păi ce, le mai dă drumul de Crăciun ? Mai ţin sălbaticii-ăştia Crăciunul?”

Ion al Micului ridică salteaua şi scoase teancul de bani, era băgat într-un ciorap rupt şi pus la capul patului şi începu să-i numere, Ionel al lui Duran se făcea că nu-l vede ca să nu zică cumnatu-său că-l spionează să vadă câţi bani are. După ce-i numără, băgă ciorapul cu restul de bani la locul lui, tot pe furiş şi-i întinse lui cumnatu-său: „Poftim ia-i, dar săptămâna asta trebuie să facem şi actele că cine ştie…poate o întorci şi rămân şi fără bani şi fără pădure!” „Se poate, nică Ioane, aşa mă cunoşti dumneata pe mine, sunt şi eu om, nu cârpă!” „Lasă, măi cumnate, că am văzut multe la viaţa mea, nu mai am încredere nici în mine!”

După ce se văzu cu banii, Ionel al lui Duran dădu să plece, dar în tindă îl opri Catrina: « Vaca voastră mai are lapte?- îl întrebă ea- dacă nu mai are, stai să-ţi dau o oală de lapte bătut că bătui ăl putinei ! » „Hai dă-mi-o, că n-

am mai gustat lapte bătut de câteva luni, c-a naibii vacă a înţărcat cam devreme…”

Ionel al lui Duran plecă bucuros, avea bani, mai lungea sărăcia, plătea taxele copiilor şi-i mai rămâneau şi lui să plătească fonciera pe anul trecut, că rămăsese restanţă şi-l soma Bădoi că dacă n-o plăteşte vine şi-i ia ţoalele din casă şi-i pune sechestru pe boi. Acum putea să plece bucuros la Piteşti şi la Câmpulung să le spună la copiii ăia, na, tătică, v-am adus banii de taxe, plătiţi-vă danganalele şi să fiţi cuminţi, să învăţaţi carte că nu vreau să vă mai văd tot la sapă şi la secere ca pe mine. Dă-o în colo de pădure că a auzit el că o s-o naţionalizeze şi o să se aleagă praful de ea…De altfel făcuse cerere la Ocolul silvic să obţină o aprobare s-o taie şi s-o vândă…S-o ia ăştia care o vor naţionaliza numai lăstar…Banii îi va pune bine pentru viitorul copiilor…Dar dacă… dacă va veni stabilizarea, cum mai venise ? Şi se va alege praful de ei ? Va mai aştepta şi el să vadă ce şi cum ; încotro o vor mai lua timpurile…

39

Adina fu absorbită total cu noua ei îndeletnicire, deabia aştepta dimineaţa să plece la şcoală să-şi vadă copiii, acea armată de ochi şi urechi care se îndreptau spre ea cu glasurile lor nevinovate, dulci şi catifelate. Unele femei atunci când nu au copiii lor, au nevoie să-şi împartă dragostea maternă cu alte fiinţe şi ea găsise gingăşia şi dragostea în aceste fiinţe mici, neajutorate, care aşteaptă ca puii de rândunică să zboare şi ea, rândunica, îi învăţa taina zborului spre viaţă, spre hăţişurile atât de întortochiate ale vieţii.

După ce termina orele pleca prin sat în munca de alfabetizare, umbla pe toate uliţele cu câinii târâş, adesea în dizgraţia celor pe care trebuia să-i înveţe tainele alfabetului, cărora şi lor , la rându-le, obosiţi de munca de peste zi, numai de alfabetizare nu le mai ardea ; unii, bătrâni, încercau fel de fel de giumbuşlucuri, ba că nu mai văd, ba că nu mai aud, ba că sunt bolnavi…Ea, fără să schiţeze cele mai mici nemulţumiri, le lua mâinile uşor, mâini arse de soare şi crăpate de atâta muncă, şi începea să schiţeze cu ele semnele atât de întortochiate ale literelor prin aer. De la un timp, oamenii începură s-o iubească şi s-o primească cu dragoste în casele lor, „doamna”- aşa cum îi spuneau toţi- devenea din ce în ce mai apropiată de ei, de necazurile şi de puţinele bucurii ale lor, unele femei începură chiar să-i ceară sfaturi, fetele la fel, se gudurau pe lângă ea şi-o întrebau de-ale vieţii.

Pe la începutul lui octombrie, toamna se lăsă cu un vânt rece ; norii, nişte nori înfuriaţi, închiseră natura şi peste sat se lăsă un văl de întuneric care învălui totul într-o negură. Era o atmosferă pe care nu putea s-o suporte, o transpunea în trecutul ei plin de mizerie din care încă nu ieşise deplin. Ei îi plăceau zilele însorite şi calde ale primăverilor şi verilor când putea să viseze, să zburde şi să se joace cu copiii afară în marea carte a naturii. O clipă îi trecu prin minte zilele însorite ale Mediteranei cu voiajul ei de după nuntă. Nu-i spusese lui Ilie nimic despre această ispravă şi nici el nu voise s-o descoase, această amintire se închisese în ea ca o rană de care nu trebuia să ştie nimeni. Pe Ilie îl găsi acasă supărat.

« Ce-ai , dragă, de eşti aşa de mohorât, parcă te-a influenţat natura asta posomorâta ? »- îl întrebă ea mai mult glumind. « N-am nimic, nu mă lasă lumea în pace, asta am, am avut o altercaţie cu Crivăţ şi a strigat la mine că sunt duşman de clasă, ăştia vor să mă dea afară din învăţământ ca pe

Sterie ! » « Aiurea, ţie de Crivăţ îţi pasă ? » « Habar n-ai tu ce răutate este în omul ăsta ! » « Şi ce altercaţie ai avut ? » « Venise Broscoiu cu taurele comunal să-l dea la vaci în curtea şcolii… » « Şi ? » « Cum şi ? Toată scena asta se petrecea în faţa copiilor…şi m-am dus la el: „tovarăşe director, dumneata vezi ce se petrece în curtea şcolii?" „E ordin de la partid !", îmi răspunde. „Cum să fie ordin de la partid ?, asta e educaţia pe care o facem noi copiilor ?" „ Nu te interesează pe dumneata ! , îmi răspunde pe tonul ăla al lui, n-am ce discuta cu duşmanii de clasă !" Cred că au vorbit ceva despre mine în şedinţele lor de partid… » « Şi tu ce i-ai zis ? » « I-am zis aşa : la dumneata toţi care nu-ţi intră în graţie sunt duşmani de clasă ! Şi-am plecat.» După care se terminaseră orele şi o luaseră toţi spre casă, câteva învăţătoare rămăseseră să facă haz de bietul taur care n-avusese nici-o vină că fusese pus să iubească vacile în faţa elevilor. Toţi se mirau cine dracului l-or fi pus pe ăsta director de şcoală că nu fusese în stare să-şi dea nici definitivatul. Se învârtise toată viaţa lui, făcuse normala numai cu plocoane duse de taică-său că fusese notar şi avea oameni pe la Turnu, războiul îl făcuse pe la Roşiori, mobilizat pe loc, când să plece în Apus, l-au făcut bolnav, a stat internat o jumătate de an pe la Spitalul Militar. şi acum îl puseseră în capul tuturor director.

A doua zi de dimineaţă, când Adina trecea pe drum să se ducă la şcoală, o ţărancă o opri şi-i zise că are să-i spuie o vorbă. "Doamna Adina, aş vrea să vă spun ceva, staţi un pic, ştiţi ce mi-a spus Stana lui Ion al Oaţii?" "Ce ţi-a spus, dragă?" " Mi-a zis, coborâ ea glasul în şoaptă, vă spun, pentrucă ştiu prin ce-aţi trecut, şi a aflat şi ea de la Ion, că ăla când e beat îşi dă drumul la gură…" "Zi-i, dragă, ce e, nu mă mai fierbe atâta!" « Că e pus şi dom' ţător pe lista neagră ! » Adina rămase trăsnită, avusese dreptate Ilie aseară când bănuise că ăştia îi coc ceva şi în acest ceva era şi mâna lui Crivăţ. Cine era pus pe lista neagră era urmărit de securitate . Venea noaptea maşina neagră şi-l umfla, îl lua ca pe iepure de pe strat şi-l ducea să declare ce şi cum, de ce e el împotriva statului şi-a partidului şi a clasei muncitoare… Aşa o păţiseră mulţi din sat, venea maşina neagră, îi ridica, îi ducea la mama dracului de nu mai dădea nimeni de ei şi până să dovedească ei nevinovăţia, zăceau câţiva ani prin închisori, pe la canal, sau la muncă grea, cine ştie pe unde…

Prima vorbă a lui Ilie Georgescu, când veni Adina şi-i spuse, fu una prinsă de el prin cine ştie ce carte : « Revoluţia începe să-şi devore proprii fii ! » Şi el fusese un fiu al Revoluţiei, îi ţinuse partea lui Gafencu când se întorseseră armele împotriva nemţilor, îi plăcuseră acei muncitori destoinici care se organizaseră exemplar, luptase până la victoria finală, era fiu de om sărac, luptase pentru instaurarea noului regim, participase la reforma agrară,

fusese părtaş cu ei la furtul alegerilor…Nu mai mâncară, intrară în dormitor şi începură să discute. Ilie îşi făcu un fel de bagaj, se aştepta la orice şi trebuia să fie pregătit, îşi luă nişte boarfe groase pe el şi se aşeză pe un taburet lângă sobă. « În trecut eram revoltat pe o clasă, clasa lui Nicu Câmpineanu că-mi luase pământul şi nevasta… acum pe cine să mai fiu ? » « Dar trebuie să-ţi dovedeşti nevinovăţia, Ilie, trebuie ! - izbucni Adina în plâns- Dumnezeu e mare şi puternic!" « În faţa ăstura Dumnezeu nu mai are nici-o putere! Tu nu-l ştii pe Zuvelcă? Ăsta n-a fost legionar în viaţa lui, l-au ridicat pentru că s-a potrivit cu altul în nume şi l-au dus la canal. Şi Dumnezeu n-a mai avut nici-o putere ! » ,,Noaptea supliciului- gândea Ilie- aş vrea să ştiu şi eu de ce mă acuză…" Se culcară şi se iubiră ca doi tineri îndrăgostiţi. Şi Ilie se visă la Şomcuţa, era pe deal cu Adina, primăvara, noapte dulce cu lună şi stele, Doamneee ce lună şi ce stele, se legănau crengile nucului bătut de vânt, tăceri şi mângâieri, şi luna dansa şi stelele jucau şi Adina fierbea, era toată numai foc, în cămaşa ei de noapte, părea ruptă dintr-o glastră şi se sărutau şi se mângâiau şi ieşea un abur cald din pământ, un fel de ceaţă care urca spre cer şi ei singuri într-un leagăn, urcau pe scări de mătase rupte din razele lunii, toarse din razele lunii spre înaltul cerului, sus stele, jos stele, mirifice căi lunatece, ,,urcăm spre rai, Adino, striga el, vom fi fericiţi, Adino !",- o mângâia el, aici nimeni nu ne va mai deranja, vom fi numai noi…"

Pe la miezul nopţii cineva bătu la fereastră şi Ilie se trezi din visul lui atât de frumos şi sări jos din pat. « Cine este ? »- întrebă el cu inima la gură. « Ce s-a întâmplat, dragă ? » - se sculă şi Adina din aşternut, mai mult adormită. « Cineva bate la uşă ! Cine este ? »- mai repetă el o dată şi ascultă să vadă dacă se aude cineva. De data asta bătăile se mutară la geam. « Oameni buni, deschideţi uşa ! » « Da, poftiţi în casă, îi invită Adina, erau doi vlăjgani în haine de piele, ce vreţi ? » « Să se îmbrace domnul ! Trebuie să meargă cu noi… » « Aprinde lampa, Adino, să ne vedem şi noi- zisese Ilie prin întuneric- şi, mă rog, ce-aveţi cu mine ?, unde vreţi să mă duceţi?, mâine eu am şcoală, nu pot lipsi de la cursuri! » ,, M-da, ştim, dar avem şi noi sarcină, ştiţi…" "Da, ştiu, altceva nu ştiu, cauza pentru care mă ridicaţi…" ,,O s-o aflaţi dumneavoastră!" "Şi totuşi- reluă Adina întrebarea- unde-l duceţi?" ,,Pe partea invizibilă a lunii!"- răspunse ironic unul din ei. Adina îl privi cu ură, era parcă o maimuţă, avea faţa plină cu pistrui şi urechile îndesate într-o căciulă rusească nouă, când vorbia i se mişcau doar fălcile, gura-i rămânea tăiată şi dreaptă, vorbele îi ieşeau mai mult pe nas : « Noi suntem de la secoritate şi te rugăm să ne urmezi fără să mai puneţi întrebări, noi avem sarcina să vă ducem acolo şi atâta ! »- zisese ,,atâta", clămpănind fălcile automat, fără descleştarea muşchilor faciali.

Ilie şi cu Adina tăcură, ştiau că nu mai e cazul să insiste, Ilie se îmbrăcă liniştit, cu grijă faţă de haine, se hotărâse să îmbrace cel mai bun costum al lui, Adina luă o perie şi-l perie, îi dădu actele din şifonier şi Ilie le luă cu mâna lui şi le vârâ în buzunarul secret al hainei.

Când ieşiră afară, o buză de nor dezveli o parte din cornul lunii şi întunericul se rarefie, câţiva greieri cântau nestingheriţi pe undeva prin grădină, satul dormea somnul lui, departe, spre gară un fluierat prelung anunţa că a trecut trenul de unu noaptea. Adina îl îmbrăţişă, îl sărută, tăcută, iar Ilie îi şterse lacrimile de pe obraz şi-i zise : « Să ai grijă de tine, regina mea ! » şi o sărută şi el şi o îmbrăţişă…

Se urcară în maşină şi cel nalt comandă: „Dă-i drumul, Birică…” Motorul GAZ-ului se puse în mişcare, făcu o zmucitură şi maşina o luă din loc. Deabia acum, când rămase singură, Adina realiză tragedia care venise iar pe capul lor şi se întoarse plângând în casă. „Doamneee, ce soartă ne paşte pe noi de nu putem să fim niciodată împreună, ce blestem e pe capul nostru, ce-am făcut, Doamneee, de te răzbuni aşa pe noi? Noi n-avem nicio vină, n-am omorât pe nimeni!…Să fie blestemul moşilor şi strămoşilor care a căzut pe capul nostru? Să fie blestemul Dorinei sau al lui Nicu să nu ne lase să trăim fericiţi? De ce eşti rău, Doamne, şi ne chinui ca pe Hristos? Până când să mai urcăm noi acestă Golgotă cu crucea în spinare? Dacă eşti bun şi mai exişti, fă, Doamne, dreptate şi sloboade-ne din aceste chinuri prin care trecem!”

Femeia intră în casă şi nu putu să mai închidă ochii până la ziuă. Măcinată de gânduri rele pentru prima dată se strecură în sufletul ei îndoiala, ar fi mai bine să-şi facă de petrecanie să scape de aceste chinuri! O reţinea însă figura lui Ilie care parcă o urmărea pas cu pas şi-i spunea să fie tare, să îndure, că Dumnezeu are grijă, după ploaie şI furtună va veni şi vremea bună! Dar când va fi şi acea vreme bună? După ce va îmbătrâni?

40

Gospodăria lui Ioviţă se ţinea de mână cu a lui Ionel; erau ambele făcute pe lotul lui Duran , dat de Cuza. Duran se învârtise cu inginerul hotarnic şi luase pământul cel mai bun din centrul satului unde se intersecta Linia cu drumul Băjeneştilor, la poartă la el se ţineau şi furcăriile şi adunările de ziua, aici se puneau la cale toate evenimentele mai importante ale satului. Casa bătrânească rămăsese intactă, Ioviţă îi schimbase doar învelitoarea, îi dăduse jos şiţa şi-i pusese tablă galvanizată. Avea două camere, tindă şi-o prispă cu parmalâc. Într-o cameră dormeau toţi, adică Marina, Ioviţă, Gheorghe şi Polina, în cealaltă, în odaie, ţineau hainele bune, lada de zestre a Marinei, păturile şi macatele, iar pe prispă dormiau sau se odihneau vara. În spatele casei , ceva mai departe se ridica fânarul cu grajdul şi mai la dreapta, magazia de cereeale. Cu banii pe care-i adusese Ioviţă din Bucureşti făcuseră o fântână americană în faţa casei. Toată lumea îi zicea ca celui din biblie, tata Iov, viaţa lui semăna într-un fel cu viaţa lui Iov din *Vechiul Testament*. După moartea fiului său în Tatra devenise un om drept şi fără prihană, temător de Dumnezeu, făcuse cu Marina şase copii, din care îi mai trăiau trei, Stanca pe care i-o dăduse de suflet Gulinoaei, Polina şi Gheorghe, doi băieţi îi muriseră de mici, iar al treilea se prăpădise în război. Avea şi ceva avere, adică oi, vaci, boi, pământ, căruţă, grapă, plug, tot ce-i trebuie unui bun gospodar. Toată ziua meşterea prin curte şi-i plăcea să facă fiecare treabă la timpul ei. Ca şi peste Iov din *Biblie* au dat năvală peste el tot felul de necazuri. N-au venit caldeenii, în schimb şi-a băgat coada încornoratul care probabil a fost trimis tot de Dumnezeu. Aşa se face că i-au murit trei copii, doi mici şi cel mare care de-abia se însurase, Gheorghe ăsta era cam zbanghiu, fusese reformat de la armată din cauza unui picior. În timpul războiului găsise nişte cartuşe de mitralieră, le punea într-o gaură a cormanei de plug şi le perfora ; unul din ele i-a găurit talpa piciorului şi, dacă nu se ducea Marina repede cu el la Ciolăneşti la spital, murea şi ăsta. Pe Stanca i-o dăduse Gulinoaei s-o facă noră, se bucurase la pământul ei, avea două loturi date de regele Carol pentru isprăvile bărbatului în Războiul din 916, care-şi lăsase viaţa la Mărăşeşti. Băiatul Gulinoaei, făcuse armata la vânători de munte ; plecase acasă într-o permisie, se urcase pe tren şi-i luase capul un drug de la un pod de fier, pe sub care trecuse trenul. Fusese o mare nenorocire, băiatul venea acasă să se logodească cu Stanca şi logodna s-a transformat în înmormântare. Înainte de a se mărita, Stanca rămăsese văduvă, de ea se îndrăgostise Milică al lui Costea, primul comunist din sat

care se învârtise pe la judeţeană şi fusese ales mare deputat în Marea Adunare Naţională . Milică sta mai mult pe la Bucureşti pe la şedinţe, rar de tot venea pe acasă şi trăgea la Stanca. Tata Iov- aşa cum îi zicea lumea- a chemat-o pe Stanca pe acasă şi i-a zis : « Tu trebuie să fii nebună de ţi-ai băgat în cârd cu sărăntocul ăsta, tu nu ştii cine este neamul lui Costea, eu îi cunosc demult, sunt toţi nişte beţivi şi nişte curvari ! » Stanca nu a vrut să înţeleagă, se îndrăgostise de el lulea, îi aducea de la Bucureşti fel de fel de cadouri până a luat-o, a făcut cu ea un băiat şi după un an a lăsat-o. A plâns ce a plâns şi şi-a văzut de crescut copilul, pe la taică-său n-a mai dat doi ani de ruşine. După cei doi ani face altă gafă, fără să-i spună lui taică-său, fuge de la Gulinoaia cu băiatul unui găinar şi se mută la el acasă. Ăştia erau tot un fel de beţivi şi pe deasupra şi neam de ţigani, Visu Găinaru ducea găini la Bucureşti cu căruţa şi nevastă-sa umbla mai mult beată pe la cazanul lui Budiman, făcând pe sluga prin curte pe la el.

Cu Polina se întâmplase altceva : se îndrăgostise de un flăcău din sat, Mitică al lui Ion Ciobanu, stătuse o vară cu el până i-a prins Ioviţă într-o toamnă făcând dragoste în şira cu paie şi i-a rupt oasele în bătaie. De atunci băiatul n-a mai dat pe la ea şi după o ceartă zdravănă cu taică-său, Polina a plecat la Bucureşti şi şi-a luat servici la apaca.

Cam în acelaşi timp a plecat şi Gheorghe de acasă, lucrase pe la unul şi pe la altul zidărie şi s-a îndrăgostit de această meserie, luase şi lăsase vreo cinci muieri şi, ca să i se piardă urma ,a plecat şi el la Bucureşti şi s-a angajat pe şantierele de construcţii.

Ioviţă rămăsese singur cu Marina, umbla toată ziua prin grădină înjurând de moliftă şi de colivă pe copii şi pe nevastă că semănaseră toţi cu ea. Marina fusese mare podoabă la viaţa ei, îl luase pe Ioviţă la şaisprezece ani, ea care era mai mare ca el cu doisprezece ani. Frati-său, Ionel, îi spusese : « Măi, nică, n-o lua, mă, pe asta că e curva curvelor, numai eu am prins-o cu Costea, pădurarul, prin pădure de vreo două ori ! Şi se laudă toţi flăcăii că atunci când vor să se spurce la o femeie, se duc la ea. Avea dreptate bătânul Duran când te cearta, ascultă-l şi tu că nu te povăţuieşte de rău ! » De atunci n-a mai vorbit cu frati-său vreo două luni. El o vedea o zeiţă şi avea dreptate s-o vadă aşa căci Marina era foarte frumoasă : avea un ten blond cu părul cârlionţat, cu un corp sănătos, călca semeţ, drept şi ţinea capul pe sus, conştientă de frumuseţea ei. Se dusese într-o seară la furcărie la Corcoţ şi Marina pusese mâna pe el şi-l oprise acasă, în ciuda bătrânului, care-i dăduse vorbă să vie acasă că nu-i face nimic. A stat doi ani la ea după care s-au mutat în casa bătrânească, când Duran deja trăgea să moară. Pentru Ionel fusese perioada cea mai grea din viaţa lui, Marina îl pusese la punct cu mâncarea, pusese mâna pe legătura cu chei şi ţinea totul încuiat, când bietul

copil voia să mănânce, trebuia să se roage de ea să-i dea câte-o îmbucătură. Şi el devenise un fel de slugă la casa lor, îl trimiteau la apă, la vaci , la porci, la tăiat lemne şi ei se încuiau în casă şi benchetuiau. Până când într-o zi n-a mai suportat şi a plecat la pomostul lui taică-său din Ciuculeşti ; acolo s-a întâlnit el cu Gigea şi au hotărât să se unească amândoi. Cât priveşte pe Ioviţă, i se aplica proverbul că nu ştie bărbatul ce ştie satul, Marina a continuat şi după căsătorie să iubească. « Măi, Ioviţă, - îi zicea ea- eu mă duc prin pădure să mai iau nişte lemne ! » şi intra în casă, se ruja, se boia, se sulemenea , se îmbrăca bine şi pleca să se întâlnească cu Costea la Canton, ăla venea cu friptură de vânat şi cu vinuri alese şi benchetuiau până seara. Când o întreba Ioviţă de ce a venit târziu, ea îi răspundea : « Eşti nebun, vreai să mă vadă lumea cu crosna de lemne la spinare ? Vreai să mă dea pe mâna lui Costea ? » Şi Ioviţă tăcea şi-i înghiţea gogoşile ei. Mai târziu, după ce murise Costea, se duceau amândoi la clacă la Radu Banii şi se întâlnea cu găzarii şi cu mocanii care trăgeau la el. Acolo le făcea Anica lui Radu gogoşi şi pe Ioviţă îl trimiteau la prăvălie să ia zahăr şi ulei şi Marina se iubea cu ei în tindă pe paie. Ioviţă trăia mereu cu îndoiala în suflet, câteodată îşi reproşa că nu-l ascultase pe bătrân, dar mai adesea încă îi mai era dragă Marina şi trecea cu vederea purtările ei, care pentru el erau doar bănuieli.

Acum stătea mai mult prin grădină singur şi se gândea la copiii ăia care-şi luaseră toţi lumea în cap. Stanca nu mai dăduse pe la el de ani de zile, de la Polina nu primise nici-o veste, de Gheorghe, nici atât, ăsta nu scria cu anii, se supărase tare pe maică-sa că l-a despărţit de ultima soţie şi nu voia să mai ştie de ei. Începuse să vorbească singur prin fundul grădinii cu o furcă în mână, se întreba unde a greşit, la urma urmei fiecare din ei trebuia să-şi facă un rost în viaţă, dar să-l fi ascultat şi pe el că e tatăl lor şi nu-i învăţa de rău. Până la urmă trecu peste orgoliul lui şi se duse la gard şi-l strigă pe frati-său :

-Mă, Ionelee, ce faci tu acolea, dă-te-ncoa să mai tainim şi noi !

Ionel, care până acum vrusese să intre în vorbă cu el şi-i întorsese spatele, rămase surprins când îl auzi strigându-l. Nevastă-sa, care venea de la apă cu cobiliţa la spinare, îi făcu semn bărbatului cu ochii, îndemnându-l să-i răspundă. Duse căldările în casă şi ieşi şi ea să vadă ce zice Ioviţă. Amândoi se duseră la parmalâc şi Ionel, crezând că e ceva grav îl întrebă, puţin afectat:

-Ce e ,Nică, s-a întâmplat ceva cu copiii ăia ?

-Nu s-a întâmplat nimic, aş vrea şi eu să mai schimb o vorbă cu cineva că femeia asta a surzit de tot, când îi spui ceva trebuie să te ştie tot satul ! De la un timp nu ştiu ce am că parcă mă simt un amărât, parcă toată lumea se

uită la mine , nu mai am niciun chef de viaţă. S-au ţinut şi necazurile de mine ca scaiul, pierdui băiatul ăla în Tatra, în el aveam şi eu niţică speranţă, Stanca asta n-a avut noroc, se întâmplă ce se întâmplă cu băiatul Gulinoaii, îl luă pe-al lui Costea, nu stătu cu el şi se-nfundă la amărâţii ăia ai lui Visu Găinaru ; Polina îmi făcu ruşinea cu Mitică al lui Ion Ciobanu şi se duse la Bucureşti, derbedeul ăla de Ghică cică e pe la Târgovişte şi el m-a minţit pe mine că se duce să se angajeze ca zidar la Bucureşti. Aici e de vină şi femeia asta care nu-i suporta nevasta şi a luat-o la goană…

-Măi, Nică, eu te înţeleg pe dumneata, ai muncit ca un rob pentru ei şi acum când să-ţi aducă o bucurie, au luat-o razna ! O fi şi vreun blestem de la Dumnezeu că ştii ce i-ai făcut şi tu lui Duran…

-O fi, Ionele, Dumnezeu e mare şi puternic ! Ce să mai fac acum? Atunci mă orbise frumuseţea ei şi, să mă scuze Gigea, curu de femeie…Dar de ce să cadă necazul pe copiii ăştia care au luat-o toţi razna ? Bine că ai tăi sunt mai mici, te-am invidiat eu că i-ai dus pe la şcoli, dar acum mă gândesc c-ai făcut bine ! Omul cu carte e om cu carte, toată lumea îşi ia căciula în faţa lui…

-De, Nică Ioviţă,- zise Gigea- cum le-o fi mintea şi lor… Nu vezi că timpurile s-au schimbat…

-Las-o pe-asta, Nică,- îi şopti Ionel- fusei pe la Sfat ca să plătesc fonciera lui Bădoi că ştii că-mi luase maşina de cusut şi acolo îmi iese Carol înainte şi mă ia el pe departe cu ,,bă, nea Ionele, dumneata ai copiii ăia pe la şcoli şi ştii cum e linia partidului…” ,,Cum e, măi Carole ?”- îl întreb eu. ,,Păi uite cum e, noi, adică partidul, vrem să facem o întovărăşire cu pământul de la Fagi, ştiu că ai acolo două pogoane şi mai are şi frati-tău două, vezi cum faci să-l lămureşti şi pe el…”

-Adică cum să mă lămureşti? N-am şi eu atâta cap să judec? El nu ştie că ăsta e lotul lui tata Tănase pentru cei patru ani pierduţi în război?- răspunse Ioviţă intrigat.

-Eu îţi spusei ca să ştii şi tu, ăştia sânt hotărâţi să ne ia pământul…

-Şi de ce Fagii?

-Cum de ce ? Nu e acolo cel mai bun pământ ? Nu s-au judecat ai noştri cu izvoranii din 918 până în 20 pe el că voiau să-l ia ei că e pământul cocoanei cumpărat de la moşia lor, Izvoranca? Nouă ziceau să ne dea prosiile alea de prin Tudoria…

Ioviţă nu mai zise nimic, se dezlipi de gard şi o luă spre casă cu capul în jos. Carevasăzică ştia Leu ceva, ăsta da om, a tras o viaţă întreagă luleaua pe colo şi pe dincolo şi acum îl băgă Nae al lui Neagu la cooperativă ca achizitor ; umbla toată ziua prin sat după găini şi după broaşte să le dea la italieni şi seara îl aducea nevastă-sa cu roaba acasă beat mort, de-aia zicea

el, ,,ce bă, Ioviţă, te mai cramponezi tu de timpuri, lasă-l dracului de pământ că nu-l luăm cu noi în mormânt… ştia el ceva de la Nae, de la şedinţele lor…” Singura mângâiere care-i mai rămăsese erau animalele din grajdi, doi boi, o vacă şi vreo şase- şapte oiţe, acum o luă înspre ele să le dea să mănânce şi să le scoată câteva găleţi de apă să bea. Scoase din chimirul lui, amintire de la Duran, tabacherea cu tutun, înfăşură o foiţă de ziar, o lipi bine cu scuipat şi începu să pufăie…

41

Ceata pentru treieriş se înfiripa tot pe Linie, ţăranii o ştiau pe-a lor din moş-strămoş, se strângeau acolo la poartă la Ioviţă, îl strigau pe el şi pe Ionel al lui Duran şi făceau o listă cu cei ce intrau în ceată. În fruntea listei şi şeful cetei îl puneau pe Ion al lui Stan Stănică, un om bătrân rudă cu Dunăroaia, singurul care mai ţinea vechile tradiţii ale portului. Se îmbrăca cu iţari şi fustă, cusută cu arnici de nevastă-sa când fusese tânără. El mergea din casă în casă şi împărţea funcţiile în ceată, pe cei cu boi buni şi cu căruţe zdravene îi puneau la căratul grâului şi al snopilor, pe pălmaşi, la coşul batozei şi la ridicat snopii , pe cei cu câte-o mârţoagă de cal la spatele batozei la tras tărgile cu paie. Treieratul ţinea cam o săptămână, câteodată şi două, după cum erau recoltele, timp în care tot satul se muta pe arie. Ion al lui Stan Stănică mergea la Silişte sau la Căldăraru, la domnul Avram să facă rost de batoză şi de vapor sau tractor, se tocmea cu proprietarul, apoi venea în sat şi lua câte zece perechi de boi şi aducea batoza pe islaz în alaiul copiilor. Dimineaţa vaporul cu fluierul lui da deşteptarea întregului sat şi-l chema pe arie ; atunci când oamenii întârziau, un baroi de mecanic o ţine întruna cu fluieratul până-ţi spărgea urechile şi trebuia s-o iai din loc.

-Ai, fa, eşti gata ?- se apropia Ioviţă de urechea Marinei- eşti gata cu mâncarea aia că ăla fluieră ca nebunul şi mă ţii cu boii înjugaţi la poartă !

-O, mă, o !,-răspundea Marina folfăind printre gingii o coajă de pâine-lasă-l în mă-sa să sune, cine te puse să înjugi boii, tu nu vezi că eu nu sunt gata, mai am laptele de fiert şi să mestec mămăliga aia…Polinooo, o striga ea pe fata aia când era acasă- ai, fa, scoal-te, puturoaso, scoal-te şi aşterne şi tu faţa de masă să luăm ceva în gură că nu mai am de trai cu tac-to, îl găsi vrednicia, dacă stai aşa până la prânz în pat o să te mai măriţi tu la sfântul aşteaptă… Şi tu ce stai mă ca un popândău acolea pe prispă, ia oala aia cu apă şi spală-te ca tot creştinul pe ochi şi pe mâini !- se adresă ea bărbatului…

Ioviţă luă oala şi o puse pe parmalâc, îşi sumese mânecile de la cămaşă cu un gest repezit, plin de nervi, şi se clăti de două- trei ori pe mâini, apoi pe faţă, îşi frecă mâinile într-un ştergar şi se-nchină de câteva ori, după care se aşeză pe prag la masă.

-Domnule, zise Ioviţă mai mult pentru el, mai bine stăteam la Bucureşti, venii aici să ţin o casă de puturoşi ! Unde e, Polino, băiatul ăla,… tu-i anafura mă-si să stea şi el la căruţa aia că pleacă boii cu ea…

-Doarme în fânar, habar n-are el de treabă şi mă întebi pe mine mereu de el…

-Ai, fa, mai repede cu mămăliga aia, o mai fierbi tu mult ? …Tu-i sărindarul mă-sii de treabă care-o fac eu cu voi…

Dulăul se repezi la poartă şi începu să latre, avea un câine mare, flocos, şi nu suferea să se apropie cineva de curtea lui. Ioviţă scoase capul pe uşă şi-l văzu pe Ion al lui Stan Stănică la poartă.

-Mai mare ruşinea , a venit nica Ion la poartă la noi, stai, nică Ioane că nu mă mai înţeleg cu copiii ăştia şi cu nevasta, că învârteşte o mămăligă de azinoapte !

De dincolo de peste gard striga frati-său :

-Eşti gata, Nică ? Vezi că eu o iau înainte…

-Gata, gata, ia-o înainte că te prind din urmă…

Primele raze ale răsăritului străbăteau printre salcâmi, roşietice şi pure, nişte cocoşi mai puturoşi îşi prelungeau cucurigul lor peste sat, fântâna din vale scârţâia mereu sub povara ciuturii pline cu apă, femeile treceau cu cobiliţele la spinare, Baghiară, zbanghiul-ăla de cioban, îşi striga mioarele lui printre glumele lui deşănţate la adresa Lisăndriţei, căruţele paca-paca treceau încet spre arie, satul se golea de lume şi rămânea pustiu şi aria începea să se anime…

-Bagă paie la vapor !- striga baroiul ăla de mecanic, vopsit pe ochi tot cu cărbune, bucuros că-i merge treaba. Şi vaporul se ambala şi batoza bâzâia ca un enorm băzăune, când mai tare, când mai încet, după cum dădeau drumul cei doi coşari la snopi în gaura enormă şi lacomă a batozei. Undeva lângă marginea pădurii Bucovului erau aşezate şirele şi stogurile de snopi de grâu, cam vreo şase căruţe cu pătule înalte puse pe ele cărau snopii şi-i trăgeau de o parte şi de alta a batozei, doi flăcăi zdraveni se urcau în căruţe şi aruncau snopii sus pe batoză, alţi doi dezlegau snopii şi-i dau coşarilor care-i aruncau în toba maşinii, la spatele maşinii curgeau paiele şi pleava, iar în faţă, într-o mare covată, boabele aurite de grâu.

Chestia era acum cu căratul grâului, dacă erau timpurile normale, ţăranii îşi duceau grâul acasă şi-l băgau în magazie, dar acum acolo la intrarea în arie era o lozincă mare pe care scria că « *Predarea cotelor este datorie patriotică«* şi tot grâul rămânea pe arie până seara, păzit de cei doi colectori, Pâncu şi Giurcă şi de miliţianul Târsă, care venise nou în locul lui Bălan. Seara se formau convoaie de căruţe şi plecau cu grâul la gară cu doi delegaţi şi-l predau la siloz. Întâi cotele obligatorii şi apoi ce-o mai rămâne să ia şi ţăranul acasă… Şi cum nu prea mai rămânea nimic, ţăranii, seara, se întorceau acasă cu furcile pe umăr şi cu pleava strânsă-n saci s-o dea la găini.

Şi ce zice Ioviţă ăsta, fricos, fricos, dar al dracului de şiret :

-Bă, nică Ioane,- îi zice el lui Ion al lui Stan Stănică- ştii ce ? Plecăm mai pe înserat cu căruţele cu grâu la gară, îi îmbătăm pe-ăştia- şi arătă spre Pâncu şi Giurcă- şi pe drum aruncăm şi noi câţiva saci cu grâu să gustăm şi noi anul ăsta din sfânta pâine !

-Ioviţă, se scuză Ion al lui Stan Stănică, să-ţi spun cinstit mie mi-e frică, ştii ce-a păţit Radu Banii anul trecut şi acum zace la mititica ! Dac-o faceţi, o faceţi pe pielea voastră, eu sunt om bătrân, cine ştie cât mai am de trăit şi n-aş vrea să mor prin puşcării…

-Mori pe dracu, ferească Dumnezeu, dar eu şi cu frati-mio ăsta tot zic să încercăm că încercarea moarte n-are !

Vorbele lui Ioviţă se întinseseră ca râia peste toată aria şi seara, în loc ca lumea să plece acasă, se strângea pe arie de la mic la mare, curgea de pe toate uliţele de la moşneag până la copilul de ţâţă. Târsă, miliţianul, simţise ceva, vrusese să puie mâna pe o bicicletă să meargă la Sfat să mai ceară întărituri dar nu apucă să încalece că un ţăran din Cătun, un moldovean al dracului, pe nume Troscot, îi pune mâna pe armă şi-i zice :

-Jos, ţigane, dă-te jos de pe bicicletă, lasă puşca la mine !

Alţi doi puştani cam inconştienţi de ce făceau îl luară pe sus şi-l duseră în pădure, îl legară cu o funie de un stejar şi-i băgară în gură o cârpă să nu poată să mai strige :

-Stai aici, fir-ai al dracului- îi ziseseră ei- de ţigan borât până om veni noi să te dezlegăm !.

În acelaşi timp femeile puseseră mâna pe cei doi colectori care se cam chercheliseră şi au început să-i perpelească prin paie ca pe dracu, după care îi dezbrăcaseră şi-i scuipaseră toate la ruşine…şi Troscot ăla se urcase pe batoză şi striga cât putea :

-Băăă, acum eu sunt şeful, ia toată lumea grâul şi-l duce acasă, pe răspunderea mea ! Vă ordon- striga el de pe batoză cu arma miliţianului la ochi- vă ordon ,,treceţi Prutul, zdrobiţi duşmanul de la răsărit !…

-Ăsta e nebun, fetiţă, strigă o femeie, a înnebunit, voi nu-l vedeţi cum face clăbuci la gură când vorbeşte ?

Dar lumea n-avea timp să mai asculte, fugea fiecare cu sacul lui de grâu care încotro putea s-o ia, alţii cu el la spinare, alţii cu căruţele… Numai Troscot, acolo sus pe batoză, striga de mama focului, gesticulând :

-Eu sunt Antonescu, vă ordon treceţi Prutul, zdrobiţi duşmanul din Răsărit, treceţi cu baionetele peste Basarabia noastră şi eliberaţi-o ! De unde dracului luase el un tricolor şi-l flutura deasupra maşinii în bătaia vântului care adia dinspre pădure. Îl strigă şi pe mecanic să vie acolo, dar fostul chiabur care donase maşinile statului şi cu mecanicul fugiseră în pădure de

frică să nu creadă ăştia că au pus ei la cale aşa ceva ! Opriseră vaporul din lipsă de combustibil şi-o luaseră spre întunericul pădurii, liniştea se aşternuse peste tot doar o javră de câine se mai auzea lătrând la marginea satului…O spuză de vânt adia uşor dinspre apus şi în vale, apa Bucovului curgea-n bulboane mici, clipocind uşor, în bătaia lunii, căldura de peste zi se ostoise odată cu apusul soarelui, apăruseră şi stelele, fetele de pe arie fugiseră să se scalde, în liniştea serii păreau nişte fecioare care îndeplinesc un ritual, „jocul ielelor, jocul ielelor !",- repeta Troscot de acolo de sus de pe batoză- „ia uitaţi-vă la Târsă cum fuge după ele cu puşca, băăă, lasă-le-n pace, vin la mine să ne socotim !…" În pădurea din apropiere se-auzea foşnet de frunze, o ciocârlie întârziată, se suia în înaltul cerului şi apoi se lăsa ca o săgeată şi odată cu virajul ei dădea drumul unor sunete fantastice, piu, piu, piu, chi, chi, chi, piuuu, piuuu, piuuu, după care şi ea, răpusă de oboseală şi de întunericul nopţii a tăcut, lăsând un gol imens peste toată natura…

Troscot coborî de pe batoză ca un soldat învingător, aruncă arma în nişte paie, amuşină acea linişte înspăimântătoare, aruncă şi tricolorul şi o luă la fugă spre biserică, îi venise ideea năstruşnică să se ducă să tragă clopotele ca să scoale întregul sat, fugea ca nebunul prin apa Bucovului, urcă dealul şi se opri lângă clopotniţă, speriat de umbra unui om.

-De-de-de un-de vii tu Troscote, acu ?-âl întrebă Păsăroi, clopotarul, care aştepta pe popa să toace şi să tragă clopotul pentru sfânta duminică.

-Tu eşti, Păsăroi ?- se trezi el întrebând. Tremura tot şi era făcut fleaşcă, deabia acum realiza el ce făcuse şi nu ştia încotro s-o mai ia.

-Păi dar… cine?- răspundea Păsăroi rar cu glasul lui fărâmiţat în silabe şi silăbuţe.

-Bă, Păsăroi, s-a întâmplat ceva grav pe arie, suie-te şi trage clopotul ca de foc!

-Ce, ce s-a întâmplat?- întreba el nepăsător, scărpinându-se-n cap.

-Pă aia mă-ti s-a întâmplat , tot cretin ai rămas, lasă că mă sui eu, nu vezi că tu te mişti ca melcul… Şi imediat escaladă scara, apucă bine funia clopotului şi trase de ea cât putu, bătea des şi dădea cu toată forţa lui, ecoul aramei sperie întreaga natură, satul se trezi ca din morţi, câinii începură să latre şi lumea să iasă pe la porţi.

-Doamne ajută !- se-nchină el, apoi i se adresă lui Păsăroi- eu am să fug că mă bagă ăştia la puşcărie, mă duc unde-am mai fost, ştiu eu o mânăstire la munte unde nu mă găseşte nici dracu…Să-i spui mamei să aibă grijă de ăla micu şi de ea c-am să dau eu cu vorba de ei…

Dimineaţa de mult veni în sat un camion plin cu soldaţi, doi securişti, un procuror şi secretarul doi de raion şi se instalară la postul de miliţie. Îl

chemară întâi la Sfatul Popular pe Ion Stan Stănică cu lista celor de pe arie şi-l luară cu vorbă bună : că ei ştiu cine e capul răutăţilor, ştiu cine este instigatorul, dar să le spună el, Ion Stan Stănică, sincer, că e om bătrân, unde au ascuns ţăranii grâul ? Că ei cu noaptea-n cap cotrobăiseră prin toate magaziile, prin toate acareturile, scârmaseră prin glugile de coceni , prin căpiţele cu paie şi nu găsiseră niciun bobuşor de grâu. şi să le mai spună tot el unde este şeful postului de miliţie ? L-au omorât ? Şi dacă nu l-au omorât, unde l-au băgat ? Şi-apoi Troscot ăla e întradevăr nebun, aşa cum zice lumea ? Fusese el în război şi luptase până la Ţiganca ? Fusese decorat personal de Antonescu şi chiar făcuse bravuri când despresurase un sat de ruşi şi-i adusese prizonieri în ghearele nemţilor ? De atunci rămăsese el nebun ? Dacă e aşa are circumstanţe atenuante, o să-l ducă la un azil de nebuni şi-or să scape de el… Dar chiaburii, cum se comportaseră chiaburii ? Fuseseră în capul acţiunii ? Luaseră şi ei grâul de pe arie ? Plănuiseră vreun complot împotriva statului ? Cum acţionaseră Ionel al lui Duran cu frati-său ? Dar Visu Găinaru ? Dar ăia toţi de pe listă cu neamurile lor ? Cine a fugit primul să ia grâul ? ,,Unde e grâul ?”- strigă un securist la el, înverşunat, gata să-i bage mâinile-n beregăţi.

-Tovarăşilor, mânca-v-aş ochii, că sunteţi copiii mei, ce să vă spun eu dumneavoastră? Mai întâi lăsaţi-mă să-mi revin puţin din sperietoarea asta că vă spun tot ce ştiu ! Pe la ora trei vine femeia asta a mea şi-mi zice: ,,Ioane, du-te tu şi ia coşul cu demâncare de la maşinişti, că fusesem cu rândul să le aducem să mănânce şi eu îi zic: ,,Fă, pentru că se lasă seara, rămâi tu cu căruţa s-o iau eu înainte spre casă“ . Şi aşa făcui, mânca-v-aş sufletul şi mânca-v-aş ochii, o iau încet cu coşul pe braţ pe marginea satului… Şi mergând eu aşa numai ce aud că se opreşte batoza, aşa, zdrang!, dintrodată, văd pe unu că se urcă pe batoză, că eu n-auzeam nimic, şi flutura un steag şi, ce-am înţeles eu de la femeia asta mai pe urmă, că era Troscot din Cătun care striga aşa : ,,Băăă, vă ordon treceţi Bucovu şi zdrobiţi pe duşman de la răsărit c-a venit ordin să luaţi grâul acasă !…” Şi oamenilor atât le-a trebuit, c-au fugit fiecare încotro au văzut cu ochii cu sacii de grâu !

-Şi unde l-au dus ?- intrveni cu o voce severă procurorul care se tot fâţâia pe un taburet trăgând dintr-o ţigară stinsă.

-Dracu ştie, tovarăşe procuror, l-au aruncat, l-au semănat, l-au îngropat, cine ştie unde…

-Tu unde l-ai dus ?- îi puse întrebarea al doilea securist.

-La gară, unde să-l duc! L-a pus muierea asta în căruţă şi l-am dus la gară, am obligaţia de predare semnată, poftim v-o arăt…Că eu sunt om bătrân şi-am fost trecut prin multe… Credeţi că eu nu ştiu că predarea cotelor este o datorie patriotică ?

-Bă, moşule,- sare primul securest ca ars cu nişte fălci bine hrănite, tuns perie, c-o faţă de arici,- nu ne lua pe noi cu politica, spune-ne unde l-au ascuns ceilalţi?

-Păi, vedeţi dumneavoastră, poate să se ducă cu el în vizuinile vulpilor, în pădurea Piscului, sau în râpile de la buduroi, sau la canton în tufişuri, sau să-l ducă prin satele vecine, dracu ştie,ce, l-au ascuns toţi la un loc ? Sau chiar la moară, ce scrie pe el că e grâul pentru cote ?

Procurorul cu Carol, preşedintele, chemară soldaţii şi-i trimiseră la locurile numite. Aşteptară câteva ore bune şi soldaţii se-ntoarseră hămesiţi de foame şi fără niciun bob de grâu.

-Nea Ioane, strângem şurubul…-zise procurorul mai mult în glumă.

-Strângeţi-l, tată !

-Ca om bătrân ce eşti, nu ţi-e ruşine să ne duci pe noi cu zăhărelul ?

-De ce, taică ?

-Cum de ce taică ? Faci pe sfântul cu noi parcă am fi proştii dumitale…Spune-ne unde-au ascuns ţăranii grâul ?

-Păi nu vă spusei odată ?

-Ne-ai minţit, boşorogule!- se resti la ei securistul doi, mestecând din fălcile lui de bou.

Zic vorbă rea că nu v-am minţit ! Dacă am fost la gară din proprie iniţiativă, fără colectori, fără delegaţi, cu grâul meu, de unde să ştiu eu unde l-au pus ceilalţi… Poate l-au dus şi ei la gară… Că zicea Visoaica aia, se lăuda prin sat că n-o să mai scoată ei grâul de la lume, adică dumneavoastră, că unii au scos duşumelele şi l-au pus sub ele!

- Aţi auzit, mă,- se adresă el securiştilor,- nu sunteţi buni de nimic, vă păcălesc ţăranii, luaţi soldaţii şi cotrobăiţi prin fiecare casă, scoateţi duşumelele şi căutaţi bine !

Imediat plecară în sat să ia fiecare casă la rând, ţăranii însă fugiseră în pădure şi încuiaseră casele, mai rămăseseră câţiva în sat şi aceştia foarte binevoitori îi lăsară să caute peste tot, scoaseră câteva duşumele şi nu găsiră nimic.

-L-ai găsit, mă, pe Troscot ăsta şi pe miliţian ?- se adresă secretarul doi lui Carol, preşedintele sfatului.

-Să trăiţi, tovarăşe secretar, nu l-am găsit ! Păsăroi zice că s-a dus la călugărie !

-Ce căuta ,mă, miliţianul la călugărie ? Voi v-aţi tâmpit toţi, mă !

-Să trăiţi, tovarăşe secretar, nu e vorba de miliţiam ci de Troscot ăla!

-Şi, mă rog, cine e Păsăroi ăsta al vostru?- se răţoi secretarul doi la Carol care până acum ascultase numai balivernele lor.

- -E prostul satului, tovarăşe secretar !- luă Carol poziţia de drepţi în faţa lui.

- -Şi de ce-mi aduceţi voi mie prostul ăsta ? Nu vedeţi că toţi sunteţi ca el ! Păi bine, măi, Carole, asta e muncă politică aici la voi? Ce raportăm noi acolo la regiune şi la guvern? Că ne trag ţăranii pe sfoară ? Miliţianul unde este ? El de ce nu ia parte la această acţiune ? Vrea să-i facem noi treaba ? Să vie imediat aici!

- Păi miliţianul…- vru Carol să-i explice, tremurând în picioare lângă birou.

- Ce e cu miliţianul?

- A dispărut, tovarăşe secretar !

- Cu puşcă cu tot ?

- Arma i-au găsit-o ţăranii pe arie !

- Şi unde e acum ?

- Cine?

- Arma, cum cine?

- La Post, în rastel.

- Asta e bună ! Halal organe ! Tovarăşe procuror, chemaţi toate organele şi faceţi trei comisii de anchetă sub supravegherea dumneavoastră, băgaţi în funcţie metodele noastre de anchetă, aduceţi toţi ţăranii aici să descoperim vinovaţii, acestea sunt acte de sabotaj care trebuiesc pedepsite grav! …tu-le muma lor de sabotori!- se adresă el cu un glas aspru cu ochii pe figura de ceară a lui Ion Stan Stănică, înghesuit într-un colţ ca un elev de şcoală pedepsit. Aţi înţeles? Executarea!

Dispărură toţi cât ai clipi din ochi şi secretarul doi rămase singur în încăperea pustie. Privi pe pereţi într-o lungă reculegere, cei patru mari dascăli ai omenirii străjuiau un perete, mai întâi Marx, bărbosul, apoi Engels, fălosul, Lenin, căposul şi Stalin, forţosul, veneau în crescendo, aşa cum observase un activist de partid cu spiritul ascuţit, tot uitându-se pe pereţi în lungile lor şedinţe de instruire, barbă albă, barbă neagră, barbă cioc, barbă de loc. Stalin, cu mustaţa lui tunsă scurt, îl privea acuzator cu ochii lui de satrap şi Florea, ruşinându-se, îşi mută ochii pe celălalt perete. De cealaltă parte a camerei era aşezat singur pe nişte pânză roşie, Gheorghe Gheorghiu-Dej…Cu un an în urmă se întâlnise cu el la o plenară la Bucureşti şi i se păruse un om bun, dăduse mâna cu ei şi le vorbise mult despre construirea socialismului la sate. Acum îl ardea stomacul de foame, Carol, preşedintele, întârzia cu mâncarea, trimisese la Nae Sârbu, preşedintele cooperativei să ia două găini de la Leu, achizitorul, să le perpelească pe jărăgai, să facă nişte mușdei, să căşcălească o mămăligă să i le aducă, poate l-or mai îmbuna. De vin şi de ţuică se interesase Pandele,

omul de servici, care se dusese la Budiman la cazan şi luase două sticle de ţuică, iar de la Babică, o damigeană cu vin, toată băutura o pusese sub biroul secretarului. Secretarul Sfatului, Trâncă, lipsea, era plecat la raion cu nişte situaţii. Secretarul doi, Florea, întrebase unde este şi îşi amintise de el pentru că îl făcuse membru de partid. Îl chemase mai întâi cu un lot de legionari Ana Pauker la Bucureşti şi le spusese franc, dacă vor să scape de canal trebuie să treacă la comunişti. Unii ziseseră da, alţii nu, şi o luaseră pe calea robilor, cum numeau ei canalul. El zisese da şi venise la raionul de partid cu recomandare de sus să se facă membru de partid. Aici dăduse de acest Florea, care pe atunci fusese numit proaspăt secretar doi. În locul lui Trâncă, l-au arestat pe alt Trâncă, soţul Zuvelcoaei, cea cu comedia, şi l-au dus la canal. El, Florea, secretarul doi îi întocmise actele şi-i înmânase carnetul de partid. Şi Trâncă atunci îşi luase angajamentul în faţa partidului că nu se va abate de la linie… Acum iată ce se întâmplase în comuna lui! Ar trebui să le analizeze organizaţia de partid şi să pună câţiva în discuţie…Dacă urmau linia partidului nu se întâmpla acest fapt ; trebuia să supravegheze aria, să-şi mute birourile acolo, nu să stea prin bufet cu ţuica în nas toată ziua.

Între timp uşa se deschide şi apare Târsă, miliţianul, însoţit de un soldat ; era descheiat la veston cu nasturii şi epoleţii rupţi, galben la faţă şi cu părul vâlvoi.

-Ce e, mă ,cu tine ?- îl întebă secretarul Florea când îl văzu în halul ăsta- parcă eşti prins de pe gârlă !

-Să trăiţi, tovarăşe secretar, l-am găsit legat de un stejar în mijlocul pădurii !- răspunse soldatul în locul lui.

-Bă, se răţoi secretarul la el, proşti au fost că nu te-au omorât ,mă! sau trebuia să te… că prea eşti tăntălău… Ce eşti, tu, mă, miliţian sau cacă-vacă ?

-Aşa e să trăiţi !- luă miliţianul poziţia de drepţi în faţa lui- dar au fost mulţi şi n-am avut ce să le fac…

-Marşi de aici şi spală-te şi-mbracă-te ca lumea, pune-ţi centura pe burtă şi vino aici c-avem treabă… Îi cunoşti pe făptaşi ?

-Da, tovarăşe secretar !

-Cine-s ?

-Cin’ să fie, doi sunt, unul e din Bucov al lui Jianu şi altul din cătun al Mariţii lui Ion Ilie…

-Să-i aduceţi imediat aici !

-Să trăiţi , am înţeles!

În timp ce Târsă cu soldatul ieşau pe uşă, intră şi Carol cu un coş pe braţ, scuzându-se că o vânzătoare de la cooperativă a uitat mămăliga

nesărată şi a trebuit să căşcălească alta din nou. Şi-n timp ce vorbea, întindea un ştergar pe masă pe care puse mai întâi friptura, apoi o strachină mică cu muşdei în ea, după care trânti mămăliga în mijloc şi cele două pahare goale. Apoi se băgă sub masa secretarului, scoase două sticle cu ţuică şi o damigeană cu vin aduse de omul de servici de la Budiman. Carol avea mari obligaţii faţă de secretarul doi pentru că el îl numise preşedinte de sfat. Venise la sediul pecere şi-l găsise pe Carol acolo, era secretar de organizaţie, şi Carol îi spune snoava pe care o auzise şi el de la Mihăilescu, care între timp decedase, intrase în comă alcolică şi dăduse ortul popii. Că el are funcţie de ministru şi leafă de căcănar, i-ar trebui şi lui o funcţie plătită. şi ciordeşte ciricliul de acasă, îl perpeleşte pe jar, îl udă bine cu vinişor şi-i trosneşte secretarului o masă ruptă din rai. « Pei cum să facem, breee, Carole,- că vechiul primar e la şcoală la Craiova ?" -îi zisese secretarul… "Ştiţi dumneavoastră cum să faceţi, aruncaţi-i ceva cu politica partidulul şi gata ! "-îi răspunsese Carol. Că circula şi o snoavă prin raion despre el, cică dăduse odată telefon la raion : ,,Ja, raionu, ja, partidu, eu sunt Carol, invalidu, membru de partid din patruş'cinci şi n-am nici acu servici !…" Şi a doua zi venise preşedinte de sfat. Tot satul încremeni când auzi vestea, ţiganul era negru în cerul gurii…,,Când ajunge ţiganul împărat, întâi pe măsa a tăiat !"- suna proverbul şi chir aşa fusese. ,,Cutare, ai dat cotele ? Urcăte ,Pâncule, în pătul şi i-ai tot ! Să-şi achite obligaţiile către stat, mama lor de hoţi ! Tu ai plătit, mă, impozitele ? i-ai maşina de cusut şi ţoalele din casă, la căruţă cu ele, să-şi plătească dările !" În fiecare zi făcea şi desfăcea la chiaburi după bunul lui plac, la el toţi erau reacţionari, chema maşina neagră pentru orice fleac…La şedinţele lor la raion era cu toate la zi : ,,Carole, cum stai cu cotele ?" ,,Bine, tovarăşe secretar, sută la sută predate !…",, Carole, cum stai cu impozitele ?" ,,La zi, tovarăşe secretar !" ,,Carole, cum stai cu chiaburii ?" ,,Stau bine, tovarăşe secretar !" ,,Dar cu muierilii cum stai, mă ?"- glumea secretarul cu el. ,,Sută la sută , tovarăşe secretar !" ,,Al dracului mai eşti,tu, măi Carole ! Cioroiul dracului !"

Şi acum ce-i făcuse Carol-ăsta lui, îl băgase cu nasul în rahat, ce raportează el la regiune şi sus la guvern ?

-Noroc, bă, ţigane,- luă Florea paharul cu rachiu în mână, nu mă aşteptam la tine, breee, Carole, să-mi faci una ca asta ! Cum scoatem, breee, noi acum cămaşa ? Cine dracu e Mariţa asta a lui Visu de zice ea că nu-i luăm noi grâul nici cu maşina neagră? Şi care e ,mă, ăla al lui Jianu şi-al Mariţii lui Ion Ilie de-au legat ordinea publică ? şi Troscot-ăsta e, breee, sănătos la cap sau nu e ca să ştiu şi eu ce raportez la raion ?

-Hai noroc, tovarăşe secretar !- se făcu Carol că nu aude întrebările- ăştia e reacţionari, asta este, mumele lor de netrebnici, se pun ei cu partidu ? Lasă-i pe mine că scot eu boşogii din ei !

-Breee, Carole, făcu Florea un semn prin aer cu mâna, aţâţat de licoarea din pahar, n-o lua tu aşa, unde e, breee, munca de lămurire ? Partidu se sprijine, breee, pe ţărani, să-i băgăm pe toţi la puşcărie, breee ? Cu cine mai facem agricultură, breee ? Cine mai dă cotele, breee ?

Carol tăcu, avea dreptate secretarul doi, dacă băga tot satul la puşcărie, el peste cine mai guverna ? Dom'le, trebuie să ai tactică în construirea socialismului la sate, trebuie să te aliezi cu ţăranul sărac şi cu cel mijlocaş, împotriva chiaburilor ! Ăştia e clasa care trebuie distrusă, nu Mariţa şi cu al lui Jianu !

-Luăm capii, tovarăşe secretar, şi-i băgăm în procuratură !- sări Carol, ca şi cum ar fi descoperit cine ştie ce secret.

-Şi care sunt, breee, capii-ăia? Aici e aici: o trimiţi pe Mariţa asta în puşcărie? Sau pe fulăii-ăia doi care sunt şi membri uteme ? C-am auzit că i-aţi făcut şi utemişti! Sau pe Troscot –ăla nebunul?

Şi tăcură, se-auzeau în toată încăperea doar fălcile lor ronţăind ciortanele de găină şi din când în când gâlgâitul licoarei roşietice care aluneca pe gât…„Dom'le- gândea Florea- ce bine era acolo la Griviţa Roşie, la atelierele lui acolo, îşi vedea de câlţii lui, nu mai trăgea targa pe uscat aici la marginea pământului…" Era el capabil să construiască socialismul la sate, cum le spusese Dej ? Cu cine dracului să-l construieşti ? Cu Carol al Dii şi cu Ion al Oaţii ? „Ne trebuie oameni noi, tovarăşi, proveniţi din clasa muncitoare, nu lichele de-astea…"

Secretarul mâncă şi se trânti într-un pat la camera oficială care era într-o altă încăpere a primăriei. Aprinse ţigara şi cu faţa în sus da fumul în cercuri spre tavanul încăperii. Cine dracului îl trimisese pe el aici în acest capăt de ţară să construiască el socialismul ? Nu era mai bine acolo la Griviţa Roşie, se ducea opt ore la serviciu, îşi făcea treaba ca un om cinstit şi se întorcea acasă la muiere sau intra în cârciumă şi bea şi el liniştit o bere, două, fără bătaia asta de cap. Vinul îl ameţise, îl urca parcă la ceruri, se însurase şi el proaspăt şi lăsase mândreţea de femeie singură prin Bucureşti…Dacă apuca să facă şi el un copil, mai era ce mai era, dar femeia, fără ocupaţie şi fără bărbat lângă ea, cine ştie de ce s-apucă…C-a văzut el multe la viţa lui…

42

Maşina securităţii mersese cale de vreo trei ore, ajunseseră acolo unde trebuia spre dimineaţă, cei doi securişti moţăiau, încadrându-l pe Ilie Georgescu pe bancheta din spate, se-auzea doar motorul torcând şi şoferul, care, din când în când, scuipa câte-o flegmă de tuse pe fereastra maşinii. După cele auzite, erau într-un oraş mare ; maşinile făceau un zgomot asurzitor, scârţâiau frâne şi mirosea a asfalt încins, călătorii se înghesuiau în mijloacele de transport iar tramvaiele claxonau şi treceau cu mare viteză pe lângă ei. „Cred că am ajuns în Bucureşti !”, gândi Ilie, şi prin nişte găuri în caroseria maşinii, recunoscu că ajunsese pe la Leu, coborau pe lângă Cotroceni spre cheiul gârlii, spre Ciurelul. Intraseră într-o clădire masivă, un bloc nou, probabil, şi urcase cu cei doi însoţitori până la etajul patru, unde-l lăsaseră într-o anticameră singur-cuc şi-l invitaseră să ia loc pe un scaun. Uşile erau capitonate şi la fiecare stăjuia câte-o sentinelă, peste tot erau numai tăceri, un cimitir de tăceri păzit de soldaţi, „aici- zicea el- absurdul ia proporţia tăcerilor…”

Rămas singur, căută să se orienteze unde se află, se ridică în picioare cu prudenţă şi privi pe fereastră, văzu întradevăr că fereastra dă în stradă, o stradă îngustă şi strâmtă ca străzile din oraşele orientale. De acolo de la etajul patru avea o panoramă deschisă peste toată valea Dâmboviţei până la Podul Izvor, recunoştea clădiri, în faţa blocului recunoscu un colţ din fosta clădire a Arsenalului de război. Îi plăcu priveliştea, mai ales contactul cu aerul de afară prin fereastra întredeschisă îl învioră şi-l trezi de-a binelea, aprinse o ţigară şi asculta şi se gândea ce-o să se întâmple cu el.

Trecuse prin fel de fel de experienţe şi nimic nu-l mai impresiona, îi era indiferent ce se va întâmpla cu viaţa lui. Îi părea rău că o lăsase pe Adina singură, neajutorată, în preajma iernii. Iar trăiau drama unei despărţiri brutale şi bucuria lor fusese de scurtă durată. Îi păştea un destin tragic, ca un blestem, se întâlneau şi se despărţeu sub imperiul unor forţe absurde care parcă-i urmăreau permanent. În acele tăceri, începu să ţăcăne o maşină de scris, ţaca-ţaca-ţaca, era o atingere a nervilor plăcută , care-l trezi din reveriile lui. « Mă simt nevinovat, Adino, şi nu mi-e frică de nimic ! »- îi spusese el femeii când se despărţise de ea. « Vezi c-or să vină şi la tine, fii atentă ce declari că ăştia se leagă de fiecare cuvinţel… » Aprinse iar o ţigară şi dădu drumul fumului din gură într-un anume fel, rotunjind buzele şi aruncându-l în cerculeţe care se ridicau în sus şi se destrămau în aerul tare al dimineţii. Îşi aminti că aşa făcea şi la Normală, prin clasa a şasea ; duminica

când colegii lui plecau în oraş, el, neavând haine mai bune, rămânea în dormitor, se suia pe pervazul ferestrei şi făcea baloane de săpun, urmărindu-le până când se spărgeau, în oglinda lor lumea lua o înfăţişare sferică, deformând-o şi sluţind-o, fie că se lungea , fie că se lăţea, după care dispărea în neant. După ce fumă, se aşeză liniştit pe o canapea şi lăsă capul în jos, îl prinsese somnul, picota uşor, schimbând capul când pe o mână când pe alta pe marginea canapelei, aici şi timpul îşi încetinise mersul, trecea după alte legi, numai vuietul marelui oraş venea parcă dintr-un vis şi intra în alt vis…

-Următorulîîî !- strigă o voce răguşită din altă cameră, deschizându-se o uşă capitonată şi trezindu-l din buimăceala lui plăcută. ,,Da- zise el în gândul lui- următorul trebuie să fiu eu !". Şi se sculă repede, foarte grăbit, dornic să se confrunte cu întrebările alea care-l învinuiau de o vină de care el habar n-avea. « Da- îngână aceeaşi voce piţigăiată şi Ilie deabia atunci văzu că are de-aface cu un maior care avea cam cincizeci de ani, sta foarte liniştit şi fuma, faţa, în ciuda vârstei era adânc brăzdată de riduri, una din mâini era beteagă, o ţinea un pic ascunsă şi cu cealaltă, atunci când nu aducea ţigara la gură, bătea uşor cu degetele în geamul gros de pe birouluaţi loc, tovarăşe Ilie Georgescu ! - îl invită acel maior arătându-i un scaun în faţa lui. Dumneata deci eşti Ilie Georgescu ?" ,,Da, tovarăşe maior!"- răspunse el calm, să arate că şi el la rândul lui are în el apele liniştite. « Ai fost la întrunire de 23 august, anul acesta ? » « Da, tocmai lucram la judeţeană şi noi, activiştii sfatului, am aranjat tribuna în piaţă ! » Urmă apoi o pauză în care el îşi aminti toate împrejurările acelui moment : de dimineaţă se sculase pe la şapte şi mâncase la cantina partidului nişte salam cu două chifle, apoi plecaseră în piaţă să prindă lozincile pe scenă, după care începuseră să vină delegaţi din toate localităţile judeţului, ajunseseră cu un GAZ şi ai lui din sat, în frunte cu Ion al Oaţii şi Carol, care ţinea un steag roşu în mână, el se dăduse pe lângă Adina, care sosise şi ea cu o grupă de dansatori din partea căminului cultural, şi-i aranja o maramă pe cap, dornic să mai afle ce mai e prin comună. « Dumneata eşti împotriva regimului democrat-popular care s-a instalat în ţara noastră ? » ,,Cine v-a spus acest lucru?" ,,N-are importanţă cine, dumneata trebuie să răspunzi la întrebare!" ,,Tovarăşe maior, eu am contribuit la instaurarea regimului democrat-popular în ţara noastră, nici decum n-am fost împotrivă!" ,,De acord cu dumneata, dar atunci când un agitator de-al nostru a strigat lozinca *Stalin şi poporul rus, libertate ne-a adus !,* dumneata ai dat din cap, ai stâmbat din nas, n-ai fost de acord cu ea şi-ai pus o întrebare în vânt: ,,dar Gafencu?", cine este Gafencu ăsta de te-a apucat pe dumneata dorul de el ? » « Da, îmi permiteţi să răspund ? » « Chiar te rog ! » « Eu, tovarăşe maior,am fost comandant de companie, am grad de căpitan, când a început contraofensiva

aveam în baterie la mine un băieţandru de aici din Bucureşti pe nume Gafencu, un copil dat dracului…Şi ăsta a organizat insurecţia în Bucureşti şi a căzut răpus de gloanţele fasciste lângă Şcoala superioară de război ! Iar eu cu Dragănescu am luat-o pe valea Prahovei şi-am luptat pentru dezrobirea Transilvaniei, când sovieticii au intrat în Bucureşti, oraşul era eliberat…Gafencu ne adusese libertatea ! Când eu am zis : ,,dar Gafencu?", întrebarea mi s-a oprit în gât…" "Aaaa, deci recunoşti?" "Recunosc ceeace v-am spus şi nimic mai mult! » Între timp în sală intră o secretară, o fată tinerică cu nişte tocuri înalte care ţopăia pe coridor şi care împrăştie în toată camera un parfum rusesc, numit tabac. ,,Tovarăşe Ifrimovici,- zise ea, apropiindu-se de urechea maiorului- la ora patru aveţi şedinţă sus la tovarăşul comandant! », apoi cu aceleaşi mişcări părăsi încăperea şi tocmai la uşă se opri şi-l întrebă : « Doriţi cumva o cafea ?" ,,Da, da,"- îi răspunse el pe un ton rece şi-şi înfundă nasul în hârţoagele lui de pe birou. După care reluă: ,,Să trecem la a doua întrebare, tovarăşe Georgescu, ce legături există între dumneata şI numita Adina Câmpineanu?" ,,Legături conjugale- replică el foarte repede- numita Adina Georgescu este soţia mea!" ,,Deocamdată e concubina dumitale, ea are un soţ…" ,,Aveţi dreptate, împrejurări nedorite ne-au despărţit o perioadă de timp, dar acum ne-am reîntâlnit şi vom legaliza căsătoria!" ,,Nu puteai şi dumneata să-ţi găseşti o altă femeie, o fată din popor cu origine sănătoasă, fata asta e fiică de popă şi nora Elizei Câmpineanu, reprezentanta moşierimii, de unde nu ştim noi că ea mai are încă un rol de jucat şi în acest rol ai intrat şi dumneata?" "Mă obligaţi să-mi răscolesc trecutul, amintirile şi viaţa mea intimă, tovarăşe maior!"- oftă Ilie Georgescu, de data aceasta schimbat la faţă, pornit să-şi înfrunte adversarul cu logica lui implacabilă. ,,În asemenea ocazii e cazul!"- zeflemisi el, printre fumul de ţigară, îndemnul la răscolirea trecutului. ,,Ofiţerii ăştia de securitate- gândi Ilie- cred că dacă ar avea talent ar scrie romane întregi despre viaţa oamenilor !" « Pe Adina, tovarăşe maior o cunosc de mică, de când era prin anul doi la normală,- reluă el firul povestirii de la capăt- ea a fost orfană, a fost găsită de un militar abandonată şi dusă la un azil, de aici a înfiat-o popa, noi ne-am îndrăgostit demult unul de altul, împrejurări străine de noi ne-au despărţit…Părinţii ei au obligat-o să-l ia pe Nicu Câmpineanu că are avere, mama de asemenea m-a obligat să iau o femeie pe care n-am iubit-o şi de care m-a despărţit moartea ei… » « Ştim şi asta- reluă ofiţerul firul povestirii- socrul dumitale, Avram ne-a informat că te-ai dus voluntar în războiul contra Uniunii Sovietice… » « Nu înţeleg de ce nu v-a informat şi că m-am înscris şi în diviziile care s-au format pe teritoriul sovietic împotriva Germaniei naziste , informaţia lui e tendenţioasă, vrea să mă înfunde… Eu am plecat în război să scap de

această femeie pe care mi-o băgase el pe gât… » « Eu sunt obligat să te ascult, dar nu să şi te cred ! - zise în zeflemea ofiţerul, întinzând mâna după cafeaua care tocmai sosise. Lirismul dumitale de dragoste e dramatic, i-o întoarse Efrimovici- dar pe noi ne interesează altceva. Adina asta a dumitale ştie ceva de fostul ei bărbat ? »- sări el de la Ilie la viaţa Adinei. « Da, ştie, de fapt crede că e fugit peste graniţă, fie în Grecia la rude, fie în Franţa ! » « Dacă este cumva în munţi şi organizează rezistenţa cu legionarii ?" « Nu cred, când a plecat cu prietenul lui, Prinţul Ghika, şi-a luat actele şi banii, după cum mi-a spus Adina, şi a plecat cu un avion din excadrila regală! Dacă se ducea în munţi nu plecau cu avionul…" « Vezi dumneata mâna asta a mea?- sări maiorul cu ciotul lui de mână în sus- ei mi-au ciopârţit-o ! şi tăcu, bându-şi în linişte cafeaua. Pe Semenic, în vârful munţilor,s-au ascuns ca bandiţii şi ne-au luat la ochi ca pe iepuri…Dar tot îi vom prinde… Dumneata ia o pauză în hol, după care revenim la interogatoriu ! »

Holul, aşa gol, dădea impresia unei câmpii pustii, erau momente în copilăria lui când rămânea singur cu caprele sau cu vacile pe marea câmpie şi i se făcea urât de-atâta pustiu ; perdelele de la geamuri fâlfâiau bătute de vânt, afară începuse să burniţeze şi lumea zgribulită şi împovărată de griji trecea grăbită pe stradă absentă la tot ce se întâmpla. Aprinse o ţigară, fumul se ridică în sus ca de la un horn minuscul şi o luă, dus de curent spre fereastra din apropiere. Perdelele acelea albe parcă erau zăpezi mişcătoare, cădeau în valuri şi iar se ridicau ca nişte caravele umflate de furtună, toamna îşi intrase definitiv în drepturi, oare ce fac copiii lui de la şcoală acum ?, trebuie să fie Adina la ei, pe ea o iubesc mai mult, este mai apropiată de ei, le spune poveşti frumoase… Inventase ea o poveste pe care i-o spusese şi lui în puţinele lor clipe de dragoste. Era odată o fată frumoasă, numită Ileana Cosânzeana, şi ea plecase în lume să-şi caute norocul…Era săracă, lipită pământului, dar isteaţă foc…S-a băgat slugă la un bogătaş dar bogătaşul a vrut să profite de ea şi ea a fugit. A trecut printr-o pădure mare căreia nu-i mai dădea de capăt. În mijlocul pădurii a dat de un castel în care sălăşluia un balaur. Ea a cerut găzduire dar balaurul a închis-o în castel şi, văzând-o aşa de frumoasă, i-a propus s-o ia de nevastă… Şi ea a aceptat…Dar în gândul ei dorea să scape cât mai repede să se întâlnească cu Făt- Frumos pe care-l visa în fiecare noapte. Făt-Frumos era plecat peste mări şi ţări să se bată cu un căpcăun, când va răpune căpcăunul, el îi va trimite solie un porumbel care se va aşeza la ea pe geam…Să-i pună ea în cioc un bileţel unde se află şi Făt-Frumos va veni şi o va lua de nevastă. Şi aşa se făcu : veni porumbelul, îi scrise bileţelul, se înfăţişă Făt-Frumos călare pe un cal, răpuse balaurul şi Ileana se mărită cu Făt-Frumos şi făcură o nuntă mare la care luă parte toată împărăţia. Ea era Ileana Cosânzeana, Nicu Câmpineanu-

balaurul, iar el, Fătul-Frumos care o scăpase de toate necazurile… Dar oare o scăpase ? Părea că necazurile nu se mai termină, se ţin lanţ.…

« Gata, tovarăşe Ilie Georgescu, s-a terminat pauza ! - strigă vocea piţigăiată a maiorului Efrimovici, care deschisese uşa şi-l chema înăuntru, vă rog să luaţi loc şi să-mi spuneţi dacă cunoaşteţi acest scris!" Ilie Georgescu luă coala în mână, se uită la ea şi-i răspunse: „Da, îl recunosc, e scrisul meu, am dat o autobiografie la judeţeană!" « Te rog s-o citeşti cu glas tare ! » „Da, subsemnatul cutare cutare, născut în anul, luna, ziua,din părinţi: mama Vădana Georgescu, fără tată, mi-am petrecut copilăria în satul natal, ajutând-o pe mama în gospodărie. În anul cutare, la îndemnul învăţătorului Tache Dumitrescu şi cu cheltuiala statului m-am înscris la Şcoala normală din Câmpulung- Muscel. Situaţia materială a mamei mele nu i-a permis să-mi asigure un viitor liniştit, a muncit pe la bogaţii satului să mă întreţină. Încă de mic am cunoscut umilinţa, sărăcia şi inferioritatea ca fiinţă umană şi, la îndemnul ei, m-am decis să-mi fac o situaţie mai bună. În anul cutare am terminat şcoala normală şi un an am fost învăţător la Şomcuţa, în Transilvania. La îndemnul mamei am venit acasă şi m-am căsătorit cu Dorina Avram, fata angrosistului Avram din Căldăraru, apoi imediat am plecat pe front…" „Bun- zise Efrimovici- până aici e bine- de aici încolo biografia dumitale se strâmbează…Spui că « am plecat pe front », eu am aici o declaraţie de la un ofiţer în rezervă care te acuză că n-ai plecat pe front la ordin, ci voluntar, el, acel ofiţer, pe-atunci maior, a încercat să te oprească din nesăbuitul dumitale zel, dar n-a reuşit. » „Îmi daţi voie să mă explic?"-ceru Ilie dreptul la replică. « Da, cum să nu ! »- sări Efrimovici, foarte amabil. „N-am plecat pe front pentru un ţel anume, mă căsătorisem cu o femeie pe care nu o iubeam, traiul cu ea devenise un calvar şi eu, ca să scap de ea, cu puţina mea experienţă de viaţă, am văzut în plecarea pe front o scăpare… şi-apoi m-au inervat schemele şi sforile pe care le trăgea fostul meu socru…" "Bine, bine, dar dumneata ai dat un alt răspuns, în sensul motivaţiilor legionare, cum că sunt interesele ţării în joc şi la chemarea mareşalului pentru a dezrobi Basarabia…" „Nu-mi mai amintesc précis cu cine am discutat acest fapt, au trecut de-atunci ani buni, şi la urma urmei erau interesele noastre în joc, nu trebuia să ne luăm Basarabia?" « Aaaa, deci a doua acuzaţie pe care o recunoşti… » « N-aş vede ce legătură faceţi dumneavoastră între faptul că am plecat voluntar sau la ordin şi timpurile de astăzi care-au spălat totul…Şi nu uitaţi că autobiografia mea nu se opreşte aici, acolo în război am aderat la politica partidului, m-am încris în divizie şi-am luptat voluntar în Apus în timp ce alţii s-au eschivat, internându-se în spitale, mobilizaţi pe loc sau în poliţie… » « Poate-ai făcut-o să ne câştigi încrederea ca să poţi desfăşura în

voie activitatea dumitale de agent al imperialismului anglo-american ! » « Aici vorbiţi pe un teren de-adreptul inventat de dumneavoastră ! » « O să-ţi demonstrăm că nu este inventat de noi ci de faptele dumitale ! » « Îmi dau seama că fiind aici, am foarte puţine şanse de a vă arăta care este adevărul… Dar mă voi strădui să vi-l dovedesc, deşi am impresia că am intrat pe poarta absurdului.. »

43

După chestia cu grâul de pe arie, Ionel al lui Duran şi cu Ioviţă, deşi duseseră toată recolta la bază a doua zi, stătură câtva timp fugiţi prin pădurea Piscului; intrase frica în ei, zi de zi căra maşina neagră la raion sau la regiune sau dracu mai ştie unde, ba pe unul , ba pe altul, şi se aşteptau şi ei să le vină rândul. Mai întâi îl ridicaseră pe cumnatul lor, pe Ion al Micului, apoi pe Trâncă, venit proaspăt de la canal, încercaseră să-l ridice şi pe Ion al lui Stan Stănică, dar fugise şi el încotro văzuse cu ochii, îl căutaseră ce-l căutaseră şi se lipsiseră de el. Pe unii îi luau noaptea de acasă, le puneau nişte ochelari negri la ochi şi-i plimbau ce-i plimbau pe marginea satului, le trăgeau câteva perechi de palme să spună ce ştiu şi-apoi le dădeau drumul. „Duceţi-vă dracului- le ziceau ei- partidul vă face bine şi voi îi daţi cu piciorul !” Ăsta e bine, domnule, să vină să-ţi ia îmbucătura de la gură să te lase flămând, să-ţi lase copiii muritori de foame şi nevasta plângând pe vatră că n-are din ce le face o cocoaşă de pâine ?”- se plângeau ţăranii unii altora pe la porţi sau pe unde fugiseră.

Nu trecu mult de la această întâmplare că în comună veni o echipă de activişti să-i lămurească pe ţărani să strângă pământul la un loc în întovărăşiri şi începură mai întâi cu tarlaua de la Fagi. Primul care fu chemat la sfat era Ionel al lui Duran.

-Nea Ionele, -încerca preşedintele Carol să-l lămurească- dumneata ai copiii-ăia pe la şcoli, vreai să-i chemăm acasă ? Nu se întâmplă nimic dacă semnezi cererea, pământul rămâne tot al dumitale, noi îl muncim cu tractoare, ne luăm şi noi partea noastră şi-ţi iai şi dumneata partea dumitale!

- Să întreb şi eu muiera aia că e pământul ei ! - îi răspunsese Ionel al lui Duran .

- Dumneata ai fost sergent de stradă pe timpul lui Antonescu ?

- Da, am fost !

- Am o informare că la o adunare la 23 august când s-au confruntat forţele noastre cu cele ale opoziţiei, dumneata, ca sergent de stradă, n-ai luat atitudine când o femeie tânără din mulţime striga ca nebuna :

Vrem făină, vrem mălai
Vrem pe regele Mihai !
Şi afară cu ,,davai” !

Era o repliocă la « *Davai ceas, davai moşia, horoşo tovărăşia !,* glumi Carol cu el.

- Şi ce-i cu asta ? Ce puteam să-i fac eu în mulţimea aia ? Să-i astup gura ?

- De ce n-ai arestat-o ? Doar aveaţi ordin să-i arestaţi ! Am putea să te trecem pe lista neagră ca duşman al poporului dacă nu semnezi cererea aia…Şi mai ai şi copiii ăia pe la şcoli, chiar vreai să ţi-i trimitem acasă ?- îl interogă unul pe care el nu-l cunoştea şi ziceau că e de la raion.

- Păi cine v-a spus că n-o semnez ?- o întoarse el. Să mă duc şi eu acasă să stau de vorbă cu femeia-aia.

De la primărie, Ionel plecă supărat rău, ajunse acasă negru tăciune, cu nervii în grindă, acum îi găsiseră chichiţa, îl strângeau în uşă cu copiii ăia…

- Ce facem, Gigeo, că ne dă copiii afară din şcoli, trebuie să ne trecem, era acolo şi Radu lui Niţu, ăla care are băiatul la sanitară la Bucureşti şi el a zis că se trece, de ce să nenorocească băiatul !

- Eu ştiu, Ionele, ce să-ţi spun, să mai aşteptăm şi noi să vedem ce face lumea ! »- zisese femeia îndoită de mila copiilor. Între timp venise la taifas şi Ioviţă care auzise discuţia şi aflase că frati-său e chemat la sfat.

- Ce făcuşi, mă, te trecuşi ?- îl întrebă el în zeflemea- dracu te-a pus şi pe tine să duci copiii ăia pe la şcoli ?… Acum n-avea ce-ţi face dacă nu te prindea cu chestia asta ! Înfăşură o ţigară din foi de ziar şi începu să pufăie supărat. Eu nu mă trec să fie ce-o fi !

- Ba o să te treci, nică Ioviţă, sări Gigea puţin intrigată de faptul că adusese vorba iar despre copiii-ăia- n-o să ieşi dumneata afară din lume !

Se lăsase seara. Zice Gigea :

-Mă duc să mulg vaca aia !

- Mai are lapte?- întrebă Ioviţă, absent la ce-i spusese ea.

- O mai ţârcâim şi noi până fată ! - îi răspunse Ionel.

Pe Linie, în alaiul câinilor, trecea Talioara, nevasta lui Leu, cu el în roabă. Ioviţă şi Ionel ieşiră la poartă :

- Fă ,Talioaro,- se luă Ioviţă de ea, văzându-l pe Leu într-o rână pe buza roabei, unde-l duci,fa ?

- În dracu cu cărţi, nea Ioviţă, îl puse ăla cu coarne şi semnă cererea şi trecu pământul la întovărăşire, să vedem ce le mai dă zestre la fetele alea când le-o mărita ! Şi nebunu, de necaz, se-pucă să bea ca porcul ! M-a făcut de râs, mi-a dat vorbă Nae să mă duc să-l iau din faţa cooperativei că zăcea acolo în văzul lumii !

- Ce, mă, Ioviţă,- silabisea Leu cuvintele, tu crezi că nu te treci, mă ? Dă-l dracului de pământ că nu ne-am ales cu nimic de pe el!

- Nu te-ai ales, tu, puturosule, că ţi-a dat Nae servici, dar eu după el trăiesc ! Ai ştiut, tu, mă, ce e aia secere ? sau sapă ?,lichea ai fost, lichea mori !

- Ai, fa, mână, o îndemnă Leu pe nevastă-sa, nu vezi că ăsta mă văzu beat şi râde de mine ? Talioara ridică roaba şi porni cu el spre casă bolborosind, femeia împingea cât putea, mai punea roaba jos şi iar pornea gâfâind.

-Doamne, doamne, de ce nu m-o fi luând Dumnezeu să scap odată de chinul ăsta! Să fie-a dracu de ţuică care te bea ea pe tine !

-Zău, fa, zicea Leu din roabă, eu sunt un chin pentru tine ?

-Mă, taci din gură, că dau cu tine în şanţul ăsta dacă nu taci ! - se repezea femeia cu roaba de marginea şanţului.

- Ai, fa, s-o mai vedem şi pe-asta ! »- repeta Leu, îngânând mai mult cuvintele.

Peste o săptămână era şedinţă la şcoală să facă organizarea întovărăşirii. Preşedinte puseră pe Ion al Oaţii, formară un consiliu din cinci membri şi o comisie de revizie. Ultimul în sală venise Ioviţă cu cererea în mână, aproape plângând :

- Am făcut-o, zise el, dar dacă nu merge treaba, voi răspundeţi, tu, Carole şi cu Ion al Oaţii, voi care aţi pus lumea la cale ! Întovărăşirea se numise « Drumul lui Lenin », ce dracu drum era ăsta, auzise Ioviţă de Lenin, citise într-o carte că ăsta făcuse comunismul în Rusia şi într-o şedinţă de-a lor o rusoaică strigase : « Pâine, tovarăşe Lenin, nu şedinţe ! » şi-i trăsese cu un pistol un glonte în mână, nu putea să-l nimerească în cap, scăpa omenirea de el…

„O nenorocire nu vine niciodată singură“- gândea Ionel al lui Duran- după ce făcuse cererea aia cu care se înscrisese la întovărăşire. Nebunul de Ion al Oaţii mersese mai departe, chemase toţi sărăcanii satului în frunte cu Stăncilă al Badii şi puseseră la cale să transforme întovărăşirea în gospodărie agricolă colectivă. La început se înscriseseră vreo treizeci de familii, rămânând ca pe parcurs să se mai înscrie şi alţii. În iarna aceea şi timpul parcă se întorsese pe dos, nu căzuse niciun fulg de zăpadă, un cer închis pe sub care alunecau nişte nori negri din care picurau stropi mărunţi de ploaie peste tot satul încremenit, întunecase toată natura, doar ciorile şi siluietele salcâmilor desfrunziţi de un negru de tuş se proiectau la orizont ca nişte semne rău prevestitoare. Oamenii nu mai ieşau pe Linie şi nici la sfat, un zvon îi lovise ca un cuţit în inimă, va veni o comisie de la raion care va umbla din casă în casă să înscrie oamenii la colectivă, cine nu e cu noi- zicea Carol- e împotriva noastră. Rar de tot, când trecea câte un om pe Linie era luat la întrebări de unde vine şi unde se duce, a auzit el ceva despre

comisia aia despre care se tot vorbeşte ? ,,A auzit, ştie tot satul, dar deocamdată a rămas doar pe hârtie, ne sperie Carol şi cu Ion al Oaţii care ar vrea să ne vadă în aceeaşi oală cu ei !”. Întruna din zile se întâmplă şi minunea : veni de la raion acelaşi secretar doi, Florea, convocă toată suflarea la şcoală şi spuse franc că e ordin de sus, de la Gheorghiu-Dej să se grăbească munca de colectivizare în aşa fel încât în primăvară să fie gata. Îl sculase pe Carol în picioare în şedinţă şi-l pusese să raporteze câte cereri a făcut în plus. Preşedintele care de fiecare dată ştia să ticluiască bine răspunsurile, de data aceasta puse capul în jos şi tăcu. « De ce taci, Carole, de-aia te-a pus pe tine partidul aici ?- se repezise secretarul doi la el, tunând şi fulgerând- asta e muncă politică la voi aici ? Într-o lună să fie tot satul colectivizat, suntem în noiembrie, până-n anul nou să-mi raportezi că aţi terminat ! » « Am înţeles ! »- îngânase Carol care luase o mutră de bleg sub privirile înmărmurite ale celor din sală. « Faceţi o comisie serioasă din cei de la sfat, de la cooperativă şi de la şcoală, puneţi în ea pe cei care s-au înscris şi treceţi la treabă!. Lămuriţi ţăranii că asta e linia, în colectivă vor trăi mai bine, partidul ştie ce face!”

În comisie se pusese ca preşedinte Carol al Dii, el trebuia s-o îndrume unde trebuie să meargă şi ce să facă. Lângă el apăruse un lungan de la regiune, bine făcut, despre care nu prea ştia nimeni nimic, dar se bănuia că este de la securitate. Ca ajutor al preşedintelui venise directorul IAS-eului, un muncitor care fusese luat de la ciocan şi adus în sat ca director peste moşia Câmpinencii. Se instalase la castel cu familia şi se plimba toată ziua prin sat în trăsura fostei boieroaice. Omul se îmburghezise şi el, avea haine noi, cisme bilgher, o haină de piele cu un guler enorm şi umbla după femei prin sat cu nasul plin de băutură. După ei veneau funcţionarii de la Sfat, un agent veterinar bun numai de şotii, un agronom care se ocupa cu registrul agricol, contabilul, un fost ţârcovnic de biserică care se lăsase de cele sfinte şi intrase funcţionar să ia şi el un ban, secretarul sfatului, Trâncă, neam de ungur statornicit aici după mamă-sa care se măritase cu un localnic, şi învăţătorii, care lăsaseră şcoala pe planul doi, şi acum se preocupau cu munca de lămurire. Din învăţători cel mai activ era Crivăţ, după care urmau Nae Steru, Petre Popescu, Alexandru Ionescu. Pe Adina Georgescu şi cu vreo două învăţătoare le ţineau la şcoală să facă linişte şi să aibă grijă de copii.

Zvonul se duse repede în sat după ce GAZ-ul secretarului doi făcu cale întoarsă spre raion numai cu şoferul Licaciu, trecând în viteză şi împroşcând gardurile cu noroi. « Ce-o mai fi şi cu comisia asta- gândea Ionel al lui Duran-nu e cum vorbeau unii că aduce miliţieni îmbrăcaţi în civil care te deznoadă în bătaie dacă nu te treci, sunt oameni de-ai noştri, de-aci din sat

cu care te poţi înţelege ! » În definitiv copiii lui terminaseră şcolile, fata fusese repartizată ca învăţătoare la Căldăraru şi băiatul plecase în armată. Iar cel mic murise cu puţin timp în urmă. Nu mai era cuţitul la gât să-l ameninţe Carol că dacă nu se trece o să vază el pe dracu, îi dă copiii-ăia afară din şcoli. Şi chiar mimă un dialog între el şi Carol : « De ce nu te treci, nea Ionele, ce abţinere ai ? » « N-am nicio abţinere, Carole, mai aştept şi eu să văd ce face lumea ! » « Pe cine mai aştepţi, nu vezi că americanii dumitale nu mai vin ! » « Pe aia mă-ti o aştept, sărăcanii dracului, lor le convine să facă colectiv că nu tu pământ, nu tu boi, nu tu plug, nu tu grapă, nu tu căruţă…Intră cu aia-n mână în colectiv ! D'apăi mie mi-o conveni să duc tot avutul acolo şi eu să rămân ca un prost pe bătătură ? »

Ioviţă nu mai ieşi zile întregi din casă, parcă ceva se rupsese în el, se gândea că de acum încolo îi cam trecuse făina prin traistă, dacă se înscrie la colectiv n-are decât să se culce şi să moară, cine-l mai ţine pe el ? Fata aia luase câmpii prin Bucureşti, după ce se încadrase la apaca le scrisese acasă că s-a făcut membră de partid şi a trimis-o partidul la studii la Ştefan Gheorghiu, vor s-o pună secretară de partid pe secţie. ,,O găsi politica pe proasta aia, cum nu semănară ei cu mine să-şi vadă de treaba lor că au venit la mine să mă roage să mă înscriu şi averescanii, şi legionarii, şi ţărăniştii, şi liberarii, şi comuniştii şi eu mi-am văzut de treaba mea, ce-mi trebuie mie politică, dacă mâine, Doamne-fereşte se schimbă roata, nu intră ea la puşcărie ?"

În decembrie se schimbă timpul, noroiul amorţi şi începu să ningă, cădeau primii fulgi de zăpadă peste sat, cădeau încet, parcă pluteau prin văzduh şi câmpia, şi dealul, şi salcâmii, şi casele oamenilor se îmbrăcară în haină nouă, un alb imaculat, venit parcă din poveste puse stăpânire peste tot. Copiii ieşiseră cu săniile pe derdeluş şi făceau un zgomot asurzitor, bucuroşi că în sfârşit venise iarna. Pe la case se auzea câte un guiţat de porc, oamenii începuseră să taie porcii, prin curţi focurile de paie ardeau pârlind grăsunii şi ţăranii se cinsteau cu ţuică fiartă la pomana porcului. Tocmai acum îşi făcu apariţia şi comisia, urca încet coama dealului în frunte cu Carol care se aşezase pe vizdurile unei fântâni şi rodea nişte şorici proaspăt luat de la un vecin care tăiase porcul. « Bă, ţigane, glumea directorul GAS-eului, să-ţi spun un banc cu balaoacheşii tăi ! » « Lasă-te, tovarăşe director, de bancuri,- îi răspunse Carol ronţăind mai mult în gingii şoriciul, de ce faci ură de rasă ? » « A venit un ţăran la sfatul popular să reclame că nişte ţigani i-au furat găinile. Preşedinte era tot unul ca tine, un ţigan, pe care-l făcuse partidul membru. Preşedintele cheamă pe ţigani la sfat şi-i ia la întrebări. Preşedintele : ,,Bă, balaoacheşilor, ciordit-aţi ciricliu ?" Ţiganii: ,,Ciordit-am, mânca-te-aş!" Preşedintele : ,,Mişto ?" Ţiganii: ,,Mişto!" Preşedintele:

„Baro?” Ţiganii: „Baro!, baro!” Preşedintele către ţăran: „Măi, omule, ăştia se jură şi pe mă-sa şi pe ta-so că n-au pus ei mâna pe găini!”

Seara preşedintele se pomeneşte cu orătăniile prin curte pe la el, îi adusese ţiganii şi lui din ciordeală, bucuroşi că le luase apărarea. Toţi râseră. Carol după ce-l înjură pe director de prescura mă-si, vârâ capul în ciutura cu apă şi sorbi setos câteva guri cu apa proaspătă şi rece. Plecară iară unul câte unul şi hotărâră să înceapă munca de lămurire cu Ion al Badii. Femeile pe la porţi dădură semnalul că pe Linie a apărut comisia. Bărbaţii auziră şi fugiră toţi care încotro văzură cu ochii să se pitească. Numai Bălăşica, soţia lui Ion al Badii, rămăsese în poartă, uitându-se la ei. Ieşise din magazie cu un ciurel de mălai în mână să facă mămăligă şi auzind alaiul o luase înspre poartă. Carol bătu cu un ciomag în care se sprijinea în poartă.

-Ce e , maică, ce-aveţi cu noi ?- îi întâmpină Bălăşica, nevinovată. Era poate singura din sat care nu aflase de comisie.

-Am vrea să vorbim cu nea Ion, ţaţă Bălăşico !- îI răspunse Carol care se afla în fruntea comisiei.

-Ioaneee!- îşi strigă Bălăşica bărbatul- ia vin, mă, încoa că te cheamă Carol!

-Care Carol, fa?

-Preşedintele Sfatului, mă!

-Ce-are, fa, cu mine, el nu ştie că vine Crăciunul şi lumea are treabă!- ieşi Ion al Badii din saivanul oilor cu o furcă de bălegar în mână. Venea spre poartă făcut cobiliţă, îmbătrânise mult şi nu i se vedea faţa de barbă şi de mustaţă. Freca o ţigară între dinţi şi privea la oameni cu nedumerire.

-Da’ ce v-am făcut, oameni buni, de-aţi dat buzna la mine-n curte tocmai acum de Sfântul Crăciun?

Oamenii din comisie nu mai aşteptară şi unul câte unul se strecurară pe poartă sub un şopron.

-Nu ne-ai făcut nimic, nea Ioane, ce, nu ne cunoşti de te uiţi aşa chiorâş la noi ?- îl întrebă Carol.

-Pe dumneata te cunosc că mi-ai luat grâul de pe arie odată, dar pe dânşii de unde să-i cunosc?

-Dumnealui e tovarăşul Crivăţ, învăţătorul nostru, el e Ion al Oaţii, dumnealor sunt de la raion, de la sfat, de la cooperativă…

-Şi ce vânt v-aduce pe la mine ?

-Am venit în legătură cu colectivul, vrem să-l mai mărim şi noi şi-am vrea să te înscrii şi dumneata !- începu Crivăţ rugător, dându-i foc la ţigară din ţigara lui. După ce trase de câteva ori din ţigară, Ion al Badii făcu o pauză, privi peste toţi, ridicând capul şi dându-şi cocoaşa pe spate, le zise :

-Dar voi n-aveţi porci de tăiat ? Acu' vă găsi pe voi colectivizarea, pe timpul ăsta ? Lăsaţi oamenii să-şi petreacă Sfintele sărbători ca lumea şi pe urmă om mai vedea noi !

-Ce să vedem, Ioane?- sări Bălăşica arsă parcă de foc- ce să vedem, dumnealor are leafă, le convine să bată ţurca prin sat, dar nouă ne-o conveni? Că tu n-ai izmene-n cur şi-ţi pică-n casă şi vreai să te treci? Ştii ce ,maică, că nu te cunosc al cui eşti, tu să vorbeşti la bătătura mă-ti, să nu-mi vii mie cu iordane de-astea! Auzi, să vedem, tu Ioane, să te treci cu pământul ăla care nu-l ai, că ştii cum ai venit la mine, traistă-n băţ, să nu te-atingi de pământul meu că fac moarte de om ! Şi femeia duse ciurelul cu mălai pe prispă, luă un cărpător şi începu să facă pârtie cu el prin curte. Ridica zăpada în sus, mai mult o vântura, prin faţa comisiei, în batjocură, să le scoată ochii, doar, doar or pleca.

-Stai, fa, dracului, nu vezi că le scoţi ochii dumnealor !- sări cantonerul comunal, o huidumă de om, care până acum tăcuse şi ascultase balivernele femeii.

-Intră, fă, amărâto, în casă, ţi s-a urât cu binele ?- o luă bărbatu-său de braţ şi o împinse spre prispă.

-Băăă, sări Bălăşica cu cărpătorul la bărbat- tu să taci din gură că-ţi crăp una de nu te vezi! Să nu dea dracu să te treci c-ai sfeclit-o cu mine ! Spune-le franc oamenilor că nu ne trecem şi gata !…

Directorul GAS-ului care tăcuse până acum hotărâ să-i lase în pace :

-Hai, tovarăşi, nu se trece, nu se trece, dragoste cu sila nu se poate face; lasă, ţaţă Bălăşico, c-ai să vii dumneata să ne rogi!

-Euuu ? Să viu eu să vă rog ? Când o înţărca mutu' iapa!- sări femeia, prinzând curaj când văzu că oamenii din comisie bat în retragere.

Ionel al lui Duran, văzându-i, fugise repede în casă şi se aruncase pe gura podului. Era singur acasă, nevastă-sa se dusese pe la neamurile ei prin Ciuculeşti să vadă ce mai fac şi să-i întrebe dacă ei au vreun gând să se treacă. « Dacă se trec ei, ne trecem şi noi, dar să ştim, vindeam boii ăia şi pământul din Comuni şi le luam la copiii ăştia o casă ; aşa am făcut cu pădurea şi ne-a luat-o statul degeaba ! Bine c-am apucat de-am tăiat-o şi-am scos copiii ăştia învăţători că dacă o lăsam aşa, ne frângeam gâtul de necaz ! » În pod, Ionel al lui Duran îşi rememoră toată viaţa lui, numai de necazuri şi de muncă avusese parte; era mai bine să rămână în Bucureşti, cei ca el care rămăseseră în poliţie ajunseseră mari domni, le dăduse statul apartamente, îi îmbrăcase, îi încălţase, le dusese copiii la şcoli, deveniseră mari miliţieni care tăiau şi spânzurau… Şi el cu ce se alesese? A fugit de legionari, acum fuge de comunişti… Leu-ăsta s-a dat cu ei şi uite-l acu', trăieşte ca belferul, l-a băgat Nae la cooperativă şi umblă toată ziua beat,

tăind frunză la câini ! E adevărat că scosese şi el copiii-ăia învăţători, dar mare brumă nu se alesese de pe urma lor, băiatul din armată nu le scrisese decât odată dintr-o aplicaţie de la Cincu, iar fata din leafa ei nu se alegea mai cu nimic, venea şi lua mâncare tot de acasă, cu banii ei murea de foame…După ce venise din Bucureşti dăduse de alt necaz : i se umflaseră picioarele de romatismul căpătat în război şi din când în când îl durea ficatul. Mâncase nişte conserve stricate în Transnistria, fusese internat în spital şi doctorul îi spusese să se ferească toată viaţa lui că oricând poate să dea în gălbenare. Se pusese Gigea şi-i făcuse la ceai de sunătoare şi-l făcuse bine, dar romatismului n-avea ce-i face, când şi când scotea capul, mai ales pe vreme rea. Apoi cotele, impozitele, necazul cu ăla micu' bolnav de epilepsie, toată viaţa asta fusese un chin, noroc că se înţelesese bine cu nevasta, dacă trăgea unul ăis şi altul cea era vaide capul lor ! Nu-i părea rău de casa nevestei pe care o vânduse şi nici de pământul de la Stâmba şi de la Plescarea, dacă ştia el de timpurile astea vindea şi pădurea şi lua casa lui Pisă pentru copii, era vecină cu el, făceau amândoi un hotar. Ascultă şi auzi câinele lătrând, sosise comisia la poartă. Strigă întâi Carol : « Bă, nea Ionele ! » Unul de la raion îi zise în glumă: « Bă, Carole, la voi în sat numai Ioni sunt, mă? Unul e Ion al Badii, altul Ion al lui Mamaie, ăsta e Ionel al lui Duran, lui Leu îi ziceţi tot Ion, apoi Ion al lui Stancu Juncu, Ion Purcaru, Ion Dumitrescu, Ion Ilie, Ion Ion, ce dracului satul ăsta are un singur naş? » « Hai, mă de-aci că ăsta nu e acasă, nu vezi că are poarta încuiată ! »- zisese unul din comisie pe care nu-l cunoştea. şi plecaseră mai departe. Lui Ionel al lui Duran îi veniră lacrimi în ochi, îl cuprinsese răcoarea, se uită pe cuca casei să vadă dacă s-a dus comisia şi coborâ din pod în tindă. De ce s-ar mai apuca el dacă ăştia i-ar lua pământul ? S-ar mai considera el om între oameni ?

Între timp veni şi Gigea acasă şi-i spuse bărbatului că trecuse şi prin Ciuculeşti comisia, Stancu Andreescu îi spusese ce aflase şi el de la şedinţele de partid că până în primăvară comuna trebuie să fie colectivizată, nu mai e nicio scăpare, e ordin de sus.

-Ştii ce, hai să căutăm actele pământului şi ale pădurii, să le punem într-o cutie de fier şi să le îngropăm în grădină. Atunci când vor veni alte timpuri le scoatem şi ne cerem drepturile înapoi. Nica Stancu aşa a făcut, el tot îl mai aşteaptă pe băiatul-ăla din război, crede că acest copil nu e mort, a auzit el de unu care a venit tocmai acum, a fost deportat în Siberia şi i-au dat drumul şi crede că şi copilul lui tot acolo este ! I-a scris un bilet şi l-a pus la grinda casei şi în bilet i-a spus unde a ascuns actele cu pământul…

Femeia intră în odaie, puse păturile de pe ladă jos pe pat şi desfăcu lada, aici erau toate hainele lor cele bune, le dădu la o parte şi luă de pe

fundul lăzii toate actele lor, erau aici amestecate hârtii de toate felurile, certificate de naştere, de moarte, obligaţii de predare a cotelor, acte de vânzare-cumpărare, citaţii, bilete, cărţi poştale de la copii sau de la Ionel din armată, acte de studii ale bătrânilor şi ale lor şi câte şi mai câte… Gigea luă teancul de hârtii şi veni cu ele în tindă, îl chemă şi pe Ionel lângă ea şi începură să le citească pe prag. Prima dată dădură de o adresă a prefecturii Teleorman prin care făcea cunoscut că Ion Andreescu, adică tatăl ei, e numit notar la primăria Bucovu cu data de 1 noiembrie 1932. Apoi găsiră o carte poştală scrisă tot de el lui frati-său, Stancu Andreescu, din armată. « Bă, nene,-îi scria frati-său, să n-o iai pe Păuna că a fost o curvă, mă, s-a ţinut cu toţi jandarmii cât ai fost tu plecat… »

-Vezi tu că tot aşa a fost cu ţaţa Păuna cum vorbea lumea, fata asta a lor ei îi seamănă !- zise Ionel al lui Duran. Stancu Andreescu pe lângă cei doi băieţi pierduţi în război mai făcuse două fete, pe Măriuţa, care ieşise învăţătoare şi pe Lisăndrina, căreia îi deschisese prăvălie şi o măritaseră cu un băiat al lui Arghir Bogatu. Pe Măriuţa o luase de nevastă Crivăţ, stătuseră ce stătuseră la Silişte cu posturile şi, după dispariţia băieţilor, le dăduse casa lui Ioniţă, care murise în război, şi se mutaseră în sat.

Urmară apoi actele pădurii pe care o cumpăraseră de la Câmpineanca, trei pogoane, pentru fiecare copil câte un pogon, acum pădurea era naţionalizată, pusese mâna statul pe ea. Pădurea se afla la marginea şoselei Popeşti- Râca, lângă terenul de tir şi sport unde se instruiseră tinerii de la premilitară pe timpul războiului. De câte ori Ionel şi Gigea treceau pe lângă ea începeau să ofteze, trudiseră mult până o cumpăraseră, se împrumutase Ion Andreescu, vânduseră pământ şi mahmudele… Actele le încheiase la notariat la Slăveşti, se dusese Gigea cu unchi-său, Ionel era în război, era iarnă, o iarnă grea, actele le făcuse pe numele ei.

-Dădui mahmudelele fetei degeaba, şi pământul, şi boii… Dar Dumnezeu e mare, pupa-l-aş, poate întoarce iar timpurile…

-Tu nu vezi, Gigeo, că boierii se aşteptau la aşa ceva… Vându cocoana pământul şi pădurea şi spălă putina, se duse dracului şi fi-său şi-o lăsară pe amărâta asta de Adina lui Popa să tragă de necazuri, acum îl arestară şi pe domnu' Georgescu, ce vină o fi având el, săracu'…

Ăsta ce-o mai fi ?- puse Gigea mâna pe altă hârtie.

-Ăsta e un auzvais al lui tatica din 916 dat de nemţi, a stat săracu patru ani prizonier în Germania…

-Uite şi actele pământului !- sări Gigea- astea sunt… Erau nişte hârtii împachetate cu grijă şi legate cu fir de arnici; le desfăcu încet să nu cumva să le rupă şi-ncepură să le citească. Mâna femeii tremura de emoţie, era aici strânsă toată sudoarea lor de-o viaţă, a lor şi-a părinţilor lor… „Păi, făcea-

m-aş în gura lui de ţigan, auzi, să mă întrebe el pe mine că de unde am eu pământul ăsta !…” „De unde ai pământ, te-ai născut cu pământ ?- se strâmba ea, imitând pe Carol- uite, nemernicule , de unde-l am, de la taticu şi de la moşii şi strămoşii mei ! De ce să intru eu cu pământul meu acolo ? Zice că pământul e-al celor ce-l muncesc, dar el o fi pus vreodată mâna pe secere şi pe sapă ?”

-A pus pe dracu…

-Uite ce scrie aici, e pe numele tău : „subsemnatul cutare din comuna cutare, am primit un pogon de pământ de la cutare contra sumei de douăzeci de mii şi se învecinează cu cutare… Ăsta e actul legalizat la Slăveşti la judecătorie când am mers cu amărâtul ăla de Stăncilă al Badii de a semnat…” La început era o parafă mare unde era numărul de înregistrare, apoi urma titlul « Act de vânzare- cumpărare » , din literele de la sfârşit lipseau « are » peste care se lipiseră timbre fiscale cu capul lui Mihai, tânărul rege, în valoare de trei sute de lei. Pământul fusese cumpărat de la Stăncilă al Badii, o luaseră pe Stănciloaia cu brişca la Slăveşti să semneze. După ce făcuseră treaba i-a invitat să servească ceva la restaurant, la domnul Mavrodin, în marginea Slăveştilor, aia a lui, cum dracu o cheamă, zice : „Să bem noi ţuică rece acum ?”- că era tot iarna- „aoleooo !”- mai repetă ea- „ferească-ne Dumnezeu”- şi o văd că face cu degetul chelnerului şi comandă ţuică fiartă şi-un pui la proţap…Scârmă-te, Ionele, în pungă, dar ea de colo : „lasă, nea Ionele, că plătim noi !…” şi au rămas acolo şi-au petrecut toată noaptea, s-au dus dracului toţi banii luaţi de la noi… »

Stăncilă se înscrisese în partid în ’48 şi în ’59, când luase fiinţă colectivul, dăduse cererea printre primii, i-o scrisese Zamfir, pe-atunci secretarul Sfatului, care râdea de el. Când îl întrebase cu ce se înscrie, zice : „Cu sfertul ăla de pogon de la Bazavan !”, „păi…restul de pământ unde e mă ?, că aveai mai mult…” zice : „l-am vândut lui nea Ionel !” Acum Stăncilă făcea parte din comisie, era mâna dreaptă a lui Carol şi când termina el ce-avea de spus, începea Stăncilă : „Lasă-l, tovarăşe preşedinte ,că o să vadă el care e linia, fi-i-ar linia a dracului, o să aducă el singur cererea !”

-Fi-i-ar linia a dracului să-i fie!- blestema Gigea, suflând în nişte paie din sobă care în timp ce căutaseră ei prin hârţoage se stinseseră şi făcuseră un fum de nu te mai vedeai om cu om- ce linie o fi aia a lor să-ţi ia pământul !- şi iar vârâ capul în gura sobei să sufle cu mai multă putere până când focul, izbucni lacom peste ea, gata s-o pârlească.

-Ce faci, tu, Gigeo, acolea, ne dai foc, vaide păcatele noastre, asta ne mai trebuia!- se supără bărbatu-său, care aruncă actele cât colo şi ieşi pe sală să ia o gură de aer curat.

-Ştii ce, Ionele, nica Stancu mi-a spus ceva, şi are dreptate, ieşi Gigea pe prispă după el, hai să le împachetăm bine şi să le punem într-o cutie de fier, să le îngropăm în grădină !

-Ce să îngropăm ?

-Actele alea, auzi, ce ! Poate noi vom muri, să le găsească copiii-ăştia vreodată…

-Atunci potoleşte şi tu focul-ăla şi hai să facem ceva, ia şi almanahul ăla cu Antonescu să-l îngropăm că poate ne găsesc ăştia cu el şi ne bagă la zdup !

Când ieşiră afară, cerul se limpezise, se albăstrise, norii se săltaseră sus de tot, luna urca pe boltă ca o minune a nopţii printre miile de stele, satul parcă se cufundase într-o groapă, nu se mai auzea nimic, se lăsase gerul şi zăpada scârţâia sub bocanci. De la Ioviţă venea miros de balegă arsă şi de jumări în tigaie şi Ionel al lui Duran înghiţi în sec şi chiar o luă pe femeie la rost să mai pună şi ea nişte jumări cu ouă, să nu le mai păstreze acolo până se lâncezesc. În grădină umbrele salcâmilor negri se proiectau peste albul zăpezii ca nişte arătări enorme, într-o parte şira cu paie sta ca o a doua casă a ţăranului de la câmpie, tăcută ; era sursa lui de căldură, umplea coşul şi-l băga în tindă sau îl ducea să le aştearnă animalelor din grajdi, când termina notreţul era şi hrană pentru bietele dobitoace.

-Ia, Gigeo, tu cutia aia şi aranjaz-o bine că eu mă duc să fac o groapă lângă salcâmul ăla marele, în dreptul şirii de paie- zise Ionel al lui Duran în şoaptă, bucuros că această şiră, pe lângă celelalte avantaje, te mai apăra şi de ochii iscoditori ai vecinilor să nu se chiorască ce faci tu prin grădină. Stratul de zăpadă era gros şi pământul îngheţase, cu lopata nu putu să facă nimic, luă casmaua şi cu o toporişcă, încercă întâi cu casmaua dar pământul suna a fier şi nici nu se clinti, lovi apoi puternic cu toporişca şi scoase două lespezi de pământ mari, după care începu să sape. « Până ieri afurisita de iarnă ţinu moină şi noroaie şi când să faci şi tu ceva, îngheţă Dumnezeu tun ! »-vorbea Ionel singur, săpând.

-Ce tot vorbeşti şi tu acolea ,Ionele ?

-Vorbesc şi eu, că n-am ce face altceva ! Tu nu vezi că şi Dumnezeu e împotriva noastră ?

- Nu te mai înrăi şi tu aşa pe Dumnezeu că de-aia ne dă şi el ,,timpurile astea" !

Prin ,,timpurile astea" ei înţelegeau ceva trecător. Ionel al lui Duran îşi procurase şi o galenă de la Franţescu şi asculta mereu posturile străine, în special *Vocea Americii* şi BBC, mare lucru nu înţelegea el că erau bruiate, dar din frânturile alea de vorbe, puse cap la cap, îşi dădea cu părerea că lucrurile nu vor rămâne aşa, se vor shimba ele odată şi odată. ,,Timpurile

astea" însemnau pentru ei o ambiţie a ăstura săracii să-i vadă şi pe ei tot la fel, după ce vor trece, vor scoate iar actele lor din groapă şi li se va face dreptate. După ce termină treaba se întoarseră în casă. Cornul lunii se înfipsese pe coama dealului în albul zăpezii care strălucea ca argintul viu, pe la ferestre încă mai pâlpâiau lămpile, pe deal un câine răguşit lătra, mai mult urla a pustiu… Lui Ionel al lui Duran îi plăcea să admire satul noaptea, îi aducea aminte de tinereţe şi de copilărie când pleca la furcărie cu ceilalţi flăcăi. Intră în casă pe întuneric şi se dezbrăcă în izmene, aşteptându-şi nevasta care boşbâcâia prin tindă după un vătrai să astupe la gura sobei.

Ziua primise scrisoare de la băiatul lui din armată că în curând se va lăsa la vatră, îi îndemna şi el să nu se mai opună colectivizării că asta e linia…Acolo în armată era tobă de lecţii politice, timpurile n-au cum să se mai întoarcă, viitorul satului va fi tot colectivizarea. Înainte de a pleca în armată, un instructor de partid şi cu secretarul îl chemase în grabă şi-l primiseră în organizaţia de partid. Procesul-verbal de primire fusese făcut pe şanţ, fără a fi discutat în organizaţie. Instructorul fusese reclamat la raion şi dat afară că n-a respectat statutul. Ancheta ajunsese şi în armată, venise un căpitan de la documente secrete şi-i luase o declaraţie cum fusese el făcut membru de partid, dacă se respectase statutul, dacă semnase adeziunea şi dacă fusese discutat în organizaţia de bază. El spusese adevărul şi, ca să se intre în legalitate, îl discutaseră din nou în organizaţia de bază a unităţii şi-l primiseră. Toate acestea le povestise în scrisoare şi părinţilor. Taică-său se făcuse foc de ciudă. Cine-l pusese pe el să se înscrie la comunişti ? Şi despre ce linie vorbea el ? « Care linie, mă, d-aia te-am făcut eu învăţător, să-mi arăţi tu mie linia ? Le-am luat pădure şi le-am luat pământ să fie şi ei în rândul lumii şi când colo el îmi vorbeşte de linie… »

-De ce stai, mă, pe întuneric şi n-aprinzi şi tu lampa aia ?- intră Gigea în casă cu ochii umflaţi de fum- aştepţi s-o aprind tot eu ?

-Mă luase şi pe mine gândurile cu băiatul ăla, ajunse să-mi arate el linia mie…

-Ei, mai lasă-l şi tu în pace că nu-ţi luă el mâna şi te puse să semnezi ! Facem şi noi ce face lumea că nu putem să ieşim afară din ea…

-Şi dacă mâine mă cheamă la Sfat şi-mi pune sula-n coaste să mă trec, ce le spun eu?

-Spune-le şi tu că aştepţi băiatul ăla din armată că e pământul lui…Să se treacă el ! Treaba lui, să facă el cererea !

Femeia aprinse lampa, trecu lângă sobă şi se apucă de tors ; noaptea se lăsase de-abinelea peste sat, nopte lungă de iarnă care câteodată nu se mai termina…Trebuia s-o omori cu ceva, în torsul fuiorului de lână, femeia îşi punea toate gândurile ei, toate tristeţile şi bucuriile şi visurile ei. Bărbatul

tăcea ore întregi culcat pe pat într-o rână şi nu putea să-şi ia gândul de la scrisoarea băiatului…Băga adesea nasul în galena din perete şi asculta *Vocea Americii* sau *Europa Liberă* , printre frânturile de vorbe sâsâite şi bruiate auzea ce nenorociri face regimul comunist la noi în ţară, ce face securitatea cu bieţii oameni, cum stau vechii conducători prin puşcării şi mor, cum vrea partidul să facă un canal să omoare toată floarea intelectualităţii noastre…

-Ce mai spun, Ionele, ăia ?-îl întreba Gigea din când în când, rupând firul gândurilor ei.

-Ce să spună, e de jale ! Ţara asta a intrat pe mâna nemernicilor…N-avem decât să ne trecem…

43

După arestarea lui Ilie Georgescu, Adina intră iară într-o lungă şi chinuitoare zbatere sufletească ; mai merse la şcoală câteva săptămâni la rând, apoi nu se simţi bine şi-şi luă un concediu medical. Fusese de două ori la bărbat la Bucureşti la vorbitor, dar nu-i dăduseră voie să stea cu el decât câteva minute şi nu putuseră să vorbească cine ştie ce. În ultima vizită se gândi să se ducă pe la prietena ei, Elena, fosta nevastă a lui Gafencu, pe care n-o mai văzuse demult, i se făcuse dor de ea, era singura fiinţă de pe pământ care o ajutase sincer în clipele ei cele mai grele. Întâmplător se întâlniră pe străduţa pe care sta odinioară Elena. « Vai, doamna Adina, nu mă mai cunoaşteţi ? »- rămase surprinsă Elena când o văzu pe Adina că se uită stingheră la ea. « Vaide mine, Eleno, ce frumoasă şi elegantă eşti ! Ce-ai întinerit, dragă, aşa ? Tocmai veneam pe la tine, spune-mi şi mie ce mai faci, cum o mai duci cu viaţa ? Ce-ţi fac copiii ? » « Nu ştiu cu ce să încep, doamna Adina, hai acasă la mine să ne povestim mai multe la o cafea ! »

Elena o luă pe Adina de braţ şi se îndreptă cu ea spre o volgă neagră care aştepta vizavi. Şoferul coborâ din maşină, desfăcu portiera şi le invită să se urce, foarte politicos. Maşina traversă Bucureştiul, se înserase, se-aprinseseră luminile pe marele bulevard, lume multă şi felurită peste tot, în special tineri, poate studenţi, ieşau de la Universitate şi se vărsau spre Victorii ; Adina recunoştea locurile şi se întreba ce e cu ea, câtăva vreme rămase mută, nu-i venea să creadă prin ce metamorfoze trecuse Elena de ajunsese cu maşină la scară. Privea oraşul şi i se păru tare schimbat de cum îl ştia ea. Se refăcuse totul după război, nu se mai cunoştea nici urmă din vechiul Bucureşti bombardat şi dat peste cap ; după ce trecură pe Victorii, o luară pe o străduţă mică şi tăiară oraşul spre Şosea, acolo avea Elena noua locuinţă, era o casă naţionalizată a unui fost profesor de italiană care plecase în Germania, un fel de vilă cu etaj cu vreo douăsprezece camere, aşezată discret la poalele pădurii pe marginea lacului. Adina rămase înmărmurită de ce văzu : mobile sculptate, tablouri mari cât peretele care căptuşau aproape toată casa, covoare persane, fotolii, sofale garnisite cu palisandru aurit, statuiete de bronz şi fildeş, vase mari chinezeşti ornamentau colţurile încăperilor cu plante exotice-un fel de rai în care Adina nici nu bănuia că ar putea să trăiască o femeie ca Elena, de extracţie proletară, venită dintr-o casă ţărănească cu două odăi şi-o tindă. Văzu ceea ce avea să numească ea mai târziu, împrumutând un limbaj al gurilor rele de la Europa liberă,

« burghezia proletară« care înlocuise pe cealaltă burghezie, dezmoştenită proaspăt, proletarizată, care-şi vindea prin Tancioc ceea ce-i mai rămăsese ca să supravieţuiască. « Ferice de tine, Eleno, că te-a mai făcut maică-ta şi-ai căzut în zodia asta ! »- o lăudă Adina sincer, uitându-se mirată peste tot. « Stai pe fotoliu şi aşteaptă-mă să fac o cafea că avem timp destul de trăncăneală ! Nu te las eu să pleci aşa uşor de la mine! »- o rugă Elena şi dispăru după nişte cortine de muselină care străluceau în luminile policandrului din tavan.

« Doamna Adina, reveni Elena cu o tavă cu cele două ceşti cu cafea, oamenii se schimbă, nu mai sunt Elena aceea de-atunci, Elena aceea s-a înmormântat odată cu Gafencu, aveţi în faţă o altă Elenă, o copie pe invers, indiferentă, transformată după noi tipicuri… După moartea lui Gafencu, am stat câţiva ani de mi-am crescut copiii şi apoi, după ce mi s-au închis rănile, m-am înscris la o şcoală de partid, după care m-au numit instructoare de partid la Fabrica de confecţii, fosta apaca… Apoi mi-am refăcut viaţa, s-a ţinut după mine un profesor de la Ştefan Gheorghiu câţiva ani până m-a lămurit şi m-am căsătorit cu el. Ăsta mi-a schimbat viaţa, e un om cumsecade şi m-am gândit că nu trebuie să dau cu piciorul sorţii…" „Ce bine îmi pare, Eleno, că eşti fericită!"- se bucură sincer Adina, după care tăcu şi îşi sorbi în linişte cafeaua. « Hai, acum e rândul dumneavoastră să vă destăinuiţi ! Ce mai face tovarăşul Georgescu ? V-aţi căsătorit ? Tare v-a iubit omul ăsta… » « Dragă Eleno, eu nu mă pot bucura de viaţă ca tine, eu sunt blestemată să trăiesc nefericită- începu Adina să plângă- peste mine au venit numai nenorociri, atunci, după ce am venit de la voi de la spital, m-am certat cu fostul soţ, care m-a bruscat, lăsându-mă singură, şi a plecat peste graniţă. Apoi s-au schimbat timpurile, eu am rămas să dau socoteală de matrapaslâcurile Câmpinenilor, m-am căsătorit cu Ilie şi-am trăit câtva timp fericiţi… Şi acum întreabă-mă de ce sunt aici, în Bucureşti. Ilie este arestat, dragă, în urma unor denunţuri false, omul ăsta este complet nevinovat şi stă-n arestul securităţii de-atâta timp …" Urmă o pauză, Adina îşi scoase batista şi-şi şterse lacrimile din ochi. Elena rămase înmărmurită, îi aduse un pahar cu apă şi-o rugă să-l bea să se răcorească. Adina continuă: « Ilie are mari necazuri, personae necunoscute, egoiste, l-au vârât pe mâinile securităţii şi-l învinuie de nişte bazaconii pe care nu le-a făcut, tipii ăia de-acolo insistă să-şi recunoască o vină imaginară, străină de noi şi nici el, nici eu nu avem pe nimeni la care să apelăm…Omul ăsta e nevinovat ca lacrima… » « Doamna Adina, staţi un pic că bărbatu-mio este prieten cu tovarăşul Mânzatu şi în seara asta avem o întâlnire…De câte ori mă întâlnesc cu caraghiosul ăsta mă distrerz pe seama prostiei lui, îmi zice „Eli", aşa mă mângâie el, probabil că i-am intrat la suflet ! „Ce faci, doamna

Eli ?”- se strâmbă ea ca Mânzatu-ăsta, ,,Mersi bine, tovarăşu Mânzatu !”- nu-i place niciodată să-i spui ca acolo la securitate, tovarăşu dracu, ce grad o fi având el…Mai alaltăieri zice : ,,Doamna Eli vă plictisiţi ?, ăla al tău”, adică bărbatu-meu, ,, stă numai cu nasul în cărţi şi pe tine te-a uitat cu nasul prin vitrine”, adică pe mine, că m-a văzut pe Lipscani, plecasem singură să-mi găsesc un sarafan… Şi e urât închipuit, cu cheliea aia care-i luceşte la bec ca luna noaptea pe luncă, e îndesat şi gras ca un butoi dogit, m-a invitat la o plimbare pe Valea Prahovei, ,,păi, ce facem cu morala proletară, tovarăşu Mânzatu ?”- îi zic şi el zice, ,,dă-o dracului de morală proletară că nu ne află nimeni !” » « Şi cine este Mănzatu-ăsta ?- o întrebă Adina curioasă să vadă dacă poate face ceva pentru bărbatu-său- cu ce mă poate el ajuta ? » « Cum cu ce, el e şeful securităţii ! » Adina se legă de această speranţă, dacă e şeful securităţii poate să le dea ordin subordonaţilor lui să studieze bine dosarul şi să-l claseze, cum mai făcuse şi în alte cazuri când cei arestaţi veniseră acasă ca nevinovaţi. « Ştiţi ce m-am gândit, doamna Adina, ia îmbrăcaţi dumneavoastră rochia asta- veni Elena, după ce răscolise garderoba pe dos şi adusese cu ea miros de parfum de trandafir- în seara asta vă invit şi pe dumneavoastră la sindrofia noastră, e bine să-l cunoaşteţi personal, să-i explicaţi ce şi cum s-a întâmplat ! » Adina primi cu o nespusă bucurie invitaţia Elenei, deşi credea că acolo ea o să facă notă discordantă faţă de ceilalţi, nu mai participase demult la asemenea adunări, de pe timpul când mergea cu Nicu Câmpineanu la zile onomastice sau la diferite ocazii la Palat. Acum era şi obosită şi supărată, dar era o ocazie unică să stea de vorbă ea în persoană cu acest Mânzatu. “Dragă Eleno, să-ţi spun sincer, n-aş merge, dar o fac pentru Ilie, poate aş rezolva ceva!”

Adina luă rochia şi se duse în altă cameră să se îmbrăce, simţea că joacă un rol pe o scenă- scena vieţii- gândi ea. Îi plăcuse rolul de artistă de teatru, la şcoală în orele de dramaturgie jucase un rol de femeie din înalta societate într-o echipă a şcolii şi primise şi o diplomă. Cu ochii în oglindă descoperi că a mai rămas ceva din frumuseţea ei, o frumuseţe discretă, fără aerul acela ţipător de cocotă pe care-l au unele femei, o frumuseţe bine temperată, aşa cum îi stă bine unei doamne. Îşi pieptănă părul, un păr ca un râu galben cu onduleuri mici care-i cădea lung pe coapse. Rochia îi plăcu cu o singură excepţie : avea decolteul prea mare şi-i dezvelea sânii şi apele gâtului prea mult, ar fi vrut altceva mai decent, să nu creadă cei de acolo că este cine ştie ce vampă de oraş care a venit aici să se destrăbăleze. Când intră în camera Elenei să-i ceară şi ei părerea, fu primită cu un entuziasm enorm. “Nu se poate, doamna Adina, vă stă aşa de bine în rochia asta! Un singur lucru vă mai trebuie, am să vă dau un colier şi un şirag de mărgele să vă acopere gâtul şi totul va fi perfect!”

Adina se privi iar în oglindă, era întradevăr fermecătoare, rochia aceea lungă de culoarea cerului senin îi cădea aşa de bine, îi strângea atât de frumos talia şi o întinerea ca pe o puştoaică de optisprezece ani. Peste umeri îşi pusese un mantou de seară din blană de vulpe argintie, îşi rimelase discret ochii şi sprâncenele şi-şi dăduse cu o pudră roz care-i accentuase îmbujorarea feţei şi-i aprindea obrajii. "Eleno, plutesc parcă prin alte constelaţii, nu mai sunt pe pământ!" « Vai, doamnă, ce frumoasă sunteţi, ceva divin parcă radiază din interior şi vă ridică deasupra tuturor. Să vedeţi ce-are să se bucure bărbatu-mio când ne va vedea pe amândouă ! » « Şi tu eşti, dragă, foarte frumoasă, cu rochia asta a ta de mătase cu geometriile ei perfecte parcă ai fi Nefertiti printre zeiţele frumeseţii ! »

Soneria sună insistent şi le sperie, trezindu-le parcă din visele lor copilăreşti. « Ăsta este Brebenel, şoferul lui bărbatu-mio, de câte ori întârzie, apasă pe sonerie ca nebunul ! » « Hai doamna Elena să mergem că ne aşteaptă tovarăşul profesor jos ! » « Gata, gata, Brebenele, dar el de ce nu mai urcă puţin ? » « A zis că vă aşteaptă jos ! » « I-ai spus că avem oaspeţi pe doamna Adina ? » ,,I-am spus, dar a zis că n-o cunoaşte!"

Afară frigul toamnei târzii, înteţit de un vânt rece, prevestea începutul iernii, pe stăzi lumea se rărise, tramvaiele ticsite cu oameni treceau rar şi într-o parte şi în cealaltă a străzii, stingherindu-le plimbarea cu limuzina. Brebenel, cu aerele lui, înjura de câte ori nu-i ieşa pasenţa, dând vina pe bieţii vatmani care nu merg mai repede. Fusese mai întâi şofer la un prim-secretar de regiune şi Gulimănescu i-l ceruse să-l încadreze la ei la Ştefan Gheorghiu, îl văzuse băiat descurcăreţ şi-i plăcuse.

« Brebenele, am un pic de treabă pe la ceceu- îl rugă Gulimănescu, până-şi aranjază nevastă-mea părul la coafor, vin şi eu. » Elena îşi ceru scuze la Adina şi plecă şi ea cu bărbatul să-şi aranjeze puţin coafura. Brebenel se trezi singur cu Adina în maşină şi cum n-avea astâmpăr la limbă, o luă pe femeie la întrebări : « Îl cunoaşteţi de mult pe tovarăşu Gulimănescu ? Şi el şi doamna sunt nişte oameni pâinea lui Dumnezeu ! Doamnă , îmi trebuie o viaţă să vă povestesc despre tovarăşu- prim, că eu tot tovarăşu- prim îi zic, era la regiune atunci şi vine o arhitectă la el, o tipesă dată năibii de frumoasă, să proiecteze noul palat administrativ şi ştiţi ce-mi spune, : ,,Brebenele, zice, du-o pe dumneaei acasă cu maşina mea că sunt înnebunit după ea !", pe-atunci era în divorţ cu nevasta, şi azi aşa, mâine aşa, tipesa auzise că divorţează şi se lipise de el, cam vreo trei luni la rând l-am dus seară de seară la ea că dormea acolo şi ştiţi ce-mi spune? ,,Bă, Brebenele, n-am mai întâlnit o asemenea femeie, bă !" De fapt nici nu avusese când să mai întâlnească alta că se însurase la optişpe ani , era strungar la fosta Malaxa şi l-a trimis partidul la şcoală…şi, doamnă, prima

lui nevastă era o femeie tot frumoasă, avea un mijloc subţire şi nişte picioare de căprioară, era o brunetă ca o ţigăncuşă, avea în ea un amestec drăcesc de sfinţenie şi de patimă, din care nu ştiai ce să alegi, şi el o lasă singură şi-l trimite partidul la Târgu-Mureş, pe-atunci era Regiunea Autonomă Maghiară, şi-l pune secretar doi şi când vine într-o seară acasă, aşa, hodoronc- tronc, ,,Gulimănescule, divorţez de tine !-adio, domnule Gulimănescu…" L-am văzut pe tovarăşu-prim că vine supărat la servici, mă uitam la el prin oglinda retrovizoare cum îi aluneca peste obraz câte-o lacrimă…După câteva luni l-au luat şi l-au mutat profesor la şcoala de partid că era foarte citit…,,Tovarăşe-prim, îi spuneam eu, lăsaţi-o naibii de arhitectă, nu vedeţi că asta vă mănâncă banii ?", el, nimic, îi cânta mereu la ureche, *mi-e dor de ochii tăi adânci*- mai lăsa-ţi-i dracului de ochi, tovarăşe prim, că sunt ochi câţi vreţi pe lumea asta !…" S-a supărat el un timp pe mine, dar m-a ascultat şi a luat-o pe doamna Elena, o minune de femeie, acum îmi zice :,,Bă, Brebenele, ştii tu atunci când mi-ai zis să-i las dracului de ochi ?", ,,ştiu, tovarăşe-prim !", că mie nu-mi vine să-i zic tovarăşe profesor, ,,ei, află că i-am îngropat, mă, în fundul inimii, nu se merită, mă, pe pământ să ţii la nimeni, mă !" Zice că cu doamna Elena s-a căsătorit să fie în rândul lumii, dar eu cred c-o iubeşte… »

« Doamna Adina, cred că n-am întârziat,- veni Elena repede şi se urcă în maşină, după care se adresă şoferului, repede-te tu, Brebenele, şi spune-i lui bărbatu-meu să se grăbească că ne ia Mânzatu la rost … »

Brebenel veni supărat că tovarăşu Gulumănescu mai are de lucru şi a zis să revin să-l iau după zece. « Atunci să plecăm !- zise Elena nervoasă- de fiecare dată când avem câte-o astfel de întâlnire el îşi găseşte de lucru ! »

Tovarăşul Mânzatu, îmbrăcat ireproşabil într-un costum de seară închis, coborî scările în hol să întâmpine pe cele două doamne, întinsese mâna mai întâi către Elena care sărise prima din maşină drept în uşa vilei, îi prinse degetele ei fine şi-i sărută mâna cu gestul lui curtenitor, apoi urmă Adina care-i făcu o impresie foarte frumoasă de la prima vedere. « Dar tovarăşul Gulimănescu ?- întrebă el- aveam să-i spun nouţăţi, cred că se face o nouă rotire a cadrelor şi trebuie să ne aşteptăm la cine ştie ce plăcinte ! » « Brebenele, îi mai aminti Elena şoferului, vezi la zece fără ceva te repezi să-l iai, s-o lase încolo de treabă, că aşa l-am pomenit… » Adina privi la el şi era aşa cum i-l descrisese Elena, o namilă de om, amestecat cu multă prostie. « şi doamna cine este ?- întrebă el insistent- cu ochii pe Adina- pare nouă şi necunoscută ! » « Doamna este o rudă a mea de la ţară.. »

Masa fusese întinsă în sufragerie pe două rânduri şi locurile fuseseră aproape ocupate. Când intrară cele două doamne, toţi îşi îndreptară privirile spre ele. Se făcuse linişte, Adina se roşise toată şi chiar se întrebă ea în sinea

ei ce caută ea între aceşti necunoscuţi. Elena, ca să o scoată din privirile lor, le zise : « Altceva nu mai aveţi, dragă, de făcut decât să vă chiorâţi la noi ? » Volubila doamnă Mânzatu care stătea mai în fundul mesei îi dădu răspunsul : « Sunteţi prea frumoase, dragă, să nu vă admirăm ! » "Vai, doamna Mânzatu, dar ce surpriză ne puteţi oferi, dumneavoastră sunteţi întotdeauna originală!"- o lăudă Elena. "Lasă, dragă, c-am trăit destul rău, ne-a mai venit şi nouă rândul…"- le răspunse ea în zeflemea.

Petrecerea începu brusc cu un buchet de romanţe cântate de un mic taraf. Cântăreaţa, bine stilată, îi ură tovarăşului Mânzatu ani mulţi şi fericiţi, apoi un mulţi ani trăiască la un pahar de votcă rusească, după care, *am început să-mbătrânesc,/ am cam uitat că anii zboară/ vremea în loc n-o poţi opri,/ mai trece-o zi şi înc-o zi,/şi-am început să-mbătrânesc./ oricât te minţi, n-ai ce să faci/ degeaba dai oglind-afară…* Melodia curgea lin îngânată de o vioară, femeile râseră, Mânzatu n-avea vârstă, parcă aşa-l născuse mă-sa, un butoi pe două buturugi, cum să îmbătrânească el ? Domnul Mânzatu, puţin emoţionat de început, se aşezase lângă consoartă şi începuse să înfulece în stilul său caracteristic aperitivul din farfurie.

Apăru şi Gulimănescu destul şifonat şi de plouat, îşi ceru scuze pentru întârziere şi se aşeză la masă. Adina acum îl văzu bine şi-i făcu o impresie detestabilă. Un bărbat slăbănog, trecut de patru zeci de ani cu pielea feţei zbârcită ca a sfinţilor din biserici, cu hainele ponosite, neglijent din cap până-n picioare, un tip de boem căruia îi sta bine mai de grabă într-o cârciumă de ţară decât aici. După mai multe discuţii părerea Adinei despre Gulimănescu se mai atenuă, observă că era un deosebit cărturar care-şi cam uitase viaţa lui particulară, părea să aibă dreptate Brebenel când spusese că-şi îngropase dragoste în acel orăşel de provincie, pe Elena o luase doar pentru decor, să fie şi el în rândul lumii. Nici Elena nu prea îl lua în seamă, ea îşi avea tabieturile ei , avea de toate, îi plăcea să fie admirată şi se ocupa mai mult de copiii ei care acum erau la facultate…

După aperitiv se servi peşte pane, apoi friptură de fazan cu şampanie, între peşte şi friptură se dansă, spiritele se încinseră, un ofiţer de securitate se dădu în spectacol cu nevastă-sa, se îmbătase şi femeia strigase la el să nu mai bea, el îi arsese o palmă peste obraz şi ea i -o întorsese triplu ; veni la ei Mânzatu să-i potolească, îşi certă subordonatul şi ofiţerul se supără şi plecă acasă, nevastă-sa, nervoasă, plecă şi ea. În hol cearta luă proporţii dramatice, ofiţerul striga după nevastă : « Să nu mergi după mine, facu-ţi şi dregu-ţi de marţopină că te-am adunat de pe drumuri şi-acum mă faci tu pe mine de râs în văzul lumii şi-al tovarăşului Mânzatu ? »- şi lip ! lip ! câteva palme, după care dihoria se continuă pe scări şi se pierdu în stradă.

Această scenă mai limpezi un pic apele, se aşternu tăcerea, gurile rele începură bârfa şi tovarăşul Mânzatu veni lângă Elena şi se aşeză pe scaun în faţa ei. « Mi-ai spus la telefon că ai să mă rogi ceva, Elli, cred că a venit momentul că s-a făcut linişte. » « Eu cred că n-a venit acel moment, tovarăşe Mânzatu, sunt prea mulţi ochi şi prea multe urechi ascuţite care-ar putea să ne dea în vileag ! Poate mai târziu ceva şi între patru ochi… » « Ai dreptate, mai ales acum cu rotirile astea de cadre se găseşte nodul în papură.. » « Te caută cineva, dragă, de la cece la telefon- veni nevastă-sa după el- du-te mai repede că e pe linie şi vezi ce vrea ! » « Doamna Adina, e bine să-i spuneţi dumneavoastră totul, se dădu Elena la urechea ei, cu şarmul pe care-l aveţi , el se va încumeta să vă ajute, îl cunosc eu, e un afemeiat, se dă-n vânt după toate cucoanele… Asta e slăbiciunea lui… » « Bine, Eleno, dar e greu la vârsta mea să mai joc teatru ! » « Ce să-i facem, doamnă, scopul scuză mijloacele, nu ne-au învăţat ei aşa ? » Apoi se întoarse către bărbatu-său şi-l luă la rost : « Bine, dragă, aşa ai venit tu la petrecere ? Trebuia să dai pe acasă să pui şi tu un costum ca lumea pe tine ! Mai las-o dracului de şcoală că n-o să-ţi ridice nimeni ţie statuie acolo ! » « Ai dreptate, dragă, pe lângă tine parcă sunt un coate-goale, să ştii că nici nu m-am gândit la lucrul ăsta ! » « Dacă umbli numai cu capul în nori ! - îl apostrofă nevastă-sa- uite-te şi tu la ceilalţi ce eleganţi sunt. » După ce Elena fu invitată la dans de către un partener, un cunoscut al lui Gulimănescu, probabil tot profesor la Ştefan Gheorghiu, Adina rămase de vorbă cu bărbatu-său. « Doamna Adina, se dădu Gulimănescu lângă ea, o cunoaşteţi de mult pe Elena ? Spuneţi-mi şi mie despre trecutul ei două cuvinte pentru că eu atunci când o întreb, tace şi se întristează sau ia altă vorbă… » « Eu am cunoscut-o mai puţin, tovarăşe Gulimănescu, bărbatu-mio a cunoscut-o mai mult pe timpul războiului, când i-a murit soţul, a fost prieten cu el, au fost în război amândoi. Eu am cunoscut-o când era soră medicală la Brâncovenesc şi la Băneasa, m-a dus acolo o întâmplare nenorocită, şi dumneaei m-a îngrijit ca pe propria soră ! » « Nu ştiu, oftă Gulimănescu, femeia asta parcă şi-a pierdut ceva din inimă, e rece ca o piatră ! » « Se poate, ea şi-a iubit mult soţul… » « Bine, bine, dar după atâta timp credeam că a rămas totul de domeniul trecutului…Era fată cu principii sănătoase de la ţară, mă săturasem de piţipoance de-astea de la oraş ! » « Mai lăsaţi, doamna Adina, taclalele, dragă Gulimănescule,- se adresă ea bărbatului- invit-o şi tu la dans ! » Gulimănescu o invită şi avu prilejul să continuie discuţia, îi plăcea jovialitatea femeii şi începu să-i povestească din viaţa lui, cum ajunsese el din strungar profesor, cât muncise de mult ca să recupereze cunoştinţele de filozofie materialistă, acum lucra la un asemenea manual şi era ocupat până peste cap. Numai nevastă-sa nu-l înţelegea, ea îi

da zor cu ale ei, că s-o mai lase de carte, să se uite mai mult în viaţă, că trece viaţa pe lângă ei şi nu simt…

« Doamna Adina,- veni Elena la ea după ce se termină dansul, e vremea să discutăm cu Mânzatu, noi ieşim în hol şi-l aşteptăm acolo, să nu cumva să-i fi spus lui bărbatu-mio, că ăsta face infarct când aude de aşa ceva ! » « Nu i-am spus, Eleno, noi am discutat altele, m-a întrebat dacă ştiu ceva de trecutul tău.. »

« Ia, zi-i, frumoaso, o luă Mânzatu pe Adina când rămaseră în trei în marele hol, ce vânt te-a adus la onomastica mea ? » Răspunsul îl preluă Elena care observă că Adina amuţise şi nu ştiuse ce să mai spună : « Să vedeţi, tovarăşe Mânzatu, căută ea s-o ia pe ocolite, doamna e victima unor înscenări, cineva, persoane rău-voitoare, i-a reclamat soţul că unelteşte împotriva regimului, c-ar fi plecat voluntar pe frontul de răsărit să lupte împotriva Uniunii Sovietice… » « Î-hâ, dădu Mânzatu din cap, asta e grav, şi unde e soţul acum- se adresă el Adinei ? » « Este închis la securitate ! » « Cine i-a instrumentat dosarul ? » « Unul Ifrimovici, nu ştiu ce grad are… » « Ăsta e rus, a fost consilier la Interne şi-acum l-au dat la noi, e dat dracului… Şi soţul a recunoscut ceva ? » “Soţul a fost sincer şi a recunoscut unele lucruri, dar n-au nici-o legătură cu uneltirea împotriva regimului…” “E grav, să vedem ce putem face…” “Vă rog, tovarăşe Mânzatu!”- interveni şi Elena înduioşată de lacrimile Adinei care începuse să plângă. Şi plecară la locurile lor cu sufletul plin de bucurie că Mânzatu promisese să se ocupe de caz. După câteva minute, apăru Mânzatu la spatele lor, făcându-i semn Elenei : « Numele ? » « Ilie Georgescu!» „Chiar, zise Elena, noi vorbisem cu el dar nu-i dădusem numele!”

44

Seara flăcăii şi fetele mari se strângeau la Duran la poartă şi cântau şi jucau, prea puţin le păsa lor de colectivizare. Tudor al Stanchii avea darul cântecului, trecea prin sat cântând . Avea un glas frumos de bariton şi ducea melodia ca pe o apă care curge la vale:

Cine n-are noroc, n-are
De când naşte până moare
Că nici eu nu l-am avut
De când maica m-a făcut.

Noroace de mult dorit
Cine mi te-a împărţit
A greşit la cântărit
Pe mine m-a ocolit.

La unii prea mult le-a pus
Şi la mine n-a ajuns
Unora prea mult le-a dat pe
La mine s-a terminat !

Era cam singuratic şi îşi cânta şi el soarta lui. Fusese fiu de văduvă, maică-sa murise şi rămăsese cu o mătuşă care-l spăla şi-l îngrija. Şchiopăta un pic şi din această cauză fetele nu prea se uitau la el . Se întâlnise cu Ion al lui Mamaie care terminase decurând Şcoala de miliţie la Bucureşti şi ăsta îi promisese că are el un unchi mare şi-l bagă portar la un spital din oraş.

Tudor nu mai putea de bucurie că pleacă la oraş, îşi luase haine noi şi aştepta vorbă să plece. Flăcăise cu Gheorghe al lui Ioviţă, cu Radu lui Căiţă, cu Ion Militaru, cu Guşă, cu Valică al Saftei şi cu alţi flăcăi de seama lui. Iarna, din cauza gerului, furcăria se muta în casă la Safta, fetele aduceau gogoşi şi băieţii vin de buturugă, un fel de zăibărel ce se face prin aceste locuri, şi jucau fel de fel de jocuri. Mai târziu urma datul în tindă, adică fata îşi striga flăcăul care-i plăcea şi ieşa cu el în tindă pe paie să se iubească.Vine şi Tudor al Stanchii la furcărie, intră în casă şi dă bineţe şi se aşază pe pat, câţiva flăcăi, ca să râdă de el, o trimiseră pe cocoşata în tindă să-l strige. Tudor nu mai putea de bucurie că-l cheamă şi pe el o fată să vorbească cu el. Ieşi în tindă, cocoşata îl trase lângă coşul sobei, îşi mânji palmele de funingine, cum făcuse ea mai demult şi cu alţi flăcăi, şi-l

cuprinse în braţe, prefăcându-se că-l iubeşte, îi mângâie faţa până-l făcu negru, apoi intrară în casă. Toţi se puseră pe râs când îl văzură pe Tudor mâzgălit pe ochi ca dracu. El nu se prinse, credeau că râd de el c-a ieşit cu cocoşata în tindă. Când o privi mai bine şi văzu cine este, se supără rău de tot. Cum adică, să iasă el cu cocoşata în tindă ? Toţi flăcăii râseseră de el. Cocoşata asta era un fel de muma pădurii urâtă împărţită, mică de statură, hâdă chiar, şi pe deasupra purta şi o cocoaşă în spinare. “Bă, prostule, îi zise o fată de lângă el, las-o pe cocoşată şi uite-te-n oglindă să vezi ce-ai pe ochi!” Tudor se trase mai la o parte şi se privi în oglindă, nici el nu se mai recunoştea, încercă să se şteargă dar mai rău se mânja. Le trase la toţi o înjurătură şi-i ameninţă : « Lasă, că v-aranjez eu ! » şi ieşi afară supărat, trântind uşa.

A doua zi fuseră toţi chemaţi la Sfat de către noul miliţian care venise în comună pe al doilea post. « Ce puneţi voi la cale, mă, în casă la Safta? Ia treceţi colea şi daţi câte-o declaraţie ! » Una din fete avu curajul să-l întrebe: “Ce punem, tovarăşe miliţian?” “Faceţi şedinţe şi instigaţi oamenii să nu se treacă la colectiv? Lasă, că v-aranjez eu!” Unul din flăcăi, mai ager la minte, le spuse celorlalţi : « Bă, să ştiţi şi voi că asta e opera lui Tudor al Stanchii ! Vrea să se răzbune pe noi pentru ce i-am făcut azi noapte ! » « Tudore, îl strigă miliţianul din camera cealaltă, ia vin mă aici şi să mi-i arăţi pe cei din frunte, care erau instigatorii ? » « Toţi, tovarăşe miliţian, toţi sunt o apă şi-un pământ ! Ziceau că nu se trec nici de-ai dracului că n-are nimeni ce să le facă!” « Bă, se repezi unul din flăcăi la el, tu fii atent ce spui că ne nenoroceşti pe toţi ! » « Tu să taci, se repezi miliţianul la el, din cauza voastră nu merge munca de colectivizare la voi în comună, reacţionarilor ! » Toţi tinerii rămaseră închişi la Post până veni un procuror să le ia declaraţii. Părinţii lor erau disperaţi, nu mai ştiau ce să creadă, unii dintre ei se duseră şi le dădură mâncare, alţii îi înjurau pe la colţuri că se apucară tocmai acum în ajunul Crăciunului de politică…

Comisia, de la Ionel al lui Duran, trecu la frati-său, Ioviţă. Câinii începură să latre şi ieşi Marina la poartă, aşteptând ca unul din ei să zică ceva. « Ce e, maică, cu voi ? »- îi întrebă ea, nevinovată. Carol îi răspunse : « Ce să fie, bine ! Unde este nea Ioviţă?” Contabilul, care fusese ţârcovnic şi intrase prin toate casele , o cunoştea pe Marina că este surdă şi-i şopti lui Carol: “Vorbeşte-i, mă, mai tare la urechea ei, că n-aude!” Carol se dădu lângă ea şi-i strigă cât putu: “Unde este nea Ioviţă?” « Aaaa, se miră ea- e pe la Murgoi să-i coasă nişte căpestre! Făcu apoi o pauză şi-i întrebă : da’ ce-aveţi cu el ? » “Să se treacă la colectiv!”- sări Carol, supărat, în urechea ei. “Păi coviltir ne trebuie nouă acu’? “Las-o, măi, Carole, că n-ai cu cine te înţelege, poate o veni bărbatu-său! La o adică îi facem adresă fetei la

Bucureşti la intreprindere să vină să-şi lămurească părinţii, mai e şi secretară de secţie!" "Notaţi-o în carnet – zise securistul de la judeţ- şi vedeţi şi de copiii lui Ionel al lui Duran, să le faceţi şi lor adrese, fata ziceaţi că e învăţătoare la Căldăraru şi băiatul în armată! Să vină acasă să-şi lămurească părinţii, muma lor de comunişti vopsiţi…" "Adică, măi tovarăşe,-zise Carol- cum vine asta: comunişti vopsiţi?" "Păi tu nu ştii mă, Carole, care este diferenţa dintre un pepene şi-un comunist?" "Care e tovarăşe?" "Comunistul e roşu pe dinafară şi verde pe dinăuntru şi pepenele, verde pe diafară şi roşu pe dinăuntru!" Râseră toţi şi plecară mai departe la ai Tantelii.

La poartă îi întâmpină un dulău flocos, acasă nu era nimeni, de câteva zile flăcăii Tanteloaiei stăteau ascunşi prin pădurea Bucovului şi veneau acasă noaptea cu câte-un braţ de lemne. Lumea le zicea în râs „flăcăi" pentru că cel mai mare avea şaizeci de ani şi cel mai mic patruzeci. Nu se însurase niciunul, cât fusese maică-sa, Tanteloaia, mai tânără, îi îngrijise ea , îi spălase şi-i dămâncărise, acum femeia îmbătânise şi umbla vaide capul ei şi flăcăii şi mai rău : aveau pantalonii şi cămeşile petec pe petec şi nu le shimbau cu lunile, se scărpinau toată ziua, îi umpluse purecii şi păduchii. Femeile le ducea de milă câte-o îmbucătură şi câte-o strachină de ciorbă sau câte-o oală cu lapte. « Haideţi în casă- zise contabilul Sfatului- să vedeţi în ce hal trăiesc ăştia ! » Se luară după javra de câine care fugi în grădină la paie şi unul câte unul intrară în casă la Tanteloaia. Casa era un fel de cocioabă, căzută într-o rână, cu pereţii înnegriţi de fum, cu o cameră şi o tindă. Camera avea două paturi de scânduri peste care puseseră coceni şi două hanţe de pături, pe jos era pământ făcut numai găuri de gherlani iar soba era neagră şi frecată pe toate părţile, lampa chioară, fără sticlă, afumase tot tavanul. Toţi se mirară de mizeria în care trăiesc şi începură să-i caute prin toate cotloanele dar nu dădură de ei. Miliţianul văzu o pisică mierlăind prin tindă şi-i veni ideia să se uite şi pe gura sobei. Era o sobă oarbă de paie cu gura mare şi câteva coşuri de paie trântite-n tindă. « Tovarăşi, strigă miliţianul- cineva este băgat în sobă, se văd doi ochi sticlind în întuneric ! » Carol îşi băgă nasul să vadă el primul, întradevăr cineva era în sobă. „Ieşi de-acolo, cotoroanţă bătrână, o ameninţă Carol pe Tanteloaia care sta înghesuită pe vine în mijlocul sobei- dă-mi, mă, vătraiul ăla s-o scot eu de acolo, fir-ar ea a dracului, ne mai poartă ea mult pe drumuri?" Femeia ieşi de-abuşile, tremurând toată, era neagră de funingine din cap până-n picioare. „Maică- zicea- să nu-mi faceţi nimic, maică, că sunt femeie bătrână şi neputincioasă! Zău, maică, mai bine mă lua moartea să nu mai prind eu timpurile astea, c-am fost şi eu în viaţa mea cineva dar m-au făcut de râs băieţii-ăştia, că nu s-a însurat niciunul… » „Unde s-au ascuns?"- a strigat

Carol la ea. « Ştie-i Dumnezeu, că stau toată ziua plecaţi… Eu le-am spus, mă, maică, treceţi-vă, mă, că n-aveţi ce pierde, oţi găsi voi o îmbucătură de ceva acolo să nu muriţi de foame…Dar ai cu cine te înţelege ? Mor de pământ, nu se mai satură… că de-aia au rămas în nerândul lumii, de îndărătnici ce sunt… » Directorului GAS-eului care o privise îndelung şi căruia i se făcuse milă de ea zise : « Lăsaţi-o-n pace şi hai să mergem mai departe, ea n-are nicio vină, săraca, vorbim noi cu băieţii ei… »

Mai departe strigară la Mastroaca, asta era văduvă, îi murise bărbatul prin Tatra şi primise trei hectare de pământ la împropietărire în ’45, rămăsese cu doi copii să-i crească. Ea nu fugea de comisie, sta locului şi-o înfrunta cum ştia ea, ,,ce-or să-mi facă ?- zicea ea- am să mă cert cu ei până m-or lăsa în pace…” Când strigaseră, ea era prin grădină, grebla nişte paie , Carol o văzuse şi-o chemase la poartă « Tanti Mastroaco, hai să-ţi spunem o vorbă ! »- apucase el să zică şi numai ce începuse ea cu gura până la urechi : « Ce vorbă să-mi spui tu mie, mă, Carole, nu te ştiu eu al cui eşti, facu-mă şi dregu-mă-n gura ta, să vă duceţi dracului să nu veniţi voi la mine cu colectivul vostru, mai aveţi să ne beliţi ca pe bietul Constantin Brâncoveanu, până ieri dădurăm la cote de ne săturarăm, mi-ai luat şi untul din putinei să-l mâncaţi voi, nu v-aţi mai sătura de lacomi ce sunteţi ! »

Avea o broboadă ruptă în care-şi înfăşurase capul, nu i se vedeau decât ochii ei mărunţei ca de şoarece, da din mâini şi făcea o hărmălaie de pusese în cap tot satul. « Femeie, strigă miliţianul la ea- vreai să te-arestăm ? » « Arestaţi-mă, făceţi-mi ce vreţi voi, dar lăsaţimă-n pace că am trabă şi nu stau după voi să-mi îndrugaţi la braşoave cu colectivul vostru… » Şi plecase cu furca în mână la treaba ei, bolborosind şi blestemând, că dacă trăia bărbatul ei era altceva, avea şi ea un ajutor să crească copiii, că un bărbat la casa omului face mult…Să se ducă ea la moară şi la gară singură, să se lupte cu sacii, cu plugul şi cu rotilele, şi tu sapă singură, şi tu secere singură, numai Dumnezeu ştie cum trăise ea şi cum crescuse copiii ăia !.

La Sfat o parte din comisie rămăsese să stea de vorbă cu părinţii tinerilor care erau opriţi să dea socoteală de ce făcuseră ei în acea noapte. Îi chema pe rând un instructor de la raion şi le spunea franc : « Vreai să-ţi i-ai băiatul acasă ? Atunci fă cererea şi-i dăm drumul ! Dacă nu, puşcăria îl mănâncă!” Oamenii de frică începură să semneze cererile, până seara făcuseră aproape vreo cincizeci de cereri şi se adăugaseră la cele vechi. Treaba începuse să meargă şi mai bine chemând oamenii cu somaţie la Sfat sau la postul de miliţie. Le înscena anumite vine, ba că apără pe chiaburi, ba că găzduiesc noaptea pe cei fugiţi în munţi, ba că sunt împotriva liniei partidului, ba că au cazane şi fabrică rachiu clandestin…Pe cei care nu voiau să semneze cererile îi oprea noaptea la Sfat, stingeau lămpile şi începeau să-

i ia la bătaie sau le înfigea bolduri în fund până se lămureau. Cu boldurile se ocupa Gheorghe Tiţă care intrase proaspăt om de serviciu la Sfat. Era un om înalt şi slab, lipsit de scrupule, un beţiv care era în stare de orice. Băga câte un om în altă cameră, îi stingea lampa şi în timp ce comisia discuta cu el, Gheorghe ăsta îi înfigea boldul în şezut. ,,Auuu !"- striga ăla ieşit din minţi. Securistul, care era alături, se repezea în el şi-i ardea două palme : « Ce aia mă-ti ai, mă, te prefaci ? Lasă că ţi-arătăm noi înţepături în fund, cine te înţeapă ?, poate visezi tu ! Fă cererea şi du-te dracului acasă la nevastă şi dormi liniştit cu ea-n braţe ! » Şi omul făcea cererea : ,,subsemnatul cutare cutare din satul cutare vă rog- auzi domnule, îi mai şi rugăm, ziceau unii în gândul lor- să mă primiţi şi pe mine în gospodăria agricolă colectivă « Drumul lui Lenin » cu doi boi, o căruţă, un plug şi o grapă". « Pune, mă, şi braţele de muncă ! - striga Carol la ei-şi semnează mai repede că avem alţii la rând».

Nu mare-i fu mirarea lui Ioviţă când în una din seri se pomeni cu Polina acasă, coborî din ratâ la ei la poartă şi intră în curte, câinele începu s-o latre. « Ia uite, domnule, n-o mai cunoaşte nici câinele de când n-a mai dat pe acasă, ce e taică cu tine ?- gata, gata să nu mai ştii unde stăm ! » « Hai, lasă şi matale gluma, că ne-a trimis acasă să vă lămurim, de ce nu te-nscrii la colectiv şi ne faci nouă greutăţi ? » « Şi cum să ne lămuriţi ? Hai, lămureşte-mă şi pe mine ! Adică să dai pământul din moş-strămoş, să-ţi dai boii din curte, plugul şi căruţa cu care m-am arânit o viaţă-ntreagă şi eu să rămân ca prostul învârtindu-mă pe bătătură ! Voi nu vedeţi că n-aveţi cap, eu am fost în Rusia şi-am văzut cum merg colhozurile lor! O să murim de foame, asta o să facem! " " Hai, lasă, că n-o să muriţi, nu lasă el partidul oamenii să moară de foame!"- căută Polina să-l mai liniştească. Îl văzuse prea supărat şi i se făcuse milă de el, poate că avea şi el dreptatea lui, muncise o viaţă să-i ţie şi acum să se trezească fără nimic în curte!"

A doua zi sosi şi fata lui Ionel al lui Duran de la Căldăraru tare supărată că a dat-o directorul afară de la ore să se ducă să-şi lămurească părinţii. Pe seară veni şi băiatul, plecase pe jos de la gara Miroşi şi nu mai putea de oboseală, primise după un an de zile o permisie şi lui îi părea bine că mai vine şi el pe acasă să mai vadă ce mai e prin sat. Şi la ei se iscă aceeaşi ceartă, cum să se treacă cu pământul şi cu tot avutul lor la colectiv. ,,Vouă nu vă pasă că v-am scos învăţători, vă duceţi pe-aci-n colo, dar noi rămânem vaide capul nostru muritori de foame !…" « Uite ce e- le spuse Ionel al lui Duran- eu vă dau la fiecare dreptul vostru de pământ şi puteţi să faceţi ce vreţi cu el, tu, Neluţule, ai dreptul la două hectare, poţi să faci cererea şi să te treci cu ele ! Dar pe urmă să nu vii la mine şi să-ţi mai ceri alte drepturi că n-am de unde să vă mai dau, tătică ! Iar ţie , Cătuţo , nu-ţi dau nimic până nu

te măriţi, că nu ştiu pe cine iai şi ăla îmi cere zestre ; ce să-i mai dau eu dacă trec tot pământul la colectiv ? Că vă cumpărasem şi eu pădure, să aveţi şi voi, şi-o luă statul şi pe aia… »

De la un timp cererile veneau singure la Sfat, oamenii se săturaseră de atâta balamuc, dacă ăsta e drumul, ăsta e! o altă cale nu mai există… Comisia rezolva numai cazurile problemă. Lângă Tanteloaia sta un văr al ei căruia toată lumea-i zicea Foamete, el nu fugea în pădure ca ceilalţi, sta la geam şi-i aştepta, când îi vedea pe drum se pitea sub pat. Acum rămase uluit câtă lume intră la el în curte, Carol era în fruntea lor şi se lupta cu câinele, îi apăra pe ceilalţi să nu-i muşte. Dintr-o droaie de copii, nu mai rămăsese cu niciunul, sta singur cu nevasta, cu Ciorchinoaia, ,,doi orbi, doi proşti !"- cum îi bârfea lumea -că nu fuseseră şi ei în stare să ţină un copil pe lângă casă să-i îngrijească la bătrâneţe. Încă de mici, copiii lui apucaseră căi îndepărtate, doi se duseseră slugi la Bucureşti, îi luase sora lui, Pătrana, pe unul îl băgase la o fabrică de sifoane, iar pe alta, căci era fată, să îngrijească de un copil la o familie de funcţionari care stăteau mai toată ziua plecaţi, cea mai mare dintre fete murise de plămâni, una mijlocie fugise la Tătărăşti la bunici, doi băieţi îşi luaseră lumea-n cap, fără ca să mai ştie de urma lor. El şi nevastă-sa stăteau într-o cocioabă, ceva mai dărăpănată ca a Tanteloaiei, el ieşea pe pat la poartă în Linie şi fuma toată ziua ţigări de ziar, iar ea sufla pe vatră în nişte băligi să facă mâncare sau focul în sobă. Pe foametea din '46 se duce acasă la Giongărău, morarul, şi-i cere nişte făină că-i mor copiii de foame. Giongărău i-a dat vreo două ciurele de făină dar el în loc să vină acasă să facă mâncare la copii, i-a luat la înjurat şi la bătaie, i-a dat afară din curte, s-a aşezat cu Ciorchinoaia la masă şi s-au umflat de colarez. Acest fapt se repeta, când venea timpul mesei, îi lua la înjurat şi copiii ieşau pe drum plângând. Bieţii copii se urcau în salcâmi şi mâncau flori albe sau se duceau în pădure după usturoi sălbatic. De atunci satul îl poreclise Foamete, cu cine se întâlnea el îi zicea : « Ce mai faci, cutare ? Foamete mare ,mă… » Când n-avea ce mânca, lua ouăle Ciorchinoaiei şi se ducea la cârciuma lui Şoarece şi le dădea pe băurură, se-ntorcea beat şi începea să-i înjure pe toţi de la poartă. Copiii când îl auzeau, săreau pe fereastră şi o luau la fugă care încotro vedea cu ochii. Ăla mic sărea în grădină şi se băga în buruieni, după el dispăreau toţi ca potârnichile. După ce intra în curte o înjura întâi pe aia bătrâna, adică pe Ciorchinoaia: "Dumnezeii tăi de marţopină, ai fătat ca iepuroaica numai derbedei şi-acu îi ţii pe lângă tine degeaba, soarele e la nimezi şi vaca nemâncată, legată la iesle! Bă, ăla micu, tu-ţi crucea mă-ti, ieşi de-acolo de unde-i fi că te mănânc ! » Sărea pârleazul la el în grădiniţă şi copilul de spaimă-i sărea în braţe şi se ruga de el ,,Lasă-mă, taticule, pupa-te-aş !" şi el se năpustea cu pumnii pe el, ,,na, na, na, fir-ai al dracului

de puturos, de-aia n-aveţi !”, şi-l înghiontea cu pumnii pe sub coaste până obosea. Sărea în ajutor fratele cel mare : „Lasă-l, mă, tu nu vezi că l-ai omorât în bătaie, nu vezi că nu mai suflă ?…” Apoi venea şi Ciorchinoaia şi începea să ţipe : „Aoooleoo, săriţi lumeee, că-l omoară, lumeee !…” Copilul sufla greu, se scula tăcut şi lua vaca de lanţ şi pleca cu ea la deal. Când ajungea la marginea satului, întorcea buzunarele pe dos, le scutura de tutun şi-şi înfăşura o ţigară, păpuşind-o cu vârful limbii, trăgea primul fum cu sete, după care-l lua o ameţeală uşoară, se-nvârteau cu el planurile şi porumburile şi zarea cu norii şi cu cerul acela senin şi se trezea când îl lua vaca târâş după coceanul fraget de porumb şi el trebuia s-o tragă înapoi, sleit de puteri.

Acum Foamete îmbătrânise mult, albise, ochii i se pierduseră-n orbite şi peste ei ţinea două lentile legate cu aţă la ceafă, se adusese în faţă şi-i apăruse o cocoaşă mare, faţa i se zbârcise ca pielea de broască arsă de soare. Marele lui necaz era această comisie nenorocită care-l punea să semneze cererea să dea şi bruma aia de pământ care-i mai rămăsese după ce-l vânduse să scape de foamete. De data aceasta, când văzu comisia nu se mai băgă sub pat, sări imediat peste nevastă-sa care fierbea în tindă o oală cu fasole, deschise uşa din spatele casei şi se vârâ sub tălpile magaziei. Când sărise peste femeie atinsese cu piciorul o surcică cu care femeia scârma în foc şi-i săriseră câţiva tăciuni în oală. Ciorchinoaia începuse să blesteme : « Ce-ai, mă, ai orbit de tot de nu mai vezi pe unde calci? Fi-ţi-ar picerilii ale necuratului să-ţi fie de orb! Murire-ai de nenorocit ! » Tocmai atunci intrase Carol pesta ea şi-o auzise blestemând : “Cin’ să moară, ţaţă Ciorchinoaio, eu?” “Nu, maică ,nu…focul ăsta.. că nu se mai aprinde odată!”- schimbase ea vorba. « Unde este Foamete ? » „În sat!”- zise femeia, adoptând tonul lui Carol. « În care sat ? » « Ştiu eu, de ! » « Femeie nu ne mai fierbe şi spune-ne unde este Foamete, vă batem bătătura de două săptămâni şi-o ţii una şi bună, ba că e-n sat, ba că e la moară, ba la gară… ! » « Dar ce-ai Carole, maică ? Se trecu toată lumea şi rămăserăm noi ? » « S-a trecut şi-aţi mai rămas voi, nişte ciurucuri, parc-ai pierde a avere, ştii că ai doar o jumătate de pogon şi nu tu boi, nu tu căruţă, sau plug, de ce dracului vă mai fofilaţi ? » Foamete care stătea băgat sub talpa magaziei auzise tot şi se gândi că nu mai are nicio scăpare, dacă-l cheamă şi pe el acolo la Sfat şi-i bagă ăia bolduri în… Are dreptate Carol ăsta, de ce se mai opune el cu o jumătate de pogon, se trecuseră ei ăia bogaţii, ce-o să-i facă la colectiv, o să-l bleasc ă ? Unii care rămăseseră pe-afară îl zăriră sub magazie şi-l strigară pe Carol : « Vino, tovarăşe Carol, aici că e sub magazie ! Ce faci, mă, aici, amărâtule şi dosăditule, ieşi de acolo şi fă cererea aia, nu te mai ascunde ca şobolanii ! Partidul vă vrea binele şi voi fugiţi de el şi-i daţi cu piciorul ! »-

îl apucase de gulerul hainei zdrahonul ăla de securist, deghizat în instructor de partid, şi-l trăgea de sub magazie. Când se trezi în faţa lor, omul, tremurând de frică, repeta mereu : « O fac, tovarăşe, o fac ! » « Hai, fă-o, treci tovarăşe Crivăţ şi scrie-i-o dumneata, că ăsta nici s-o scrie nu poate ! »

Peste noapte Ioviţă îl chemase pe Ionel al lui Duran la gard şi-l întrebase ce face. Era tare supărat, îi povesti că venise şi fata aia acasă şi nu mai avea de trai cu ea să se treacă c-o dă afară de la servici. Ionel îi spuse că veniseră şi-ai lui, băiatul din armată şi fata de la Căldăraru şi-l puseseră pe jar s-o scrie. « Eu,nică, l-am împărţit, i-am dat două hectare băiatului şi-am mai oprit şi eu patru, două i le dau fetei când s-o mărita şi două le opresc şi eu. Duminică am să mă duc cu boii ăia pe la târg să-i vând să iau alţii mai mici, nişte juncani, nu le dau eu mândreţea de boi degeaba! şi cu pământul, treaba lor, să facă ce-or vrea ! Băiatul ăla a făcut şi cererea să le-o ducă. Are permisia până azi şi-i trebuie adeverinţă de la Sfat s-o ducă la unitate precum că s-a trecut!” „Eu nu ştiu ce să mai fac, Ionele, cred că-mi iau zilele dacă rămân fără boi şi fără căruţă!” « Nu fi şi tu nebun, le-au luat ei moşiile la boieri şi tot n-au avut ce face! Nu vezi că asta e linia, fi-le-ar linia a dracului să le fie ! »

45

În duminica următoare, când îi promisese tovarăşul Mânzatu să vină pentru rezolvare, Adina sună de trei- patru ori la uşă dar nu-i răspunse nimeni. Apăru o vecină, o femeie foarte bătrână care de-abia mai vorbea, şi o întrebă mirată : « Pe cine căutaţi dumneavoastră ? » « Pe tovarăşul Mânzatu ! »- îi răspunse Adina timid să nu-l desconspire. « Păi cum, dumneavoastră nu ştiţi?" "Ce să ştiu?"- rămase Adina mirată. Femeia se dădu mai aproape de ea să nu le audă nimeni şi-i şopti la ureche : « S-au făcut rotiri de cadre…Alţii vorbesc c-a fost tornat că ia mită să-i scape de puşcărie pe cei arestaţi de securitate… » « Şi doamna Mânzatu unde e ? »- o întrebă Adina pe bătrână. « La Mizil, unde să fie! Apoi după o pauză, bătrâna continuă : Lasă-i c-aşa le trebuie, prea se îmbuibaseră şi nu mai ştiau de nimeni şi de numic ! Nu mai aveau niciun Dumnezeu ! » Adina plecă de la uşa casei lui Mânzatu ameţită şi descumpănită. I se năruiseră toate planurile ei ; se gândi că e bine să dea pe la Elena să se intereseze mai îndeaproape despre cele întâmplate. Luă autobuzul până la şosea dar nici aici nu găsi pe nimeni acasă, plecă apoi la Fabrica de confecţii, întrebă de ea şi i se răspunse că e plecată peste graniţă într-o delegaţie cu desfacerea mărfurilor. Nemaiavând nicio speranţă se duse la autogara Militari şi plecă spre casă.

Acasă se găsi iară singură ca odinioară, urmărind-o cu ghearele lor hâde tristeţea şi desnădejdea, vechile prietene care-i intrseră în casă şi n-aveau să mai iasă uşor. Începu chiar, pentru a le alunga, să-i scrie o scrisoare lui bărbatu-său, să-i spună şi lui cele întâmplate ; se gândi c-ar face o mare imprudenţă, securitatea ar pune mâna pe scrisoare şi-ar fi mai rău. Apoi, amintindu-şi de veleităţile adolescentine vru să-şi înceapă un roman, romanul vieţii ei, să se descarce cumva, dar ce să scrie în el ? „Sunt atâtea de scris, gândi ea, a trăit cât două vieţi". Când punea tocul pe coală, toate imaginile îi fugeau de dinainte, se ascundeau şi nu putea să scrie decât o frază, două…şi acestea stângace şi sărace : copilăria ?- o nebuloasă ! Ce poate să însemne pentru cei ce vor citi un copil găsit la margine de drum, aruncat de cine ştie ce amărâtă care s-a tăvălit prin buruieni cu vreun prăpădit de bărbat ? Oamenii la asemenea copii le găsise o metaforă poetică : copil din flori ! Ea mai de grabă le-ar fi spus : copil din mărăcini ! din scaieţi ! din buruieni ! Apoi orfelinatul ? De acolo chiar că nu-şi aduce aminte de nimic- îi apărea vag în mintea ei una Miţa, o îngrijitoare zurbagie care striga toată ziua după ei : « Mai staţi, la locul vostru, fete fără niciun

căptâi ! » „Cum adică fără niciun căpătâi ? Şi poate că avea dreptate Miţa asta să ne spună fără niciun căpătâi, adică fără niciun rost în viaţă !” Apoi familia care o crescuse şi de care nu avusese parte, popa şi preuteasa ; pentru popa avea un deosebit respect, el reuşa adesea să se apropie de ea, să-i răscolească tainiţele sufleteşti, îi aducea cărţi frumoase, o îndruma ce să citească şi cum să citească şi mai ales ce e viaţa. Preoteasa era o femeie nelegiuită care-şi torturase toată viaţa bărbatul şi mai ales o torturase pe ea, o pusese la cale să-l ia pe Nicu Câmpineanu şi de aici veniseră toate relele vieţii ei. Alta ar fi fost soarta ei dacă lucrurile decurgeau firesc, să-l fi luat de la început pe Ilie Georgescu, să-şi fi croit ei drumul lor, fără niciun amestec din afară. Poate că Ilie nu mai pleca pe front voluntar, nu putea nimeni să-l mai învinuiască de ce fusese el acolo dacă era mobilizat ca toţi ceilalţi, ca el fuseseră mii de oameni chemaţi sub arme, dar niciunul nu fusese tras la răspundere de ce luptase în Răsărit. Este adevărat că erau priviţi chiorâşi de noul regim şi nu le dăduse niciun petec de pământ la reforma din ’45, apoi aberaţia cu Occidentul şi cu originea mea nesănătoasă de moşierească… Îi venea să se ducă la Ion al Oaţii şi să se răfuiască cu el, Ilie îi spusese sigur că numai ăsta putuse face aşa ceva, să spună asemenea măgării despre el.

La sfârşitul lui decembrie lucrurile se agravară, Adina primi o citaţie de la Procuratura Capitalei să se prezinte la judecarea procesului. Deci i se înscenase un proces, un proces murdar care judeca nişte fapte inexistente. Plecă înapoi la Bucureşti, o căută pe Elena şi n-o găsi, bănui chiar că fosta ei prietenă se fereşte să mai dea ochii cu ea, merse şi consultă un advocat care-i spuse că niciun advocat din ţara asta nu s-ar băga la un aşa proces, ştie, îşi dă seama de cele spuse de ea, dar acum legea e legată la ochi, advocaţii în asemenea împrejurări nu mai fac doi bani !

La Procuratură o conduse un miliţian în sala de şedinţe şi-i spuse să ia loc şi să aştepte. Primul proces fu al lui Ilie Georgescu, apăru întâi el în hainele alea învărgate, palid şi obosit, schimbat la faţă, între doi miliţieni şi fu invitat să ia loc pe banca acuzării. Întrebările erau puse de un procuror şi erau ticluite de aşa natură încât răspunsurile trebuia să fie pozitive. Ilie Georgescu le ştia pe din afară şi nu mai era cazul să reflecteze prea mult la ele. Procurorul acela chiar i se păru blând, faţă de bestiile de la securitate care se purtaseră cu el ca şi cu un animal ; avea o voce dulce şi catifelată :

«Inculpat Ilie Georgescu, este adevărat că la manifestaţia de 1 mai, atunci când masele populare făceau agitaţie, strigând lozinci, dumneata vociferai împotriva a ceea ce se striga, invocând pe un oarecare Gafencu ? » « Mai întâi, răspunse Ilie Georgescu, nu vociferam împotriva lozincilor, voiam să spun că acest Gafencu cu armata română şi cu muncitorii

eliberaseră Bucureştul înainte de a sosi armata sovietică ! » « Noi avem alte informaţii, martorul este în sală ? » « Da, tovarăşe procuror ! »- se ridică parcă din pământ Ion al Oaţii, luând poziţia de drepţi. « Jură că spui adevărul şi numai adevărul ! » « Jur că spun adevărul şi numai adevărul ! »- sărise el, puţin adus de spate, îmbrăcat cu aceeaşi manta militară şi cu nişte pantaloni bufanţi, cu ochii spre Adina, după care nu mai auzi nimic. Enorma sală se învârti odată cu femeia care se pironise cu ochii în el şi nemai putându-se ţine pe scaun, se aplecă uşor şi puse capul pe speteaza celui din faţă.

« Martora Adina Câmpineanu este aici ? »- întrebă procurorul într-un târziu,după ce termină cu Ion al Oaţii. « Da, tovarăşe procuror ! »- sări ea ca trezită dintr-un vis şi la acel da, Ilie Georgescu tresărise şi-şi întorsese capul către ea ; în sală privirile lor se întretăiară fulgerător, Ilie chiar schiţă ceva pe faţă, un semn care-i spunea să tacă din gură şi să se abţină de la orice comentarii. Adina nu-l observă, aştepta cu nervii întinşi la culme întrebările procurorului. « Dumneata eşti odraslă de-a Câmpinenilor ? » « Nu sunt şi n-am fost niciodată odrasla Câmpinenilor ! Povestea e ceva mai lungă şi dacă aveţi răbdare, v-o pot spune până la capăt ! » « Noi nu stăm acum de poveşti ! »- sărise un asesor popular, îmbrăcat într-un costum popular care făcea parte din completul de judecată. « Da, strâmbă procurorul din nas, dumneata eşti soţia lui Nicu Câmpineanu ? » « Da, am fost soţia lui Nicu Câmpineanu ! » « Şi acum amanta lui Ilie Georgescu ? » « Nu sunt amanta lui Ilie Georgescu, ci soţia lui!" "Şi de ce nu v-aţi căsătorit legitim? Sau aşteptaţi să vină soţul cu americanii… » "Cu fostul soţ eu nu mai am nicio legătură!" "Dar ştiţi unde este acum?" « Da, ştiu, este în Franţa ! » « De unde ştiţi ? » « Mă aşteptam la o astfel de acuzaţie şi ca să vă dovedesc contrariul , am fost la Ambasada Franţei şi am luat acest atestat prin care demonstrez că fostul meu soţ este cetăţean francez şi nicidecum în munţii Semenicului, aşa cum se bănuie ! » « Eşti de acord cu acuzaţiile care i se aduc amantului dumitale ? » « Pentru că mi-aţi pus această întrebare, îmi daţi voie să răspund mai pe larg ? » « Da, poftiţi ! » « Cunosc pe acest om pe care dumneavoastră l-aţi pus sub acuzare aproape de copil, are un suflet nobil, e fiul unei văduve sărace care a muncit cu palmele ei să-l facă învăţător ; împrejurări străine de fiinţa lui l-au silit să plece pe frontul de Răsărit şi acolo a văzut adevărata cale, acolo a întors armele împotriva hitlerismului, a venit în ţară ca activist, a participat la luarea puterii de către clasa muncitoare, la reforma agrară, la naţionalizare, la alegeri, cum puteţi dumneavoastră să spuneţi că un asemenea om este duşman al poporului ? ; nu credeţi că duşmanii lui, unii de teapa acestui om care se numeşte Ion al Oaţii, de dragul de a se ridica în ochii partidului, pentru că altfel n-are

niciun merit, scornese minciuni pe seama lui ? Dacă este cineva vinovat, aceea poate că aş fi eu pentru că , fără voia mea, am aparţinut unei clase înfierată de partid şi m-am amestecat brutal în viaţa acestui om, dar legile inimii nu ţin cont de legile luptei de clasă… » « Căpitan Staicovici, să-i emiteţi mandat de arestare pentru numita Adina Câmpineanu ! – strigă procurorul la unul din miliţienii care-l însoţeau pe Ilie Georgescu- s-a trasformat în avocat şi vine să ne dea nouă lecţii… » Adina căzu sleită de puteri pe o bancă din faţa ei şi un miliţian veni repede şi o prinse de braţ, trăgând-o pe uşa laterală afară din sală.

Procesul continuă de data aceasta fără întreruperi, procurorul punea întrebările şi Ilie Georgescu răspundea afirmativ, fără să mai gândească. Adina asculta printre crăpăturile uşii şi atunci când urmă deliberarea şi auzi sentinţa de cinci ani muncă silnică, femeia căzu şi nu mai ştiu nimic de ea.

Se trezi a doua sau a treia zi la circa 4 de miliţie într-o mică încăpere în care era un pat şi o masă la care stătea un doctor îmbrăcat militar care scria ceva, fără să fie preocupat de prezenţa femeii. Văzându-se acolo, femeia fugi cu ani în urmă când se trezise tot într-un asemenea pat, după o lungă şi grea suferinţă. « S-a trezit frumoasa doamnă ? »- o întrebă doctorul, întorcându-şi capul spre ea şi privind-o printre ochelarii lui mici, înduioşat de situaţia femeii. « Dar unde mă aflu ? »- întrebă ea dând ocol cu privirile prin cameră. « Pe mâini bune, doamnă, am luptat cu dumneavoastră două zile şi o noapte să vă readuc la normal, azi dimineaţă mi-am dat seama că lucrurile merg spre bine, puls normal, inima ca de copil, aţi mai avut asemenea şocuri ? » « Da, pe timpul războiului ! » « Şi de ce nu vă păstraţi ? » « Cum adică să mă păstrez ? Omul nu e o ceaşcă sau o farfurie s-o pui în dulap şi s-o păstrezi, el este făcut de Dumnezeu cu suflet şi cu inimă, cum le poţi păstra dacă treci prin atâtea necazuri ? Ilie era singurul om de pe pământ care mai ţinea la mine, acum s-a dus şi el, de-acolo va veni mort sau schilodit ! » « Ştiu, doamnă, sunt doctor şi-mi dau seama, nu vă uitaţi la mine că port haină militară… » « Mort va veni de acolo că-l cunosc, el nu va rezista cinci ani ! »- zise Adina şi începu să plângă în hohote. « Nu mai plângeţi !- veni doctorul la ea şi-i puse mâna pe frunte, mângâind-o- e în zadar, poate cine ştie, va veni vreo graţiere ceva şi lucrurile vor intra în normal ! » « Aşa am aşteptat eu o viaţă întreagă să intre lucrurile în normal şi n-au mai intrat ! » « Aveţi dreptate, dar noi suntem datori să sperăm ! » « Până când, până când… »- suspina femeia, uşurându-se după atâta plâns. Doctorul îi dădu o pastilă şi femeia adormi liniştită în acel pat de campanie. şi-l visă pe Mânzatu, se dusese acasă la el, „ da- zisese el- foarte amabil, urcaţi-vă în maşină la mine- tot o volgă neagră, luxoasă- să mergem la Ministerul de Interne !”, o luase spre şosea,

era primăvară, înmuguriseră pomii şi îmbobociseră cornii pe marginea şoselei şi cânta ciocârlia în razele proaspete ale soarelui, răsăriseră şi florile proaspete prin poieniţe- o primăvară blagoslovită de Dumnezeu- Mânzatu opreşte maşina şi-o invită la un han- ,,o gustare"- strâmbă el din nas- ,,vaiii, ce amabil sunteţi !"- îi răspunsese femeia în timp ce Mânzatu o prinsese de braţ cu o mână şi cu cealaltă îi rupe o floare şi i-o întinde, zicând, ,,ce crudă şi gingaşă e!" şi ea o apucase şi-o dusese la nas s-o miroase. Hanul era în mijlocul pădurii, pe o vale, o mică şi discretă căsuţă, până la el de-abia se mai zărea carăruia printre iarba care dăduse buzna peste tot. Mânzatu îi făcu semn barmanului să-i aducă mâncarea sus într-o mansardă, Adina urca uşor, jucând rolul femeii uşoare şi zâmbindu-i printre stâlpii ornamentali ai scării care o susţineau şi urcau ca nişte şerpişori încolăciţi spre încăperea de sus. Ajunşi la destinaţie, Mânzatu îi apucă uşor pelerina cu care era îmbrăcată şi i-o agăţă într-un cuier, Adina rămase într-o rochie bleo, chimono, parcă era rochia pe care i-o dăduse Elena, el o invită să ia loc pe scaun, privi camera, era o cameră semiobscură, bine mobilată, perdele mari de catifea, covoare persane…Veni barmanul cu o sticlă de băutură la două pahare şi le puse pe masă. Mânzatu desfăcu sticla şi puse băutura în cele două pahare. « Nu e otravă- zise el- beţi că vă face bine ! » Mânzatu se făcuse lejer, se dezbrăcase de haină, rămăsese doar în cămaşă şi cravată, îşi pieptănase cele câteva fire albe de păr şi le dăduse într-o parte şi se aşezase şi el la masă. Dăduse drumul unui magnetofon cu muzică şi aprinsese o ţigară ; îi întinsese şi Adinei una, ea o servise şi o aprinsese, trăgea cu sete fumul din ea şi-l da afară în cercuri rotunde aşa cum făcea Ilie în clipele lor de linişte. Din când în când sorbea băutura din pahar şi parcă simţea cum o forţă în afară de voinţa ei o face să plutească uşor prin cameră ca un fel de levitaţie…

Între timp vine friptura proaspătă garnisită cu cartofi prăjiţi pai, mirosea totul aşa de frumos… « Să mâncăm !- o îndeamnă Mânzatu- se răceşte friptura ! » « Să aduci şi două sticle de şampanie ! »- îi strigă el barmanului. Omul se mişca repede, venise şi cu şampania şi o torna în nişte pahare de cristal cu picior, şampania răsturnată făcu nişte spumă violacee, zbătându-se între pereţii paharelor ca un ochi de apă scăpat din tainiţele unui izvor. « Noroc, doamna mea ! - zisese Mânzatu şi se uită insistent în ochii ei- aveţi nişte ochi fermecători de culoarea viorelelor ! » « Noroc, tovarăşe Mânzatu, apucă ea să zică, şi dădu peste cap paharul cu licoarea vişinie, sorbindu-l dintr-o înghiţitură- această scenă îmi aminteşte de un alt timp : eram cu Nicu la Neapole la hotelul Santa Felicia, coborâsem în holul restaurantului şi Nicu juca biliard cu alţi bărbaţi şi unul din ei, la fel ca dumneavoastră acum, vine la mine şi-mi zice, vai, doamnă, ce ochi fermecători aveţi ! », avea tot

figura lui Mânzatu, acelaşi cap mare cu smocul acela de păr în frunte, un munte de om care sta parcă pe două buturugi în loc de picioare. Femeia se melancolizase. « La ce vă gândiţi ? »- o întrebase Mânzatu. « La nimic ! şampania m-a melancolizat şi-mi răscoleşte trecutul ! » « Atunci să mai bem ! - şi iar repetă figura cu paharele, umplându-le de data aceasta cu vârf- să mai chemăm şi alte amintiri ! Bănui că o femeie aşa frumoasă ca dumneavoastră are amintiri foarte plăcute ! »- deschise el ochii, umflând pupilele, şi fixându-i pe ai ei cu o privire lascivă. « Câteodată este bine să nu-ţi mai aduci aminte de amintiri ! »- zise ea şi iar dădu un pahar peste cap. « Cum este acum ! - continuă Mânzatul dialogul şi repetă şi el gestul femeii, dând paharul peste cap şi tornându-l ca într-o enormă pâlnie- pe mine niciodată nu m-au interesat amintirile, nici trecutul şi nici viitorul, decât clipa de faţă…" "Este o filozofie mai practică!"- încheie Adina dialogul şi se ridică să-şi tragă o eşarfă de pe ea că se încălzise. « Să vă ajut eu ! »- se sculase Mânzatu şi în loc să-i tragă eşarfa, se apucase să-i descheie nasturii rochiei pe la spate. Ea se lăsase uşor cu faţa în sus şi Mânzatu o sărutase pătimaş, apoi simte o mână rece că o cuprinde de mijloc şi o strânge puternic, trăgând-o spre el. Femeia se scutură de un fior rece care-i cuprinse tot corpul şi deodată sâri în picioare, chiuind, din somn, trezită din vis. „Ce e cu dumneata aici?"- întrebă ea pe omul îmbrăcat în costumul de militar, crezând că e tot doctorul. « Sunt ofiţerul de serviciu, doamnă, am ordin să vă păzesc ! » „Dacă se ia de mine, sar pe fereastră!"- se gândi ea şi se uită la fereastră să vadă dacă se deschide. Auzise la *Europa Liberă* povestea unei femei , soţia unui mare ţărănist, pe care o arestaseră şi o băgaseră într-o cameră şi o brută de securist o violase şi femeia sărise pe geam şi că multe femei o păţiseră, fuseseră la fel violate de asemenea aşa-zişi ofiţeri care păzeau deţinutele…Şi după privirile lui, ofiţerul părea un asemenea specimen.

-De ce vă uitaţi urât pe mine ?- întrebă ofiţerul. Eu n-am nicio vină. Am sarcina să vă păzesc până vă faceţi bine şi apoi…

Femeia nu-i răspunse, tăcu şi se întoarse cu faţa la perete.

46

La poartă la Ioviţă flutură praporele.

Polina singură prin curte se jeleşte, strigând din răsputeri :

-Aoleoooo, taticul meuuu, ce făcuşi taticuleee, că dacă ştiam eu că faci aşa ceva nu mai veneam acasă, taticuleee, că te căutai toată noaptea cu felinarul prin grădinăăă şi nu te găsii, taticuleee, te căutai şi prin cătun pe la ţaţa şi pe la nenea Ionel,…î-hî, îhî,îhî…î…î… şi în zadar, taticule…, să mori noaptea, taticuleee, fără lumânare, taticuleee, ca hoţii de drum-ăl mare, taticuleee….

Leana lui Răţoi, care se sculase de dimineaţă să aducă apă cu cobiliţa, povestea în mijlocul Liniei unor femei ce păţise ea de dimineaţă :

-Ce, fetiţă, stai să vă spui, că nu mi-am revenit nici acum, coborâi devale la fântână să iau apă, mi se umpluseră galoşii de noroi şi m-am dat pe iarbă să mă şterg…Mă uit la cumpăna fântânii şi mie nu-mi venea cum stă ea cu citura în fântână, cine s-o înece şi s-o lase aşa ? Şi mă apropii să scot apă, pe suprafaţa apei plutea ceva, o mortăcină,- ăsta e nea Ioviţă- zic- şi urc repede dealul şi strig pe Polina şi pe ţaţa Marina şi mai iau şi câţiva vecini şi ne ducem la faţa locului, acolo chiar aşa era cum bănuisem eu, nea Ioviţă, înecat ! Zău, fetiţă, auzisem şi eu de lume înecată, dar pân-acu n-am mai văzut aşa ceva!

-Păi de la Sica nu s-a mai înecat nimeni în satul nostru !-o completă Lisăndriţa, care ieşise cu noapte-n cap să vadă ce s-a întâmplat. Pe la porţi, femeile se închinau şi vorbeau în şoaptă :

-Dumnezeu l-a îndemnat, asta e tot poruncă de la el, pupa-l-aş !

-Da' ce i-o fi venit, fa, săracu ?

-Ei, ţaţă, s-au strâns şi la el necazurile, cu băiatul mort, cu surda aia de Marina, Stanca l-a părăsit, băiatul ăla a plecat în lumea mare şi n-a mai dat pe acasă, Polina plecă la Bucureşti să se facă mare cocoană !

-Taci, fa, din gură, că n-o făcea el de-asta ! Am auzit eu care a fost necazul lui, a trecut aseară comisia pe la el şi s-au pus cu gura pe el să facă cererea, şi Polina în loc să ţie cu el, îi da şi ea cu gura că s-o facă odată… „Fă, Polino, tată, eu o fac, dar îmi fac de petrecanie !"- zisese bietul om !

Un GAZ trecu repede pe şosea împroşcând noroiul pe garduri, opri brusc la câţiva metri de femei şi şoferul întrebă dacă mai e mult până la Sfat. Ele îi făcură semn să meargă înainte, după care se aşternu iar tăcerea.

Goarna lui Păsăroi suna în curtea mortului a tinichea veche: tuuu, tuuu, tuuu! tuuu, tuuuu, tuuuu ! Sunetul ei se răspândea trist peste sat. Un beţiv

care ieşise de la MAT puse mâinile pâlnie la gură şi imită goarna mortului : ,,du-l, du-l, du-l ! Du-l, du-l, du-l !”

-Ce-ai, nea Ştevie, omul mort în casă şi dumitale-ţi arde de glume !- îl apostrofă Leana lui Răţoi, care sta la poartă să dea explicaţii cum îl găsise ea pe mort celor care treceau pe drum.

-Ce-aş da eu să-mi cânte şi mie !- zise Ştevie cu limba încurcată de băutură.

- Cânta-ţi-ar !- îi răspunse femeia, supărată de gestul lui necugetat.

- Lasă-l, fa, tu nu vezi că e beat !- i-o reteză alta de la cealaltă poartă, care ascultase şi ea.

- Polina l-a căutat aseară, continua Leana, a venit pe la mine şi m-a întrebat dacă n-a fost pe-aici, dar eu i-am răspuns că n-a fost , fetiţă ! Ce să caute nea Ioviţă noaptea la mine ! Ea mi-a spus că sta-n coşarul boilor şi se jelea : ,,aoleoo, juncanii mei- cică zicea- vă crescui de mititei şi-acu rămâi fără voi !” şi-i pupa şi sta numai cu capetele lor în braţe ! I-a ţesălat, le-a scos băligile, le-a băgat paie, şi fuma ţigară după ţigară…După care, până să facă ţaţa Marina mămăliga, a dispărut! Cred că s-a dus să la ia apă să dea la vaci şi atunci i-a venit lui ideea asta cu înecatul…

- Săracu!- se descărcă o femeie care până acum ascultase totul cu sufletul la gură.

- De ce sărac, fa, ce, n-avea ce mânca şi ce bea ? Că nu mai avea greutăţi…

În deal la biserică se auzea clopotul : ,,bang, bang, bang !” Arama lui răsuna trist peste sat răscolind sufletele oamenilor. Departe pe drum se vedeau venind popii, păşau delicat, din piatră-n piatră, să nu se murdărească de noroi. Popa Gogu, bătrân şi adus ca o cobiliţă, şi popa Vasile, de la cealaltă biserică, mai tânăr şi mai chipeş, ţinând în mână o geantă soioasă în care-şi băgase odăjdiile să le ferească de ploaie. Mergeau încet, ca într-un ritual, şi discutau aprins ceva, din când în când ridicau capetele să vadă dacă mai e mult până la casa mortului, după care-şi reluau discuţiile.

Când intrară popii, toată lumea se feri în lături şi răspunse la salutul lor, ,,Dumnezeu să-l ierte !” Femeile de pe prispă făcură semnul crucii şi îngenunchiară. Marina, care sta mai mult pe la bucătărie să fiarbă oalele cu pomana, când îi văzu, începu să se jeluiască :

- Aoleooo, Ioviţă, Ioviţă, trăirăm o viaţă amândoi, Ioviţă, şi acum mă părăseşti, Ioviţăăă ! Ce-oi mai face eu fără tine, Ioviţăăă! Că nu mai am niciun copil pe lângă mine ,Ioviţăăă…âââ…âââ…âââ.

Mortul fusese scos afară pe prispă şi sta liniştit şi ţeapăn în hainele lui de aba într-un cosciug vechi în care ţinuseră grâu. Apa îl umflase, chipul i se buhăise, pe faţă-i rămăseseră câteva tăieturi de la bărbierit, se învineţise, şi

ochii i se pierduseră-n adâncul orbitelor. I se mai cunoşteau două lovituri în frunte şi nasul julit, probabil de la căzătura lui din fântână. Polina sta dusă lângă el şi-l mângâia, iar la capul lui, frati-său, Ionel şi cu soru-sa, Catrina, îndureraţi, povesteau despre copilăria lor amărâtă în casa bunicilor. Glasul acela absurd al popilor cu vocile lor armonioase se răspândi în toată curtea care era plină de oameni veniţi din toată comuna, plini de curiozitate, să vadă cum se înecase Ioviţă. Se lăsase o linişte căzută parcă din pustiuri când cineva din drum strigă tare :

-Vine şi Gheorghe de la gară !

-Care , fa, fi-său ?

Era plâns şi sleit de puteri, plecase cu un tren de noapte imediat ce primise telegrama şi nu dormise niciun pic.

Polina, când îl văzu, sări de la locul ei de unde stătea în genunchi şi fugi înaintea lui strigând cât putea :

- Frăţioare, frăţioare, tatăl nostru nu mai este, a murit, frăţioareeee ! Că nu l-am ascultat, frăţioare, că dacă-l ascultam poate nu se întâmpla aşa, frăţioareee !

- Hai, o mângâia el, taci şi tu din gură, nu te mai smiarcăi, se ruga el de ea cu lacrimile-n ochi, taci şi spune-mi cum s-a întâmplat, ce-a păţit el de-a făcut treaba asta ?

Băiatul se abţinu până pe prispă şi-apoi când văzu atâta lume în curte şi casa lui în care crescuse şi pe bătrân întins ţeapăn în tron cu mâinile pe piept, izbucni ca un copil speriat din somn :

-Tăticul meu, drag şi scump, cum de nu mă mai aşteptaşi şi pe mine, tăticuleee, că greu am mai dus-o, tăticuleee, şi rău am făcut că nu te-am ascultat, taticuleee, dar trebuia să plec în lume să-mi câştig şi eu pâinea , taticuleeee !

Căzuse pe el şi-l săruta pe faţă şi pe mâini în neştire până venise maică-sa, Marina, şi-l luase în casă să se odihnească un pic după atâta drum şi oboseală. El semăna cu maică-sa, avea aceleaşi apucături, ţinuse câteva femei şi se despărţise de ele, îi plăcea băutura şi tutunul şi mai ales îi plăcea să hoinărească ca o puşlama prin ţară. Prima dată fusese la Târgovişte salahor la zidărie, apoi învăţase meserie şi se mutase în Bucureşti pe un şantier de construcţii, ăştia îl trimiseseră pe Valea Prahovei să renoveze nişte vile ale partidului care căzuseră în paragină. Aici găsise o femeie cu care a trăit o bună bucată de timp, după care s-a făcut nevăzut, fără ca să spună la nimeni. L-au căutat vreo câteva zile, după care şeful şantierului s-a lipsit de el. El venise la Bucureşti şi se mutase pe alt şantier, stătuse câtva timp la Polina la gazdă, aici îl găsise telegrama cu pricina. La început el a crezut că e vreun truc al celor de acasă să-l facă să mai dea şi el pe la ei, dar

se dusese la autogara Militari, aşteptase maşina cu veşti şi, când auzise că e adevărat, luase un tren de noapte şi plecase acasă…

Pe la orele două după amiază scoaseră mortul în bătătură şi-l aşezară pe nişte butuci în faţa casei. Lumea, curioasă, se înghesui să-i vadă înfăţişarea, şi cei bătrâni, leat cu el, treceau în şir şi-şi luau la revedere de la decedat, pupându-i mâinile şi crucea de pe pieptul lui.

Polina, îmbrăcată într-o rochie neagră, prindea cu acare pe spatele bărbaţilor prosoape albe, refecate de ea la maşină. În prosoape, legaţi la un colţ, bănuţi de 25 de lei, puşi de Marina cu câţiva ani înainte, atârnau pe spatele oamenilor, flencănind în bătaia vântului. Stanca, în altă parte, prindea batiste la femei în piept sau le lega la braţul stâng. Gheorghe se dusese să pună căpestrele la boi şi să aranjeze căruţa pentru a-l transporta pe mort la cimitir. O femeie, rudă cu ei, prindea în coarnele boilor bucăţi mari de pânză neagră în semn de doliu. Printre lacrimi, Gheorghe îşi aduse aminte de o gafă din trecut. Îl trimisese taică-său, Ioviţă, să dea pe rând lui Ion al Badii, după ce pusese rariţa în căruţă să plece acasă, înjugase boii invers, pe cel de cea îl pusese în locul celui de ăis şi pe cel de ăis, în locul celui de cea şi-l aduseseră cu căruţa din şanţ în şanţ. Taică-său îl văzuse de la poartă şi-i srtigase : ,,tu nu vezi,mă,…tu-ţi coliva mă-ti de băiat că i-ai înjugat invers ? mai deştepţi sunt boii ăştia ca tine, tu nu vezi cum trage fiecare la locul lui ? degeba îi baţi tu, boii îşi cunosc locurile !" Atât de încuiat fusese el că nu-şi dăduse seama ce se întâmplă cu boii ăştia de o luau razna ! Acum le ştia locurile şi-i trăgea pe fiecare să-i înjuge. Boii, neînvăţaţi cu noul stăpân, dădeau din capete şi priveau speriaţi la lumea din curte. Acum, când se căznea să-i înjuge, un resteu nu prea intra în jug şi Gheorghe zise în gândul lui: ,,de m-ar vede bietul tata, ce-ar mai râde de mine!" Privi apoi către mort şi-l apucă nişte fiori reci în tot corpul, ,,Doamne- zise- mie parcă tot nu-mi vine să cred, parcă ar fi în vis, şi ce bine ar fi să fie în vis !" « Hai, mă mai repede cu boii-ăia că se grăbesc popii, zice că mai au un mort ! » « Bă, Ionele, glumi Leu cu Ionel al lui Duran care pusese mâna să dea şi el ajutor, noi când bem, mă, zeamă de clopot ? » « Mă, Leule, mai taci mă din gură, că nu ne mai arde de glume ! »- i-o retezase Ionel care se repezi să-l ajute pe Gheorghe să tragă căruţa prin mulţimea aia să urce mortul sus. « Nu este vis, gândi Gheorghe, dacă vine nenica să mă ajute, este realitate ! » « Hai, mă, Gheorghe, că se grăbesc popii ! » « Ia tu, nenică, boii de lanţ, că mie nu-mi vine să-l scot din curte ! »- îl rugă Gheorghe cu lacrimi în ochi pe unchi-său şi rămase în urmă , nemaiştiind ce să facă. " Diii, boală, zise Ionel, dacă ştia el că o să iasă ultima dată pe poartă cu picioarele înainte, dus de voi, nu ştiu ce-ar fi făcut…"- şi începu să plângă şi el ca un copil, gândindu-se că n-are să-şi

mai vadă fratele niciodată. Într-un fel el îi fusese şi tată şi mamă că era mai mare : ,,bă, nică, să fac cutare lucru ? tu ce zici, o fi bine ?”- avea pe cine să întrebe, oricum sângele apă nu se face…

Înmormântarea nu dură prea mult pentru că începuse iar să burniţeze. Ieşi din curte întâi Păsăroi cu praporele, fluturându-l pe sus în bătaia vântului, apoi ţârcovnicul cu sfeşnicul în mână, după care cei doi popi cădelniţând şi cântând pe nas, ,,Dumnezeu să-l ierte!…” Urmă apoi căruţa cu mortul, Marina, Polina, Caterina, nepoată-sa, şi cu soru-sa, Catrina, îl jeleau cât puteau, fiecare în felul ei, Gheorghe, în şusleţ, plângea şi el, suspinând. După căruţă venea alaiul mortului, toată Linia se umpluse de lume care păşa tăcută în urma lui…Şi l-au dus în curtea bisericii…Şi popa Gogu a strigat tare, ca apucatul : « Să nu se bage-n biserică ! Cel ce-şi ia zilele cu mâna lui nu se bucură de darurile bisericii! A murit ca un proscris ! » şi bietul Iov, cuminte, privind cerul, în costumul lui de ducă, stă tăcut şi ascultă la toată această comedie, nu zice nimic. Să se scoale el de acolo şi să se certe cu popa ? Dac-ar putea, prin voinţa lui Dumnezeu, să se ridice el de-acolo, le-ar striga : ,,Ce, părinte, şi ce, lume, unde scrie că n-am voie să intru şi eu în biserică pentru ultima dată ? Ce, n-am plătit şi eu dările ca tot omul ? Cine a umblat să repare acoperişul bisericii ? Cine a cumpărat cuie ? Cine a adus icoanele cele noi ?”

Şi popii în curtea bisericii, ca două curci plouate:

,,Doamneeee, Dumnezeul nostru al tuturor, iartă păcatele acestui om care-a trăit şi te-a iubit… Iartă-i , Doamne, toate greşalele lui…iartă-i iubirea, iartă-i poftirea, iartă-i hulirea…Că acum nu-i decât un sfânt în faţa ta, pământ şi spirit care urcă de-a dreapta ta şi şi te laudă şi te cântă… şi-ţi ridică rugăciuni… Aleluia…aleluia…”

Porniră apoi spre cimitirul care era aproape de biserică, o groapă mare, hâdă, adâncă ca o gură de balaur sta să-l înghită ; la vederea ei, lui Gheorghe i se făcu rău şi se trase mai la o parte. Popii mai făcură o slujbă, aruncară vin pe mort, puseră capacul şi groparii îl bătură în cuie după care îl coborâră în adânc, în jalea întregii mulţimi…

Apoi urmă pomana, convoiul acela de oameni se întorsese în neorânduială acasă la mort şi găsi în curte două şiruri de mese pline cu bucate şi băutură. Citiră popii căpeţelele, blagosloviră bucatele şi lumea se apucă să mănânce şi să bea. Marina scosese din magazie două butoaie cu vin şi unul cu ţuică şi turna la oameni în pahare. Tristeţea se transformase într-o bucurie venită parcă de te miri unde, ,,morţii cu morţii, viii cu viii,-ziceau ei- să ne bucurăm de ziua de azi, că mâine nu se ştie !”…Leu bea şi se scălămbăia la nişte femei, Lisăndriţa îl drăcuia că de la un timp stă numai

beat, flăcăii Tanteloaii povesteau cum o găsise comisia pe maică-sa în sobă şi cum se duseseră şi făcuseră cererea de frică, se răspândi vestea din om în om că umblă noaptea din sat în sat nişte oameni îmbrăcaţi în alb călări pe nişte cai murgi care îndeamnă lumea la răzmeriţă… În ziua cutare, la ora cutare să se ducă toată lumea la sediul ceapeului să-şi ia înapoi caii, boii, căruţele şi ce mai duseseră ei acolo. Înainte de-asta, să taie firele telefonice şi la marginea satului să pună grapele cu cuiele-n sus să nu mai treacă nicio maşină de la raion, să pună mâna pe furci şi pe topoare şi pe coase să-i ia la pisat pe ăia din comisie… Vorbele treceau din gură-n gură, şoptite, să nu care cumva să le audă alde Ion al Oaţii sau Carol sau Stăncilă, sau Sandu lui Petre sau dracu mai ştie cine dintre ai lor…

După pomană, Gheorghe o luă prin grădină singur ca rătăcitul, privea gardul făcut de el din nuielele aduse din pădure de Ioviţă ; în mijlocul grădinii, lângă doi cireşi, îşi desfăcea crăcile către cer un nuc mare pus tot de Ioviţă pe când era flăcău. Crăcile desfrunzite legănau în bătaia vântului un cârd de ciori, aşezate ciopor pe ele, dând ocol bălegarului din apropiere cărat cu coşul din grajdul animalelor. Privi spre lunca Bucovului care la acea oră era pustie, se vedeau doar acoperişurile castelului care sta parcă şi el părăsit în mijlocul pădurii. Aici copilărise el, aici îşi petrecuse cei mai frumoşi ani, aici se îndrăgostise el prima dată de Ioana şi se iubise cu ea o vară, aici avusese prima ceartă cu taică-său, la capul grădinii unde se termina gardul de nuiele şi începea cel de sârmă ghimpată. « Bă, Gheorghe, îţi dau în cap cu parul-ăsta !- şi se repezise să scoată parul din pământ, se roşise tot şi nu mai termina cu înjurăturile-,, molifta mă-ti, tu nu eşti copil, eşti drac!" N-ai ascultat de mine niciun pic, mai bine te oua mă-ta mort…Auzi, domnule, s-o ia el pe cea mai amărâtă femeie din Râca, pe Ioana, golanca aia care n-are un petec de pământ ! » « Tu cum ai luat-o, mă, pe mamica ? »- îl înfruntase băiatul şi atunci îl muiase, a tăcut, a arunca furca jos şi a luat-o spre casă tremurând de ciudă. Se întoarse cu faţa spre ogradă. Cunoştea tot, parcă totul rămăsese neschimbat de pe timpul când plecase el. La spatele grajdului, sus la polată, stăteau neumblate nişte băligi, făcute şomoioage cu paie de Marina pentru a le pune pe foc. Tot acolo erau agăţate nişte fierăstraie, o secure cu coada ruptă, biciul boilor, nişte hamuri rupte de pe timpul când aveau cai, o vadră dogită şi câteva cercuri ruginite de putini. Grajdul vechi se lăsase într-o parte şi pereţii căzuseră lângă şira cu paie, lângă care se ridicau trei glugi de coceni ţuguiate în vârful cărora Ioviţă le pusese câte un par înfipt bine să nu le ia vântul. Din bălegar ieşau aburi calzi şi proaspeţi. Gheorghe vru să se întoarcă s-o ia înapoi, dar deodată sări speriat de ciorile, care la rândul lor, luate prin surprindere, zburară spre pădurea Piscului, lăsând în inima lui spaima câtorva

clipe…„Poate că am băut prea mult la pomană“- se gândi el, rupând o surcică din gard şi luând-o încet pe vale spre cimitir. Ploaia stătuse, norii dezveliseră o buză de cer la orizont şi soarele pacă vărase tot sângele din el pe linia dealului. În sat se-auzeau câinii lătrând şi câte-o femeie mai leneşă care-şi striga orătăniile să le dea să mănânce. « Cine mă vede pe aici zice că sunt dililiu la cap ! »- se gândi el, îndeşind paşii spre uliţa bisericii ; ocoli gardul cimitirului, uitându-se într-o parte şi alta a drumului să nu fie văzut de nimeni, se opri brusc în uşa cimitirului în umbra stâlpului din poartă, aprinse o ţigară cu sufletul la gură. O luă tip-til printre cruci şi privi spre mormântul lui taică-său. Pe mormânt se zărea o mogâldeaţă, poate că uitaseră groparii vreo haină, ceva, îşi zise el, făcându-şi curaj. Mogâldeaţa însă la venirea lui începu să mişte, se ridică în patru picioare şi o luă spre el. Când o văzu vru s-o ia la fugă, dar deodată recunoscu că este câinele lor care venea la el schelălăind. « Ce e,mă ,Lupane, nici ţie nu-ţi vine să te desparţi de taticu ? » Câinele începu să dea din coadă şi să se gudure pe lângă el, se ducea pe mormânt şi scormonea cu picioarele dinainte pământul reavăn, iar la intervale scurte urla spre el cum fac câinii turbaţi. Luă câinele în braţe şi începu să plângă : « Taticule, am venit să vorbesc cu tine să-ţi cer iertare pentru ce ţi-am făcut ! De cinci ani nu vorbeşti cu mine, de ce, tatăăă ? » « Tu nu mai eşti, mă, copilul meu ! » « De ce tată nu mai sunt copilul tău ? » « În loc să stai acasă să-ţi vezi de munca ta, ai plecat tandă prin ţară ! Şi fata aia care m-a pus să mă înscriu la colectiv… Al cui pământ îl băgaţi, mă, voi acolo ? » « Iartă-ne, taticule, dă-ne iertarea ta acum în faţa lui Dumnezeu! » Ieşise luna şi cerul se-aprinsese de stele, norii dispăruseră spre răsărit, pe Linie se-auzea lătrat de câini, se-aprinseseră lămpile pe la ferestrele caselor, lui Gheorghe i se făcu urât, chemă câinele să plece spre casă cu el dar câinele îl refuză, se întoarse şi se culcă pe mormânt. Gheorghe plecă plângând cu gândul că n-are să-l mai vadă niciodată în viaţa lui pe taică-său…

47

În celula în care îl băgaseră proaspăt, Ilie Georgescu avu un vis groaznic prima noapte. Se visă copil, era pe luncă vara în timpul secerii, trecea pe acolo şi mergea la lotul lui Şoarice cu maică-sa la secere ; femeia mergea înaintea lui cu o legăturică cu mâncare în cap şi cu două seceri la umăr iar el, în urma ei, avea un ulcior cu apă în mână. Apele Bucovului se învolburaseră, ieşiseră din matca lor şi inundaseră jumătate din luncă, pădurea înverzită stătea încremenită sub dogoarea sorelui de vară, nici ţipenie de om nu se mai vedea, doar ei doi peste toată întinderea aia. Deodată maică-sa se întoarse la el şi-i şopti : « Lie, tu eşti mic, n-ar fi mai bine să te omor eu acum ? Te-aş scăpa de viaţa asta grea şi aş putea şi eu să mă mărit ca lumea, nu mai mi-ar băga ăştia vină că nu mă ia din cauza ta ! C-aşa mi-a zis al lui Costea din Betegi, ,,fă-i şi tu de petrecanie-zice- că mai facem noi copii !" Nu e aşa, Lie, c-ar fi mai bine ? » « Ar fi, mamă, pentru tine, dar, vezi, că eu am învăţat din scriptură că Dumnezeu i-a dat dreptul fiecărei fiinţe de pe pământ să se bucure de viaţă ! » « Eşti înţelept ,Lie, ai vorbit ca un profet ! »- zice ea şi se întoarce să-şi continuie drumul pe o potecuţă care urca un deal molcom către pădure. Între timp el îşi aduse aminte de Milică al lui Costea, de altfel mai târziu îl cunoscuse tot judeţul când i se afişase chipul pe toate gardurile ca deputat în Marea Adunare Naţională, după primele alegeri. Când se lăsa seara şi maică-sa aprindea lampa, el se culca devreme şi-o lăsa pe ea la fereastră croşetând la flanele pe la femeile din sat şi aşteptându-l pe nesuferitul ăla să vină pe la ea. Şi apărea în lătrăturile câinelui până-n uşa casei ; acolo îl întâmpina maică-sa pe care o strângea de mijloc şi o săruta. Femeia striga de fiecare dată : « Stai, Milică, tu nu vezi că ne-aude copilul ăla ? »

Într-una din seri, de lăsata secului, ei au stat mai mult în casă şi au tot discutat până târziu, peste miezul nopţii. « Tu crezi că vii la mine ca la o proastă ?- îl întreba ea- trebuie să facem la un fel ! » « Am face la un fel dar ne încurcă copilul-ăsta al tău ! » « Ce să-i fac ?- îl întreba maică-sa cu lacrimile în ochi- ce-aş putea să-i fac eu ca să scap de el ?" « Dă-l şi tu de suflet cuiva! Sau fă-i de petrecanie ! » Ajunşi la poalele pădurii, maică-sa îmbătrâni deodată ca o babă cotoroanţă rea, se întoarse la el cu secera în mână şi se repezi la gâtul lui. « Nu, mamă,-zise copilul- nu mă omorî, ştiu că vreai să scapi de mine dar nu mă omorî, lasă-mă cu viaţă şi eu voi pleca singur în lume să-mi caut norocul, ca în poveste ! » « Du-te să nu te mai văd că tu mi-ai mâncat sufletul şi zilele ! »- şi iar întinereşte şi se face femeie frumoasă şi-l ia pe mustăciosul lui Costea şi copilul pleacă în lume.

În Valea Piscului îl prinsese noaptea şi i se făcuse urât, îşi aşternu un strat de frunze sub el şi se culcă, dar nu adormi, se întoarse cu faţa în jos şi începu să se gândească la viaţa lui viitoare. În timp ce sta aşa, auzi foşnet de frunze, privi spre Poiana Piscului şi văzu câteva fetişcane goale care întinseseră o horă în acel luminiş. « Ielele- zise el- nu trebuie să mă uit la ele că rămân beteag ! » Printre acele fetişcane parcă o zărise şi pe Adina. « Ce-ar căuta Adina printre ele ? » Dar o strigă : « Adinooo ! Ce faci tu acolo ? » Adina, când îi aude glasul, fuge ca nebuna în pădure ; el se ia după ea strigând : « Adinooo, sunt eu, Ilie al tău ! Nu mă mai recunoşti ? » Şi fuge zadarnic după o umbră care la un moment dat dispare. El se opreşte şi cade obosit cu picioarele însângerate din cauza unor răsuri. Luna răsărise şi se legăna în vârful copacilor, o lună mare, cât roata unei căruţe, şi lumina păienjenişul pădurii şi poiana pustie unde jucaseră ielele, apa Bucovului îi prindea chipul şi-o purta ca pe-o corabie pe luciul ei când alb-gălbui, când albastru, înecând-o în adâncuri şi scoţând-o la suprafaţă, după voia valurilor. Stelele cu cerul erau parcă un altar de biserică incendiat, luminau şi sclipeau pe albastrul acela, roind pe lângă Sfânta Fecioară. Din seninul acela coboară o fată spre el, era o copilă brunetă cu nişte ochi negri, migdalaţi, şi cu un corp ca o vioară, înfăşurat într-o maramă albă, ţesută din fire de borangic. « Ce ai cu Adina, omule ? N-o mai striga că Adina nu mai e ! » « Unde e, unde s-a dus ?- întreba el, aproape plângând- de ce nu mai vine ? » Fata se aşezase la picioarele lui şi rupea şuviţe-şuviţe din maramă şi-i ştergea rănile de la picioare cu ele, mâna fetei era aşa de moale şi de fină încât fiecare atingere era o curată senzaţie de fericire. « Această fată e un înger, cred că a venit să mă salveze… » « Şi de ce eşti supărat ? » “C-am rămas singur pe pământ!” « Toţi suntem singuri pe pământ, numai că unii simţim această singurătate mai puţin, alţii mai mult!” “Doamne, tu mi-ai trimis îngerul acesta, eu sunt jucăria ta, joacă-te cu mine cum vreai tu, dar lasă-mi viaţa să mă bucur şi eu de ea ca toată lumea!” Îngerul a dispărut, sburând spre cer, printre stele, urca pe scări de mătase aureolat de o lumină strălucitoare, ducând mesajul lui Tatălui ceresc. În locul fetei, sau al îngerului, apăru din senin Milică al lui Costea şi lângă el Ion al Oaţii, stăteau tăcuţi şi priveau la el, Milică al lui Costea avea aceeaşi mustaţă şi era îmbrăcat cu acelaşi costum de haine din fotografia după care i se făcuse chipul pe care Sandu lui Petre şi Marin al lui Dinică, după ce scriseseră pe garduri « Votaţi soarele ! », îl lipiseră peste tot… « Ce căutaţi, nemernicilor, voi aici să-mi perturbaţi liniştea ? »- îi întreabă Ilie, supărat. « Pe tine te căutăm, mă, pui de năpârcă ! »- i-o reteză Milică al lui Costea « Şi, mă rog, ce-ai cu mine ? Ştiu că ţi-am stat o viaţă întreagă în gât…şi mai ştiu că ţi-ai bătut joc de mama şi, atunci când te-a pus partidul mare şi tare, ai lăsat-o ca pe-o proastă şi-ai plecat cu aia la

Roşiori! Aşa ţi-ai bătut joc şi de Stanca lui Ioviţă, lăsând-o cu burta la gură ! Nu ţi-e ruşine, mă, bestie ? » « Pe cine faci tu bestie, Ilie, sare Ion al Oaţii, tu nu ştii că dumnealui e deputat în Marea Adunare Naţională ? » Şi Ilie nu mai rabdă, ia secera în mână şi harşti ! la gâtul lui, i-o înfige drept în beregăţi, capul lui Ion al Oaţii căzu, rostogolindu-se în apă, toată valea Bucovului se roşi de sânge, apa toată se făcuse sânge, un râu de sânge, care curgea învolburat la vale. Milică al lui Costea o luase la fugă şi Ilie după el strigând ca un nebun : « Auzi, să ştii că mama mea n-a fost niciodată curvă, tu ţi-ai bătut joc de tinereţea ei şi de dragostea ei şi de chipul ei şi află că acum nu-mi mai scapi ! » Milică al lui Costea o luase spre râu şi se împotmolise în noroi, fugea ca un nebun scăpat din balamuc de frică. Ilie îl prinde şi se agaţă de gâtul lui ca de un pom, trăgea de el să-l înece, să-i bage capul la fundul apei, apa nu mai era apă, era un râu de sânge care curgea năvalnic la vale, gura lui Milică gâlgâia plină de nămol şi apă, ,,gata !- l-am înecat !"- a zis el văzând că nu mai dă niciun semn de viaţă şi i-a dat drumul, privea de pe mal cum plutea pe apă chipul lui desfigurat… « Fir-aţi ai dracului de nenorociţi, ce credeaţi că nu vă vin eu de hac ? »

Aşa se încheiase visul lui, când se trezi văzu două raze de soare care băteau pe ferestruica lui mică, juca în lumina lor un praf fin, ridicat până-n tavan, coborî din patul lui rabatabil, se închină, îşi scutură hainele şi aşteptă să vadă cum se desfăşoară prima lui zi de puşcărie. Ascultă peste tot să vadă dacă aude ceva, era parcă băgat într-o groapă imensă în fundul pământului…

48

Ionel al lui Duran era supărat nu că s-ar fi înscris în Gospodăria Agricolă Colectivă, acum toată lumea se înscrisese, tuna şi fulgera că nu putuse să vândă boii ăia la târg la Miroşi să-i mai rămână şi lui ceva parale, avea să-şi repare casa şi fânarul. Chiar vorbise cu preşedintele cooperativei, cu Nae Sârbu, să-i aducă nişte fier galvanizat care se dădea numai pe sub mână, să înlocuiască ţigla şi şiţa de pe casă. La târg se oprise vânzarea de boi şi de cai, umblau miliţienii de colo până colo şi pe cine găsea cu vitele-n târg, le da amendă şi-i trimitea cu ele acasă. Nici nu mai apucase să intre cu ei în târg că-i ieşiseră unii înainte şi-i spuseseră : « Nea Ionele, întoarce-te cu boii înapoi că s-a oprit vânzarea de vite, e târgul plin de miliţieni, îţi dă amendă şi te trimite cu ei acasă să-i duci la CAP. ! »

Ionel al lui Duran venise acasă tunând şi fulgerând că nu i-a dat Dumnezeu mintea mai înainte să le facă de petrecanie, îi ducea la abator la Piteşti şi tot lua ceva pe ei. El cu mâna lui tot nu-i va duce acolo. Se vorbi cu nevastă-sa şi-o trimise la Ţântoi să vină până la ei acasă că are să-i spună o vorbă. « Băi, nea Ţântoi, cum să fac eu să scap cu boii ăştia nedaţi la CAP ? » « Ionele, nică, e greu acum, de ce nu te-ai gândit şi tu mai demult, tu nu ştiai c-or să vină timpurile astea ? » « De prost, de-aia nu m-am gândit ! » « Păi vezi ? Ce să-ţi fac eu acum ? » Stătu Ţntoi şi se gândi, se socoti şi zise : « Ar mai fi o cale, dar să nu te afle nimeni că dăm amândoi de dracu ! » « Cum să mă afle ? Cine să vină la mine-n curte ? » « Bă, tu ai băiatul ăla care-a venit proaspăt din armată şi care s-a amestecat cu ei p-acolo ! » Întradevăr, băiatul lui, Neluţ, se eliberase proaspăt din armată şi intrase director de cămin cultural, ăia acolo în organizaţia de partid îl aleseseră şi secretarul organizaţiei, era amestecat până-n gât cu ei. Ba mai mult, fata lui, Cătuţa, care era învăţătoare la Căldăraru vorbea cu un tehnician agronom, funţionar la Sfat cu registrul agricol. Dacă află ăştia şi-l pârăsc la Sfat, puşcăria îl mănâncă !

« Bă, Ionele, zise Ţântoi, uitându-se în toate părţile să nu-l audă cineva, eu te învăţ ce să faci, dar treaba ta ! Amândoi boii nu se poate că dă de bănuit, să încercăm cu unul…A înghiţit un cui !- asta este !- şi mă chemi repede pe mine şi-i punem cuţitul la gât ! » Aşa făcură şi merse treaba, Ionel al lui Duram duse boul la abator, luă ceva parale pe el şi veni acasă. Se duse imediat la Nae Sârbu şi luă fier galvanizat să învelească casa. Când venise Carol să-i pună în vedere să cumpere alt bou în locul celui tăiat ca să aibă ce

duce la colectiv, Ionel îi spuse că banii se duseseră dracului, pe ce să mai ia el alt bou? Luase celălalt bou din grajd şi-l dusese la colectiv cu mâna lui, mulţumit că scăpase doar cu atât. Dar acum lucrurile se complicaseră, auzise şi el de răzmeriţa de la Mozăceni şi se gândea cum să facă să-şi recupereze boul înapoi. De fapt ce se întâmplase ? Un funcţionar de la Sfat, pe nume Puiu lui Ducu cu Ion al Oaţii fuseseră invitaţi la Mozăceni la inaugurarea colectivului din sat. Plecaseră cu maşina cu secretarul doi al raionului care dăduse prin comună să-i ia . Ajunseseră acolo pe la ora nouă şi intraseră în sala căminului cultural unde erau invitaţi din tot raionul. Aşteptau pe secretarul prim al regiunii care trebuia să deschidă festivităţile adunării. Sătenii, organizaţi în secret, blocaseră uşile căminului cultural cu nişte reteveie de lemne, se înarmaseră cu furci, topoare, coase şi măciuci şi plecaseră spre sediul CAP-eului să-şi recupereze boii , caii, căruţele şi ce mai duseseră ei acolo. După aceea trebuia să vină la Sfatul Popular să ceară cererile înapoi că le fuseseră smulse cu forţa. Între timp scoseseră la marginea satului grapele şi le puseseră cu cuiele-n sus blocând toate intrările în comună şi tăiaseră liniile telefonice. Tot satul era în fierbere şi cei din cămin habar n-aveau ce se întâmplă. După ce şi-au dus animalele acasă, s-a strâns toată marea aia de oameni la Sfat şi a început să strige să le dea cererile. Cei din cămin, când au văzut ce se întâmplă, au sărit pe geamuri şi au luat-o care încotro au văzut cu ochii. Sătenii au început mai întâi să dea cu pietre, au spart geamurile căminului şi ale Sfatului şi s-au luat după autorităţi să le ia la bătaie. Unii dintre ei au dat foc la dulapurile cu hârţoage, flăcările au început să mistuie toată clădirea Sfatului, unul din activiştii de partid a fost înjunghiat şi a căzut jos în şosea, oamenii au jucat cu picioarele pe el şi l-au scuipat şi l-au batjocorit cum au vrut ei. Între timp a sosit secretarul prim al regiunii care spărsese breşa de grape şi pătrunsese-n sat cu maşina. Unul din săteni i-a sărit în spinare şi i-a înfipt cuţitul în ceafă, secretarul a căzut jos, aproape mort.

Peste câteva ore au sosit patru tancuri de la o unitate militară din Piteşti cu un pluton de soldaţi şi au început arestările în masă.

Toate acestea le trăise funcţionarul Sfatului ,Puiu, pe pielea lui. El scăpase cu fuga, o luase pe la marginea satului spre Izvoru şi mersese pe jos vreo doisprezece chilometri până ajunsese acasă. Lui Ion al Oaţii, intrat în panică, i-a fost frică să mai vină acasă, a luat-o spre Piteşti. Cât priveşte pe secretarul doi al raionului, Florea, l-a căutat pe seară de tot pe Licaciu, şoferul lui, care fugise cu maşina la marginea satului să plece spre Piteşti şi, după ce l-a găsit, a început să-i spună o poveste aiurea despre viaţa lui sentimentală, habar n-avea de ce se întâmplase la Mozăceni :

« Măi, fraţilor, măi Licaciule, astăzi mi s-a întâmplat un lucru incredibil, parcă ar fi un vis, se făcea că eram tot secretar doi de raion şi mă trimisese partidul în munca de colectivizare într-o comună din Argeş, tot comuna Râca, unde sunt repartizat acum, era pe la sfârşitul lui februarie, plecasem cu maşina aşa cum venirăm noi astăzi, la inaugurarea unei colective din Mozăceni, aici am intrat, aşa cum ai văzut, în căminul cultural şi aşteptam pe secretarul prim al regiunii să vină să deschidă festivităţile. Unul din sală intră şi strigă tare :,,răzmeriţă, tovarăşi !"-ţăranii puşi la cale de reacţionari au făcut răzmeriţă! Pe noi ne-au blocat în cămin. În fine, toate chestiile astea le ştii şi tu ! În acea panică am spart geamurile şi am luat-o fiecare încotro am văzut cu ochii. Eu am luat-o prin nişte grădini şi-am fugit în neştire până pe sub coama unui deal, mă murdărisem pe mâini şi pe faţă şi mi se rupseseră hainele, câinii îmi spintecaseră un crac de la pantaloni, dintr-un braţ îmi curgea sânge, un cui dintr-un gard îmi intrase aproape jumătate în antebraţul drept. Aşa m-a găsit o femeie bătrână, căzusem lângă o şiră cu paie. Femeia m-a luat de mână şi m-a băgat în casă: ,,stai, maică, să te speli şi să-ţi oblojesc rana aia de la mână !"- zice ea şi o strigă pe fie-sa, ,,Mario !,-zice, adu, tu, un lighean cu apă caldă că avem un musafir scăpat din răzmeriţa asta !…" Că sunt turbaţi, maică, ce-au făcut acolo, măcel, nu alta, cică l-au tăiat pe ăla de la regiune, a venit şi armata şi i-a arestat…

Când femeia a strigat-o pe Maria, eu am tresărit odată şi m-am dus cu gândul la anii tinereţii mele…Iubisem în tinereţea mea o fată pe care o chema Maria. Era prin '45, mai sau iunie, după ce defilasem pe sub Arcul de triumf, ne răspândisem prin mulţimea capitalei care ne asaltase cu flori, eu o căutam din ochi pe Maria, mă ridicam în vârful cizmelor şi priveam peste capetele fetelor care ne aruncau flori, doar o fi şi ea pe undeva… Apoi ni s-a ordonat adunarea: ,,locotenent Florea!- zice maiorul Dinu Iulian şi se uită la mine- te las la vatră!" Eu am rămas trăznit, ce fel de vatră îmi mai trebuia mie când nu mai aveam pe nimeni ! Casa nostră de la Bellu dispăruse rasă de o bombă şi cu ea muriseră şi părinţii mei…Speranţa mea rămăsese Maria, mă duc acasă la ea şi mă însor ! ,,Pentru merite deosebite pe câmpul de luptă, Statul Român te decorează cu Virtutea Militară, clasa a treia !"- continuă maiorul Dinu Iulian…

Prima zi de pace mi s-a părut absurdă, cum să fie pace ?-mă întrebam eu, îmi intrase atât de mult războiul în sânge încât nu puteam să mă obişnuiesc cu ideea că de azi încolo voi arunca hainele militare şi nu voi mai auzi răpăit de mitralieră sau zăngănit de puşcă. Pe stradă lumea forfotea veselă, ieşită la lumină după o lungă ciumă, şi-şi întorcea privirile spre mine, întrebându-se parcă : ,,Ce dracu, domnule, ăsta n-a auzit de pace, de ce nu-şi dă jos de pe el hainele alea militare ?" Adevărul e că mi se urâse şi

mie cu ele, dar n-aveam altele ! Acest adevăr îl ştiam numai eu şi era crud. Mergeam pe stradă şi-mi curgeau lacrimile gândindu-mă cum ceilalţi camarazi merg acasă şi-i întâmpină părinţii cu dragoste, cum se agaţă mamele lor de gât, sau iubitele, sau nevestele şi-i sărută şi le scot hainele civile păstrate cu grijă acolo în ladă şi-i pune la masă şi se cinstesc şi se omenesc. Pe mine cine să mă primească ?

Părăsii marele bulevard şi o luai spre Bellu, doream să mai stau de vorbă cu vecinii, tramvaiul mă legăna uşor şi la un moment dat am aţipit, nu dormisem de trei zile, sau mai bine zis dormisem iepureşte pe o valiză de lemn a ordonanţei mele şi acea valiză parcă-mi intrase în oase, acum căldura şi leagănul vagonului mă îmbiau la somn, un somn dulce ca după un narcotic tare în care clipele mi se dilatau, se făceau ani… Şi e uimitor cât de mult poate visa omul în câteva clipe ! Bunăoară plecam de la o realitate, o întâlnire cu Maria, era ea în carne şi oase, o vedeam, îi simţeam mâna în mâna mea, o sărutam, îi auzeam glasul, vocea ei suavă, mă striga, mă mângâia, era o realitate şi dintrodată, aşa din senin, săream pe front, în mijlocul soldaţilor, despuiat, ca un fachir indian cu un şarpe-n mână- eu, care niciodată nu pusesem mâna pe aşa ceva- acum îl luam pe după gât, mi se încolăcea uşor, îi simţeam pielea rece de reptilă cum alunecă pe gâtul meu şi cum îşi cască gura, şuierând cu limbile lui enorme ca nişte sfârcuri de bice pe lângă urechile mele, apoi săream toţi în tranşee, ,,foooc !”- striga un gradat şi toţi soldaţii întindeau puştile şi trăgeau, auzeam bufniturile înfundate, mi se agăţau de creier şi mi se amplificau acolo ca nişte ecouri într-o vale adâncă, pierzându-se uşor, stingându-se… Priveam înainte să văd dacă a căzut cineva şi culmea !- o vedeam pe Maria, parcă filmată cu încetinitorul, fugind desculţă prin nămeţii de iarbă, îmbrăcată într-o rochie albă, fugea ca o nebună spre linia orizontului cu mâinile întinse spre înainte, implora ceva, sau urma un ritual că nu voia să asculte de nimeni, ,,Mariaaaa !- o chemam eu, te implor, stai că nu mai tragem !- opriţi, oameni buni, tragerea !- strigam eu înnebunit de groază- opriţi că e Maria !”- apoi îmi apărea în faţă figura idioată a unui ţigan care în toiul luptelor se scula şi bătea darabanaua lui şi cânta cât îl ţinea gura : *hai, ţiganii la războel/ trageţi toţi din rivolver/că s-a dat jos din Cremlin/ Frumosul, tata Stalin !/ şi ne-a scos din Caucaz/ şi ne-a scăpat de necaz !*- şi sărea într-un picior şi chiuia şi nu l-a atins nici-o schijă, a trăit, a venit acasă cu noi şi s-a dus la Bolintin ; îmi apărea în faţă figura lui idioată şi-mi striga : ,,tov.’lent, să fiu al dracului dacă vă mint, femeia e curvă, Maria aia e curvă, s-a avut bine cu tot plutonul, să n-am parte de ce văd înaintea ochilor dacă vă mint !”- am vrut să scot pistolul şi să-l împuşc, chiar m-am pipăit la cartuşieră sau am avut impresia că mă pipăi, că m-am trezit buimac… Am privit într-o parte şi în

alta, urcam cu tramvaiul pe la Filaret, vedeam case dărâmate sau traverse şi linii de tramvai întoarse spre cer într-o geometrie haotică, cerând iertare, rugându-se parcă acelui Dumnezeu din acea primăvară care se îndurase să oprească măcelul…Şi toate astea în câteva clipe, aproape se întâmplau lucruri simultan, ciripit de păsări cu fluierul unei locomotive, tril de ciocârlie în parcul de vizavi cu o verdeaţă neagră ca păcura, ieşită dintr-o geologie grasă, poate pământ stropit proaspăt cu sânge sau îngrăşat cu ciolane de om zburătăcite aiurea de suflul bombelor, se căscau gropi imense, aveai impresia că te înghit cu gurile lor largi, gropi rotunde ca nişte cratere de vulcan ca într-o ploaie de meteoriţi, căzuţi cine ştie din ce galaxie sau gropi lunguieţe, făcute parcă de un bolid care scăpase cu un imens rât pe orizontală…

Şi cu toate astea lumea era veselă, râdea, povestea, se distra, tinerii se iubiau, se sărutau prin parc, tramvaiele circulau, rulau şi câteva filme, undeva o fabrică scoase un fluierat prelung care semăna cu acele alarme aeriene care deveniseră adevărate coşmaruri. Strada noastră era pustie, din casa noastră rămăsese zidul dinspre miază-zi, era un spectacol grotesc pe care n-am mai vrut să-l mai privesc şi am luat-o spre casa Mariei, aveam emoţii, n-o mai văzusem de câţiva ani, ultima oară mă condusese la tren şi am stat aproape o noapte cu ea în Gara de Nord ca doi copii stânşi unul în braţele altuia, aş fi dorit ca acea noapte să nu se mai termine, să dureze toată viaţa. Dar n-a fost aşa, spre dimineaţă a venit trenul de Braşov şi a trebuit să plec. Maria, dezamăgită mi-a zis: ,,Florică, dacă vei pleca în război, să ştii că te voi aştepta!" Mi-a repetat asta de zeci de ori, am să te aştept toată viaţa, prea te iubesc mult ! Ultima imagine a ei o am de pe fereastra trenului, flutura mâna şi uniforma ei de elevă făcea ape-ape peste picioarele ei zvelte, abia împlinite, căuta să-mi zâmbească, dar eu am văzut că juca teatru, o podidise un plâns dureros…

Priveam pe strada pustie şi mă aşteptam să iasă Maria la pompa de apă, aşa cum făcea altădată, să-şi facă drum cu găleata goală. Dar poarta ei rămânea închisă; m-am apropiat şi am strigat-o, dar nu mi-a răspuns nimeni. De undeva de la un balcon o femeie cu o voce joasă mi-a strigat sarcastic : ,,Nu mai bătea-n poartă degeaba, bre, că au plecat la ţară în toamnă !"- ,,Unde la ţară ?"- întreb eu dezamăgit- femeia nu mai mi-a răspuns, a intrat în cameră şi eu am rămas ca o stană de piatră. Aşadar o pierdusem pe Maria…

Când femeia aceea bătrână a strigat-o pe Maria şi ea i-a răspuns, eu am rămas încremenit, era glasul Mariei. ,,Daaa, mamăăă, vin imediat!"- zisese ea- şi intrase pe uşă cu ligheanul cu apă să mă spăl. Când m-a văzut, a dat drumul la lighean şi a rămas fără glas cu ochii holbaţi la mine. ,,Doamneee!-

tu eşti Florine ? Sau visez eu…”- se închină femeia, uimită, neştiind ce să mai facă. ,,Eu sunt ,Mario, destinul iată ce face ! Te-am căutat ca un nebun peste tot şi nu te-am mai găsit, ne întâlnim în aceste împrejurări dramatice, nu vezi în ce hal sunt ?” Am privit-o fix în ochi şi ea şi-a lăsat privirile în jos. Din şcolăriţa de atunci răsărise o femeie frumoasă cu un corp împlinit, cu mersul ei graţios…După câteva clipe de tăceri, timp în care, luă ligheanul şi preşurile ude, îmi şopti stins, dureros: ,,Să nu mă condamni, Florine, te-am aşteptat destul!”

Până aici visul meu se confunda cu realitatea, filmul acestor scene petrecute aievea revenea mereu în mintea mea şi-mi făcea plăcere să mi-l reamintesc. De aici visul o luase razna, am stat să închid ochii un pic, ştii că nu dormisem toată noaptea şi-am visat-o pe Maria călugăriţă, Maria devenise călugăriţă şi eu am găsit-o într-o mânăstise de prin Oltenia. Eu fugisem din război să mă adăpostesc la acea mânăstire şi acolo dădusem de ea. Poate că aşa îmi plăcea mie s-o găsesc ; mai bine călugăriţă decât măritată. Mi s-a părut că acele cuvinte ale ei însemnau aşa : ,,te-am aşteptat destul, Florine, trebuia să mă călugăresc ?!” şi m-a luat de mână şi m-a introdus într-un paradis ceresc unde nişte îngeri ne cântau frumoase versuri din *Cântarea cântărilor*, un cor de fecioare îmbrăcate în alb cântau pe o colină la umbra cedrilor un cântec : *iubiţi-vă, dragii mei, aici în grădina lui Dumnezeu unde pământul nu e spurcat, unde lacrima e curată şi sufletele pure, dezbrăcate de haina făţărniciei, unde nu cunoaşteţi umilinţa…*

Până aici era visul, realitatea fusese alta ; după acele cuvinte, Maria a tăcut şi şi-a văzut de ale casei, mi-a adus iar apă să mă spăl, am mâncat şi am încercat să mă odihnesc un pic. Maria venise la capul meu, pusese mâna pe fruntea mea şi mă mângâia, implorându-mă: ,,Trebuie să pleci, Florine, trebuie să pleci, eu sunt măritată de câţiva ani, poate vine soţul cu autobuzul de şase şi el nu trebuie să ştie nimic de fostele noastre relaţii!” ,, Eşti nebună !- am sărit eu- te caut de-o viaţă şi acum să plec ?” ,,Nu se poate, Florine, nu se poate !”- mă implora ea. ,,Mario !- am tras-o eu spre mine şi m-am uitat în ochii ei- avea ochii ca iezerele de munte cu apă albastră şi tăcută şi limpede şi adâncă- şi ea s-a lăsat moale în braţele mele şi-am sărutat-o sălbatic pe buze, pe ochi, pe gât, pe pieptul ei gol de culoarea fildeşului- Mariooo! Eu nu mai pot trăi fără tine- i-am spus- nu mai pot…” ,,Doamneee!- sare Maria din braţele mele- ce-am făcut eu, Doamneee, iartă-mă, Doamnneee !”- şi fuge afară pe uşă, închinându-se şi plângând.

Mama ei vine cu o pereche de pantaloni de-ai lui bărbatu-său şi mă roagă să mă îmbrac şi să plec. Aşa am făcut, pe seară te- am căutat pe tine , Licaciule,cu maşina şi uite acum am plecat, nici la revedere nu mi-am luat de la ea! Nici nu mai ştiu ce să cred, e vis sau realitate ? Parcă văd că din

această întâmplare mi se va trage fericirea şi nefericirea mea şi-mi va pecetlui viitorul pentru toată viaţa…" « Tovarăşe secretar, zise Licaciu, trăgând de volan, ce spuneţi dumneavoastră e un roman întreg ! De-aia nu v-aţi căsătorit până acum…Aţi iubit-o mult de tot… » Drumul spre Piteşti era plin de hârtoape şi maşina îi arunca până-n plafon, se înserase, nu se vedeau decât luminile lămpilor pe la ferestre şi câte-o potaie de câine ieşită în farurile maşinii…

Puiu, funcţionarul Sfatului, deşi primise ordin de la judeţ să nu spună nimănui ce se întâmplase la Mozăceni, chemase câteva persoane printre care era şi Neluţu lui Ionel al lui Duran şi le povestea cu lux de amănunte tot ce păţiseră ei acolo. Băiatul venise şi el acasă şi le povestise părinţilor, încet -încet vorba se dusese din om în om şi aflase aproape întregul sat.

Dacă ar fi trăit frati-său, Ioviţă, Ionel al lui Duran s-ar fi dus la gard la el şi l-ar fi strigat : « Băi, nică, hai, să-ţi spui şi ţie tărăşenia, tu eşti mai mare, ai trecut prin mai multe, uite ce se întâmplă la Mozăceni, noi ce să facem, s-o luăm şi noi pe urma lor ? » Dar n-avea cui să-i mai spună, Marina asurzise rău şi nu mai puteai să te înţelegi cu ea, de când murise bărbatu-său se ţinea numai de cimitir, aproape zilnic trecea cu sapa pe umăr la cimitir să-i aranjeze mormântul, iar sâmbăta se ducea cu noaptea-n cap cu coşul pe umăr la capul mortului şi-l jelea până dimineaţa. Câinele nu mai plecase de acolo şi nu vrea să meargă nici cu ea acasă, îşi făcuse un culcuş pe mormânt şi sta acolo zi şi noapte, păzindu-l. Ajunsese proverbial în întregul sat, ia uite, domnule, câine credincios faţă de stăpânul său,-îl lăudau oamenii- mai milos ca un om !

A doua zi secretarul doi, Florea, veni iar în sat, îi dădu ordin lui Carol să convoace o adunare ca să transmită sarcinile de la regionala de partid. După întâmplarea lui cu Maria, omul se cunoştea că nu mai are chef de nimic. Din păcate adunarea nu mai avu loc. Încă de dimineaţă, curgeau pe uliţele satului tot felul de oameni, trecuse înainte unul din Betegi, pe nume Cică al Băcanului, care sculase satul. « Ci-ci-ci-că, hai, bă, cutare la Sfat, tu n-ai auzit că la Mozăceni s-au dat cererile înapoi, noi de ce să nu le luăm ? » „Ăsta e nebun -îşi ziceau oamenii- el n-o fi auzit că acolo e arestat jumătate din sat ?" Lumea îl poreclise aşa pentru că fiecare vorbă a lui începea cu cică, adică, zice că, pe cine cita el, dracu să-l ia, că lumea îi zisese Cică. Purta nişte pantaloni de aba sumeşi până sub genunchi şi o haină mare ponosită căptuşită cu un cojoc vechi, pe cap avea o pearcă de căciulă cu fundul spart, era nebărbierit şi nedormit de câteva nopţi, lângă el în partea dreaptă, stăteau flăcăii Tanteloei : Mitică , Ouă, Marin şi Gheorghe. Mitică era slab şi scofâlcit, să fi avut cinci zeci de ani, tremura de frig într-o flanelă de lână cu coatele rupte cu capul băgat într-un fund de sac. Ouă sau Ouşor-

cum îl mângâia lumea- era scund, aproape cât un pitic, sta cu un bici în mână şi-l freca între degete, tremurând şi el pe lângă frati-său. Fusese născut între Mitică şi Mărin şi-l făcuse maică-sa la şase luni, de-aia rămăsese aşa pipernicit. Mărin era născut între Ouşor şi Gheorghe, avea mintea ceva mai coaptă, nu se băga între ei, sta mai la o parte şi se uita şi el la lumea aia iar Gheorghe, cel mai mare de statură şi de ani, înalt şi slab ca un piţigoi, cu faţa ciupită de vărsat şi cu nasul coroiat, privea pe cer şi blestema pe Dumnezeu că astă vară când să facă şi ei ceva porumb, n-a plouat o picătură şi acum varsă potop peste biata lume, că numai de-ndoaselea le face şi Dumnezeu ăsta ! Lângă ei, Leana lui Mitroi, îşi făcea cruce şi se mira că ce minune o mai fi şi asta să le dea cererile înapoi, o fi poate putere dumnezeiască, ea le srigase, când veniseră să le dea cererea, că „ne-aţi nenorocit cu cotele şi cu impozitele cu Bădoi pe capul nostru, ne-aţi luat pământurile, mai aveţi să ne jupuiţi ca pe Constantin Brâncoveanu !…” Atunci un securist a chemat-o la Postul de miliţie şi a întrebat-o : „De ce faci, târfă, instigaţie ?” „Eu târfă, mă, nenorocitule, când am doi copii acasă şi bărbatul mort în război la Odesa ?” Şi ăla i-a vârât pistolul sub coaste şi i-a zis : „Să taci din gură că te fac pilaf !” O rodea cuvântul acela că ea se ştia nevinovată, toată viaţa ei fusese femeie cinstită, cu frica de Dumnezeu…

Jurase că după ce-şi pierduse bărbatul şi rămăsese văduvă, nu mai ştiuse ce e alt bărbat, aşa-i fusese soarta! Ăla, de acolo din război, parcă prevestise, îi scrisese că el nu se ştie dacă se mai întoarce, să aibă grijă de copiii- ăia şi ea să-şi vadă de cele lumeşti… Dar ea, doamne-fereşte, dacă se gândise la aşa ceva ! Şi-o lăsase văduvă cu doi copilaşi pe care numai ea ştia cum Dumnezeu îi crescuse şi acum venise dumnealui, un fluieră-vânt s-o facă târfă. „Cererea, asta e, să-i dea cererea că ea o făcuse forţată de amărâtul-ăla de Carol al Dii!” În alt grup erau Florică al lui Cioblea, Joiţa, Cârmâz, Melodie, Fleancu, copiii Visoaichii, Stancu lui Bubulete. Tăceau şi ei şi fierbeau, aşteptau şi ei minunea lui Dumnezeu că azi va coborâ pe pământ şi le va da cererile ! Drumul era numai noroi, plouase, se dezgheţase şi şoseaua se făcuse chisăliţă. Începuse să şi burniţeze, era o atmosferă apăsătoare, nişte nori se lăsaseră jos de tot şi cerneau peste sat ca printr-o sită deasă, picături fine de ploaie. Oamenii se îmbrăcaseră cu ce avuseseră mai rău prin casă, îşi puseseră în cap nişte saci să nu-i plouă, luaseră cu ei copiii şi nevestele şi se vărsau de pe toate uliţele spre Sfatul Popular. Priviţi de departe mai cu ce erau, mai cu ce se prefăceau ,erau parcă pe un un drum al robilor, înotau prin noroiul acela clisos ca nişte vite duse la tăiere. Se cunoştea pe faţa lor tot amarul şi toată scârba înghiţite de această clasă socială din trecutul ei ancestral şi până astăzi. Pierduseră tot şi acum le era tot una dacă-i lua la puşcărie sau îi lăsau acasă. Se gândeau că vine

primăvara şi ei nu mai aveau niciun rost, duseseră totul la Gospodăria Agricolă Colectivă şi ei rămăseseră cu mâinile-n sân pe bătătură. Se făcuseră acolo un morman de fiare vechi toate plugurile lor şi grapele, şi rariţele, şi prăşitorile şi căruţele…Caii lor pe care-i îngrijiseră cu atâta dragoste acum stau stârciţi de frig în ploaie, legaţi de nişte cotineţe de grajduri, făcute în grabă ; boii lor cu care arau şi semănau, care-i duceau la moară şi la gară sau la loturile lor, cu care cărau grâul şi porumbul din câmp, stau acum legaţi de nişte garduri şi zbierau de foame, uitându-se la trecători, doar le-o da şi lor o mână de fân cineva. Animale lăsate în voia sorţii de care nu mai are nimeni milă !

Cică al Băcanului se apropiase primul de parapetul Sfatului Popular şi după el se lăsase întreaga suflare a satului : toată Linia se umpluse de lume în aşteptarea unui miracol, toţi tăceau şi fierbeau în ei, unii îşi luaseră de acasă cuţite şi topoare băgate pe sub haine, alţii îşi umpluseră buzunarele cu pietre…În cazul că nu le va da cererile înapoi se vor dezlănţui ca nişte animale sălbatice pe capul lor. Capul răutăţilor fusese Carol, ăsta se bătuse cu pumnii în piept că face el colectivizarea agriculturii printre primii în judeţ. Acum stătea cu miliţianul lângă el şi-i ţâţâia fundul de frică când văzuse atâta lume pornită împotriva lui. Ieşise pe afară şi secretarul doi, Florea, şi luase pulsul acelei adunături de oameni, i se făcuse şi milă de ei cum stau stârciţi şi tăcuţi în ploaie cu copiii de mână şi cu nevestele lângă ei.

« Ce facem, tovarăşe secretar,-îl întrebase Carol- am bătut noroaiele atâta timp şi acum să le dăm cererile înapoi ? » “Tu stai aci şi taci din gură, partidul n-a zis să faceţi colectivizarea cu forţa, trebuia să lămuriţi oamenii să se înscrie în colectivă de bună voie! Cine are mai multă credibilitate dintre voi asupra oamenilor?” Toţi fuseră de acord că secretarul Sfatului, Trâncă, este crezut şi respectat de oameni. « Tovarăşe Trâncă, dumneata eşti cel mai indicat să ieşi în drum şi să le vorbeşti oamenilor- îi trasă ca sarcină lui Trâncă secretarul doi al raionului- le spui franc despre ce e vorba : partidul nu dă înapoi de la colectivizarea agriculturii, asta e calea, dar dacă e vreunul care nu vrea să se înscrie, noi îi dăm cererea înapoi ! »

Ieşise afară secretarul Sfatului, toată adunarea îngheţase într-o tăcere adâncă, nu se mai auzea nici ţipenie de om. Cineva din clădire îi aduse secretarului un scaun ca să se urce pe el să fie auzit de cât mai multă lume. « Tovarăşi !- zise secretarul Sfatului după ce se urcă pe acel scaun- elemente duşmănoase vă împing spre lucruri rele, eu zic să nu vă luaţi după ele că partidul nu dă înapoi de la colectivizarea agriculturii ! Ce vreai dumneata, nea Cică ? Tocmai dumneata eşti în frunte care nu ai decât o jumătate de pogon de pământ, lasă-i să facă gălăgie cei care au băgat în colectiv zeci de hectare ! Ce vreai dumneata ? » « Ci-ci-ci-că eu-eu vreau cererea, tovarăşe

secretar, atâta vreau, ce-ce-re-rea aia ! » În acest timp câteva pietre zburară pe la urechea secretarului şi se opriră în geamul clădirii, în căderea lui geamul făcu un zgomot asurzitor de care se speriară toţi şi începură într-un cor : « Huooo ! huooo ! huooo ! » Secretarul Sfatului coborâ de pe scaun şi se retrase în clădire. Câteva clipe rămaseră suspundate în aer. “Trebuia să le îngropăm, tovarăşe secretar!”- îI zise Carol lui Florea. “Ce să îngropi, mă?”- îl întrebă furios secretarul doi al raionului. « Cerereile alea ! »- îi răspunse Carol în şoaptă. « Fir-a-ţi ai dracului de comunişti vopsiţi, cum să îngropi ,mă, cererile ? » Şi secretarul raionului se supără şi ieşi afară în faţa oamenilor. “Tovarăşi, se adresă el oamenilor, vreţi cererile?” “Daaa!”- se auzi în cor toată suflarea de oameni. Cei din clădire deschiseseră geamurile s-o întindă dacă se întăreşte beleaua. Carol sta neclintit la telefon cu miliţianul Târsă lângă el şi aştepta instrucţiuni de la raion. Când telefonul făcea ,,ţââââârrrr !”, Carol sărea în picioare, lua poziţia de drepţi şi striga cât îl ţinea gura:,, daaa, daaa, să trăiţi, raportez, să trăiţi!”,din negru se făcuse tuciuriu, strângea receptorul în mână şi striga înnebunit, ,,alooo, raionuuu, da, tovarăşe prim, e lume multă, da, da, pe drum, s-a strâns în faţa Sfatului, da, e acolo, le vorbeşte oamenilor, vi-l dau, da!” ,,Tovarăşe secretar Florea!- strigase referentul cu registrul agricol- vă cheamă raionul la telefon!” Secretarul coborâse lăsând toată lumea cu gura căscată. “Să daţi cererile înapoi la oameni!- îi strigase de la raion un instructor de la comitetul central- să nu se întâmple ca la Mozăceni!” « E ordin de sus de la Dej să dăm cererile înapoi !- le spuse secretarul doi, Florea, celor care erau în Sfatul Popular. Mi-a dat ordin un instructor de la cece ! » -şi ieşi iar afară la mulţime, trântund uşa plin de supărare. « Acu e acu, ia tăceţi, fa, să vedem ce ne mai spune ! »- strigă o femeie care nu prea auzea, trăgându-şi basmaua cu mâna din dreptul urechii să audă mai bine. « Te pomeneşti că ne ia ca p-ăia de la Mozăceni ! »- îi răspunse alta. « Dar ce-o să ne facă, fa, o viaţă avem … ! »- le răspunsese o zăpăcită din Betegi. Secretarul doi se urcase pe scaun şi aştepta să se facă linişte. « Tovarăşi !- începu el calm- să staţi în ordine- ia cheamă tehnicianul cu registrul agricol , să ia şi dosarul cu cererile- se adresă el omului de serviciu care rămăsese cu gura căscată la mulţimea de pe drum- vă vom da cererile, le ia cine vrea, cine nu, poate să le lase aici!” Lumea a izbucnit în urale şi a început să bată din palme, s-a aşezat în rânduri de câte patru şi au aşteptat să iasă afară tehnicianul agronom.

Zuvelcă, care venise proaspăt de la canal, se închină şi se trase mai la o parte, el ştia ce-i păţiseră oasele lui şi stătea mai rezervat. Nu povestise la nimeni, dar în lungile lui insomnii îşi rememora întregul calvar, cum fusese ridicat de acasă într-o dubă, maşina neagră, cum o botezaseră oamenii, şi

închis la Jilava, cum fusese bătut şi schingiuit să spună ceea ce nu ştia nici el, adică dacă fusese sau nu legionar şi cine mai făcuse parte din cuib, târziu de tot aflase şi el istoria calvarului lui,se potrivise în nume cu Trâncă- ăsta care fugise într-un timp şi se ascunsese călugăr pe la Frăsinei să scape de puşcărie. În locul lui îl ridicaseră pe el, omul recunoscuse, fusese chiabur, fusese ţărănist, dar legionar nu fusese neam de neamul lui. Şi l-au bătut până a zis da, a fost ! şi a stat cinci ani la canal, viaţa lui cea mai frumoasă ! Când s-a întors acasă a găsit soţia moartă şi pe fie-său însurat cu o putoare de curvă de la Siliştea-Gumeşti. Ce rost mai are el acum să se mai bage în chestii de-astea ? Se retrăsese singur la marginea şoselei şi privea spre mulţimea aia care bătea din palme înnebunită de bucurie. Ăştia n-aveau de unde să ştie ce-i aşteaptă, comuniştii sunt oameni ai dracului, zic una şi fac alta. Avusese el acolo un popă la canal care-i spusese că ideologia comunistă se prinde repede de oameni şi dispare greu…E un fel de ciumă fără leac…Acum o luase uşor pe lângă garduri să se ducă acasă şi să-şi vadă de treaba lui că e deocheat şi poate s-o păţească iară.

Între timp tehnicianul agronom ieşise cu dosarul de cereri în mână şi încercase şi el marea cu degetul, să le spună şi el că chiar dacă le vor lua acum, le vor aduce tot ei singuri că asta e linia partidului, nu învăţase el acolo la învăţământul politic că socialismul va învinge definitiv la sate când se va încheia colectivizarea agriculturii ?. « Eu vă spun- continua el- că le luaţi degeaba, partidul nu dă înapoi de la ce-şi propune ! » « Tovarăşe, se răţoi Iancu lui Muscalu la el, dă-ne cererile şi nu ne mai duce cu gălăgia ! Stăm de azi în ploaie, ne ţineţi ca pe proşti aici ? » Urmă iară un zornăit de pietre în geamurile clădirii, zgomotul infernal al lor îi îndârji şi mai rău pe ţărani şi căpătară curaj, începură să huiduie cât îi ţinea gura, ploaia, speriată parcă de aceste huiduieli, se înteţi mai rău şi îi făcu pe oameni să se strângă unul în altul…Care mai veniseră cu saci de acasă acum îi despăturiseră şi-i puseseră-n cap, alţii îşi improvizaseră impermiabile din bucăţi mari de nailon şi dintrodată coloana aia de oameni îşi schimbă coloratura, din negru, devenind alburie. Tehnicianul agronom, văzând îndârjirea oamenilor, se repezi şi veni afară cu dosarul cu cererile. Începu să strige tare : « Mitroi Leana ! Mitroi Leana e aici ? » « Da ! »- răspunse femeia şi se grăbi să vină în faţă. “Vreai să iai cererea?” « Auzi vorbă- se miră ea- mai şi întreabă! Păi de ce stau ca proasta din întuneric aici ? Sigur c-o iau! » Întinse mâna, trase de hârtie, o mototoli şi o băgă în gură. « O mănânc, fir-ar a dracului de cerere să fie ! Vă spusei eu, fa, că azi coboară Dumnezeu pe pământ ? »- se adresă ea grupului de femei din care apăruse. « Ioviţă Duran !- stigă tehnicianul mai departe. “A-ha, zise unul din flăcăi, pe ăsta du-te şi scoală-l din groapă, săracu!” « Ce să-l scoale, mă, că uite-o pe ţaţa Marina aici, du-

te, fa, şi ia-ţi cererea ! » Femeia se repezi şi luă cererea şi o băgă în sân, începând să blesteme : « Dar-ar Dumnezeu, cine omorî pe bărbatul meu, să se ducă după el! Că mă lăsă văduvă, să trag eu de necazuri ! » « Iancu Muscalu ! »- strigă tehnicianul, cu ochii în scriptele lui. « Prezent !- strigă el şi se repezi peste capetele oamenilor s-o ia după care o rupse bucăţi mici şi o aruncă în vânt- din cauza ei nu pot să dorm de trei nopţi!" Luptase în Tatra şi venise teafăr acasă şi primise „La Fagi" două hectare de pământ. El îi povestise lui Ioviţă despre fie-său, cum murise el acolo în munţi într-o misiune de recunoaştere. « Am luptat pentru ele şi acum să mi le ia ?- vorbea el singur- sus acolo sunt mai cu cap nu precum e Carol ăsta… » Apoi urmară pe rând Talioara lui Leu (lui îi spusese Nae : „bă, să nu te pună dracu s-o iai tu că te mătură ăştia de la cooperativă, rămâi fără bruma asta de servici !"), Mişu lui Visu, Cârmâz, Melodie, Cap Patrat, Fleancu, Foamete, Bana, Visoaica, Stancu A. Barbu, Veselnicu, Brabete, al lui Bubulete, Florică al Cioblii, Văduva Ion, Sandu Postelnicu şi toţi ceilalţi.

Cum luau cererile, cum se duceau la sediul ceape şi-şi alegeau animalele, căruţele, plugurile şi le aduceau acasă. Până seara Linia rămase pustie, ploaia cădea rece peste sat, parcă n-ar fi fost iarnă, semăna mai de grabă cu o toamnă morocănoasă, care le muiase oasele bieţilor ţărani şi le înnegrise sufletul cu asemenea atmosferă.

Neluţu lui Ionel al lui Duran venise acasă şi-i spusese lui taică-său : « Să nu vii când e toată lumea aia acolo că mă dă ăştia afară , te laşi mai pe seară când se vor mai potoli lucrurile, te duci la tehnicianul agronom la Sfat şi o iai mai pe şest să nu prea ştie lumea că ai luat-o ».

Cât stătuse acasă, Ionel al lui Duran turbase când vedea lumea că trece bucuroasă acasă cu cererea luată şi cu animalele şi el stă cu mâinile-n sân şi se uită la ei. Aproape pe întuneric plecă singur pe lângă gard, gândindu-se cum să facă şi cum să dreagă ca să-l găsească doar pe tehnician acolo să-i dea cererea fără prea mult tam-tam şi să plece acasă liniştit. Intrase în clădire în vârful picioarelor şi-l întrebase pe îngrijitor unde este tehnicianul cu pricina „E înăuntru!"- îi zisese ăla şi-l întrebase ce-are cu el.

"Ce să am, o treabă, să-mi dea şi mie cererea aia!" Secretarul Florea, care era afară şi-l aştepta pe Licaciu, şoferul maşinii, îl întrebă pe îngrijitor: „Cine e mă ăla care luă cererea?" « Cine să fie-zisese îngrijitorul- e tatăl tovarăşului secretar de organizaţie, Neluţ! » « Fir-aţi ai dracului de comunişti vopsiţi, păi dacă şi ăsta o ia, atunci ce să mai zicem noi de oamenii simpli ? » « Licaciule, îi zise secretarul doi, Florea, şoferului, supărat foc după ce se potoli chestia cu cererile,- porneşte maşina, mergem la Mozăceni să văd ce e cu Maria, ieri aşa de prost am fost încât nici la revedere nu mi-am luat de la ea !. » « Păi ziceaţi că e măritată, tovarăşe

secretar, să nu ne ia bărbatu-său ăla cu joarda de la poartă ! » « Lasă-l dracului că lucrează la Piteşti la combinat, n-o veni el tocmai în seara asta acasă ! De ieri până acum nu mi-am luat gândul de la ea ! » « Pe semne c-aţi iubit-o mult, tovarăşe secretar ! » « Bă, Licaciule, tu ştii , mă, cât am aşteptat eu clipa asta ? O caut de ani de zile, am căutat-o prin toată Oltenia, am luat satele la rând, parcă intrase în pământ!"

Ajunşi la Mozăceni la Maria, Florea coborâ din maşină la poartă la ea şi privi pe geamul de la şosea. A văzut mişcându-se umbra unui bărbat prin casă, deci venise soţul ei acasă aşa cum îi spusese ea că face naveta cu maşina de şase în fiecare seară. Merse apoi la Sfat unde încă se mai făceau anchete cu ţăranii care spărseseră colectivul, se interesă de soarta secretarului-prim pe care-l tăiaseră ţăranii după care ceru cheia de la camera oficială să se ducă să se odihnească. Nu dormise de două nopţi şi-l prinsese oboseala. A doua zi vrusese să se ducă pe la ea dar văzuse lumini în toată casa şi lume multă şi-a aflat că-i murise maică-sa. Pe la ora două a văzut-o singură în căruţă, îndoliată, bocindu-şi mama, trecea spre biserică prin faţa Sfatului, a pus capul în jos, Maria s-a uitat la el câteva clipe, cerând parcă milă şi iertare şi a trecut mai departe. După îmormântare s-a întâlnit cu ea şi l-a rugat s-o lase o săptămână să-şi revină după care vor vedea ce-or face. Imediat fusese chemat la raion cu notă telefonică şi părăsise satul.

Clădirea raionului de partid era o veche casă boierească în centrul oraşului ca mai toate clădirile. În afară de şcoală, care era o construcţie nouă şi impunătoare, şi de biserică pe care o construise regele Carol, după ce vechea biserică luase foc într-o zi de Paşti şi în care muriseră arşi de vii câteva sute de persoane, toate clădirile orăşelului erau vechi şi neîngrijite. De fapt nici nu semăna a oraş, era un fel de nod de cale ferată unde se încherbălase o localitate mai răsărită, formată din negustori şi din ţărani mai înstăriţi. După război decăzuse mult, locuitorii vechi, fie că se mutaseră în Piteşti, fie că-şi găsiseră alte mijloace de trai prin alte părţi. Casele confiscate deveniseră instituţii de stat, mutaseră în ele secţia de învăţământ, secţia financiară, organizaţia de femei, uteceul, pionierii, arlusul, sediul partidului, etc.

Clădirea raionului de partid avea un coridor în triunghi luminat puternic de nişte ferestre mari încadrate de nişte arcade, aşezate în faţa soarelui, coridor din care dădeau pe o singură latură încăperile comitetului judeţean de partid. Jos, o scară masivă din beton, urca până la intrarea principală, străjuită de o parte şi de alta de două capete de lei ale căror guri stăteau deschise gata parcă să înghită prada. Deasupra era şters proaspăt sau mai degrabă tăiat cu dalta numele fostului boier şi agăţată cu grijă firma comitetului raional de partid, scrisă frumos cu litere de tipar pe fond roşu.

Lângă clădire, făcând corp comun cu ea, se ridicase din cărămidă un fel de gheretă în care era instalat portarul, un bătrânel mărunţel, care nu ştia să zică decât « să trăiţi, ce doriţi ? » şi atunci când zicea « să trăiţi » silabisea rar cuvintele, dezvelindu-şi nişte dinţi cenuşii ca nişte lopeţi, făcând o plecăciune până-n pământ la indiferent cine intra în clădire. « Ce să-i faci- zicea el- aici nu ştii cu cine ai de-aface, vin fel de fel de tovarăşi de la regiune sau de sus de la cece şi trebuie să-i saluţi, că nu ştii, mâine-poimâine se schimbă calimera şi de !… »

În dimineaţa aceea cu cer azuriu, micul orăşel se trezise mai de vreme ca de obicei din cauza zgomotului motoarelor de la maşinile judeţenei de partid care uruiau nervoase aducând de pe teren instructorii la şedinţă, o şedinţă fulger anunţată peste noapte de ţârâitul înnebunitor al pâlniilor telefonice. Nimeni nu ştia nimic, se-auzeau numai frânturi de şoapte despre acea răscoală, ţăranii, domnule, îndrăzniseră să se opună colectivizării ; că acolo la Mozăceni e un mare cuib de reacţionari care-au dat totul peste cap, că tovarăşul prim e în spital la reanimare, l-au lovit cu cuţitele, că mai sunt şi alte victime... « E groasă, tovarăşe secretar, îi zisese Licaciu, secretarului doi, ăştia sunt toţi în fierbere , pun ceva la cale, se-aude că au venit unii de la ceceu, trimişi de Dej, să pună treburile la punct, au auzit şi ei acolo sus de Mozăceni ! » « Ce zici, Licaciule că se aude ?- se trezi din visurile lui secretarul doi- ce-o să ne facă, mă, o să ne belească ? » « Păi unde vă e gândul, tovarăşe secretar, ce dracu, eu vorbesc în vânt- mai zise Licaciu, inervat că vorbea cu pereţii- şi tăcu, făcând o scurtă piruietă pe două roţi prin faţa clădirii şi oprind brusc la uşa raionului de partid. Florea sări nervos jos din maşină şi se trezi în mijlocu forfotei din curtea raionului. În spate grupuri- grupuri de ţărani stăteau tăcuţi, somnoroşi şi neraşi, păziţi de nişte ofiţeri de la securitate ; unii erau trântiţi pe jos, alţii stăteau pe vine şi aşteptau tremurând pe lângă garduri să fie mutaţi la miliţie. Cu excepţia a vreo doi ţărani care purtau nişte şube mari pe ei, restul părea să fie luaţi prin surprindere pentru că erau îmbrăcaţi sumar cu nişte flanele rupte şi cu bocancii neâncheiaţi la şireturi. « Ce se-aude, mă, Beldie pe-aici, îl întrebă secretarul doi pe portar , după ce coborâ din maşină- ce e forfota asta ? » « Să trăiţi, nu prea bine ! »- luă portarul poziţia de drepţi în faţa lui. Lângă el şeful miliţiei striga cât îl ţinea gura în pâlnia telefonului : « Aţi luat măsuri ? mă-su-ri !- silabisea el nervos pentru că nu se auzea prea bine, bătând în masă cu cureaua centironului- luaţi toate măsurile de rigoare ! » « Să trăiţi, tovarăşe secretar, luă comandantul miliţiei poziţia de drepţi în faţa lui, permiteţi să vă raportez ! Am pus în alertă toate posturile de miliţie să întărească vigilenţa ! După exemplul celor de la Mozăceni se pare că s-au mai răsculat şi alte comune ! Am făcut şi arestări !» « Ce arestări, mă, ce

arestări, parcă aţi deschis târg de ţărani aici ! Să dispară imediat din curtea raionului de partid !» « Să trăiţi, am înţeles ! »- făcu comandantul o piruietă de stânga-mprejur şi dispăru din faţa lui.

Peste o jumătate de oră sala cea mare a raionului de partid era tixită de oameni ; fuseseră chemaţi toţi secretarii comiteltului raional, secretarii de comitete comunale, instructorii de partid şi de tineret, comandanţii de miliţie şi preşedinţii de ceapeuri. La prezidiu nu luă loc nimeni, secretarul prim de la regiune ocupase şi el un loc în bănci mai în faţă şi aştepta şi el ca ceilalţi. Peste câteva minute apărură doi instructori de la comitetul central care ocupară scaunele din faţă. Unul din ei se ridică în picioare şi puse o întrebare întregii săli : « Une este Parfenie ăla care a fost însărcinat cu munca de colectivizare la Mozăceni ? » Toţi întoarseră capetele după acel Parfenie care era instructor raional. Omul se sculă în picioare spăsit şi răspunse : « Aici, tovarăşe instructor ! » « Ia spune, măi, tovarăşe, cum s-a petrecut toată povestea asta cu Mozăcenii de-a ajuns şi la preşedinţie la Bucureşti şi în toată ţara ! » « Păi, cum să se petreacă, tovarăşe instructor, cum să se petreacă, reluă el ideea pe un alt ton, lucrurile sunt cunoscute, le cunoaşteţi şi dumneavoastră, sunt cunoscute şi de tovarăşul prim de la regiune, i-am raportat personal la telefon, s-au făcut cercetări şi de miliţie şi de securitate, lucrurile sunt în curs de rezolvare ! » « Ce rezolvare, tovarăşi, continuă instructorul, ridicându-se în picioare şi făcându-i semn cu mâna lui Parfenie să ia loc, aţi greşit toţi, oamenii trebuiau lămuriţi de binefacerile socialismului, de bunăstarea pe care va aduce-o cooperativizarea agriculturii, voi, ca să scăpaţi mai repede, le-aţi smuls cererile cu ameninţări şi cu presiuni, acum i-aţi şi arestat ! Asta nu e muncă politică, tovarăşi, am ordin de la cece să destitui tot secretariatul comitetului raional şi să instalez până la alegeri un om de-al nostru din cece ! » Florea, când auzi, a încremenit în bancă. Vru să se ridice şi să ia cuvântul, dar se abţinu, credea că face vreo gafă mai mare şi agravează lucrurile.

O asemenea şedinţă care să se termine în două zeci de minute nu mai văzuseră ei, care erau învăţaţi cu şedinţele lor chilometrice, ce va urma acum, se întrebau ei, ce vor face foştii secretari, vor mai primi ei vre-un os de ros pe-acolo pe la raion ? Răspunsul veni tot de la acel instructor de la cece : fostele organe rămân la dispoziţia raionului de partid, vor primi alte însărcinări ! « Ce dracu însărcinări să mai primim, să tăiem frunză la câini ? Ne-a luat partidul de la locul nostru de-acolo de la fabrică şi acum îşi bate joc de noi ! »- gândi Florea, supărat că-şi părăsise locul de muncă de la uzinele Republica. Într-un fel lui îi făcuse bine că se întâlnise cu Maria, dar ceilalţi ce câştigaseră ? ÎşI lăsaseră familiile acolo şi plecaseră aiurea să construiască socialismul la sate !

După şedinţă, Florea se aşează pe un fotoliu să se odihnească, aprinse o ţigară şi încercă să-şi facă ordinea de bătaie pentru următoarele zile. Dacă Maria îl va urma, îl va da dracului de servici, chiar dacă vor zice ăştia că e sarcină de partid, şi se va duce la meseria lui de strungar acolo la Bucureşti, s-a săturat să stea pe urechi străine, mâncat- nemâncat şi să bată toate coclaurile hăituind pe bieţii ţărani. Pe lângă toate astea se simţea şi bolnav, căldura camerei îl moleşise, razele timide ale soarelui care pătrunseseră prin fereastra masivă îl supărau la ochi şi-l călcau pe nervi. « Licaciule ! măi Licaciule !- se trezi el strigându-şi şoferul- porneşte maşina să ne repezim până la spital, nu ştiu ce dracului am că parcă mă linge moartea ! » « Gata, tovarăşe secretar ! »- sărise Licaciu din cabina portarului care până acum învârtise nişte table cu el.

Spitalul se afla peste linia ferată într-o mică pădure de brazi, avea câteva clădiri impunătoare făcute din cărămidă roşie, semăna mai degrabă cu o unitate militară ,făcută pe timpuri, decât cu un spital. Până acolo drumul era îngrozitor, numai gropi şi noroaie, Licaciu începuse să înjure că-i distruge suspensia şi cauciucurile şi n-are de unde să mai ia altele. Când a coborât Florea, doctorul intra la consultaţii : « Cu ce treabă pe-aici, tovarăşe secretar ? » « Am venit să vă vizitez, nu prea mă simt bine, vreau să-mi faceţi şi mie un consult medical ! » « Da, cu plăcere, staţi să-mi iau stetoscopul, până una alta făceţi-vă lejer şi luaţi loc pe scaun ! » Florea se dezbrăcă până-n brâu şi se aşeză pe scaun, privi camera, o cameră sărăcăcioasă cu nimic pe pereţi, doar un dulap aşezat într-un colţ cu câteva cutii de medicamente. « Aşa, spuneţi ce vă doare, mai întâi să vă iau tensiunea ! » « Ce să mă doară, nu prea mă doare nimic, dar mă simt sleit de puteri ! » « Tensiune de aviator !- se miră doctorul- paispre zece cu şase…Ia să vedem plămânii, trageţi mai mult aer în piept, aşaaa, nu se aude nimic, e totul bine ! Să trecem şi la inimă, bineee, inima bate regulat…Stomacul vă supără ? Ia să-l palpăm noi niţel, pare că aveţi o gastrită, aveţi gaze…Fumaţi ? » « Mai fumez… » « Ieşiţi afară regulat ? Scaunul e tare ? » « Da ,cam tare ! » « N-aveţi mare lucru, sunteţi surmenat, se cunoaşte că duceţi o viaţă neregulată…Aveţi soţie ? » « Nu, n-am, mănânc pe unde pot şi când pot, munca asta de teren mă omoară, pe unde te duci, te mai îmbie şi cu câte-o băutură… » « Tovarăşe secretar, eu vă propun ceva, avem o cameră liberă, vă internez câteva zile să vă mai întremaţi, să vă facem nişte investigaţii mai serioase… » « De acord !- zise Florea- câteva zile de odihnă îmi prind bine… » Să se ducă acasă la Bucureşti ? Primise un apartament cu trei ani înainte, atunci când trecuse în munca politică, dar nu stătuse în el decât câteva luni cu o femeie, apoi îl încuiase şi plecase. Dădea rar prin Bucureşti şi nu stătea decât câteva ore.

Ce bine era să-şi vadă el de treaba lui acolo, se ducea şi el opt ore la muncă şi venea acasă şi se odihnea…Cele câteva zile de internare îi prind bine, duminică va merge la Mozăceni s-o întâlnească pe Maria. Dacă va rupe legătura cu bărbatu-său şi-l va urma, se va lăsa păgubaş şi se va duce la casa lui !

49

După câteva săptămâni de detenţie la securitatea capitalei din aleea Modrogan, acolo unde fusese reţinut şi Ilie Georgescu, Adina veni acasă, dovedindu-se nevinovată. La toate întrebările puse de anchetatori ea le răspunsese foarte hotărâtă, se ştia nevinovată şi prisese un curaj deavolesc de a-i înfrunta. Îşi reluă repede postul de învăţătoare la şcoala nouă, post în care funcţionase o absolventă de liceu teoretic şi căreia, odată cu venirea Adinei, i se înfiinţase şi ei un post de secretară de şcoală. Noul director, Nae Steru, instalat proaspăt în funcţie în locul lui Crivăţ, o primi foarte bine : « Ştiu, cunosc, doamnă, situaţia dumneavoastră, cunosc nedreptatea că şi eu, la rândul meu, am trecut prin ea, important în astfel de clipe este să fim tari şi să trecem cu seninătate peste ele… Poate va veni ceva mai frumos… » « Da, dar aşteptând fumosul ăsta, ne trece nouă viaţa… »- zise Adina într-un fel anume care însemna că trece tinereţea, visul, idealul…Şi chiar frumuseţea, dramul ăla de frumuseţe pe care i-l dăduse Dumnezeu… « Să ne resemnăm chiar aşa ?- puse ea o întrebare mai mult pentru ea- să avem sentimentul că nu putem face nimic, chiar nimic ? »- continuă ea şi puse capul în jos, ruşinată într-un fel că ochii directorului îi surprinsese chipul ei aprins într-o astfel de discuţie.

A început apoi corvoada la şcoală şi corvoada prin sat, zi- lumină, chiar şi noaptea cu şedinţele interminabile când venea tovarăşul Firicel de la raion şi-i ridica pe fiecare în parte în picioare să raporteze ce-au făcut în ziua respectivă, au fost la cercurile de citit, au fost la căminul cultural la cor, câte cereri au adus la Sfat cu ţărani care s-au înscris în gospodărie, s-au dus de la ora patru în comisie să scoale ţăranii să iasă la plug, să le înjuge ei boii, dacă nu mai vor şi dacă s-au puturoşit, să-i petreacă până ies pe gura satului să-şi are pământurile…

Printre cadrele didactice circula şi o glumă în legătură cu Carol, preşedintele Sfatului, care venise odată la noul director al şcolii şi-l întrebase : « Unde e cadrili didactice, tovarăşe director ? » « La clasă, unde să fie ! »- îi răspunsese directorul. « Să mai lase clasilii că acolo putem să ţinem şi noi linişte şi să treacă la munca de colectivizare ! » Carol credea că misiunea cadrelor didactice era să ţină linişte, nu să-i înveţe pe copii carte. „*Astăzi carte nu se cere, să fii prost să ai putere !”* „Adică, el, Carol al Dii

să devină profesor ?”- se întreba o ţărancă care auzise chestia asta. ,,Da’ de ce să nu devie, fa ?- îi replica alta- preşedinte cum a devenit ?” ,,Preşedinte devine omu’ şI fără carte, dar profesor, de !”- încheiase ţăranca dialogul, dând din cap a lehamite.

« De ce sunteţi aşa de tristă ?, mai lăsaţi, doamnă, răul din viaţă, nu vedeţi ce soare vesel a ieşit afară ! »- insistă directorul s-o scoată din apele ei. « Nu mai ştiu nimic de bărbatu-meu, poate c-a murit, sau poate că e bolnav, nu mai am nicio veste de la el…M-am uscat sufleteşte, n-am mai făcut niciun efort să-l mai caut…asta mă doare cel mai rău… » « Doamna Adina, mă cunoaşteţi de puţun timp, am trecut şi eu prin ceva asemănător, poate am suferit cea mai grea lovitură a vieţii, am căzut, doborât, m-am sculat şi am luat-o de la capăt, cunoaşteţi situaţia mea ? Doar o ştie tot târgul ! » « Foarte puţin ! » « Nu ştiţi de ce am plecat eu de acolo ? » « În general nu-mi place să intru în viaţa particulară a oamenilor ! » « Mergea totul aşa de frumos, eu cu Amelia ne luasem din dragoste, şapte ani, poate cei mai frumoşi ani din viaţa mea i-am trăit cu această femeie, doi ani până să ne luăm eram nedespărţiţi, ne căutam unul pe altul cu atâta înfrigurare şi când ne regăseam nu ne venea să ne mai despărţim…

Apoi a venit fetiţa, un înger de fată, fata tatei, stăteam nopţi întregi şi o ascultam cum respiră, apoi zile întregi mă jucam cu ea, ,,hai, ta-ti !,- zicea ea rar cu glasul ei de clopoţel, hai ta-ti, suuus, şi o urcam după ceafă, diii, calu, hai ta-ti, şi o luam la fugă cu ea prin grădină şi apoi ne chema maică-sa, hai, mami,la masă să păpăm !” Şapte ani încheiaţi am stat împreună până când într-o dimineaţă mă reţine după ceai, era foarte abătută şi foarte tristă şi în astfel de clipe era şi foarte frumoasă şi-mi spune : ,,Viaţa noastră a durat până aici !”, ,,de ce ?”- o întreb eu ; pentru că ea ezita să-mi răspundă, mai repet odată întrebarea : ,,de ce ?” şi ea a început să plângă în hohote şi să mă mângâie cu palmele pe obraji…,,Nae, dragă, iartă-mă, dar nu te mai iubesc !”- zice , plângând…,,Uite, zic eu în sinea mea, o femeie sinceră !” ,,Foarte bine- îi zic- am să mă port de aşa natură ca să te fac să mă iubeşti, deşi nu ţi-am dat ocazia să mă urăşti !… ,, Nu, Nae, altul e motivul… e la mijloc un alt bărbat…” Fac o pauză, s-a învârtit casa cu mine, lucrurile luau proporţii serioase ; m-am uitat întâi la fetiţă care era cu o păpuşă în mână, se căznea să-i bage o rochiţă pe cap, în acelaş timp s-a uitat şi ea la mine şi m-a întrebat : ,,Ce-ai ta-ti de eşti trist , ce urât eşti tu când eşti trist !” Şi m-am uitat în oglindă, întradevăr îmi curgeau lacrimi pe obraz şi mă urâţisem…Am luat fetiţa în braţe, am mângâiat-o şi i-am ajutat să-i bage pe cap rochiţa păpuşii…Apoi am întrebat-o pe nevastă-mea : ,,Şi vreai să ne despărţim definitiv ?” Ea s-a uitat în ochii mei şi mi-a răspuns hotărâtă : ,,definitiv !…” după care a plecat într-un hohot de plâns în altă cameră.

„Dacă asta vreai tu, i-am strigat eu tare, speriind fetiţa, sunt de acord şi eu !…” Seara m-am mutat pe o canapea în bibliotecă şi am stat aşa două săptămâni încheiate, eu n-am mai scos niciun cuvânt, aşteptam stupefiat finalul acestei tragedii sentimentale…Venea fetiţa la mine, trăgea de mâinile mele să merg în casă să dorm cu ea în dormitor şi eu îi spuneam că mămica ei nu mai e de acord să-i fiu eu tatăl ei, are să-i aducă alt tată ! „Bine, zicea fetiţa, chiar dacă nu doreşte ea, tu tot tati al meu rămâi !”

Câteva seri a dormit cu mine pe canapea, noaptea ofta şi suspina în somn, strângându-mă-n braţe. Dimineaţa mă întreba : „Nu este aşa că tu nu pleci de la noi ?” Probabil că-i spusese maică-sa că eu trebuie să plec…Într-o seară am auzit glas de bărbat în dormitor, mi-am luat inima-n dinţi şi m-am dus să am o discuţie cu el. „Domnule, i-am spus, între mine şi Amalia este Doiniţa- zic- adică fata noastră- pe ea cum o împărţim ? Puteţi să vă iubiţi, să faceţi ce vreţi voi, dar cum rămâne cu acest copil ? Îl schilodim pentru toată viaţa !” „ Deocamdată ce-o decide tribunalul !”, zice nevastă-mea. Eu iau fata de mână şi plec cu ea prin micul orăşel, niciodată acele locuri nu mi s-au părut aşa de triste. Am intrat într-o cofetărie cu Doiniţa şi am căutat să-i explic ca unui om mare : „Uite, Doiniţa, eu am să plec de la voi, tu să nu fii supărată pe mine, când doi oameni mari nu se mai înţeleg, trebuie să se despartă… Eu am să viu pe la tine, am să fiu tot tati al tău, am să-ţi aduc bunătăţi !”… Şi fata a înţeles ! Şi aşa s-a consumat drama mea, doamna Adina, după care mi-am cerut transferul aici în provincie… » « Regret mult cele întâmplate, domnule director ! Sentimentele dumneavoastră sunt de altă natură, la mine lucrurile stau ceva mai altfel… » « Şi ăsta a fost numai începutul, doamnă, a venit apoi divorţul, târguiala cu fetiţa, mi-e oroare prin ce am trecut ! Aşa că vedeţi- o privi el pe Adina în ochi cu o lumină caldă, consolatoare,- fiecare viaţă are experienţa ei, după mine înţelepciunrea vine dintr-un noian de renunţări, numai aceşti oameni ştiu să renunţe la ceva… »

În vacanţa de primăvară Adina făcu cu copiii o excursie în pădura Bucovului, îi venise aşa deodată, văzuse afară un soare frumos, înverziseră pomii şi cântau păsărelele, răscolindu-i sufletul ei pustiu. « Copii !- se adresase ea clasei- vreţi să facem o excursie la pădure ? » « Daaaa ! »- răspunseseră toţi copiii într-un singur glas. « Staţi cuminţi în curtea şcolii să-i cerem voie tovarăşului director ! » « Tovarăşe director, pentru că este acest timp frumos, daţi-ne voie să facem o excursie la pădure ! »- zisese Adina deschizând uşa cancelariei. « Eu sunt de acord cu condiţia să mă invitaţi şi pe mine ! » « Cu mare plăcere ! »- îi răspunse Adina. Dar nu se gândi că această invitaţie o va pune în încurcătură, dându-i nişte speranţe deşarte directorului. Atunci când o întrebă care-i sunt gândurile ei de viitor,

Adina îi răspunse că la ea viitorul nu mai contează, are un trecut destul de bogat în evenimente tragice care i-au blocat viitorul. Ar vrea să-l vadă pe Ilie cât mai repede ieşit din puşcărie şi să trăiască alături de el o viaţă liniştită. Ea nu se mai poate îndrăgosti, şi-a irosit sentimentele şi acum a rămas foarte săracă sufleteşte. « Şi dacă nu va mai veni ? »- puse directorul o întrebare alături de discuţia lor. « Ar fi ultima tragedie din viaţa mea ! - îi răspunse Adina, surprinsă de întrebare- după care continuă- dar…de ce mă întrebaţi ? » « Uite aşa !- zise Nae Steru- tot privindu-te, m-am îndrăgostit de tine ! » Adina se roşi toată şi puse capul în jos, urmară câteva clipe penibile , merseră mult fără să mai deschidă vreunul gura cu ochii pe copii.

În pădure se aşezară jos pe iarbă într-o poieniţă plină cu viorele, lângă o fântână cu cumpănă, copiii se împrăştiară prin lăstar după flori, pădurea deveni un rai din poveste, un rai de verdeaţă şi de linişte unde din când în când, câte-o privighetoare spărgea liniştea aceea cu glasul ei triumfal. « Îmi place cum îţi aperi iubirea, eu îl cunosc bine şi pe Ilie ,merită tot respectul tău, el are pentru ce trăi şi acolo în puşcărie ! Pe câtă vreme eu sunt o victimă a neroziei acelei femei care nu ştie să aprecieze dragostea… » « Probabil că atunci când o va aprecia va fi prea târziu ! - zise Adina, privindu-i chipul lui frumos. Şi nu crezi, domnule director, - glumi ea- că ceea ce numeşti dragoste acum e numai nevoia de dragoste de care nu ai avut parte ? » « Ceva este, că eu mă îndrăgostesc rar şi cu patimă… În sala tribunalului, până să se pronunţe divorţul, fosta soţie a venit la mine şi mi-a zis : „Ştiu că e o nebunie din partea mea şi mai ştiu că tu mă mai iubeşti, dacă vreodată ne vom mai întâlni, sper să-mi ierţi această rătăcire !” » « Atunci, dacă o mai iubeşti, de ce spui că te-ai îndrăgostit de mine ? » « Pentru că ai ce n-are ea, ai acea umbră de suferinţă care şade bine oricărei femei ! » « Bine , dar soţia ta n-a trecut prin ce am trecut eu… » « Tocmai asta este ! Dacă trecea, ştia să aprecieze dragostea ! »

După câteva ore care trecuseră aşa de repede, se lăsase seara, o seară vaporoasă de primăvară cu lună plină şi cu nişte sălcii pletoase ca nişte fecioare despletite care atârnau pe oglinda apei, mirosul mâţişorilor se răspândise peste toată valea Bucovului cu parfumul lor de merişori şi iasomie.

Tot drumul merseră în tăcere, în dreptul şcolii directorul îi sărută mâna şi Adina plecă singură spre casă. Nu mai mâncă, bău un ceai şi se băgă sub aşternut. Citea mult în ultimul timp, trebuia să termine o carte, o captivase aşa de tare că nu putea s-o mai lase din mână. De data aceasta adormi cu cartea în mână şi-l visă pe Ilie. Îl visă că murise şi acum venise sub formă de strigoi la ea la geam ; era tot noapte, aceeaşi lună mare care răspândea peste toată curtea o lumină galbenă ca portocala. Venise flăcău, cu o chică mare şi

se făcuse frumos, nalt şi spelb la faţă cu glasul lui în schimbare : ,,Adino, Adino, sunt eu, Ilie Georgescu, n-am murit, Adino, poate tu ai murit, în inima ta eu n-am să mor niciodată !" ,,Atunci să-i dau drumul să intre-n casă !", gândise Adina tot în vis- şi se duce la uşă şi i-o deschide şi el o cuprinde de mijloc, o ia în braţe şi o sărută pătimaş, după care o trânteşte în pat şi-i dă două palme, ,,Na, Adino, să ţii minte că n-am murit, am să te iubesc nebuneşte că mi-a fost tare dor de tine !"- şi s-a băgat lângă ea şi s-au iubit ca doi nebuni toată noaptea, după care spre dimineaţă a plecat spre pădure- ,,am să vin seara şi am să plec dimineaţa"- i-a spus el- ,,am scăpat din puşcărie, de fapt am fugit pentru tine", după care a dispărut ! Şi se făcea că întregul sat este în curte la ea, cosciugul era în mijlocul curţii- ,,tot a murit"- gândea ea- ,,după câte se vede l-au adus mort, eu dorm aici şi curtea e plină de lume şi pe el îl jeleşte doar Dorina, fosta lui nevastă…", dar nu se auzea nimic, doar dădea din gură, totul se făcea sub o tăcere stranie sub zodia unui timp în afara ei, parcă ar fi privit pe o pânză de cinematograf fără sonor…La un moment dat se scoală din cosciug şi strigă tare, speriind toată lumea care asiste la înmormântarea lui : ,,Eu n-am murit, Adinooo, eu n-am murit !"

S- trezit cu acest strigăt în cap şi se întreba şi ea ce legături stranii se făcuseră în creierul ei între întrebarea directorului şi ipotetica moarte a lui. ,,E posibil să fi şi murit- gândea ea- s-au mai întâmplat cazuri, fără să anunţe familiile, mai cu seamă că noi suntem căsătoriţi nelegitim…"

50

Fostul secretar de raion, Florea, după cele câteva zile de spitalizare mersese la Mozăceni şi trăsese direct la Maria. De fapt o găsise la poartă tristă şi îndoliată. « Ce ai ?- a întrebat-o el- de ce eşti tristă ? » « Nimic- i-a răspuns ea- i-am spus şi lui ! Pentru că această căsătorie s-a bazat pe o minciună… » « Ce i-ai spus ? » « I-am spus c-ai venit la mine din întâmplare şi trăieşti, nu este aşa cum m-a minţit el că ai murit pe un pod în Budapesta, împuşcat de nemţi… » « Păi ce vorbă e asta ? » « Înainte de căsătorie, când am venit cu mama în sat şi m-am întâlnit cu el, mi-a spus că te cunoaşte şi că a făcut parte din plutonul tău. În luptele pentru cucerirea Budapestei tu ai fost împuşcat pe un pod şi ai căzut în Dunăre, deminai acel pod când te-au reperat nemţii… » « Cum îl cheamă pe bărbatul tău ? » « Parfenie, Dumitru Parfenie ! » « Da, îmi amintesc de unul Parfenie, era întradevăr în plutonul meu ! Ce bine a ticluit această minciună ! Deci de aia nu m-ai mai aşteptat tu pe mine, mă credeai mort ! » « Întradevăr l-am crezut ! Am fost o proastă ! Când l-am întrebat de ce m-a minţit, mi-a spus că altfel nu mă căsătoream cu el…Am tras o ceartă de ne-a ştiut tot satul…După care şi-a luat ce era al lui şi a plecat la combinat ! Acum nu mai scap de rudele lui, tot vin pe capul meu şi spun că le-am nenorocit omul !»

« Fă-ţi bagajele că am dat telefon la un cunoscut să vină cu un camion să te ia de aici, am lăsat dracului raionul de partid baltă şi mergem la Bucureşti, acolo avem apartamentul nostru, eu mă voi duce înapoi la uzinele Republica strungar iar pe tine o să te bag la apaca la croitorie ! » Toate acestea oamenii le auziseră povestite din gura noului secretar doi, Lascăr, care venise în locul lui.

Lascăr era un ţigan din Ferentari care fusese luat din uzină şi dus la şcoala de politruci. Un tip scund de culoare tuciurie care n-avea scrupule, îi înjura pe toţi, dându-le ordine din mica încăpere a Sfatului în care se instalase. Toţi rămăseră trăsniţi când auziră de la Lascăr întâmplarea cu fostul secretar, care lăsase baltă raionul de partid şi plecase la Bucureşti cu iubita lui din tinereţe. Unii în surdină vorbeau că fusese dat afară din secretariat şi nu-i convenise noua funcţie pe care o primise,un fel de achizitor pe la direcţia cooperativelor, de-aia plecase.

Şi acum cu Lascăr nu era de glumit, a doua zi imediat convocă pe toţi factorii de răspundere de la oamenii de serviciu până la primar, să vină toţi membrii de partid la şcoală la o şedinţiă istorică ,, că, tovarăşi, e slabă munca politică, duşmanul de clasă s-a cuibărit în inimile lor, ale ţăranilor, şi că trebuie lămuriţi, tovarăşi, de binefacerile socialismului…" Se adunară întâi membri pecere : beţivul de Sandu lui Petre, Ionică al Neacşii, tot un beţiv care umbla pe la toate cazanele de făcut rachiu din comună, Radu lui Bălan, sărăcanul sărăcanilor, Ion al Oaţii, proaspătul preşedinte al ceapeului, Carol, preşedintele Sfatului Popular, Marin Chiţă, responsabil cu moara Mioara, fosta moară a lui Giongărău, Pâncu, care fusese colector până mai ieri şi jecmănise ţăranii pe timpul cotelor, Milică al lui Costea, primul deputat al poporului , ales în paruzeci şi şapte, care nu ştia nici să se iscălească, printre ei şi noul secretar de partid, Neluţu, băiatul lui Ionel al lui Duran, venit proaspăt din armată.

Procesul verbal era făcut de învăţătorul Crivăţ, un beţiv notoriu, ginerele lui Stancu Andreescu, dat afară din direcţia şcolii pe motiv de moralitate cu soţia lui Ion al Oaţii. De fapt Ion al Oaţii se dusese la Secţia de învăţământ şi-l reclamase că l-a prins în pat cu nevastă-sa. El se lăuda peste tot că fusese în fruntea acţiunilor partidului, atât la naţionalizare cât şi la alegerile din 47 când împreună cu Nae Steru şi cu Ilie Georgescu făcuseră scurtă la mână votând soarele să iasă ei, comuniştii…Acum se clătina, era în al noulea cer, băuse la cazan la Budiman şi-i înjura pe ăia care au luat cererile primii că iar la dă de furcă să celăpăie noroiul prin sat să aducă cererile înapoi.

Tânărul secretar de partid, Neluţu, alcătui prezidiul din Sandu lui Petre, care era adjunctul lui, din Drăcea şi din Crivăţ. El nu-i putea suporta, erau pur şi simplu nişte oameni reduşi mintal. Chiar îi spusese lui Lascăr că în vară vrea să plece să dea examen la facultate la Timişoara şi-l ruga să nu-l mai aleagă în funcţia de secretar. Se înscriseră şi la cuvânt, primul i se dădu cuvântul lui Sandu lui Petre : ,,tovarăşi, ne-am adunat aici în această adunătură solemnă ca să analizăm situaţia politică în urma sustragerii cererilor de către bandiţii care ne-au trădat, tovarăşi, şi aşa după cum spunea tovarăşu' Lenin, cine nu e cu noi e împotriva noastră, tovarăşi, trebuie să luăm măsuri zdrastice cu aceşti bandiţi, duşmanii clasii muncitoare şi ai ţărănimii colectiviste care n-a înţeles linia… Partidul- scădea el vocea patetic- nu va da înapoi de la scopul lui final- făurirea socialismului la oraşe şi sate ! Este aşa tovarăşe secretar Lascăr sau nu este ?"- îşi îndrepta el privirile către secretarul doi de raion, Lascăr. ,, Aici trebuie să stabilim linia strategică de viitor- continua el- şi să facem un plan de măsuri concrete… Aici e de vină şi tovarăşu' Crivăţ care n-a mobilizat învăţătorii să ducă o

muncă politică susţinută cu ţăranii… Că ţăranii este proşti, se ia după dujmanul de clasă, trebuie luminaţi, tovarăşi ! Tactica partidului este să unim clasa muncitoare cu ţărănimea colectivistă, împotriva dujmanului !…”

Apoi urmă Drăcea care insistă ca tot ce vorbeşte el acolo să prindă tovarăşu’ Crivăţ în procesul-verbal. ,,Căci aşa cum spunea şi tovarăşul Dej la plenări trebuie să stârpim duşmanu’, cine a băgat atâta însufleţire în inima ţăranului de s-au adunat toţi să ceară cererile ? Eu propun să facem lista cu neghiobii şi s-o dăm la secoritate la raion…Da, da, să-şi facă meseria secoritatea !…” şi trase lampa de la masă, o lampă chioară şi afumată şi-şi băgă nasul în sticla lămpii să-şi aprindă o ţigară de foi pe care o tot sugea între buze, după care tuşa de câteva ori, scuipând flegma jos pe scândură cu o scârbă ancestrală. În fiecare seară trebuia să plece noru-sa după el să-l culeagă de pe la cazanele din comună. De fapt se îmbolnăvise de plămâni din cauză că a căzut de câteva ori în apa Bucovului, dormind acolo până-n zori, când îl găsea lumea şi-l scotea din apă ud leoarcă. Tot satul îl înjură că e omul securităţii. Când prinde pică pe cineva, gata, îl încondeiază acolo ! ,,Să facem o listă…” - zise el- şi trase lampa ceva mai aproape să vadă să scrie şi scoase din buzunarul de sus al hainei un bont de creion şi începu pe o foaie ruptă de acolo din carnetul lui secret… ,,Să-l puneţi primul pe Zuvelcă !- sărise Crivăţ ca ars- am informaţii că legionarul ăsta era pe lângă ţărani şi-i învăţa ce să facă ! I-a adus să ceară cererile şi el s-a strecurat încet pe lângă gard şi a plecat acasă ca un laşi ! Duşmanul loveşte pe la spate, tovarăşi. ,,şi pe Leana lui Mitroi !- sări Milică al lui Costea- ea a zis chestia aia cu Brâncoveanu şi cu pielea !” Leana îi strigase cu ceva timp în urmă, când trecuse comisia pe la ei: ,,ai necaz pe mine ?, amărâtule şi beţivule şi curvarule, că n-am vrut să mă culc cu tine atunci când ai venit la mine !” ,,Las-o pe-asta- ameninţase el- că ţi-o aranjez eu !” ,,Să-l treceţi şi pe Iancu lu’ Maceaulea că a început să spuie pe-aici şi pe dincolo că i-au băgat ăia de la Sfat bolduri în cur să se treacă !”- sări Carol, bucuros că-i venise această idee la ţanc. De fapt el îl chemase la Sfat şi-i zisese : ,,Nu mai pleci acasă până nu te treci !” ,,Eu să mă trec ?”- se strâmbase Iancu lu’ Maceaulea la el. Era o ditamai matahală de om şi lui Carol îi era frică de el. ,,Da , tu !- îl ameninţase Carol- avem noi metodele noastre să te treci !” şi vorbise cu Pâncu să intre să stingă lampa şi Gheorghe Pălăvatecu, omul de serviciu, să-i înfigă bolduri în şezut… Dacă văzuse că nu ţine chestia cu boldurile, îl urcaseră în podul Sfatului şi-i luaseră scara de la gura podului să stea acolo cu cucuvelele toată noaptea. Dimineaţa trimiseseră la nevastă-sa acasă să vină să-i arate bărbatul că-l prineseseră cu proasta lui Mielache în podul Sfatului. De fapt i-o urcaseră ei peste el. Nevastă-sa îI întrebase : ,,Care a lui Mielache, mă ? să fiţi ai dracului toţi că vă bateţi joc de bieţii oameni !” Şi-l

potolise un vlăjgan de securist care-l băgase într-o cameră singur şi-i zisese : ,,Dacă nu te treci, îţi umflu şapte perechi de palme de nu la vezi !” ,,Umflă-le !”- îi strigase Iancu lui Maceaulea. şi :jap ! jap ! jap !-îi trage securistul pe nepregătite câteva palme de i-a dat sângele şi pe gură şi pe nas… ,,Tu-vă muma-n c…, asta e mă munca voastră de lămurire ? !”- le zisese Iancu, după ce se spălase şi plecase acasă nedormit şi bătut măr. ,,Chiar dac-o fac eu cererea asta, am să spun la neam de neamul meu cum am făcut-o ca să se scrie şi-n istorie !”- le strigase el de pe Linie. ,,Care istorie , măăă?”- îl întrebase flegmatic Carol. ,,Aia care are să vie !”- le răspunsese el. ,,Viitorul istoriei e comunismul, banditule !”- strigase securistul după el. Dar Iancu nu-i mai răspunsese că-i ieşise nevastă-sa după el şi-l trăgea în curte şi-l îndemna să tacă din gură că n-o scoate la cap cu ei, o să-l aresteze şi-o să-l ducă şi pe el la canal cum l-a dus pe Zuvelcă.

Şi lista continuase : Ion al Micului, Săndulescu, Dinu, Păulescu, Giongărău, Pripescu…Unul din ei zisese ,,şi Adina ?”, dar sărise agentul cu registrul agricol care le spusese că învăţătoarea a dat tot pământul la articolul ăla la stat, la GAS,. odată cu toţi învăţătorii…

Şedinţa se termină târziu, Crivăţ trimise pe Sandu lu’ Petre la cazan să ia dou sticle de ţuică. Ăsta venise repede, împleticindu-se şi pusese sticlele pe masă. Săriră repede pe ele şi începură să înghită la rachiu cu sete. Neluţu se scuză şi plecă acasă indignat de ce văzuse acolo, negreşit în primăvară îşi va face dosar de bursă şi va pleca la facultate !. După ce băură cele două sticle, plecară acasă ţinânduse de braţ şi cântând :,,*…rob cu rob să ne unim…”*

51

Ilie Georgescu şi cu încă vreo doi deţinuţi politici coborâră dintr-o dubiţă într-un oraş transilvan din apropierea Apusenilor şi respirară pentru prima dată aerul proaspăt al primăverii. Trecuseră prin vreo câteva puşcării, fuseseră închişi mai întâi la Jilava, apoi la Făgăraş într-o fostă cetate din centrul oraşului, construită de pe timpul Mariei Tereza, apoi îi aduseseră la Piteşti-Colibaş pentru reeducare, trecuseră apoi pe la Gherla, unde cunoscuseră toată floarea intelectualităţii româneşti şi pe marii politicieni dintre cele două războaie închisi aici, după care îi repartizaseră la muncă într-o mină de sare la Ocna Dejului. „Totul pare normal în lumea asta- gândi Ilie când coborâ din acea dubiţă şi când văzu atâta forfotă în micul orăşel- oamenii merg normal pe străzi cu preocupările lor zilnice, copiii se joacă, păsărelele ciripesc, primăvara îşi vede de drumul ei împodobind cu verdeaţă dealurile şi munţii din împrejurimi.” Cunoştea aceste meleaguri, îşi aminti că mai trecuse pe aici odată, demult, în drumul lui la postul de învăţător ; oraşul rămăsese încremenit ca atunci, numai el era altul, maturizat, aproape îmbătrânit de necazuri.

Soarele, cu razele lui ieşite parcă din coama dealului din apropiere, bătea uşor cu o spuză de căldură trotuarul străzilor din care ieşa un abur cald ce se răspândea cu mirosul lui peste tot. Câţiva trecători se opriseră în loc şi priveau la ei cu mirare. Ilie lăsă capul în jos ruşinat ; pentru prima dată îl vedeau oamenii de dincolo în hainele acelea învărgate de puşcăriaş cu cătuşele la mâini şi se simţi un nimeni. „Ştiu aceşti oameni care este adevărul ?- se întreba el în sinea lui- poate mă privesc ca pe un asasin sau ca pe un borfaş de rând, oare ştiu ei că sunt nevinovat ? Şi acolo la securitate mi-au fabricat o vinovăţie căzută ca un blestem pe capul meu…” « De azi în colo veţi lucra la minele de sare- le şoptise unul din însoţitori, un miliţian bătrân, aproape de pensie, care le spusese să nu facă vreo mişcare, să respecte cu stricteţe regulamentul penitenciarului că dau de dracu şi ei şi el, care mai are câteva luni şi iese la pensie. Pe el nu-l interesează dacă sunt sau nu sunt vinovaţi, au încăput pe mâna lui, el trebuie să respecte ordinele superiorilor şi să aibă grijă de ei ! »

Închisoarea era aşezată la marginea oraşului sub un deal, de acolo deţinuţii erau transportaţi cu camioanele în fiecare dimineaţă cam la zece chilometri distanţă la ocne. Plimbarea aceasta le făcea bine, mulţi îi

invidiau pentru aceste ieşiri, ar fi vrut şi ei să lucreze sau să stea câteva ore în aer liber ca să uite mirosul latrinelor şi-al camerelor stătute, puţini însă câştigau acest drept ; majoritatea deţinuţilor nu vedeau lumina zilei decât câteva minute pe zi, probabil după felul vinovăţiilor.

La ocna de sare Ilie fu numit şef de echipă, i se dădură în primire zece deţinuţi, trei tineri, borfaşi de rând, patru oameni în vârstă, deţinuţi politici dintre care unul foarte bătrân şi bolnav ; unul din cei patru povestea despre cel bătrân că fusese legionar notoriu, făcuse parte din garda lui Horia Sima şi avea la activ vreo câteva crime, stătea aici de pe timpul lui Antonescu, era condamnat pe viaţă şi-şi aştepta cu stoicism moartea. Mai avea doi criminali de drept comun, unul din ei îşi omorâse nevasta şi altul, cuţitaş de meserie, înfipsese plăsările şişului într-un negustor şi-i luase toţi banii, lăsându-l într-o baltă de sânge. Al zecelea, pe nume Elefterie Popescu, care se cam zăpăcise, repeta mereu că el este nevinovat, nu ştie de ce l-au închis, că el n-a fost nici legionar, nici ţărănist, nici n-a furat nimic, că s-au pomeni cu doi miliţieni că l-au ridicat de acasă şi l-au adus aici.

După ce a intat în ocnele de sare, Ilie Georgescu şi-a dat seama că aici viaţa se desfăşoară după alte legi ; mai întâi aerul umed şi veşnic sărat te îneacă. Până te obişnuieşti cu el, trebuie să treacă săptămâni, dacă nu luni de zile…Apoi umezeala…Pereţii picură mereu ca nişte stânci care lăcrimează veşnic, apoi răcoarea şi curentul din galerii te usucă lent şi te macină…

Minerii asigurau totul din punct de vedere tehnic iar ei mergeau acolo în galerii şi săpau ca acum o mie de ani cu scule ascuţite din fier şi din oţel ; normele erau grele dar ei le executau cu speranţa că li se va mai reduce din stagiu. În prima zi fu impresionat de talentul unor puşcăriaşi care trecuseră pe aici şi executaseră nişte opere de artă demne de marii sculptori : statui sau busturi de femei goale, personaje mitologice, chipuri de oameni şi de copii ; într-o parte o mică bisericuţă cu altar, cu icoane, cu sfinţi ciopliţi în sare… Aici veneau ei şi se rugau în fiecare dimineaţă înainte de a se apuca de lucru, aveau în faţă un Crist răstignit pe cruce, se aşezau în genunchi în faţa lui şi-şi spunea fiecare rugăciunea.

Circula din ocnaş în ocnaş o poveste tristă care te impresiona până la lacrimi, în galeria mare, la intrare era un bust de femeie cărora toţi îi ziceau Minodora. Bustul era făcut dintr-o sare albă ca marmura, semăna cu busturile lui Renoire, o tânără cu un corp splendid, trecându-şi peste pântece, jos, un pled de catifea, care-i cădea până peste soclu, sub care semna un oarecare Rizescu, pictor decorator. Povestea era cam aceasta : Pictorul Rizescu, atras de arta pariziană, îşi făcuse ucenicia la flacăra parnasienilor, deschisese două expoziţii în Bucureşti, intrase ca scenarist şi decorator la Teatrul Mic şi se îndrăgostise de o artistă pe care o chema

Minodora, fata unui mare bogătaş din Molodova. Tinerii se întâlniseră la Paris şi se îndrăgostiseră. Trăiesc luna de miere pe Lunca Bahluiului la conacul părinţilor fetei. Cum e firesc în astfel de poveşti de dragoste intervine un al treilea, un inginer agronom angajat pe moşie, care se îndrăgosteşte de femeie. Pictorul îi prinde şi face o dublă crimă ; îl taie pe inginer cu hangerul, o achiziţie turcească, care stătea în holul castelului ca trofeu, i-l înfige drept în stomac, iar Minodorei îi retează vena jugulară. A urmat un proces celebru şi artistul plastic a fost condamnat la muncă silnică pe viaţă. Cei care-l cunoscuseră povesteau că-şi cerea voie de la supraveghetori să lucreze şi noaptea la lumina lumânării…Într-o dimineaţă când au intrat în schimb, l-au găsit mort lângă statuie…

Pe Ilie Georgescu îl impresionase mult trista poveste de dragoste şi se visa noaptea în diferite ipostaze, când criminal cu cuţitul sărind la gâtul Adinei, când un Cupidon furându-i câte un sărut sau căzându-i la picioare şi cerşindu-i dragostea ei. Nu mai ştia nimic de ea de-atâta timp, aflase că fusese arestată şi ea, se interesase prin toate penitenciarele pe unde trecuse dar nimeni nu-i dăduse vreo veste despre ea. Voia să ia legătura cu ea să-i scrie, dar erau supravegheaţi strict şi nu puteau să facă nicio mişcare. Dacă ar fi avut talent ca pictorul Rizescu, i-ar fi făcut şi el un bust din sare să rămână posterităţii ca amintire. Noaptea, în clipele lui de singurătate când nu putea să doarmă, îi apărea sub pleoape, stătea de vorbă cu ea, o mângâia, o iubea, adesea îi făcea poezii pe care le memora şi le spunea în gând ca pe nişte rugăciuni cu părerea că ceva din acest zbucium trebuie să ajungă şi la ea…

În primele săptămâni el cu echipa lui fuseră fruntaşi, după o lună de la venirea lor, o întâmplare neobişnuită le înrăutăţi situaţia : unul din cei trei tineri, poreclit Guşterele, nu mai ieşi din mină la apel, aşteptară cu camionul ce aşteptară, în timp ce unul din cei doi miliţieni îi înjura de mama focului că ei sunt vinovaţi, nu se poate, ei trebuie să ştie de soarta lui. « Bă, sare cel bătrân, Belizarie, spuneţi dacă ştiţi ceva, că dăm toţi de dracu… » « Nu ştim nimic, zău, puseră cei doi tineri care mai rămăseseră cu capul în jos, ce dracu, dac-am şti n-am spune ? » « Domnule şef de echipă, te credeam destoinic, vaide învăţătoria dumitale ! »- se răţoi al doilea miliţian la el. « Nu plecăm de aici până nu-l găsim, căutaţi-l prin toată ocna ! »- le ordonă miliţianul. Oamenii săriră jos din camion, extenuaţi de munca de peste zi, înjurând şi vociferând la adresa dispărutului. Mina era foarte mare, avea galerii nenumărate cărora nu la dai de cap nici câteva zile, unde să-l cauţi pe Guştere ? Oamenii se împărţiseră câte doi şi începuseră căutarea, cam după vreo oră îl găsiseră pe Guştere mort, se lovise la cap, fie intenţionat, fie din greşală, avea tâmpla plină de sânge ; murise decurând, corpul încă-i mai era

cald, ochii rămăseseră deschişi cu privirea undeva în tavan. « Ha,ha,ha !- începu Parascovenie- încă un suflet eliberat, acum stă la poarta raiului să ia bilet de intrare ! » « O fi la poarta raiului sau s-o fi dus în fundul iadului ? »-puse Piticul întrebarea, rostogolind privirile lui scăpărătoare cu nişte ochi mici ca de ciuvică peste figura mortului. « Închideţi-i, domnule, ochii să semene şi el a mort ! »- le propuse bătrânul ocnaş şi Ilie Georgescu, impresionat profund de tânărul mort, se aplecă şi-i închise ochii, trăgându-i pleoapele în jos peste luminile ochilor, zicând : « Dumnezeu să-l ierte ! »

Văzuse în război destule figuri moarte în diferite ipostaze, dar nu-l impresionaseră ca figura lui Guşteru. « Dumnezeu să-l ierte ! »- răspunseseră ceilalţi ocnaşi, descoperindu-şi cheliile în faţa lui. « Hai să-l umflăm de-aici- propuse Piticul- că mi s-a făcut o foame de lup ! Lăsaţi-l c-avem noi timp de jelit ! » « L-aţi găsit, mă ?- se holbă miliţianul la el când îl văzu- dar ce dracului a păţit, l-aţi omorât careva ? » « Cine să-l omoare, domnu miliţian, nu vedeţi că şi-a luat singur zilele… »- interveni Parascovenie. « Avea nevastă, mă ? »- întrebă unul din cei doi tineri. « Cum să n-aibă ! Avea şi doi copii, mi i-a arătat alaltăieri într-o fotografie… - răspunse al doilea.- muncea ca un nebun să-şi scurteze pedeapsa ! » « Domnule, cred că i-a sărit burghiul în tâmplă ! »- îşi dădu cu părerea Parascovenie, studiindu-i loviturile de la cap ; tremura întruna şi se agita, întorcându-i faţa mortului când pe o parte când pe alta- am mai văzut asemenea cazuri, fierul e fier, când ricoşază cu viteza aia se înfige al dracului… »

După ce aşezară mortul în camion, porniră cu el la vale, se lăsase seara peste coama dealului ca o negură, învăluind toate contururile într-un crepuscul indefinit. Ilie Georgescu puse capul pe genunchi, vru să închidă ochii şi să aţipească puţin dar somnul fugi repede dinaintea mortului şi rămase cu gândurile împrăştiate. Cum vor scoate ei cămaşa cu ancheta ? Dacă îl va acuza că n-au avut grijă de echipă ? Sau că l-au omorât ei ? Cât timp trecuse de când ispăşa el această pedeapsă ? La Jilava săpase la canale, la Piteşti lucrase pe un şantier de construcţii, la Făgăraş construise un bloc la o unitate militară, era salahor, căra cu roaba mortar la nişte zidari, erau nişte oameni simpatici, îi aduceau adesea pâine şi ţigări, atunci putuse să-i scrie Adinei prin ei câteva scrisori, dar n-avea voie să şi primească. De fapt supraveghetorul le atrăsese atenţia : « Bă, vi s-a urât cu libertatea ? Vreţi să vă îmbrac în haine învărgate să vă pun lângă ei ? Voi nu ştiţi că n-aveţi voie să întreţineţi legături cu deţinuţii ? » Şi i-a schimbat, au adus alţii care se grăbiau să-şi facă normele, nişte ardeleni puşi pe pricoapsă, care strigau toată ziua la el : « Hai, salahor, hai că s-a gătat mortarul ! » şi era foarte greu

să faci echilibristică pe nişte scânduri cu roaba plină cu mortar… Noaptea dormea dus, fără vise, trecuse timpul aşa de repede…

« Hai, deţinut, daţi-l jos !- le ordonă miliţianul când ajunseră în faţa penitenciarului- coborâţi-l încet- hai, legionarule, pune mâna, nu te mai codi, hai mai repede că aveţi întârziere de la program aproape două ore, o să se supere comandantul… » « Dar ce vină avem noi, domnu miliţian, dacă a murit ăsta ? »- se zgâi Piticul la el. « Lasă-l că-l aranjez eu pe moş Teacă ăsta ! - zise încet bătrânul legionar- de la un timp ne face viaţa mai amară ! » « Lasă vorba ,Piticule, că-ţi întorc o labă de te fac eu să mai deschizi fleanca ! »- îl repezi miliţianul pe Piticul.

Mortul fu trimis la morga spitalului şi deţinuţii îşi continuară plimbarea de seară după care merseră şi se culcară.

« Domnule Georgescu, veni la el Elefterie Popescu, eu îi fac de petrecanie nenorocitului ăstuia de miliţian ! Şi ştii ce m-am gândit ? Ai văzut dumneata că în liftul cu care coborâm noi în galerii sunt rupte două scânduri, ne aşezăm astfel ca să stea el în dreptul acelor scânduri şi eu cu mâinile mele îi fac vânt în hăul galeriilor ! Prea şi-a bătut joc de noi…Dacă-l mai lăsăm, ne mănâncă viaţa…Nu ţine şi el cont că dumneata în viaţa civilă ai fost cineva ! » « Să nu faci aşa ceva, domnule Elefterie, că dacă-ţi ieşuiază planul, ăştia ne împuşcă ! » « Să mă împuşte pe mine că şi aşa nu mai am mult de trăit ! »

După întâmplarea cu Guşteru, două săptămâni n-au mai ieşit din penitenciar, plutea o bănuială peste toţi şi până s-a finalizat ancheta, cei zece deţinuţi au trăit cu frica în sân ca nu cumva să le arunce lor mortul în spinare.

52

După arestarea câtorva zeci de ţărani care-şi luaseră cererile printre primii, oamenii, de frică, începură să le aducă singuri înapoi. În două săptămâni tot satul era înscris la GAC şi oamenii cu mâinile lor îşi duceau animalele, căruţele şi ce mai aveau ei la sediul gospodăriei. Se făcuse acolo un munte de fiare moarte la care nu se mai uita nimeni, boii şi caii erau legaţi de nişte garduri, însetaţi şi nemâncaţi. Sediul GAC-ului se mutase în casele fostului procuror de Muscel, Ionescu, care acum zăcea în închisoarea de la Aiud, sub motiv că subminase puterea statului socialist. Mai rămăsese acasă doar taică-său, un bătrânel simpatic, care o luase razna şi da ocol toată ziua fostei moşii. Procurorul pusese vie de jur împrejurul casei şi o înconjurase cu un gard viu din tecari. La poartă, din nişte scânduri lungi, învăţătorul Crivăţ scrisese cu litere albe pe fond roşu « GAC-ul drumul lui Lenin » şi le legase cu sârmă de stâlpii porţilor mari.

În locul lui Carol, care rămase pe planul doi, ridică nasul Ion al Oaţii, care urma ca la adunarea de constituire, unde trebuia să participe întregul sat, să fie numit preşedinte de GAC. Secretarul doi al raionului, Lascăr, fu chemat la regiune şi felicitat şi decorat pentru munca depusă pentru finalizarea colectivizării în comună.

La începutul lui martie se fixase serbarea de inaugurare şi toată lumea era în fierbere, învăţătorii cu pregătirea programului artistic, cooperatorii, cum se numiau acum ţăranii, făceau curăţenie la noul sediu, iar membri de partid, în frunte cu Neluţu, pavoazau noul sediu al PCR-ului. O sculptoriţă de la Bucureşti, pe nume Dogeanu Amalia, originară din sat, le făcuse cadou portretul lui Lenin, bust, lucrat de ea, care trebuia pus între cele două steaguri , al URSS-ului şi al României, desfăşurate pe tot peretele, iar deasupra trebuia scris « Trăiască prietenia de nezdruncinat dintre RPR şi URSS ! »

În câteva zile bieţii cai şi boi fuseseră masacraţi şi trimişi spre abatorul din Piteşti, pe locul unde-i tăiase se strânseseră toate muştele din lume şi toţi câinii satului care fugeau cu oasele în gură, fiecare pe unde puteau, iar mormanul acela de pluguri fusese transportat la Crapu, unde trebuia să se construiască un baraj pentru irigaţii, şi îl pusese stavilă împotriva apeleor, amestecat cu pământ, moloz şi pietrişi. Ţăranii priveau neputincioşi şi tăcuţi cum erau îngropate uneletele lor cu care lucraseră o viaţă şi blestemau printre dinţi pe tăcute noua orânduire socialistă în frunte cu Carol şi cu Ion al Oaţii.

În locul plugurilor şi al animalelor se înfiinţase la moara lui Nae Moraru o Staţiune de maşini şi tractoare unde partidul adusese vreo douăzeci de tractoare, câteva combine şi secerători pentru muncile agricole de primăvară. Ca şef al lor îl numiseră pe vechiul tehnician agronom de la Sfat, Victor Popa care-şi luase munca-n serios şi angajase vreo trizeci de tractorişti, recrcrutaţi dintre ţăranii tineri care mai umblaseră cu tractoarele sau dintre elevii care terminaseră şcoala profesională de mecanici agricoli. Avea dreptate Budiman de la cazan care le spunea oamenilor : « Bă, tată, eu le dau să bea la tractorişti că de-acum încolo ei sunt boii noştri ! » Acum era prima primăvară în viaţa lor când oamenii nu mai ştiau încotro s-o ia la muncă, altădată se sculau de la patru dimineaţa, puneau nevasta şi copiii în căruţă şi plecau la arat şi la semănat ; acum se învârteau prin curţi fără niciun rost şi se întrebau ce-or să mănânce la iarnă.

Ion al Oaţii se plimba cu mâinile la spate prin sat şi dădea ordine. Satul se împărţise ca la armată pe brigăzi şi pe echipe, fiecare cu şefii lor şi aştepta ordinele superiorilor. Tractoarele ieşiseră în câmp şi arau haturile pe parcele mari, desfiinţând răzoarele, câteva echipe se apucaseră să desfunde dealurile Ghiincioaiei şi să le planteze cu vie, alţii făceau tăieri în livezile cu pomi confiscate de la Sterie sau de pe moşia Câmpinencii. Toată lumea se pregătea de inaugurarea care se apropia, se mătura sediul, se pavau aleile, se construia o mare scenă pe terenul de fotbal unde trebuia să se prezinte programul artistic. În tot satul era forfotă mare, ţăranii erau puşi să-şi văruiască gardurile şi să-şi facă şanşurile.

« Bă, Neluţule- îi zicea Ionel al lui Duran lui fi-său- stai, mă, la locul tău, nu te mai amesteca cu ei, vede-ţi de treaba ta că nu ştii cum se întorc timpurile ! » « Cum să se mai întoarcă ? N-aşteptaţi, voi , pe americani de aproape două zeci de ani şi nu mai vin ! Ăsta e viitorul omenirii : comunismul !- glumea el cu taică-său. Am eu grijă să mă retrag încet din beleaua asta în care am intrat, la toamnă plec la Timişoara să dau examen la facultate, le-am spus şi lor să-şi găsească alt secretar ! » « Păi fă-o cât mai repede că te înjură lumea ! Tu nu vezi că la umbra ta s-au aciolat toţi proştii ca alde Ion al Oaţii, Carol, Pâncu, Giurcă şi alţii…Mi-e şi mie ruşine când ies în lume şi-mi dă peste nas, ,,tu vorbeşti, mă,-zic- tu, care ai pe fi-tău acolo amestecat cu ei ?” ,, Hai, lasă, că nu mi-e ruşine nici cu mata- continua Neluţu cu gluma- nu te-au numit şef de echipă la sectorul viticol ? » « Vai de şefia mea ! Eu muncesc cot la cot cu ei, mi-am rupt o pereche de bocanci săpând la cazma ! »

Venise şi inaugurarea GAC-ului, secretarul doi, Lascăr, adusese de la Casa de cultură din oraş un taraf de lăutari, îl urcase pe scenă şi cânta de mama focului şi tot tineretul juca îndrăcit, mirosea a mici, Nae cu

cooperativa lui, adusese bere şi vin şi oamenii căpătaseră vervă mare, mâncau, beau, şi chiuiau ca la nuntă. Pe scenă se desfăşurau programe artistice cu tineri veniţi din mai multe sate sub supravegherea lui Nae Steru şi a Adinei, conduşi de Neluţu, erau mai mult brigăzi artistice care criticau pe cei îndărătnici care nu voiseră să se înscrie în GAC şi acum le zăceau oasele pe la canal sau prin puşcării. Ţăranii priveau de pe margine şi-şi dădeau cu părerea că aşa au ademenit ei lumea, cu minciuni şi cu promisiuni într-o viaţă mai bună, dar nimeni nu ştia când va vani acea viaţă.

După inaugurare, Lascăr o păţise zdravăn, primise de la secretarul Sfatului, Trâncă, o fotografie ca amintire în care Lascăr ăsta juca lângă o învăţătoare frumoasă, repartizată proaspăt în sat. Pe dosul fotografiei Trâncă scrisese cu litere mari : « Amintire de la Rica ! », trasformând pe â în i, poate din greşală sau intenţionat să glumească cu el. Fotografia nu o primise el, poşta i-o adusese nevestei care după ce o citise îl luase la întrebări : « Mă, dacă nu-mi spui ce e cu Rica asta, eu mă despart de tine ! » « Care Rica!- rămăsese Lascăr perplex- eu nu cunosc nicio Rică ! » Femeia se dusese la regiune la secretarul prim şi-i spusese toată tărăşenia şi ăsta, fără să mai cerceteze, îl chemase şi-i zisese să-şi facă bagajele că e eliberat din funcţie, să se ducă dracului la ciocanul lui dacă n-a fost în stare să ţină de această funcţie ! Târziu de tot, după câţiva ani, se întâlnise Neluţu cu el în Talcioc, vindea la haine vechi şi era pe lângă el cu toată şleapca de ţigani din Ferentari care-i dau ocol. « Ce faceţi, tovarăşe secretar ?- îl întrebase Neluţu- ce e cu dumneavoastră pe aici ? » « Pe dracu îl fac, me, proasta de nevastă-mea s-a dus şi m-a reclamat la judeţ că iubesc şi m-au dat afară, au zis că stau prost cu morala proletară ! Acum sunt singur, vaide capul meu, am divorţat de ea şi mă descurc şi eu cum pot, vând vechituri pe-aici ! » Toată chestia asta o povestise Neluţu celor din comună după ce se întâlnise cu el în Bucureşti şi-l văzuse cu ţiganii după el. Dacă altădată numai bănuiau că e ţigan, acum le sosise confirmarea, era ţigan din Ferentari.

Într-una din serile lor de şedinţe în organizaţia de partid unde puneau la cale mersul colectivei, Crivăţ care se cherchelise rău după ce băuseră câteva sticle cu ţuică, îi zise lui Neluţu : « Neluţule, tu ai observat ceva ? » « Ce ? »- rămase curios băiatul. « Tu n-ai văzut, mă, cum se uita noua învăţătoare la tine ? Te sorbea din ochi, nu alta… » « Când ? » « Cum când ? alaltăeri la serbare ! Bă, de ce nu mai sunt eu tânăr că ce-aş face cu ea, Doamne, Doamne ! » Neluţu observase şi el, dar căuta să amâne o întâlnire cu ea, îi plăcuse şi lui, era o fată dată dracului, un pui de mocăncuţă sănătoasă, cu obrajii rumeni şi cu un corp de gazelă cu picioare înalte şi cu nişte ochi care scăpărau scântei la fiecare privire. « Du-te, mă la ea, nu fi prost ; stinge-i lampa şi dacă nu zice nimic, a ta e ! » Chestia cu lampa era

nouă pentru Neluţu, nu-i venise în minte această idee năstruşnică : dacă te duci seara la o femeie şi-i stingi lampa şi ea nu zice nimic, o poţi iubi în linişte. Crivăţ ştie ce spune, e şi ea om şi i se cere, iubirea e dată de la Dumnezeu şi e păcat să trecem pe lângă ea să nu observăm că ne intră în inimă. Mai avusese el una, tot mocancă, pe la şcoala pedagogică, dar era prea mic pentru ea şi nici n-o sărutase, îi scrisese până plecase în armată ,dar fata nu-i mai răspundea la scrisori, probabil că avea alte rosturi că într-o zi, când venise de la instrucţie, găsise un plic de la ea în care îl anunţa că se mărită şi peste două săptămâni are nuntă. De atunci lui Neluţu îi cam pierise pofta de femei, o iubise ca un prost şi ea habar nu avusese ! Acum era altceva, omul era făcut armata, toate fetele fug după băieţii cu armata făcută crezând că sunt buni de însurat. Ştiu ele ce ştiu, vor să ia băieţi copţi la minte, nu puştani fluturateci care le lasă după câteva săptămâni de iubire.

Şi Neluţu de la şedinţă plecase cu gândul să dea pe la ea, băuse suficient ca să capete un pic de curaj, era o seară caldă de primăvară cu lună plină şi cântau brotăceii pe valea Bucovului şi venea miros de sălcii pletoase şi de flori crude şi scăpărau stelele pe un cer albastru, senin, bătea o boare de vânt, mai mult îi mângâia faţa, i-o răcorea, plutea în aer o vrajă care te îmbăta… Fata luase gazdă în Ciuculeşti, la marginea satului la o babă, şi el aflase că baba e plecată pe la Bucureşti pe la copii, tot Crivăţ îi spusese, era cotoi al dracului, mirosea repede… Pe fată o chema Florica, după întâmplarea cu secretarul doi, Lascăr, toată lumea îi zicea Rica, numele scurt de la Florica. Neluţu scurtase drumul, o luase pe o potecuţă pe lângă cimitir, pe câmp, să ajungă mai repede. Cimitirul îi strecurase în suflet teama că morţii sub formă de strigoi poate se iau după el, prea era linişte şi prea pustiu ; doar o javră de câine mai lătra în depărtare…

Ajuns la poartă la Florica, nu îndrăzni să strige ; se aşeză pe nişte stanoage şi privi pe fereastră în casă, fata se dezbrăca la lumina lămpii, rămăsese într-o cămaşă de noapte, îşi despletise cozile ei care atârnau până peste mijloc şi se pieptăna. Neluţu deschise poarta şi intră tip-til în curte la fereastră, bătu în geam de câteva ori uşor să nu trezească câinele care dormea sub un şopron şi aşteptă. Fata îşi ascuţi auzul, se trase mai la fereastră şi întrebă cine este. « Eu ! »- zisese Neluţu. Fata i-a recunoscut glasul, parcă-l aştepta, a sărit ca arsă din pat şi a ieşit la uşă. « Hai, intră ! »- i-a zis ea, şi l-a luat de mână şi l-a băgat în casă. « Nu ştiu de ce dar parcă te aşteptam ! - continuă ea, dar ce ai, că eşti cam palid ? » « Am cam băut şi eu nu sunt obişnuit cu băutura ! » Căldura din casă îi făcuse rău şi-i veni să vomite. « Să-ţi aduc un lighean- fugi fata- eu am să te ţin de cap şi tu căzneşte-te să vomiţi ! » Cu Neluţu începu să se învârtă casa, tablourile şi pereţii, vomită totul, mâna fetei îi mângâia tâmplele, o mână caldă care

parcă-i lua durerea de cap. « Gata, ţi-a trecut, acum o să te simţi mai bine ! » « Da, mi-a trecut ! Cred că m-ai fermecat tu cu privirea ta, de câte ori te vedeam, mi se punea un nod în stomac ! » « Hai, lasă ! » Băiatul o privea stupefiat, nu mai văzuse niciodată o femeie aproape goală, era parcă o minune căzută din cer…Puse mâna pe ea şi o strânse în braţe, ea îi căzu moale ca o vâlvătaie pe pieptul lui. « Stai, zise ea, să stingem lampa ! » Şi suflă în lampă. În cameră inundă întunericul, Florica trase o pătură peste ei şi Neluţu o strânse mai puternic în braţe.

Se treziră când pleca maşina de patru. « Ştii ce, zise Neluţu, eu am să mă scol să plec acasă, cred că ai mei au intrat în panică, le e frică ca acum cu colectivul ăsta să nu-mi dea cineva în cap ! » « Stai, zise ea, să te conduc şi eu, şi uite-te şi tu, îi băgă ea o cămaşă de noapte sub nas, să nu zici că n-am fost fată mare ! » Neluţu o privi şi rămase mut, văzu câteva picături roşii pe cămaşă şi-l puseseră pe gânduri. Era sigur că nu se atinsese de ea, dormise ca un prunc, tăcu şi ieşi afară în aerul dimineţii care-l trezi repede din gândurile lui şi-o luă spre casă.

« Pe unde ai umblat, mă, tu toată noaptea că taică-tău te caută cu felinarul prin tot satul, crede că ţi-a dat cineva în cap prin râpa aia pe la Răţoi ! »- îl luă maică-sa la rost când sosi acasă. « Unde să fiu, am fost şi eu pe la o fată ! » « Păi mai stă băieţii cu fetele, dar nu toată noaptea ! O să te faci de râs dacă o să pierzi nopţile cu ele ! » « Ia uite, domnule, doar sunt mare, nu-mi mai purtaţi voi de grijă ! » Când sosi Ionel al lui Duran acasă se încinse scandalul. Nu-i era ciudă că fusese la Florica, avea el să-i reproşeze şi de asta ; îi era ciudă că se făcuse de râs prin tot satul, întrebase de el pe la toţi ăia cu care fusese la şedinţă, apoi pe la învăţători, ajunsese şi pe la Adina şi pe la Nae Steru şi nimeni nu-i dăduse nicio veste despre el. Ca să nu se apuce întâi cu el, o întrebase pe nevastă : « Unde zice, Gigeo, băiatul ăsta că a fost ? » « Unde să fie ? El zice că a fost la o fată ! » « Păi ce curvă e aia de-l ţine toată noaptea la ea ? Şi de ce nu vine să spună : „Bă, proştilor, vedeţi că eu nu viu în seara asta acasă !”, m-am făcut de râs în tot satul, căutându-l… » « Nu te-ai făcut numai mata, sare Neluţu din aşternut, m-ai făcut şi pe mine ! Cine te-a pus să umbli prin tot satul ? Cine mă fura ? Te rog frumos ca de acum încolo să mă laşi în pace că ştiu singur să-mi port de grijă ! » « Bă, prostule, eu ştiu unde ai fost, îl ia taică-său de gât, ai fost la mocancă ! Învăţătoarea aia e o curvă ! » « De unde ştii mata ? » « Ştii de unde ştiu ? În fiecare noapte când plecam la plug la ora patru, ieşa de la ea Manole al lui Peniţă ! Du-te şi întrebă-l pe Peniţă să vezi ce-a păţit şi el cu băiatul…Ca să-l despartă de ea l-a mutat cu postul la Bucureşti ! » Neluţu a tăcut, n-a mai zis nimic, dar parcă i s-a pus o pată pe inimă. Era posibil ca taică-său să aibă dreptate, chestia cu cămaşa îi dăduse şi lui de gândit, ce

voia ea să-i arate cu fetia ei că gata ! o ia de nevastă ? Nu ! Mai de grabă avea dreptate Crivăţ : „Fata asta cu sănătatea ei avea nevoie de un bărbat şi nu de orice bărbat ci de unul tânăr şi frumos cu care să-i fie drag să facă dragoste !”. Dacă e aşa, îi place şi lui, o astfel de companie nu strică !

A doua seară se duse iar la ea, de data aceasta avea cale liberă, fata îl primi împărăteşte, făcuse gogoşi calde şi scosese nişte ţuică de la munte de trei prune, băură şi mâncară şi se culcară. Florica era meşteră-n dragoste, cu corpul ei frumos o dorea oricine, Neluţu avusese noroc, fusese ales dintre mulţi alţii…Ţinu aşa toată vara, Neluţu parcă se buimăcise, nu mai vrea să ştie de nimic, o vedea şi o visa doar pe ea ! Într-o duminică, însă, găsi fata bosumflată : « Neluţule, am rămas gravidă, spune-mi ce să fac ? Dacă mă iai, las copilul, dacă nu, mă duc la Costeşti să-l avortez ! Dar să ştii c-ai terminat cu mine, în toamnă vine tata şi mă mută mai lângă casă, vrea să mă mărite cu un maistru de la Colibaş de la noi din sat ! » Băiatul rămase ca trăsnit, numai de însurătoare nu-i ardea lui ! Pentru un moment nu ştiu ce să-i spună, se gândi mult şi se hotărî să-i facă o vizită acasă să-i ceară mâna lui taică-său. Ştia precis că familia ei nu-i va da voie să rămână pe aceste meleaguri, aveau două fete, pe una mai mare o măritase cu un popă, iar ea trebuia să rămână în casă. Se lansa într-o aventură din care nu ştia cum o să iasă. În vacanţa mare ea plecase acasă, urma să dea pe la spital pe la Costeşti unde avea o consăteancă, soră medicală, s-o ajute să facă avortul şi apoi să plece acasă. Fără ea, lui Neluţu zilele i se păreau ani, veneau nişte apusuri de soare nenorocite pline de melancolie şi nişte nopţi cu demoni care-i populau somnul, se îmbolnăvise de un rău pe care nici el nu-l cunoştea, un rău pe care voia să-l alunge şi nu putea. Punea mâna pe carte să citească pentru examenul care se apropia şi gândurile i-o luau razna călări pe cai înaripaţi. Până la urmă se hotărî, plecă cu autobuzul la Piteşti, acolo avea un coleg, profesor de muzică de la ea din sat, vorbi cu el şi plecară pe jos spre satul acela. Colegului îi spusese că e delegat de GAC-ul din comună să cumpere nişte butoaie şi ar da şi pe la Florica, care stătea cu vreo doispre zece chilometri mai departe. Cu Ţică Vorovenci nu se mai întâlnise de când terminaseră şcoala, acum îi găsise o mare bucurie, merseră pe jos până acasă la el, aducându-şi aminte de toate năzdrăvăniile pe care le făcuseră ei în cei patru ani de şcoală şi-i spuse drept de ce a bătut el drumurile până aici, avea o fată de care era îndrăgostit şi voia s-o vadă. « Lasă, Neluţule, că te duc eu… Ştii ce facem ? Mâncăm bine la noi, bem ceva ca să avem curaj, pune tetea caii la căruţă şi mergem în peţit ca oamenii ! »

Ajunseseră acasă la Vorovenci în dreptul prânzului, intrară-n curte şi-i făcu cunoştinţă cu toată familia, taică-său era dogar şi olar, iarna lucra la doage şi vara făcea oale şi se ducea cu ele pe Vlaşca şi-n Teleorman să le

dea pe cereale. Maică-sa tocmai pusese de mămăligă şi când îl văzu pe Ţică nu mai putu de bucurie, se grăbi, mai ales că auzi că are oaspeţi de la câmpie veniţi pe la el, răsturnă mămăliga, o îmbuzi cu caşi, le puse pe masă supă de găină, friptură de curcan şi lapte bătut. « Ce cauţi cu laptele ăsta bătut, adu o ulcică de vin să udăm şi noi friptura asta, îi comandă el maică-si, odată avem şi noi oaspeţi…A venit să se ducă pe la tatăl Floricăi, vrea s-o ia de nevastă ! » « Pe la cine, pe la Florica ? Păi n-o dă, mamă, din sat că pe aia o mai are ! Poate vii dumneata la ea ! » « Şi eu sunt tot singurul băiat şi nu mă lasă tata să mă însor în altă parte ! »- îi răspunse Neluţu, puţin stânjenit de o asemenea discuţie… « Pune-le , nevastă, şi o sticlă cu rachiu, veni taică-său, şi să-mi aduci şi mie o bărdacă să mă cinstesc cu băieţii, mai ales c-am auzit că e rost de nuntă ! Şi de unde zici că eşti dumneata ? » « Din Râca, pe lângă Popeşti ! » « Lasă, taică, nu-mi spune mie, c-am umblat toată Vlaşca, cunosc toate localităţile de la câmpie, am fost cu oale şi cu butoaie pe-acolo ! Băiatul lui Duran mai trăieşte ? » « Care din ei ? » « Ioviţă ! Eu la el trăgeam ! Avea o nevastă, mamă-mamă ! » « Eu sunt nepotul lui, băiatul lui Ionel, frate cu Ioviţă ! » « Îl ştiu şi pe taică-tău, dar nouă ne plăcea să tragem la Ioviţă că avea o nevastă rea de muscă şi ne mai drăgăleam şi noi cu ea ! » « Nu mai trăieşte, a murit pe timpul colectivizării, s-a înecat într-o fântână de necaz ! » « Bine că pe noi ne-a ferit Dumnezeu pe aicea de colectiv ! Şi-a rămas Marina singură ? » « Singură şi bătrână, acum a şi surzit, e vaide capul ei… » « Aşa e bătrâneţea, vine cu belele ! Hai noroc şi să fie-ntr-un ceas bun ! -întinse el bărdaca cu ţuică- bine că-mi veni feciorul că am şi eu cu cine să beau o rachie ! Băi Ţică, dacă plecaţi la tatăl Elenei duceţi-vă cu brişca, vezi că hamurile sunt pe hambar, să pui şi cele două rânduri de clopoţei că doar nu vă duceţi la înmormântare ! » « Bine tată, aşa o să facem ! »- îi răspunse Ţică, trăgând la măsea mai abitir ca taică-său. « Domnule, gândea Neluţu, făcând comparaţie cu cei din satul lui- mocanii ăştia au alt stil de viaţă, sunt mai largi la inimă, mai sănătoşi la trup, roşii în obraz şi ştiu să lege firul unei discuţii fără s-o dea ca ai noştri ca nuca-n perete »

În sfârşit, mâncară băieţii şi băură bine, puseră caii la căruţă şi plecară, Ţică pe post de birjar, stând pe banca din faţă şi Neluţu pe post de tânăr însurăţel pe banca din spate. Când auziră clopoţeii sunând de gâtul cailor, toţi vecinii ridicară capetele pe la garduri să vadă ce minune se mai întâmplă…Dacă ar fi fost duminica, curiozitatea lor n-ar fi fost aşa de mare, dar era joia, doar ţiganii lingurari din Jupâneşti se însurau în zi de joi…

Satele se înşirau unul după altul, ţinându-se lanţ, din când în când câte o femeie mai îndrăzneaţă care-l cunoştea pe Ţică îl întreba : « Une vă duceţi dom' profesor ? » Ţică se făcea că n-aude şi da bice la cai şi-i striga lui

Neluţu în spate că le mai trebuia un taraf de lăutari şi era nuntă-n floare, punea toată Valea Vâlsanului în picioare. « Ce nebunie şi pe ei, gândea Neluţu, tinereţea asta năzdrăvană mai e, ce să-i spună el acum bietului om, adică lui moş cocoş ăla care e tatăl Floricăi, că a venit să se însoare ? Să-l vadă taică-său, i-ar trage o mamă de bătaie ruptă din Rai de s-ar sătura de însurătoare ! Şi mai cu seamă ce să-i spună Floricăi când va apare în postura asta la poartă la ei. Fata îi spusese : ,,Vino şi discută cu tata, dar e un om absurd, nu cred c-ai să te înţelegi cu el !". Şi nici n-avea de gând să se înţeleagă…

Gândind el aşa se trezi cu căruţa oprită în poarta mare la Florica acasă, zarva fu aşa de mare încât săriră toţi câinii vecinilor la ei să-i mănânce. Ieşise în poartă Florica şi începuse să se închine, ,,Doamneee, zicea ea, mare mai e grădina lui Dumnezeu…" Casa lor era băgată sub un dâmb, cu muntele gata să cadă pe acoperişul de şindrilă, era o cocioabă mică cu o cameră şi o tindă, aveau o curte şi mai mică de n-aveai unde întoarce căruţa, Vorovenci deschisese porţile mari şi intrase cu căruţa până sub pragul casei. Florica nu mai păru femeia aceea caldă de odinioară, acum era o femeie rece, distantă care de-abia mai răspunse la sărutul băiatului. « Eu te aşteptam doar pe tine, zise ea, de ce-ai făcut alaiul ăsta în tot satul ? » « N-are nimic, îi replică Neluţu pe un ton şi mai rece, îţi facem reclamă la măritiş, poate te măriţi mai repede cu maistrul tău de la Colibaş ! » « Hai, lasă glumele şi intraţi în casă ! » Taică-său lucra la nişte coşuri de nuiele iar maică-sa grebla grădina de frunze. Neluţu, puţin ameţit şi de băutură dar şi de zdruncineala căruţii coborâ şi dădu noroc cu ei. Îi şopti lui Ţică : « Bă, Ţică, ăştia sunt rudari de ăia care fac coşuri şi vin prin sat pe la noi cu ele ! » « Hai mă, lasă şi tu mofturile şi intră-n casă că eu plec cu căruţa, mâine am ore, nu mai pot să stau după tine ! » « Eu îţi mulţumesc că m-ai adus până aici ! » Ţică a plecat şi Neluţu a rămas. A intrat în casă cu Florica şi s-a aşezat pe pat, începuse să fiarbă inima-n el, nu mai era aceeaşi Florică pe care o cunoscuse el, slăbise, se urâţise şi mai ales tăcea şi se uita la el cu ironie în priviri. « Ce-i ,fată, cu tine, de ce m-ai adus până aici şi acum faci pe mofturoasa ? » « Dar ce te-am adus eu ? »-zise ea, parcă reproşindu-i de ce venise. « Ştii ce, tata nu e de acord să mă mărit cu tine, am aranjat deja cu Ionel, băiatul despre care ţi-am povestit… » « De chestia cu avortul ai scăpat ? » « Da, ştiu că asta te interesa pe tine ! Am scăpat, dar era să mă coste viaţa ! » « Atunci e bine, te poţi mărita liniştită… Mă mir cum poţi trece aşa de repede peste dragostea noastră, dacă s-a numit dragoste…Mai jucai şi teatru cu cămaşa ta de noapte… » Fata puse capul în jos şi începu să plângă. « Ştiu că tu mă crezi pe mine o aia, dar să ştii că nu e aşa ! Poate că te-am iubit şi eu, dar nu-i de ajuns numai iubirea… » În tindă, maică-sa le

pusese masa şi îi chema să mânânce. Afară se întunecase, pe firida sobei fâlfâia o lampă chioară, iar prin ochiul de geam se zărea o porţie de lună, căzută parcă peste vârfurile unui stejar, arămindu-i frunzele. Lui Neluţu îi pierise pofta de mâncare dar vru să-i facă Floricăi pe plac, deschiseră uşa şi coborâră în tindă, un motan cât un miel da ocol mesei cu coada pe sus, femeia le pusese lapte cu mămăligă, caş şi ciulama de ciuperci. Amândoi mâncară în silă pe tăcute, parcă n-aveau ce să-şi mai spună. Neluţu trecu după masă în camera de sus şi fata zise că se duce să doarmă la o mătuşă care stătea vizavi de ei. Cei bătrâni aveau un pat întins în tindă, la gura cuptorului şi se culcară acolo. Acum văzu băiatul că dragostea lui pentru Florica s-a dus pe apa sâmbetei. Altădată fata deabia aştepta să stea amândoi, acum se ducea să se culce la mătuşe-sa, făcea pe cinstita ! Toată noaptea se răscoli în pat, el venise pentu Florica, voia să mai stea barem o noapte cu ea, poate ultima noapte din viaţa lor, dar Florica îl refuzase… Era o a doua dragoste pe care o îngropa, pe prima o îngropase în armată…

A doua zi se sculă de dimineaţă şi-o găsi pe Florica lângă el. « Ai dormit bine ? »- îl întrebă ea, cu vocea scăzută. « N-am dormit de loc, toată noaptea mi-a bătut luna-n cap, acestă doamnă care e simbolul dragostei… Ce-o fi avut cu mine, nu ştiu…Parcă m-a tâmpit ! » « Te-am blestemat eu, zise ea, să nu mai poţi iubi pe nimeni până mă vei uita… » « Nici că mai am chef de-altă iubire… »

Plecară amândoi pe jos înapoi tăcând, Florica scutura o creangă cu care rămăsese în mână. « Vreau să te conduc până la jumatea drumului şi apoi să dau şi pe la soru-mea ! Să nu zici că sunt neam prost… Şi ca să-ţi demonstrez că te-am iubit, când ne vom despărţi, am să-ţi dau un sărut de adio ! » « Sunt şi astfel de săruturi ? » « Sunt ! şi astea se ţin minte mai bine … »

Neluţu ajunse acasă târziu, era rupt de oboseală, se trânti în pat şi adormi. Se visă la Timişoara la examen, era student, se plimba pe Corso între teatru şi catedrală cu Florica, au luat-o apoi pe canalul Bega prin parc, erau o groază de tineri, se plimbau perechi-perechi de braţ, cânta muzica o arie din Rigoleto, se înserase cu tot tacâmul, stele şi lună, lampadare aprinse, pica din cer o vrajă care-i înnebunise…Şi s-a trezit deranjat de maică-sa : « Uite, zice, un plic, ţi l-a adus poştaşul ! » Îl desfăcu şi-l citi, era o adresă de la facultate care-l anunţa că i s-a aprobat dosarul de înscriere cu bursă. Îşi strânse a doua zi toate cărţile şi se apucă de învăţat…Florica rămase în sufletul lui ca o frunză moartă toamna, bătută de vânt, nu mai dorea să şi-o mai apropie, rar de tot i se vâra sub pleoape şi fugea ca o nălucă…

53

Pe Lisăndriţa şi pe maică-sa, Ion al lui Mamaie, cel cu poezia pe care i-o spunea lui Milea, le luase la Bucureşti, le urcase într-un apartament la etajul zece şi le ţinea închise acolo, ziceau că dacă coboară pe stradă se rătăcesc şi nu mai ştiu să vină acasă. Se încadrase păroaspăt miliţian în Bucureşti şi-şi adusese toată familia aici. Femeile nu erau obişnuite cu apartamentul, să stea închise toată ziulica aici, în vreme ce la ţară acolo la ele stăteau pe şanţ la trăncăneală toată ziua. Dar maică-sa a murit repede şi a fost incinerată la crematorul Cenuşa, cu Lisăndriţa a păţit ceva mai greu, vine odată Ion al lui Mamaie de la servici pe la ora patru şi-o găseşte-n hol cu miliţia şi cu locatarii de vizavi, certându-se. Locatarii artamentului alăturat susţineau că au găsit-o dormind în apartamentul lor, Lisăndriţa susţinea că ei veniseră peste ea şi-o scoseseră afară din casă. Adevărul era altul şi oamenii îl descoperiră când făcură ancheta. Femeia se dusese pe balcon, stătuse acolo ce stătuse, uitându-se la soare şi gândindu-se la satul ei din care plecase, după care, fiind oarbă, a sărit în balconul vecin şi a intrat în casă. « Pe unde ai intrat în cameră- o întrebau miliţienii-doar că n-ai avut cheie ? » « Pe-acolo- arăta femeia- pe uşa aceea care se deschide spre cer ! » « Şi dumneata n-ai văzut că eşti în altă cameră ? » « Dă-le încolo de camere că seamănă toate, nu poţi deosebi una de alta ! » Oamenii râseră şi de atunci Lisăndriţa nu mai avea voie să iasă nici în balcon să mai vadă petecul ăla de soare care-i aducea aminte de satul şi de lumea ei. De fapt muri şi ea repede, cam la câţiva ani după fată şi Ion îi puse borcanul cu cenuşă lângă al maică-sii tot acolo la crematoriu. Leu auzise de păţania femeii şi de fiecare dată când venea un bucureştean prin sat îi zicea în batjocură : « Vezi să nu ieşi şi tu pe uşa aia care dă spre cer ca Lisăndriţa ! » Într-o noapte o şi visase. « Fă , Talioaro,-îi povestise el nevestei- azi noapte am visat-o pe Lisăndriţa ! » « Bine ţi-a făcut că ai râs de ea toată viaţa ! Şi cum ai visat-o ? » « Mai întâi am visat că toţi oamenii care-au plecat de la noi din sat s-au transformat în îngeri şi zboară noaptea pe deasupra Bucureştiului, numai Lisăndriţa venise la mine la geam sub formă de strigoi, mă uitam şi o vedeam pe geam, era un schelet de femeie, din ea mai rămăsese doar scăfârlia şi oasele înşirate, iar la spinare avea o coasă ! » « Mă, aia e moartea, vine să te ia ! » « Făă, du-te dracului, că n-o fi gura ta aurită…De ce nu te-ar lua pe tine ? » « Pe mine nu mă ia, mă, că eu mă duc la biserică şi mă închin la Dumnezeu, dar tu n-ai dat prin biserică niciodată-n viaţa ta ! » Pe Leu îl munci mult acest vis, îl povestise la toată lumea, dar mai ales lui Ionel al lui Duran. Nu dură mult că

şi cu el se întâmplă o nenorocire, cam prin decembrie, pe la sfârşit chemă nevasta şi-i zise : « Fă, Talioaro, mi-a dat fata aia de la Palangă vorbă să mă duc să-i tai şi ei porcul ! » Avea două fete, una măritată în Râca şi a doua la Palangă, un sat apropiat de-al lor, adesea ca să scape de sub ochii nevestei, el întotdeauna îşi făcea drum pe la ea. « Du-te, mă, îi zise femeia, dar vezi să nu te faci de râs cu băutura ta ! » Cu două zile înainte ninsese abundent şi pusese nişte nămeţi cât casa, după care se lăsasa un ger năprasnic. Leu o luă încet pe marginea satului, apoi pe marginea pădurii pe şosea şi ajunse la fată pe la nouă obosit mort. Acolo oamenii se chinuiau să pună porcul jos să-l taie, sosise tocmai bine, el îi înfipse cuţitul în gât, porcul guiţă ce guiţă şi se potoli. Îl tăiară, îl asortară, puseră carnea tranşată în două lăzi, urmă apoi pomana porcului, mâncară, băură după care se duseră fiecare pe la casele lor. Leu îi spuse fetei : « Mă, tată, mă duc şi eu acasă că e timpul ăsta cam urât şi mi-e frică să nu mă prinză noaptea pe drum ! » « Du-te, tată, îi zise fata, dar stai să-ţi dau şi ţie un pachet de carne că ştiu că voi îl tăiaţi după Crăciun ! »

Leu ajunse acasă pe înserat, intră în curte obosit şi se aşeză pe buturuga unui salcâm tăiat, cât a stat el acolo nimeni nu ştie, într-un târziu, văzând-o pe Talioara, începu să strige :

« Făăăă, n-auzi…Talioarooo !…Am băut cam mult şi mi-e rău ! » « Ce e, mă, cu tine, acuma vii ? Iar ai băut, nu te mai saturi, sătura-te-ai ! Intră-n casă că răceşti, tu nu vezi că eşti încins de pe drum ? » « Făăă, mie mi-e cam rău… » « Văd că te-ai schimbat la faţă, hai odată în casă, puse Talioara nişte lemne jos şi-l luă de braţ, tu nu vezi că ai şi temperatură ? » Intră cu el în casă şi-l trânti în pat, se duse, luă lemnele şi făcu focul în sobă, mulse vaca şi intră şi ea după el să vadă ce mai face. Leu sufla greu şi de-abia mai vorbia. « Măă, ce e cu tine, tu nu vezi că te-ai aprins ! Mă duc să chem pe Stan Ion să-ţi facă vreo injecţie, ceva ! » Stan Ion fusese camarad cu el şi cu Ionel al lui Duran în armată la Slatina, la călăraş cu schimbul şi se calificase ca agent sanitar ; în lipsa doctorului el împărţea sănătatea în sat. Era un om care se ţinea numai de glume, toată lumea-i zicea Calbarosu, după înfăţişarea sa ; mic de statură, cu ochi de chinez, brunet, umbla şi vara şi iarna cu o haină de piele pe el şi cu o geantă subsuară în care avea o seringă şi câteva medicamente. Lumea căpătase încredere în el şi-l chema pentru orice boală. Când se întâlnea cu Leu, întâi se drăcuiau, se înjurau în glumă, apoi îşi aminteau ei ce năzbâtii făcuseră când fuseseră călăraşi cu schimbul în armată şi în război. Ţinea veşnic o ţigară în gură neaprinsă şi rodea la ea până o termina. După ce o arunca, scotea alta din pachet şi o băga în gură, zicea că ronţăind aşa la ea îşi mai descarcă nervii. Se căsătorise cu o moaşă mai mică decât el cu vreo cinsprezece ani şi o bătea

mai mereu fiindcă i se părea lui că femeia iubeşte. Acum venise devreme acasă, se dezbrăcase şi sta la gura sobei în izmene. Avea şi el o parte bună : putea să strige omul şi la miezul nopţii la el, se scula şi se ducea la bolnav şi pentru asta îşi recăpătase un nume bun în sat şi încredera oamenilor. « Măi, Ioane,- strigă Talioara la el- hai până la Leu acasă că nu ştiu ce are ! » « Ce-are, fa, a băut mult ? » « Mă, nu e de băutură, că-l cunosc eu când bea, mi-e teamă să n-aibă aprindere la plămâni…Că s-a dus să-i taie porcul fetei de la Palangă şi ce-o fi făcut el pe acolo, Dumnezeu ştie ! » Când ajunseră acasă, Leu de-abia mai sufla, avea temperatură mare şi se astupa. « Ce-ai mă, fir-ai al dracu, vezi că venişi şi tu la mâna mea ! Al dracu, nu te mai saturi de băutură ! Stai că te înţep eu acu în c…să-ţi meargă fulgii, îţi fac două penicilini şi te pun pe roate ! » Leu nu mai zicea nimic, privea galeş la el cu ochii pierduţi în tavan, din când în când îşi mişca pleoapele şi gemea. « Fă, Talioaro, tu avuseşi dreptate, cred că are aprindere de plămâni, după penicilinile astea sper să-l mai lase, peste vreo două ore îi mai dai şi nasturii ăştia ! » Şi Talioara dădu lampa mică şi se culcă lângă el îmbrăcată, cu gândul ca peste două ore să-i dea medicamentele .Îşi aduse aminte de visul lui cu Lisăndriţa venită în chip de strigoi la geamul lui şi pe femeie o luară gândurile negre. Dar era obosită de peste zi şi o luă somnul repede. Când se trezi să-i dea medicamentele şi puse mâna pe bărbat, îl găsi îngheţat, murise. Se sculă repede şi ieşi afară şi începu să se jelească. Când auziră vecinii, dădură buzna peste ea să vadă ce s-a întâmplat. Intrară repede în casă şi rămăseră muţi de durere : Leu murise. Şi toată ziua fusese vesel, glumise şi spusese numai prostii. „Doamneee- zicea lumea- a avut o moarte aşa de frumoasă, să mai zică cineva că pe ăştia care nu cred în Dumnezeu, îi chinuie mai mult…Leu l-a înjurat o viaţă întreagă pe Dumnezeu şi Dumnezeu cu bunătatea lui l-a iertat . Mare mai e puterea lui de iartă toţi păcătoşii…”

„Heiii, fetiţă, l-o ierta aici pe pământ, dar vaide capul lui ce-are să păţească în Iad, căci acolo e locul lui, cât a drăcuit şi a înjurat…”

Şi Leu sta acum cuminte în patul lui, fără să mai zică ceva…

54

Adina mai se duse de câteva ori pe la Bucureşti pe la Elena, dar nu rezolvă nimic. Statutul Elenei se schimbase, nu mai stătea în acea vilă somtuoasă, se mutase într-un apartament cu trei camere pe Giurgiului. Gulimănescu, soţul ei, ieşise la pensie şi se îmbolnăvise, făcuse vreo două operaţii de prostată şi se bănuia că are cancer. Elena era mai toată ziua ocupată, băieţii îi adusese pe cap doi nepoţi să-i crească ea pentru că tinerele familii erau mai toată ziua la servici. Aşadar îşi luase concediu fără plată un an de zile şi stătea acasă. Îi veni însă o idee : ea o cunoaşte pe Polina lui Ioviţă ? Cum să nu o cunoască, îi fusese învăţătoare atâta timp ! Ei, Polina asta a ajuns mare şefă la Fabrica de confecţii, fosta apaca, e instructor de partid pe fabrică şi cunoaşte toţi ştabii din cece, se pare că au ales-o şi în comitetul central ca membră supleiantă, ea ar putea s-o ajute pe Adina.

Când auzi aşa, Adina fugi repede la fabrică şi o căută dar portarul îi spuse că nu e în ţară, umblă mai mult prin străinătate să vândă marfa. De când a venit ea aici, fabrica a luat mare amploare, i s-au dublat veniturile…

Plecase acasă supărată dar cu speranţa în suflet că Polina ar putea s-o ajute. Merse la Stanca, la soru-sa, să-i dea adresa, dar Stanca îi spuse că nu are noua adresă pentru că se mutase decurând, Marina nici atât nu mai ştia de fie-sa, se cam zăpăcise, fuma toată ziua prin curte ţigări făcute din ziar şi bea cafea de nechezol cu cana de băut apă.

Se duse la şcoală supărată, directorul Nae Steru o văzu şi o întrebă ce are. « Umblu de câteva săptămâni bune să dau de adresa Polinei şi n-am de unde o lua, numai ea poate să mă ajute cu Ilie, am auzit că e mare pe la fosta apaca ! » « Păi dacă nu întrebi pe cine trebuie, ţi-o dau eu , doamnă,- zise Nae cu zâmbetul pe buze- m-a ajutat şi pe mine cu divorţul ! şi Polina e un om de zile mari , cred că n-ar refuza pe nimeni ! » « Păi, bine, domnule director, de ce nu-mi spui şi mie ! Am nevoie de ea chiar astăzi, trebuie să plec la Bucureşti… »

A doua zi de dimineaţă luă maşina şi pe la nouă era la poarta fabricii. Portarul îi spuse să aştepte că tovarăşa Polina trebuie să vină ; dacă cumva intră pe poarta principală cu maşina, o va anunţa el…

Nu trecu mult şi Adina se pomeni agăţată pe la spate de ochi : « Doamna învăţătoare, Adina ! Ce-i cu dumneavoastră pe-aici ? » « Ce să fie dragă- o cuprinse Adina şi o sărută- a venit timpul să am şi eu nevoie de tine…ştii povestea cu Ilie… » « Ce poveste ? Dar de ce stăm aici, haide-ţi la birou, să stăm mai pe îndelete.. » Intrară pe nişte coridoare lungi, merseră

până undeva la etajul trei şi intrară în birou. Polina apăsă pe un buton şi imediat comandă două cafele la o femeie îmbrăcată în alb, probabil femeia de serviciu. « Ce faci, draga mea ? Ce bine ai ajuns ! » « Ei, doamnă, soarta ! » « Bravo ţie, că erai fată deşteaptă ! » « Ia spuneţi-mi ce s-a întâmplat cu domnul învăţător Ilie Georgescu ? Mi-l amintesc foarte bine, doar el mi-a pus condeiul în mână în clasa întâi ! » « Ce să se întâmple, dragă ? Necazuri ! I-a scârmat cineva prin dosar şi i-au găsit nişte chichiţe, l-au aresta şi i-au dat cinci ani de puşcărie, începu Adina să plângă, uneltiri împotriva statului socialist, chestii de-astea ! » « Şi unde este acum ? » « Nu ştiu, draga mea, nu mai ştiu de el de mult… » « Staţi, doamnă, c-o rezolvăm !- zise Adina şi puse mâna pe telefon şi sună, ,,alooo ! ceceul, daţi-mi pe tovarăşul director Ghiţescu, cel care răspunde de penitenciare ! Este acolo, acum m-am despărţit de el, vedeţi că trebuie să fie pe la secţia propagandă ! Da, da ! aştept !" Apoi către Adina : ,,Poate că aveţi noroc, nu e om rău tovarăşu Ghiţescu, staţi să vedem ce-mi spune ! Alooo ! tovarăşu Ghiţescu ? Polina vă caută, tovarăşu general, am şi eu o rugăminte la dumneavoastră…da…da…Am o rudă de la ţară care are soţul arestat, aţi putea să-mi spuneţi şi mie penitenciarul unde-şi execută pedeapsa ? Daaa, atunci aştept, îmi ştiţi numărul de telefon…Cum ?…da…da…Ilie Georgescu…da…politic… Dă imediat telefon la direcţia penitenciarelor şi-mi spune !- se adresă ea Adinei » « N-ar fi fost atât de rău dacă nu l-ar fi apăsat şi canalia aia de Ion al Oaţii, care a dat declaraţii împotriva lui ! » « Pe unde mai este analfabetul ăsta acum ? » « Cum pe unde, e mare preşedinte de colectiv, el i-a făcut-o lui taică-tău atunci de s-a înecat, săracul…El cu Carol al Dii… E o canalie şi jumătate, acum el taie şi spânzură în sat ! » « N-are nimic, o să-i vină şi lui rândul ! Se lucrează acum la ceceu la o plenară care trebuie să lichideze cu toţi analfabeţii ăştia, c-au pătruns peste tot…Partidul trebuie să pună oameni cu carte că altfel ne ducem de râpă ! »

În timp ce vorbeau sună telefonul şi generalul Ghiţescu îi spuse Polinei că Ilie Georgescu este condamnat la muncă silnică şi se află la Ocna Dejului la muncă. Polina îl rugă să-l dea mai aproape de casă, la Piteşti, şi generalul îi promise că va face tot posibilul să-l mute. Acolo familia poate să-l viziteze şi să-i ducă pachete, va vorbi el cu comandantul închisorii ! Adina , când auzi, nu mai putea de bucurie, era în stare s-o ia pe Polina în braţe s-o ridice până la grindă ! « Mulţumesc, fata mea, şi n-am să te uit niciodată ! » « N-aveţi pentru ce, atâta timp cât pot face pentru oamenii mei din sat ceva, o fac… »

Adina merse acasă, se pregăti şi plecă la bărbat, călătoria aceasta îi aminti de drumul ei la Şomcuţa, vedea aceste meleaguri la un interval de

aproape două zeci de ani, nimic nu se schimbase, atunci plecase toamna, acum era primăvară, înflorise natura şi înverziseră pădurile, trecea peste dealuri şi câmpii, peste munţi şi văi şi căuta să-i prindă din închipuirea ei figura bărbatului iubit pe care nu-l mai văzuse de câţiva ani. Trebuia să spere, speranţa moare ultima, gândea ea, în timp ce trenul şerpuia , strecurându-se printre munţi spre meleagurile transilvane. Ajunse la bărbat pe seară şi-l aşteptă să vină de la muncă. Vorbise cu comandantul închisorii şi acesta foarte amabil îi spusese că a primit un telefon de la Bucureşti, ştie despre ce este vorba, îi va da haine noi şi-l va transfera pe deţinutul Ilie Georgescu la Piteşti în termen de o săptămână. Părea că visează de bucurie, Dumnezeu mai ştie care e realitatea şi care e visul ? La Piteşti putea să-l viziteze săptămânal şi să-i aducă pachete, avea s-o roage pe Polina să-l dea la munci mai uşoare până la eliberarea lui din penitenciar. Viaţa, gândea Adina, nu se opreşte niciodată la un aspect al ei, adică eşti fericit, să rămâi aşa împietrit în fericirea ta până la moarte ; viaţa este o devenire la timpul prezent şi speranţă la timpul viitor, mai ales speranţă, pentru că omul năzuieşte întotdeauna spre mai bine ! « O să treacă toate, Adino, o să treacă toate şi pe urmă să vezi tu ce bine va fi ! »- o încuraja Ilie Georgescu adesea când dădeau de greutăţi şi ea, în singurătatea ei, îşi aducea mereu aminte de această frază a lui, cu speranţa în viitor. Adesea pe Adina o exaspera optimismul lui exagerat, cum o să treacă toate, cum or să treacă anii aceia ai tăi din puşcărie ? « Tu nu-ţi închipui că trecând anii, trece şi viaţa noastră ? »- îi întorcea ea adesea vorbele lui optimiste şi cădea pe gânduri, cu nopţi nedormite, cu obrajii umezi de lacrimile vărsate noapte de noapte…

În legănatul camionului, Ilie Georgescu îşi rememora programul închisorilor prin care trecuse. Iernile trecuseră mai greu pentru că hibernau toţi în celulele lor, îi scoteau doar de două ori pe zi la plimbările lor obligatorii şi el privea lacom la petecul ăla de cer albastru care sta parcă să cadă pe ei, acel cer, simbol al libertăţii, al zborului… Primăverile erau mai fericite, mai ales când îi duceau la munci agricole în maşinile lor oarbe, el privea iarba, privea cerul şi soarele şi ogoarele cum musteau a rodire , asculta păsările cerului cântând şi jubila şi el odată cu întreaga natură…Putea să scrie romane întregi despre destinele oamenilor întâlniţi în aceste puşcării. Cine trece cum trecuse el prin aceste închisori, avea subiecte pentru o mie de ani : iubiri trădate, omoruri, delapidări, trădători de ţară, politici, hoţi, violatori, pruncucideri, falsuri în acte, spioni reali sau iventaţi, şi câte şi mai câte…Dar mai ales intelectuali cărora li se frânsese destinul, tineri sau vârstnici, politicieni de vază, foşti miniştri, preoţi, filozofi care le ţineau lecţii despre Platon şi Aristotel, profesori universitari, jurişti, moşieri…Când îi venea şi lui rândul să se confeseze semenilor lui, tăcea sau

inventa ceva, ceva oribil ca să pară în ochii celorlalţi că-şi merită soarta. În legea puşcăriilor e mai tare cel ce a săvârşit o faptă mai odioasă. şi atunci le povestea istorioare care mai de care mai picante. ,,Ai fost amestecat cu ţiganii ?" ,,Da, am fost şi cu ţiganii !" ,,Câte spargeri ai la activ ?" ,,Zece, douăzeci, nu contează !" ,,Câte omoruri ?" ,,Trei, patru, tot la fel, nu contează !" Păi atunci de ce ţi-au dat numai cinci ani ?" ,,Am colaborat cu ei !" ,,Aşa e, al dracului, i-am văzut eu cocoana la vorbitor, e ceva de capul ei, ăsta a avut oameni sus !" Altădată miliţianul care-i păzea l-a trădat : ,,Bă, puşcăriaşilor, ăsta nu e amestecat în matrapaslâcurile voastre, voi nu vedeţi că vă minte, ăsta e politic !" ,,Ce interes ar avea, domnu' miliţian să ne mintă ?" Apoi toţi au început să se ferească de el, ăsta s-ar putea să fie cârtiţă, l-au băgat aici ca să-i tragă de limbă, să nu care cumva să vorbească ceva împotriva partidului, s-ar putea să fie turnător… După câtva timp era mutat în altă puşcărie şi aici o lua de la capăt. ,,Ce-ai, frate, la activ ?" ,,Am de toate, furt din avutul obştesc, omoruri, delapidări !" ,,Nu se poate, că te văd om cu scaun la cap ! Ai păpat bani ? Te-a lins vreo curvă ?" ,,Am spart magazine şi-am făcut moarte de om !" ,,Păi de ce ţi-au dat numai cinci ani ?" ,,Uite că pe-asta n-o mai ştiu !" ,,Măi, nenicule, faci mişto de noi ?" şi într-una din zile l-au luat la buşumat, l-a scos paznicul închisorii din mâinile lor şi l-a dus la infirmerie…Acolo i-a povestit el doctorului cine este şi de ce a fost băgat la zdup. Doctorul a intervenit şi l-a rugat pe comandantul închisorii să-l bage la deţinuţii politici. Deşi programul e mai strict, aici are de-aface cu oameni culţi, de teapa lui, are ce învăţa de la ei.

Aşa s-au scurs câteva veri şi câteva toamne. Câte puşcării schimbase ? Vreo cinci sau şase ! Odată într-o toamnă săpa la nişte canale la marginea oraşului. Doamne, ce oribil este să fii îmbrăcat în aceste haine şi să se uite lumea la tine şi să te judece, treceau trecătorii, se opreau, priveau, dădeau din cap, unii a milă, alţii a ură şi plecau mai departe. O femeie bătrână l-a întrebat pe paznic, un miliţian tânăr care stătea pe un parapet cu automatul în braţe şi fuma, îi plăcea să glumească. ,,Ăştia e politici, maică ?" ,,Nu e tanti politici, ăştia e violatori de curve !" ,,Ăştia, maică, aşa bătrâni ?" ,,Da, mamaie, ăştia !" ,,Dacă e aşa, atunci s-o tragă, maică !" Şi după ce pleca femeia se puneau toţi pe râs…

Au ajuns la închisoare seara, nici nu-şi dăduse seama pe unde trecuse timpul cu amintirile lui. Când au coborât din maşină i s-a părut c-o vede pe Adina la poarta închisorii, dar nu a avut timp să se mai uite că formaseră rândul şi intraseră pe poartă. ,,Cred că am halucinaţii, a gândit el, de unde să ştie Adina unde sunt eu închis ?" Au intrat fiecare în celula lui şi aşteptau mâncarea când a venit ofiţerul de serviciu şi l-a anunţat că are vorbitor. « Cu cine ? »- a întrebat el, curios. « Cu soţia ! »- a răspuns indiferent

ofiţerul şi a trecut mai departe pe coridor. Ilie Georgescu a crezut că este o farsă, şi-a aranjat ţinuta ca la armată şi a mers însoţit de un miliţian în sala vorbitorului. Întradevăr era Adina, a zărit-o de departe la lumina becului şi nu ştia ce să mai facă, să se bucure sau să se întristeze, i-a întins mâna prin geamul despărţitor şi au stat aşa minute în şir uitându-se unul la altul. « Aveţi zece minute ! - le-a amintit miliţianul, grăbiţi-vă să vă spuneţi unul altuia ce aveţi de spus ! » Ştiau că sunt urmăriţi şi li se cântăreşte şi răstălmăceşte fiecare vorbă şi de aceea mai mult tăceau şi se priveau. În primele clipe Adinei nu-i veni să creadă că acesta e bărbatul ei, slăbise mult şi se răsese în cap, ochii i se duseseră-n fundul capului, umerii obrajilor atârnau în jos, îmbătrânise aşa de repede… « Ce faci tu ? »- întrebase ea cu glasul stins. « Bine ! »- răspunsese el, încurajind-o. « Pe la noi e bine ! De acum te vei simţi mai bine, am vorbit cu cineva şi mi-a promis că te va muta ! » « Ştiu, mi-a spus comandantul când am ieşit la raport ! » « De ce ai ieşit la raport ? » « Am fost bolnav ! » « Acum eşti bine ? » « Da, foarte bine, de când te-am văzut pe tine parcă plutesc, fără tine n-aş fi suportat totul… » « S-a terminat vorbitorul ! Gata deţinut ! »- strigase miliţianul din colţul sălii. Ochii lor iar s-au întâlnit, şi-au împreunat mâinile, Adina a început să plângă. « Fii tare, greul a trecut ! »- au fost ultimele cuvinte ale lui şi s-a întors şi a plecat. Adina a rămas cu ochii după el, plângând. O luă uşor pe lângă gardul închisorii şi merse la gară. Avea tren tocmai la două noaptea, se făcu ghemotoc pe o bancă şi adormi, era obosită, nu dormise de două nopţi.

Ilie Georgescu merse în celulă şi se culcă, era fericit c-o văzuse pe Adina, visă un vis urât, era undeva pe malul Nilului, tot puşcăriaş, săpa un canal sau turna la betoane pentru un baraj, pe mal era o staţiune, un fel de Las-Vegas africană şi ei, deţinuţii, în pauzele lor când îşi fumau ţigările priveau plaja, o plajă singuratecă plantată rar cu palmieri la umbra cărora mişunau creolele cu corpul lor arămiu, uns cu fel de fel de mirodenii…Unul din deţinuţi, un prieten de-al lui îl strigă : „Domnu' Georgescu, aia e Adina dumitale !" El se uită mai bine şi o vede pe Adina goală, întinsă în nisip la umbra unui palmier, lângă ea sta în costum de baie Nicu Câmpineanu, din când în când o săruta şi ea îi întindea gura plină de tandreţe…Adina se împlinise şi radia de frumuseţe, corpul ei gol printre creole părea o stea printre aştri stinşi… „Nu e, domnule, îşi minţi el confratele , ce vezi tu e un tablou de Paul Gauguin, *Femei din Tahiti pe plajă…"* „Da, domnule Georgescu, dar aceea e Adina !" El nu mai auzise cuvintele, se repezise la un târnăcop şi o luase la fugă prin nisip, printre palmierii şi cactuşii enormi de pe plajă după Adina. Femeia îl văzuse, se ridicase şi-l lăsase pe Nicu Câmpineanu pe plajă şi fugise aiurea…Se aşternuseră adânci tăceri peste tot

pământul, ei erau parcă doi primitivi care se vânau unul pe altul. Fugea după ea şi femeia mai uşoară reuşea să se strecoare printre dunele de nisip mai repede , el mai cădea, mai se ridica, la un moment dat a auzit un foc de armă în urma lui şi strigăte : ,,Domnule miliţian, Ilie Georgescu a evadat, a evadat !" ,,Doamne, se închina el în visul lui, mă împuşcă ăştia, ajută-mi, Doamne s-o prind să-i iau sufletul şi apoi mă întorc eu singur la locul de ispăşire !" Dar, nimic, ea fugea ca nebuna, a trecut pe lângă Piramide, pe lângă Sfinx şi a luat-o spre miezul pustiului african, spre Sahara ei…Era o căldură enormă, nisipul ardea sub tălpi, în depărtare nu se vedea nicio oază, se zăreau doar pe pânza albastră a cerului un şir de cămile, doldora de bagaje, ţinute de lanţurile lor de beduini îmbrăcaţi în alb, înfăşuraţi în nişte cearceafuri cu mari turbane pe cap. ,,Trece caravana, ăştia o prind pe Adina şi-o vând cine ştie cărui harem !", gândeşte el, şi măreşte pasul s-o prindă. Spaţiul dintre el şi Adina se mărea, se dilata, în ciuda faptului că el făcea eforturi mari s-o prindă. ,,În zadar mai fug, alerg după o nălucă, când o zăresc, când dispare !" Corpul Adinei gol când apărea când dispărea, înghiţit de ochiuri de nisip ce se ridicau în vârteje în căldura insuportabilă ce se ridica până la cer. Corpul Adinei gol prin pustie era o impietate adusă beduinilor, kabalei lor, pietrei de la Mecca căzută din cer, dăruită de Alah oamenilor, o sfidare la adresa religiei lui Mahomed… Arabii o zăresc pe Adina, opresc caravana şi invocă pe Prooroc, fac mătănii să piară spiritele, adică ea, se strâng toţi şi se roagă, fac plecăciuni, sărută pământul, se ridică , fac semne cu mâinile spre Mecca şi iar repetă mătăniile, spunându-şi rugăciunile lor adresate lui Alah. Dintre ei sare însă unul, părea să-i fie cunoscut lui Ilie, ori Ion al Oaţii, ori Nicu Câmpineanu, un fel de spân cu faţa roşie şi suptă de vărsat, ochi mici de şobolan, verzi, apoşi, spălăciţi, statură mică de neînţărcat, sare, deci, aruncă turbanul cât colo şi la o comandă strigă cât îl ţine gura : ,,Pe el, fraţilor, ăsta este !" Ilie nu mai aşteaptă, se repede la el şi cu o sete nemaipomenită îi crapă capul în două cu târnăcopul…Apoi iar linişte ca la începutul lumii, oamenii rămăseseră împietriţi, se uitau unul la altul şi nu ştiau ce să mai facă. ,,Acesta este însuşi Mahomed- şiau zis ei- şi au început iar să se roage : la ilaha illa Allahu…" Adina a fugit la piatra sfântă şi a căzut răpusă de oboseală. Se lăsase noaptea roşie peste nisipuri, ajunsese şi el la Kaaba şi o găsise pe femeie moartă, bătea o lună mare peste pustiu şi-i lumina corpul Adinei, o văzuse şi începuse să plângă, de undeva din faimoasa moscheie veneau glasuri de rugăciuni : ,,la ilaha illa Al lahu wa Muhamadun rasalu' illahi…" El o ia în braţe şi o ridică, o strânge la piept în lacrimi dar deodată dispare din braţele lui, se topeşte pur şi simplu, se face fulger, lumină, şi se ridică la cer…

Aşa s-a trezit el în celulă, cu ochii pe acea lumină care se urca la ceruri, inima îi bătea puternic sub imperiul acestui vis straniu, în celule toţi dormiau duşi, obosiţi de munca de peste zi, se auzeau mici zgomote fiziologice, râgâieli, horcăieli sau oftaturi, ritmic, semn că mai trăiesc şi ei pe pământ. Se uită pe fereastra care era la capul lui, afară, lângă gardul de sârmă ghimpată, reflectoarele băteau puternic iar sentinela de gardă, în foişor, moţăia cu capul pe patul puştii…

55

După încheierea colectivizării, satul intră într-o nouă fază : cei în vârstă care până acum se sculau dimineaţa demult să plece la treabă , pierdură gustul muncii, se trezeau târziu, mâncau şi apoi plecau la treabă ca să fie şi ei în rândul lumii, fie că târau sapa după ei la prăşit, fie că încurcau lenea pe unde erau repartizaţi, aşteptând să treacă ziua. De fapt nici nu ştiau pe ce lucrează ; erau pontaţi la zile-muncă după nişte normative noi şi toţi trăgeau să facă cât mai multe astfel de zile, nepăsându-le de calitatea muncii. Câţiva ani fuseră plătiţi binişor, cât să mănânce şi să dea la animale şi la păsări să nu moară de foame. După aceea colectiva începu să scârţâie, fie că nu aveau tractoare suficiente să are ogoarele la timp, fie că munca oamenilor era de mântuială. Cumpăraseră nişte vaci, cam vreo două mii, şi nu aveau cu ce să le îngrijească, mureau pe capete şi le duceau mai mult mortăcini la abator. Furturile se ţineau lanţ, „furăm de la stat !”- ziceau oamenii- şi aduceau acasă fie porumb cu sacii, fie grâu. Tractoriştii scăpau cu remorci întregi necântărite şi neînregistrate şi le vărsau, fie pe câmp, fie în curţile lor sau pe la alţi oameni pe bani. Lozinca era aceasta :„*ei se fac că ne plătesc, noi ne facem că muncim şi trăim cu ce ciupim !”*

Tinerii începură să plece cu duiumul la oraş, fie la Bucureşti, fie la Piteşti la combinatul petrochimic sau la negru de fum. Prima tranşă plecaseră cu Gheorghe al lui Ioviţă la Bucureşti : Radu lu Căiţă, Tudor al Stanchii, Pitică al lui Visu, Profir al lui Jianu, Guşă, Leana lui Radu lu Niţu, Polina lui Ioviţă, Pătraşcu al Mastroachii şi alţii şi alţii. Se stângeau seara la Carul cu bere ca şi părinţii lor altădată şi-şi povesteau păţaniile de peste zi sau ce-au mai auzit ei de pe acasă. şeful lor era Gheorghe al lui Ioviţă care avea un pitoresc aparte : era un bun meseriaş, învăţase meseria cu bolintinenii, şi devenise un zidar şi un zugrav foarte căutat. Avea un salariu bun, câştiga cât câştigau alţii în două-trei luni şi-i bea într-o seară. Avea inimă largă şi da la toţi de băut. « Gata, copii ?- se adresa el prietenilor, făcându-le apelul- unde e Profir, că lipseşte ! » Profir era miliţian la Primăria Capitalei şi făcea buletine de indentitate de oraş la consătenii lui, venea cu punga plină când găsea câte un astfel de chilipir, rupea şi el cât putea de la clienţi, o mie-două şi-i punea la bătaie…Radu lu Căiţă devenise anteprenor la Circul de stat, un fel de director administativ, venea întotdeauna îmbrăcat bine, la cravată şi la costum, era un domn faţă de ceilalţi care aveau munci fizice şi veneau în hainele lor de lucru. Tudor al Stanchii, flăcăul acela de care râsese cocoşata, se încadrase portar la Spitalul

Militar şi ciupea şi el clienţii care-şi vizitau bolnavii sau pe care-i dădea pe mâna câte unui doctor mai bun. Guşă cu al Juncului apucaseră bine, lucraseră la spaţiul locativ şi avuseseră toate locuinţele libere din Bucureşti pe mâna lui, confiscate de la burghezo-moşierimea care zăcea în puşcării. Dar Guşă fusese însă un prost, nu profitase de afacere, se-apucase de băutură şi-l dăduseră afară, de fapt rămăsese tot acolo funcţionar, dar nu mai răspundea el de case. Îi dăduse lui Ionel al lui Stancu Juncu un palat confiscat de la jidani de pe timpul lui Antonescu, se lăfăia ăsta în el, luase pe Riţa de la apaca şi trăia cu ea aici. Era şef peste tot Bucureştiul, confisca aurul şi briliantele de la boieri şi de la jidani şi-l făcea cadou la curve. Venea-n Bariera Vergului şi striga la un barman : « Băăă, cocoşatule, dă o ladă de bere la băieţi ! » Deşi scăpătat, avea bani ! Lumea vorbea că mai are cheag, vinde în secret aur şi bijuterii în Talcioc, bea până făcea pe el apoi chema un taxiu, îl plătea şi-l ducea acasă la nevastă-sa. Pe nevastă-sa o luase partidul de la Crucea de piatră şi-o încadrase la apaca, acolo o găsise el şi se îndrăgostise de ea. « Vreai, fa, să fii a mea că ţi-ai făcut damblaua destul ? »- cică-i zisese el. « Vreau, dragă Ionelule, auzi a dracului, dragă Ionelule, băiatule… » aşa-i zicea gagica până să pună mâna pe el, îl mirosise că are bani. Dar până la urmă regreta şi ea de ce făcuse, i se urâse cu el în casă să-l spele de necurăţenii atunci când venea beat. « Făăă, eu te-am făcut om şi eu te-am adus în acest palat ! »- îi striga el, luase casa unui jidan sau a unui mare boier şi se instalase în ea cu covoare, cu mobilă stil, cu perdele lungi până-n pământ…O adusese şi o îmbrăcase în capoate de mătase cu papuci de muselină cu vârfurile aurite şi călca uşor pe covoarele persane şi unde călca rămânea urme în puful covoarelor. A trăit un timp ca-n burta mă-si, îi curgeau plocoanele şi curcanii şi sperţurile şi toţi numai cu sărut mâna umblau pe lângă el şi mai ales pe lângă ea. Într-un timp îl puseseră mare bâzdâganie pe la Sfatul popular al capitalei, aici s-a stricat el, bea până-l găsea damblaua şi se ducea acasă cu maşină mică şi el cânta, *„aoleooo, maşină mică/ unde-l duci pe Ionică…”* Totul a mers până într-o seară când a venit beat mort, nevastă-sa nu era acasă, se dusese pe la nişte neamuri, a venit şi s-a culcat cu ţigarea-n gură şi-a dat foc la casă, a ars până-n temelii, şi-atunci a zis el : « Hai mândruţo, acasă la ţară, să pui mâna pe sapă şi pe secere, să te găsească dracii în soarele ăla… » « Aoleooo, Ionele, eu nu merg la ţară, nu ştiu eu cum e la ţară ? Eu rămân aici la ai mei, am pe soru-mea, o să stau un pic la ea până mi-oi face şi eu vreun rost ! » Şi s-au despărţit, el a plecat la ţară şi ea s-a dus iară la apaca. Şi ăştia de la ţară l-au băgat imediat colector că era omul partidului, umbla din casă în casă cu Pâncu şi cu Giurcă şi luau grâul şi porumbul oamenilor şi-l duceau la gară şi-l puneau la pat-vagon pentru Uniune…Pentru Uniune, căci striga prin

şedinţe, *Stalin şi poporul rus libertate ne-a adus*…Nu cum zicea Leu când se întâlnea cu Ionel al lui Duran : *Stalin şi poporul rus sărăcia ne-a adus* ! Şi-l imita pe Ionel ăsta al lui Stancu Juncu, mergea ca el aşa răscăcărat cu mâinile puse-n şolduri.

Dădeau halbele de bere peste cap şi apoi comandau mici şi povesteau ei ce-i în lună şi-n stele. Începea Gheorghe al lui Ioviţă cu farmecul lui de povestitor : « Măi, fraţilor, eu am luat-o pe nevastă-mea asta tot de la apaca dar am scos-o de-acolo şi-am încadrat-o la o grădiniţă ca îngrijitoare, era anul când murise tata, când se înecase el, era frumoasă, blondă, faţă de oraş, ambalaj fin, se purta cu capul gol şi cu părul numai cârlionţi… »

Se însurase imediat după moartea lui Ioviţă şi luase o casă cu chirie la nişte bătrâni prin Ferentari. Aici era mediul lui, sta toată ziua la târguieli cu ţiganii, cumpăra ceasuri, fâşuri, fel de fel de prostii şi le vinde în Tancioc duminica. Îl rugase Polina să le dea o garsonieră prin Rahova dar el refuzase, se simţea mai bine aici. « Că prin Polina, prin soru-mea, am intrat eu în legătură cu nevastă-mea, ea mi-a făcut cunoştinţă cu femeia asta, a chemat-o într-o seară pe la ea să-mi facă cunoştinţă…şi eu ca prostu, m-am îndrăgostit de ea…Şi venise primăvara şi-am luat-o pe la mine pe la ţară, m-apucase un dor de tata, era o verdeaţă şi-un soare, râdea toată natura, şi ce mi-a venit mie, s-o iau prin pădure cu ea, apa Bucovului era Dunăre, nu alta, se umflase şi curgea prin spatele grădinii noastre…” ,, Ce frumos e pe-aici pe la voi !”, îmi zisese ea. Pădurea Piscului înverzise, înmuguriseră cornii, miroseau viorelele şi ghioceii şi brebeneii, bătea un vânt cald dinspre Baltă, bălţăreţul, cum îi zicem noi, ardeau stelele pe cer şi ieşise luna, o pălălaie, parcă, dincolo de pădure, printr-o buză de nor…” ,,Hai acasă, zice ea, că ne-apucă noaptea pe-aici !” Şi ne-am întors să plecăm şi atunci parcă ne-a împietrit Dumnezeu unul în braţele altuia…M-au trecut toate năduşelile, ea mi-a pus mâna pe frunte, m-a mângâiat şi mi-a zis : ,,Ai transpirat tot…” ,,Ne-am trezit cu tot cerul în capul nostru, cu stele, cu lună, cu apa, cu satul cu dealuri, cu pădure… Şi cânta un corn în depărtare…Şi-am plecat cu ea spre perdeaua de fum a satului. Am ajuns acasă pe întuneric, mama Marina, săraca, nu prea mai vedea : « Cine e, mă, asta ? »-zice. « E fata cu care mă voi însura ! » « Cum o cheamă ? n-are şi ea un nume ? » « Ba are, o cheamă Constanţa ! » « Zi-i şi tu mai scurt, Tanţa ! » şi face o pauză, se gândeşte ea ce se gândeşte şi iar mă întreabă : « De unde e ? » « Din Bucureşti ! » « Ăolică, maică, îmi zice- o luaşi şi tu de acolo unde se duc toate tutele ! » Bă, băieţi, şi avusese dreptate ! N-am văzut femeie mai a dracului ca ea ! Uite, am făcut doi copii cu ea, dacă nu-i făceam, azi o lăsam ! M-a făcut de râs în tot Icralul, vine după mine şi-mi ia leafa, mă pârăşte la şefi că stau noaptea cu ţigăncile prin baruri şi că nu dau bani

acasă, îmi vine câteodată s-o omor, sunt şi eu om, nu cârpă şi râd ăia de mine pe acolo… » «Băăă, tu ne-ai luat la poezie, cu lună, cu stele… Eşti dat dracului…ce cauţi, tu, noaptea cu ţigăncile prin baruri ? »- îl întreabă Gheorghe al lui Jianu care tăcuse şi ascultase până acum povestea lor de dragoste. « Prost eşti ! Tu ai iubit, mă, o ţigancă ? Habar n-ai tu !Ţiganca se lipeşte de tine ca lipitoarea, are corp de trestie şi suflet de aur ! »-îi zise Gheorghe şi mai luă o sticlă de bere şi-o puse la gură. Câte neveste ţinuse el ? Pe Lina, pe Maria, pe Ioana, pe Cornelia, pe Sanda, şi-acum o luase pe Tanţa asta ! Cu primele două nu l-a lăsat maică-sa, că sunt puturoase, le-a luat la goană de-acasă, de Ioana nu i-a plăcut lui, a fugit de urâtul ei pe la Târgovişte, Cornelia a plecat ea, nu i-a plăcut familia, în special Marina, care încuia mâncarea în odaie cum făcuse şi cu cumnatu-său când era mic, şi-o ţinea nemâncată toată ziua iar pe Sanda a prins-o cu Carol al Dii, înainte de a fi preşedinte, i-a tras o mamă de bătaie şi i-a spus să plece unde o vedea cu ochii că lui nu-i mai trebuie asemenea femeie la bătătură ! Mai e el om să mai iubească ? Mai simţea el fiorul dragostei dintâi după ce-i trecuseră atâtea femei prin mână ? Gheorghe ăsta ne vinde gogoşi cu iubirea lui faţă de Tanţa…,,Dar acum şi-a găsit naşul ! L-a legat cu copiii şi-l joacă tantaroiul cum vrea ea !"- gândea tizul lui, Gheorghe al lui Jianu, care lucra cu el la acelaşi Icral ca salahor. « Lasă asta- zice al lui Jianu- tu ai fost ieri la servici ? » « De ce ? »- întreabă Gheorghe al lui Ioviţă, curios. « Te-a căutat Tatu de la partid ! » « Ce treabă am eu cu Tatu ? » « Zicea că te ia gura pe dinainte ! Tu acolo cu mistria în mână vorbeşti vrute şi nevrute ! » « Oi fi vorbit, dracu ştie ! » « Tatu era şi cu sectoristul de la securitate… » « Şi ce voiau ? » « Băi, Clasă muncitoare, -zice Tatu- voi ascultaţi la balivernele ăluia ? » « Ce baliverne, tovarăşe Tatu, că ăla spune numai bancuri cu Bulă şi cu oltenii ! » « Lasă, că ştim noi ! Tot povesteşte despre ta-so c-a murit din cauza colectivizării ! Să-şi ţină gura- zice- că mai are şi pe soru-sa pe colo şi-o afectează şi pe ea ! » « Poate s-o afecteze, s-o dezafecteze, pe mine nu mă interesează ! » ,,Numai Ivan de la magazie m-a filat, lui i-am povestit chestia cu tata, şi-a amintit Gheorghe, şi-al dracului m-a şi turnat !" A doua zi se întâlneşte cu el la magazie şI-l întreabă : « Ce , mă, vreai să te muţi de la noi ? » « De ce ? »-îl întreabă Ivan curios. « Păi am auzit că vreai să te muţi la turnătorie ! Îţi pregăteşti terenul… » « Domnu' Gheorghe, râzi de mine ! Ce să caut eu la turnătorie ? » ,,Nu se prinde, prostul, gândea Gheorghe, el crede că eu nu ştiu !"

Peste câtva timp se dete un comunicat către ţară care-i încremeni pe toţi. Tovarăşul Gheorghe Gheorghiu- Dej e pe moarte. Gurile rele vorbeau în surdină că îl luase patriotismul pe dinainte şi oprise cu mâna lui o conductă de petrol de la Făureni-Reni care ducea în URSS, apoi luase

atitudine fermă împotriva planului lui Valeev care făcea din România grânarul CAER-ului, condamnând ţara la agricultură. Avuseseră o adunare pe la Varşovia şi-zicea lumea- că l-ar fi radiat pe saun, altfel n-avea când dracului să se îmbolnăvească el aşa repede de cancer ? Numai ruşii i-au făcut-o ! Şi atunci pe patul de moarte i-a chemat pe toţi ai lui pe lângă el şi le-a spus : „Bă, voi să-l puneţi pe Niculae în locul meu, ăsta e fiu de ţăran, încă din copilărie a cunoscut puşcăria, a stat cu mine la Doftana, e devotat partidului ! Şi tu, Niculae, să-i dai dracului pe ruşi că ne-au supt destul ! Să faci ceva pentru poporul ăsta al tău că prea a fost oropsit !" „Fac, tovarăşu' Gheorghiu, cum să nu fac !…", a răspuns Niculae şi cică ar fi îngenunchiat şi i-ar fi pupat mâna. Atunci s-au supărat ceilalţi pe Niculae, de ce să-i pupe numai el mâna şi ei nu, a vrut să facă acest gest şi Verdeţ, dar Dej i-a spus să stea la locul lui că nu calcă pe urmele lui Niculae. Ceilalţi, când au auzit, au zis că s-au dat dracului cu Niculae ăsta care e turc, o să-i dea pe toţi afară şi-o să rămână el cu clica lui să conducă.

La câteva zile Gheorghiu –Dej muri şi toată ţara intră în doliu naţional, se făcură şedinţe de condoleanţe, statul pusese la dispoziţia cetăţenilor trenurile gratuite să meargă cine vrea la Bucureşti să-şi ia la revedere de la el. Ţăranii nu mai puteau de bucurie : „cine o veni în locul lui poate desfiinţează colectivele şi le face un trai mai bun, fără cote şi impozite". Carol al Dii făcu şedinţă cu toţi sa lariaţii şi, plângând, le spuse că ţara a pierdut pe cel mai mare om şi trebuie să lase toţi capetele în jos un minut în semn de respect, Ion al Oaţii îngenunche şi se rugă pentru sufletul mortului, toţi luaseră o mască de oameni trişti, câţiva comunişti se smiorcăiau într-un colţ de mila tovarăşului… Imediat ce terminară şedinţa, Carol cu Ion al Oaţii plecară la Bucureşti să-şi ia la revedere de la el şi să transmită condoleanţe guvernului. Veni cu două coli de hârtie la Neluţu să le facă o cuvântare pe care s-o citească acolo. Neluţu le puse pe hârtie câteva cuvinte : « Tovarăşe Dej, am venit aici să ne luăm la revedere de la dumneavoastră ! Noi şi întreaga ţară suntem profund îndureraţi de dispariţia atât de neaşteptată a dumneavoastră… » Carol şi Ion al Oaţii se urcaseră repede în tren, lume de tot felul îi înghesuia, dornică să se plimbe gratis până la Bucureşti şi înapoi. Toţi tăceau şi se priveau unii pe alţii cu suspiciune. Ion al Oaţii scosese hârtia din buzunar şi încerca s-o descifreze, îi era frică să n-o păţească ca odată într-o adunare când n-a mai putut să descifreze scrisul şi a rămas ca prostul cu gura căscată la hârtia din faţă ; acum lua literă cu literă şi o descifra să nu se facă de râs în faţa poporului. « Carole, îl întrebă el pe prietenul lui, cum vine chestia asta cu ţara îndurerată ? De ce să fie ţara îndurerată, să tăiem ţara şi să rămânem doar noi îndureraţi ! » « Tai-o, Ioane, şi lasă-ne numai pe noi îndureraţi ! »

« Cum să taie ţara, domnule, sări un călător de lângă ei, şi ţara e îndurerată de dispariţia tovarăşului… » « Da, da, aveţi dreptate, sări Carol, toată ţara e cu durerea în suflet… » « Domnule, sări Ion al Oaţii, dar ţara n-are suflet… » Râseră toţi, cum să aibă ţara suflet ! Şi ce caută ei cu această cuvântare acolo ? Acolo nu se ţin cuvântări, domnule, acolo trece fiecare prin faţa catafalcului, îşi ia la revedere de la tovarăşul şi merge mai departe… „Dar pomană s-o face ?" „L-or îngropa cu popi ?" „Cum să se facă pomană ? De unde iau ei atâta mâncare să dea la o ţară întreagă ? Ar însemna să întindă mese pe toate străzile Bucureştiului… Şi cum să-l îngroape cu popi ? Ăsta e ateist ! Nu crede în religia noastră, el a crezut în religia « Manifestului Partidului Comunist » al lui Marx ! Aia a fost biblia lui ! N-am învăţat noi la învăţământul politic că membrii de partid sunt ateişti ?"„Adică cum ateişti ?" „Ei, cum…adică fără Dumnezeu…Domnule, vorba asta populară, fără Dumnezeu, nu sună bine…Sună, nu sună, aşa sunt comuniştii !" Din vorbă-n vorbă ajunseră în Gara de Nord, aici vărsau trenurile puhoi de lume care se încolona sub supravegherea miliţienilor şi coloane-coloane plecau spre sediul comitetului central, unde era depus corpul neînsufleţit la lui Dej. Carol cu Ion al Oaţii priveau uimiţi la solemnitatea acestei ceremonii şi se întrebau în sinea lor dacă trebuie să aprindă lumânări la capul lui, le dăduse Oaţa un pachet cu lumânări să le aprindă acolo ! Alţii aveau coroane, alţii buchete cu flori şi ei se luaseră după proasta aia de Oaţa, credea că e la biserica ei din sat să aprindă lumânări la morţi ! Trebuia, domnule, să cumpere şi ei o coroană de flori de undeva că se fac de râs ! Carol aruncă pe trotuar pachetul cu lumânări şi merse mai departe cu gândurile amestecate. Ajunseră în Palatul regal, acolo îl duseseră pe mort, descoperiră, făceau şi ei ce făcea toată lumea, treceau prin faţa catafalcului, se opreau o clipă la capul lui, stăteau aşa puţin şi plecau mai departe. « Bă, Ioane, tu ai văzut, mă , că nu-l jelea nimeni ? El n-o fi având şi el copii şi nevastă ?" „ Ba are, cică are două fete, nevasta l-a lăsat de când era în puşcărie la Doftana ! » Asta fusese toată treaba pe care o făcuseră ei ca delegaţi la moartea lui Dej. La plecare auziseră şi ei ce se zvonea că în locul lui o să vină unul Niculae, ofiţer de armată, care a făcut academia militară în URSS, la Frunze. Pe ăsta cică nu-l scoţi din ale lui, o ţine una şi bună cu construirea socialismului…

Cam în acelaşi timp în familia lui Ionel al lui Duran se întâmplă o mare tragedie : copilul bolnav de epilepsie muri. Venise Gigea cu vaca de la deal şi-l găsise căzut în pat într-o baltă de sânge, făcuse o comoţie cerebrală urmată de o hemoragie pe gură şi pe nas. Femeia fusese atât de speriată încât în primul moment n-a mai ştiut ce face, s-a repezit în curte şi a început să ţipe. O vecină a fugit repede să-l cheme pe Ionel de la muncă, unde

desfunda cu echipa coasta de pe Ghiincioaia pentru plantarea viţei-de-vie. Într-o oră au venit şi Cătuţa cu Neluţu de la şcoală şi au început şi ei să plângă soarta nefericită a fratelui lor.

După terminarea celor lumeşti, Neluţu, sătul de viaţa amară din sat dar şi sub presiunea destrămării iubirii lui faţă de Florica, plecă la Timişoara la examen. Era prima ieşire a lui după venirea din armată, se urcase în tren cu sentimentul regretului faţă de timpul pierdut în sat pentru toate fleacurile. Acum începea altă viaţă, o viaţă nouă într-un oraş civilizat, unde avea de învăţat multe. De la gară merse la o cunoştinţă a lui din sat care era plutonier la o unitate militară din oraş unde stătu câteva zile până cunoscu oraşul şi luă legătura cu facultatea. Se mută apoi la un cămin studenţesc de pe Calea Aradului unde cunoscu doi colegi, un învăţător şi un poet din Ţara Moţilor cu care legă o strânsă prietenie. Învăţătorul, un patriot înflăcărat, îi vorbi despre viaţa grea a moţilor sub stăpânirea străină şi îi povesti zeci de legende despre viaţa lui Iancu, craiul munţilor ; poetul Adrian Munţiu le citea poezii în fiecare seară şi îi introduse în atmosfera cenaclului literar de la *Scrisul bănăţean*, unde cunoscu oameni noi, maghiari, germani şi sârbi dar şi români care trăiau într-o armonie perfectă, minţi strălucite care vorbeau despre filizofie, literatură, poezie…Acum îşi dădu seama că pierduse timpul în zadar şi se simţea prost în compania acestor oameni.

Într-una din seri primi un telefon de la o cunoştinţă a părinţilor, mare şef la centrofar peste tot Banatul să se ducă pe la el. Avu ocazia să cunoască un om cu suflet mare care dorea din toată inima să-l ajute. Îl întrebă cum stă cu pregătirea pentru examen, dacă mai are nevoie de meditaţii sau de alt ajutor. Cum să n-aibă ! Ajutorul veni ca o mană cerească peste el. Voiculescu, şeful centrofarului îl sui într-o Volgă neagră, elegantă, şi-l duse la un profesor universitar, Ignat Bociorta să-l testeze. Profesorul îi primi împărăteşte şi stătu mult de vorbă cu Neluţu. Când terminase el şcoala ? Ce şcoală terminase ? Care fusese programa şcolii ? Cunoştea programa de examen ? Toate aceste întrebări îl speriară, el făcuse şcoala în perioada cea mai neagră a proletcultismului. La literatura română nu studiase decât câţiva scriitori, din Eminescu, care- zice-se- era fiu de boieri, făcuse poezia « Viaţa » în care era vorba despre o fată care-şi câştiga existenţa cu acul, din Sadoveanu studiase doar « Mitrea Cocor », din Marin Preda doar nuvela « Desfăşurarea », din Dan Deşliu doar « Lazăr de la Rusca » , cunoştea bine doar scriitorii de la « Contemporanul » cu criticul lor Constantin-Dobrogeanu Gherea, habar n-avea de Arghezi, de Maiorescu, de Blaga… « Ai căzut într-o zodie rea, domnule ,viitor student,-i-a zis profesorul, nemulţumit de lipsa lui de pregătire- ai de recuperat mult şi nu ştiu dacă ai timpul necesar până la examen ! » Domnul profesor i-a pus în

cârcă un sac de cărţi din biblioteca personală pe care trebuia să le citească foarte repede după care să vină la el să mai facă ceva gramatică…Ajuns la cămin, Neluţu se puse cu burta pe carte, două zile nu ieşi din cameră, citi ca nebunul. A treia zi nu mai putu să reziste, ieşi cu cei doi prieteni la restaurant şi le povesti şi lor păţania… Şi ei erau cam de aceeaşi branşă, şi ei făcuseră şcoala cam în acelaşi timp şi aveau aceleaşi cunoştinţe reduse, poetul îl cunoştea foarte bine pe Blaga, recita din el poezii întregi, era dintr-un sat de lângă Lancrăm…dar cam atât… Cei doi se hotărâră să nu mai dea examen, vor merge acasă şi vor pune burta pe carte, se vor prezenta la examen anul viitor. Neluţu se hotărâ să încerce marea cu degetul, poate să capete experienţă…Cam în acelaşi timp sosi în Timişoatra o trupă artistică din Franţa care făcu furori, se numea *Parisul pe gheaţă* . Toată lumea se înghesuia s-o vadă, era prima dată când o astfel de trupă păşea într-o ţară socialistă, pe lângă programul de patinaj care era artă adevărată, oamenii vedeau un program extraordinar, artă de zile mari care nu se compara cu programele noastre culturale. Cei trei îşi luară bilete şi se duseră la spectacol, uitând de examene…După spectacol, Neluţu nu dormi câteva nopţi, ce făcuse el de cânt teminase şcola până acum ? Avusese timp destul în armată ca să citească, după şcoala de sergenţi fusese numit bibliotecar pe marea unitate, avea câteva mii de cărţi în primire, citise doar clasicii ruşi, pe Dostoievski, pe Tolstoi, pe Gogol, pe Turgheniev, pe Lermontov… Deschiderea către scriitori interzişi venise mai târziu, atunci erau inexistenţi, de unde-i putea procura el ? Făcuse rost de un Eminescu, ediţie maioresciană, în care era inclusă şi « Doina » dar i-o confiscase un ofiţer de la documente secrete, sub motiv că e interzisă…Cum bagă el asemenea cărţi subversive în unitatea militară ? Gata-gata să-l bage în tribunalul militar pentru asemenea faptă ! În preziua examenului merse la secretariatul facultăţii să se intereseze de dosar, o surpriză neaşteptată îl puse şi mai mult în încurcătură : fusese repartizat la română- germană ! Nu ştia o boabă de germană ! Vru să roage secretara să-i mut dosarul la română- rusă dar nu se putu, aşa venise de la Secţia de învăţământ regională… Ghinioane peste ghinioane…

Intră totuşi la examenul scris la română, lucrarea suna cam aşa : « Colectivizarea agriculturii oglindită în operele scriitorilor români », colectivizare pe care o trăise pe pielea lui ; în afară de « Desfăşurarea » lui Marin Preda nu mai citise nimic, îi era scârbă de-aşa cărţi…Ce « Cordovani » ? Ce »Sete » ? şi alte marafeturi de-astea ? Trebuie să se ducă acasă şi să puie mâna serios pe carte ! Ieşi de la examen uşurat, toată plimbarea asta la Timişoara îi prinsese bine, văzuse că nu ştie mai nimic, i

se făcuse şi lui ruşine de ignoranţa în care stătuse până acum… De data aceasta deschisese şi el ochii…

56

După venirea Adinei din voiajul ei de la bărbatu-său, relaţiile ei cu Nae Steru se răciră. Directorul o invitase în cancelarie să-i povestească şi lui despre Ilie Georgescu. Adina fu reţinută în discuţii, rece şi distantă. Nae Steru sperase într-un miracol. Ilie Georgescu va dispărea peste noapte şi femeia de care se îndrăgostise el era de-acum a lui. Îşi făcuse atâtea iluzii încât îi veni greu să se dezmeticească când o auzi pe Adina că în curând Ilie va fi mutat la penitenciarul din Piteşti. Ba mai mult, auzise ea dintr-o sursă sigură că toţi deţinuţii politici vor fi graţiaţi. Noul conducător al statului care se instalase în locul lui Gheorghiu-Dej va da în curând un decret de graţiere.

De altfel imediat Nicolae Ceauşescu ţinuse o plenară după moartea fostului conducător în care promisese marea cu sarea întregului popor. Promisese o viaţă mai bună pentru toată lumea. Țara va intra într-un amplu proces de industrializare, se vor crea noi locuri de muncă, se vor face noi fabrici şi uzine, agricultura cooperatistă şi cea de stat va beneficia de noi investiţii pentru procurarea de tractoare şi de unelte agricole…

Cu Ilie Georgescu se întâmplă însă ceva absurd, colegul lui de celulă se ţinu întradevăr de cuvânt şi într-o dimineaţă, când intraseră în mină, îi făcu vânt zelosului miliţian, prin spărtura liftului în puţul minei. Miliţianul murise şi toată echipa lui fu chemată la interogatorii. Ancheta nu scosese nimic de la ei, toţi erau de acord că miliţianul se lăsase pe stinghia liftului, scândura se rupsese cu el şi căzuse în puţ. Fusese vina lui ! Deţinuţii fuseră imediat izolaţi unul de altul, le luară zeci de declaraţii, dar degeaba.

Realitatea o ştia numai Ilie Georgescu cu acel deţinut care pusese totul la cale. În câteva luni ancheta se termină şi, deşi nu găsi pe nimeni vinovat, toţi deţinuţii din grupa lui fuseră mutaţi în alte puşcării mai severe, fără dreptul de-a mai ieşi la muncă. Ilie Georgescu fu transferat la Făgăraş în închisoarea de maximă siguranţă făcută de Maria Tereza ; aici era un infern, un castel medieval cu ziduri groase, înconjurat de jur împrejur de apă, fusese transformat în închisoare. Deţinuţii nu vedeau lumina zilei cu lunile, soarele deabia pătrundea prin micile ferestruici la ei, mâncarea era îngrozitor de proastă şi regimul foarte sever. Speranţele lui Ilie Georgescu şi ale Adinei se spulberaseră în vânt. De fapt Adina îi pierduse urma, după ce aşteptase o lună de zile să fie transferat la Piteşti, se dusese înapoi la închisoarea din Dej , se interesase de soarta lui şi nu aflase nimic. Un ofiţer de serviciu o informase că fusese transferat la altă închisoare, dar nici el nu cunoştea unde e acea închisoare.

Adina plecă la Polina la Bucureşti, se duse direct la fabrică la ea şi-i povesti totul. Trecu prin aceleaşi situaţii prin care trecuse cu Elena ! Parcă era un blestem…Noul conducător al statului schimbase toţi şefii, pe unii îi dăduseră afară, pe alţii îi ridicase în funcţii, era un haos şi-o vânzoleală prin comitetul cental încât oamenilor le era frică să mai scoată o vorbă. Dar se prefigurează totuşi zvonul acela cu graţierea deţinuţilor politici, Polina îi spuse să meargă acasă şi să aştepte, poate cu ajutorul lui Dumnezeu i se va împlini visul.

Ilie Georgescu sosise acasă într-o vinere după masă , trimisese un vecin la Adina la şcoală s-o anunţe că a venit şi s-a aşezat pe o bancă în faţa casei. Totul aici i se părea străin, curtea şi casa, grădina în care el plantase o livadă de pruni, magazia care se părăginise, gardurile care căzuseră. Livada se făcuse mare, era toată înflorită, parcă-i zâmbia, dintr-o dată îl cuprinse o mare bucurie , parcă ar fi fost copilul lui care l-a întâmpinat în prag. Auzind vestea, Adina a ieşit repede din clasă şi a fugit cu sufletul la gură acasă. Când l-a văzut a început să plângă de bucurie. « Bine ai venit, iubitul meu, de când aştept eu clipa asta ! » Se sărutară şi se îmbrăţişară ca doi tineri îndrăgostiţi. Îşi povestiră unul altuia prin ce trecuseră, Adina îi dădu să mănânce şi-l rugă să se odihnească până vine ea de la şcoală.

Câteva săptămâni trăiră ca în luna de miere, fericiţi că în sfârşit a dat Dumnezeu să se regăsească după atâta amar de timp. Într-o zi de luni strigă la el la poartă secretarul Sfatului popular Trâncă şi-i spuse că a dat telefon cineva de la judeţeana de partid ca să se prezinte pentru reabilitare. Ce reabilitare îi trebuia lui ? După ce jucaseră ursul cu el atâta timp, acum îl chemau să-l mângâie ? Să le fie ruşine pentru ce au făcut ! Se consfătui cu Adina şi se hotărâ să se ducă, plecă cu maşina de dimineaţă şi se prezentă la uşa secretarului prim, îl luă în primire un director de cabinet şi-l prezentă la comisie. La o masă mare vreo douăzeci de oameni aşteptau să vină secretarul prim, luă şi el loc pe un scaun şi scoase un ziar să citească. Pe secretarul prim îl cunoştea de pe timpul când lucra la Sfatul popular judeţean ca instructor. Pe atunci era secretar de UTM, fusese cu el de câteva ori în comună la alegeri şi pregătise câteva secţii de votare. Acum îmbătrânise, se îngrăşase, îi cădeau fălcile în jos şi făcuse o burtă mare peste care trăsese bretelele de la pantaloni. « Dumneata eşti Ilie Georgescu ? » « Da, eu, ce, nu mă mai cunoaşteţi ? » « Zău că nu te cunosc, câtă lume îmi intră mie prin mână aici, ar trebui să am o memorie de aur… » « Ia aduceţi-vă aminte de primele alegeri când eraţi secretar de UTM şi am mers pe teren să facem secţiile de votare ! » « Tu eşti, Ilie ? Măi, tovarăşe, ce de timp a mai trecut de-atunci… » « Pentru unii a trecut repede dar pentru alţii a trecut greu… » « Ai dreptate, de-aia te-am chemat aici, am sarcină de la

ceceu să discut cu dumneata problema trecutului dumitale…După plenara ceceului s-a analizat situaţia multor tovarăşi care au fost condamnaţi pe nedrept ca deţinuţi politici ! Printre ei eşti şi dumneata ! Am dat dispoziţie Secţiei de învăţământ să vă integreze în învăţământ ca învăţător chiar la şcoala din sat. Şi doi : vă înmânăm carnetul de partid şi ne cerem scuze pentru erorile din trecut ! » « Scuzele nu sunt suficiente, ar trebui despăgubiri morale şi materiale enorme ! Anii aceia pierduţi n-am să-i mai regăsesc ! Cât priveşte carnetul de partid, îmi pare rău dar nu sunt demn de el şi refuz să-l mai primesc ! N-am crezut niciodată că un membru de partid poate fi deţinut politic condamnat de propriul lui partid ! » « Tovarăşe Ilie, daţi-vă seama ce vorbiţi ! » « Îmi dau perfect de bine seama ce vorbesc ! » « Eu sunt în asentimentul dumitale că există anumite frustrări, am avut şi noi greşelile noastre, pentru ele au căzut şi capete ; toate astea s-au discutat acolo sus, comunişti de bază ca Lucreţiu Pătrăşcanu au plătit aceste greşeli cu moartea lor ! Aşa sunt revoluţiile, acerbe, ca nişte uragane uriaşe care mătură totul în calea lor ! » « Ştiu, nu dumneavoastră trebuie să daţi socoteală, ci cei de atunci, acel Efrimovici nenorocit care mi-a semnat actul de condamnare ! » « Ai dreptate, acum ne-am format securitatea noastră, ne-am lepădat de elementele străine sovietice care făceau legea în ţara asta ! » « Toată mizeria prin care am trecut eu s-a datorat lui Ion al Oaţii şi lui Crivăţescu ăla care au dat declaraţii false şi aceşti oameni acum sunt bine-mersi acolo în funcţii şi-şi văd de treburile lor ! » « Aveţi dreptate, atunci partidul credea pe oricine, acum intră justiţia în drepturile ei, o vinovăţie trebuie probată cu martori, s-au schimbat şi cadrele noastre ! » « Poate să se schimbe totul, viaţa mea nu mai poate să mi-o redea nimeni ! » « Bine, tovarăşe Ilie, la revedere ! » « La revedere ! »- îi întinse Ilie mâna şi plecă.

Ajuns acasă, îi povesti şi Adinei prin ce trecuse. « Cum, se supărase femeia, ai refuzat carnetul de partid ? O să ne urmărească toată viaţa !- îi replică ea, supărată lui Ilie Georgescu. » « Poate să-mi facă tone de dosare, să mă urmărească cât or vrea, eu comunist nu mă mai fac ! M-au integrat în învăţământ, am decizia în buzunar, m-au pus director în locul lui Nae Steru ! » « Şi el ce face ? » « Mi-au spus că pleacă la nevastă, după divorţ s-au împăcat şi acum trăiesc amândoi în concubinaj ! » « Şi el nu mi-a spus nimic ! » « Păi, ce, trebuia să-ţi spună ţie ? »

Imediat după integrarea lui în învăţământ, Ilie Georgescu şi cu Adina plecară într-o tabără la munte pe Valea Jiului, el ca director de tabără şi ea comandantă de unitate. Şi bucuria lor a fost enormă, natura îi făcuse să uite de ei şi de vicisitudinile vieţii. Mâncau cu copiii şi apoi plecau pe munte, pe cărări întortocheate, poposeau în poiene, se tăvăleau cu copiii la un loc pe

covorul multifloral sau se jucau jocuri care le aducea aminte de copilărie. Apoi veneau în tabără morţi de obosiţi , mâncau cu o poftă pantagruielică, se culcau şi dormiau buştean.

În penultima zi de tabără, Ilie a rugat colegii să aibă grijă de copii şi i-a propus Adinei să meargă la cabana din împrejurimi amândoi. Au plecat mai de dimineaţă ca de obicei, Ilie a umplut rucsacul cu mâncare şi câteva sticle de cabernet, şi Adina şi-a făcut un trenci sul şi l-a legat la spate ca pe o raniţă. Soarele încă nu apăruse, era pitit sub coama unui deal şi învăluit într-un nor de ceaţă, cerul însă, în înaltul lui, era limpede ca sticla curată, razele soarelui care ieşau de pe coama dealului, băteau în sus şi-l rarefiau, făcându-l aproape transparent. În zare munţii păreau nişte uriaşi bătrâni, încremeniţi în albul lor de zăpadă, pe iarbă încă nu se topise roua şi florile încă nu-şi deschiseseră petalele, aşteptau somnoroase sărutul razelor de soare care să le trezească. La munte acelaşi peisaj privit din altă parte pare altul, unic în felul său şi Ilie cu Adina pe măsură ce urcau şi se opreau să se mai odihnească, nu se mai săturau să privească acele încântătoare privelişti de vis. « De mult, domnule Ilie Georgescu, n-am mai avut starea asta sufletească ! »- îi gângurea Adina la braţul lui, fericită. Tot plânsese toată viaţa, astăzi parcă-i venise aceeaşi exuberanţă de pe timpuri când era o copilă. Îşi privi bărbatul în ochi, erau aceiaşi ochi de pe timpuri mari şi albaştri de care se îndrăgostise ea pentru prima dată şi-i sărută sălbatic cu patimă. Ilie o găsi pe Adina seducătoare, o strânse în braţe şi o sărută şi el. Parcă erau doi adolescenţi care nu se mai satură unul de altul. « Ce frumoasă e viaţa în libertate, Adino ! »- zise Ilie şi privi un vultur cum se înălţa în albastrul de sticlă al cerului… « Ce frumoasă e ,Ilie ,cu tine alături ! »- îl mângâia ea şi-i răspundea la săruturi.

P A R T E A A D O U A

Il vivere e un correre alla morte…
(viaţa este o cursă spre moare…)
Dante-Purgatoriul

P R I V E G H I U L

1

Timpurile trecuseră şi deveniseră amintiri, toate acestea însemnaseră copilăria, adolescenţa şi tinereţea lui Neluţu…Acum Neluţu, dus pe gânduri, stătea la capul mortului şi privea printr-o ferestruică afară cum se zvârcolesc frunzele toamnei în bătaia vântului ; imagini dezolante cu cârduri de ciori pe sus, făcând câte un ocol satului, printre norii plumburii, aproape alburii, i se lipeau de ochi, îi intrau în ochi şi-n inimă, cuprins de o mare tristeţe…

Moartea la români e un fenomen tragic, cu chipul unei femei bătrâne cu coasa la spinare. Când intră în anul morţii, omul are diferite semne, îi cântă cucuveaua sau cucul, sau vreo găină cocoşeşte. Când se apropie moartea de el visează urât, mănâncă des, mişcă din nările nasului, se mută din pat în pat şi oftează întruna. Imediat ce moare omul trebuie să se deschidă ferestrele, să se întoarcă oglinda din perete ca mortul să nu se facă moroi şi să-i iasă sufletul spre zări.

Auzise şi Neluţu de asemenea obiceiuri, acum se întâmpla să le vadă pe viu. Nu-şi lua ochii de pe mort, privea înmărmurit la omul întins pe pat şi nu-i venea să creadă că tatăl lui murise. Îl cunoscuse când venise din război, îşi aducea aminte de toată copilăria lui, de relaţiile lui cu taică-său, de anumite momente cruciale din viaţa lui când părintele-i venise în ajutor… Acum doarme. De data aceasta doarme un somn lung, fără timp ; încă i-a mai rămas un pic de zâmbet într-o parte a gurii…

„Tată, îi venea să strige, ce voinic erai, te luptai cu viaţa ca un erou din poveşti, te jucai cu sacul de grâu, îl aruncai ca pe un fulg în căruţă, plugul în mâna ta parcă era o jucărie, sfidai Târfa de moarte, îţi băteai joc de ea, te jucai şi cu Timpul, ca un Zeu nemuritor, te jucai şi cu noi când ziceai :„ hai, tătică, prin grădină!” şi rar de tot când oboseai, stăteai jos pe iarbă, priveai cerul senin într-o tăcere solemnă, sau cerul îmbuburat de nori, cerul, în depărtare, undeva, pe linia orizontului şi căutai să culegi înţelepciunea de la Dumnezeu, slobozind cu vocea ta blajină : „Lasă, tătică !” Adică, nu te supăra că totul trece, lasă de la tine că toate sunt trecătoare pe pământ ! Câtă dulceaţă avea în glasul lui şi cât duh de omenie…

Se uita la ceasul din perete, ceasul îşi vedea de drumul lui marcând timpul…Timpul care pentru el încetase să mai fie ! Viaţa mergea înainte, trenurile, vapoarele, avioanele, galaxiile îşi continuau mersul lor… Numai

bătăile inimii lui s-au întrerupt, s-au întrerupt la o dată, 1 noiembrie, la o oră, adică 18 şi cinspre zece minute ! I-a simţit pulsul cum zvâcneşte o dată, de două ori, de trei ori şi apoi, gata ! Voia să-i prindă sufletul când îi iese din piept şi să i-l bage la loc, dar n-a fost cu putinţă. Fără pic de putinţă ! N-a avut ce să-i facă, l-a mângâiat, i-a luat mâna care-l căuta parcă să-l salveze în palma lui şi a văzut cum se stinge ca o lumânare. Nu văzuse niciodată cum moare un om, cum vin sudorile morţii şi cum trag morţii să moară, agăţându-se de ultima picătură de viaţă, cum se uită-n ochii tăi să-l salvezi tu şi tu, un neputincios, priveşti uimit la el că nu-i poţi face nimic. Întâi i s-a răcit corpul, s-a făcut pământ îngheţat, apoi o respiraţie rară, stinsă, după care un oftat prelung, eliberator, urmat de o tăcere adâncă, un fel de hotar între viaţă şi moarte… Îl răpise Târfa, îl înghiţise Târfa !

Corpul lui s-a răcit, s-a răcit, s-a răcit, a îngheţat, s-a făcut pământ şi sufletul a fost luat de îngeri şi ridicat la ceruri într-un cor funebru…

Și totuşi viaţa merge înainte : trenuri, vapoare, avioane, sateliţi, planete, galaxii au mersul lor, numai viaţa lui s-a oprit la ultima staţie. Cu el a murit o lume, a murit copilăria lui Neluţu şi a Cătuţei, a murit satul, a murit casa, a murit grădina, poteca lui pe care mergea la loturile de la porumburi, a murit întreaga natură… Totul parcă plânge moartea lui, plânge casa pe care a făcut-o cu mâna lui, cu femeia lui, plânge curtea care de mâine rămâne pustie, plâng gardurile, plânge livada lui de pruni, puşi de mâna lui, şi salcâmii plâng, salcâmii lui care înfloreau în mai în decorul acela alb şi în zumzetul albinelor, şi florile din grădiniţă plâng, florile puse de mâna reginei lui şi udate de mâna ei, şi culese de mâna ei şi puse în oala de pământ de la fereastră…Şi plânge mai ales regina lui, nevasta lui, sleită de puteri la capul lui :

« Soţiorul meuuu, soţiorul meuuu, te-ai dus, soţiorul meuuu, repede a trecut viaţa, Ionelule, Ioneluleee, patruzeci de ani au trecut, iubiţelul meuuu, că amărâţi am mai trăit, Doamneee, când ai venit tu la mineeee şi mi-ai spus că trăieşti rău, că n-ai mamă, ca şi mineee, Ionelul meuuu, şi m-ai mângâiat pe obraz şi m-ai rugat să vin la tineeee,, Ioneleee…îhî..îhîîî, hîî, hîîî, flăcăul meu scump şi dragîîî, frumosul meu, frumosîîîî, hîîî, hîîî, hîîî, mânca-le-aş eu de sprânceneee, cum s-or face buruieneee, Doamneee, şi corpul tău cel frumosîîî, Doamneee, va rodi pământ mănosîîî… Ia-mă, Doamne, şi pe mineee, soţioare, soţioareee, că eu fără tine degeaba mai trăiesc pe pământîîî, Doamneee, că nu mai am nici-un rostîîî, Doamneee, că ne vorbeam amândoi, soţioare, ce să mai facem, Doamneee, şi cum s-o mai dăm, Doamneee, să ieşim şi noi bine, Doamneee… Ce să mai fac eu, soţioare, de mâine încolo când voi intra în casă şi nu te voi mai

găsiiii ?…î…hî…hîîî…hîîî…De ce n-ai vrut să mai stai, soţiorul meuuu… că grea boală ai avutîîî… şi tare bun eraiii, Doamneee… »

Cu câteva săptămâni înainte de moarte chemase nevasta la capul lui şi-i spusese : « Gigeo, fată, tu să nu mă uiţi ! Auzi ? Să nu mă uiţi că te vede Dumnezeu cât am ţinut eu la tine… Eu am să plec departe, într-o lungă şi dureroasă călătorie, mai lungă ca cea din război, tu să nu mă uiţi… » Nevasta îşi aduse aminte de aceste cuvinte şi intră în casă plângând : « Cum o să te uit eu pe tineee, Ioneluleeee,- îl chema ea cu un glas stins- cum o să te uit eu pe tineeee când ne-am avut dragi o viaţă întreagăăă… » Şi începu să-l mângâie pe faţă şi să-l sărute. « Ce vorbă a fost aia cu uitatuuu ? Cum o să te uit eu pe tine, iubiţelul meuuu ? »

Deşertăciunea,deşertăciunilor-zice *Ecleziastul- deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciuni !* Ce folos că munceşte omul o viaţă că vine Târfa de moarte şi îl înfaşcă şi toată truda lui se duce pe apa sâmbetei ? Şi tot *Ecleziastul* ca un laitmotiv : *Un neam trece şi altul vine, dar pământul rămâne totdeauna ! Soarele răsare, soarele apune şi zoreşte către locul lui ca să răsară iarăşi…*

Neluţu priveşte la ochii lui…Zice o femeie care intră pe uşă : « Doamneee, nu i-aţi închis ochii ? » Ochii stau deschişi, parcă stau să vorbească, luminile încă-i mai sunt vii, se vede licărul lor stins… « Mortul- zice acea femeie, adică Stanca, fata lui Ioviţă- trebuie să aibă pleoapele închise, altfel devine moroi, s-aveţi grijă să nu treacă pisica peste el mort… Aşa au păţit-o ai lui Răţoi cu taică-său, nu l-au păzit şi-a trecut pisica peste el şi după ce l-au îngropat s-a făcut moroi. Venea noaptea peste ei, îi striga la poartă, le bătea-n geam…scârţâiau paturile şi uşile noaptea, nu mai puteau dormi nici unul, se îmbolnăviseră toţi…Au trecut aşa vreo două săptămâni până când un ginere care auzise cum trebuie să scape de el, a sculat într-o noapte pe frati-său şi încă doi veri, au luat casmelele, s-au dus şi au dezgropat mortul, i-au scos inima din piept, i-au ars-o, i-au pus cenuşa în apă şi le-a dat la toate rudele să bea…şi de-atunci n-a mai apărut… »

« Eu nu cred, moaşe Stancooo ! »-i-a zis Neluţu care ascultase îngrozit povestea cu Răţoi. « Nu crezi, tu,-zise ea- dar se mai întâmplă şi de-astea ! » Şi imediat i-a luat pleoapele şi i le-a închis şi ochii lui nu vor mai vedea niciodată lumina zilei, nu vor mai vedea nevasta lui, casa lui, copiii lui, nepoţii lui…vecinii lui… neamurile lui…

Vântul- zice la *Eceziast- suflă către miază- zi, vântul se întoarce către miază- noapte şi, făcând roate- roate, el trece neîncetat prin cercurile sale…*Vântul… Vântul vieţii a bătut din toate părţile şi l-a-mproşcat cu stropi de apă, şi cu noroi, şi cu stropi de gheaţă…vânt rece de toamnă, subţite, tăios şi viscolul iernii, care i-a intrat în oase… *Eu, Ecleziastul, am*

fost regele lui Israel în Ierusalim şi m-am sârguit în inima mea să cercetez şi să iau aminte cu înţelepciune la tot ceea ce se petrece sub cer…M-am uitat cu luare aminte la toate lucrurile care se fac sub soare şi iată : totul este *deşertăciune şi vânare de vânt…*

« Trebuie să-l scăldaţi, maică, zice Stanca, du-te, Neluţule, după patru oameni, vezi să fie oameni cu familii, să n-aibă la viaţa lor răutăţi, trebuie să-l scăldaţi mai repede cât e cald că dacă se răceşte, nu-l mai puteţi îmbrăca ! Eu trebuie să-i fac *Privighetoarea, care simbolizează firul vieţii,* ca imediat după ce-l îmbracă să i-o pun pe piept. » Şi din ceară de albine îi înfăşura o lumânare lungă pe care o încolăcea ca pe un şarpe cu capul în sus, murmura ceva, spunea o rugăciune în gând şi din când în când făcea cu mâna dreaptă o cruce peste obiectul acela ciudat. Se aşezase pe vatră, băgată toată într-un cojoc, muia ceara la foc ca s-o muleze mai bine şi apoi o strângea în palme.

Au venit şi oamenii pentru scăldat mortul. Ei trebuie să primească ţoalele date de pomană. Neluţu chemase pe Stelică al lui Ion al lui Stan, pe Guşă, pe Ion Slobozeanu şi pe Stancu lui Ciorchină. Toţi erau curaţi la suflet în afară de Stancu care rămăsese neînsurat şi mai păcătuia cu câte o înjurătură , iar din când în când mai bea şi se îmbăta, făcând scandal. Neluţu le dădu şi câteva ceşti de ţuică înainte ca oamenii să-şi poată face meseria fără a li se face frică sau scârbă de mort. Stanca le turnă apă să se spele pe mâini de necurăţenii, le spuse o rugăciune şi ei intrară singuri în camera mortului, îl dezbrăcară şi-l băgară în albie. « Ei, nea Ionele, acum eşti în mâna noastră, stai cuminte că dacă nu, îţi trosnim una de nu te vezi ! »- glumi Stelică cu el, trăgând de o mână care se încăpăţâna să nu intre în albie. « Dacă te duci la taticu- continuă el- să-i spui că noi suntem bine, am rămas şi eu văduv, mă chinui singur pe aici fiindcă copiii ăia au plecat toţi la oraş . Iar nevesti-mi să-i spui că nu m-am însurat şi nici nu mai am de gând să mă însor , ea , săraca, când era gata să moară mi-a zis : „Să nu stai văduv, Stelică, că n-are cine te îngriji ! » Ion al lui Stan Stănică, taică-său, murise cam cu un an în urmă şi imediat după el se dusese şi norusa, nevasta lui Stelică. Acum îl apucase plânsul, Ionel al lui Duran era ultima lui rudă mai apropiată care se ducea, cu cine avea să mai stea el de vorbă să-i mai spună şi el păsurile ? Al doilea, Guşă, îmbătrânise şi el ; după ce fusese dat afară de la spaţiul locativ din Bucureşti se apucase de băutură şi venise acasă cu nevasta, aici intrase la mat la fosta cârciumă a lui Șoarece, delapidase nişte bani şi făcuse puşcărie vreo doi ani şi jumătate. După ce-şi executase pedeapsa intrase în cadrul cooperativei ca frizer şi-şi ducea viaţa de azi pe mâine, umblând din casă-n casă să tundă şi să bărbierească oamenii. Nevasta lui murise de inimă rea, avusese un copil care îşi luase

servici la Piteşti, se apucase de băutură, căzuse beat pe linia fierată şi-i tăiase trenul ambele picioare. Acum Guşă îşi ducea traiul cu acest copil căruia trebuia să-i facă mâncare, să-l spele şi să-l îmbrace, trăiau amândoi dintr-o pensie de invaliditate a copilului. « Băi, Stelică, eu n-am ce să-i transmit neveste-mi, săraca, că ea m-a blestemat să mă chinui aşa…Zicea că eu am îmbolnăvit-o de inimă că m-am ţinut numai de prostii…şi întâmplarea cu copilul ăsta i-a pus capac, a curăţat-o ! » « Lasă, nea Guşă, c-ai fost vinovat ! »- i-o reteză Ion Slobozeanu, căruia toată lumea îi zicea Cinci Ianuarie, că pe cinci sosise el în sat şi se instalase într-o casă părăsită la Safta, venise cu o moldoveancă cu care se întâlnise pe la Târgovişte la o gospodărie de stat, unde lucraseră la sectorul zootehnic şi rămăseseră împreună. Acum luase oile satului şi se ducea cu ele pe islaz, umbla toată ziua cu o măciucă după el şi scula toţi câinii satului. « De ce mă, sunt vinovat, îi răspundea Guşă, că nu ţi-am trecut casa Saftei ? Pune mâna şi munceşte şi-ţi fă şi tu casă şi masă, ce, vreai s-o iai de pomană ? Aia e casa soru-mii ! » « Hai, daţi-i bătaie- zise Stancu lui Ciorchină care asculta la cearta lor- că ne prinde nimiezul cu mortul neîmbrăcat , voi nu vedeţi c-a început să vie lumea la priveghi ? »

« Cătuţo, o strigă Stanca pe fata lui Ionel care fierbea pe vatră o oală mare de varză, i-ai dat telegramă şi Polinei ? » « I-am dat, tanti Stanco, i-am dat, i-am chemat pe toţi, le-am dat şi la copiii-ăia ai mei şi la ai lui Neluţu ! »

Gigea, frântă de oboseală, dar şi de durere, aştepta cu hainele mortului în braţe să le dea celor patru să-l îmbrace. Hainele noi erau călcate şi puse bine în ladă, le cumpărase demult şi le păstrase la un loc cu prosoapele şi cu batistele pentru înmormântare. Pantofii se scorojiseră şi se putea să nu-l mai încapă, Gigea se uita la ei şi voia să-i încerce. „Dacă nu mai sunt buni, trebuie să se ducă să-i ia alţii de la cooperativă. De ce să-l strângă pe mort…”

Tocmiseră şi un om cu goarna care sta la poartă şi cânta rar din ea, du-lll, du-lll, du-lll, sunetele se răspândeau în tot satul, acompaniate de glasul jalnic al clopotului care suna rar peste sat : baaangg ! bangg ! banggg !…Apăruse şi Păsăroi cu praporele pe care-l înfipsese în poarta a mare în stâlpul de sus ca să fie văzut de tot satul. Linia era plină de oameni care aşteptau să vină la priveghi. Toată această ceremonie a înmormântării era condusă de gineri-său, Victor Popa, care era uu bun organizator. La înmormântările celor apropiaţi el conducea toată ceremonia şi căpătase experienţă. Se căsătorise cu Catuţa imediat după colectivizare şi cumpăraseră casa învăţătorului Tache Dumitrescu de la o fată a lui, coana Sila, care rămăsese văduvă după ce-i murise soţul, acel pictor de biserici,

cununat de Eliza Câmpineanu. După moartea coanei Sila dărâmaseră casa veche, făcută de Câmpineanca, şi-şi făcuseră casă nouă. Stătuseră un an la părinţii lui, la Ghică al lui Ion Popa, dar nu se înţeleseseră cu soacra, strânseseră apoi ban pe ban, se mai şi împrumutaseră şi luaseră casa lui Tache cu teren cu tot. Fusese un timp tehnician agronom la Sfat, apoi intrase ca director de SMA la tractoarele CAP-eului, de acolo îl promovase partidul preşedinte de CAP în locul lui Ion al Oaţii. Acum se interesa să-i facă cosciugul la Manole al lui Vladu, dăduse jos blănile din fânar şi le urcase într-o căruţă, îi dădea poruncă acelui căruţaş cum să fie dimensiunile, măsurase întâi cavoul făcut de Ionel în timpul vieţii şi-i dăduse toate dimensiunile, câtă lungime, câtă lăţime… Mai păţise acelaşi lucru la taică-său ; nu luase dimensiunile cavoului, tâmplarul făcuse cosciugul după propriile lui dimensiuni, ajunsese cu mortul la groapă şi când să-l coboare au văzut că nu intră în groapă. Au trebuit să aştepte cu mortul încă vreo două ore până au găsit un alt cosciug mai mic, l-au mutat şi apoi l-au coborât în cavou.

Cei patru oameni de la scăldat terminaseră treaba şi acum îl îmbrăcau, hainele stăteau pe mort cam ţeapene, pantofii întradevăr se micşoraseră şi nu-l mai încăpeau, Gigea intrase în panică şi trimise repede o vecină la cooperativă să-i cumpere alţii cu un număr mai mare. Între timp Guşă pusese mâna pe sticla cu ţuică şi se omeneau, râdeau şi spuneau de-ale lor din tinereţe. Le povestea Stelică ce păţise el cu nevastă-sa odată, într-o vară, cică scosese albia în spatele casei într-o sâmbătă să-i facă baie, era aşa pe la nimiezi, se pusese o căldură înăbuşitoare, nu se mai auzea nici ţipenie de om. Se dezbrăcase în pielea goală şi nevastă-sa îl spăla pe cap. La un moment dat Stelică vede un iepure prin fundul grădinii şi, nemaiavând timp să-i spună nevestei, sare aşa despuiat din albie şi o ia la fugă după acel iepure. Nevată-sa a început să se închine , a crezut că a înnebunit. El fugea-fugea, când se apropia de iepure se trântea peste animal să-l prindă, iepurele scăpa şi iar o lua la fugă după el. Plouase decurând şi era noroi, trântindu-se el aşa, se îmboroşcoise ca dracu. Iepurele a găsit o gaură prin gard şi a fugit în pădure. Acum a văzut Stelică în ce hal era, a luat-o încet pe lângă gard şi a intrat în casă. A găsit-o pe nevastă-sa îngenunchiată în faţa icoanei. „Ce-ai, fa ?”, cică a întebat-o el, ea, când l-a văzut în halul ăla, s-a speriat şi a fugit pe drum. A început să ţipe că a înnebunit bărbatul. Socru-său tocmai venea pe drum de la CAP, lucra la sectorul zootehnic, şi o întâlneşe în Linie plângând. „Hai, taticule, că a înnebunit Stelică !”, cică i-a zis… Când au intat în casă îl găsesc pe Stelică îmbrăcat, încălţat cu nişte târlici, se pieptăna la oglindă. „Ce-ai, mă ?, îl întreabă taică-său, asta a ta plângea pe şosea că ai înnebunit !” „Dă-o încolo, tată, că a înnebunit ea, fugea ca nebuna de mine,

nici n-a stat să-i explic care a fost chestia…” « Şi care a fost ? » Şi-i povesti şi lui tărăşenia… » Doamne, a zis, mare mai e grădina lui Dumnezeu… »

A doua zi, vecina ei o cheamă la gard şi-o întreabă : „Făăăă, Stelică al tău e acasă ?” „Este !, dar ce-ai cu el ?”-o întreabă nevastă-sa. „Dă-te mai aproape să-ţi povestesc ceva. Ieri pe nimiezi m-am culcat şi eu un pic, udasem toată dimineaţa la grădină şi-am obosit… Şi nu mai ştiu, vis a fost sau realitate că parcă m-am dat jos de pe sală şi-am luat-o prin grădină să dau să mănânce la pui…Când colo ce –mi vede ochilor ? Stelică al tău în chip de drac fugea ca nebunul despuiat prin grădină…”

Stelică povestise totul cu haz, uitând de prezenţa mortului şi ceilalţi începură să râdă. « Ce-ar fi ca şi nea Ionel acu să se scoale şi s-o ia la fugă prin grădină ? » « Hai, mă, nu mai terminarăţi sticla aia, cu mortul în casă şi vouă vă arde de râs ! - îi luă Stanca la rost- hai, că trebuie să-i aprindem Privighetoarea ! » « Mai stai şi dumneata un pic pentru că nu-l încap pantofii şi ţaţa Gigea a trimis să-i cumpere alţii ! »- îi răspunse Stancu lui Ciorchină, aproape ameţit. « Hai mai repede că trebuie să sosească popa pentru citirea slujbei de ieşirea sufletului… -se tot ruga Stanca de ei- vine lumea cu lumânare şi-l găseşte negătit ! » « De-aia nu mai poate el ! »- i-o întoarse Stelică, cu chef de vorbă, dând peste cap ultimile picături de băutură din sticlă.

2

După eşecul examenului de la Timişoara, Neluţu se pusese cu burta pe carte şi dădu examen la Universitatea Bucureşti, facultatea de filologie. Deşi regreta oraşul care-i deschisese ochii în viaţă, în Bucureşti se simţea mai la el acasă şi avea mai multe posibilităţi de instruire. Aici cunoscu profesori de mare clasă : George Călinescu era la apogeul lui, apoi Buşulenga, Perpessicius, Manolache, Iorgu Iordan, Crohmălniceanu, Matei Călinescu… Marele Profesor îi înrâuri dragostea pentru literatură ; de câte ori venea el în amfiteatrul Odobescu, studenţii îşi ocupau locurile încă de la prima oră…Pasiunea cu care vorbea despre Eminescu ca şi inflexiunle glasului făceau din el un fel de guru ; la cursurile lui veneau oameni de tot felul de la muncitori de rând până la profesori universitari. Apoi urmase deschiderea culturală unde redescoperea pe marii clasici. Nu mai era nimic din ce învăţase el în pedagogică, esteticul luase locul literaturii proletcultiste, acum se vorbea despre marile opere ale literaturii române şi universale…

Cam în această perioadă a întâlnit-o el pe Andra, soţia lui, s-au cunoscut în amfiteatrul Odobescu şi-au schimbat câteva priviri şi de atunci parcă s-au electrizat unul de la altul. Nu i-a spus niciodată c-o iubeşte ; lucrurile s-au petrecut aşa de natural încât au descoperit că nu mai pot trăi unul fără altul…

Era în acea primăvară care-i orbise şi-i făcuse păsări sălbatice care căutau colţurile tăcute ale lumii şi ale pământului ; stăteau în Cişmigiu pe o bancă şi se priveau unul pe altul, atunci i-a descoperit el ochii aceia de culoarea migdalei, două pete umede care aveau luminile abia perceptibile, ai fi zis că nişte mărgele care strălucesc se joacă în orbite ca nişte luminiţe scăpate din inimă.

În preajma examenelor, Marele Profesor îi îndrăgise şi-i chema mai des la el la catedră sau acasă ; era veşnic nemulţumit de rezultatele lor, repeta mereu că nu muncesc cu patimă, că sunt superficiali şi leneşi, parcurg bibliografiile ca pe nişte romane de aventuri, nu sunt atenţi la ceea ce se întâmplă dincolo de text, nu filtrează materialul prin propria lor personalitate… Întâlnirile lor cu Profesorul se petreceau mai mult la el acasă unde-şi înjghebase o gospodărie plină de bizarerii, o casă modestă cu patru camere plină cu cărţi, aruncate în neorânduială, printre care zăceau albite de praf antichităţi, statuiete, metope, gravuri, tablouri lucrate în metaloplastie, chiar picturi aşezate pe pereţi cu o inocenţă copilărească, tablouri care-l costaseră o avere, un Degas, un Delacroix, un Tizian ; vorbea

cu atâta pasiune despre ele, ştia precis data când le achiziţionase, cu ce ocazie, cu ce eforturi… Casa era aşezată într-un părculeţ, un fel de pădurice tăiată în două de o alee încadrată de o parte şi de alta de frumoase statuiete pe care el le numise graţiile ; nişte femei în diferite poziţii, unele îşi acopereau discret goliciunea, altele cu capul aplecat plângeau sau râdeau, Marele Profesor o numise aleea suferinţei şi explica totul prin faptul că femeia este izvorul tuturor suferinţelor pe pământ : naşterea, maternitatea, iubirea, fericirea sau nefericirea, toate sunt legate de mitul biblic al Evei şi toate sunt surse ale suferinţei. Pe această alee avea o bancă şi ne invita şi pe noi să luăm loc să ne iniţieze în tainele vieţii. Povestea cu o mare pasiune despre viaţa lui, despre literatură, despre iubirile lui, despre serile petrecute la Roma sau la Veneţia sau la Viena, despre scenele lui amoroase cu madrilene care-şi făceau studiile la Roma sau despre plajele americane Las Vegas şi California…

La început Neluţu nu prea o luase în seamă pe Andra, după ruptura cu învăţătoarea din sat credea că nu se mai îndrăgosteşte. Dragostea e o boală de care nu scapi uşor, te joacă cum vrea ea şi te face din om neom. Dar în primăvara aceea se făcuse frumos Bucureştiul, natura toată îmbobocise şi el cu Andra umblau toată ziua de mână ca doi copii rătăciţi prin parcuri. Ea stătea la gazdă la sora ei pe şoseaua Giurgiului şi le venea mai uşor să se întâlnească în Cimitirul Bellu, veneau aici dimineaţa şi se întâlneau la mormântul lui Eminescu, se sărutau, găseau un loc pe bancă în singurătatea morţilor şi citeau până pe seară când li se făcea foame şi plecau să mănânce ceva. În timpul pauzelor vizitau mormintele cimitirului, mai ales mormintele scriitorilor, dar şi altele, adevărate monumente de artă. Andra îi spunea că ar vrea, dacă ar putea, să-i facă un mormânt lui Eminescu cam aşa : o stâncă uriaşă în vârful căreia să troneze un vultur cu aripile deschise, de jur-împrejur dorea să ridice coloane dorice care să susţină o uriaşă catedrală la care lumea să vină să se închine la portretul lui luciferic. Aşa au învăţat ei cei cinci ani de zile cât au stat în Bucureşti, lângă mormântul Poetului, aducându-i în fiecare zi câte-o floare şi punându-i-o pe pământul reavăn…

A venit examenul de licenţă şi Marele Profesor i-a notat cu notă maximă, lăudându-i în faţa întregii comisii. După examen au luat-o pe Calea Victoriei şi s-au plimbat toată ziua, au vizitat magazine, deşi n-aveau niciun ban, librării, Romarta, Muzica, Lipscanii şi s-au hotărât să poposească în Cişmigiu. Aici au închiriat o barcă şi s-au plimbat pe lac în voia vântului, legănaţi lin de unduirile apei.

Andra îi spunea, rezemându-se de umărul lui, că oglinda apei o linişteşte, scosese un petec de hârtie din buzunar şi îi recita o poezie făcută de ea : « *A venit seara ca o dulce melancolie cu boarea ei caldă/ să aprindă*

focurile stinse de vânturi şi de uitări/în care s-au îngropat clipe nebunie, de fericire/ când aşteptam să vii ca o nălucă în pragul serii,/să mă-npresori cu făptura ta răpitoare/ de împărat rătăcit prin imperiu… A venit seara- zicea ea mai stins ca o şoaptă- *şi m-am furişat goală în patul tău cald/ şi m-ai învelit cu căldura sufletului tău/ şi m-ai* înfăşurat *în maramele amintirilor,/ strângându-mă la piept ca* un *nebun, de dorul dorului/ pierdut cine ştie pe unde, ca un cal rătăcit de herghelie/ peste păduri, peste câmpuri roşii de amurg sau peste pajişti de vis… Totul a fost-* a încheiat ea- *ca o beţie frumoasă din care, când m-am desprins,/ am rămas pustie şi mi-am blestemat ca un eretic/ zilele naşterii mele atât de nedornice* şi *de pustii..* » Neluţu a strâns-o în braţe şi a sărutat-o ; răsărise luna, ce romatici erau ei, şi stelele licăreau pe cer în zgomotul tramvaielor care treceau nebune pe lângă ei. Trebuiau să se despartă, ea pleca în satul ei, el în satul lui, îşi promiseseră că se vor întâlni la repartizări când vor pune la cale căsătoria.

3

După ce l-au încălţat pe mort cu pantofii cumpăraţi proaspăt de Gigea, nepoată-sa, Stanca, a venit cu privighetoarea şi i-a pus-o pe piept, a aprins-o şi a spus o rugăciune la capul lui ; a cerut apoi un ban, un pieptene şi inelul lui de logodnă şi le-a pus la locul lor. Între timp Gigea, extenuată, povestea în tindă Catrinei, care venise cu lumânare, cum începuse boala lui. Cu cinci ani în urmă, într-o vară fierbinte, Ionel al lui Duran cu cuscră-său, tatăl Andrei, aduseseră nişte fân şi-l făceau o copită în grădină. Afară era o căldură de nesuportat, Ionel al lui Duran era sus pe copită, iar cuscră-său îi da fânul din căruţă. La un moment dat Ionel a simţit că ceva e în neregulă, i se întunecase vederea şi a început să ameţească ; s-a aşezat jos câteva minute, crezând că l-a luat oboseala, dar în zadar, începuse să nu mai simtă un picior. L-a rugat pe cuscră-său să nu-i mai dea fân cu furca şi să-i pună scara să coboare. A coborât încet şi s-a dus în casă şi s-a culcat în pat. Aşa l-a găsit nevastă-sa când a venit de la treburile ei de la bucătărie. « Ce-ai, tu, Ionele ?- l-a întrebat ea speriată- lăsaşi fânul în căruţă şi te culcaşi ? » « Lasă-l , cuscră, venise tatăl Andrei, lasă-l că s-a simţit rău, nu-l vezi că s-a roşit la faţă ! » El dăduse să-i răspundă femeii, dar vorba i se încurcă în gură şi Gigea nu înţelesese nimic. Se duse lângă el, luă o sticlă cu oţet şi începu să-i frece faţa. Imediat intră în panică, chemă copiii să vadă ce-i de făcut ; aduseră şi un doctor, îl consultă şi-i spuse diagnosticul : congestie cerebrală ! De acum începuse calvarul, noaptea avea halucinaţii, se trezea din somn cu ochii într-un colţ fix şi spunea aiurea vrute şi nevrute, frânturi de amintiri din copilărie, din război, din poliţie, adesea o striga pe bătrână-sa, pe Durănoaia, sau se supăra pe boii care nu mergeau bine pe brazdă. Femeii îi fu urât să mai doarmă cu el singură în casă şi-l rugă pe Neluţu să vină şi el să mai stea noaptea cu taică-său. Apoi l-au dus la spital la Piteşti şI l-au internat ; avea perioade când îi venea luciditatea şi atunci, văzându-se în ce hal este, se punea pe plâns. Aşa a dus-o cinci ani încheiaţi, cu tratamente, cu perioade mai bune sau mai rele până când, într-o zi, vrând să-şi mai vadă grădina, a ieşit singur şi a căzut în cap. De-atunci boala s-a înrăutăţit şi a culminat cu moartea.

« Să taci din gură ,Gigeo, să fii tare că toţi trecem prin asta ! Nu scapă nimeni de moarte !»- căuta Catrina, cumnată-sa, s-o liniştească şi s-o încurajeze. Îmbătânise şi ea foarte mult, se cocoşase, venise sprijinită într-un toiag, era îmbrăcată cu un cojoc de oaie şi înfăşurată într-o broboadă. După ce ascultă povestea Gigei, scoase din gură dinţii ei falşi cu care nu putea să

vorbească bine, îi puse în buzunar, luă oala cu tămâie, aprinse o lumânare şi intră în casă să tămâie mortul. « Ionelee, Ionelee, te duseşi şi tu după fratimio Ioviţă, Ioneleee ! Când am plecat eu de-acasă şi te-am lăsat cu Tatica şi cu Bătrânu, erai un ţânc, Ioneleee ! Repede a trecut timpul, Doamneee, de ce ne-ai mai lăsat pe pământ dacă tot ne iai, Doamneee ? Să-i spui lui nenea că o duc rău, Ionelee, că mi-a plecat şi mie bărbatul pe lumea-ailaltă şi-am rămas singurică, Doamneee, copiii-ăia s-au dus toţi la Bucureşti şi m-au părăsit, Ioneleee ! » Se apropie de mort şi începu să-l mângâie şi să-l sărute. « Pupa-l-aş, Doamneee, eu l-am adus în braţe de la Mastroaca, că Durănoaia îl dăduse de suflet, Doamneee, şi n-am putut să stăm fără el, Doamneee, şi ne-am dus noaptea şi l-am luat, Doamneee ! »

Ion al Micului, bărbatul Catrinei, murise cam cu vreo şapte ani în urmă de astupătură. Catrina trecuse peste această moarte repede pentru că ea fusese obişnuită cu singurătatea, stătuse o viaţă întreagă singură acasă, bărbatu-său, cu serviciul lui, era mai mult plecat…Ea ara, ea semăna şi ea culegea, singură-singurică pe câmp toată ziua, după ce terminaseră şcolile plecaseră şi copiii la Bucureşti, fetele se măritaseră de mici, îi semănaseră ei, şi băiatul se despărţise de prima nevastă şi plecase şi el, lăsând-o cu doi nepoţi mici pe cap. Trecuse şi ea prin mari greutăţi, bărbatu-său într-un timp fusese arestat şi închis din cauză că nu-şi dăduse cotele la timp, în timpul bombardamentelot se chinuise singură cu copiii mici din cauză că bărbatu-său fusese internat în spital cu coloana vertebrală ruptă, căzuse un zid pe el, după un bombardament anglo-american asupra Bucureştiului. Trăise numai în necazuri şi acum , când s-o ducă şi ea mai bine, îmbătrânise şi o lăsaseră puterile.

Neluţu intră în casă plângând şi-i sărută mâna. « Taci din gură, maică, că toţi ne ducem, nu e nimeni nemuritor, azi eşti, mâine nu eşti ! Învăţaţi-vă să trăiţi pe picioarele voastre, aveţi copii de crescut, viaţa merge înainte, e-hei, câţi s-au mai dus înaintea noastră ! Ştiu că e grea despărţirea, dar ce să facem noi înaintea lui Dumnezeu ?" Goarna suna trist peste sat : du-lll, du-lll, du-llll ! Clopotul bisericii de asemenea bătea rar şi trist, amintindu-le de puţinele clipe pe care mortul le mai avea de petrecut în casa lui… Stanca intră în casă repede şi le spuse că vine popa să-i citească slujba de ieşirea sufletului…Toţi intrară în panică, trebuia să aranjeze prin casă, Cătuţa întinse un macat pe pat şi puse sfeşnicul mai la o parte, Neluţu se dusese să lege câinele să nu cumva să sară la popa şi să-l muşte, tuşe-sa, Catrina, gătea mortul, îi întindea hainele pe el şi avea grijă ca nu cumva să ia foc hainele de la privighetoare , Gigea căuta în ladă să scoată prosoapele şi batistele să facă pomneţi din ele, trebuia să schimbe monezile vechi care ieşiseră din circulaţie cu altele noi…Marina, nevasta lui Ioviţă, fierbea oalele cu

pomană la foc, Andra o ajuta la tocat legumele. Cu maşina trebuia să vină şi nepoţii lui de la şcoli, toţi făceau şcoala la Piteşti ; Neluţu avea doi copii, o fată şi un băiat, iar Cătuţa avea trei, doi la Piteşti şi al treilea, un băiat, la şcoala militară de la Breaza.

A venit şi popa Gogu, cel care-i luase locul lui popa Gheorghe, tatăl Adinei, care murise cu nevasta într-un bombardament alături de Bucureşti. Popa Gogu îmbătrânise, se uscase aşa dintr-o dată ; tot satul vorbea că din cauza neveste-si ajunsese aşa, în ultimul timp se apucase şi de băutură şi bolea toată ziua. Nevastă-sa, una din nepoatele lui Ghiţă Băngoi, fusese bogată, avusese avere şi taică-său n-o mai dăduse la şcoală, zicea că are cu ce trăi fata. Popa Gogu, imediat după terminarea teologiei, s-a însurat ca să poată ocupa postul de preot, rămas vacant în urma morţii preotului Gheorghe şi a luat-o pe ea, fată de familie, cum era moda. A făcut cu ea două fete care au plecat la oraş de mici ; cea mare s-a măritat din liceu cu băiatul gazdei şi cea mică a reuşit, de bine , de rău să termine liceul şi s-a măritat şi ea cu un şofer. De atunci popa Gogu s-a întunecat şi s-a apucat de băutură ; voia şi el să scoată ceva din ele, dar n-a avut din cine că au semănat cu maică-sa. Nevastă-sa toată viaţa s-a ţinut de iubit, iubea pe cine apuca, toţi golanii trecuseră pe la ea prin pat până când şi ţiganul de Carol al Dii când fusese preşedinte de Sfat, urmaseră apoi Pâncu, colectorul, Leu, achizitorul, Lică ţiganul, Pârvu Ungureanu, care fusese un timp preşedintele cooperativei, înaintea lui Nae al lui Neagu, şi avea sediul la popa în casă, Nae al lui Neagu, când era vânzător…

Popa Gogu era un fel de înţelept, un filozof, chiar, care se deschidea la orice discuţie despre viaţă, despre artă, despre literatură şi mai ales despre filizofie, Făcuse în facultate ebraica, greaca şi latina, limbi ce-l canalizaseră spre cultura antică. Cunoştea istoria Egiptului, *Vechiul şi Noul testament*, Istoria Greacă şi Romană, povestea cu atâta pasiune despre persecuţiile creştinilor de către romani, despre începuturile creştinismului la noi. Comuniştii îl şicanaseră destul sub pretextul că e bogat, l-au aresta de vreo trei ori şi i-au dat drumul, apoi i-au desfiinţat parohia şi el a intrat casier la banca populară. Scârbit de viaţă, îşi găsise consolarea în băutură. Dar niciodată, nimeni nu-l văzuse beat, se ducea la bufet, bea două-trei ţuici sau un coniac şi se ducea acasă şi se culca. Auzise şi el despre nevastă, dar nu-l mai interesa nimic, sentimental nu mai trăia cu ea de mult şi o lăsasa în plata domnului.

Adesea îi plăcea să stea de vorbă cu Neluţu sau cu Ilie Georgescu, le povestise multe din viaţa lui, mai ales din puscărie unde întâlnise oameni deştepţi, teologi cu studii la Roma, filozofi, povestea despre Ţuţea, despre Paleologu, despre Nae Ionescu…Le spunea că mişcarea legionară la

începuturi avusese un caracter naţionalist- patriotic şi atrăsese mulţi tineri de bună credinţă, mai ales intelectuali din clasa de mijloc nemulţumiţi de sforăriile politice, pe urmă deraiase ea, sub impulsul unor impostori care o folosiseră tot în scopuri politice. Le mai spunea că istoria are perioade ciclice şi comunismul nu va fi etern, cum zice Lenin, va fi doborât de povara economicului pentru că economicul e motorul care împinge o societate înainte…

« Să trăieşti, Neluţule, şi condoleanţe !- intră popa Gogu pe poartă şi dădu mâna cu Neluţu- sper că vei trece peste acest necaz pentru că toate necazurile sunt trecătoare ! » « Să trăieşti, părinte ! şi mulţumesc pentru condoleanţe… »- îi răspunse Neluţu şi-l îndemnă să intre în casă unde era mortul. Între timp Victor Popa, ginerele lui Ionel, adusese sicriul şi puseseră mortul în el. Popa îi făcu slujba de ieşirea sufletului. Toţi ai mortului intrară în casă şi ascultară slujba, popa, cu glasul lui muzical, cânta aşa de duios un psalm ca sufletul mortului să treacă prin vămile pustii mai uşor spre cărarea Domnului. Câteva femei îngenunchează şi se rugau la Preacurata ca sufletul mortului să fie primit la ceruri. « Iartă-l Doamne, tu, cu mila ta… »

După ce popa citi slujba ieşirii sufletului, începu să vină lumea la priveghi. Se perindau prin casa mortului tot felul de oameni, trecea aproape tot satul să-şi ia la revedere de la el. Veni printre primii Talioara, soţia lui Leu, care începu să plângă şi să-şi jelească bărbatul. Stătea singură, cele două fete se mutaseră la Piteşti şi ea, neajutorată, ducea tot greul casei. « Ionele, Ionele, să-i spui lui Leu că o duc greu, mai bine m-ar lua moartea şi pe mine ! Că m-au părăsit fetele-alea şi curtea a rămas pustie, n-am cu cine mai shimba şi eu o vorbă, Ioneleee ! » Aprinse o lumânare şi tămâie mortul, casa se umplu dintr-o dată de miros de tămâie, toată lumea făcu semnul crucii cu lacrimi în ochi…

4

Pe poartă intrau Ion al Oaţii cu Oaţa, acum îmbătrâniţi, erau parcă două arătări, Ion cu mersul lui răscăcărat şi Oaţa cocoşată, îmbrăcată tot cu haina de urson, cumpărată de pe vremea când bărbatu-său fusese preşedinte de CAP. Merseseră de ziua recoltei cu un camion la Piteşti, vânduseră carne, mici, must şi făină şi din ciubucul rămas îşi cumpărase această haină. În ultimul timp se apucaseră de băutură, făceau rachiu din orice, puneau zahăr peste borhot, îl lăsau de se dospea şi-l distilau. Umblau mai mult beţi prin sat.

Câţiva ani CAP-eul mersese bine sub conducerea lui, după care începuse să schioapete. Venise o toamnă ploioasă şi recolta de porumb şi floarea-soarelui rămăsese pe câmp neculeasă. Chemat la raion să dea socoteală despre mersul campaniei de recoltare, motivase că nu se poate duce din cauză că e bolnav. A doua zi iar zbârnâi telefonul, îl anunţase paznicul, să vină să vorbească. « Să te duci dracului de aici cu raion cu tot ! »- se supărase el din senin pe paznic. « Ăsta e Raşpelu, gândea Ion al Oaţii » Raşpelu era porecla secretarului doi de la raion care răspundea de agricultură. Îi pusese gând rău să-l schimbe din preşedinte şi acum era momentul. Toţi îi ziceau Raşpelu pentru că semăna cu un ţigan din Izvor care venea prin sat cu tuciuri, cu vătraie, cu raşpele, sucale şi ţesale. « Bă, Ioane, nu se mişcă nimic acolo la voi, ai rămas în urma tuturor ! » « Ba se mişcă, tovarăşe, se mişcă… » « Se mişcă pe dracu, breee ! Mâine să te prezinţi la tovarăşu-prim cu raportul ! » Alb ca varul, când auzi să se prezinte la tovarăşu-prim, Ion al Oaţii trimise să vină contabilul să-i facă o informare privitoare la mersul CAP-eului. Ieşise în faţa sediului şi privea cerul încărcat de nori, un cârd de ciori da ocol bălegarului scos proaspăt de la sectorul zootehnic, câţiva ţânci se zbenguiau cu o fetişcană prin paie, iar din cer începuse să burniţeze. Contabilul, un fost ţârcovnic de biserică, îi făcu repede informarea, la început, în introducere, îi dădu cu politica partidului, cu ce-a zis tovarăşul la plenară ; realizările erau neânsemnate, recoltele pe câmp putrezeau în ploaie, vacile începuseră să moară şi le duceau cu camionul la abator, arăturile nu se puteau face din cauza ploilor…Ajuns cu darea de seamă la brâu la raionul de partid, se interesă la portar dacă a venit tovarăşu-prim. „Da, a venit, este aici !” « Auzi, nea Ioane, dă-te mai încoa să-ţi spun ceva !- îl trase portarul mai la o parte-discuta ieri tov. prim cu unu de la regiune şi zicea c-or să te dea afară ! Îl ştii pe ăla de la regiune care vine pe la plenarele noastre, ăla micu şi chel,

care făcea, ţî..ţî..ţî.. aşa printre dinţi, de parcă ar fi scuipat de necaz… » « Să mă dea dracului odată afară şi să mă lase în pace ! »- se supără Ion al Oaţii şi plecă pe un hol pentru a exersa citirea acelei informări. Se străduia să descifreze cuvintele şi unde nu înţelegea îi mai trăgea contabilului ,,câte-un dumnezeu-mă-si…"

Începea apoi câte un dialog imaginar între el şi primul- secretar : ,,Am să spun tot, gândea el, nu mă ajută nimeni, toţi mă sabotează ca să meargă lucrurile rău, să mă dea pe mine afară ca să poată ei să-şi facă mendrele…" Fu trezit de o pendulă care bătu de zece ori ; era ceasul zece, deci- gândea el şi în acel timp cineva băgase capul pe uşă şi strigase : « Tovarăşu Ion este aici ? » Ion al Oaţii se sculă repede şi o luă spre acea uşă. Se deschise şi se închise automat o uşă capitonată şi dintr-o dată Ion al Oaţii se trezi într-o baie de lumină, amestecată cu fum de ţigară. La o masă lungă, înşirat de o parte şi de alta, întreg comitetul raional de partid stătea aliniat pe scaune iar în capul mesei cei patru secretari îşi notau de zori ceva în carneţelele lor.

« Ia loc, tovarăşe ! », îl invită ceremonios secretarul-prim, şi preşedintele, stingher, căzu ca din pod într-un fotoliu singuratic, aruncat undeva într-un colţ al camerei. Auzise şi el de acest fotoliu al supliciului şi acum i se făcuse părul măciucă. I se dădu cuvântul să citească informarea, cuvintele cădeau grele şi nelalocul lor, Ion al Oaţii se poticnea să nu greşească cuvintele, îi apăruseră pe frunte bobiţe mici de sudoare, care se rostogoleau şi cădeau pe colile de hârtie. « Treci peste introducere, tovarăşe, că de introduceri suntem sătui ! - zise secretarul-prim foarte ferm- vrem să auzim fapte ! » Ion al Oaţii mai sări o foaie şi era tot introducere. « Treci şi peste astea ! »- îl ironiză secretarul. « Intră, tovarăşe, în miezul problemei ! »- se răţoi Raşpelul la el. « Ce dracului miez or fi vrând ăştia ? »- se întreba Ion al Oaţii în gând sub focul încrucişat al celor doi secretari. Şi începu să silabisească şi să ghicească cam de unde începea miezul problemei. « Aşa- zise preşedinta femeilor, ceva mai îngăduitoare, scăpându-l din acel foc încrucişat, de aici încolo, dă-i drumul… » Şi Ion al Oaţii, convins că numai această femeie îi mai vrea binele, o învălui într-o privire dulce şi-i mulţumi din ochi, gândind că acest bine era rezultatul meselor pe care le făcea de fiecare dată Stana, nevastă-sa, când tovarăşa preşedintă era pe teren… Toţi începuseră să noteze de zori ce spunea el : atâta porumb necules, atâta floarea-soarelui (aoleooo, şi floarea-soarelui !- murmurau unii), atâta fân necosit, atâtea scroafe de purcei, dintre care atâţia purcei morţi sau mâncaţi de gherlani(aici secretarul-prim strâmbase din nas), atâtea vaci, dintre care muriseră atâtea, atâta lapte, atâtea grajduri, atâţia viţei, atâta porumb siloz, atâta ovăz…

După ce termină de citit, Ion al Oaţii trecu cu mâna peste frunte, îşi şterse sudoarea şi răsuflă uşurat că în sfârşit a ajuns la final cu bine. Urmă o scurtă pauză, după care primul- secretar întrebă cine se înscrie la cuvânt.

Primul luă cuvântul şeful secţiei agricole care îl întrebă pe Ion al Oaţii ce face inginerul agronom Ionescu acolo, nu cumva doarme ? Ion al Oaţii, convins că inginerului agronom i se vor sparge toate oalele-n cap, începu să-l toarne : « Ce să facă, tovarăşe, joacă toată ziua cărţi şi umblă numai beat ! Eu zic una, el zice alta, s-a lăudat că mă termină, e cel mai aprig duşman de clasă, dumneavoastră cunoaşteţi originea lui nesănătoasă ! Într-o zi, beat mort, s-a dus acasă şi a spart toate geamurile ! Ăsta e pus să lichideze CAP-eul, să spuie şi tovarăşul secretar cu probleme agricole dacă nu e aşa ! Să spuie cum l-a bătut măr pe şofer la restaurant ! » « Lasă-l pe inginerul Ionescu- interveni secretarul-prim, acum te analizăm pe dumneata, o să-i vină şi lui rândul ; pe dumneata te-a pus partidul acolo să îndrepţi lucrurile ! De ce te porţi ca un vătaf cu lumea ? Ce, e moşia dumitale ? » « Nu e tovarăşe secretar moşia mea, dar mă doare sufletul când toţi fură, fug ca potârnichile cu sacii de porumb şi de grâu… » « Ai dat în judecată vreunul ? » « Nu ! » « Atunci au fost proşti că nu te-au furat şi pe dumneata ! » « Ai fost de ziua recoltei la Piteşti, de ce s-a înfruptat soţia dumitale din produsele CAP-ului şi şi-a luat haină de urson ? »- continuă cu întrebările unul din membri comitetului raional de partid. « De ce comisia de revizie, întrebă al doilea secretar cu propaganda, a găsit două vagoane de grâu neâîregistrate ? » Ion al Oaţii tăcu şi puse capul în jos ca un şcolar care nu şi-a făcut lecţiile. După alte câteva întrebări, ieşi năucit de acolo. Secretarul-prim a dat ordin directorului de la secţia agricolă ca în termen de trei zile să se ducă acolo la faţa locului, să facă adunare generală şi să-l schimbe din preşedinte.

« Să-i daţi cârdul de oi al CAP-eului în primire dacă n-a fost în stare de această funcţie ! » Ion al Oaţii se duse la cantina partidului, dădu două ţuici peste cap, ceru apoi două sute de grame de muşchi-file cu muştar şi mâncă. Privea în farfurie şi i se părea că prin muştar lucesc puzderii de stele. Înfulecă repede fără nicio poftă şi o luă la fugă spre autogară să nu piardă maşina. Ajunse acasă obosit, nu mâncă nimic, se dezbrăcă şi se culcă, adresându-i-se femeii cu răceală : « Să te duci dracului cu haina ta de urson cu tot că m-au dat afară din cauza matrapaslâcurilor voastre ! » « Ce-au făcut, mă ? »- întrebă femeia curioasă. « M-au dat afară ! - asta au făcut- m-au pus cioban la oile CAP-eului ! » « De prost ce eşti, de-asta te-au dat afară ! Când îţi spuneam eu că ăştia te sapă şi tu nu credeai ! » « Să taci din gură că mă scol la tuine şi-ţi crăp capul cu toporul ăla ! »

Acum se întreba ce caută el la înmormântarea lui Ionel al lui Duran cu femeia după el ca doi proşti. Dacă s-ar scula Ionel ăsta al lui Duran- gândea Ion al Oaţii- şi m-ar vede la înmormântarea lui, m-ar lua cu joarda la bătaie şi m-ar da afară din curte. Muncise ca un prost pentru partid şi acum partidul îi dăduse cu piciorul undeva. Se certase cu tot satul să facă el colectiv şi uite ce ieşise !. Cu mâna lui se dusese în acea vară şi-i ridicase cu căruţele lui Ionel al lui Duran un hectar de grâu din grădina casei. Omul se dusese la el şi-l rugase : « Măi, Ioane, lasă-mi-l, mă, că e semănat cu mâna mea, mă laşi muritor de foame ! » « Să taci din gură ! Miliţian- s-a adresat el lui Târsă- vezi că ăsta se opune, ridică-l, du-l la post ! » Cătuţa era acasă şi intervenise şi ea : « Cum e posibil să-i luaţi munca omului, grâul e muncit de el, el l-a arat, el l-a semănat, el l-a… ! » « Să taci din gură că dispari din învăţământ cât ai zice peşte dacă mai scoţi o vorbă ! »- i-o întorsese Ion al Oaţii şi plecase cu cele trei căruţe încărcate cu snopi de grâu la sediul CAP-eului. Ionel al lui Duran rămăsese cu Gigea în vârful coastei plângând ca doi copii după munca lor. Se întrebau ce-o să mănânce ei la iarnă, săracii…

Când îi văzu intrând pe poartă pe Gigea o apucă un fior, îi venea să iasă la ei şi să-i întrebe : „Ce căutaţi, mă, golanilor, în curtea mea, fir-aţi ai dracului de nenorociţi să fiţi ! Vi s-a făcut dor de bărbatul meu ?” Se gândi însă că în aceste împrejurări nu e bine să se poarte aşa. Oamenii poate se căiesc, vin să-şi ceară iertare de la el. Mai bine să-i ierte Dumnezeu ! Că le-a dat destule păcate ! Dumnezeu i-a lovit destul : amândoi deveniseră nişte beţivi, Ion al Oaţii făcuse două infarcturi, îl schimonosise Dumnezeu, mergea mai mult într-un picior şi într-o cârjă iar Oaţa devenise o otreapă, se ţinea cu toţi proştii, învăţătorul Crivăţ sta mai mult pe la ea pe la poartă şi-i ducea rahat şi cu halva să mănânce. Odată, nevastă-sa îl găsise pe învăţător la Stana la poartă şi se încăierase cu ea : « Curva dracului- zicea învăţătoarea în mijlocul satului s-o audă toată lumea- nu se mai satură, putoarea, s-a făcut de râs şi mi-a făcut şi mie netrai în casă ! »

După plecarea lui de la conducerea CAP-eului, Ion al Oaţii luase întradevăr oile şi plecase cu ele pe Stâmba, îşi făcuse acolo o stână şi venea acasă rar de tot ; pe Stana o lăsase în plata Domnului să-şi facă de cap ! Se sălbăticise şi se prostise, îi plăcea să stea singur şi să umble după oi, într-un timp zicea că s-ar călugări, dar nu mai sunt mânăstiri de călugări… « Ha, ha , ha,-râdeau Leu şi cu Ionel al lui Duran de el- l-au dat la munca de jos ! » « Dar ce, tovarăşi, sectorul zootehnic e muncă de jos ? Trebuie să fie un prost care să lucreze şi acolo ! » Stâna era aşezată într-o vale singuratică peste care trecea un firişor de apă, apa Câinelui sau apa Stâmbei, cum îi ziceau localnicii, care despărţea valea în două, un deal care răsărea abrupt din apă şi de unde începea pădurea şi un altul teşit, semănat trifoi, care se

depărta uşor şi se pierdea într-un lan de porumb negru ca păcura… « Eu visam să plec din sat- le spusese el oamenilor -şi chiar voi pleca ; aş vrea să văd pe altul mai cu moţ ca mine care pune CAP-eul la punct !- vorbea el singur după oi- şi în al doilea rând îmi trebuia singurătatea asta să-mi lămuresc eu anumite probleme… » Umbra deasă şi iarba mare şi verde şi apa rece de izvor în liniştea aia erau cel mai bun medicament al lui. Aruncase fluierul din care mai cânta din când în când şi sarica şi se întreba mereu şi-şi răspundea tot el de cum ajunsese el în halul ăsta.

La intrarea în partid, secretarul de la judeţeană îl întrebase, când i-a înmânat carnetul de partid : « Ce te determină pe dumneata să te înscrii în partid ? » « Să lupt şi eu după puterile mele- îl învăţase un coleg de armată să spună- pentru politica partidului ! » « Şi care e politica partidului la sate ? » « Să ne sprijunim pe ţărănimea săracă, să ne aliem cu ţărănimea mijlocaşă, împotriva chiaburimii ! » Asta reţinuse el de la lecţiile politice din armată şi o repeta ca un papagal pe la toate adunările… « Băi, tovarăşe, zisese ăla de la judeţ la adunarea CAP-ului- s-au dus lozincile astea, acum nu mai avem chiaburi, nici duşmani de clasă, acum trebuie să consolidăm socialismul la oraşe şi sate ! » Şi-l luase iar la întrebări cu toate matrapaslâcurile făcute de el, se mai sculaseră şi câţiva şi-l criticaseră, o femeie striga întruna să se ducă dracului că a speriat lumea cu tâmpeniile lui, el cu curva de muiere-sa, cu haina ei de urson cu tot… « Numai curva de nevastă-mea mi-a făcut-o !- se gândea el- dacă nu era ea, eu mergeam mai departe… » Şi-i veniră în minte clipele alea blestemate când se îndrăgostise el de ea, erau pe la Văcării pe vale cu caii şi ea păştea nişte capre, fi-i-ar caprele ale dracului să-i fie, jucau ineluşul, *ineluş/ învârtecuş/ unde te-ai ascuns acuşi* ? Şi-i vine rândul lui să-l pitească şi i-l bagă-n sân Stanei, ea îi simte palma caldă şi-i şopteşte la ureche, ,,lasă-l ,Ioane, aici şi scoate mâna că mă gâdil !", şi în acest timp îi scapă un ghem din poală, lucra la o mânecă de flanel, şi se scoală să ia ghemul şi a pierdut inelul lui. Se lăsase soarele spre seară şi copiii despiedecau vitele să le ducă acasă, lunca se răcorise, de departe se-auzea nechezat de cai, un mânz sărea pe lângă ei pe coama dealului…Ion, nu şi nu, să caute inelul în sânul Stanei, ea s-a lăsat moale în braţele lui şi în răcoarea aia a luncii corpul ei încins l-a electrizat şi a îmbrăţişat-o şi a sărutat-o şi de-atunci nu s-au mai despărţit. Târziu de tot a strigat-o maică-sa de pe deal : « Făăă, Stanooo, hai acasă că nu le mai îngraşi tu acum noaptea ! » Taică-său auzise de idila lor şi-i zisese : « Pe-aia, mă, o iai tu, şi curvă şi săracă ? » Ştia femeia aia din şedinţă de ce o făcuse curvă pe nevastă-sa, tot satul aflase purtările ei, nenorocita ! « Stano, Stano, pe tine te-am avut mai scump pe lume, când îţi spuneam eu ,Stano, că ne vede lumea şi ne facem de râs, Stano ! » « Mai

lasă-l dracului, mă, de CAP şi pleacă şi tu la oraş cum pleacă toată lumea, ce, te-ai cununat cu preşedinţia ? »- îl lua Stana la rost de câte ori o învinuia pe ea. « A dracului, îi venise chef de oraş, acu poate să se ducă, dacă n-o fi şi plecat… »

« Nea Ioane, îi adusese veste căruţaşul care venea să ridice laptele de la târlă, ţaţa Stana ţi-a lăsat vorbă că pleacă pe la oraş pe la neamuri ! » « Să plece-n aia mă-sii ! Când a zis că pleacă ? » « Plec şi-l las ca pe un prost- îi lăsase ea vorbă- traiul cu el a devenit un chin, nu alta ! » « Păi a şi plecat, îi răspunse căruţaşul, a plecat ieri cu rata de şase ! » « Să se ducă dracului ! »_ încheiase Ion al Oaţii discuţia şi aprinsese o ţigară. « Bă, prostule, strigase taică-său la el, dragostea e apă de ploaie, trece şi rămâi cu proasta-n casă ! » Avusese dreptate taică-său, acum nu-l mai vedea, murise demult, dacă mai trăia avea să râdă de el cu gura până la urechi ! „Că bine ţi-a făcut, prostule !", avea să zică…

Cerul senin, de un roşu aprins, se întuneca pe măsură ce norii din depărtare, ridicaţi de o vijelie, înaintau peste lanurile de grâu şi de porumb… « Am să mă duc până acasă să văd aşa e- se hotărâ Ion al Oaţii- şi le spuse celor doi ciobani care-l însoţeau să aibă grijă de oi până vine el- dacă este aşa, o dau dracului… »

Tăiase câmpul peste hotar, târa picioarele încet prin praf şi praful, luat de vânt, îi scotea ochii ; în dreaptea se vedeau becurile din Silişte, înşirate pe şosea, de curând siliştenii băgaseră lumină electrică, acum erau un reper pentru el să nu se rătăcească, cum o mai făcuse şi altădată. În bătaia vântului becurile fâlfâiau, făcând un joc de lumini care-l inerva, în depărtare cântau cocoşii care prevesteau şi ei a ploaie, vârtejuri de praf se ridicau în bătaia vântului şi-i întunecau zarea, minute în şir sta în loc până se dezmeticea şi iar pleca mai îndârjit, bolborosind şi înghiţind vorbele. De pe marginea islazului, tăie o potecă şi ieşi pe lângă sediul CAP-eului ; începuse şi ploaia, o rafală de picături mari şi reci care-l făcură să se zgribuleze în cămaşa lui de borangic. Satul dormea, rar de tot în câte-o casă mai pâlpâia lampa. « Ce să fac eu acum dacă găsesc uşa încuiată ?- se întreba el, tremurând de frig- n-am nici unde mă mai duce că m-am certat ca un prost cu toată lumea ! »

Ajunse cu chiu cu vai acasă şi găsi poarta încuiată, sări peste gard, încercă clanţa şi uşa era zăvorâtă ; de nervi se aşeză jos pe prag, scoase tabacherea şi aprinse o ţigară din care trase cu poftă. « Va să zică tot a plecat ! » şi răpăiturile de ploaie se îndeşiră, începuse o ploaie violentă cu fulgere şi cu trăsnete, o imensă lumină apărea peste toată zarea şi dispărea la fel cum l-ar fi strâns cineva la ochi şi cum i-ar fi dat drumul să-l zăpăcească şi să-l năucească.

« Cum dracului se mai lipise el de femeia asta după tot ce-i făcuse ?- se întreba el adesea, o să râdă lumea de el dacă umblă aşa toată ziua cu ea după el- mai bine o lăsa acasă, venea numai el cu lumânare la Ionel al lui Duran ! » « Dumnezeu să-l ierte, ţaţă Catrino, zisese el când intrase- că mult s-a mai chinuit, săracul ! » « S-a chinuit şi el, Ioane, dar l-ai chinuit şi tu când i-ai luat grâul din bătătură şi l-ai dus la colectiv ! Şi ne-ai chinuit şi pe noi, pe toţi ! » « Hei, ţaţă Catrino, aşa au fost timpurile, mi-am dat şi eu seama c-am făcut rău oamenilor, dar acum mă căiesc…Nu vezi că m-au lovit şi pe mine blestemele ? »

« Hai, mă aprinde lumânarea şi nu te mai întinde la vorbă că uite-l pe domnul învăţător Ilie Georgescu, hai să mergem ! »-îi zisese nevasta, grăbindu-l să nu care cumva să se întâlnească cu învăţătorul. Ca să nu-i iasă în întâmpinare o luară prin spatele casei, le era jenă să se mai întâlnească cu el de când depusese mărturie la securitate despre ce zisese el la acea defilare de 23 august…De atunci până astăzi îl evitase permanent. şi nici Ilie Georgescu nu deschisese vorba despre acest subiect…

5

Neluţu, când îl văzu la poartă pe Ilie Georgescu, ieşi la el să-l întâmpine. Ilie Georgescu îmbătrânise, se cocoşase, mergea într-un baston, ţinea permanent o mână în buzunar şi alta pe baston. Era parcă un patriarh cu o barbă mare, ieşit din cine ştie ce mănăstire, toată lumea se dădea la o parte din faţa lui să-i facă loc. După venirea lui din puşcărie trăise cu Adina aproape cincisprezece ani fericiţi ; cu cinci ani în urmă Adina se îmbolnăvise de cancer şi murise. Și acum satul mai ţinea minte înmormântarea ei ; îi luase Ilie Georgescu fanfară de la Roşiori, îi comandase un tron aurit de la pompe funebre din Bucureşti, se strânsese toată lumea de prin prejur şi i-a făcut pomană mare… În tron a îmbrăcat-o în rochie de mireasă, zicea el că tot nu se făcuse şi ea niciodată mireasă, barem acum pe ultimul drum să se vadă şi ea ca toate fetele îmbrăcată în alb…Ziua aceea de toamnă când au dus-o la groapă rămăsese în memoria întregului sat… A fost durerea vieţii lui, de atunci se duce în fiecare duminică la cimitir şi-i pune câte-o floare la mormânt. Cu cine se întâlnea povestea despre viaţa lor şi vorbea despre această femeie cu o pasiune ieşită din comun. Spunea că o visează în fiecare noapte şi el nu crede că a murit. Și visele lui sunt rupte din viaţa pe care a trăit-o : adesea se visează cu ea pe front, plutoane întregi trag cu puştile spre ea şi n-o nimeresc, apoi prin pădurea Bucovului adolescenţi, rătăcind aşa îndrăgostiţi zile în şir, dar mai ales se visează cu ea la Șomcuţa în primul an de învăţământ, îmbrăcată cu cămaşa lui în mijlocul patului, într-o hârjoană continuă.

Altădată a visat-o în pădurea Băneasa în acel spital de campanie pe patul de moarte când o găsise el şi-i scrisese epistola pe care i-o lăsase Elenei să i-o dea. Și-o amintea adesea în spital, în spitalul acela aşezat în mijlocul pădurii, spitalul- cetate a morţii dar şi cetate a vieţii- şi de fiecare dată când trecea pe lângă el, întorcea capul în altă parte să nu-l mai vadă. Ştia că Adina va muri, îi spuseseră medicii, dar amâna clipa asta nenorocită. Ea, Adina, desfigurată, slăbită, un schelet aproape, acoperită cu un cearceaf alb, pe o targă, alături de alţi nefericiţi la morga spitalului. Și apoi imaginea aceea bolgică a morgii cu morţii ei care rămăseseră schimonosiţi, aşa cum îi găsise moartea ! Era acolo un bătrân căruia toţi îi ziceau moş Simion, el a văzut că Ilie suportă greu aceste scene şi s-a dus să se intereseze de formalităţile ieşirii din spital. Soţia lui moş Simion i-a aprins prima lumânare la capul Adinei şi a îngenunchiat, plângând-o. El ieşise afară în răcoarea pădurii. De acolo spre vale se întindea o pădure bătrână cu arbori

groşi, adia vântul dimineţii, aducea miros de brânduşe şi de liliac şi se aşternuse tăcerea peste tot, aici şi acum a simţit el pentru prima dată singurătatea înfiptă ca o secure în inima lui. Cu câteva zile în urmă avusese un dialog cu ea, îl chemase la patul ei, îi luase mâna în mâna ei şi-l întrebase simplu şi firesc : « Ce faci, tu, Ilie ? » « Ce să fac, Adino, am venit să te mai văd ! » « Ilie, eşti pregătit sufleteşte să-ţi iei la revedere de la mine ? » « Ce vorbă e asta pe tine, Adino ? » « Azi de dimineaţă m-am sculat şi m-am uitat în oglindă şi mi-am dat seama că eu mă sting ca o lumânare când e pe sfârşite ! Apoi , Ilie, am visat un vis nemaipomenit de frumos, eram măritată cu celălalt, adică cu Nicu Câmpineanu, la castel ; tu tocmai venisei din război, cineva dăduse foc castelului, turnase benzină de jur-împrejurul clădirii şi luase foc. Am văzut-o pe Eliza Câmpineanu fugind printre lăstarul pădurii. Ea i-a dat foc- mi-am zis… Eu am ieşit repede din flăcări şi am luat-o la fugă prin parc, era primăvară, iarba mare îmi atingea gleznele, fugeam devale pe luncă, pe lângă sălciile alea unde ne întâlneam noi, Doamneee, ce frumoasă era lunca şi cum mai cântau toate păsările cerului şi cum curgea de frumos apa Bucovului, mare, lăţită, aproape Dunăre şi în acest décor îmi apari tu, îmi făceai cu mâna de partea cealaltă a apei, apoi m-ai văzut plângând şi m-ai întrebat ce am, erai tare speriat şi eu ţi-am arătat ceva către deal…

Se lăsase întunericul şi nu se vedea decât vâlvătaia focului de la castel, uite-zic- ce-a făcut Eliza Câmpineanu, apoi ai sărit în apă aşa îmbrăcat şi m-ai luat în braţe, Ilie, şi am luat-o spre pădure…M-ai dus acolo unde ieşau căprioarele şi păşteau, în acea poieniţă numai a noastră, m-ai dezbrăcat şi mi-ai întins rochia de mireasă ; na !- mi-ai zis- ia-ţi această rochie pe tine că noi nici nuntă nu ne-am făcut ! Era o rochie albăăă, albăăă, şi lungăăă, îmi atârna trena prin omătul ierbii şi tu mi-ai întins oglinda şi mi-ai zis : „priveşte-te !”, Doamneee, frumoasă mai eram, aveam părul despletit, lăsat peste şolduri şi faţa roşie şi mijlocelul subţirel…„Zâna mea cea frumoasă- mi-ai zis tu- şi m-ai sărutat- azi facem nunta, nunta noastră pe care o amânăm de ani de zile, o facem aici cu căprioarele, cu gâzele şi cu păsările cerului ca în basme… Satul se culcase, tăcuse şi se culcase, se stinseseră lămpile numai castelul acela ardea- ardea , umbra flăcărilor juca peste toată lunca, ieşise luna- o lună mare, ireală, cât o roată de căruţă, şi vărsa aurul ei peste luncă şi peste vârful copacilor, aurindu-i, şi peste iarbă, totul părea poleit în aur, şi ea, luna, se juca zglobie pe oglinda apei, aluneca şi se făcea ţăndări, apoi iar se întregea şi iar se spărgea, se lăţea şi se lungea şi se urâţea şi iar îşi revenea ! Și stelele, făcliile cerului, martorele dragostei noastre făcuseră scară la cer, să urcăm noi, Ilie, frumosule, frumosul meu bărbăţel, să fim deasupra lumii, să plutim, să zburăm, să călcăm peste patimi şi peste

răutăţi…Apoi de undeva a apărut un preot îmbrăcat tot în negru, tu ai îngenuncheat, m-ai luat şi pe mine de mână şi ne-am înfăţişat dinaintea lui, am auzit doar atât : ,,Cunună-se robul lui Dumnezeu, Ilie, cu roaba lui Dumnezeu, Adina !", şi-apoi te-am auzit pe tine, Ilie, când ai zis *da* şi eu eram fericită, pluteam în al noulea cer, era în mine o bucurie nespusă…Şi-apoi visul s-a destrămat, Ilie, m-am trezit tot aici în patul morţii şi toată noaptea m-am gândit la acea nuntă ; mama îmi spunea mereu că nunta înseamnă moarte, eu ştiu, Ilie, că am să mor, să mă îmbraci într-o rochie de mireasă, vezi c-o am îl lada de zestre a mamei, şi la moartea mea să-mi pui tineri cu bradul şi să-mi cânte lăutarii iar tu după aceea să-ţi refaci viaţa, să nu stai singur că te topeşti şi tu ! » « Doamneee- se închina Ilie, femeia asta delirează- i-a şters lacrimile de la ochi pentru că începuse să plângă şi o mângâia pe obraz, s-a gândit apoi c-ar fi bine s-o lase singură, a chemat sora şi i-a făcut o morfină pentru a o linişti- ,,dormi, iubito !",-i-a mai zis el- şi s-a potolit, l-a urmărit doar cu ochii ei mari ca de vită rănită până a ieşit din salon… » Aceasta a fost ultima lor scenă trăită în viaţă…

Acum totul i se părea un mormânt : spitalul, morga, valea asta, pădurea, tot pământul… « Domnu' Ilie suntem gata !- îl trezise moş Simion din reveriile lui-dumneata du-te acasă şi pregăteşte totul c-o aducem noi cu o salvare ! »

Trăia mai mult din reverii şi ducea o viaţă de ascet. Singur îşi făcea mâncare, îşi spăla rufele, îşi văruia casa şi când avea timp liber citea scrisorile lor de dragoste.

După repartizări, Neluţu cu Andra se căsătoriseră şi ceruseră posturi la el în sat. Ilie Georgescu, după pensionare, îi dăduse lui direcţia şcolii ca unui bun prieten care să ducă mai departe faima acelei instituţii. Când se întâlneau amândoi nu se mai săturau de vorbă, îi povestea lui Neluţu mai ales scenele petrecute în război şi în puşcărie, avea un farmec aparte când evoca acele timpuri, le trăia şi acum după atâţia ani.

« Dumnezeu să-l ierte, Neluţule, tată- zise el când îi întinse mâna băiatului- trebuie să ne obişnuim şi cu moartea căci ea este izbăvitoarea tuturor releleor din viaţă ! Căci trecători mai suntem, Doamne, pe pământ ; am în faţa mea un sat întreg de morţi, căci eu cu ei mai trăiesc ! Stau cu ei de vorbă cum ar fi vii, mă războiesc cu ei, mă împac, câteodată mai mă şi bat cu ei ! Nu rămân decât zdrenţe de amintiri care, cu trecerea timpului se uită şi ele ! Îţi dai seama că dacă nu exista Homer sau Dante sau Shakespeare să descrie lumea care a fost, omul era pierdut ! Fiecare crede că lumea începe cu el ! Dar noi călcăm pe oasele moşilor şi strămoşilor noştri, dealuri întregi de oase, lumi care s-au dus…Rămân doar ruine : priveşte Egipltul, Grecia antică şi Roma cea nebiruită, ruine şi ruine… »

6

Cuvintele *Ecclesiastului*, fiul lui David, rege în Ierusalim care zice : „*Vreme este să te naşti şi vreme să mori ; vreme este să sădeşti şi vreme să smulgi ceea ce ai sădit ; vreme este să răneşti şi vreme să tămăduieşti ; vreme este să dărâmi şi vreme să zideşti* ; *vreme este să plângi şi vreme să râzi ; vreme este să jeleşti şi vreme să dănţuieşti, vreme este să arunci cu pietre şi vreme să le strângi ; vreme este să îmbrăţişezi şi vreme este să fugi de îmbrăţişare ; vreme să agoniseşti şi vreme să prăpădeşti ; vreme să rupi şi vreme să coşi ; vreme să taci şi vreme să grăieşti ; vreme să iubeşti şi vreme să urăşti ; vreme de război şi vreme de pace…Toate le-a făcut Dumnezeu frumoase şi la timpul lor…”*

Toate la timpul lor, numai viaţa n-a lăsat-o veşnică, a făcut omul muritor şi viaţa aşa de scurtă şi vremea aceasta care trece aşa de repede şi puţinele clipe de fericire din viaţa lui…

« Am trecut, maică,-zicea Catrina, sora lui Ionel, stând pe pat lângă el-prin fel de fel de timpuri, am văzut războaie, am văzut foamete, am văzut secetă, am văzut moartea cu ochii, am văzut răutatea oamenilor, am crescut copii, am secerat şi-am săpat, am cules şi m-am bucurat, am iubit şi-am urât, dar nimic nu este mai înfricoşetoare ca moartea ! Să-ţi iei la revedere de la lume şi să intri în veşnicie ! Într-un necunoscut din care nimeni nu s-a mai întors ! O fi ceva din ce credem noi că acolo e raiul şi iadul, eu cred totuşi, să mă ierte Dumnezeu dacă greşesc, că raiul şi iadul sunt tot aici pe pământ, maică, aici este împărăţia cerurilor, dincolo nu mai e nimic… » Ionel al lui Duran parcă priveşte la ea şi-i zice : „Soru-mio, proastă eşti, habar n-ai tu prin ce minunăţii se plimbă sufletul meu, grădini cu flori, îngeri care-mi ocrotesc sufletul pe care mi-l duc pe cărări necunoscute către Dumnezeu, de jur împrejurul meu sunt numai sufletele moşilor şi strămoşilor mei, ai noştri, îl văd pe Duran, pe Motroc, pe Tănase, pe Lefterica, uite-o, sărmana, întreabă de tine, că ce mult te-a mai iubit…Dacă trăia ea nu te măritai ca o proastă de mică, îţi făceai şi tu un rost în viaţă, m-am întâlnit şi cu Leu, „ăăă, să trăieşti Leule !, ce faci, mă ,tu aici ?, stai la uşa iadului că prea ai fost al dracului, acum te duci să te judece ei ?…Acolo o să te bage în cazanele lor cu smoală să te fiarbă şi-or să te schingiuie, judecata de apoi pentru tine e grea, ai păcate cu carul !…”

Din când în când, Catrina scotea din buzunar plăcile cu dinţii ei falşi şi-i băga repede în gură să n-o vadă lumea aşa foanfă, fusese la viaţa ei femeie

frumoasă, doar de aia o luase Ion al Micului, acum, vorba ei, devenise o oşcotină bătrână la care nu se mai uită nimeni. Crescuse trei copii care nu mai dăduseră pe la ea de ani de zile, apoi crescuse şi doi nepoţi, copiii lui fi-său, şi nici ei nu mai dăduseră pe la ea. Rar de tot când venea băiatul îi căuta pensia pe unde era pitită şi i-o lua pe toată şi pleca cu ea la Bucureşti. O strângea şi ea leu cu leu să aibă pentru înmormântare şi băiatul i-o lua şi-o cheltuia cu curvele , că- zicea ea- că seamănă cu taică-său, tot un pui de curvar cum fusese el. Îşi lăsase nevasta acasă cu doi copii şi plecase la Bucureşti, zicea că-i făcuse cineva de urât să nu mai stea cu ea ! Acolo intrase poştaş şi se ţinea cu toate fufele din cartier iar băieţii îi lăsase ei pe cap…Ea îi dusese la şcoli, ea îi îmbrăcase şi-i încălţase din pensioara ei, aşa mică cum era…

7

Pe drum se zări o maşină mică, o Dacie neagră,- ,,asta trebuie să fie Polina", zise ea- şi atunci se repezise cu mâinile în buzunar să pună dinţii falşi în gură, se ridicase de pe pat şi-şi scuturase fusta, n-o mai văzuse demult pe Polina, acum i se făcuse ruşine de ea, auzise că e mare şefă pe la apaca şi are multe cunoştinţe sus- puse. Maşina oprise în faţa porţii lui Ioviţă, vrusese s-o bage în curte dar poarta era încuiată, o lăsase la poartă şi o luase pe lângă gard să vină la înmormântare. Era îmbrăcată în doliu şi plânsă, probabil că acolo la Bucureşti nu-i mergea prea bine, deşi era mare şefă. Când intră în curte, puse ochii pe Catuţa care trebăluia prin curte şi începu să se jelească aşa cum fac femeile de la ţară când vin la un mort.

« Aoleeeooo, nenicăăă, te duseşi şi tu, nenicăăă, o să rămână curţile pustii, nenică !" ,,Nu mai plânge, Cătuţo, zise ea văzând-o pe fată că plânge, şi taticu s-a dus, aşa se duc toţi !" ,,Dumnezeu să-l odihnească !- zisese ea când intrase în casă…Că l-am visat şi pe el alaltăieri noapte, probabil unde murise nenica, a fost un amestec de realitate cu vis, sărut mâna, tuşă Catrino, ce mai faci ? »- se repezi ea şi o sărută pe mătuşe-sa. « Ce să fac, maică, dau din coadă să ies din iarnă, ce să mai fac, am rămas şi eu singură ! Dumnezeu să-l odihnească !- îi răspuse ea – pe el îl mai aveam şi eu ca frate, se duse şi el… Cum zici că l-ai visat pe nenea Ioviţă? » « La început l-am visat mort, îl scoseseră din casă ţeapăn, îmbrăcat în hainele alea ale lui de aba şi-l puseseră în cosciug şi-l aşezaseră pe doi butuci. şi cei doi popi rămăseseră ca stanele de piatră, pe prispă mama Marina scosese două velinţe şi le întinsese să gătească prispa cu ele. Scoseseră masa din casă şi puseseră sfeşnicul şi candela pe ea. Şi eu la capul lui îl jeleam. Şi tata sta liniştit, cu faţa în sus, umflat de apă, desfigurat cu ochii ascunşi în orbite, cu acele vânătăi în frunte. Apoi glasul acela armonios al popilor care se răspândea în tot satul… Şi puhoiul acela de lume venită să vadă înnecatul…şi clopotele de la biserică, parcă le auzeam în vis…Apoi se făcea că suntem la parastasul de şapte ani, scosesem două butoaie de băutură în curte şi lumea bea şi chefuia, se îmbătaseră şi o luaseră razna, bărbaţii ciupeau femeile şi le făceau cu ochiul, începuseră să se certe şi se învinuiau unii pe alţii de moartea lui taticu, toţi îi înjurau pe Ion al Oaţii şi pe Carol, că

ei veniseră atunci şi-i ziseseră :„Bă, nea Ioviţă, te treci că dacă nu o să-i facem adresă fetei s-o dea afară…” Apoi cei doi, de frica oamenilor, o luaseră la fugă prin grădină spre pădure… Dintr-o dată parastasul luase o turnură neaşteptată, la poartă la noi opriseră vreo două zeci de brişti cu nişte cai frumoşi şi Linia era plină de lume gătită şi se uita uimită cum se transformase înmormântarea în nuntă…Caii înspumaţi se agitau, sunându-le la gât nişte clopoţei mici, înşiraţi pe căpestrele căftănite cu ţinte argintii…Şi nişte oşcotine de ţigani cântau de mama focului, ieşiseră din curte să întâmpine oaspeţii. În prima căruţă era mama Marina mireasă…Le-a ieşit înainte cu o ploscă în mână Duran ăla bătrânu, purta pantaloni de dimie şi cămaşă înflorată de borangic cusută cu floricele de Durănoaia, cineva îl întrebase pe Duran :„Păi cum, mă Durane, v-aţi împăcat ?”-pare-se că era vecinul nostru, Radu Banii,-„ne-am împăcat,…tu-i leturghia mă-si de băiat !”- şi apoi către oaspeţi : „Bine-aţi venit, oameni buni !”, ţiganii tăcuseră şi nica Stancu, unchiul ţaţii Gigii, începuse să spună nişte oraţii de nuntă deşuchiate, un fel de poezii făcute de el în lunga lui nebunie prin pădurea Bucovului, spunea ceva despre mireasă : „*poc ! poc ! poc* !/ *că nu ia foc !/ şi coţ ! coţ ! coţ !/ la Marina lui Corcoţ !* - îi tot da zor că s-o urce pe mama Marina pe grapă că n-a fost fată mare…Şi lângă el spectacolul cu Marioara şi Vasilache, dat de nişte păpuşari care mergeau pe la nunţi. Dialogul dintre Vasilache şi Marioara se desfăşura piţigăiat :„ Bine-ai venit, Marioaro !”- îngâna Vasilache şi mânuitorul îi lovea cap în cap în semn că se pupă şi ei şi-i punea în nişte poziţii obscene cu falusul spre Marioara şi femeile râdeau şi-şi dădeau ghionturi şi-şi făceau semne între ele…„Bine te-am găsit Vasilacheee !”- răspundea şi mai caraghios Marioara, o znamenie de păpuşă, urâtă, de-ţi venea s-o iai la fugă când o vedeai…„Mă iubeşti ?”-continua ea să-l întrebe pe Vasilache. „Cum să nuuu !”- sărea Vasilache în culmea fericirii. şi lumea râdea ca proasta de comicul lor grotesc şi obscen.

Din prima căruţă coborâse mama Marina dintre perine şi macate, era îmbrăcată într-o rochie de mireasă lungă căreia îi ţinea cu o mână poalele care atârnau prin ţărână, pe cap avea o ghirlandă de flori, un fel de coroniţă pe care o fac copiii la şcoală pentru premiere, la ureche o garofiţă, iar părul strâns în două codiţe îi atârna pe spate…Lumea rămăsese uimită de frumuseţea ei ; îşi întorsese ochii de la păpuşari către ea şi se făcuse o linişte care-i încremenise pe toţi…„Bă, balaoacheşilor- se strâmbase nica Stancu la ţigani, aţi amorţit aici, ce, aici e înmormântare ?, zi-i sârba, zi-i hora lui douoşdoi, zi-i calarâca !, zi-i ceva…” şi s-a-ncins dintr-o dată o vijelie de sârbă, se făcuse o roată cât toată curtea şi flăcăii începuseră să strige :„ *i-auz una, i-auzi două, i-auzi două zeci şi două…”* Era nunta lui tata şi a mamei, aşa cum mi-o povestiseră ei… Şi nunta-n vis înseamnă moarte, tuşă

Catrino ! Şi nu s-a terminat aici, a urmat nunească, masa de noapte cu distacţie şi băutură şi dimineaţa se tăvăleau toţi pe jos de beţi ce erau…Şi s-a făcut linişte peste toată curtea, linişte ca de înmormântare, sau poate chiar era înmormântare căci au apărut cei doi popi în sutanele lor, toată lumea le făcea loc să vină în faţă să facă mai repede slujba de înmormântare că ce, mai au câţiva morţi de îngropat până seara şi n-au timp… Apoi s-a format convoiul : Păsăroi în faţă cu praporele, apoi Cică cu sfeşnicul, Ion al lui Mamaie cu bradul în urma lor…Mama şi tata pluteau parcă prin văzduh. Şi lăutarii care cântau „*frunză verde trei granate*"… Şi-apoi tot satul în urma lor. Chiuiau cu sticlele pe sus. Şi jucau. Şi frate-mio, Gheorghe, beat mort, cânta şi el dintr-o ţiteră pe care o găsise aruncată prin pod, apoi începea cu fluierul sau cu clarineta o doină…Şi primarul Carol ţopăia pe lângă ei ca un cârlan când îl înveţi la ham. Beat şi el. Şi se uita la o orţopină de muiere, n-o scăpa deloc din ochi ! Tot satul după el ! Şi popii opreau căruţa pe la răspântii şi-i citeau ce ştiau ei acolo… Şi noi aruncam bănuţi pe jos şi copiii se îngrămădeau să-i culeagă. Au mers aşa pân-au urcat dealul la Răţoi, soarele îşi vărsa lumina într-o dungă roşie peste tot dealul ; era ca o găleată plină cu vin care se vărase pe jos…Şi vântul care se juca prin părul codanelor, bâltăreţul cald al verii… Şi clopotul, şi goarna…Şi tata Ioviţă mort în tron. Şi mama Marina lângă el, la capul lui în genunchi. Eu, lângă ea pe carâmbul căruţei îl rugam pe frati-mio Gheorghe să nu se mai smiorcăie aşa…Şi popa Gogu striga tare la cei din faţă : „Să nu se bage mortul în biserică ! A murit ca un proscris !" „Cine-şi ia zilele, nu se bucură de darurile sfintei biserici !" şi bietul taticu, cuminte, privea cerul, în costumul lui de ducă. Serios. Ca în viaţă. Nu zicea nimic ! Cuminte ! Să se scoale de acolo să se certe cu popa şi mai multe nu ! „Că, ce părinte, în ce lege scrie că n-am voie să intru şi eu mort în biserică ? Ce, n-am plătit şi eu dările ca toată lumea ?" şi popa : „Doamne, Dumnezeul nostru al tuturor, iartă păcatele acestui om…. Care a trăit şi care te-a iubit…" Polina se oprise din povestea ei şi se uita la mort cu înduioşare.

« Ce vis urât ai visat tu ,Polino, şi uite că ţi s-a izbândit ! A murit frati-mio, săracul, se chinuie şi el cam demult… » « Nenica rămăsese ca un stâlp aici, la el mai ceream şi noi câte un sfat ! Matale ce mai faci, mai spune-mi şi mie ce mai fac oamenii din sat, cum o mai duc ei cu viaţa ? » « Cum s-o ducă ? Rău ! Muncesc toată ziua pe zile-muncă şi toamna, când să ia şi ei ceva, vin cu câte-o tăgârţă de grâu sau de porumb acasă ! Cu ce să mai ţii şi tu o lighioană ? Am ajuns rău, maică, să vină muncitorii de la oraş şi cu elevii să ne culeagă porumbul ? Am rămas numai noi, ăştia bătrânii, cine să mai muncească ? Tineretul a plecat la oraş, la Piteşti sau la Bucureşti şi , noi, ăştia care am mai rămas stăm pe şanţ toată ziua la taclale ! Tu, Polino,

am auzit că faci parte din ăia care se duc la congres, spune-le şi tu ce e pe-aici că poate n-or fi ştiind ! Ceauşescu se ia după marţopina aia a lui, auzi, fetiţă, să dărâme bisericile şi să desfiinţeze satele să-i mute pe ţărani la bloc ? » « Se discută chestiile astea şi pe la noi, dar n-are nimeni curajul să la spuie !"- zise Polina mai încet în timp ce intra Neluţu pe uşă. „Stăm toţi cu nasul în pământ precum cârtiţele şi ne facem că nu vedem şi nu auzim nimic ! »- o înfruntă Neluţu pe un ton mai aspru, ascultând şi el din antreu convorbirea dintre Polina şi mătuşe-sa. « Şi tu ce-ai făcut dacă te-ai opus ? Ţi-a venit securitatea în casă şi te-ai aflat cu dosar ! »- îi reproşă Polina. Aşa e, ce făcuse el dacă vorbise vrute şi nevrute despre politica lui Ceauşescu ? Cam din 1971 începuse să vocifereze despre minirevoluţia culturală de tip chinezesc pe care conducătorul o importase şi la noi. Apoi se adunaseră la dosar mai multe, ba că socialismul scârţâie, ba că agricultura e la pământ, ba că nu se respectă drepturile omului, ba că scrie romane împotriva socialismului şi-a lui Ceauşescu... Până când într-o zi s-a pomenit cu doi hăşmăndăi la poartă care s-au recomandat că sunt de la securitate, unul Gămălie Ion şi altul care era sectorist, Burcă Marin. L-au strigat la poartă şi au zis că au o anonimă cum că el are cantităţi însemnate de aur, dacă le dă voie să facă o percheziţie în casă. Cum să nu, să poftească ! Dar el ştia că asta e o gogoaşă să poată pătrunde în locuinţă. Altceva căutau ei ! Au intrat şi au început să caute peste tot. « Domnule, le-a spus Neluţu, aurul nu se caută prin cărţi, desfaceţi duşumelele, scârmaţi prin pereţi, nu eram prost să-l las la vedere, aşa ! » Au luat biblioteca la răscolit şi au dat de nişte caiete cu opere literare, după care s-au potolit. « Pe-astea le luăm noi ! »- au zis ei în batjocură. « De ce ?- a întrebat Neluţu- vreţi să le publicaţi ? » « Vrem să le citim şi noi să vedem dacă ai talent literar ! »- a zis Burcă tot ironic. « Cu mare plăcere, le-a aprobat Neluţu, dacă aveţi pe-acolo niţicai critici literari mai de seamă ! » I-au luat caietele şi l-au şicanat cu ele cam vreo doi ani. Neluţu şi Arina au început să-şi facă probleme. Dacă ei fabrică ceva, scot din context fraze puse în gura unor personaje şi i le atribuie lui…Doar amândoi erau membri de partid, nu trebuia să le fie frică ! S-au dus imediat la judeţeana de partid şi au reclamat totul. Acolo au găsit un tăntălău luat din fabrică şi pus să răspundă de intelectuali. Habar n-avea de literatură ! « Tovarăşii ştiu ce fac, n-o să aveţi nicio problemă dacă nu scrie nimic compromiţător la adresa partidului şi-a tovarăşului… » « Păi poate scrie, zice Neluţu, unele personaje sunt împotriva construirii socialismului, altele sunt pentru ! » « Păi atunci, dacă este aşa, noi luăm măsuri cu ele ! » « Păi ce măsuri să luaţi că n-aveţi cu cine, ele sunt pură ficţiune ! » « Aşa pură ficţiune, cum spui dumneata, le depistăm şi le punem să dea declaraţii ! » Neluţu a tăcut, îi venise să izbucnească în râs în faţa lui. „Cine dracului l-o

fi pus pe tăntălăul ăsta aici ?”- se întreba el. După atâţia ani de construire a socialismului, mai se întâlnesc totuşi analfabeţi puşi să hotărască soarta intelectualilor. Îi venea să arunce carnetul de partid la gunoi, ce dracului mai face cu el dacă partidul nu mai are încredere nici în membrii săi. Să se ducă dracului toată acestă schelărie a socialismului, cu Ceauşescu, cu Burcă, cu Pomană, cu Ion al Oaţii, cu Carol al Dii şi cu toţi susţinătorii lor…Ce ne-a adus nouă socialismul ? Numai necazuri, satul s-a destrămat, ţara a sărăcit, oamenii parcă sunt ţinuţi în bandustane cu câte-o porţie de mâncare pe zi, recoltele stau nestrânse pe câmp, furturi peste tot, televizoarele ne arată numai pe tovarăşul cu tovarăşa…cântă numai marşuri patriotice…Prin sat începuse să circule şi o doină, cântată în surdină, seara pe la şezători :

Frunză verde de stejar
Ţara-i plină de amar,
De amar şi sărăcie
Şi nimeni nu vrea să ştie…
Bate vântul, bate, bate
Şi din faţă şi din spate,
Ne loveşte spic de ploaie
Şi-notăm printre noroaie…
Bate vântul, viscoleşte,
Prinde omu-ca-ntre cleşte
Tot înoată prin belele
Şi nu mai scapă de ele…
Tot privim de pe pridvor,
Pe mândrul conducător,
Cum ne duce la progres
La al paişpelea congres…
Dar-ar Dumnezeu să dea
Să cadă şi-el în belea !

8

În timp ce Neluţu se războia cu Polina, la poartă oprise o maşină şi din ea coborâse o rudă a lor mai depărtată. Era doctorul Ionescu Ionel, medic radiolog pe la Braşov. Omul încerca să deschidă poarta mică să intre în curte. Între timp Catuţa îl văzuse şi se dusese la el. « Dumnezeu să-l ierte, Catuţo !- îi zise el, aproape plângând- când a decedat ? » « Dumnezeu să-l ierte, domnule doctor ! Ieri pe seară ! »- îi răspunse Cătuţa şi ea cu lacrimile în ochi. Doctorul se întoarse la maşină, luă o coroană şi un pumn de lumânări şi intră în curte, apoi în casă. Aprinse câteva lumânări în feşnic, puse coroana la capul mortului şi-l sărută, plângând şi tremurând.

Cu doi ani în urmă venise pe la ei, auzise de boala lui Ionel al lui Duran şi voia să-l mai vadă. Oprise tot aşa maşina la poartă şi dăduse buzna în casă. « Ei, ei- zisese el- de-aţi şti voi de unde vin eu acum, ce-a fost la Braşov nu vă pot descrie ! - şi dăduse ocol camerei cu ochii să nu fie cineva străin să audă- mai întâi daţi-mi să mănânc ceva că mi-e o foame de lup, sunt nemâncat de eri seară ! Am fugit de-acolo să nu mă aresteze ! Ştiu că voi faceţi nişte fasole bună, cu leuştean, puneţi-mi să mânânc o farfurie de fasole cu mămăligă că n-am mai mâncat mămăligă de când a murit mama, săraca ! »

Maică-sa murise cu vreo cinci ani în urmă, nu mai avea pe nimeni în sat ; un frate doctor la Tătărăşti se prăpădise şi el acum un an şi altul inginer agronom făcuse infarct după o ceartă cu Ion al Oaţii, pe când era preşedinte de CAP, şi se dusese şi el. Nevastă-sa, unguroaică, cu doi copii plecase la ai ei prin Transilvania şi acasă vânduse tot.

« Spune-ne, domnu doctor, ce s-a întâmplat, nu ne mai ţine cu sufletul la gură ! »- îl rugase Cătuţa cu maică-sa în timp ce-i aduseseră o farfurie înmormănită cu fasole şi o bucată de mămăligă caldă care aburea. « A fost prăpăd mare, s-au răsculat muncitorii…Din asta i se trage lui Ceauşescu ! Tot Braşovul a fost în picioare, cu mic cu mare, şi au devastat judeţeana de partid, au aruncat pe geam portretele tovarăşului şi tot ce-au găsit acolo ! Acum se fac arestări ! Eu de-aia am plecat de acolo că sunt vizat ! Se dărâmă schelăria socialismului, ascultaţi-mă pe mine ! - mai zisese el printre dumicăţii pe care-i înghiţea cu o poftă pantagruielică- oamenii s-au săturat de foame şi de frig şi au început să se revolte ! » Doctorul vorbea printre înghiţiturile de fasole şi aproape plângea. « Mi-e frică să nu păţesc ce-am mai tras şi altădată !- continua el- ce-am păţit eu în 1956 cu revolta din Ungaria ! Pe-atunci eram student la Timişoara şi am încercat să facem şi noi

ceva ; ne-au mirosit şi ne-au arestat şi ne-a dat afară din facultăţi ! Şi-n măgăria asta a fost amestecat şi generalul Drăgulescu, pe-atunci comandantul regiunii a patra militare, ăla de la Silişte care a venit cu ruşii pe capul nostri în divizia Tv. M-am rugat de el : „Domnule general, salvaţi-mă că n-o am decât pe mama, sărmana !" Ştiţi ce mi-a răspuns : „Să te salveze anglo-americanii tăi !" V-aduceţi aminte de vara aia fierbinte când seceram cu mama pe câmp ? Umblam desculţ cu nişte pantaloni scurţi şi despuiat până-n brâu şi luam pogonul în piept la secerat sub arşiţa înnebunitoare a lui iulie, numai eu cu mama… S-a dus şi ea săraca, cum se duc toţi…O ţin minte, sărmana, cum îmi zicea :„Maică, maică, nu mai trăiesc eu să te mai văd terminat cu facultatea asta !" Am stat doi ani acasă şi-am muncit ca un rob…Apoi cu mari intervenţii pe la Ministerul Învăţământului m-au înscris la Cluj şi am continuat şi am terminat ! Nu mai putea de bucurie când i-am arătat diploma de medic ! » Luam cu ea pogonul în piept, poloagă cu poloagă, snop cu snop, şi făceam clăi pe vipia aia, de-aia înnebunisem eu, o luasem razna, îmi venea să mă bat cu Dumnezeu, dacă îl întâlneam, că mari nedreptăţi a făcut…

Pe atunci se aflase şi Polina pe acasă şi ascultase şi ea povestea lui cu sufletul la gură, la Bucureşti lucrurile se auziseră altfel : că un grup de huligani au încercat să incite la revoltă mulţimea…Şi ziarele deturnaseră adevărul… Neluţu auzise ceva la *Europa Liberă* dar postul începuse să fie bruiat şi nu înţelesese totul…Deci ăsta era adevărul ! « Ascultaţi-mă pe mine- continua doctorul- ăsta e începutul sfârşitului ! » „Ce v-am spus eu acum doi ani, zise el, ce e la Timişoara nu-i de bine !"

Stanca nu prea auzea bine ce se vorbeşte, stătea pe un taburet mai la o parte şi avea grijă să stingă lumânările care se consumaseră. Simţea şi ea ceva că nu e în regulă din spusele doctorului dar nu ştia ce. Ea întotdeauna se lămurea pe urmă când se ducea cu urechea la gura cuiva şi întreba : „Ce povestea, fa, ăla ?" Gigea făcea semnul crucii şi se ruga la Dumnezeu pentru iertarea păcatelor soţului…Dar în sinea ei se ruga şi pentru ce-i auziseră ei urechile din gura doctorului…

« Vedeţi voi pe nea Ionel ? El e dus, săracu, noi toţi stăm la priveghi şi-i judecăm faptele bune şi faptele rele…Dar aşa e toată ţara în priveghi, oameni buni, şi comunismul e aproape mort…Mai avem să-l înmormântăm… - continua doctorul, speriat, uitându-se în toate părţile să nu fie cineva străin să-l audă- mă rog, se corecta el, comparaţia nu e chiar reuşită- dar e adevărată ! »

9

Ziua trecuse ceva mai repede, lumea venea, aprindea lumânări, tămâia mortul şi pleca, dar noaptea era mai costisitoare ; mortul trebuia păzit tot timpul de mai multe persoane. Şi acum se ţeseau cele mai năstruşnice poveşti în jurul lui. Venise şi Gheorghe al lui Ioviţă de la Bucureşti cu autobuzul de seară, o trăsese pe soru-sa, Stanca, mai la o parte şi-i făcuse cadou un ceas « Pobeda » luat din Talcioc. Femeia ,bucuroasă, sărise de gâtul lui şi-l sărutase, după care se uita mereu la ceasornic să vadă cât e ora.

Ceasul acesta devenise un fel de confident al ei în lipsa altor discuţii pe care ea şi aşa nu le-ar fi auzit, acum se fălea cu el pe la toţi ridicând mâneca hainei să se vadă mai bine. « Tu ce mai faci ?- îl întrebase ea mai încet, ştiind că trăieşte rău cu femeia- te-ai lăsat de băutură ? » « M-am lăsat pe dracu, de doi ani îmi pune nişte prafuri în mâncare şi m-a îmbolnăvit. Eu vedeam că mi-e rău după ce beam şi nu ştiam ce am, erau momente când îmi venea să mă tăvălesc pe jos, băgase el gura în urechea femeii ca să audă, m-a nenorocit, asta este ! » « Doamneee, pupaţi-aş tălpile, şi ea nu ţi-a spus ? » « Păi ce, era proastă să-mi spună ? Am dus-o la Bucureşti şi am făcut-o cocoană şi acum face pe nebuna ! Păi aşa se lasă un om de beţie ? Cu asemenea trai în casă ? Când vine ziua salariului mă pomenesc cu ea la ICRAL, se duce la contabilitate şi-mi ridică banii, îi minte pe ăia că aşa şi pe dincolo şi ăia o cred. Dacă a fost ea în stare să mă interneze în spital când a făcut băiatul ăla marele logodna la Casa Armatei cu unguroaica ! Eu mirosisem ceva şi voiam să mă duc şi eu, dar vorbise cu magazionerele să nu-mi dea hainele. A trebuit să împrumut nişte haine de la un pacient, dar nu m-au încăput pantofii şi-am plecat şi eu desculţ ! Când s-au trezit cu mine acolo au rămas cu ochii beliţi ! Asta e nevastă-mea…» « Bine-ai venit, nene Gheorghe,- l-a întâmpinat Neluţu- intră în casă c-oi fi nemâncat ! » « Dumnezeu să-l ierte pe nenica, săracul, pe el îl mai aveam şi noi din neamul nostru ! S-a dus şi el, sărmanul…Lasă masa c-am mâncat, dă-mi un pahar de rachiu să mă dreg c-am făcut-o azi noapte cu Radu lui Căiţă, ăla care e administrator la Circul de Stat… »

Neluţu se duse şi luă o sticlă cu ţuică şi i-o puse în faţă, Polina sărise pârleazul şi intrase în casa lor să se mai odihnească după drumul lung pe care-l făcuse, iar Stanca intrase să ia o oală cu tămâie din camera mortului ; el rămăsese singur în antreu, pusese sticla la gură şi trasese câteva înghiţituri… Privea pe geam şi se gândea la ziua de ieri. Venise Pişto la el : « Meştere, zice, te-a căutat Tatu de la partid !", zice Tatu : „Unde e, bă,

Clasă muncitoare-ăla ?" Aşa-i ziceau ei, Clasă-muncitoare… „E-nvoit, meştere !" răspunde Pişto ! „Aveam o vorbă cu el !- zice Tatu. Auzi- zice- te cam vrăjeşte…Are papagal ! Ce tot îţi spune el toată ziua ? Că-i merge guraaaa…" „ Îi merge gura, dar îi merge şi mâna, tovarăşe Tatu !"- zice Pişto. „Mâna-i merge bine, dar gura o ia anapoda…-i-o retează Tatu. Trebuie să fie cineva printre noi, vreun informator, ceva, Meştere, sau te pomeneşti că ăştia de la secu ne-au băgat microfoane şi-n cur şi ne-ascultă şi băşinilii, hâ, hâ, hâ… » „Dacă e aşa- gândea el printre paharele cu ţuică- noi n-am vorbit decât în trei !". Plecaseră de la ICRAL să ia o lucrare tocmai în Bariera Vergului, unul e Pişto-ăsta, altul e Ivan de la Plan şi al treilea sunt eu. Pişto în niciun caz nu sufla, ungurul e dat dracului când e vorba să păstreze un secret, poate Ivan de la plan că ăla e dat dracului de vulpoi…"

„ Şi ce-am vorbit ?" „Că la staţia de metrou cutare s-au găsit afişe !" „Şi ce scria în ele ?" „Jos tiranul !"- scria…„Uniţi-vă cu Braşovul !"- mai scria…„Care tiran ?" „Dracu ştie ! De unde să ştiu eu despre ce tiran e vorba…Că nu dă nume…" „Că în Piaţa Matache s-au aruncat manifeste !" „Şi ce scria în ele ? » « Că jos comuniştii, jos criminalii ! » « Bă, Clasă Muncitoare,- îl ia Tatu ăsta, ai grijă ce vorbeşti că dai de dracu ! » « Ce vorbesc, tovule ? » « Păi, uite că s-a auzit prin tot ICRALUL ! » « Şi, mă rog, ce s-a auzit ? Eu n-am auzit nimic ! » « Meştere- zice Pişto-ăsta- şi se apropie de urechea mea- am avut musafiri ! » « Că ce ? » « Că ştiu eu ce vorbeşte nea Clasă Muncitoare-ăsta ? Era de la secu- zice- şi-mi bagă legitimaţia sub nas, „noi internele, avem informaţii că…" „Dacă aveţi, ce mai căutaţi la mine ?"-le spun eu. şi se uită chiorâş, măsurându-mă de sus până jos. „Ai copii ?"-mă întrabă ei. „Am !"-zic. „Mari ?" „Mari !"-zic. „De ce să sufere copiii ?"- mă întreabă tov. secu. „Păi de ce să sufere ?"- mă mirai eu. „Păi un tată cu dosar la secu e văzut prost pe unde se duce !"- zice unul din ei. „Pe dracu, mistria din mână nu mi-o ia nimeni ! Şi-n definitiv de ce să am eu dosar la secu ? Sunt criminal ? Sunt trădător de ţară ? Am atentat la…" „Vreai să-ţi pun banda ?"- zice unul din ei- şi scoate un reportofon din buzunar , meştere, şi ce crezi că aud : vocea dumitale, meştere, spuneai bancu ăla cu Bulă la Scorniceşti ! „Ei, zic ei, acum te-ai convins ?" „Ce să mă conving ?" „Că ascultai şi dumneata !" „Păi ce vreţi acum să-mi astup şi urechile ?"-le răspund eu. „Trebuia să vii la noi şi să ne spui…Să dai o declaraţie despre atitudine lui duşmănoasă…" „Şi-ai dat-o ?"- întreb eu. „Am dat pe dracu, am plecat la lucru şi i-am lăsat cu curu-n vânt !" Că-l cunosc eu pe unu care e poreclit nea Clasă Muncitoare care face agitaţie împotriva regimului şi împotriva tovarăşului...„Da, îl cunosc, dar ăla n-are timp nici să moară, are de lucru toată ziua! Bancul –ăla îl spunea poate în timp ce dădea cu bidineaua pe pereţi…" „Ar trebui, meştere, să-ţi

iai câteva zile concediu, să-ţi piardă urma…” ,,Da, am să plec la ţară la o înmormântare, mi-a murit un unchi, fratele lui tata ! »

Seara plecase la Caru cu bere şi se întâlnise cu Radu lui Căiţă, copilăriseră amândoi, ăla venea îmbrăcat ,,la opt sute şi-un pol”, ca generalii în rezervă. « Domniţăăă- striga Radu- două halbe şi zece mici ! » Luau halbele şi le mânjeau cu sare pe la gulere şi le sorbeau încet, în linişte, adulmecând fetiţa aia căreia ei îi ziceau domniţă. Era o chelneriţă tinerică îmbrăcată sumar, cu o fustă scurtă, care fâţâia din fund când pleca de lângă ei. « Am înţeles, dom’ Radu ! »- le răspundea ea cu amabilitate, ştiindu-i darnici la pungă. E dat dracului Radu-ăsta, gândea meşterul, nea Clasă Muncitoare, cum îi ziceau toţi- cravată la el la patru ace, costum nou-nouţ, pantofi în care-ţi făceai mustaţa, parfum franţuzesc, batistă călcată şi parfumată pusă la haină la buzunarul cel mic, dacă-l bagi între directori, nu-l mai cunoşti, are în primire la circ vreo cinci zeci de femei care se ocupă de curăţenie sau plasatoare, toate umblă cu sărut mâna pe lângă el, dom’ Radu-n sus, dom Radu-n jos şi le planifică pe rând când să se culce cu ele. « Am fost pe-acasă ! »- zice Radu sorbind o înghiţitură de bere şi băgând un mic în gură, după care făcu o pauză, mestecând cu fălcile lui mari carnea usturoiată puternic cu ochii pe halbă. « Şi ce mai e pe-acolo ? »_ întrebase Gheorghe, curios să mai afle ştiri din sat. « Ce să fie ? A căzut casa ta…Pustie, domnule, pustie…Cu bălării prin curte…şi cu hârtie albastră pusă-n geamuri ! A mea parcă e muzeu, au rămas numai pozele-n ea, un darac, războiul de ţesut şi lada de zestre a mamei ! Parcă mă uitam să-i văd prin curte…Ştii că n-am avut curaj să dorm singur în ea ? M-am culcat şi parcă auzeam glasul lui tata : ,,Bă, Radule, ai la plug că s-a făcut ziuă… » Radu aprinse o ţigară, aprinse şi Gheorghe una, fumau filozofic, gândind la scurgerea timpului…Dădeau fumul în rotocoale în sus cu ochii pe piţipoancă . Mai cerură două beri şi apoi încă două. Piţipăoanca se uita la ceas, venea ora închiderii. Halbele curgeau, balaoacheşe, gulerate, decoltate ; Radu le mângâia gulerul cu sare. « E bună « - zice. « Ce ? »- întreabă Gheorghe, crezând că e vorba de picoliţă. « Berea ! Cum ce ? »- zice Radu. « Credeam că e vorba de picoliţă, tu nu vezi cum te soarbe din ochi ? » « Las-o încolo că mi-a mâncat salariul pe două luni într-o noapte ! Cinci luni nu s-a mai uitat nevastă-mea la mine ! » « A ta tot e mai potolită, ce păţesc eu cu a mea numai Dumnezeu mă ştie ! Am descoperit că-mi pune prafuri în mâncare să mă las de băutură ! » « Dom Radu, vine picoliţa, trebuie să-nchid, e zece, vine şefu şi mă penalizează ! » Radu se uită la ceas, era zece fără un sfert. « Mai dă-ne cât-un rând că le luăm în picioare ! »

Le băură şi plecară, afară întuneric beznă… « Vezi, tu, zice Gheorghe, cum să nu te iai de nea Ceaşcă dacă ne ţine şi pe-ntuneric ! Sunt urmărit,

Radule şi de securitate ! » O luară spre Cişmigiu, bătea un vânt cald şi răsărise luna, lumea încă se mai plimba, mai mult tineri îndrăgostiţi care se pitulau prin boscheţi şi se sărutau. « Ăştia n-au închis, zise Gheorghe, hai să luăm o sticlă de coniac şi s-o mai descântăm aici pe bancă ! Mâine plec acasă c-a murit nenica ! » Intrară la Buturugă şi cerură o sticlă de coniac şi se-aşezară pe o bancă. « De ce eşti urmărit ? » « Am gura spartă ! » « Nu ştiu cum dracu se face că toţi au impresia că sunt urmăriţi…La noi la circ au băgat securişti şi printre clovni ! »

În antreu, Gheorghe, singur, nu-şi mai aducea aminte cum ajunsese la autogara Militari să prindă rata de Râca ; nu mai dăduse nici pe acasă, plecase cu Radu din Cişmigiu, urcaseră pe la Leu şi de aici nu mai îşi aducea aminte de nimic. În maşină dormise tot timpul şi se trezise la poartă la Duran. Când îi dăduse Polina telefon să vie cu ea, nevastă-sa, oţeţită foc, îi răspunsese că n-are de unde să-l ia că nu venise acasă de două zile, mai bine s-ar duce dracului de tot… Acum profita de faptul că se întunericise, ceilalţi obosiţi se băgaseră prin casă să se odihnească şi el îi trăgea din sticla de pe masă şi se tot zgâia pe geam la soru-sa, Stanca, cum picota lângă mort. Câteva lumânări ardeau cu o lumină vie în sfeşnic iar de la bucătăria de vară se auzeau glasuri de femei care pregăteu pomana, fierbeau fasolea şi varza de cu noapte şi aranjau colacii pentru a doua zi.

10

Cam în acest timp îşi făcuse apariţia şi Carol cu nevastă-sa, aveau în mână două lumânări şi un buchet de flori, dăduseră în antreu de Gheorghe care sta singur şi bea şi-i ziseseră « Dumnezeu să-l ierte ! » La început Gheorghe nu-l cunoscu, se uită mai bine la el, era îmbrăcat prost cu nişte pantaloni strânşi pe picior, încălţat cu nişte bocanci rupţi iar pe umeri cu un veston militar. « Tu eşti, Carole ?- îl întrebase el cu limba împleticită- să-l ierte, mă, îi răspunse el, dar mai întâi să te ierte pe tine Dumnezeu că l-ai omorât pe taticu ! Dacă taticu e mort, e din cauza ta, mă, ce-ai căutat peste el în casă să-l forţezi să facă cererea ? »

Carol din fire era un fricos, începuse să tremure, era şi bolnav de plămâni, stătuse internat prin spitalul TBC vreo câteva luni. După ce terminase cu preşedinţia se rugase de un secretar de partid de la judeţ să-l bage şi pe el pe la dispensar cu deparazitarea. Îi dăduseră o tulumbă şi umbla cu ea prin sat şi dădea cu DDT, un praf contra puricilor şi a păduchilor, pe la oameni prin case. Postul se desfiinţase şi intrase într-o echipă de stropit pomii la CAP după care ieşise la pensie. Carol începuse să tremure de frică când îl auzise pe Gheorghe că-l întreabă ce-a avut cu taică-său. « Aşa erau timpurile, domnu Gheorghe, răspunsese el un pic încurcat, ce să facem şi noi ! » « Care timpuri, mă, …tu-ţi Dumnezeii mă-ti, ai nenorocit o comună, ai băgat-o la colectiv şi acum sunt toţi muritori de foame ! »- se repede Gheorghe la el şi-i trage două palme. Nevastă-sa începe să ţipe şi toată lumea intră în alertă, mai întâi vin femeile de la bucătărie, apoi Neluţu, aude şi Polina şi vine şi ea, Cătuţa, nepoţii care dormeau şi s-au trezit şi ei, după care şi vecinii. « Ce-aveţi, domnule ?, cu mortul în casă şi vouă vă arde de ceartă ! »- sare Neluţu între ei. « Domnu' Neluţu, plângea nevasta lui Carol, am venit şi noi ca oamenii să punem o lumânare la capul mortului şi să ne cerem iertare pentru relele pe care i le-am pricinuit şi domnu' Gheorghe l-a luat pe ăsta al meu la bătaie ! Şi-a adus aminte de când cu Moş Putred că l-a înscris pe nica Ioviţă la colectiv ! Şi ia uitaţi-vă ce i-a făcut ! » Carol se aşezase pe buza unui pat în antreu şi sta cu capul în pământ, din nas începuse să-i curgă câteva firişoare de sânge, tăcea mâlc şi din când în când repeta : « Dac-am fost prost ! Aşa-mi trebuie ! Mă găsisem eu mai cu moţ să fac pe deşteptul ! » Polina trase de Gheorghe şi-l luă acasă la ea : « Nici acum nu te-ai potolit, mă, tot de scandaluri te ţii ? Are dreptate proasta aia de nevastă-ta când te ţine legat la lanţ ! Vii aici să ne faci neamul de râs ? Dacă s-ar scula Nenica şi te-ar vede în halul ăsta, ţi-ar trage o

mamă de bătaie, cât eşti de mare ! Să nu-i mai dai, Neluţule, să bea că ăsta nu ştie măsura, bea până-şi bea şi minţile ! »

Gheorghe intră în casa părintească şi începu să privească pereţii coşcoviţi şi crăpaţi, apoi dădu cu ochii de un tablou al lui taică-său, ginere, împreună cu Marina, mireasă. Imediat după nuntă făcuseră acest tablou la un fotograf din Izvoru. Stăteau ţepeni printre firişoarele de păiejeni cu ochii aţintiţi pe figura băiatului. El luă tabloul din cui şi începu să-l pupe, plângând. « Doamne, zicea el, de ce nu-i mai înviezi odată, acum aş şti să mă port cu voi, tată-tată, n-am vrut să ţin cont de cuvintele tele… » « Mai bine te-ai ţine de treabă, tu nu vezi în ce hal e casa asta că ne e ruşine să mai intrăm în ea !- îl apostrofă Polina- mai eşti şi zidar ; până acum trebuia să fie bec ! » Gheorghe se făcu că nu aude, se trânti în pat şi adormi buştean cu fotografia părinţilor în mână. Polina intră în odaie şi se culcă şi ea. Dar nu se lipi somnul de ea. Dormea în casa părintească după vreo douăzeci de ani. Amintiri de toate felurile o năpădiră, îşi aminti de toată copilăria ei, de anii de şcoală primară, de colegii de şcoală, de fraţi, în special de frati-său Ciuciu. Ultima dată venise într-o permisie de câteva zile şi le-a adus pâine cu marmeladă. Atunci a mâncat ea pentru prima dată marmeladă ! Şi atunci l-a văzut pentru ultima oară…După câteva luni le-a sosit acasă acel ordin adus de Milea prin care la făcea cunoscut că murise în munţii Tatra. şi ce s-a mai jumulit maică-sa, Marina, prin grădină, şi ce-au mai plâns…Apoi a venit ca un trăsnet moartea lui taică-său, înecat. De moartea lui se făcea vinovată şi ea ! Dacă nu avea acea funcţie şi dacă cei de la Sfat nu-l ameninţau cu darea ei afară, poate că n-o făcea ! Apoi boala maică-si, Marina ! Avusese noroc cu soru-sa, Stanca, care o luase la ea. Apoi singură prin lume în jungla Bucureştiului…Ea, fată plecată de la ţară, habar n-avea de viaţa de oraş ! A avut Dumnezeu grijă de ea de-a îndemnat-o să dea liceul în particular şi apoi să se înscrie la *Stefan Gheorghiu*…Numai în dragoste n-a avut noroc. A găsit numai dobitoci care şi-au bătut joc de ea ! Când a plecat la Buşteni cu Baltazar, profesorul ei de filozofie, s-a simţit în al noulea cer. Şi-a minţit-o ca un catâr. Că nu e căsătorit, c-o iubeşte şi că vrea s-o ia în căsătorie…Şi ea a crezut ca proasta ! A durat doar trei luni prietenia lor. S-a pomenit într-o zi la ea la gazdă cu o femeie : « Dumneavoastră sunteţi tovarăşa Polina ? » Era o femeie tânără, frumoasă, cu nişte ochi albaştri şi cu gropiţe-n obraji, îmbrăcată c-un loden, avea un corp de balerină şi nişte picioare drepte şi lungi. Avea pe faţă o durere ascunsă care o umaniza şi-o făcea frumoasă. « Da, eu sunt ! »- îi răspunsese Polina prin care trecuse un fior rece ca gheaţa. « Tovarăşa Polina, acesta e scrisul dumneavoastră ? »- zice femeia şi -i întinde un petec de hârtie în care ea recunoaşte un bilet trimis lui Baltazar. « Da, zice Polina,

e scrisul meu, dar ce-i cu acest bilet ? » « Dumneavoastră aţi fost cu tovarăşul Baltazar la Buşteni ? » « Da, am fost, dar nu înţeleg nimic din toată tevatura asta! » « Tovarăşul Baltazar e soţul meu ! » « Nu se poate, doamnă, rămâne Polina perplexă, nu se poate, suntem prieteni de trei luni, mi-a spus că nu e căsătorit, excrocul ! » « Tovarăşa Polina, eu nu sunt o proastă de pe stradă să vin să vă ameţesc, noi avem şi-un copil de trei ani, chiar credeţi aşa orice bărbat de pe stradă care vine şi vă propune să vă culcaţi cu el ? » « Doamnă, poate că aveţi dreptate, eu sunt o fată de la ţară care a crezut în cuvinte, mai ales că tovarăşul Baltazar era profesorul meu şi cum să nu ai încredere în profesorul tău ? Îmi cer scuze faţă de dumneavoastră şi vă promit că am tăria de caracter să rup această relaţie imediat ! » Nu s-a mai dus la cursurile lui câteva luni, apoi a auzit colegii că s-ar fi mutat la Institutul de teatru. De atunci nu l-a mai văzut ! Dar îl visa în fiecare noapte. Era prima ei iubire care se frânsese ca un lujer la bătaia primului vânt. Intrase ca un hoţ în sufletul ei şi nu putea să-l mai scoată. Se ducea noaptea acasă şi plângea ca o nebună până dimineaţa. Colegele o întrebau la cursuri ce are şi ea le arunca un răspuns aiurea…Ciudată fire ! Un an după această întâmplare nu putuse să se mai alăture de nimeni, ura toţi bărbaţii, toţi cei care-i făceau curte erau nişte idioţi care nu vor decât să se culce cu ea, aşa credea ea.

Povestise totul unei colege şi asta o luase la rost : « Bine, dragă, dar tu îi priveşti pe toţi prin prisma lui Baltazar ? De ce-ţi baţi tu joc de mândreţea de băiat care se ţine toată ziua după tine şi tu-i întorci spatele ? » Băiatul era un coleg mai mic ca ea cu un an, îl chema Marian şi venise de prin părţile Olteniei, fusese instructor de partid şi se înscrisese la facultatea lor politică, fabrica de activişti, cum o numeau ei… Se ţinuse după ea câteva luni să-i scoată câteva vorbe din gură, dar fata fugea de el ca de dracu. Nu că nu i-ar fi plăcut că de frumos era o bomboană de băiat, avea o faţă ca spuma laptelui, albă şi întinsă ca de copil, era înalt şi sprâncenat cu nişte ochi albaştri şi vioi de te sfredelea cu ei ; orice fată s-ar fi îndrăgostit de el dacă el le-ar fi dat vreun semn…Într-o seară ,când ieşea de la cursuri, îi ţine calea şi-o întreabă :« Domnişoară, dar chiar nu vreai să schimbăm două vorbe ? » Polina s-a uitat în ochii lui, a vrut să-i spună s-o lase în pace, dar şi-a adus aminte de cuvintele colegei şi s-a oprit. « Te-ascult ! »- a zis ea rece. « Dacă mă iei cu tonul ăsta, nici nu mai deschid discuţia ! »- i-a răspuns el cu un glas cântat. Un an de zile s-a ţinut după ea până când Polina a aceptat să-i fie prietenă. I-a spus clar că nu mai are încredere în bărbaţi, toţi spun numai minciuni şi când e vorba de lucruri serioase se fac că plouă…Ea este de acord să-i accepte prietenia dar cu condiţia să nu depăşească fazele unei astfel de relaţii. Au stat prieteni doi ani, seară de seară se duceau la filme, se

plimbau prin *Parcul Tineretulu*i, învăţau împreună ; se obişnuise cu el ca şi cu un frate : îl însoţise într-o vacanţă şi la el în Oltenia , la Novaci, îi cunoscuse părinţii şi fraţii, îi plăceau meleagurile, îi aducea aminte de satul ei care semăna într-un fel cu al lui. Toate bune şi la locul lor până la examenul final când se întâlneşte cu aceeaşi colegă şi o întreabă : « Mai eşti, dragă, prietenă cu Marian, că l-am văzut aseară cu Luluţa, colega noastră din Bucureşti, pe stadă ? » Polina a rămas încremenită, toţi o cunoşteau pe Luluţa, fata exuberantă, care se amuza din orice. Fusese la ea acasă la o zi onomastică şi o izbise luxul şi viaţa pe picior mare din casa ei. Părinţii ei, mari baştani pe la guvern, învârteau pilele şi-i aveau pe toţi la mâna lor. « Bineânţeles că suntem ! »- i-a răspuns Polina cam cu teamă. A mai schimbat două cuvinte cu colega ei şi a fugit la cămin la Marian. « Ia ascultă, domnule, te-ai ţinut după mine trei ani să-ţi fiu prietenă şi acum te dai în stambă cu Luluţa ? » « Dragă Polino, zice el cu acelaşi glas cuceritor de altădată, noi terminăm şcoala, am stat şi eu şi m-am gândit ce voi face după…Mezalianţa cu tine într-o garsonieră închiriată ar fi un chin pentru amândoi…Şi eu n-am nicio pilă să vin în Bucureşti… Să mă duc la mine activist de partid, n-am niciun viitor…Pe câtă vreme cu Luluţa mi se deschid alte orizonturi… » « Ptiu !- a făcut Polina şi l-a scuipat drept între ochi- fir-aţi ai dracului de bărbaţi cu caracterul vostru cu tot ! » Şi de atunci a terminat şi cu el şi nu s-a mai lipit de nimeni.

Acum în pat se gândea la vorbele mătuşe-si că nu-şi aranjase şi ea viaţa într-un fel, trecuse de patruzeci de ani şi rămăsese fată bătrână ! Ce folos că era mare şefă acolo şi avea maşină mică şi tot ce-i trebuia dacă nu era fericită ? Întorcea trecutul ei pe toate părţile şi nu-i găsea cheia să deslege această soartă de care avusese parte. Unde era hiba ? În caracterul ei ? Ate fete se dăduseră-n vânt cu toţi şi ajunseseră bine în căsătorie, aveau copii, bărbaţi, erau la casele lor…Ea, o stingheră ! Nu mai avea pe nimeni cui să se plângă şi cu cine să se sfătuiască, părinţii muriseră, Gheorghe era aşa cum era şi nu puteai să-i ceri un sfat iar soru-sa, Stanca , o ducea şi ea destul de rău cu bărbatu-său. Adormi târziu, deranjată şi de zgomotul şoarecilor care ocupaseră locuinţa părăsită şi noaptea făceau tumbe pe sub duşumele şi prin pod.

11

Carol, după întâmplarea cu Gheorghe, îndemnat de nevastă, se sculă şi intrară în camera mortului. Se închinară, aprinseră o lumânare şi o puseră în sfeşnic, după care se aşezară pe pat, voiau să mai stea şi ei un pic la priveghi. Deşi se purtase cu el urât cât fusese preşedinte, Ionel al lui Duran îi acordase respectul cuvenit , doar fusese şi el cineva ; chiar dacă nu avusese şcoală, îl şlefuise societatea, învăţase ba de la unu, ba de la altul şi căpătase un comportament de om civilizat. Îmbrăcat în nişte haine de aba, boţite, cu nişte pantaloni bufanţi, strânşi pe picior, cu ciorapi de lână traşi peste ei, iar în picioare cu nişte bocanci cazoni, rămaşi probabil din armată, o căciulă bufură veche, părea mai de grabă un ţăran sărac care căpătase de la cei cu dare de mână câte ceva.

Ce făcuse el cu salariul nimeni nu ştia : casă rămăsese tot cea de pe timpuri, îi dăduse doar şiţa jos şi-o învelise cu fier, îl ajutase preşedintele cooperativei, Nae Sârbu, care-i ceruse plata în rate ; copiii lui n-ajunseseră cine ştie ce, plecaseră la Bucureşti şi se angajaseră pe unde găsiseră. Fata stătuse în gazdă la o soră a lui, terminase o şcoală profesională şi se angajase chelneriţă la un restaurant iar băiatul, căruia nu-i plăcuse deloc cartea, lucra ca salahor în construcţia de locuinţe. După preşedinţie se îmbolnăvise de plămâni, stătuse câteva luni pe la un sanatoriu pe la Câmpulung după care venise acasă şi, din mila unui secretar de partid de la judeţ, care-l cunoştea de pe timpuri, îl încadrase pe post de dezinfector la dispensarul comunal. Toată ziua umbla cu o tulumbă prin sat şi dezinfecta locuinţele sau deparazita familiile care aveau păduchi. De două lucruri nu se lăsase : de băut şi de fumat ; fuma ca un turc câte două-trei pachete de mărăşeşti pe zi şi bea ce apuca. Veneau cei care lucrau la Piteşti la Combinatul Petrochimic cu acid metilic, mitilic- cum îi ziceau ei-îl preparau cu apă şi-l beau în neştire. De femei se lăsase singur că nu se mai uita nimeni la el, devenise o epavă, un slăbănog, care tuşa întruna, culoarea feţei din neagră dăduse în galben, semn că nu mai avea mult de trăit. Acum îl apucase frica de Dumnezeu, se închina pe la toate icoanele, îndemnat mai mult de nevastă, şi punea lumânări aprinse pe la toţi morţii prin cimitir să-şi spele păcatele.

Cu Ionel al lui Duran avusese câteva conflicte mai mari pe care le mai ţinea minte şi pentru care venise să-şi ceară iertare. Primul conflict îl avusese la arie când ţăranii fugiseră cu grâul acasă. Venise cu miliţianul la el

în curte, cotrobăise peste tot să vadă dacă a pitit ceva grâu, găsise câteva duble de porumb curăţate să se ducă cu ele la moară şi el i le confiscase sub motiv că nu predase anul trecut toate cotele. Ionel al lui Duran se supărase foc pentru că muncise cu nevastă-sa pe ele două săptămâni la Stancu Andreescu la secere. Acum rămăsese fără pic de mămăligă pe masă şi până la culesul porumbului mai erau vreo trei luni. « Măi, Carole- se rugase Ionel al lui Duran de el- mai lasă-mi şi mie barem două duble să mai lungesc foamea până la cules, ia şi tu trei, fii înţelegător că te vede Dumnezeu ! » « Miliţian !- strigase Carol- nu mai sta de vorbă cu el- încarcă porumbul în căruţă şi hai mai departe că ne-apucă noaptea ! » « Dar-ar Dumnezeu să n-ai parte de ce-ţi e mai drag în viaţă, nică ! - îl blestemase Ionel al lui Duran- mă lăsaşi tu pe mine fără-mbucătură de mămăligă pe masă ! » Şi întradevăr Dumnezeu se răzbunase pe el, după câteva luni băiatul lui venise de la Bucureşti între patru scânduri într-o maşină a intreprinderii, mort, căzuse de pe o schelă de la etajul opt al unui bloc în construcţie de prin Militari şi murise imediat.

Altădată venise cu Ion al Oaţii să-i secere grâul din grădină cu o echipă de colectivişti şi trăsese o ceartă mare cu el. « Cum, măi, tovarăşe preşedinte, grâul arat de mine, semănat de mine, şi vii dumneata acum să mi-l seceri ? Unde s-a mai pomenit asta ? Nici pe timpul barbarilor ! » Oamenii se-apucaseră de secerat şi venise Gigea, nevastă-sa şi începuse să blesteme şi ea. « Dar-ar Dumnezeu, maică să-i cadă mâna ăluia care-o pune mâna pe seceră să-mi secere munculiţa mea ! » Şi oamenii se retrăseseră mai de frica blestemului, mai de ruşine şi de milă. Carol atunci s-a înfuriat şi s-a repezit la unul în mână, i-a luat secera şi a început să secere el. « Dacă nu intraţi după mine-n lan, vă bag pe toţi la puşcărie ! »-le-a strigat el oamenilor şi ei de frică, unul câte unul s-au apucat să secere grâul. Până seara terminaseră aproape hectarul de secerat, îl legaseră şi-l făcuseră clăi. Carol numărase clăile ca nu cumva Ionel al lui Duran să fure din ele ! După care plecase satisfăcut cu Ion al Oaţii şi se opriseră la MAT să bea câte-o ţuică.

A treia oară era când venise cu Bădoi să plătească impozitul şi-i luase maşina de cusut din casă şi-o dusese în custodie la Ţărnea. Maşina de cusut era cumpărată de Ion Andreescu să i-o dea ca zestre fetei, o păstrau ca pe ochii din cap să i-o lase şi ei la rândul lor zestre Catuţei. « Dacă nu vii cu impozitul într-o săptămână, o punem la licitaţie ! » -îi strigase Carol. De unde era să facă rost de bani într-o săptămână când copiii-ăia cereau şi ei la rândul lor taxele la şcoli ? Şi i-au vândut maşina ! « Lasă, Gigeo, bine că scăparăm de ea, să vedem acum de ce se mai agaţă, fir-ar ai dracu să fie de nenorociţi ! - o consolase Ionel al lui Duran pe nevastă- noi să fim sănătoşi

că vom cumpăra alta ! » « De unde mai găsim noi maşină « Singer » ca asta- se jumulea nevasta în casă- maşina de la taticu-meu ! »

Acum Carol se uita la mort şi plângea şi se -nchina să-l ierte…Ce se transformase în sufletul lui ? Devenise el o Maria Egipteanca să se căiască pentru răul pe care-l făcuse oamenilor ? Avusese vreo întâlnire cu domnul Isus Cristos şi-l convertise la noua religie ? Căci vechea lui religie era marxismul ! Întortocheate mai sunt căile Domnului ! « Nea Ionele ,se ruga el de mort, iartă-mă pentru tot răul pe care ţi l-am făcut ; am fost un prost, nea Ionele, am crezut în marxism, în clasa muncitoare şi-am greşit ! Iartă-mă, Doamne, c-am fost un rătăcit şi în loc să-mi ajut semenii, i-am hulit şi mi-am bătut joc de ei ! » « Lasă, Carole, nu mai plânge, că nea Ionel acum e pământ şi nu te mai aude, dar închină-te la Dumnezeu, să te ierte, că multe păcate-ai mai făcut, maică ! »

Aşa e, făcuse păcate multe ! Când era mic schingiuia pisicile până le omora, apoi prindea păsări cu o cursă şi le jumulea de vii… Dia, maică-sa, îl blestema mereu să-l înghită iadul ; acum când îşi aştepta şi el sfârşitul visase iadul aproape în fiecare noapte. Şi-l visa după cum i-l povestise maică-sa. Sufletul, după cele patruzeci de zile când dă ocol casei, se urcă la ceruri şi acolo îl întâlneşte pe Sfântul Petru la Poarta Raiului. « Ce e cu tine, Carole, pe-aici ? »- îl întrebase Sfântul Petru. « Ce să fie, Sfinte Petre ?, mi-a venit şi mie sfârşitul şi-aş vrea să intru în Rai ! » Îl caută Sfântul Petru într-un catastiv şi nu-l găseşte. « Mergi mai departe, zice Sfântul Petru, nu eşti înscris la noi, tu ai fost bolşevic, n-ai crezut în religia noastră ! Urcă dealul acela şi-ai să dai de ai tăi ! » Plecă mai departe cu inima îndoită. Dădu pe nişte stânci de o poartă pe care scria mare « Iadul ». La poartă doi draci cu nişte suliţe în mână îl aşteptau : « De când te aşteptăm, fârtate, dezbracă-te şi intră aici ! » Carol s-a dezbrăcat şi a intat acolo în costumul lui Adam. De la uşă l-au luat în primire alţi încornoraţi şi l-au dus să privească peisajul. Calea păcătoşilor, se zice la Eclesiast, este împodobită şi unită cu pietre, însă ea duce în Iad. Şi în Iad sunt două feluri de pedepse : pedepsele vederii şi pedepsele simţurilor. Primul chin al Iadului este lipsa vederii lui Dumnezeu. Cel mai grozav chin al vederii este a privi, în locul fericirii, toată scursura de oameni cu care te-ai înhăitat tu toată viaţa şi în care ai crezut ca un prost. Pedeapsa simţurilor este focul ucigător care nu se va stinge niciodată : suflul gurii Domnului , asemenea unui torent care suflă şi înconjoară Valea lui Tofet- zice Isaia . Cei răi vor merge în chinuri veşnice : „Mergeţi blestemaţilor în chinuri veşnice căci focul Iadului nu se stinge niciodată, fumul lui se înalţă veşnic !”. Peste tot cazane cu smoală în care erau băgaţi oamenii şi fierţi, alţii ardeau pe ruguri sau erau traşi în ţepe, alţii munceau la lopată, făceau gropi adânci pentru îngroparea cadavrelor…

« Stai, zice Sarsailă, şeful dracilor, mai întâi trebuie să te punem la nişte munci mai grele, ia lopata şi apucă-te de cărat pământul ăsta ! » Carol pune mâna pe lopată şi începe treaba, ajutat de unul care se numea Stalin. « Dumneata eşti Stalin din Cremlin ? »- îl întreabă Carol bucuros că şi-a găsit un prieten. « Da, eu sunt, ce, nu-ţi vine să crezi ? Tu eşti unul din oamenii mei ? Şi…nu mai sta degeaba, pune mâna pe lopată c-aici e Hitler la comandă ! » Şi întradevăr când priveşte mai bine, vede pe unul cu mustaţă cu un bici în mână care-i ardea pe toţi cei care căscau gura. Era chiar Hitler, călca pe cadavre şi bătea şi-n dreapta şi-n stâng cu acel bici. « Uite-te bine, zice Stalin, astea sunt cadavrele de la Auschvitz, aşa o să devenim şi noi ! » « Pe dumneata de ce te-au băgat aici ? »- îl întreabă Carol pe Stalin. « Zice că am dus mii de oameni în Siberia şi i-am înfometat ,şi-au murit pe-acolo şi mai zice c-am omorât mii de oameni prin lagăre şi la munci forţate…Dar tu ce-ai făcut ? » « Eu i-am jupuit pe oameni, le-am luat recoltele să-ţi dăm cote ţie, i-am înscris la colhoz şi i-am lăsat săraci cu duhul…I-am trimis prin puşcării degeaba ! » « Aaaa ! Tu eşti de-ai lui Deji ? » « Da, de-ai lui… » « Uite-l şi pe el mai încolo cu o roabă în mână, cară pământul săpat de noi ! Prost om a mai fost şi ăsta ! Vine la mine odată şi mi se plânge că n-are ce să facă cu chiaburii şi cu duşmanii de clasă…Şi ştii ce i-am spus ? Fă, bă, un canal de la Dunăre la Marea Neagră şi pune-i să sape până i-or găsi dracii…Şi aşa a făcut… » « Ştiu, c-am avut şi noi vreo câţiva trimişi acolo şi-au venit vaide capul lor ! »

Visul lui Carol se amesteca cu bancurile pe care le spuneau ei pe la şedinţe dar şi cu poveştile despre Iad spuse de Dia să-l mai tempereze din prostiile pe care le făcea. Când Stanca îi zisese să nu-şi mai ceară iertare de la Ionel al lui Duran că acum este pământ şi nu mai are niciun rost , Carol se închinase şi-şi adusese aminte de Dumnezeu : « Doamneee, iartă tu toţi păcătoşii şi iartă-mă şi pe mine, Doamneee ! » Se ducea aşa pe la toţi morţii din sat, fie că erau sau nu erau rudă cu el şă-şi ceară iertare. Avea impresia că aşa morţi cum erau, toţi se uită urât pe el şi-l blesteamă. Ba şi dintre cei vii îl mai ameninţau. Se întâlnise într-o zi cu Iancu lui Maceaulea, celui căruia-i băgaseră bolduri în cur pe timpul colectivizării, îi dăduse « bună ziua » şi ăla se oprise în Linie, se uiatse chiorâş la el şi-l întrebase : « Cui îi dai,tu, mă, bună ziua ? Nenorocitule ! Să te fereşti că dacă te prind singur pe undeva, bag furca-n tine ! » De atunci nu mai pleca singur noaptea, fie o lua pe nevastă-sa cu el, fie vreun copil…

12

« Hai, fa, să mergem acasă !- îi zise el nevestei, după ce termină discuţia cu Stanca- tu nu vezi că s-a întunecat ? » Între timp veniseră două femei la priveghiul de noapte ; una era Iulia, nevasta lui Nae Sârbu, care era vecină cu ei şi a doua, una Fiţa, venită de la Bucureşti cu bărbatu-său. Afară ieşise luna şi câteva stele, cerul era senin şi se lăsase răcoare.

« Dumnezeu să-l ierte !- ziseseră cele două femei, dând un fel de bineţe, când se întâlniseră cu Carol şi cu nevastă-sa, ieşind pe uşă- plecarăţi, mă ?,-îi întrebă Iulia,- nu puteaţi să mai staţi că acum noaptea are omul nevoie de voi ! » « Dumnezeu să-l ierte !- răspunse nevasta lui Carol. Şi după o pauză continuă : Am mai sta, Iulio, dar trebuie să ia ăsta al meu medicamentele ! » « Lasă-l dracului cu medicamentele lui, fa, când umbla după muieri nu-i trebuia medicamente ? Acum te găsi mila de el ? Că el l-a nenorocit şi pe Nae al meu ! Umblau, ai dracu, ca doi crai pe la toate muierile prin sat şi uite că Dumnezeu vede, făăă, şi-i loveşte când nu te-aştepţi ! » Carol, dând de răcoarea de afară, începu să tuşească ; se poticni de gard şi tuşi de câteva ori cu icnituri ; nu răspunse la provocările Iuliei, ştia că, dacă te apuci cu asta, n-o mai termini ! Era dată dracului, râdea de toată lumea ! Nae al ei, fostul preşedinte al cooperativei, murise cu câţiva ani în urmă. Mai întâi se îmbolnăvise de diabet, mânca toată ziua ca un prost rahat şi bomboane, umplea buzunarele dimineaţa şi toată ziua ronţăia la bomboane, ba mai dădea şi pe la curve din ele ; după diabet s-a pricopsit cu o arterită şi medicii i-au tăiat un picior, „mai bine-i tăiau ce-i atârna între craci !”- zicea Iulia- şi-i lăsau picioarele întregi şi nu se mai chinuia ea cu el cinci ani de zile : dă-l jos din pat, pune-l în pat, dă-i oliţa, i-ai oliţa…Şi pe deasupra tot pe ea o lua la înjurat şi la drăcuit că n-are grijă de el…Ba când se mai ducea şi ea ca femeia pe la o treabă prin grădină o învinuia că se duce după « sulărăi »- cum le zicea el imaginarilor iubiţi. Când murise, răsuflase uşurată că scăpase de chin şi-l jelise mai mult de bucurie decât de necaz.

De atunci trecuseră câţiva ani ; acum când se întâlnise cu Carol îşi aminti tot calvarul ei, Carol îl lua seară de seară la MAT pe Nae, beau bine amândoi, după care plecau în Betegi, Nae la Tita şi Carol la Miţa. Tita era o femeie făcută pentru aşa ceva, „lemn de lucru !”- zicea Nae- avea un păr cârlionţat şi-o faţă bălană, şi-un corp de dansatoare din buric, da cu câte-o sticlă de odicolon pe ea să miroase frumos şi, când intra Nae la ea în casă, îi sărea de gât, îl buzunărea de bomboane şi de bani, beau amândoi lichior şi

se iubeau până dimineaţa. Miţa era mai vulgară, îl da pe Carol la toţi dracii, îl gâdila şi sărea pe el ca o armăsăroaică, bietul Carol nu prea avea cu ce-i face faţă şi atunci îl lua la bătaie să se ducă să-i aducă băutură şi mâncare. Toate acestea trecuseră demult, rămăseseră amintiri. Iulia acum îşi regreta sincer bărbatul şi repeta pe la toată lumea : « Fă, bărbatul pote să fie şi-un c…t, tot e mai bine cu el decât fără el ! »

« După cum nu ştii care este calea vântului,- zice la *Eclesiast- cum se întocmesc oasele în pântecele mamei, tot aşa nu cunoşti lucrarea lui Dumnezeu, care face toate…Bucură-te, omule, cât eşti tânăr şi inima ta să fie veselă în zilele tinereţii tale şi mergi în căile inimii tale şi după ce-ţi arată ochii tăi, dar să ştii că pentru toate acestea, Dumnezeu te va aduce la judecata Sa. Aruncă necazul din inima ta şi depărtează suferinţele din trupul tău, căci copilăria şi tinereţea sunt deşertăciune ».*

Mortul îşi petrecea ultima noapte în casa lui, sta culcat cu faţa în sus, dormea un somn greu, somnul de veci. Poate că sufletul lui da ocol casei, aşa cum este credinţa oamenilor, poate mai revedea pentru ultima dată grădina şi curtea, potecile copilăriei, poate plutea pe deasupra satului, pe deasupra castelului Câmpinenilor, pe deasupra loturilor pe care le săpase şi le secerase, plin de sudoare, pe deasupra pădurii Bucovului, acolo unde se iubise prima dată cu nevasta lui, poate mai veghea asupra copiilor lui pe care i-a crescut şi i-a făcut mari şi i-a făcut oameni, sau asupra nevestei care încerca să închidă ochii şi nu putea… Poate…

Stanca, cea mai statornică dintre cei ce privegheau, picota la marginea patului lângă privighetoarea care pâlpâia încet în mâinile mortului. Ea mergea la fiecare mort al satului, îi făcea privighetoarea din ceară curată de albine, o sfinţea, o aprindea şi încremenea lângă ea până când venea preotul să ridice mortul la groapă. Acum nu se mai lipise somnul de ea de când Ionel al lui Duran murise, ce se petrecea în sufletul ei ,Dumnezeu ştie, că de când rămăsese surdă, avea nişte monologuri interioare, întreba şi-şi răspundea la întrebări pe muteşte, singură. Probabil că-şi lua viaţa la refecat şi torcea din ea fir cu fir de când deschisese ea ochii pe pământ.

O începea cu băiatul Gulinoaii, un copil, când îl văzuse ea prima dată. De ce dracului o dăduse şi Ioviţă ăsta de suflet aşa de mică, nu putea să-şi dea seama. Pentru pământ, să-i ia loturile Gulinoaii din Tudoria, că nu se mai săturau de pământ, i-i-ar pământurile ale dracului, că uite acum le-a înghiţit colectivul pe toate şi nu mai ţipă nimeni de ele. Şi Ioviţă tot pentru pământuri murise ! Dar băiatul Gulinoaii îi plăcea, era frumuşel şi aşezat, un mânz de băiat, atunci ieşise şi el în lume, o sărutase de câteva ori cu sfială, parcă i-ar fi fost ruşine de ea, şi, gata !, îl luase în armată ! Se luptaseră ei să-l scape că e orfan de tată şi că taică-său murise erou în primul război

mondial, că o întreţine pe maică-sa, că s-a însurat, dar degeaba, statul fusese turc, îl luase în armată. Băiatul se descurcase bine şi în armată, primise o permisie să vină şi el s-o vadă pe maică-sa şi pe nevastă-sa, de fapt pe viitoarea nevastă că până atunci stătuseră despărţiţi. şi-l pusese Ucigă-l-toacă să se suie sus pe tren că mai bine nu mai pleca în acea permisie şi se întâmplase ce se întâmplase, adică-i retezase capul la trecerea pe sub un pod. Când l-au adus acasă de la unitate şi l-au văzut cu capul sfârtecat de trup, nu le-a venit să creadă. Au venit pe seară cu un camion cu zece soldaţi, gata să nu le dea voie să-l vadă ! Au adus şi fanfara unităţii, au cântat două zile în curte la Gulinoaia marşuri de înmormântare şi au tras câteva salve de puşcă la groapa lui şi s-a dus, parcă l-a înghiţit pământul ! Cineva străin de ea parcă-i povestea această întâmplare, căuta să-i mai adune chipul din negura amintirii dar nu mai putea. « Soarta, maică, soarta ! »- se consola tot ea.

Apoi s-a îndrăgostit de al lui Jacă : de Milică al lui Costea, deputatul din Marea Adunare Naţională ! Ăsta şi-a bătut joc de ea, a lăsat-o gravidă-n luna a cincea şi s-a dus după alta de la Palangă. Numai ea a ştiut cum a crescut acest copil, s-a ţinut de fusta ei până la şapte ani, după care i l-a lăsat Gulinoaii şi s-a măritat cu Găinaru, neam de ţigani care cumpăra găini de prin satele vecine şi le vindea la Bucureşti. Şi ăsta n-a vrut s-o ia cu copil, a depărtat copilul de ea şi a stat mai toată viaţa pe la mă-sa-mare din Linie, adică pe la Marina, sau pe la Gulinoaia. Acum copilul crescuse mare, se căsătorise, la rândul lui făcuse şi el o fată şi un băiat, se dusese prin Libia la muncă şi venise cu bani, îşi cumpărase apartament la Piteşti şi trăia bine.

Dar nevastă-sa nu avusese de lucru, se apucase de avorturi, făcuse un an de puşcărie, venise eliberată condiţionat, se apucase iar de avorturi şi când era gata s-o prindă, se otrăvise cu verde de Paris şi murise. Necazul acesta se strânsese tot în inima ei, băiatul îi adusese nepoţii să-i crească ea, deşi mai făcuse cu bărbatu-său doi băieţi, care şi aceştia se însuraseră, făcuseră şi ei la rândul lor copii şi se strânseseră o droaie de nepoţi pe lângă ea. Primul copil, probabil din cauza mizeriei şi a căldurii îndurate prin Orient, se îmbolnăvise de inimă şi la câtva timp a murit şi el. În sufletul ei se strânsese tot veninul din lume. Şi ce venin…Nu putea să-l verse, îi stătea în gât şi-n inimă. Plângea întruna şi blestema cerul şi pe Dumnezeu că o ursise la aşa chinuri…

Când intraseră Iulia cu Fiţa pe uşă, Stanca nu le observase, îşi ţesea viaţa ei fir cu fir, picotând deasupra mortului. Iulia se dusese la ea şi o zdruncinase puternic, femeia se speriase şi sărise în sus. « Ce-aveţi, fa, nebunelor, că m-aţi şi speriat ! Mă luase somnul că n-am închis ochii de două zile, mi-e milă de bietul Nenica, pe el îl mai aveam şi noi, săracul ! » « Ce s-avem- i-a răspuns Iulia- n-avem nimic, am venit şi noi să dăm o

mână de ajutor la priveghi, tu nu vezi c-ai rămas singură ! Poate ţi-o fi şi ţie somn, mai du-te, năibii, şi te culcă ! » « Nu mă duc, doar noaptea asta şi mâine îl mai văd pe Nenica, pe urmă o să dorm destul ! » « Făăă, zise Iulia, al tău ce mai face, mai se ţine de iubit ? » « A dracului eşti tu, cum ştii să pui paie pe foc ! Se ţine, cum să nu se ţină, se duce mereu la Săbăreanca… » « Făăă, ţaţă Stanco, ia spune-i şi Fiţii povestea cu sacul de porumb… » « Păi ce ea n-o ştie ? C-a făcut ocolul satului… Fiţo, maică, dormeam pe prispă astă-vară, ne-am culcat devreme, era o lună frumoasă şi-o noapte albă, parcă ninsese-n mijlocul verii…Eram obosiţi de peste zi, fusesem cu lâna la maşină tocmai la Izvoru pe jos…Ne culcăm eu la un cap şi el la alt cap al patului…Eu bănuiam ceva, dar voiam să-l prind în fapt…De vreme luase un sac gol şi-l pusese pe parmalâc. „Mă, ce dracului face ăsta cu sacul noaptea ?", m-am întrebat eu. M-am făcut că mă culc şi l-am pândit până târziu. L-am simţit cum s-a sculat de lângă mine şi s-a suit în pătul, a umplut sacul cu porumb, l-a dat jos şi a luat-o cu el prin grădină… Eu m-am luat după el ca proasta, voiam să văd cu ochii mei încotro o ia… » « Şi încotro a luat-o ? »- o întreabă Fiţa. « Stai să vezi, le explică Stanca, a sărit gardul la vecin, drăibilor, s-a descălţat de pantofi să nu facă zgomot să scoale câinii şi a luat-o pe potecă, drăibilor, spre casa Săbărencii…. » « Păi Săbărelu nu era, fa, acasă ? »- se mira Iulia. « Cum să fie, fa, acasă, tu nu ştii că are servici la Piteşti, a intrat portar la Argeşana ? Face douăşpe cu douăşpatru şi stă mai mult pe-acolo… şi, fetiţă, drăibilor, intră-n casă cu sacul, stă el ce stă ca vreo două ore…Între timp eu mă sui pe sală la femeie şi le încui uşa pe dinafară, drăibilor. „Staţi, fi-mi-aţi ai dracu, să vină Săbărelu acasă să vă prindă !" Că dimineaţa trebuia să vină el acasă, drăibilor ! N-am plecat eu bine de-acolo că vine şi Săbărelu, venea pe jos de la gară şi o lua pe hotar, intra prin grădină şi apoi prin spatele casei. Pe-al meu l-a urcat Săbăreanca-n pod să nu dea bărbatu-său de el. Eu n-am de lucru, mă duc la Săbărelu, strig la poartă şi-i spun : „Uite, măi omule, aşa şi-aşa, drăibilor…" Ăla ia o joardă şi se suie-n pod după el şi mi ţi-l ia la omor, drăibilor, şi dă-i şi dă-i şi vine acasă bătut măr, maică, pupa-v-aş tălpile…Şi cum vine, mă ia tot pe mine că de ce i-am spus…Şi m-a bătut, maică, să v-arăt, drăibilor, ce-am pe mine de la tâmpit, ia uitaţi-vă şi voi- şi se dezbracă să le-arate vânătăile….Nu ştiu ce să mai fac, drăibilor, şi încotro s-o mai iau…I-a cumpărat, maică, cazan de ţuică, i-a cumpărat rochie, batic, eşarfă, şi dracu mai ştie ce…Bruma aia de pensie pe care-o ia şi el, i-o duce ei, drăibilor… » Făcu o pauză, se duse la candelă şi-i luă mucul, îi îndreptă fitilul şi-o aprinse din nou, şterse haina mortului de nişte ceară căzută de la privighetoare şi se-aşează iar pe scaun. Începuse să plângă, cui să se mai spovedească şi ea că s-au dus cam toţi şi-ai ei. Maică-sa ,Marina, s-a dus,

Dumnezeu s-o ierte, taică-său, Ioviţă, la fel. « Gheorghe-ăsta, îl , drăibilor, e făcu cu alde Carol , n-ai nicio bază-n el, Polina e şi ea înnecăjită, drăibilor, c-a rămas fată bătrână, acu se duse şi Nenica ! » « Taci, fa, din gură- o încurajă Iulia – că uite eu am rămas văduvă de cinci ani, toată lumea are câte-un necaz, nu ştii şi eu ce-am tras cu el când se ducea la Tita-n Betegi, le vin dracii acum la bătrâneţe ! »

« Ia să vă spun eu una să vă mai înveselească- zice Fiţa- voi îl ştiţi pe-al lui Ilie al Voicului ? M-am întâlnit cu el în Bucureşti, era pe la tramvaie, aveam două zeci de ani…Mă împrietenisem cu el şi plecăm într-o excursie prin ţară. Eu pe atunci lucram tot la tramvaie ca încasatoare, zice : « Fiţo, ne luăm un cort şi pecăm prin ţară să cunoaştem şi noi lumea ! »Am luat-o cu trenul în circuit prin Moldova, am trecut pe la Lacul Roşu în Transilvania şi am vrut să dormim la o cabană. Eu l-am dat dracului de cort, era un chin să dormi în el. „Măi, omule, zic, hai să dormim şi noi ca oamenii la un hotel !", ajunsesem pe la Braşov noaptea şi ne prinsese o furtună, ploua, era un timp urât, se-ntunecase toată zarea…„Hai, zice şi el, la Hotelul Romanilor, că e mai confortabil !…" Intrăm acolo, întrebăm dacă au locuri, „da, avem-zice hotelierul- dar camerele sunt cu un singur pat". Cum să dorm eu cu el într-un singur pat, făceam eu pe mironosiţa… Să luăm două camere nu ne dădea mâna că erau prea scumpe…Prostul de el se duce jos, face rost de o scândură s-o puie-ntre noi şi dormim noi unul într-o parte şi altul în cealaltă parte. Dimineaţa plecăm prin oraş, mă aranjez şi eu frumos, îmi pun o pălărie nouă, rochie, pantofi că zicea că luăm masa la restaurant…Şi plecăm pe stradă, furtuna se mai ostoise, dar mai bătea vântul… La un moment dat o rafală de vânt îmi ia pălăria şi-o duce-ntr-o curte, era un gard mare de fier forjat…El încearcă să sară să-mi ia pălăria. Eu n-am de lucru : „Măi omule-zic- n-ai fost tu azi noapte în stare să sai o scândură, dar acum ditamai gardul… » Femeile râseră, Iulia-i zise : « Fă, da a dracului ai mai fost şi tu ! Şi ce-ai mai făcut cu el ? » « De-atunci parcă i-am dat cu usturoi pe la nas, s-a bosumflat şi-am plecat la Bucureşti şi nu l-am mai văzut nici în ziua de azi… »

Se rumeniseră zorii de ziuă, era al doilea cântat al cocoşilor, spre răsărit parcă se aprinseseră flăcările cerului, stelele dispăreau una câte una de pe cer iar luceafărul de ziuă stătea să scapete, ziua se-anunţa posomorâtă, de la apus nişte nori înfuriaţi se ridicau pe boltă, prevestind a vreme rea. Cei ai casei se sculară unul câte unul. Veni întâi Neluţu şi le întrebă cum au petrecut noaptea. « Cu poveşti, maică,-îi răspunse Iulia- aşa de repede trec nopţile cu poveşti ! » Apoi veni Cătuţa cu o tavă cu nişte ceşti de cafea pe ea şi servi femeile. « Luaţi şi beţi că v-a ajuns toată noaptea ! Ne-aţi făcut un mare bine că eram moarte de oboseală ! Am închis şi noi ochii câteva ore că

ne ajunge de două zile… » « Dumnezeu să primească, maică ! - mulţumi Fiţa- ceştile astea ne mai trezesc, că ne luase somnul… » Gigea începu să se jelească pe-afară, se ducea să ia un braţ de lemne să aprindă focul să dea drumul la oalele cu pomană ; până la ziuă trebuia terminate ca să vină popa să le citească. Victor Popa , soţul Cătuţei, venise şi el de acasă cu un tractor şi se ducea la Manole al lui Vladu să ia crucea şi tronul mortului; tăiase cel mai falnic salcâm din grădină şi-l dusese la tâmplar să facă stâlpul mortului din el. Era un salcâm pus de Ionel al lui Duran după ce venise din război. Şi lăsase cu jurământ ca din el să i se facă stâlpul : dacă se va usca, să taie altul din Ciuculeşti din locul de casă al nevestei, dacă nu, să-l taie pe ăsta…De fiecare dată când venea în grădină, punea ochii pe el : se făcuse falnic, mare, se îngroşase, avea cam aceeaşi vârstă cu el, primăvara prin luna mai când înflorea, mirosea aşa de frumos că nu-i venea să mai plece de lângă el. Acum căzuse şi salcâmul şi el…Cătuţa îşi aminti că de câte ori venea pe la ei, o luau în grădină la umbra lui, aşterneau o pătură şi nu se mai săturau de vorbă. « Aici, tătică, e fericirea mea cu voi la un loc… » Acum dispăruse salcâmul… Lăsase un gol imens în marea grădină, parcă se vărsase tot cerul peste galbenul toamnei târzii… Şi dispăruse şi tatăl ei, n-avea să-l mai vadă, n-avea să-i mai audă vorba lui dulce, sfatul lui cuminte… « Lasă, tătică… » « Offf, tată, tată, repede-a mai trecut timpul, parc-a fost un vis, parc-a fost o poveste… » « Poveşti sunt toate în lumea asta, tăticăăă ! Numai noi, oamenii, nu ne dăm seama de ele… »

Ultima zi când mortul mai stă în casa lui ; vine din ce în ce mai multă lume, se umple curtea. şi cerul parcă plânge, s-au adunat norii şi picură uşor peste negura toamnei ploaie măruntă. Gigea le prinde femeilor pomneţi, nişte batiste în colţul cărora sunt legaţi bănuţi de metal, Polina le înoadă oamenilor prosoape pe mâna dreaptă, o goarnă cântă trist peste tot satul şi clopotul de la biserică îşi îndeşeşte bătăile, toţi ai familiei s-au strâns pe lângă mort, sunt ultimele clipe când mai stau cu el împreună…

Pe deasupra satului dă ocol un cârd de ciori care gărăie înnebunite, trag a iarnă…Vin popii, păşesc încet pe lângă gard, imperturbabili, parcă lor nu le-ar păsa…Necazul familiei se varsă pe ei, dacă n-ar fi ei poate că mortul ar mai putea să mai stea în casă…De ce să plece, unde să se ducă, de ce să se despartă de ei ?… Victor se apropie şi el cu tractorul cu o remorcă, îi lasă obloanele în jos şi-o gătesc cu macate şi velinţe…Gigea scoate cele mai frumoase macate ţesute de ea şi le aşterne în remorcă… Scot din casă coroniţele şi florile şi le pun în faţa remorcii…Popii intră în curte, lumea le face loc. « Dumnezeu să-l ierte ! » « Dumnezeu să-l ierte, părinte ! » Începe slujba de înmormântare. Gigea trage un urlet de vită rănită : « Aoleooo, unde-l duceţi, oameni buni, unde-mi duceţi omul meu ? Doooamneee, mai

înviază-l odată, Doamneeee ! » Cătuţa plânge înfundat în antreu, lui Neluţu i se scurg lacrimile pe obraji, nepoţii se uită îngroziţi la spectacolul acela şi nu prea ştiu ce se întâmplă. Gheorghe, cu o sticlă în mână, împleticindu-se, plânge şi el, Polina şi Stanca stau deoparte, rezemate de gard şi-l jelesc şi ele. Lumea toată plânge…Iulia, vecina lor, aleargă după o găină să i-o dea mortului de pomană peste tron în biserică. Popii îngână ceva şi se face linişte. Se începe slujba în casă, glasul lor se răspândeşte în toată curtea. « Doamneeee dumnezeulll nostruuu… »

Zice Apostolul Ioan în *Apocalipsă* : « *Şi am văzut pe morţi, mari şi mici, stând în picioare înaintea scaunului de domnie. Nişte cărţi au fost deschise. Şi a fost deschisă o altă carte, care este Cartea Vieţii…Şi morţii au fost judecaţi după faptele lor, după cele ce erau scrise în cărţile acelea… »* Ionel al lui Duran stă *î*n faţă cu veşnicia, întraga viaţă va fi prezentată Domnului *a*şa cum a fost : numai neprihănirea va avea valoare, plăcerile lumii, bogăţia, onorurile, toate-toate s-au dus…

Patru nepoţi scot mortul în faţa casei în cosciug şi îl depun pe o masă. Altă slujbă, de data aceasta ceva tragic este în glasul preoţilor, şi oamenii varsă lacrimi amare de milă… « Hai, urcaţi-l sus ! »- zice preotul Gogu. „Unde să-l urce, de ce să-l urce ?- striga Gigea desnădăjduită- unde-mi duceţi bărbatul meu ?, unde te duci, tu, Ioneleeee ! Stai aici în curtea ta, nu mă părăsi, nu mă lăsa singură, Ioneleeee ! Cui mă laşi tu pe mine, Ioneleee ?" Victor, ginerele ei, veni şi o luă de braţ şi o trase lângă casă. Familia se strânse toată pe lângă el, n-ar vrea să plece din curte, plâng şi-l jelesc fiecare-n limba lui…

În remorcă se urcă întâi Gigea cu târna cu colaci, Cătuţa, Neluţu, doi nepoţi, Polina, Stanca, şi alte câteva femei printre care şi Catrina, se-aşază pe nişte bănci în remorcă şi-l conduc până la biserică, fiecare îl boceşte amintindu-i de scene din viaţa lui legate de fiecare, după ei tot alaiul se răspândeşte pe Linie, Neluţu aruncă bănuţi pe la răspântii şi copiii şi săracii se fac ciopor pe ei să-i strângă. Biserica este plină ochi de lume ; aici altă slujbă, oamenii îşi iau la revedere de la el sărutându-i mâinile şi urându-i « Dumnezeu să-l odihnească ! » Ia cuvântul şi preotul care-i laudă viaţa neprihănită, tumultoasă şi dreaptă…

La cimitir groparii aşteptau cu nerăbdare să vină mortul, făcuseră o groapă mare, adâncă, cât o gură enormă de balaur. Stăteau pe marginea gropii şi-i trăgeau dintr-o sticlă cu ţuică să se mai încălzească. Scoseseră oasele lui Duran, le spălaseră cu apă sfinţită şi le puseseră lângă groapă să le citească popii, râdeau de scăfârlia lui Duran care sta întoarsă spre ei şi le rânja în faţă. Parc-ar fi vorbit cu ei : „Băăă, o să vă vie şi vouă rândul, de-asta nimeni nu scapă !" Cei patru cu prosoapele legate la spate plimbau

sticla de la unu la altul şi priveau spre biserică să vadă dacă vine alaiul mortului.

« Nea Ionel a fost unul din Înţelepţii satului, a zis popa în biserică- citându-l pe Iov , toată lumea se întreabă în ce constă Înţelepciunea căci « *Adâncul zice : nu este în mine, şi marea zice : nu este în mine ! Ea nu se dă în schimbul aurului curat, nu se cumpără cântărindu-se cu argint ; nu se cântăreşte pe aurul din Ofir, nici pe onixul cel scump, nici pe safir. Nu se poate asemăna cu aurul, nici cu diamantul, nu se poate schimba cu un vas de aur ales. Mărgeanul şi cristalul nu sunt nimic pe lângă ea ; Înţelepciunea preţuieşte mai mult decât mărgăritarele ».*

Înţelepciunea…

« Bă, vine mortul, hai să ne dăm la o parte !- se trezeşte unul din gropari- unde este funia de coborâre ? Unde sunt cuiele ? Unde este ciocanul, hai, să fiţi gata să-i bătem capacul repede-n cuie ! » « Pune-i jos podul !- sare altul în groapă- dă-mi mie lemnele să le aşez ! ». « Ia-le ! - zice al treilea- că eu mă ocup de stâlp ! » « Ai cioplit data naşterii şi data morţii ? » « Le-am cioplit ! » În cimitir a intrat întâi Gigea să vadă acel lăcaş de veci al soţului…Groapa hâdă, adâncă, neagră, întunecată, i-a făcut o impresie nenorocită. Cum, să stea soţul ei aici ? Să-l bage ea în miezul pământului ? Nu se poate, ea îşi ia mortul înapoi ! « Aoleeeooo, Doamneee, de ce-ai mai lăsat oameni pe pământ, Doamneeee ! De ce i-ai mai lăsat, Doamneee, dacă trebuie să ajungă în această groapă, Doamneeee ! » Cade jos pe pământul reavăn, îngenunchind şi rugându-se…Îi vine rău, vine Cătuţa la ea şi o freacă cu nişte oţet. Îşi revine un pic şi se uită sleită cu o ură de fiară la oamenii care-l bagă-n groapă. Vine lângă cosciug, cade aproape pe el , îşi sărută bărbatul de zeci de ori, oamenii o trag mai la o parte să poată bate-n cuie capacul…Cuiele sună straniu în capul ei…Prima lopată de pământ a făcut un zgomot asurzitor când a căzut pe capac, parc-ar fi îngropat-o pe ea de vie…

În sfârşit, oamenii ies din cimitir, la uşă doi dintre ei le dă să bea celorlalţi vin şi colivă şi-i îndrumă spre casa mortului să participe la pomană…

Gigea a rămas pe mormânt să-i sădească o floare…Nu mai poate plânge, sufletul ei s-a îngropat odată cu al soţului în pământ…De acum nu mai are la ce trăi…

Pentru Neluţu parcă toată lumea a stat în loc, toate ceasurile s-au oprit aici, la această oră…Se dusese rădăcina…Catuţa, mergând alături de şanţ, se gândea că de-acum n-are cui să-i mai spună durerile şi bucuriile ei ; şi le va încuia în inimă…

Tot ce erau aceşti copii se datora tatălui lor care-i crescuse şi umblase cu ei peste tot, făcându-i oameni…

13

Trecând prin faţa şcolii, domnul învăţător Ilie Georgescu îl chemă pe Neluţu şi-i şopti la ureche :

-Neluţule, să nu te superi dacă nu pot veni la parastas !

- De ce, domnule învăţător ?

- Eu aş participa la alt parastas ! Odată cu moartea lui taică-tău cred că îngropăm şi comunismul !

- Cum aşa ?

- Tu n-ai mai avut timp să asculţi *Europa Liberă!* Ce-i la Timişoara e de groază !

- Ce-i ?

-Se mişcă ţara, domnule ! Toată Timişoara e-n fierbere ! S-au răsculat muncitorii…Ascult *Europa Liberă,* e de groază ! S-a lăsat cu morţi şi cu răniţi !

Ajun de Crăciun, lumea taie porcii, satul e plin de fum şi de miros de carne fragetă…Trecând de la cimitir spre gospodăria lui Ionel al lui Duran la parastas, lumea discută în şoaptă, parc-ar pune ceva la cale. Grupuri, grupuri de oameni se strâng şi îşi dau cu părerea despre evenimentele care se desfăşoară la Timişoara…Porţile larg deschise primesc puhoiul de lume în curte unde sunt aşezate pe două rânduri mesele pomenii, câteva femei invită oamenii la masă şi pun mâncare în farfurii…Butoiul de ţuică scos în mijlocul bătăturii aşteaptă să fie desfăcut, ţuica se bea din bărdăci de pământ pe săturate. A făcut-o astă-vară Gigea din prunii din grădină şi o păstra ca pe ochii din cap pentru această pomană. Pomenile sunt un fel de nunţi întoarse pe dos. În loc de lăutari iau loc la masă popii, veselia de la nuntă e înlocuită cu o tristeţe discretă…Dar, vorba proverbului, morţii cu morţii şi viii cu viii, băutura dezleagă limbile şi toţi spun vrute şi nevrute, râd, fac glume deşucheate pe seama mortului, dar apleacă urechile şi la zvonurile care vin din ce în ce mai alarmante. La toţi le e frică să vorbească tare şi desluşit, parca-ar fi la un ceremonial secret care se descifrează printre vorbele lor cu două înţelesuri. Unii tac şi oftează, băutura îi melancolizează, îi pun pe gânduri…Dacă se duce de râpă socialismul, ei ce mai fac ? Sunt foştii săraci sau fiii lor care-au ajuns oameni pe la oraş sau în sat…Alţii zic aşa : ce-am avut şi ce-am pierdut, mai rău ca acum nu poate să vie ! Bogaţii de odinioară s-au cam dus, n-au de ce se mai bucura ; copiii lor s-au răspândit ca făina orbilor prin ţară. Cine-o să mai vină să ceară averile ? Şi averile lor sunt ruine, case părăsite sau ziduri ; pământul rămas pârloage pe câmp…Cine să-l mai muncească şi cu ce ?

Polina fu chemată imediat cu telefon la Bucureşti la comitetul central, semn că lucrurile se înrăutăţesc.

Popa Gogu, băut bine, da vina pe Hitler :

-Toate relele care-au urmat în acest secol au fost pricinuite de Hitler ! Dacă el nu începea războiul, evenimentele poate luau altă turnură. El ne-a hărăzit viitorul !

-Părinte, intervenise în discuţii un bucureştean, proaspăt pensionar, venit la ţară, atunci lumea îl privea ca pe un Mesia, ca pe un salvator din ghearele comunismului ! Două ideologii, una de dreapta, alta de stânga, într-o încrâncenare pe viaţă şi pe moarte…

-Gorbaciov !- sărise un beţiv cu bărdaca în mână.

-Ce-a făcut, mă Gorbaciov, prostule ?- îi replica Iulia lui Nae Sârbu, cu o lingură înfiptă într-un taler cu colivă.

-Ce-a făcut ? Păi a făcut, că el s-a dus la Malta să puie la cale totul !

-Ha, ha, ha ! Ialta şi Malta !- râdea un fost ţârcovnic care sta lângă părintele Gogu şi-i ţinea isonul la slujbe.

-Ce-o face nea Nicu când o veni ? Era plecat înmtr-o vizită…

-Cred că nu mai vine, poate cere azil politic pe-acolo !

-şi pe Savantă cui o lasă ?

-Taci, mă, din gură că te toarnă cineva la securitate !

-Cine să ne mai toarne că le ţâţâie fundul şi lor de când a căzut zidul Berlinului…

-Cine-o fi, domnule, Laszlo Tokeş- ăsta de nu i-a fost frică să facă ce-a făcut ?

-Dar ce-a făcut, mă ?

-Cum ce-a făcut, ascultă şi tu la radio sau uite-te la televizor să vezi ce-i la Timişoara !

-Cave ne cades !/ Ia seama să nu cazi !/- zise un fost jurist care se cherchelise de tot. Era parcă un învăţat din antichitate, bătut de soartă ca şi sclavul care stătea în urma cortegiului triumfal la romani, să-şi apere stăpânul.

-Cine să cadă, nea cutare ?

-Toţi cădem odată şi o dată !- zise el filozofic, slobozind un cerc de fum în aerul rece al toamnei din ţigara pe care-o aprinsese proaspăt şi din care trăgea cu nesaţ.

-Şi prostul ăla de Mihăiţă, vicele-primarul, mai umblă prin sat după contractele de porci ! Auzi că l-a lăsat fără porc de Crăciun pe popa Luţă de la Palangă, săracu !

-Păi clasa muncitoare ce să mănânce, fă ?- zise un beţiv notoriu, de lângă Iulia.

-Ciuciu să mănânce !, zise ea, şi-i făcu acel semn scârbos cu degetul mare între cele două degete ale mâinii drepte.

Beţivul se resemnă şi tăcu, morfolind între dinţii lui fonfi o felie de cozonac.

Neluţu privea la acea adunare de oameni ca la ceva străin şi aştepta ca să se termine mai repede. Trecuseră toţi în faza a doua, adică vorbeau doi câte doi şi nimeni nu mai înţelegea nimic. Pe unii îi cunoştea de mic copil, pe alţii de când cu colectivizarea, dar cei mai mulţi îi erau străini. Foşti elevi de-ai lui care se măriseră şi-şi schimbaseră fizionomia, sosiţi proaspăt de la oraş. Îi veni în gând o strofă dintr-o poezie recentă :

Se-aud viori cântând în toamnă trist
Şi baluri de Madone, frunze moarte,
Şi vaier de regim socialist
Închise toate într-o tristă carte !

Ce decembrie ceţos şi pâclos cu pomi golaşi, cu un cer cenuşiu, cu câmpul uscat, fără zăpadă, s-a aşternut peste tot ! Cum se va scula el mâine când nu-l va mai găsi pe bătrân înfipt în curte cu furca în mână ?

Lumea pleacă împleticită : „Dumnezeu să-l odihnească !” Pomana e pe sfârşite, curtea rămâne pustie, nişte potăi de câini amuşinează pe sub mese după resturi. Se lasă seara, toţi fug la aparatele de radio, bagă nasul în ele să asculte *Europa Liberă.* Timişorenii strigă înnebuniţi : „*Azi în Timişoara, mâine-n toată ţara* !” Ce ne va mai aduce ziua de mâine, Dumnezeu mai ştie !

14

Se făcuse noapte, toţi ai casei obosiţi, se culcaseră. Cei doi copii ai lui Neluţu dormeau în sufragerie ca nişte prunci fericiţi. Neluţu, după ce ascultă *Europa Liberă,* intră în dormitor şi se culcă. Mirosul plăcut şi căldura femeii de lângă el îl făcură s-o ia în braţe şi s-o strângă la piept. Andra însă, nepăsătoare, dar şi obosită de-atâta muncă, îşi văzu de somnul ei. Bărbatul, şi el extenuat şi stresat după moartea părintelui, renunţă la ideea unei partide de amor şi adormi. În capul lui veneau învălmăşite fel de fel de idei şi scene din viaţa lui ; încet-încet aceste scene se transferară ca prin minune într-un vis. Se făcea că era prin grădină primăvara ; înfloriseră salcâmii şi înverzise iarba, apa Bucovului curgea învolburată, umflată de topirea zăpezii, pădurea din apropiere înmugurise şi cântau mierla şi cucul şi toate păsările cerului de te-adormeau. Pe luncă apare Andra la şaptisprezece ani, aşa cum o cunoscuse el. Doamneee, ce frumoasă mai era : o copilă crudă cu picioare zvelte şi cu faţa bălană, spumă de lapte, cu ţâţele ei ţuguiate de iadă, cu părul ondulat, zâmbind, strigându-l înnebunită. „Ce-ai dragă de strigi aşa ?”- o întrebase el. „Tu nu vezi ce-i în urma mea ?” S-a uitat şi nu vedea nimic, parcă-i luase Dumnezeu vederea. Era noapte, o noapte de vis aşa cum se plimbau ei prin Cişmigiu când se cunoscuseră. O noapte cu stele şi cu lună, o lună mare cât o roată de căruţă. Ea parcă era vrăjită, scăpată din hora ielelor, căzuse din cer, se lăsase pe scări de mătase, înconjurată de îngeri. şi ridicase rochia sus de glezne, dezvelindu-şi pulpele bălane, să treacă apa cu mâinile ridicate spre el. Cerea ajutor, dar el nu vedea niciun pericol. A sărit în apă şi a prins-o şi a luat-o în braţe şi a dus-o la nucul din grădină, pe fânul de curând cosit. Şi se juca vântul cu boarea lui prin frunzele nucului, mângâindu-le sufletele lor şi fericindu-le şi ei îmbrăţişaţi cu faţa-n sus numărau stelele şi se sărutau ca nebunii…

Apoi se văzu cu ea venind pentru prima dată la ţară ; o idilă de poveste ! Au luat trenul din Gara de Nord la ora şapte, trenul de Timişoara, cu program de rapid care n-a mai oprit până la Roşiori ; mergea aşa de frumos, înainta prin câmpie ca un şarpe năbădăios în lumina dulce a acelei dimineţi de primăvară. Ei stăteau la fereastră şi priveau zările şi depărtările. Treceau prin faţa lor sate, gări pustii, câmpuri întregi cu porumb sau lanuri întinse cu grâu. Erau singuri în compartiment şi se sărutau şi se îmbrăţişau nestingheriţi. Andra fredona o melodie, el o sorbea din ochi, îi privea zâmbetul atât de fermecător şi-i săruta apele marmoreene ale gâtului. Tăceri peste tăceri şi glasul roţilor de tren care parcă spuneau şi ele o poveste…

Şi au coborât în marea câmpie într-o gară pustie ca-ntr-o romanţă banală pe seară, căci ziua se dusese. Stătuseră în Roşiori câteva ore bune, pierduseră o cursă şi acum aşteptaseră alta, o cursă locală amărâtă, mizerabilă, năclăită cu navetişti de la Piteşti de la combinat, mai mult beţi şi puşi pe şotii şi pe cântece deşucheate.

Coborâseră, deci, în gara pustie având în cap cântecele lor nenorocite cu :„ *hoop ! hoop ! să-ţi pun dop / de salcie sau de plop !”* Fuseseră primiţi de un stol de vrăbii care adunau resturi de grăunţe de pe drumul care ducea la silozurile gării. Văzându-i, vrăbiile zburară şi rămaseră singuri cu câteva imagini sub pleoape : o fântână cu ciutură, silozul impunător dincolo de linia ferată, câteva magazii vechi şi-o uşă ruptă care-ţi deschidea vederea spre imensa câmpie. Andra fredona o frântură din acel cântec, imitându-i pe muncitori :„ *mazăre-linte-bob fasole/ hai în casă, măi Manole !”* Începură să râdă ca proştii din senin. Neluţu se întristă, se-apropia de locurile copilăriei lui, venea Dealul Plescării, apoi Apa Câinelui şi Drumul ăl Mare care ducea spre sat. Pe-aici venise el cu taică-său la arat şi la semănat, un ţânc de copil mânând boii la plug sau la rariţă cu biciul în mână. Răsărise şi luna, obrazul ei sta spânzurat de vârful unui salcâm care se-mbrăcase-n veşminte albe, florile lui aduceau miros de parfum pe briza caldă a serii care bătea dinspre apus ; de undeva din vălcea răsărise un cor de brotăcei şi sera ţesuse păiejeniş în mica dumbravă. Peste tot iarbă şi flori de mai şi stele puzderie, peste tot cerul, la apus orizontul încă mai sângera, amintind de soarele care scăpătase de după dealurile din depărtare. „Ce pastel frumos !”-se mirase Andra. Apoi către bărbat : „Tu de ce taci ?” Neluţu se opri şi-i sfredeli ochii ei mari şi albaştri cu privirile pierdute în păiejenişul nopţii cu ochii lui lacomi. şi atunci văzu el ce frumoasă e ea, avea faţa ovală, nasul mic, ochii mari, gura senzuală cu buze mari şi cărnoase. Neluţu o prinse de mijloc şi o sărută. Tânăra femeie se lăsase pe braţele lui, dusă parcă de un vis şi-i întinse guriţa, răspunzându-i la sărutul lui ca un pui de rândunică ce întinde ciocul după mâncare maică-si. Şi deodată stelele şi luna şi tot cerul se rostogoliseră şi căzuseră în oglinda lacului din apropiere şi ei ca nebunii se rostogoliseră şi ei în omătul ierbii, oprindu-se-n într-o poieniţă din marginea pădurii. În acea tăcere stătură şi se odihniră un pic, bărbatul simţi cum se zbătea inima fetei, îi descheie bluziţa şi-o sărută în dreptul inimii, zdobindu-i cu buzele sfârcul obraznic al ţâţei care răzbătea prin bluză, ca un hulub prins între palme.

Şi iar lună şi iar stele şi-un dulce corn sunând în noaptea albastră şi iar tăceri şi-un vânt cald strecurat ca hoţul printre crenguţe, foşnindu-le, sunându-le, aiurindu-le şi iar ape sunătoare şi boarea nopţii care-i zgribuli şi-i făcu să se strângă unul în altul. Adam şi Eva ! Se caută ca proştii, umblă

unul după altul de ani de zile. Neluţu ar trebui să zică : ,,Dragă Andra, hai odată să ne căsătorim !" Ar cădea cerul pe ea ; ar scăpa de nenorocita de numire tocmai la fundul pământului prin Casimcea ! Dar Neluţu tace, nimeni nu ştie ce-i în capul lui ; visează cai verzi pe pereţi, minarete, cadâne, poveşti cu femei furate, bătăi cu piraţi…

Satul se-apropia şi se depărta de ei prin cântecul cocoşilor ; se-auzeau rustic undeva departe cu cucurigul lor lăbărţat peste toată zarea. Şi ei ascultau înmărmuriţi acest miracol al naturii noaptea. ,,S-a dus vremea poporanismului şi a semănă torismului, zise Neluţu, nu mai e satul de odinioară…Ceauşescu a făcut din el un ghetou agrar…" ,,Satul acela fantastic şi sfânt al lui Blaga !"- continuă Andra. De fapt ea nu-l cunoscuse, trăise mai mult la oraş ; venea numai vara în vacanţe la bunici. Neluţu mai apucase din el, din satul acela legat de o întreagă mistică, de un univers închis cu clăci, cu furcării, cu datini, cu căluşul, cu irozii, cu pluguşorul, cu colindele…

Plecaseră de mână spre casă, strecurându-se printre flori, stele şi luceferi, ascultând tăceri, adulmecând tăceri, visând tăceri şi sfere de linişti astrale, toate învăluite în gânduri…Linişti primordiale, descoperite acum, sub care se năşteau de-adevăratelea ei doi, o dată pentru eternitate…

Ajunseră acasă spre dimineaţă, începu să-i latre un dulău flocos care sta într-un coteţ lângă poartă. Ieşi taică-său, Ionel al lui Duran, în izmene, să le deschidă. ,,Sărut mâna !"- zisese Andra. ,,Să trăiţi, tată !"- le răspunse taică-său, jenat că ieşise în izmene. Neluţu tăcea, îi era ruşine, cum să vină el cu o femeie acasă ? Ce-o să zică părinţii, maică-sa, taică-său ? Prinse însă curaj şi intrară pe poartă în casa mare, încă neterminată.

-Scoală-te, domnule, odată că s-a luminat !- îl trezi Andra din visul lui. Ascultă şi tu la radio ce e !

-De ce m-ai trezit, că visam un vis aşa de frumos ! Ce e la radio ?

Neluţu sări din pat şi bägă nasul în aparatul de radio. Lucrurile se îngroşeau…Moartea generalului Milea…Trădătorul…,,De ce era trădătorul ? Că nu trăgea în populaţie ?"

Tot satul intrase în case şi privea la televizor ; o revoluţie ca un spectacol. Mulţime multă strânsă pe toate străzile Bucureştiului, apoi Ceauşescu cu mitingul lui de adio, că ,,tovarăşi, un grup de huligani… " Ce huligani ? Erau timişorenii nişte huligani ? Ei îşi cereau drepturile lor : pâine, căldură şi libertate ! Apoi spargerea mitingului şi glasul lui Ceauşescu care se-aude peste tot Bucureştiul : ,,Tovarăşi ! tovarăşi ! Linişte !…" Ce linişte să se mai facă, se descătuşaseră apele, îmbulzeală, zgomote, oamenii fug îngroziţi de frica trupelor scoase în stradă. Apoi acel elicopter,

ridicându-se în aer pe deasupra Comitetului central cu cei doi conducători fugari. şi poporul strigând :

O-leee, o-leee, o-leee, o-leee !
Ceauşescu nu mai eeee !

Un entuziasm fără margini a cuprins toată suflarea ţării, oamenii se felicitau, se îmbrăţişau şi se sărutau. Deşi era sfârşit de decembrie, era totuşi cald ; în acea zi strălucise soarele toată ziua şi oamenii, mai ales tinerii şi copii, care luaseră decurând vacanţă, ieşiseră-n stradă la îndemnul timişorenilor…Apoi coloane de tancuri care voiau să străpungă mulţimea ; cad primii morţi la Continental şi-n Piaţa Universităţii. Pe unul din tancuri flutura un tricolor, îi rupseseră stema şi rămăsese cu un covrig gol pe fondul galben iar cei din stradă strigă disperaţi :

Azi în douăş'doi
Armata e cu noi !

Semn bun, armata trecuse de partea revoluţionarilor. O coloană care ieşise din gura metroului cânta întruna :

Libertate te iubim
Ori învingem, ori murim…

Fluturau steagurile şi tinerii, aceşti îngeri ai revoluţiei, erau de o exuberanţă exasperantă. O puşcă mitralieră le tăiase elanul şi gloata se-mprăştiase ca potârnichile. Doar un tânăr rămăsese pe caldarâm şi se perpelea ca un pui de găină tăiat la gât, zbătându-se-ntr-o baltă de sânge. O voce de fată, ieşită de undeva, ca din pământ, striga : ,,Huooo ! ne-mpuşcaţi, criminalilor…Trageţi în popor…” Doi tineri se repeziseră şi luaseră cadavrul şi strigau disperaţi : ,,A murit ! A murit !…”

Mulțimea, înnebunită în Piața Palatului şi în Piața Universității zbiera:

-O-leee, o-leee,
Ceauşescu nu mai e...

Un nepot al lui Neluţu, student în Bucureşti, pe nume Marian care se dusese la Televiziune s-o păzească de frica teroriştilor se îmbrăcase într-o uniformă militară şi cu arma în mână făcea ordine pe coridoarele strâmte ale clădirii având ca parteneri nişte militari de la o unitate de pompieri. Lăsă vorbă unui coleg că pleacă pentru câteva ore să-i ia urma iubitei lui, Maria. Se despărțiseră pe Magheru, ea o luase spre locuința soru-sei spre Cişmigiu şi el spre Căminele din Regie. Lăsase vacanța baltă şi se alăturase revoluționarilor de la Inter care făcuseră prima baricadă. Avea înaintea ochilor dezastrul din acea noapte când trecuseră tancurile peste revoluționari

şi toată strada se umpluse de sânge. Apoi cum îi îmbarcase Miliția în dube şi-i dusese la Jilava.

Nu dormise de două zile şi două nopîi şi mâncase doar un corn de la un militar. Avea însă sentimentul că participase şi el la acest măreț eveniment. Căderea lui Ceauşescu simboliza pentru el căderea comunismului şi el trebuia să-l răzbune pe taică-său şi pe bunică-sa şi pe toate rudele lui cărora comuniştii le luaseră totul şi-i înscriseseră în colectiv. Se gândi şi la profesorul de istorie de la liceu cu care intrase în conflict pe tema eliberării României şi pe seama rolului jucat de Antonescu în istorie. El îi spusese profesorului: "*Dacă războiul împotriva Rusiei reuşea şi dacă ne luam Basarabia şi Bucovina, Antonescu avea statuie în fiecare cătun din țara asta! Dar istoria a fost vitregă cu noi, tovarăşe profesor, ne-au birjerit romanii, cumanii, toate lichelele care-au trecu pe acest pământ de la primii barbari până la ruşi!"* Profesorul s-a făcut că nu aude: "*Eu n-am auzit nimic din ce-ai spus, elev Marian Porumbacu! Pune-ţi lacăt la gură că altfel ai s-o păţeşti!"* si-apoi chemări la organizația UTM, dosar în regulă la securitate, ce-a fost maică-ta, ce-a fost taică-tău, bunicii, străbunicii, dacă au fost chiaburi sau legionari...Atunci s-a scârbit el şi a plecat de la Liceul Militar de la Breaza şi s-a înscris la un liceu teoretic din Bucureşti...Câte discuții a avut cu taică-său, că trebuia să tacă, să-şi continuie liceul militar că avea alte perspective! Pe dracu, ce perspective? Uite că a venit revoluția şi s-au dus dracului toate perspectivele...

Mergând el acum pe stradă avea senzația că plutește prin rai, trecu pe la Majestic şi văzu pentru prima dată o lozincă scrisă pe clădire care-l narcotiză:"*Jos comunismul!"*Mulțimea trecea pe lângă el şi striga înnebunită şi fericită cu tricolorul cu gaură în mâini, fluturându-l:

<O-leee, o-leee, oleee, oleee

Ceauşescu nu mai eeee!>

-Ce s-a întâmplat?- întrbă el pe un tânăr care striga de mama focului.

-Cum ce e? A fugit Ceauşescu, a fugit tiranul! si-a luat zborul cu consoarta de pe acoperişul ceceului într-un elicopter!

"Trebuie neapărat s-o văd pe Maria" se îndreptă el grăbit spre Parcul Tineretului, cu gândul să se urce în tramvaiul cinsprezece."Să împart aceste clipe de bucurie şi cu ea!" Dar n-avea nicio şansă să mai circule cu mijloacele de transport în comun: tramvaiele, troleul şi autobuzele se opriseră şi metroul circula cu mari întârzieri. întinse deci pasul, privi pe cer, era de un albastru pur în contrast cu oraşul jumătate dărâmat, negru şi mohorât. Schelete de blocuri şi macaralele gigantice se înălțau pe lângă Casa Republicii ca nişte megaliți uriaşi din cine ştie ce eră preistorică. Acestea trebuia să fie blocurile activiştilor de partid de pe lângă cece. Ca o ironie a

soartei rămăseseră nişte ruine ca martore ale dezastrului comunist prin care trecuse țara.

Ajuns la Maria, constată că nu e nimeni acasă, sunase în gol aproape o jumătate de oră şi nu primise niciun răspuns! “Trebuie să fie nebună să iasă acum în oraş!”- gândi el. Deja începuse să se tragă, se-auzeau focuri răzlețe, dinspre Bellu şi unități mecanizate, tancuri şi tanchete, care veneau spre centru. “Ce-ar fi să se fi amestecat în mulțime, s-o ia apa şi pe ea şi s-o ducă în focul evenimentelor?” Se va întoarce tot la Televiziune. Dar înainte de asta intră într-o cofetărie, trebuia să mănânce ceva că era lihnit de foame. Ceru un pahar cu lapte şi o chiflă şi le înghiîi repede.

-Sunteți ostaş?- îl întrebă vânzătoarea, o fetişcană drăguță, dornică să afle şi ea ceva de la un om autorizat.

-Nu, domnişoară! Fac parte din corpul de gardă al Televiziunii ca voluntar...

-Aaaa! Dacă-i aşa, trebuie să plecați că am văzut la televizor că fac apel la cetățeni să vină s-o apere de terorişti! După plecarea lui Ceauşescu s-au înmulîit terorişrii şi-au început să tragă! Sunt morți şi răniți!

Marian lăsă banii pe masă şi o întinse; pe străzile oraşului veneau grupuri-grupuri de tineri, curgeau precum o apă scăpată din zăgazuri spre marele fluviu care era Calea Victoriei. Cântau întruna:

“*Oooleee, oleee, oleee, oleee*

Ceauşescu nu mai eeee!>

Prima întâlnire cu realitatea fu crudă, pe caldarâm două victime împuşcate, una în picior, alta în abdomen. Se zbăteau şi strigau după ajutor. El opri o Dacie şi-i urcă în maşină.

-La cel mai apropiat spital!- îi strigă şoferului care rămăsese timorat de această scenă. Se urcă şi el în maşină şi porniră. Începuse să se tragă în draci, când scoase capul din portiera maşinii, un glonț îi şuieră pe la ureche, lovindu-se de uşă. Un grup de tineri se culcase la pământ, pitulându-se după clădiri sau după boscheți. O luă şi el cocoşat spre clădirea din față şi încercă să adulmece de unde vine focul de armă. Nu-şi dădu seama prea bine, venea de undeva din spatele unui bloc din parte opusă. Doi pui de țigani, fără să le pese, se zbenguiau în mijlocul străzii, cântând ceva. Scena era grotească, un domn în vârstră, se opri şi privi spectacolul, se închină şi o luă la stânga, zâmbindu-i şi zicându-i în glumă:

-Eu am apucat şi bombardamentele din patruşpatru! Mai bine mă lua Dumnezeu să nu le mai văd şi pe-astea!

Nu-i răspunse nimic bătrânului, gândul lui era la Maria! Vru să-i răspundă mai multe, dar bătrânul se depărtase. Bunicul lui fusese gardian pe timpul lui Antonescu şi petrecuse bombardamentele anglo-americane aici. El

cunoscuse fiecare părticică a Bucureştiului şi-i povestise şi nepotului: "*Uite, aici făceam eu de gardă la patru verde, apoi m-a mutat la Matache, în Piață, apoi în Ferentari, în Militari, la Chibritu...*" Cu fiecare avea o povestioară pe care copilul de atunci o ascultase cu mare atenție şi o înregistrase. în timp ce trecea prin aceste locuri şi le aducea aminte. Îi era necaz că nu le scrisese cu lux de amănunte căci bătrânul avea talent la povestire şi acum nepotul putea să le țină minte mai bine. "Istoria se repetă, gândi el, acum patruzeci de ani, bunicul...acum eu...poate peste patruzecui de ani istoria se va repeta cu fiul meu...sau cu nepotul meu..."

Din urmă venea o coloană de tancuri. Pe primul tanc flutura un steag tricolor cu gaură şi câțiva civili erau sus pe el la braț cu militarii. Ei strigau cât puteau:

"Azi în douoşdoi
Armata e cu noi,
Azi în douăşdoi
Armata e cu noi!"

Fluturau steagurile şi tinerii erau de o exuberanîă extraordinară. O puşcă mitralieră le tăie elanul şi gloata se împrăştie ca potârnichile. în urma lor un tânăr se perpeli pe caldarâm ca un pui de găină când îi iai gâtul, zbătându-se într-o baltă de sânge. O voce de fată, ieşită de undeva, ca din pământ striga ca ieşită din minîi: "Huoooo, ne-mpuşcaîi, criminalilor!!" Doi tineri se târâră pe burtă până la victimă şi merseră aşa până lângă caldarâm. "A murit, a murit!"- repetau înfiorați şi îngroziți de imaginea mortului.

Marian întinse pasul; se uita prin mulțimile de tineri speriat, doar o va zări pe Maria. Dar Maria nu se vedea! Să se fi dus la Ancuța, colega ei de facultate, care sta pe Magheru? La facultate, nici atât! La cămin? Căminele se închiseseră pe timpul vacanței şi studenții plecaseră pe la casele lor. Numai ea, Maria, stătuse după el, întârziase pentru că avea unde să stea. Mai bine pleca acasă, o ştia în siguranță. Deodată, prin acea mulțime vede o batistă fluturând, era întradevăr Maria în carne şi oase, era întreagă, în partea dreaptă era Ancuța şi sora ei Vasi. În spatele lor îl văzu pe Paul Popescu şi pe Gigel fluturând un steag tricolor. Marian fugi spre ei şi le făcu un semn de departe cu mâna să stea pe loc.

-Ce e cu voi?- mai avu el puterea să întrebe.

-Dar cu tine ce e?- i-o reteză AMaria.

-Te-am căutat pe Giurgiului, eram îngrijorat! Tu, Paule, parcă plecasei acasă?-îl descusu el pe prietenul său.

-Ne-a chemat înapoi Politehnica şi-am venit cu trenul de seară prin Roşiori! Stau în Regie. S-au deschis căminele, nouă ne-au dat şi arme să păzim Facultatea!

-Atenție, fraților, feriți-vă pielea că ce-am văzut eu, neam de neamul meu să nu mai vadă!

-Ce-ai văzut, mă, ce-ai văzut? Fricosule!- îl apostrofă Maria.

-Cu teroriştii nu-i de glumă, trag de unde nu te-aştepți! Am văzut morți şi răniți...

-Ce te vaieți ca o muiere? Murim şi gata!- glumi Paul cu el, mai mult încurajindu-se pe sine.

-Vom muri şi vom fi liberi!- îl secondă Ancuța, plină de entuziasm- (cum vine asta, gândi el, *vom muri şi vom fi liberi*? Cum dracului să mai fii liber dacă mori?)

-Trebuie să ne vindem pielea scump, Ancuțo!

Marian o trase pe Maria într-o parte, o strânse de mână şi o sărută. I se păru că e cea mai frumoasă fată de pe pământ cu eşarfa aceea roşie pe după gât.

-Te iubesc, Andra!

-Te iubesc şi eu, Mariane!- îngână fata încet, închizând ochii şi primind ca pe un dar ceresc acel sărut al lui care o narcotizase...

15

După căderea lui Ceauşescu tot satul fugi la colectiv şi oamenii începură să tragă fiecare de ce apucau, ba o vacă, ba un cal, ba o cărămidă, până îl lăsară în ruine. Era o bătaie pe viaţă şi pe moarte să apuce fiecare ce-putea. Parcă intraseră vandalii în el, se luaseră la bătaie care mai de care, arătând unul altuia cu ce venise el atunci când se înscrisese în ceape şi ce trebuie să ia. Ba veniseră şi de la oraş oameni care neam de neamul lor nu avuseseră de afface cu colectivul şi luaseră şi ei câte ceva, în special junici pe care le tăiau , le puneau la portbagaj şi fugeau cu ele să vândă carnea.

Preşedintele, un inginer agronom, care se căftănise bine cu bunuri furate, de frică, se ascunsese şi nu se arătă pe Linie câteva zile ; se făcuse o comisie aşa de formă să împartă bunurile, dar nu se înţelesese cu oamenii.

Ion al Oaţii, bolnav, nu ieşi două săptămâni din casă de frică să nu-l linşeze oamenii. Iancu Maceaulea într-o mare vervă, cu o pamblică cu tricolorul legat la mână, întreba de zor de el unde este să-i arate el lui colectiv şi bolduri în fund aşa cum îi făcuse când îl obligase să facă cererea.

Majoritatea comuniştilor bătrâni muriseră, organizaţiile de partid se desfiinţaseră şi membrii de partid care mai rămăseseră aşteptau să vadă ce se întâmplă. Se făceau că nici usturoi n-au mâncat, nici gura nu le miroase. Câţiva oameni se duseseră la primărie, îl luaseră pe primar la goană cu joarda, îi trăseseră o mamă de bătaie şi, plin de sânge, scăpase cu fuga. Venise tehnicianul agronom Victor Popa, care acum scosese capul după iepurarea lui din fruntea primăriei sub motiv că fusese taică-său primar pe timpul legionarilor, îl suise într-un trabant şi-i făcuse vânt acasă. „Du-te, dracului, tu nu vezi că te omoară ăştia !”

Se înfiinţaseră noi organe provizorii numite Frontul Salvării Naţionale, în frunte cu Ion Iliescu. În comună veni ca preşedinte al frontului un tinerel care zicea că este trimis de judeţ, îl luaseră de la un orfelinat şi-l trimiseseră să vină să facă dreptate. Aiurea ! Ce dreptate să facă puştanul ăsta care nu ştia nimic ?…Lucrurile se rezolvau de la sine, lua fiecare ce apuca, apoi au început să măsoare pământurile şi să bată ţăruşi fiecare la lotul lui. Preşedinte al comisiei agrare fusese ales Victor Popa, ginerele lui Ionel al lui Duran, care avea un atu’ acum când îi venise şi lui apa la moară îndemnat de Marian, acum student care apăra televiziunea cu arma-n mână şi lua interviuri cu Jana Gheorghiu despre morţii Timişoarei. Băiatul se repezise pe-acasă şi se luase la ceartă cu ai lui că tot comuniştii or să iasă în alegeri : „ S-au deghizat, domnule, au luat alte forme mai sofisticate, le

explica el, şi securiştii şi comuniştii, a doua linie, s-au organizat în mafii, au mafii locale şi centrale şi se-ajută unii pe alţii să se împingă în faţă ; tot ei vor câştiga alegerile ! Oamenii, domnule, au rămas cu sechelele comuniste şi cu nostalgia intangibilităţii şefului, a nostalgiei după partidul unic…Ăştia sunt inteligenţi, domnule, mizează pe inconştienţa colectivă a maselor şi-i mint cu sloganuri ca *Noi nu ne vindem ţara !* sau *Noi muncim* n*u gândim* !" ,,Ia ascultă, bă, îl luă taică-său la rost, ai venit aici să faci învăţământ politic cu noi ? Lasă că ştim noi prin ce-am trecut…" ,,Nu, domnule, eu o repet pentru toţi tâmpiţii de pe pământ, poate le intră şi lor în cap ! Ia povesteşte, domnule, se adresă el lui taică-său ce-ai păţit ; cum te-au luat ăia acolo la judeţeana de partid când te-au dat afară din primărie ! " ,,Cum să mă ia, începu Victor, intrând în pielea primului secretar de partid : zice ,, Tovule x, ia să ne spui dumneata dacă cumnatul ăla al dumitale ascultă *Europa Liberă* ?"- era vorba despre cumnatu-meu Neluţu, profesorul…Nu ştiu, tovarăşe secretar, de unde să ştiu eu ce face omul în casa lui…" ,,Păi asta e, că noi ştim !"-zice el. ,,Atunci mergem mai departe : a fost sau n-a fost tatăl dumitale primar pe timpul legionarilor ?" ,,N-a fost pe timpul legionarilor, ci pe timpul ţărăniştilor !" ,,Haa, haa,ha !- se bucură el- ce mi-s ţărăniştii, ce mi-s legionarii…" ,,Asta v-am spus-o de când mi s-a făcut dosarul de primar !- îi replic eu. ,,Da, dar între timp organilii noastre au mai cercetat !" ,,Au cercetat pe dracu ! A găsit ţârcomnicul ăla pe care l-aţi pus contabil prin arhiva primăriei dosarul de pe timpuri şi, ca să se răzbune pe mine, a venit cu el la dumneavoastră ! Eu ştiu că legionarii l-au dat afară din primărie, aşa cum faceţi dumneavoastră cu mine acum !" ,,Noi, tovule, zice el calm, reparăm o greşeală ! Şi vezi că ne cam răspunzi în zeflemea !" şi eu am tăcut. Parcă-l văd pe unul Udrea, o namilă de om prost ca o cismă, care lucra la cadre că se scoală şi citeşte referatul cum că ,, noi, organilii am cercetat şi-am constatat şi supunem discuţiei comitetului judeţean de partid…că tovul a făcut şi a dres, socru-său, adică Ionel al lui Duran, a fost sergent de stradă pe timpul lui Antonescu, că are o nepoată fugită în RFG, ca şef de cadre el dispune, propune, dracu mai ştie ce face, ca tovul să fie eliberat din funcţia de primar…"

Iau şi eu cuvântul şi le zic : unu, nu eu m-am pus primar, ci dumneavostră m-aţi numit, doi, eu nu mor de foame, am o meserie, trec la ea şi mi-o fac cinstit ! După Revoluţie m-am întâlnit cu Udrea ăla prin Piteşti, mergea şi se uita ca iepurile în toate părţile, cred că-l scoseseră la pensie că parcă era un amărât, m-am dus şi eu şi l-am scuipat drept în faţă, ptiuuu ! şi el a scos batista şi a început să se şteargă tremurând. ,,Nu eu am fost vinovatul, domnule, al dracului acum vorbea cu domnule, ordinul era foarte de sus, zice. Ştiu, îi replic eu, tu ai fost unealta, aşa au ajuns

comuniştii la putere cu unelte ; unealtă a fost şi Dej, unealtă a fost şi Ana Pauker, unealtă a fost şi Petru Groza, uneltă a fost şi Împuşcatu, Nero-ăsta nenorocitul care adusese ţara în sapă de lemn !”

„Şi bag mâna-n foc, zice fi-so, că acum la alegeri toţi o să fiţi nişte unelte şi-o să puneţi ştampila pe Zâmbăreţul ăla de la televizor !”

Acum Victor Popa umbla cu o capră de măsurat pe câmp cu comisia după el şi împărţea pământul ţăranilor. Toate cele întâmplate decurând lăsaseră răni adânci în sufletul lui şi se îmbolnăvise de inimă. Se încălţase cu nişte cisme de cauciuc şi lua tarlalele la rând şi măsura pământul cu ţăranii după el să-l împartă fiecăruia după cum scria în registrul agricol şi în cererile lor lăsate la ceape. Oamenii se certau, nu mai ştiau care sunt vechile răzoare, fiecare căuta să ia cât mai mult pământ şi unii rămâneau fără fâşia lor care-o avuseseseră pe timpuri. „Nu rămâne nimeni fără pământ, striga el, staţi liniştiţi c-o să primiţi fiecare tarlaua voastră !”

Iarna era ploioasă şi nu căzuse nici un pic de zăpadă, celăpăiau prin clisa de noroi de dimineaţa până seara târziu şi se închinau că ce minune o mai fi şi asta să le dea pământurile înapoi. „Uite că Dumnezeu mai face şi minuni !”- ziceau ei bucurându-se, după comisie. „Cine mai credea că se duce de râpă socialismul ?”- se întreba retoric un proaspăt bucureştean care-l avusese pe taică-său chiabur şi acum nu mai ştia care erau locurile lui. „Bă, tată, le explica altul, un bătrânel de vreo optzeci de ani, nu vă bucuraţi, că n-avem cu ce-l munci ! Înainte aveam boii şi căruţele noastre, acum ce punem la jug ? O să-l dăm singuri înapoi c-o să rămâie pârloage pe câmp !” „Lasă-l acolo, să-l ştiu eu că-i al meu !”- îi răspundea altul. „Poate-l vindem şi luăm şi noi un ban pe el…” „Şi noi cu ce mai trăim, mă ?” „Or să se nască iar boierii să ne cumpere pământul şi noi să le fim slugi !”

Victor Popa avea mulţumirea sufletească că se face o mare dreptate ţăranului. Când se făcuse colectivizarea, luase şi el parte la acele comisii, tocmai în anul acela terminase şcoala agricolă şi fusese repartizat la Sfatul popular ca agronom care răspundea cu registrul agricol. Cunoştea toate dramele prin care trecuseră aceşti ţărani când îşi pierduseră bucăţica lor de pământ. Cei mai bătrâni dintre ei se duseseră, rămăseseră copii lor care se luptau să-şi câştige drepturile. Mulţi dintre ei veniseră de la oraş şi aveau de gând să-şi statornicească iar viaţa în sat, cu bruma de leafă pe care o luau nu puteau să facă faţă cheltuielilor care se cereau acolo. Se măriseră chiriile, se scumpise căldura, apa ldă, alimentele…Acum se trecuse la economia de piaţă şi-o luaseră toate razna….

16

Ce mai faci, domnule Neluţu ?- îl întrebă pe Neluţu învăţătorul Ilie Georgescu, când trecu pe la poartă pe la el. Ai văzut cum se răstoarnă istoria ?

Da, văzuse cum se răstoarnă istoria, fusese decurând la Bucureşti pentru a găsi gazde la copii şi oraşul i se păruse buimac. Nu mai avusese această senzaţie de la cutremurul din 1977 cu Casata şi molozul şi cu cartiere întregi dărâmate. Domnule, gândea el, păi asta n-a fost revoluţie, a fost război în toată regula, nenorociţii ăştia au pus tunurile pe bietele cărţi şi pe bietele picturi, au ars Bibiloteca Universitară şi au schilodit fostul Palat Regal, care devenise muzeu de artă.

Găsise lume multă pe centru ca la târg, priveau, vorbeau, ascultau-subiectul tot revoluţia, tot teroriştii, tot Coposu, tot Ţapu, tot *IMGB, face ordine !,*tot neocomuniştii, tot televiziunea cu minciunile ei, tot minerii, că ei ne salvează din ghearele capitalismului, poezii peste tot, Piaţa Universităţii în falduri albe, cu caricaturi, încercuită peste tot cu sloganul *Zonă liberă de neocomunizm,* de ce *neo ?* că erau tot cei vechi, şi ţiganul de Dincă strigând într-un reportofon că revoluţia a fost furată, că revoluţia a fost deturnată de securişti, că trebuie făcută o nouă revoluţie, şi în faţa Teatrului Naţional, corturi întinse cu bărboşi şi slăbănogi care fac greva foamei pentru punctul cinci de la Timişoara, cu curve şi ţigani care strigă : ciunga-ciunga, ia ciunga, domnule, tăticule, mămico ! Că românul s-a născut politician, a tăcut el cinci zeci de ani, dar acum s-a dezlănţuit al dracului, şi-a dat drumul la clanţă că aşa şi pe dincolo, c-a avut dreptate Brucan că ne trebuie vreo douăzeci de ani să ne dezmeticim, să apucăm şi noi pe vreo cale : suedeză, albaneză, americană, vreo cale originală-aşa…

În Piaţa Unuversităţii se-ncingeau grupuri-grupuri şi ascultau : c-ar fi mai bine să vină regele Mihai, numai ăla ar mai pune ţara asta la punct, alţii că avea dreptate şi Împuşcatu cu agenturilii străine, şi-a băgat coada caghebeul, CIA, Mosadul, ungurii, a fost turnătorie curată şi noi, ca proştii, adică gloata, haita, cârdul, căscam gura la televizor şi-ascultam la gogoşile lor şi ne-am luat după ei şi-am scos mândreţea de tineret şi copii în stradă şi-am început să tragem în ei ca să arătăm şi noi că avem terorişti, dar teroriştii n-au fost terorişti, au fost tot de-ai noştri şi s-au împuşcat ca proştii…Ei, bine, mai crezi ceva din revoluţia asta ! Undeva, sus de tot, e o fabrică de zvonuri, se dă drumul la câte unul şi proştii-l prind din zbor şi-l adulmecă şi-l întorc pe toate părţile cum e chestia asta că dacă vin ţărăniştii la putere

aduc moşierii şi intrăm slugi la ei sau ne vând fabricile noastre americanilor şi ăia bagă toată ţara-n şomaj şi le automatizează ; stă cineva acolo sus şi aranjază zvonurie şi le dă drumul pe piaţă şi proştii le cred…Că ce, striga un domn, de altfel onorabil, cu haine curate pe el şi cu o bască pe cap- n-a zis feseneul că se desfiinţează, de ce, domnule, răgnea ăsta, de ce se transformă în partid politic ? ,,Huooo, huooo, zbierau alţii, hoţii, hoţiii !" Mai încolo la sediul liberarilor, alţii tunau şi fulgerau pe Petre Roman, că ăsta, fiul ăluia, al lui Walter Roman, ăla care ne învăţa în *Scânteia* calea cea nouă, vine acum şi ne vorbeşte nouă la televizor franţuzeşte şi spanioleşte şi englezeşte despre capitalişti, că se ţine cu ei de mână şi se trage cu ei de brăcinar prin toată Europa şi încheie contracte cu aerbuz-uri, să ne mănânce şi bruma aia de bani pe care-i mai are ţara…Mai înţelege ceva din buimăceala asta, mai crezi ceva, mai ia o atitudine, mai lămureşte pe cineva…Şi uite aşa au căzut alegerile, ăia strigau şi cântau acolo în Piaţa Universităţii şi ăştia ai lui Iliescu răspândeau fluturaşi cu trandafirul şi lipeau portretele Zâmbăreţului pe toate tramvaiele şi pe toate chioşcurile şi pe toate gardurile, rapid şi în proporţie de masă, pe tăcute, hoţeşte…Şi ăla cu basaca care striga despre feseneu, i-a luat reportofonul lui Dincă din mână şi-a-nceput să zbiere cât îl ţinea gura să deschidă oamenii ochii la votări să nu mai pună ştampila ca-n patruşase pe soare care acum s-a transformat în trandafir…Altul care ţinea cu feseneul, probabil vreo coadă de topor fesenisto-securistă, îi răspundea ăluia : ,,Auzi, domnule, face boborul bolnav, eşti bolnav, tu, mă, nu boborul…nu clasa muncitoare care duce greul şi n-are timp ca voi să stea aici şi să vă plătească Căposu cu blugi şi dolari !" Altul cu o panglică pe mâna dreaptă îl luase la rost : ,,Băi, nene, hai, plimbă ursu, şi nu ne mai lua pe noi cu *boboru* , hai scuteşte-ne cu braşoavele tele şi întinde-o, nu vezi că aici e zonă liberă de comunişti ?" Îl luaseră şi-i făcuseră vânt spre Victorii şi ăla înjura şi gesticula că el e boborul, probabil că nu putea să pronunţe pe p- zicea mereu ,, *noi boborul* care nu putem să ne exprimăm în vorbe frumoase ca voi, *noi boboru* ce facem ?" ,,Ăla e securit, sărise altul- îl cunosc eu ! E de la circa patru, m-a anchetat pe mine ! e zvonaci, răspândaci, sau ce mă-sa o mai fi, a venit aici să fileze…"

Cam aşa căzuse Neluţu în tâmpenia asta, în balamucul ăsta şi-i plăcea al dracului să asculte şi el şi să vadă pe viu furnicarul acesta de oameni care venea seară de seară în Piaţă…Aici se întâlnise şi cu nepotul lui, băiatul lui Victor Popa care făcea parte din Liga Studenţilor cu Marian Zugravu, preşedintele Ligii, trăgeau de-o cameră de luat vederi să-i înregistreze pe Paler, pe Blandiana sau pe Liiceanu când vorbeau oamenilor…

Când îl întrebase Georgescu Ilie ce mai face, vrusese să-i descrie tot ce văzuse el acolo în Bucureşti, dar tăcu şi-i răspunse :

-Mulţumesc,bine ! domnule Georgescu ! Dar dumneavoastră ?

-Eu rumeg timpurile ! Mi s-au confirmat nişte idei ale mele în legătură cu istoria. S-a dus dracului teoria marxistă cu orânduirile sociale, acum trecem iar la capitalism ! Există un blestem al celor care s-au dus : vezi dumneata sediul ceapeului în ruină ? Aşa au rămas şi moşiile boierilor ! Tot în ruină ! Românul e blestemat de istorie s-o ia mereu de la cap, ca Sisif care urcă bolovanul pe munte şi, când ajunge cu el sus, cade şi-o ia de la început.

-Domnule Georgescu, nouă ne spălase atât de mult creierii că nu mai credeam să mai cadă socialismul !

-Păi, domnule Neluţu, în orice orânduire primează economicul ; când economicul nu mai merge, oamenii se revoltă, nu mai pot trăi cu burta goală !

-Aveţi dreptate ! şi aveaţi dreptate şi atunci când spuneaţi că lucrurile n-or să rămână bătute-n cuie.

-O perioadă de timp lucrurile n-or să meargă bine nici acum sau mai bine zis or să meargă mai rău ! Trecerile acestea de la o formă la alta au o zonă neagră în care se bâjbâie, se fură, se pescuieşte-n ape tulburi…Şi românul e bun pescar în astfel de ape ! Uite-te dumneata la Cehia, la Polonia, la Ungaria…Şi uite-te şi la noi !

- Cât timp trecuse de la Revoluţie ?- se întreba Neluţu- trecuseră câţiva ani buni…Doamneee ! Trăise şi el de văzuse o minune, o minune în care nu crezuse…Căzuse zidul Berlinului, venise Revoluţia de catifea a cehilor, apoi Polonia, Ungaria, Bulgaria, numai noi rămăsesem buricul pământului cu Ceauşescu nostru…Îşi amintea acele zile când nu-şi mai lua urechea de pe aparatul de radio ; asculta seară de seară *Europa Liberă,* seara de 17 decembrie cu Timişoara…apoi nebunia dintre 17 şi 25 decembrie, când l-au împuşcat pe Cauşescu cu consoarta…Câte emoţii trăsese cu băiatul lui, tânăr student, care în toiul revoltei plecase la Bucureşti, chemat de facultate să participe la revoluţie…Apoi câte manipulări cu teroriştii, cu securiştii, cu armata…Îi sunau şi acum acele lozinci în cap : « *Azi în Timişoara, mâine-n toată ţara* ! » sau « *Oleee, oleee, Ceauşescu nu mai eee !* » sau « *Jos tiranul* ! »

- Să recapitulăm, Neluţule, zice bătrânul Ilie Georgescu, fumând pe marginea şanţului, am citit o carte foarte interesantă despre avatarurile istoriei şi acolo se întreba în prefaţă de fapt ce este istoria ? Vezi tu, depinde din ce unghi priveşti istoria…Noi toţi am învăţat că răscoala din 1907 a fost adevărată cu cei 11.ooo de ţărani morţi. Păi, domnule, lucrurile n-au fost chiar aşa, vin alţii şi zic că această răscoală a fost începută de nişte declasaţi,

cum încerca şi Ceauşescu să spună despre cei de la Timişoara care-au început revoluţia. Şi-am găsit chiar eu într-un dosar la şcoală mărturiile învăţătorului Tache Dumitrescu cum s-au îmbătat toţi nebunii din sat, sărăcanii, în 1907 la cârciumă la Mărchidan şi-au plecat peste moşiile boierilor Guma de la Silişte şi Pelticaru de la Izvor să le dea foc…

- Şi atunci pe cine să mai credem ?- îl întreba Neluţu, ascultând cu interes argumentele lui.

Ilie Georgesu îmbătrânise mult, era o minune că mai trăieşte, îşi lăsase o barbă de patriarh şi ieşa rar din casă. La această vârstă se gospodărea singur, totuşi : îşi făcea mâncare, îşi spăla, îşi făcea baie săptămânal şi-şi mai lucra şi grădina de zarzavat din faţa casei care era un model pentru toată comuna. Sera se ducea în casă, asculta telejurnalul de seară şi apoi se apuca de citit. Cititul îl salva pe el de lungile nopţi de iarnă când romatismul da iama prin tot corpul. Avea fotografia Adinei pe masă, o ţinea ca pe-o icoană şi vorbea adesea cu ea. Lângă fotografie ţinea un jurnal al Adinei pe care-l descoperise în lada ei de zestre când îi căutase hainele de înmormântare. Avea în el un optimism ponderat, rar de găsit la alţi oameni de seama lui.

-Te întrebi pe cine să mai credem ? Propria noastră conştiinţă ! Tu nu vezi câţi măgari s-au ridicat după Revoluţie ? O plevuşcă de oameni care de-abia au aşteptat să-l omoare pe Ceauşescu ca să-i ia ei locul…Societatea noastră, domnule Neluţu, e bolnavă…S-au răsturnat valorile, arată-mi mie un singur intelectual pus în frunte ţării ! Oamenii se pot manipula foarte uşor…Eu l-am întâlnit pe Coposu în puşcărie şi-i cunoşteam valoarea lui. Vezi ce-au făcut din el ? Şi să-ţi mai spun ceva : m-au chemat în 90 să-mi dea pământul de la IAS al meu şi al fostei moşierese Câmpineanca, crezând că-i rămăsese ca zestre Adinei. Şi ştii ce le-am spus : „Domnilor, eu n-am nici copii, nici rude, daţi pământ amărâţilor care n-au nici un petec !” Şi uite-te şi dumneata ce-au făcut, pământul cel mai bun din Luncă l-au luat ei şi l-au împărţit, ăştia sunt oamenii noştri! Aşa s-a întâmplat şi cu reforma din 1918 cu Fagii, am acte din acel timp de la judecătoria Turnu din care se vede că nici în 1920 nu se terminase vrajba dintre ei, şi atunci se judecau ţăranii noştri cu moşiereasa de la Izvor. Nu mai vorbim de reforma din 1945 care a pricopsit vreo câţiva proşti, dar nici aceştia n-au avut parte de el c-a venit colectivizarea… Istoria trebuie citită printre rânduri ca şi viaţa, domnule Neluţu…

-Cu istoria sunt de acord, dar cu viaţa…- dădu Neluţu din cap că n-ar fi de acord ca şi viaţa să fie citită printre rânduri…O viaţă avem şi dacă o citim şi pe asta printre rânduri atunci cu ce dracului ne mai alegem ?

-Păi dumneata eşti profesor de română, îl cunoşti şi pe Carageale şi pe Eminescu ; sufletul românului se zbate între cele două ipostaze…între cei

doi poli…Ne-aprindem şi ne stingem repede ca nişte lumânări în care suflă vântul.

« Câtă poezie este în gândirea acestui om… », se minuna Neluţu trecând spre şcoală. Şcoala, noua şcoală cu etaj, era în centrul satului, ridicată cam prin 1980. Luptase mult Ilie Georgesu să înalţe această şcoală, fusese de zeci de ori pe la Inspectorat, pe la judeţeana de partid, ajunsese chiar şI la Minister după aprobări de fonduri. « Dacă domnu Tache- zicea el- a făcut o şcoală, eu, elevul lui, de ce să nu fac şi eu altă şcoală ? Cu atât am să mă laud şi eu după ce voi ieşi la pensie ! » Şcoala lui domnu Tache rămăsese mică, toată lumea-i zicea « şcoala veche », deşi învăţau copiii în ea, ba mult timp ţinuse loc şi de cămin cultural până se construise noul cămin. Când Neluţu luase în primire de la el direcţia şcolii, Ilie Georgescu îi spusese : « Să ai grijă să păstrezi tradiţia înaintaşilor că aici s-a învăţat carte ! Şcoala asta a dat doctori, profesori, învăţători, ingineri…Deşi am fost o localitate mică, am umplut ţara de oameni mari ! ». « Dacă domnul Ilie Georgescu a făcut această şcoală, eu trebuie s-o modernizez ! »- zicea Neluţu, citându-l pe Ilie Georgescu. şi, profitând de noi le înlesniri, a umblat şi el pe la Inspectorat, pe la Prefectură, a ajuns chiar la Guvern, întrebuinţând nişte pile, pe care le avea pe acolo, printr-un nepot al lui, băiatul Catuţei şi-al lui Victor Popa care ajunsese consilier în noul guvern, şi a obţinut nişte fonduri FARE cu care modernizase întradevăr şcoala, făcuse canalizare, băgase apă curentă, înmulţise sălile de clasă, printr-o nouă împărţire a localului…Şcola lui rivaliza cu orice şcoală din oraşele mari ale ţării. Şi dacă peste tot se dărâma , semănând paragină şi ruină, şcoala lui înflorea şi lumina satul cu noul ei aspect.

Primul care-l întâmpină în uşa şcolii fu Jan Ilarie, aşa zisul lui « prieten » care-l turnase pe la securitate de atâtea ori şi care acum cu o ingeniozitate de vulpoi căuta să se strecoare în sufletul lui, arătându-i că « nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase ». Cu el avusese vechi divergenţe, nu putea să-l sufere din cauza prostiei, ajunsese profesor printr-un concurs de împrejurări favorabil, cu damigeana şi cu plasele de carne. Făcuse mai întâi o şcoală profesională, urmase apoi la seral liceul, dăduse examen la facultate la Craiova şi intrase cu un amărât de cinci. Apoi au început pilele care se susţineau cu damigenele de ţuică şi vin şi cu viţeii tăiaţi (pe atunci era o criză mare de carne). Cum examenul se dăduse la marxism şi istorie, îi trăsese şi el cu clasa muncitoare şi reuşise să intre. Însă colegii lui se întrebau pe la cercurile pedagogice când arunca câte-o prostie : « Bă, cine dracului l-a făcut pe ăsta profesor, că dă din el numai prostii ; el însuşi e un monument de prostie ! » Când avea câte o inspecţie la clasă le spunea copiilor să înveţe şi ei bine orânduirile sociale şi-i tăgea

toată ora cu ele. De când căzuse socialismul, nu mai ştia ce să mai facă ; mai este sau nu mai este socialismul orânduire socială ?- se întreba el rătutit prin cancelarie. De fapt căderea vechiului regim îi încurcase toată istoria ; acum nu mai putea să mai dea cu clasa muncitoare, multe se schimbaseră şi în manuale şi nu mai ştia ce politică să mai aplice.

Imediat după Revoluţie stătuse vreo trei- patru zile închis în casă de frică să nu ia bătaie de pe la oamenii care-i încondeiase pe la securitate, cum o mai păţiseră alţii. Ilarie, fost şi informator al securităţii, a stat ascuns câteva zile în casă şi când s-au mai potolit treburile şi-a legat şi el un tricolor de mână şi a ieşit din casă către şcoală. El, care adulase regimul Ceauşescu până atunci, începuse să facă pe victima : se urcase primul şi dăduse tablourile răposatului jos de pe pereţi, se înscrisese în FSN printre primii, apoi trecuse cam pe la toate partidele politice ce se înfiinţaseră, cu gândul că doar i-o veni şi lui vreun os de ros. La alegeri însă mai mult de doi-trei alegători nu-l votau şi rămânea ca prostul cu ochii-n soare.

-Domnule director, se adresă el lui Neluţu, aţi făcut o şcoală pe cinste, ne e drag să stăm în ea !

-Nu e meritul meu, toţi am luptat pentru ea !- zise Neluţu- acum trebuie s-o păstrăm, s-o lăsăm celor care vin după noi aşa cum ne-a lăsat-o domnul Ilie Georgescu nouă şi cum i-a lăsat-o domnu Tache Dumitrescu lui…

Toată generaţia veche ieşise la pensie cam odată cu Ilie Georgescu. Nae Steru decedase cu câţiva ani în urmă, soţia lui, Geta, plecase la Bucureşti la copii, Petre Popa cu soţia lui, Marcela, avuseseră o soartă şi mai tragică. Cu vreo cinci ani în urmă, pe toamnă, târziu, într-o noapte venise o furtună, după care căzuse o zăpadă mare care se aşternuse peste tot. O femeie din sat care le aducea laptele îi căutase de dimineaţă şi găsise uşa casei deschisă ; femeia intrase în alertă şi strigase la vecini să-i întrebe unde sunt domnii învăţători. Unul din vecini venise să-i caute prin curte, prin zăpadă ; pe Petre Popa l-a găsit mort într-un şopron în care ţinea nişte cărbuni, iar pe nevastă-sa, pe Marcela, a găsit-o în grădină, moartă, cu ochii scoşi, mâncaţi de coţofene.

A fost anunţată miliţia, au urmat anchete peste anchete, s-au imaginat fel de fel de scenarii ; amândoi, neavând copii, deveniseră avari, strângeau ban pe ban şi-i dădeau împrumut cu camătă. La început lumea a crezut că mobilul crimei a fost furtul de bani sau de aur şi argint. După o săptămână de anchete s-a găsit şi făptaşul, un băiat al unui pădurar care între timp fugise la Bucureşti la nişte rude. A fost judecat la căminul cultural şi condamnat la 25 de ani de închisoare. Criminalul făcuse totul să recupereze nişte bani pe care Petre Popa avea să-i dea în schimbul a câtorva chilograme de carne de căprioară pe care i le adusese tot într-o noapte. El declarase că

n-a avut intenţia să-i omoare, dar pe parcurs a intrat în panică, a găsit o rangă şi le-a dat cu ea în cap. Subiectul a umplut satul de nelinişte şi a făcut înconjurul judeţului şI chiar al ţării. Rudele şi satul le-a făcut o înmormântare frumoasă. Neluţu, cu şcoala, a organizat funeraliile şi a vorbit despre activitatea lor didactică. Învăţătoarea, doamna Marcela, cum îi ziceau oamenii, neavând copii, îşi dedicase toată viaţa muncii la catedră, dăduse generaţii de elevi bine pregătiţi şi acum tot satul o plângea…

Peniţă Atanasiu, alt învăţător, murise şi el decurând, o cam luase razna în ultimul timp, voia să recupereze nişte pământuri pentru care nu avea acte, luate ilegal la reforma din 1945, când fusese cu Ilie Georgescu preşedintele reformei în satul Bucov şi acum se supărase atât de tare că făcuse un infarct şi într-o săptămână s-a curăţat. Soţia lui, Tanţa, căutase să-l tempereze toată viaţa, având un echilibru demn de invidiat, îl scăpase din multe încurcături, mai ales că el îşi dădea drumul la gură şi vorbea vrute şi nevrute despre partid şi despre *iubitul nostru conducător*. Murise şi Alexandru Ion, alt învăţător care predase toată viaţa matematica, în lipsă de profesor calificat. Ăsta era pus pe glume ; pe când era directoare soţia lui Crivăţescu, o naivă, îi prindea broaşte sau păsărici şi i le băga în geantă s-o sperie. Aia , când căuta ceva în geantă, se trezea cu păsărica zburând prin cancelarie. Toţi colegii râdeau de se tăvăleau pe jos şi ea în naivitatea ei zicea : « Asta numai Alexandru Ion mi-a făcut-o, lasă-l că-l aranjez eu la partid ! » « Ce-o să-i faci, fa, ce-o să-i faci – glumea Peniţă cu ea- de unde ştii tu că ţi-a făcut-o ăla ? » Se dusese odată şi la judeţ să-l reclame şi secretarul-prim o luase-n râs : « Fugi, femeie de-aci, de păsăricele dumnitale stăm noi acum, cadre didactice ce vă aflaţi, vă ţineţi de-aşa prostii ! »

Toate acestea rămăseseră doar amintiri, din generaţia lor mai trăia doar Ilie Georgescu care-şi pregătea şi el sfârşitul. Acum se primeniseră generaţiile, veniseră la şcoală profesori tineri, calificaţi, cu dragoste de muncă. Se formase un colectiv bine închegat din care numai Ilarie Ivan făcea notă discordantă ; ştiind ce canalie e, îl izolaseră toţi, îl evitau ca pe un proscris !…

17

După şapte ani mortului i se face paraistasul cel mare. Venise luna lui noiembrie friguroasă cu brume şi cu ploi. Multe se mai schimbaseră în ţara asta, dacă ar mai fi trăit Ionel al lui Duran numai doi ani să vadă şi el minunea asta cu dispariţia comunismului…Dar toată generaţia lui se dusese…Deşi primiseră pământurile înapoi, ţăranilor le dispăruse acea dragoste de pământ pe care-o avuseseră părinţii lor. Și nici nu mai puteau fi numiţi ţărani ! Veniseră nişte ciurucuri de oameni de pe la oraş, returnaţi de marea industrie care nu mai funcţiona, şi în loc să se apuce de agricultură, umpluseră cârciumile pe care acum le botezaseră buticuri şi cântau şi benchetuiau toată ziua.

Se apropiase ziua paraistasului şi Gigea devenea tot mai posomorâtă ; se închisese în ea şi îmbătrânise mult. Voia să facă un paraistas mare, să cheme cei doi popi să-şi cinstească bărbatul aşa cum trebuie. Era ultima ocazie când se mai întâlneau, zicea ea, şi trebuia să-l pomenească ca lumea. De altfel îşi dorea şi ea din toată inima să se ducă lângă el.

« Offf, Doamne, zicea ea, nimic nu e mai greu pe lumea asta decât singurătatea ! Te macină şi te zdrobeşte ! » Erau zile întregi când nu mai schimba o vorbă cu nimeni, se închidea în ea şi plângea, o găsea Neluţu pe vatră plângând şi blestemându-şi soarta…Copilăria ei şi bătrâneţea le-a petrecut în singurătate…Copiii îşi vedeau de viaţa lor şi n-aveau timp s-o mai viziteze ; la rândul lor aveau şi ei problemele lor cu copiii lor…

În ziua Parastasului s-a adunat tot satul, dar nu mai era satul pe care-l cunoştea ea. Veniseră de la oraş fel de fel de tineri refuzaţi de noua industrie care mai mult stau decât munceau. Umblau din cârciumă-n cârciumă sau furau de pe unde puteau să trăiască şi ei. Ba mai mult, statul le da şi ajutoare în bani, cu care cumpărau băutură, cafea şi ţigări…,,Trai, năneaco, pe banii statului !” Masa se întinsese în curte, oamenii se aşezaseră pe două rânduri, puţini îl mai cunoşteu pe Ionel al lui Duran ; vine popa, un popă tânăr de prin părţile Muscelului, cică înainte de popie fusese miner, popă tânăr, cu ochii pe piţipoance, nişte fete îmbrăcate sumar cu buricul gol şi cu un petec de fustă pe ele, care râdeau şi se zbenguiau… Începe slujba de pomenire, un glas piţigăiat de ţârcomnic, cânta rar, dând din cap ,,pomeneşte-l,Doamne !” printre dinţii fonfi.

,,Doamnee, maică- zicea Gigea- s-a schimbat lumea, s-a răsturnat cu curu-n sus, asta nu mai e pomană, e un fel de petrecere fără lăutari !” ,,Hei, ţaţă Gigeo, aşa e lumea azi !”-îi şoptea Iulia, nevasta lui Nae al lui Neagu-

„ e pusă pe trai” „ O fi pusă pe trai, dar ăştia nu mai au nici-un Dumnezeu- se mira Gigea- eu mă întreb ce-oi mai căuta eu printre ei, c-ai mei s-au dus demult…” Soare dulce de amiază, colacii stau pe masă, şi pomana, bate un vânt uşor, un fel de băltăreţ care mai mult mângâie , popa citeşte colacii şi e cu ochii pe fetişcana lui Marin Cojoc, are bărbatul la cules de căpşuni în Spania şi ea-i face ochi dulci lui popa, al naibii popă, zice că să faci ce zice e, nu ce face ! Iartă-l, Doamne, că tocmai la sfânta pomană se găsi şi el să se uite la ea. El unde se mai spovedeşte ? O să spună el la mai marii lui că seară de seară trece pe la Luluţa, căci aşa o cheamă pe piţioancă. Vorbeşte lumea, că lumea e rea, că se culcă şi cu ea prin grădină pe iarbă pe la Marin Cojoc…Şi când nu se întâlnesc îşi dau câte-un pib la telefonul mobil să vadă ce mai fac…

La pomană s-au tăiat şase găini grase, are băutură, vin roşu şi ţuică făcută de ea la cazanul personal, colaci comandaţi la brutărie, pită albă şi mămăliguţă cu sarmale de să-ţi lingi buzele trei zile-n urmă, beau tinerii, o dau în glumă, spun bancuri pe seama politicienilor, vorbesc despre ce-a fost şi ce-o să mai fie, pe cine or să mai voteze ei, că vin alegerile…

De la pomană lipsea Ilie Georgescu, Neluţu îl invitase personal şi-i promisese că vine. O luă pe Linie singur, se gândea la ăl bătrân, trecuseră şapte ani, ar fi vrut să-l mai vadă, să-i mai audă glasul lui dulce, să vadă şi el nebunia asta care a cuprins lumea după Revoluţie. Şoseaua era pustie, satul pustiu. Unde mai era larma de altădată când lumea se vărsa pe Linie la muncă ? Ce repede trece timpul ! Şi cum se schimbă toate !

Ajunse la poartă la Domnul Învăţător, strigă, dar nu-i răspunse nimeni. O javră de câine lătra de sub fânar răguşit. Neluţu îşi luă inima-n dinţi şi intră în casă. Cineva parcă-i spusese că ceva nu-i în regulă. Deschise uşa la cameră şi-l găsi pe Ilie Georgescu căzut din pat cu mâna întinsă după o cutie cu medicamente. Nu mai sufla, din gură i se scurseseră pe podea câteva firişoare de sânge. Îi luă pulsul, inima-i încetase, domnul învăţător Ilie Georgescu îşi dăduse obştescul sfârşit.

Neluţu a încremenit, n-a ştiut ce să mai facă, a luat-o la fugă spre casa lui, deschise uşa val-vârtej şi strigă cât îl ţinu gura :

-Fraţilor, domnul învăţător Ilie Georgescu a murit !

Toţi rămaseră încremeniţi.

Nu se poate, cum să moară învăţătorul lor ? Se sculară toţi de la pomană şi o luară spre gospodăria învăţătorului. Îl găsiră căzut jos din pat cu ochii pe icoana din perete şi cu mâna întinsă … Murise omul pe care toţi îl credeau nemuritor…

Final